Informe 2002

La infància i les famílies als inicis del segle XXI

3

Infància, temps lliure i participació social
La salut dels menors
Identitats culturals i estils de vida

Institut d'infància i món urbà
Observatori de la infància i la família
www.ciimu.org

Informe2002

La infància i les famílies als inicis del segle XXI

Coordinació

Carme Gómez-Granell
Mercè Garcia-Milà
Aleix Ripol-Millet
Carme Panchón Iglesias

Institut d'Infància i Món Urbà
Observatori de la Infància i la Família
www.ciimu.org

La infància i les famílies als inicis del segle XXI

Carme Gómez-Granell, Mercè Garcia-Milà, Aleix Ripol-Millet, Carme Panchón Iglesias (Coord.)

Volum 1. Introducció. Infants i famílies. Polítiques de suport a les famílies.
Volum 2. Educació i Escola: entre la qualitat educativa i l'equitat. La transició al treball en la minoria d'edat.
Volum 3. Infància, temps lliure i participació social. La salut dels menors. Identitats culturals i estils de vida.
Volum 4. Infància i immigració: entre els projectes dels adults i les realitats dels infants.
Volum 5. La infància en situació de risc. Infància i legislació.

© Institut d'Infància i Món Urbà

Edita:
Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU)
Pg. de Gràcia, 2 2-1
08007 Barcelona
tel. 93 342 97 50
fax. 93 342 97 55
info@ciimu.org
www.ciimu.org

1a edició: juny 2002
Dipòsit Legal: B.26739-2002
ISSN: 1579-6086

Aquesta publicació es pot consultar a **www.ciimu.org**
També es pot consultar i/o sol·licitar al Centre de Documentació de l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU)

Queda rigorosament prohibida, sense el permís del titular del C*opyright*, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial de l'obra en qualsevol suport o procediment.

ORGANITZACIÓ DEL PROJECTE

Coordinació:

Carme Gómez-Granell, *Directora del CIIMU*

Mercè Garcia Milà, *Professora de Psicologia Evolutiva i de l'Educació de la U.B.*

Aleix Ripol-Millet, *Programa Infància i Famílies, Ajuntament de Barcelona*

Carme Panchón, *Sotsdirectora del CIIMU*

Directors/es dels informes:

Cristina Brullet, *Professora titular de Sociologia de la U.A.B.*

Sílvia Carrasco, *Professora titular d'Antropologia de la U.A.B.*

Joaquim Casal, *Professor titular de Sociologia de l'Educació de la U.A.B.*

Carles Feixa, *Professor titular d'Antropologia Social de la U.d.L.*

Lluís Flaquer, *Professor titular de Sociologia de la U.A.B*

Carme Gómez-Granell, *Directora del CIIMU*

Carme Panchón, *Sotsdirectora del CIIMU*

Antoni Petrus, *Catedràtic de Pedagogia de la U.B.*

Oriol Romaní, *Professor titular d'Antropologia Social de la U.R.V.*

Jaume Trilla, *Catedràtic de Pedagogia de la U.B.*

Ignasi Vila, *Catedràtic de Psicologia Evolutiva de la U.d.G.*

Carles Villagrasa, *Professor titular de Dret Civil de la U.B.*

Cinta Vizcarro, *Jurista*

Col·laboradors/es de recerca:

Bernat Albaigés (Llic. Psicologia Social), Bea Ballestín (Llic. Antropologia i Sociologia), Sílvia Gallego (Llic. Pedagogia Terapèutica), Iolanda Garcia (Llic. Pedagogia), Isaac González (Llic. Sociologia), Diego Herrera (Llic. Sociologia), Cristina M. Olivé (Llic. Psicologia), Roger Martínez (Llic. Sociologia i CC. Informació), Esther Oliver (Llic. Sociologia), Laura Porzio (Llic. Lletres Modernes especialització en Antropologia), Isaac Ravetllat (Llic. Dret), Laura Torrabadella (Llic. Sociologia).

Elaboració de taules:

Jordi Martí

Maquetació, edició i suport tècnic:

Salomé Alamillo, Mònica Albertí, M.Dolors León

ÍNDEX GENERAL

VOLUM 1 **Introducció**
Carme Gómez-Granell, Mercè Garcia-Milà, Aleix Ripol-Millet, Carme Panchón

Infants i famílies. Situacions i condicions de vida
Cristina Brullet, Laura Torrabadella

Polítiques de suport a les famílies
Lluís Flaquer, Esther Oliver

VOLUM 2 **Educació i escola. Entre la qualitat educativa i l'equitat**
Ignasi Vila, Carme Gómez-Granell, Cristina M. Olivé

La transició al treball en la minoria d'edat
Joaquim Casal, Bernat Albaigés

VOLUM 3 **Infància, temps lliure organitzat i participació social**
Jaume Trilla, Iolanda Garcia

La salut dels menors: vulnerabilitat, dependència i estils de vida
Oriol Romaní, Isaac González

Identitats culturals i estils de vida
Carles Feixa, Isaac González, Roger Martínez, Laura Porzio

VOLUM 4 **Infància i immigració: entre els projectes dels adults i les realitats dels infants**
Sílvia Carrasco, Beatriz Ballestín, Diego Herrera, Cristina M. Olivé

VOLUM 5 **La infància en situació de risc**
Antoni Petrus, Carme Panchón, Sílvia Gallego

Infància i legislació
Carles Villagrasa, Cinta Vizcarro, Isaac Ravetllat

Informe2002

La infància i les famílies als inicis del segle XXI

VOLUM 3

Infància, temps lliure organitzat i participació social
Jaume Trilla, Iolanda Garcia

La salut dels menors: vulnerabilitat, dependència i estils de vida
Oriol Romaní, Isaac González

Identitats culturals i estils de vida
Carles Feixa, Isaac González, Roger Martínez, Laura Porzio

Institut d'Infància i Món Urbà
Observatori de la Infància i la Família
www.ciimu.org

ÍNDEX VOLUM 3

Infància, temps lliure organitzat i participació social

Jaume Trilla, Iolanda Garcia 13

1. MARC TEÒRIC I METODOLÒGIC 15
1.1. FONAMENTACIÓ TEÒRICA I OBJECTIUS 15
1.1.1. SOBRE EL CONCEPTE DE PARTICIPACIÓ SOCIAL 17
1.1.1.1. La participació simple 18
1.1.1.2. La participació consultiva 19
1.1.1.3. La participació projectiva 20
1.1.1.4. La metaparticipació 21
1.2. FONAMENTACIÓ METODOLÒGICA I FONTS D'INFORMACIÓ 23
1.3. ESTRUCTURA DE L'INFORME 25
2. INFORME 27
2.1. ACTIVITATS EDUCATIVES INSTITUCIONALITZADES EN TEMPS NO ESCOLAR 27
2.1.1. LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS 28
2.1.1.1. Les activitats d'aprenentatge d'idiomes 30
2.1.2. EL LLEURE EDUCATIU 35
2.1.2.1. Les activitats de vacances i els equipaments educatius de lleure 36
2.1.2.2. Els moviments d'educació en el lleure 45
2.1.2.3. La formació dels educadors en el temps de lleure 49
2.2. L'ACTIVITAT FÍSICA I L'ESPORT 54
2.1.2. L'INTERÈS PER L'ESPORT 55
2.2.2. LA PRÀCTICA ESPORTIVA 60
2.2.3. L'ASSOCIACIONISME ESPORTIU I L'ESPORT FEDERAT 66
2.2.4. ELS JOCS ESPORTIUS ESCOLARS 70
2.2.5. LES INSTAL·LACIONS ESPORTIVES 76
2.2.6. L'ESPORT COM A PRODUCTE DE CONSUM 81
2.3. PARTICIPACIÓ ASSOCIATIVA I VOLUNTARIAT 85
2.3.1. L'ACTIVITAT ASSOCIATIVA 85
2.3.2. L'ACTIVITAT DE VOLUNTARIAT 93

3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS 100
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES 114
ÍNDEX DE FIGURES 124
ÍNDEX DE TAULES 127
ANNEX 129

La salut dels menors: vulnerabilitat, dependència i estils de vida

Oriol Romaní, Isaac González 149

1. MARC TEÒRIC I METODOLÒGIC 151
1.1. FONAMENTACIÓ TEÒRICA I OBJECTIUS 151
1.1.1. ELEMENTS CONCEPTUALS BÀSICS 152
1.1.2. LA VULNERABILITAT COM UN EIX D'ANÀLISI EN LA TRAJECTÒRIA EXISTENCIAL D'INFANTS I ADOLESCENTS 154
1.1.3. L'ESTAT DE SALUT DELS INFANTS I ADOLESCENTS DE BARCELONA: PROPOSTES ALTERNATIVES 157
1.2. FONAMENTACIÓ METODOLÒGICA I FONTS D'INFORMACIÓ 160
1.3. ESTRUCTURA DE L'INFORME 162
1.3.1. VULNERABILITAT LLIGADA A LA DEPENDÈNCIA (0-14 ANYS) 162
1.3.2. VULNERABILITAT LLIGADA ALS ESTILS DE VIDA (15-24 ANYS) 163
2. INFORME 164
2.1.LA INFÀNCIA, "L'EDAT D'OR DE LA VIDA"? SALUT, VULNERABILITAT I DEPENDÈNCIA FAMILIAR (0-14 ANYS) 164
2.1.1. MORTALITAT 164
2.1.1.1. Mortalitat maternoinfantil 166
2.1.1.2. Mortalitat per patologies i accidents 168
2.1.2. MORBIDITAT 169
2.1.2.1. Salut maternoinfantil 169
2.1.2.2. Patologies 173
2.1.2.3. Discapacitats físiques i mentals 175
2.1.2.4. Accidents 177
2.1.3. HÀBITS I PAUTES DE SALUT 182
2.1.3.1.Alletament i hàbits alimentaris 182

2.1.3.2. Higiene corporal i salut dental 186
2.1.3.3. L'estat de salut dels menors 190
2.2. ÉS EL "VIURE PERILLOSAMENT" PROPI DE L'ADOLESCÈNCIA? SALUT, VULNERABILITAT I ESTILS DE VIDA (15-24 ANYS) 194
2.2.1. MORTALITAT I MORBIDITAT 194
2.2.1.1. Mortalitat: Patologies físiques, accidents i suïcidis 194
2.2.1.2. Morbiditat: patologies i discapacitats 199
2.2.2. ACCIDENTS 202
2.2.3. SEXUALITAT 208
2.2.3.1. Les interrupcions voluntàries de l'embaràs 208
2.2.3.2. La Sida com a malaltia de transmissió sexual 211
2.2.3.3. Relacions coitals i anticoncepció 212
2.2.4. CONSUMS DE DROGUES 220
2.2.4.1. El tabac 220
2.2.4.2. L'alcohol 224
2.2.4.3. Les drogues il·legals 227
2.2.5. HÀBITS I PAUTES DE SALUT ADOLESCENTS 235
2.2.5.1. Hàbits alimentaris, models corporals i higiene 235
2.2.5.2. L'estat de salut 238
3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS 241
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES 247
ÍNDEX DE FIGURES 250
ANNEX 251

Identitats culturals i estils de vida

Carles Feixa, Isaac González, Roger Martínez, Laura Porzio 325

1. MARC TEÒRIC I METODOLÒGIC 327
1.1. FONAMENTACIÓ TEÒRICA I OBJECTIUS 329
1.1.1. LA CONSTRUCCIÓ CULTURAL DE LA INFÀNCIA 330
1.1.2. LA CONSTRUCCIÓ INFANTIL DE LA CULTURA 334
1.1.3. LA INFÀNCIA I LES CULTURES PREFIGURATIVES 336
1.1.4. LA INFÀNCIA I LES NOVES TECNOLOGIES 340
1.1.5. LA INFÀNCIA I ELS ESTILS DE VIDA 342

1.2. FONAMENTACIÓ METODOLÒGICA I FONTS D'INFORMACIÓ 344
1.2.1. ESTAT DE LA QÜESTIÓ 344
1.2.2. FONTS D'INFORMACIÓ 346
1.3. ESTRUCTURA DE L'INFORME 348
2. INFORME 350
2.1. CULTURA MATERIAL 350
2.1.1. CULTURA AUDIOVISUAL 350
2.1.2. CULTURA ESCRITA 355
2.1.3. CULTURA ARTÍSTICA 357
2.2. CULTURA CORPORAL 360
2.2.1. ASPECTES ESTÈTICS 361
2.2.2. ASPECTES SOCIALS 364
2.2.3. ASPECTES LINGÜÍSTICS 369
2.3. CULTURA DEL LLEURE 372
2.3.1. ACTIVITATS DE LLEURE 372
2.3.2. ESTILS DE LLEURE 379
2.3.3. LA NIT 382
2.4. CULTURA MUSICAL 388
2.4.1. GUST MUSICAL 389
2.4.2. CONSUM MUSICAL 394
2.5. CULTURA DIGITAL 398
2.5.1. INTERNET 398
2.5.2. ORDINADORS 402
2.5.3. TELÈFON MÒBIL 404
3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS 409
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES 422
ÍNDEX DE FIGURES 429
ÍNDEX DE TAULES 430
ANNEX 431

CURRÍCULUMS DELS AUTORS 475

Infància, Temps Lliure Organitzat i Participació Social

JAUME TRILLA
IOLANDA GARCIA

1. MARC TEÒRIC I METODOLÒGIC

1.1. FONAMENTACIÓ TEÒRICA I OBJECTIUS

En la nostra societat, la vida dels nois i noies ni de bon tros resta limitada a l'esfera familiar, a la feina escolar i al lleure informal. Les activitats d'educació en el temps lliure, diferents ocupacions de participació social i altres ofertes del sector educatiu no formal[1] van prenent, cada cop més, una importància creixent. Com anirem veient, totes aquestes ofertes i ocupacions omplen una part considerable del temps dels nois i noies i, en molts casos, constitueixen per a ells veritables interessos vitals. Per tant, qualsevol intent de descripció i comprensió de la situació real d'aquestes franges d'edat quedaria coixa si no contemplés aquest àmbit de la seva vida.

No és fàcil, però, acotar amb precisió i brevetat quin és l'objecte exacte d'aquest capítol temàtic. No ho és perquè pretén aplegar una part molt heterogènia i força difusa de la vida dels nens i nenes, nois i noies. Heterogènia, perquè inclou activitats i ocupacions molt variades: des de cursos d'idiomes a la participació en institucions d'educació en el lleure, des de la pràctica esportiva fins a activitats de voluntariat social. Té també uns límits difusos ja que en aquest capítol ens mourem en un territori poc retolat i escassament senyalitzat. Un territori fronterer amb àmbits que són objecte d'altres capítols de l'informe: l'escola o el sistema educatiu formal, la família i l'oci educatiu no institucionalitzat. Dit així podria semblar que, malgrat sigui per negació, allò del que correspon tractar aquí queda ja prou definit: aquí tocaria referir-se a la vida dels nois i noies que té lloc fora del marc escolar, que no forma part de la quotidianeïtat familiar i que tampoc s'identifica amb les activitats pròpies del temps lliure no dirigit o institucionalitzat.

Ara bé, si parem atenció en aquestes fronteres conceptuals i taxonòmiques de seguida veurem que en elles hi ha molts forats, que presenten una porositat considerable i que resulten prou

inestables. Això és així perquè la *realitat* de la vida de les persones –i per tant també la dels infants i adolescents-, es resisteix a deixar-se descriure fidelment a partir de categories i classificacions com les anteriors. Anem a veure-ho en relació a l'objecte d'aquest capítol.

Dèiem que una de les seves fronteres era l'escola. Però resulta que, com veurem, una part de les activitats que contemplarem aquí s'assemblen molt, fenomenològicament parlant, a les activitats escolars I, fins i tot, algunes d'elles són proposades i organitzades des dels propis centres docents. Per tant, la frontera d'aquest capítol no seria ben bé l'escola, sinó més precisament la seva activitat lectiva o curricular.

La segona frontera és la institució familiar. Però no caldrà esforçar-se molt per veure que la part de la vida infantil i adolescent que hem de contemplar en aquest capítol s'estimula, orienta i fins i tot a vegades s'imposa des de la família.

Finalment, la tercera frontera és la de l'oci. En aquest sentit, els límits amb tot el que correspondria tractar en el capítol sobre *Identitats culturals i estils de vida,* poden ser encara més difusos. Per exemple, en el nostre capítol hi poden aparèixer dades sobre ludoteques, però no tractarem el joc espontani, ni les ofertes lúdico-comercials (*happy parcs,* etc.*)*, ni la indústria de la joguina. Per això, cal precisar que la frontera entre aquest capítol i la del d'*Identitats culturals i estils de vida,* no vindria estipulada exactament pels conceptes estrictes d'oci o temps lliure (Trilla, 1993), sinó pel de "lleure educatiu institucionalitzat". És a dir, correspon a aquest capítol parlar de les ofertes i de l'ús d'activitats i d'institucions d'educació en el lleure, però no de les pràctiques personals d'oci, o de les organitzades sense clares i explícites intencions pedagògiques.[2]

[1] Una definició temptativa per a l'àmbit d'educació no formal podria ser la que proposem a continuació: "Conjunt de processos, medis i institucions específica i diferenciadament dissenyats en funció d'explícits objectius de formació o d'instrucció, no directament dirigits a la provisió dels graus propis del sistema educatiu".(Trilla, 1996).

[2] Però tampoc aquesta precisió serà sempre respectada escrupolosament. Per exemple, en l'apartat 2.2.6 que dediquem a la pràctica esportiva introduïm dades sobre l'esport com a producte de consum que, a partir dels criteris esmentats, s'escaurien millor en el capítol sobre *Identitats culturals i estils de vida,* però que, per continuïtat temàtica, ens ha semblat més oportú posar-les en el present capítol.

1.1.1. SOBRE EL CONCEPTE DE PARTICIPACIÓ SOCIAL

En el títol del capítol apareix el concepte de participació social. Sembla que una part de les activitats que s'hi han de contemplar podrien aixoplugar-se sota aquest concepte; és a dir, que serien activitats de participació social. El problema és que, d'una banda, la paraula "participació" resulta extraordinàriament polisèmica; i, per altra banda, es tracta també d'una idea que, actualment, en els discursos polític, educatiu i dels moviments socials gaudeix de bona premsa. Ens referim, òbviament, a la teoria molt més que no pas a la pràctica; precisament és pel fet que hom constata greus dèficits de participació social que es reclama la necessitat de promoure-la. En aquest marc, el problema al que al·ludíem és que la polisèmia del terme participació permet sovint fer-ne un us simplement retòric i tanmateix confús. En aquest apartat ens referirem breument a això: primer posarem en evidència l'amplitud de significats del terme participació; seguidament, proposarem una tipologia de formes de participació per tal d'ajudar a corregir aquell ús confús;[3] i finalment, direm quelcom sobre els tipus de participació als quals es refereixen les dades disponibles d'aquest capítol.

Com dèiem, el terme "participació frueix (o pateix) d'una considerable diversitat de significacions i usos. En política, "participar" pot significar des de l'acció puntual d'exercir el dret al vot (índex de participació en unes eleccions), fins a formes més complexes d'intervenció de la ciutadania en els assumptes públics que la filosofia política engloba sota la denominació de "democràcia participativa" (Cortina, 1993; Hoyos, 1995). En l'àmbit de l'educació, dir que hi ha hagut molta participació pot voler significar que en una classe escolar o en una activitat de lleure els nois i les noies han estat força receptius i que han seguit acuradament les indicacions dels educadors, o que els educands han intervingut activament en les decisions i en la gestió de les activitats desenvolupades.

Participar pot voler dir, per tant, fer acte de presència, prendre decisions, estar informat, opinar, gestionar, executar, etc.; des d'estar simplement "apuntat" a alguna activitat, o ser membre d'alguna entitat, fins a implicar-se en cos i ànima en una tasca. És a dir, que hi ha moltes

[3] El que direm sobre aquests aspectes pot trobar-se més desenvolupat en l'article *Educación y participación social de la infancia*, que apareix a la *Revista Iberoamericana de Educación*, (Trilla i Novella, en premsa).

formes, tipus, graus, nivells, àmbits, etc., de participació. Això fa que expressions com "hi ha hagut molta participació", "han estat molt participatius" o "cal promoure la participació", no signifiquin massa fins que es precisa de quina classe de participació s'està parlant. Per tant, cal diferenciar tipus, nivells o graus de participació.

Tot seguit proposarem una tipologia de formes de participació especialment referida a la població infantil i juvenil, tot i que en termes generals serviria també per a altres sectors.[4] Distingirem les quatre formes àmplies de participació que anomenem: *participació simple, participació consultiva, participació projectiva i metaparticipació.* Seguidament caracteritzarem per separat cada un d'ells.[5]

1.1.1.1. La participació simple

La participació simple seria aquella que només consisteix en prendre part en una activitat com a espectador o executant, sense que el subjecte hagi intervingut en la seva preparació ni en les decisions sobre el seu contingut o desenvolupament. Els individus es limiten bàsicament a seguir indicacions o respondre a estímuls.

En el seu grau més senzill hi hauria el fet de simplement *estar* o fer acte de presència. És la participació que es mesura només en termes quantitatius: "en aquell acte varen participar *x* persones". És clar que la "presència" pot anar acompanyada d'una certa "activitat" dels assistents o espectadors; una activitat receptiva pot ser intel·lectual i/o emocionalment intensa, i

[4] Per elaborar aquesta tipologia hem tingut presents propostes taxonòmiques d'altres autors desenvolupades a textos com: *Children's Participation. The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care* (Hart, 1997); *La participación de los niños: de la participación simbólica a la participación auténtica* (Hart, 1997); l'article *La participación de los niños y niñas en la sociedad europea*, a la revista *Infancia y sociedad* (Casas, 1995); *Infancia: Perspectivas psicosociales* (Casas, 1995) i *Infància i participació en el marc de la ciutat* (Casas, 1999).

[5] Convé fer algunes remarques sobre la pròpia tipologia. En primer lloc, cal dir que es tracta de quatre maneres de participar qualitativament i fenomenològicament diferents; és a dir, que cada una d'elles es defineix en els seus propis termes i no a partir de determinats criteris formals previs aplicables a totes elles. En segon lloc, cada un dels tipus, com veurem, admet en el seu interior graus o subnivells de participació. Tot i això, cal entendre que, en termes generals, entre el primer fins i el darrer tipus s'aprecia un augment progressiu d'intensitat o complexitat en la participació dels subjectes. En tercer lloc, el fet que els quatre tipus de participació siguin qualitativament

fins i tot pot generar una activitat més expressiva: aplaudir, cridar, cantar, ballar, etc. No pot dir-se pas que, per exemple, els assistents resten passius en un festival de música pop, en un partit de futbol o en un típic festival infantil, però, en qualsevol cas, es tracta sempre de respondre, més o menys efusivament, a estímuls externs.

Un grau més elevat de participació que la consistent en la simple presència o en el rol d'espectador, apareix en aquells processos en els que l'activitat dels subjectes resulta element essencial. Una sessió de jocs infantils dirigida per adults o una classe escolar tradicional, serien exemples d'aquests tipus de participació que encara hem de ubicar en la que anomenem *simple*. Aquí els subjectes han d'actuar: jugar al que toca, prendre apunts, respondre a preguntes, resoldre problemes aritmètics, etc. Són activitats no decidides pels participants, però en el seu interior tenen un cert grau d'autonomia. Han de seguir les indicacions del monitor o del mestre, però l'activitat és una mica més complexa i ja no s'explica pel senzill mecanisme d'estímul-resposta com en els casos anteriors. Malgrat tot, segueix essent una participació simple o de baixa intensitat. En el joc dirigit són els infants els qui juguen, però a què es juga, com s'organitza el joc, com s'estableixen les regles, com es resolen els conflictes, etc., ho determina l'adult.

En el llenguatge corrent el mot "participació" es fa servir també per a referir-se a aquests tipus de processos citats, però quan en pedagogia o en política hom advoca per la participació certament és que s'estan demandant formes participatives pertanyents als tipus que veurem a continuació.

1.1.1.2. La participació consultiva

La participació consultiva suposa un pas més: escoltar la paraula dels subjectes. No són simples espectadors, executants o usuaris de quelcom prèvia i externament decidit, sinó que se'ls demanda els seu parer sobre assumptes que directa o indirectament els concerneixen.

diferents, no significa que siguin excloents entre si. En una mateixa institució, activitat o projecte poden donar-se, alternativament o successivament, alguns d'ells o, àdhuc, tots plegats.

Aquest tipus genèric de participació inclou també graus o subclasses diferents. La més elemental pot consistir en sol·licitar l'opinió dels destinataris, sense que existeixi cap compromís seriós d'acatar-la: sondeigs, enquestes, etc. En aquests casos la demanda és una forma d'obtenir informació per part de qui dirigeix el procés sobre la valoració que ha tingut o previsiblement tindrà una activitat, servei o producte. En alguns casos, inclús pot resultar un abús de llenguatge anomenar a això "participació": be sigui perquè es tracta només d'una estratègia comercial (vendre més: estudis de mercat); be sigui perquè no es farà cap cas de les opinions sol·licitades, ja que la veritable intenció de la pseudoconsulta era simplement oferir una aparença de participació.

A l'altre extrem hi haurien els processos de participació consultiva vinculant; això és, quan l'opinió dels participants resulta decisòria sobre l'assumpte de que es tracti: eleccions polítiques o, en els cas, dels infants, eleccions de representants d'alumnes, escollir entre alternatives d'activitats, etc. Entre mig podria haver-hi nombrosos exemples de participació consultiva en els que el resultat de la participació no sigui necessàriament vinculant, però que, en canvi, qui ostenta la responsabilitat del projecte es compromet a prendre en consideració les opinions expressades, confrontar-les, negociar les possibles decisions a prendre i oferir explicacions sobre les decisions finalment preses. Quan la participació pren la forma d'assessorament o consultoria s'està en aquest nivell. Els consells de participació ciutadana, inclosos els infantils, podrien ubicar-se aquí, tot i que en alguns casos operen també en altres formats de participació com la que veurem tot seguit.

1.1.1.3. La participació projectiva

Les formes de participació que hem anomenat simple i consultiva solen tenir encara una certa connotació d'exterioritat. El subjecte és destinatari d'una activitat o opina sobre ella, però el projecte està en altres mans. En la participació *projectiva*, en canvi, el projecte també és seu, el subjecte es converteix en agent.

Es tracta doncs d'una classe de participació més exigent que les anteriors, requereix més compromís i corresponsabilització, i es condició pel seu exercici que el participant senti com a

propi el projecte. En la participació consultiva les preguntes venien des de fora (el subjecte era "Tu" o "Vosaltres") i eren del tipus: "Què opines sobre …?", "Què us ha semblat …?"; ara les preguntes es formulen des de dins (el subjecte és "Nosaltres") i adopten estructures com "Què farem?" i "Com ho farem?".

És, per tant, una participació també més complexa. Una participació que, en el seu grau més elevat, succeeix en les diverses fases del projecte o activitat: en la seva definició, en la determinació del seu sentit i dels seus objectius, en el seu disseny, en la seva gestió, en el control del procés i en la seva valoració.

Sobre la intervenció o presència dels adults en la participació projectiva infantil farem un parell de comentaris que ajudaran a entendre l'especificitat d'aquesta classe de participació. El primer és que, en determinades condicions, els infants són capaços d'emprendre i dur a terme projectes sense la intervenció dels adults. És fàcil de constatar que, tant en contextos institucionalitzats com en els que no ho són, grups d'infants o d'adolescents generen pel seu compte activitats que, en determinats casos, poden tenir una complexitat notable. Ara bé - i aquest és el segon comentari -, els adults poden intervenir per ajudar a desenvolupar les competències participatives i per ampliar les possibilitats reals de participació projectiva dels infants. Les formes d'intervenció són diverses: des d'aquelles en les que l'adult només actua facilitant espais, moments i possibilitats d'encontre dels infants; fins aquelles en les que els educadors adquireixen molt més protagonisme presencial, però sempre garantint la participació projectiva dels infants. Ens estem referint a diverses formes d'intervenció democràtica, no directiva, autogestionària, etc.

1.1.1.4. La metaparticipació

A la darrera forma d'aquesta tipologia l'anomenem *metaparticipació*. Consisteix en que els propis subjectes demanen, exigeixen o generen nous espais i mecanismes de participació. Apareix quan un individu o col·lectiu considera que el reconeixement dels seus drets participatius no és el degut, o quan creu que els canals establerts per a ella no són suficients o eficaços.

La lluita per a la democràcia sota els règims totalitaris o la reivindicació de formes de democràcia participativa ens sistemes de democràcia només representativa, serien exemples polítics generals de metaparticipació, com també ho va ser en el seu moment la reivindicació del dret de les dones al vot, o potser ho sigui en un futur el sufragi dels menors de 18 anys. Però també es parlaria de metaparticipació quan els veïns d'un barri volen fer-se escoltar a l'Ajuntament, quan qualsevol col·lectiu exigeix negociar, quan els qui no solen tenir veu en els mitjans de comunicació convencionals posen en circulació canals alternatius o, fins i tot, quan un infant reclama l'atenció dels grans. En contextos educatius també trobaríem exemples de metaparticipació quan els estudiants reclamen institucions educatives més democràtiques, o en les pedagogies autogestionàries en les que es cedeix als educands determinats marges de participació instituent.

Els continguts de la metaparticipació són, doncs, *drets* (el dret al vot, a la lliure expressió, a l'associació, a la manifestació, etc.), *espais, mitjans i institucions per a possibilitar la realització d'aquests drets* (mitjans de comunicació, fòrums, taules de negociació, consells de participació, etc.), i *competències personals i col·lectives per poder exercir-los realment.* Diem que les competències participatives són continguts de la metaparticipació perquè impliquen el fet de tenir els drets i els mitjans institucionals pertinents i, a la vegada, circumstàncies en les que es donen dificultats per a usar-los. En aquest sentit, preparar als infants per a la participació és una tasca fonamentalment educativa. Consisteix en facilitar als individus l'adquisició de les capacitats necessàries per a participar. Es tracta, entre d'altres, de certes actituds (la de voler involucrar-se responsablement en els assumptes col·lectius, la de la tolerància per acceptar que els demés també ho facin, etc.), i també de certes capacitats expressives i dialògiques per a donar forma comunicativa eficient als interessos, opinions i desigs, i per a posar-se d'acord, negociar, consensuar, etc.

Vistes aquestes classes genèriques de participació, cal començar per reconèixer que en un estudi com aquest difícilment serà possible oferir una panoràmica descriptiva prou completa de l'estat actual de la participació social infantil. De fet, com veurem, la major part de dades disponibles es refereixen, en la major part dels àmbits d'aquest capítol, a la que hem anomenat participació simple: nombre de participants en activitats extraescolars, practicants esportius, ofertes d'educació en el lleure, etc. Les plataformes institucionalitzades existents per a la

participació *consultiva* dels infants són, estadísticament parlant, molt escasses, com també ho són els processos constatables de metaparticipació. Pel que fa a la que ens referíem com a participació *projectiva*, caldria poder estudiar, mitjançant metodologies etnogràfiques, l'interior de determinades institucions infantils en les que és possible i, sovint real, que es produeixi: entitats d'educació en el lleure i d'altres. Aquestes formes de participació social que van més enllà de la participació simple trobaran un cert reflex en l'apartat que dedicarem a l'associacionisme i al voluntariat, però, com veurem, aquestes instàncies de participació es refereixen sobretot a la franja d'edat més alta de la població objecte d'estudi.

1.2. FONAMENTACIÓ METODOLÒGICA I FONTS D'INFORMACIÓ

La metodologia que hem utilitzat en l'elaboració de l'informe ha consistit en una doble estratègia de recerca. La primera fase la vam dedicar a l'explotació de dades de caràcter quantitatiu. El primer pas va consistir a delimitar l'esquema de dimensions i subdimensions que constituirien el conjunt de continguts del capítol. Paral·lelament vàrem començar a identificar i explotar les fonts estadístiques existents. A partir d'aquesta revisió, vam preveure ja la necessitat de consultar fonts d'informació complementària de caire més qualitatiu (estudis, publicacions, etc.), així com de l'interès de generar una metodologia de recerca pròpia que nodrís i completés aquest capítol (com per exemple grups de discussió, anàlisis etnogràfiques, entrevistes, etc.) de cara al plantejament d'un segon informe sobre la realitat de la participació infantil i adolescent.

La segona fase va consistir, doncs, en una anàlisi de les dades prèvies que es va anar completant i enriquint a partir d'informació de caire més qualitatiu. En la mesura que els buits de significat s'anaven fent palesos, vam anar cercant, formes alternatives d'obtenir i contrastar les informacions necessàries.

A més a més de les dificultats de definició dels límits exactes de capítol de les que parlàvem abans, n'hi ha hagut una altra, potser més important, i en part derivada precisament de l'heterogeneïtat i del caràcter fronterer del seu objecte. Ens referim al problema de les dades existents. Com ja era de preveure a l'inici d'aquest treball, la informació quantitativa de la que

hem pogut disposar és, en diferents aspectes, bastant més precària del que seria desitjable per tal de poder oferir un retrat prou complet de la situació de la infància en relació a l'àmbit d'aquest capítol. Concretament, els problemes amb que ens he trobat són el següents:

- Inexistència de dades sobre algunes dimensions o aspectes del nostre àmbit d'estudi.
- Origen institucionalment molt heterogeni d'algunes de les existents.
- Diversitat de formes de categoritzar la realitat, amb la qual cosa les dades obtingudes no són sempre comparables.
- Procedència diversa també pel que fa a la metodologia de la seva obtenció: algunes són el resultat d'enquesta i altres són de caire censal.
- Abast territorial de les dades existents. En relació a algunes dimensions, trobem dades referides globalment a la població de Catalunya, però no sempre, ni molt menys, apareixen desagregades de la forma que ens convindria.
- Desequilibri de les dades en relació a les franges d'edat.
- Parcialitat d'algunes de les bases de dades disponibles. Ens referim a que sobre determinats aspectes disposarem de dades d'entitats (moviments i federacions d'educació en el lleure, per exemple) sobre les seves pròpies ofertes o els seus destinataris. Però és molt més difícil obtenir-ne sobre la població global, ja que ni totes les entitats les tenen elaborades, ni les presenten igualment categoritzades.

Partint d'aquestes limitacions hem intentat mantenir una rigurositat en els criteris de selecció de les dades utilitzades a l'informe. Així, pel que fa a la fiabilitat i l'estabilitat de les dades, hem prioritzat el buidat de les fonts oficials estables, és a dir, aquelles provinents de censos o registres institucionals. En els casos en els que això no ha estat possible hem utilitzat dades de fonts estadístiques fiables, tot i que no tan estables com les anteriors, com són les enquestes realitzades periòdicament per institucions acreditades. Finalment, i amb la finalitat de completar els buits de significat romanents, hem acudit a algunes fonts no estables com per exemple articles i estudis sectorials d'interès, dades específiques d'entitats del sector estudiat, converses amb informants clau, etc.

Un altre criteri de selecció emprat ha estat el de l'actualitat de les dades. No hem utilitzat dades d'origen anterior al 1995, de no ser amb la intenció d'analitzar una sèrie temporal, i hem

procurat sempre fer servir dades el més contemporànies possible. Les variables de creuament utilitzades a les estadístiques han constituït un altre element a tenir en compte per a la selecció, per exemple hem prioritzat les dades organitzades segons el sexe i el territori. També hem optat per les sèries temporals que ens oferien la possibilitat d'observar el comportament de les dades al llarg del temps.

Finalment, cal dir que ens algunes ocasions hem utilitzat en paral·lel dades procedents d'estudis molt similars emmarcats en territoris diferents (ho veurem per exemple a l'apartat sobre esport), no tant amb voluntat de comparar les dades, com de corroborar o bé relativitzar les conclusions que es podrien extreure amb cada un d'ells per separat.

1.3. ESTRUCTURA DE L'INFORME

Tenint en compte tot l'anterior, hem optat per ordenar els continguts d'aquest capítol a partir de criteris més pragmàtics que no estrictament conceptuals o taxonòmics. Criteris condicionats, per tant, per la precarietat de les dades existents i per la pròpia heterogeneïtat i porositat del límits de l'àmbit. Si haguéssim volgut partir d'una taxonomia pretesament exhaustiva i conceptualment més rigorosa ens trobaríem amb massa categories buides. Categories de les que no es disposa de dades suficients o prou fiables, tot i referir-se a aspectes possiblement rellevants de la vida dels nois i noies. Estructurarem, doncs, aquest capítol de l'informe en tres apartats.

En el primer considerarem les activitats educatives institucionalitzades en temps no escolar. Aquí hi inclourem, per una banda, les activitats anomenades extraescolars organitzades pels propis centres educatius i algunes activitats fonamentalment instructives (cursos de idiomes) ofertes des de fora de l'escola. I, per altra banda, en aquest apartat també considerarem les institucions i activitats d'educació en el lleure (esplais, escoltisme, colònies de vacances, etc.).

El segon apartat el dedicarem a la pràctica esportiva. Tot i que algunes d'aquestes pràctiques intersecciones clarament amb l'apartat anterior, per tres motius li dedicarem un espai específic: es tracta d'un tipus d'activitat clarament delimitat; ocupa, com veurem, un lloc molt

remarcable en les ocupacions dels infants i joves; i sobre ell disposem de dades relativament a bundants

El tercer apartat servirà per fer un repàs a la realitat de l'associacionisme i el voluntariat juvenil. Clourem l'informe amb una panoràmica general més interpretativa i valorativa, i amb un apartat de recomanacions en relació a polítiques i actuacions adreçades al sector.

2. INFORME

2.1. ACTIVITATS EDUCATIVES INSTITUCIONALITZADES EN TEMPS NO ESCOLAR

Com acabem d'avançar, en aquest primer apartat tractarem sobre aquelles activitats ofertes i organitzades amb una explícita intencionalitat formativa o instructiva, que van adreçades a infants i joves i que es desenvolupen durant el temps no lectiu. Dividirem aquesta oferta en dos grans grups: les activitats extraescolars i les d'educació en el lleure. Però abans d'entrar en les del primer grup, oferirem alguna dada general que pot ajudar a comprendre l'abast i la importància que tenen aquestes activitats, juntament amb les esportives (que seran objecte del segon apartat), en el conjunt de la vida de la població objecte de l'informe.

Es tracta de dades procedents d'un estudi coordinat per Vila (1998), que ens ofereix una aproximació a l'ús que fan infants i adolescents del seu temps lliure o, més exactament, fora de l'horari escolar, i on s'exposen concretament algunes de les activitats que desenvolupaven els infants i els adolescents de Barcelona l'any 1998.

FIGURA 1. ACTIVITAT ENTRE 1 - 17 ANYS PER SEXE. BARCELONA, 1998

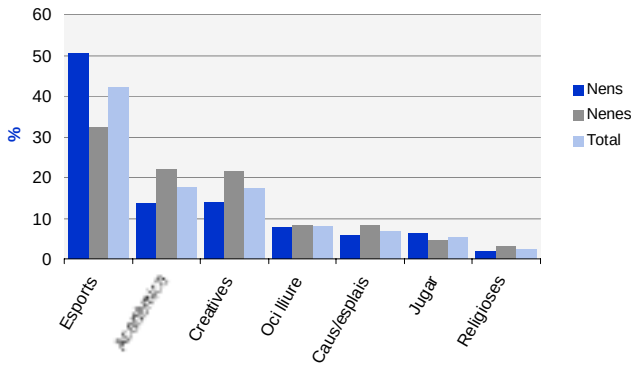

Font: Elaboració CIIMU a partir de Vila, I. (1998)

Veiem amb claredat a la columna dels totals que l'activitat esportiva és la més generalitzada seguida per les activitats tradicionalment enteses com a "extraescolars", que serien per una

banda les referides com "acadèmiques" (deures escolars, classes particulars, cursos d'idiomes, d'informàtica, etc.), i per una altra banda les "creatives" (que inclouen tot el repertori artístic des de la dansa, passant pel teatre i la música, fins la pintura i manualitats). Tota la resta d'activitats es mantenen a un nivell equiparable, excepte en el cas de les activitats religioses que són les menys freqüents.

Pel que fa a les diferències segons el sexe, la més destacada és la dedicació superior per part dels nois a activitats esportives, i per part de les noies en canvi a les activitats "extraescolars" dels dos tipus abans esmentats ("acadèmiques" i "creatives").

Si sumem els percentatges totals de les categories utilitzades en aquest estudi que es refereixen als àmbits del present capítol (esports, caus/esplais, acadèmiques, creatives), veiem que gairebé un 85% dels nois i noies enquestats afirmen realitzar alguna d'aquestes activitats[6]. És a dir, aquestes dades reafirmen que, en l'actualitat i en el nostre context, el conjunt de l'oferta educativa no escolar té una presència generalitzada en el segment de la població estudiada. Es tracta, doncs, d'un sector educatiu, entre la família i l'escola, que ja està ocupant un lloc substantiu en la vida quotidiana de la gran majoria dels nostres infants i adolescents (veure també Taula C1 a l'annex del capítol).

2.1.1. LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS

Seguint la nomenclatura convencional, com *activitats extraescolars* entenem tant aquelles que organitzen els propis centres d'ensenyament fora de l'horari lectiu (generalment per mitjà de les Associacions de Mares i Pares d'Alumnes, AMPA), com les activitats formatives o instructives especialitzades (cursos d'idiomes, informàtica, musica, etc.) que s'ofereixen des de l'exterior dels mateixos, tant per part de la iniciativa pública com privada.

En relació a aquest tipus d'activitat, cal advertir d'entrada que, segurament degut a la dispersió, heterogeneïtat i variabilitat temporal d'aquestes activitats, així com per l'escassa regulació

existent sobre aquest sector, les dades fiables accessibles sobre ell són escasses. D'altra banda, la informació disponible es refereix, en general, a marcs territorials més amplis que el de l'objecte d'aquest capítol. És per tot això que el retrat que ens és possible d'oferir en aquest moments serà inevitablement, d'una banda, parcial, i d'altra banda, en molts casos referit a àmbits territorials més extensos.

Pel que fa a les activitats extraescolars organitzades pels propis centres educatius, *l'Estudi sobre les APA de Catalunya. Les APA a la fi del mil·leni,* promogut per la Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya, (FAPAC) (Dympanel, 1999), ens mostra com un 81% de les AMPA de Catalunya ofereixen activitats extraescolars. Si atenem als continguts concrets d'aquestes activitats, veurem que el 69% d'associacions catalanes ofereixen activitats esportives (aquest percentatge és més alt a Barcelona província: 80%), i el 73% ofereixen activitats d'altres tipus (82% pel que fa a Barcelona província). A la taula 1 podem observar com es desgranen aquestes dues tipologies i quines es beneficien d'un percentatge més alt de participació dels alumnes. En el cas de les esportives, les especialitats més practicades són, per aquest ordre, la natació i el futbol, seguits a gairebé 10 punts pel bàsquet i després per l'aeròbic i la gimnàstica. En el cas de les no esportives, la informàtica, el teatre, l'anglès i les manualitats.

TAULA 1. PERCENTATGE D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS OFERTES PER LES AMPA1. CATALUNYA, 1999

Activitats esportives		Activitats no esportives	
Natació	36	Informàtica	35
Futol	34	Teatre	30
Bàsquet	23	Anglès	29
Aeròbic/Gim	18	Manualitat	27
Atletisme	10	Música	12
Patinatge	9	Ball	9
Volleyvol	8	Ajut a l'estudi	9
Handbol	8	Psicomotricitat	9
Ping Pong	8	Escacs	6
Iniciació a l'esport	6	Mecanografia	6
Hockey	2	Fotografia	2
Altres	15	Altres	15

[1] Segons l'estudi de la FAPAC un 81% de les AMPA de Catalunya organitzen activitats extraescolars, un 69% de les quals són esportives i un 73% no esportives.

Font: Dympanel (1999)

6 Caldria descomptar d'aquest 85% una part del 17'7% que correspon a les activitats acadèmiques, ja que elles

Una informació interessant que ens ofereix aquest mateix estudi es que només un 32% de les associacions reconeix que el claustre de professors s'implica en l'organització de les activitats extraescolars. És a dir, una dada que pot resultar prou suggerent en relació a quelcom que comentarem més endavant: l'escassa coordinació que existeix entre els diferents àmbits educatius en els que participen els nostres infants. Si aquesta harmonització és tan minsa en allò que s'ofereix dins d'una mateixa institució, què cal pensar del conjunt d'ofertes procedents d'instàncies diverses?

Un altre estudi que ens aporta més dades sobre l'oferta extraescolar dins l'àmbit estatal és el *Estudio sobre actividades del alumno fuera del horario escolar,* realitzat pel Instituto Nacional de Calidad y Evaluación (INCE) del Ministerio de Educación y Cultura, als nivells d'educació primària (INCE, 1999) i secundària (INCE, 2000). En aquest estudi l'esport continua destacant amb alts percentatges, superiors al 60%, tant a la franja d'educació primària com de secundària. Els idiomes, la música i la informàtica i per últim la dansa oscil·len entre el 30% i el 10%.

En aquest cas, el temps dedicat pels alumnes a diferents tipus d'activitats extraescolars s'ha creuat per sexe, per escola pública o privada i pel nivell d'estudis de les famílies. Els resultats mostren que, en les dues etapes educatives, els alumnes varons, d'escoles privades i de famílies amb un nivell més alt d'estudis són els que més activitats extraescolars desenvolupen. Les diferències es fan especialment notòries en el cas de l'estudi d'idiomes. Tenint en compte que dues de les activitats estrella fora de l'horari escolar, entre la població infantil i adolescent, són la pràctica de l'esport i l'aprenentatge d'idiomes, hi dedicarem un espai específic. El tema de la pràctica esportiva es tractarà amb posterioritat a l'apartat segon i, ara, just a continuació, dedicarem un subapartat al sector de l'aprenentatge d'idiomes.

2.1.1.1. Les activitats d'aprenentatge d'idiomes

No representa cap novetat parlar de l'auge que el sector de l'ensenyament d'idiomes està tenint

inclouen algunes ocupacions no contemplades en aquest capítol (estudiar, fer deures).

en els darrers anys. La tan anunciada integració europea i el procés de globalització han convertit en ineludible el coneixement de llengües, o si més no, de les llengües més dominants econòmicament parlant. D'altra banda, nombrosos estudis i l'experiència quotidiana han demostrat els avantatges que comporta l'aprenentatge primerenc de llengües per part dels infants. Aquestes circumstàncies, juntament al no sempre desitjat tractament de les llengües estrangeres als centres d'ensenyament reglat, han provocat una gran proliferació d'espais on els nens i les nenes aprenen idiomes fora de l'horari escolar, bé en forma d'activitats extraescolars ofertes des dels propis centres en horari no lectiu, com seria el tipus del que parlàvem abans, bé d'escoles d'idiomes privades, o d'escoles o instituts oficials públics.

Donada la importància que pren aquest àmbit en la ocupació del temps dels infants i els adolescents, pensem que val la pena exemplificar aquesta realitat a partir del cas, prou representatiu, de l'Escola Oficial d'Idiomes (EOI) de Catalunya, de la qual hem obtingut informació estadística a través del Servei d'Estadística i Documentació del Departament d'Ensenyament. És necessari aclarir que no ha estat possible creuar aquestes dades per grups d'edat i per tant, no es refereixen exclusivament a la franja de població objecte d'estudi en aquest informe[7].

La majoria de centres de l'Escola Oficial d'Idiomes de Catalunya, uns 70%, es troben circumscrits a la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB), i un 20% a Barcelona ciutat. En canvi, unes tres quartes parts del total d'alumnes de la RMB i gairebé la meitat dels de Catalunya, pertanyen a les dues escoles de Barcelona, i el mateix succeeix amb el nombre de professors.

[7] La normativa de les Escoles Oficials d'Idiomes de Catalunya proposa com a requisits per ingressar-hi, tant en règim oficial com lliure: a) haver acabat el Primer Cicle de l'Ensenyament Secundari Obligatori, o bé estar en possessió del títol de Graduat Escolar o del Certificat d'Escolaritat i Estudis Primaris, i b) haver complert o complir, durant l'any natural de la matrícula, setze anys. Això ens dóna una idea de les edats mínimes en les que es mou l'alumnat, però no de les màximes. En efecte, l'alumnat de les EOI presenta una àmplia gamma d'edats, tot i que ens consta que la població compresa entre els 16 i 18 anys és força elevada i que el perfil de l'alumnat és més juvenil que adult. Això és així en part pel propi funcionament d'aquestes escoles: més econòmiques que les acadèmies d'idiomes privades, però amb una política menys flexible en quant a possibilitat d'accés, regularitat d'assistència, criteris d'avaluació, etc., en definitiva, unes condicions que poden fer desistir en la idea de matricular-s'hi a bona part de la població de més edat.

TAULA 2. CENTRES, ALUMNES I PROFESSORS DE LES EOI DE CATALUNYA PER ÀMBIT TERRITORIAL. CURS 1999-2000

	Centres	Oficials presencials	Oficials no presencials	Lliures	Total alumnes	Professors
Barcelona ciutat	2	10.955	1.020	2.125	14.100	142
% total Catalunya	20,0	45,2	56,4	50,4	46,6	44,7
Barelona Regió Metropolitana	7	16.917	1.419	2.892	21.228	222
% total Catalunya	70,0	69,8	78,5	68,6	70,2	69,8
Barcelona província	7	16.917	1.419	2.892	21.228	222
% total Catalunya	70,0	69,8	78,5	68,6	70,2	69,8
Catalunya	**10**	**24.227**	**1.808**	**4.214**	**30.249**	**318**

Font: Servei d'estadística i Documentació del Departament d'Ensenyament. *Ensenyaments de règim no reglat: Idiomes, 1999-2000*

Si parem atenció a l'evolució de l'alumnat de les EOI de Catalunya segons les diferents modalitats existents de matrícula des del curs 1990-1991 fins el curs 1999-2000, observem en general un elevat augment d'alumnat, especialment de l'alumnat oficial presencial, tant a la RMB com a tota Catalunya.

FIGURA 2. EVOLUCIÓ D'ALUMNES OFICIALS PRESENCIALS A LES EOI DE CATALUNYA, PER TERRITORI. 1990-2000

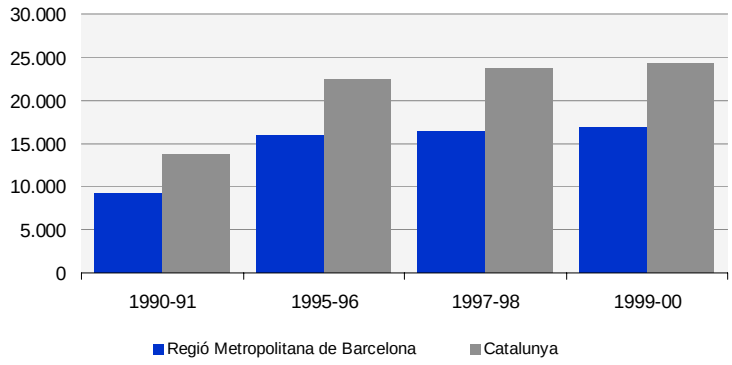

Font: Elaboració CIIMU a partir del Servei d'Estadística i Documentació del Departament d'Ensenyament. *Ensenyaments de règim no reglat: Idiomes,* 1990-2000

TAULA 3. EVOLUCIÓ D'ALUMNES MATRICULATS A LES EOI DE CATALUNYA PER IDIOMA I SEXE. CURSOS 1995/96-1999/00

	1995-1996						1999-2000					
Idioma	Nois	% files	Noies	% files	Total	% columna	Nois	% files	Noies	% files	Total	% columna
Anglès	2.669	38,74	4.220	61,26	6.889	43,19	3.852	32,84	7.876	67,16	11.728	48,41
Francès	969	34,61	1.831	65,39	2.800	17,55	1.273	27,30	3.390	72,70	4.663	19,25
Alemany	975	38,04	1.588	61,96	2.563	16,07	1.369	32,95	2.786	67,05	4.155	17,15
Català	197	25,75	568	74,25	765	4,80	230	32,62	475	67,38	705	2,91
Italià	91	19,96	365	80,04	456	2,86	189	28,17	482	71,83	671	2,77
Espanyol per a estrangers	391	40,77	568	59,23	959	6,01	193	36,01	343	63,99	536	2,21
Rus	159	32,38	332	67,62	491	3,08	175	37,47	292	62,53	467	1,93
Japonès	100	48,08	108	51,92	208	1,30	150	49,83	151	50,17	301	1,24
Àrab	101	37,00	172	63,00	273	1,71	110	39,29	170	60,71	280	1,16
Portuguès	49	32,45	102	67,55	151	0,95	73	42,69	98	57,31	171	0,71
Neerlandès	0		0		0	0,00	46	30,46	105	69,54	151	0,62
Xinès	73	48,34	78	51,66	151	0,95	72	49,32	74	50,68	146	0,60
Grec	54	31,03	120	68,97	174	1,09	54	38,03	88	61,97	142	0,59
Euscar	37	52,86	33	47,14	70	0,44	52	46,85	59	53,15	111	0,46
Danès	0		0		0		0		0		0	
Irlandès	0		0		0		0		0		0	
Romanès	0		0		0		0		0		0	
Gallec	0		0		0		0		0		0	
D'altres	0		0		0		0		0		0	
Total	**5.865**	**36,77**	**10.085**	**63,23**	**15.950**	**100,00**	**7.838**	**32,35**	**16.389**	**67,65**	**24.227**	**100,00**

Font: Servei d'Estadística i Documentació del Departament d'Ensenyament. *Ensenyaments de règim no reglat: Idiomes*, 1995-2000

Entrant a considerar la proporció d'alumnes per idioma a nivell de Catalunya i de Barcelona província i la seva evolució en el quinquenni 1995-2000 veiem que l'idioma estrella ha estat i és l'anglès, amb una mitja aproximada d'alumnes matriculats d'un 44,9% en el cas de Barcelona província i d'un 48,8% en el cas de Catalunya. A continuació, però a una distància considerable, apareixen l'alemany i el francès. No obstant, caldria assenyalar la lleu disminució d'alumnes matriculats en classes d'anglès i, per contra, l'augment respecte el francès i l'alemany durant el curs 1999/2000 respecte el curs 1995-1996. Aquesta observació no ens permet extreure conclusions relatives a l'increment de la demanda de cursos d'idiomes diferents de l'anglès, ja que pot estar més fàcilment relacionada amb variacions en la oferta de places de les EOI per raons organitzatives. No obstant, és una dada prou interessant, com per no perdre de vista la seva evolució en el futur i tractar d'esbrinar les variables que poden estar jugant algun paper, si efectivament és així, en els canvis de la oferta i la demanda de cursos d'idiomes (un possible factor incident podria ser, per exemple, la necessitat creixent d'aprendre idiomes diferents de l'anglès, com a estratègia de competitivitat en un mercat cada cop més globalitzat i multilingüe).

TAULA 4. EVOLUCIÓ D'ALUMNES MATRICULATS A LES EOI DE BARCELONA PROVÍNCIA, PER IDIOMA I SEXE. CURSOS 1995/96-1999/00

	1995-1996						1999-2000					
Idioma	Nois	% files	Noies	% files	Total	% columna	Nois	% files	Noies	% files	Total	% columna
Anglès	3.046	37,32	5.115	62,68	8.161	45,15	2.491	32,96	5067	67,04	7558	44,68
Francès	1.059	33,73	2.081	66,27	3.140	17,37	891	26,96	2414	73,04	3305	19,54
Alemany	1.006	37,33	1.689	62,67	2.695	14,91	954	33,39	1903	66,61	2857	16,89
Català	227	24,46	701	75,54	928	5,13	181	31,53	393	68,47	574	3,39
Espanyol per a estrangers	409	40,26	607	59,74	1.016	5,62	193	36,01	343	63,99	536	3,17
Italià	114	20,61	439	79,39	553	3,06	102	24,64	312	75,36	414	2,45
Rus	163	31,90	348	68,10	511	2,83	141	38,01	230	61,99	371	2,19
Japonès	100	47,62	110	52,38	210	1,16	150	49,83	151	50,17	301	1,78
Àrab	110	38,06	179	61,94	289	1,60	110	39,29	170	60,71	280	1,66
Portuguès	59	35,54	107	64,46	166	0,92	73	42,69	98	57,31	171	1,01
Neerlandès	0		0		0	0,00	46	30,46	105	69,54	151	0,89
Xinès	74	48,68	78	51,32	152	0,84	72	49,32	74	50,68	146	0,86
Grec	57	31,49	124	68,51	181	1,00	54	38,03	88	61,97	142	0,84
Euscar	38	51,35	36	48,65	74	0,41	52	46,85	59	53,15	111	0,66
Gallec	0		0		0		0		0		0	
D'altres	0		0		0		0		0		0	
Danès	0		0		0		0		0		0	
Irlandès	0		0		0		0		0		0	
Romanès	0		0		0		0		0		0	
Total BCN província	**6.462**	**35,75**	**11.614**	**64,25**	**18.076**	**100,00**	**5.510**	**32,57**	**11.407**	**67,43**	**16.917**	**100,00**
% respecte total Catalunya	73,73		68,84		70,52		70,30		69,60		69,83	
Total Catalunya	**8.764**	**34,19**	**16.870**	**65,81**	**25.634**	**100,00**	**7.838**	**32,35**	**16.389**	**67,65**	**24.227**	**100,00**

Font: Servei d'Estadística i Documentació del Departament d'Ensenyament. *Ensenyaments de règim no reglat: Idiomes, 1995-2000*

Si atenem a les diferencies entre sexes el primer que percebem ràpidament és que el percentatge de noies és molt més elevat que el de nois i que fins i tot s'ha incrementat lleugerament en el període 1995-2000. A Catalunya, el percentatge de noies s'incrementa fins a un 67,75% del total d'alumnes. Aquesta diferència es plasma pràcticament en la totalitat d'idiomes i de manera molt similar pel territori de Barcelona província i de Catalunya.

Quadre Resum

- Bona part dels nens i les nenes de Barcelona dediquen la seva jornada no escolar a la realització d'activitats educatives institucionalitzades. Entre aquestes destaquen sobretot la pràctica esportiva i les activitats tradicionalment enteses com a extraescolars de tipus "acadèmic" (aprenentatge d'idiomes, reforç escolar, informática, etc.) i de tipus "artístic" (teatre, dansa, cant, etc.).

- Els nois es decanten més per les activitats de tipus esportiu, mentre que les nenes opten especialment per les extraescolars.

- Sembla existir una relació entre el nivell de formació de les famílies i la realització d'activitats educatives institucionalitzades per part dels fills i filles.

- El sector de la oferta educativa no-escolar és dispers, heterogeni i descoordinat.

- Si prenem com a exemple de l'àmbit d'aprenentatge d'idiomes les EOI de Catalunya, veiem com el nombre d'alumnes ha experimentat un gran augment en la darrera dècada, d'entre els quals pràcticament la meitat es concentren als centres de Barcelona.

- Els idiomes amb més estudiants a les EOI de Catalunya són en primer lloc l'anglès i a continuació, l'alemany i el francès.

- Gairebé un terç del total d'alumnes són noies i la proporció no ha deixat d'augmentar en el darrer quinquenni 1995-2000.

2.1.2. EL LLEURE EDUCATIU

Quan en aquest apartat ens referim al lleure educatiu, fem referència bàsicament a dues formes d'ocupar el temps lliure per part dels infants i els adolescents, bé l'associació a moviments educatius de lleure infantil (esplais, agrupaments escoltes, etc.), bé la participació puntual o periòdica en la oferta d'activitats i serveis dedicats al lleure proposades i/o promogudes per l'administració pública. En general, i tot i que hi ha solapaments inevitables, es tracta d'activitats educatives el contingut de les quals sol estar més genuïnament vinculat al lleure que el que succeeix en el cas de les activitats educatives extraescolars a les que ens referíem a l'apartat previ.

2.1.2.1. Les activitats de vacances i els equipaments educatius de lleure

Començarem per comentar les dades disponibles sobre les activitats de vacances organitzades a Catalunya des de diferents entitats del sector i ho farem a partir del registre de que disposa la Secretaria General de Joventut (SGJ) de la Generalitat de Catalunya.

Les activitats de vacances del territori català es reparteixen en els tres períodes vacacionals de l'any: la Setmana Santa a la primavera, les vacances d'estiu i el Nadal a l'hivern. El nombre total d'activitats anuals i per època de l'any s'ha mantingut bastant constant al llarg dels darrers anys, tot i que acaben en un lleu augment general. Lògicament, el major nombre d'activitats es concentren en l'època estiuenca, seguida per la primavera i en darrer terme l'hivern. Aquest fet ve determinat, en part per la durada de cada període vacacional i també per les característiques de cada un d'aquests; és més habitual, per exemple, passar íntegrament les vacances de Nadal en família que no les d'estiu o les de Setmana Santa. Això explica també perquè s'organitzen més casals a l'hivern que a la primavera.

TAULA 5. EVOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS DE VACANCES NOTIFICADES A LA SGJ PER TIPUS D'ACTIVITAT I ÈPOCA DE L'ANY

Activitats	1990			1995			1996			1997			1998			1999			2000		
	P	E	H	P	E	H	P	E	H	P	E	H	P	E	H	P	E	H	P	E	H
Colònies	158	772	30	55	751	17	57	650	32	134	620	40	150	637	28	144	658	25	126	652	31
Acampades	141	607	3	106	719	0	97	659	8	190	659	2	169	688	2	151	668	2	144	589	2
Rutes	64	146	2	37	192	1	53	218	2	80	205	0	78	183	2	83	182	0	84	147	3
Casals	6	209	15	1	355	16	2	396	18	6	425	27	12	488	23	8	538	33	9	615	28
Camps de treball	5	93	2	3	97	0	9	86	0	2	62	0	3	62	2	6	42	0	7	58	0
Total estació	**374**	**1.827**	**52**	**202**	**2.114**	**34**	**218**	**2.009**	**60**	**412**	**1.971**	**69**	**412**	**2.058**	**57**	**392**	**2.088**	**60**	**370**	**2.061**	**64**
Total any			**2.253**			**2.350**			**2.287**			**2.452**			**2.527**			**2.540**			**2495**

[1] P: primavera / E: estiu / H: hivern

Font: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Cens d'activitats de vacances, 1990-2000*

Els diferents tipus d'activitats es desenvolupen generalment de forma prioritària en una època de l'any concreta, per exemple a la primavera es fan sobretot colònies i acampades, a l'hivern colònies i casals, mentre que a l'estiu augmenta el nombre de tots els tipus d'activitats. Les mateixes tendències s'han mantingut al llarg d'aquests 10 anys. Lògicament, el tipus d'activitat que varia més, en quantitat, d'una època a una altra és l'acampada, amb un alt nombre d'activitats a l'estiu.

Des de l'any 1990 el nombre de casals ha anat en augment en general, especialment durant l'època d'estiu. Aquest fet es pot explicar per la funció de custòdia creixent que exerceixen aquestes ofertes. Per contra, s'observa un descens en el nombre de camps de treball, que podria explicar-se probablement per un descens paral·lel d'oferta per part de l'Administració. Parem atenció ara, al total d'activitats desenvolupades a cada època de l'any, així com al nombre total d'assistents, tant participants o beneficiaris com monitors o dirigents. En aquest cas, les activitats a les que fem referència són les d'una durada superior a tres nits consecutives realitzades amb menors de 18 anys i regulades pel Decret 295/93 de 24 de novembre[8]. Tant el nombre d'activitats com el de participants es mantenen constants, tal com comentàvem anteriorment. En aquesta ocasió hem calculat el nombre d'assistents mig per activitat per tal de veure si existien variacions en aquest sentit, però, com es pot comprovar, aquesta proporció es manté també força constant. Potser l'única dada a destacar seria la realització d'activitats durant la tardor, i per tant, fora de períodes vacacionals, des de l'any 1999. En general les activitats amb un nombre mig d'assistents menor són les desenvolupades a la primavera, mentre que les de més assistents tenen lloc durant l'estiu o l'hivern. A banda d'això, sembla que les proporcions d'assistents per activitats del darrer any, per període estacional, són més equilibrades que les d'anys previs.

Si considerem separadament el nombre de participants en les activitats de vacances diferenciant entre beneficiaris i dirigents percebem unes tendències semblants a les abans observades. El nombre total de participants mostra una lleu inclinació a l'augment entre els anys 1996 i 2000, trencat per un sobtat i agut increment puntual l'any 1997 que es va suavitzar a l'any següent. No obstant, quan diferenciem entre tipus d'activitat, verifiquem que el nombre de participants augmenta de manera bastant notòria en el cas dels casals, i també a les colònies, tot i que de forma molt més suau. En la resta d'activitats el nombre de participants ha tendit, més aviat, a encongir, més enllà d'alguns alts i baixos localitzats a determinats tipus d'activitats, que bé poden haver estat provocats per modes puntuals (èxit de les acampades per sobre de les colònies de l'any 1997, etc.).[9]

8 Aquest Decret ha estat derogat i substituït pel Decret 337/2000 de 24 d'octubre, de regulació de les activitats en el temps lliure en les quals participen menors de 18 anys.

9 A la Figura 3 s'observen dos fenòmens pels quals hem intentat cercar una explicació. El nombre de participants als camps de treball de l'any 1999 (970) disminueix dràsticament respecte el de l'any 1998 (4.291). Pel que hem

FIGURA 3. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE BENEFICIARIS DE LES ACTIVITATS DE VACANCES NOTIFICADES A LA SGJ, PER TIPUS D'ACTIVITAT I ÈPOCA DE L'ANY. CATALUNYA, 1996-2000

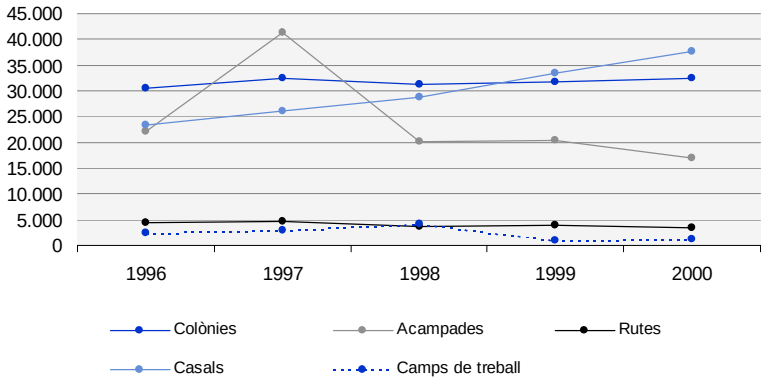

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Cens d'activitats de vacances, 1996-2000*

En parar esment al nombre de participants per sexe es detecta ràpidament que, d'una banda, la proporció de nois i noies beneficiaris de les activitats s'ha anat igualant (als inicis de l'època dels 90 el nombre de nens superava manifestament el de les nenes) i fins i tot en els darrers anys s'ha invertit la situació inicial, essent les nenes les que actualment participen en més alt nombre en aquestes activitats. D'altra banda, la predominança de noies dirigents que es detectava ja l'any 1990 no ha deixat d'anar en augment constituint actualment un 60,6 % de la totalitat dels joves que s'hi dediquen.

La ràtio d'infants i adolescents per dirigent no mostra diferències remarcables al llarg dels anys i es situa en una mitja de 5,9 infants per monitor o dirigent. Una ràtio força baixa, si la comparem amb les habituals del sistema educatiu formal, i un indicador prou clar de que la relació educador-educand en les activitats educatives de lleure tendeix a ser bastant personalitzada. Val la pena fer èmfasi en la importància i potencialitat d'aquesta relació més personalitzada doncs possible l'existència d'un procés més empàtic, i afavoreix, per exemple, la modelació i correcció de certs hàbits i dinàmiques infantils.

pogut descobrir, aquest fet podria explicar-se a partir del traspàs de competències en la notificació de camps de treball, els quals deixen de ser registrats per l'Institut Català de Serveis a la Joventut (actual TUJUCA) a partir de l'any 1999, cosa que provocaria el descens de nombre de participants als camps de treball localitzat aquest mateix any.

TAULA 6. EVOLUCIÓ DE LA PARTICIPACIÓ A LES ACTIVITATS DE VACANCES NOTIFICADES A LA SGJ, PER TIPUS DE PARTICIPANTS I SEXE. CATALUNYA, 1990-2000

Beneficiaris	1990	1996	1997	1998	1999	2000
Nois	49.159	41.612	59.517	43.503	45.013	45.498
Noies	42.211	41.221	48.553	44.750	45.577	46.295
Total	**91.370**	**82.833**	**108.070**	**88.253**	**90.590**	**91.793**
Dirigents						
Nois	6.439	6.358	7.954	6.516	6.505	6.317
Noies	7.187	8.031	9.688	8.919	9.517	9.709
Total	**13.626**	**14.389**	**17.642**	**15.435**	**16.022**	**16.026**
Ratio beneficiaris per dirigent	6,71	5,76	6,13	5,72	5,65	5,73

Font: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.

Cens d'activitats de vacances, 1990-2000

Finalment volem examinar la participació en aquest tipus d'activitats de vacances des de dues perspectives territorials diferents: en el primer cas atenent al lloc de realització de les mateixes, segons tipus d'activitat, i en el segon, en base al lloc de procedència dels grups de participants, també diferenciant per tipus d'activitat. Comprendrem l'espai temporal entre els anys 1990 i 2000.

Observem, de fet, els mateixos fenòmens que comentarem més endavant respecte a les instal·lacions existents a Catalunya per a aquestes activitats. Hi ha tipus d'activats preferents per a determinats territoris. Per exemple, veiem clarament que en el Barcelonès s'organitzen preferentment casals, i que, a més a més, al llarg dels anys aquesta propensió ha anat incrementant-se, per arribar en l'any 2000 pràcticament a quadruplicar el nombre de casals organitzats al 1990. La superioritat del nombre de casals per damunt d'altres tipus d'activitats es manté també a l'àmbit de la RMB, tot i que, en aquest cas, les colònies assoleixen també una proporció més elevada que a la comarca del Barcelonès. Pel que fa al territori total de Catalunya, el tipus d'activitat més realitzada són les colònies, seguides per les acampades, els casals, les rutes i en darrer lloc els camps de treball. Aquesta distribució és més o menys la mateixa en el transcurs dels anys, amb un lleuger descens del nombre de camps de treball. Pel que fa a l'evolució del nombre total d'activitats per territori, ha estat ascendent en tots els àmbits estudiats, arribant a duplicar-se en el cas de la RMB i a quadruplicar-se en el de la comarca del Barcelonès.

FIGURA 4. EVOLUCIÓ PERCENTUAL DEL NOMBRE D'ACTIVITATS D'ESTIU NOTIFICADES A LA SGJ, PER LLOC DE REALITZACIÓ. CATALUNYA 1990-2000

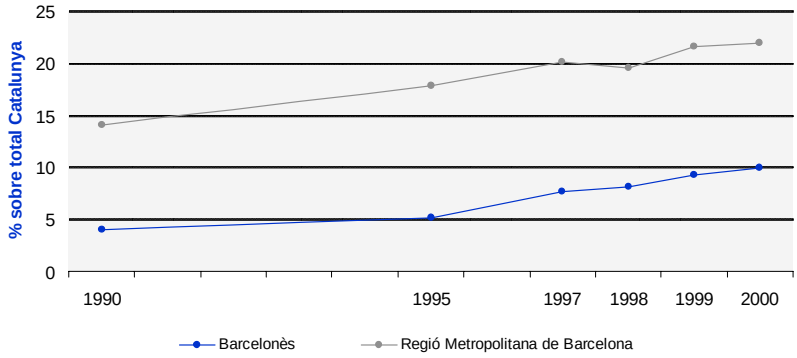

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Cens d'activitats de vacances, 1990-2000*

Donant suport al que comentàvem anteriorment, el nombre de grups de participants és més elevat en les activitats de colònies, seguides per les acampades, els casals, les rutes i els camps de treball, observació que es pot mantenir per a Catalunya, la RMB i Barcelona ciutat i també durant tot el període 1997-2000. No obstant, si ens fixem en els percentatges de grups de participants procedents de la comarca del Barcelonès i de la RMB, respecte el total de Catalunya, veiem que a l'any 2000 arriben gairebé a la meitat en el primer cas (43,3%) i a les tres quartes parts en el segon (70,7%). Contràriament, la proporció d'activitats que es realitzen en aquest territori respecte el total de Catalunya (10% al Barcelonès i 21,9% a la RMB) és baixa. És a dir, si bé la major part de les activitats (amb l'excepció dels casals) es realitzen fora de la RMB, gran part dels participants a les activitats de vacances procedeixen d'aquest mateix territori.

Això darrer ho corroboren les dades de que disposem sobre les instal·lacions existents per a la realització d'algunes d'aquestes activitats[10]. Només destacar que únicament un 19'5% del total d'aquestes instal·lacions per Catalunya es localitzen dins del territori de la RMB i les que trobem en més gran nombre són sobretot albergs de joventut i granges escola.

[10] La Taula C2 (a l'annex del capítol) sobre instal·lacions juvenils de Catalunya per tipus i comarques (veure a l'annex), ens permet observar la distribució territorial de 4 tipus instal·lacions identificades pel registre de la SGJ com a "juvenils": les cases de colònies, els albergs de joventut, les granges escola i els terrenys d'acampada. En negreta hem assenyalat les comarques que conformen la RMB.

FIGURA 5. EVOLUCIÓ PERCENTUAL DELS GRUPS DE PARTICIPANTS EN LES ACTIVITATS D'ESTIU NOTIFICADES A LA SGJ PER LLOC DE PROCEDÈNCIA DELS GRUPS. CATALUNYA, 1990-2000

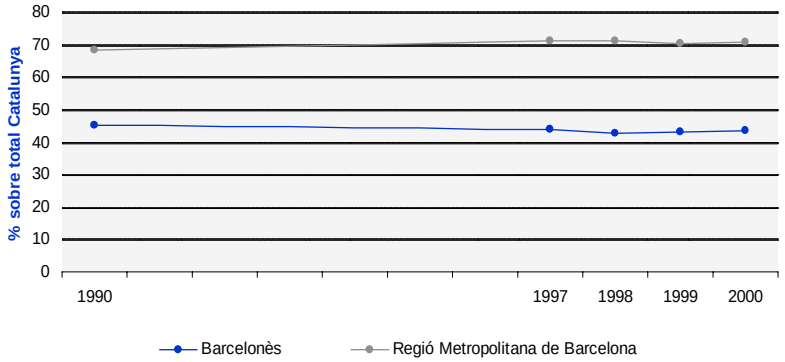

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Cens d'activitats de vacances, 1990-2000*

Aquest fet té una clara explicació i és que les activitats desenvolupades a cases de colònies o terrenys d'acampada es plantegen més el contacte amb un entorn natural que urbà (el major nombre de cases de colònies i de terrenys d'acampada es localitzen a la comarca d'Osona i a la Noguera respectivament), cosa que s'ha d'anar a trobar fora de la RMB. També la durada d'aquestes activitats pot ser més llarg que el d'una estada puntual a un alberg de joventut o una sortida d'un dia a una granja escola, i per tant també permeten desplaçaments més llargs.

Alhora, el major nombre de granges escola de Catalunya es troben al Vallès Oriental. De fet, aquestes instal·lacions s'han generat precisament per donar resposta educativa a la necessitat d'apropar el món rural als nenes i nenes de ciutat, a través de programes específics oferts des de les pròpies instal·lacions. El Barcelonès tan sols destaca per la presència d'albergs de joventut, els quals tenen més la funció de facilitar allotjament de baix preu als joves viatjants o visitants de pas. Totes aquestes dades refrenden l'evidència que el Barcelonès no és proveïdor d'aquests tipus instal·lacions, però si que ho és, per òbvies raons demogràfiques, de la majoria d'usuaris de les mateixes.

Seguim amb aquesta mateixa classe d'equipaments i veiem que en el període 1995-2000 s'han donat increments remarcables: per exemple, s'ha passat de 191 cases de colònies a 230. Això mostra que hi ha una demanda creixent de recursos que facilitin la realització d'activitats educatives de vacances fora del lloc de residència i particularment en el medi rural.

TAULA 7. EVOLUCIÓ DE LES INSTAL.LACIONS JUVENILS DE CATALUNYA, PER TIPUS. 1995-2000

Tipus d'instal.lació	1995	%	2000	%
Cases de colònies	191	74,3	230	73,2
Albergs de joventut	35	13,6	51	16,2
Granges escola	31	12,1	33	10,5
Total	**257**	**100,0**	**314**	**100,0**

Font: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.
Llibre de registres d'instal·lacions juvenils. 1995-2000

El catàleg de *Dades sobre Promoció i Participació Ciutadana* elaborat anualment[11] des de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona, ens ofereix també algunes dades complementàries sobre aquests equipaments i activitats de lleure, ara però referides específicament a usuaris barcelonins.[12]

Començarem per l'oferta de casals infantils i les ludoteques. La funció d'aquests centres és esdevenir un espai de socialització pels infants entre 4 i 15 anys, basat en l'educació a través de diverses activitats de lleure com tallers, sortides per la ciutat, excursions, espais de joc lliure i organitzat, etc. El nombre de punts de prestació de casals infantils i ludoteques de l'Ajuntament de Barcelona, actualment 34, s'ha mantingut constant entre els anys 1997-2000, tant pel que fa al total de Barcelona com per a cada districte. Els districtes més dotats d'aquest tipus de centres municipals són el d'Horta-Guinardó i el de Nou Barris, i els que menys el de Les Corts amb un únic centre i el de Sarrià-Sant Gervasi que no en té cap (contràriament a casals de joves, que en té un parell). Les apreciacions respecte el nombre d'usuaris resulten difícils de realitzar, donat que ens molts casos ens trobem amb buits per no haver-se recollit aquella dada en alguns districtes (veure Taula C3 i C4 a l'annex del capítol).

L'Ajuntament també promou un conjunt d'activitats identificades com de "dinamització infantil i juvenil". Segons s'especifica, aquestes activitats tenen com a comú denominador "proposar-se el foment del consum actiu i participatiu dels infants en activitats de caire cultural i de lleure". Les activitats de dinamització infantil estan adreçades als infants de 4 a 15 anys i les de dinamització juvenil als joves entre 14-24 anys. Aquest apel·latiu agrupa una gran

[11] Concretament hem revisat el període comprès entre l'any 1995 i el 2000

[12] Les dades presenten algunes llacunes i inconsistències donat que no existeix un sistema d'informació basat en els criteris elaborats i fixes que caldria establir. Això permetria donar la necessària estabilitat temporal al tipus de dades que es recullen i la manera com es recullen.

varietat d'activitats: cursos i tallers, difusió cultural, creació artística, animació de parcs i places, en el cas de les infantils, i cursos i tallers, difusió cultural i creació artística, en el cas de les juvenils; tot i que les estadístiques no ens proporcionen informació més específica sobre cada una d'aquestes categories. Un gran nombre d'aquestes activitats són desenvolupades per les entitats dedicades al lleure dels diferents districtes amb els quals estableixen acords i/o convenis. S'afegeix al conjunt el Festival de la Infància de Barcelona de celebració anual durant les vacances escolars de Nadal, amb gran afluència de públic infantil acompanyat en molts casos de les seves famílies (veure Taula C5 a l'annex del capítol).

Respecte a les activitats de vacances per a infants i adolescents, adreçades a nois i noies de fins a 17 anys de la ciutat de Barcelona, podem dir que es tracta d'activitats que responen a l'objectiu de facilitar l'accés dels infants a una oferta d'activitats de vacances extensa, variada i de qualitat, i d'afavorir així mateix la participació d'infants amb dificultats socials i/o personals. L'oferta d'aquestes activitats de vacances s'organitza a través dels serveis d'entitats i associacions de cada districte. El repertori d'activitats aplega aquelles que es desenvolupen a la ciutat, com casals d'estiu, casals esportius, jocs a platges, parcs i places; i les que no, com els campaments, les colònies, rutes, trobades internacionals, etc. No s'observen grans diferències entre la relació - nombre de places ofertes i ocupades - durant el període 1998-2000, únicament és de destacar l'increment bastant notori d'oferta de places entre l'any 1998 i el 1999. Tant les places ofertes com les ocupades han anat en augment durant aquesta etapa, tot i que les dades indiquen l'existència d'un ampli nombre d'activitats que queden sense ocupar cada any, si bé sembla que va en disminució (Taula C6 de l'annex).

Quadre Resum

- Les activitats de vacances per a infants i adolescents són organitzades per entitats sense afany de lucre i en alguns casos promogudes per les administracions públiques. Es concentren bàsicament en els tres períodes de vacances escolars: estiu, Nadal i Pasqua. Durant els darrers 5 anys, el nombre total d'activitats i participants ha experimentat un lleu increment general.

- Cada tipus d'activitat (casal, colònia, camp de treball, ruta i acampada) es desenvolupa predominantment en determinats períodes vacacionals, sent les més versàtils els casals i les colònies. En el cas dels casals, desenvolupats generalment en medi urbà, s'observa un fort augment de la oferta des de l'any 1990, especialment durant el període estiuenc, fet que s'explica provablement per la creixent funció de custòdia que venen exercint aquesta mena d'activitats.

- El nombre de participants segons el sexe ha sofert una clara variació des de l'any 1990: El nombre predominant de nens en aquell moment s'ha anat igualant amb el nombre de nenes, per acabar invertint-se els termes i passar a ser les nenes les que més participen actualment en aquest tipus d'activitats. Pel que fa a la distribució de dirigents o monitors segons el sexe, el fenomen és similar, la proporció de noies dirigents al 1990 ja era força més elevada que la de nois, però no ha deixat d'augmentar fins a l'any 2000.

- La ràtio d'infants per monitor/a pràcticament no ha variat en els darrers anys i es situa aproximadament en una relació de 6 infants per monitor. En principi es tracta d'una ràtio mitja força baixa, però caldria analitzar si aquesta varia adequadament en funció de l'edat dels participants, el tipus d'activitats, etc.

- Existeix una demanda creixent de recursos i instal·lacions que facilitin la realització d'activitats educatives de vacances per a infants i adolescents fora del lloc de residència i particularment en el medi rural (cases de colònies, albergs, granges-escola i terrenys d'acampada). El Barcelonès no és proveïdor d'aquests tipus instal·lacions, però si que ho és, de la majoria d'usuaris de les mateixes.

- Entre les activitats de vacances promogudes per l'Ajuntament de Barcelona, és de destacar l'increment bastant notori d'oferta de places entre l'any 1998 i el 1999. Tot i l'increment de places ofertes i ocupades durant els darrers anys, les dades indiquen encara l'existència d'un ampli nombre d'activitats que queden sense ocupar cada any, si bé sembla que va en disminució.

- Si ens centrem en els recursos municipals dedicats al lleure d'infants i adolescents de Barcelona, observem que es localitzen presumiblement als districtes menys benestants, segurament perquè als districtes més rics la necessitat la cobreix ja una oferta privada equivalent.

2.1.2.2. Els moviments d'educació en el lleure

Parlar d'educació en el temps lliure a Catalunya obliga a referir-se a un conjunt d'entitats i moviments sorgits de la societat civil que, en alguns casos des de fa molt temps, han fet del temps lliure dels infants i adolescents el seu objecte propi d'intervenció pedagògica. De fet, fins l'arribada de la democràcia a Espanya en què la Generalitat de Catalunya i els primers ajuntaments democràtics es proposaren d'intervenir activament en l'àmbit educatiu del lleure, aquest fou conreat durant el franquisme, gairebé exclusivament[13], des d'entitats i moviments com l'escoltisme o Servei de Colònies de Vacances, etc. És a dir, associacions de voluntariat, en general i per imperatiu de la situació política aixoplugades per l'Església, que oferien una alternativa educativa al temps lliure infantil en forma de campaments, colònies d'estiu, clubs d'esplai, etc. Aquestes iniciatives de la societat civil varen fornir, ja durant el franquisme, les primeres reflexions sobre l'educació en el lleure, varen prefigurar una sèrie de formats d'activitat i, amb molt pocs recursos i molta dedicació desinteressada, varen crear les primeres infrastructures. També foren la pedrera de la major part de dirigents que amb l'arribada de la democràcia s'incorporaren a les administracions local i autonòmica per anar construint les polítiques públiques sobre lleure educatiu. Posteriorment, aquest moviments de la societat civil han seguit creixent i diversificant-se. En definitiva, la situació actual de l'educació en el lleure a Catalunya no s'entendria sense prendre en consideració les aportacions, tant seminals com actualment fonamentals, d'aquestes associacions i moviments.

A més a més, i malgrat les diferències existents, aquests moviments ofereixen uns marcs institucionals i metodològics de lleure amb peculiaritats pròpies que cal destacar. Practiquen el que podríem anomenar una *pedagogia del projecte* caracteritzada, entre altres coses, per la importància que es dóna al grup i a les relacions interpersonals (Trilla, 1999). El funcionament gira sempre al voltant del grup; bàsicament dels petits grups en els que s'estructura el col·lectiu més ampli. Tots dos (grup petit i col·lectiu) tendeixen a ser estables i estar cohesionats a partir d'un sentit de pertinença prou desenvolupat. Els membres assumeixen un cert compromís d'assistència regular i la seva implicació en les tasques del grup és alta. No són grups per

[13] Fora de les realitzacions de les organitzacions del règim imperant d'ideologia franquista, com la Organización Juvenil Española (OJE), força minoritàries a Catalunya.

entretenir-se i passar-ho bé simplement (tot i que també es tracta d'això), sinó per autodefinir i implicar-se en una tasca o projecte per dur a terme.

És per tot això que, almenys en la intenció, l'aposta educativa que pretenen aquests moviments és, en algun sentit, de més ampli abast que altres ofertes centrades també en el lleure. A diferència d'altres activitats puntuals, especialitzades, simplement recreatives o instructives, aquí es pretén una formació més integral per mitjà d'una tasca continuada.

Els moviments dels que parlem en aquest apartat federen o agrupen un conjunt d'associacions que comparteixen una sèrie de recursos i serveis, així com un ideari concret (confessional o laic) basat en determinats criteris i finalitats educatives. Entre aquests moviments trobem també diferents propostes i enfocaments de l'educació en el lleure, però en tots els casos existeix, com dèiem, una intencionalitat explícitament educativa i socialitzadora adreçada a la població infantil i adolescent.

Tot seguit farem una descripció de la realitat actual d'aquests moviments a partir de dades procedents de la Secretaria General de la Joventut que corresponen al conjunt de Catalunya i d'altres proporcionades pels propis moviments, que incorporen, a més a més, informació específica sobre l'àmbit territorial de la província de Barcelona.[14]

La primera conclusió a la que arribem, a nivell general, és que la incidència conjunta d'aquests moviments és realment considerable: més de 90.000[15] nois i noies catalans es beneficien directament de l'acció d'aquests moviments i les entitats que apleguen; i més de 16.000[16] persones, la majoria joves, hi esmercen, en bona part de forma altruista, el seu esforç com a

[14] En aquesta taula (Taula 8) es troben representades les dades corresponents a una mostra d'alguns dels moviments de lleure més importants, pel que fa a expansió i nombre d'associats, del territori de la RMB. L'abast d'actuació d'aquests moviments és divers i per aquest motiu presentem les dades desagregades per diferents àmbits territorials. Per cada un d'aquests àmbits i per cada moviment de lleure, presentem les dades corresponents al nombre de centres, al nombre de participants i al de monitors o responsables de cada centre. Els moviments es troben agrupats en dues categories: els moviments d'esplai i els moviments escoltes. Com diem, no tots els moviments de lleure que actuen a nivell de la RMB apareixen a la taula, doncs falten alguns pocs casos dels quals ens ha estat impossible aconseguir les dades.

[15] Uns 60.000 si no considerem els participants en activitats organitzades per altres entitats no vinculades als moviments referits.

monitors, caps o dirigents. Tenint en compte la població de Catalunya, en particular, la part d'aquesta a la que majoritàriament es dirigeixen aquelles activitats, i la voluntarietat de les mateixes, les xifres esmentades resulten realment notòries. És a dir, que l'acció dels moviments i entitats d'educació en el lleure a Catalunya no és pas quelcom marginal o minoritari, sinó que estem davant d'una oferta àmplia i consolidada. En segon lloc, parant atenció en l'abast dels diferents moviments, també podem veure com aquests es troben ben implantats en el conjunt del territori català, -després ja ens referirem específicament al que correspon a l'àmbit d'aquest informe-. I, en tercer lloc, cal veure també com de tots els moviments n'hi ha uns quants que destaquen pel seu volum de centres i de participants: el Moviment de Centres d'Esplai Cristians (Membre de la Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai), Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya, el Moviment Educatiu en el Temps Lliure Infantil i Juvenil del Baix Llobregat (tradicionalment conegut com a Movi Baix i ara integrat en la Federació Catalana de l'Esplai), i, a una mica més de distància, Esplais Catalans.

TAULA 8. NOMBRE DE CENTRES I PARTICIPANTS D'ALGUNS MOVIMENTS DE LLEURE PER TERRITORI I TIPUS DE MOVIMENT. CATALUNYA 2000-2001

	Barcelona			Barcelonès			Regió metropolitana			Barcelona provincia			Catalunya		
Moviments d'esplai	C [1]	P [2]	M [3]	C	P	M	C	P	M	C	P	M	C	P	M
Moviment de Centres d'Esplais Cristians	83	6.559	1.470	116	8.505	1.876	187	14.230	2.979	193	14.437	3.071	193	14.437	3.071
Esplais Catalans (ESPLAC)	23	1.561	313	38	2.885	232	93	7.314	1.323	99	7.689	1.364	106	8.308	1.541
Federació Catalana de l'Esplai	5	342	56	6	385	70	34	1.887	1.348	83	9.529	1.392	89	9.769	1.409
Federació de Centres Juvenils Don Bosco de Catalunya	12	nd	nd	15	nd	nd	28	nd	nd	28	3.050	540	30	3.467	600
Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica (MIJAC)	nd	nd	nd	nd	nd	nd	19	538	132	34	1.203	294	48	1.531	457
Moviments escoltes															
Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi (MEGSJ)	38	2.390	567	42	2.508	602	79	5.039	1.216	104	6.852	1.703	158	10.271	2.789
Escoltes Catalans	10	nd	nd	12	1.020	165	28	2.040	353	28	2.040	353	36	2.581	546
Germanor Escolta de Catalunya	7	344	73	9	458	98	9	458	98	9	458	98	9	458	98
Scouts de Catalunya	10	nd	nd	nd	nd	nd									
Centre Marista d'Escoltes	3	300	47	4	485	71	7	809	116	8	880	135	10	1.186	168
Total	**191**	**11.496**	**2.526**	**242**	**16.246**	**3.114**	**484**	**32.315**	**7.565**	**586**	**46.138**	**8.950**	**679**	**52.008**	**10.679**

[1] C: Centres / [2] P: Participants / [3] M: Monitors
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades proporcionades per les diferents entitats

A continuació analitzem els moviments de lleure de Catalunya a partir de les dades registrades a la Secretaria General de Joventut segons el tipus d'activitats desenvolupades i el nombre de participants en cada un d'ells. Es troben classificats ordenadament pel nombre d'activitats que

[16] Més de 11.000 si apliquem el mateix raonament que a la nota anterior.

han realitzat. A part de la categoria que aplega el conjunt d'activitats promogudes per entitats independents - és a dir, que no pertanyen a cap moviment, o bé són fruit d'iniciatives municipals públiques -, en aquesta taula hi destaquen els moviments que acabem d'esmentar, tant pel nombre d'activitats, com de beneficiaris i dirigents. També es pot fer esment del clar predomini de determinats tipus d'activitats per diferents tipus de moviments. Concretament, els moviments escoltes realitzen sobretot acampades i rutes (per exemple, les 366 acampades i les 119 rutes del MEGSJ), mentre que els moviments d'esplai organitzen especialment colònies i casals. Aquest fet reflecteix les tradicions i idiosincràsia pròpies de cada moviment (veure Taula C7 a l'annex).

Si classifiquem els mateixos moviments segons el nombre d'activitats, de participants i de dirigents (monitors o caps[17]) de cada un i observem l'evolució d'aquests entre l'any 1997 i el 2000, observem que les xifres, tant les globals com les particulars de cada moviment, es mantenen relativament estables, amb algunes oscil·lacions la interpretació de les quals obligaria a entrar en casuístiques que poden fer referència no solament a tendències a l'alta o la baixa, sinó també a com algunes entitats registren les seves activitats i a variacions federatives esdevingudes en aquest període (Taula C8 annex).

Quadre Resum

- L'acció dels moviments i entitats d'educació en el lleure és àmplia, consolidada, ben distribuïda i estable en el conjunt del territori català. Existeixen certs moviments destaquen especialment en volum d'activitats i participants, tant dins del sector de l'escoltisme com en el de centres d'esplai.
- L'envergadura paral·lela de la opció agrupament escolta i la opció centre d'esplai, a les quals encara caldria afegir la del centre excursionista, s'explica en part per l'especialització de cada una de les opcions en determinats tipus d'activitats i també pel fet de representar opcions ideològiques lleument diferents.

[17] En la terminologia del moviment escolta, s'anomena "cap" al responsable de grup o monitor i "cau" o "agrupament" al centre en el qual es desenvolupen les activitats, que seria l'equivalent a l'esplai

2.1.2.3. La formació dels educadors en el temps de lleure

Un bon indicador quantitatiu i qualitatiu de la realitat de l'educació en el lleure i dels seus moviments són les persones que s'hi dediquen com a monitors o dirigents. Més amunt ja hem presentat dades sobre aquest particular; ara pararem l'atenció en la formació de tals educadors.

Fins l'aparició de la diplomatura universitària d'*Educació Social* i de la titulació en la formació professional reglada de *Tècnic en Activitats Socioculturals*, pràcticament tota la capacitació específica que podien rebre els educadors de lleure era promoguda i realitzada per escoles o centres de formació situats al defora del sistema educatiu formal. Alguns d'aquests centres foren creats i sostinguts per algunes administracions locals a partir dels primers Ajuntaments democràtics, però la majoria estaven directament vinculats als moviments d'educació en el lleure. Molts d'aquests moviments, o si més no els més importants, varen dotar-se dels seus propis mecanismes i institucions per proveir de formació als educadors com una forma de garantir la continuïtat del moviment, de millorar la qualitat del servei que oferien i de fer que aquest fos coherent amb els principis ideològics i pedagògics que l'inspiraven.

La formació que ofereixen aquests centres no s'ubica dins del sistema educatiu formal, però tenen reconeixement oficial. La Generalitat de Catalunya –actualment a través de la Secretaria General de Joventut- regula i acredita una part d'aquesta formació per mitjà, sobretot, dels *títols de monitor* i de *director d'activitats d'educació en el lleure.*

El diploma de monitor acredita una sèrie de coneixements i competències necessaris per a un educador del món del lleure, és a dir, aquella persona que té contacte directe amb els participants, encarregada d'organitzar, dotar de recursos, desenvolupar i avaluar les activitats amb els infants i/o adolescents participants. Es tracta d'un perfil equivalent al d'un cap escolta o un animador d'esplai. D'altra banda, el diploma de director és la titulació a la que opten aquelles persones encarregades de la gestió o direcció global d'un centre de lleure, bé sigui un agrupament escolta o un centre d'esplai, o d'una activitat de llarga durada.

Tot seguit farem una ullada a la realitat global de la formació relativa a aquestes titulacions. Això ens permetrà confirmar algunes anàlisis ja avançades més amunt sobre la situació i l'evolució recent de l'educació en el lleure, els moviments que la dinamitzen i la composició de les persones que hi dediquen la seva feina.

En el període 1995-2000[18] destaca l'augment del nombre de diplomes atorgats, tant de monitors com de directors: de 2.660 i 418 diplomes atorgats l'any 1995 respectivament a monitors i directors, s'ha passat a 4.059 i 608 l'any 2000. Comprovem també que la proporció de diplomes de monitor (aproximadament un 87%) respecte la de diplomes de director (13%), s'ha mantingut més o menys estable en el temps.

TAULA 9. DIPLOMES DE DIRECTORS I MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE. CATALUNYA 1990-2000

	1995		1996		1997		1998		1999		2000	
Escoles	M	D	M	D	M	D	M	D	M	D	M	D
Aula d'Esplai del Vallès	34	5	37	0	22	0	23	0	47	2	71	5
CAE, Formació i Serveis Sòcio-Culturals			36	12	20	12	102	10	112	5	196	4
Centre d'Animació i Esplai	51	10										
Centre d'Estudis de l'Esplai	103	9	141	25	98	28	202	24	313	45	330	69
Centre d'Estudis del Lleure							23	51	3	4	16	6
Escola Almogàvers		18	33	1	19	2	18	6	11	9	10	7
Escola d'Animació Sociocultural Sant Ignasi	4		17	0	0	0	15	1	8	6	7	8
Escola de Formació de MEGSJ	414	47	369	24	209	17	279	21	442	16	409	17
Escola de Formació Del Moviment Scout Catòlic	15	15	68	13	22	12	38	13	35	34	79	106
Escola de l'Esplai de Girona	121	13	68	5	139	11	131	6	119	19	142	13
Escola de l'Esplai de Lleida	110	9	82	5	55	2	67	13	63	10	142	29
Escola de l'Esplai de Tarragona	74	10	78	9	47	3	88	22	90	14	140	33
Escola d'Educadors de la Creu Roja Joventut	84	2	42	1	28	0	49	4	50	2	93	3
Escola d'Educadors en el Lleure de l'Ajuntament de Girona	93	13	76	12	36	5	55	10	35	8	61	7
Escola d'Educadors en el Lleure d'Osona	18	13	16	11	25	0	14	0	18	2	26	5
Escola Ensenya de Fusta	71	28	68	10	20	0	32	14	27	2	43	8
Escola Forca, Serveis de Formació	159	14	193	36	192	22	157	22	208	20	234	35
Escola Galligants	16		45	4	25	1	45	9	44	14	48	18
Escola l'Empordà									12		124	4
Escola Lliure el Sol	163	14	169	8	93	10	148	10	145	24	149	13
Escola Mirall	144	16	141	20	68	14	94	14	67	13	100	14
Escola Nord de Ruta									22		26	2
Escola Urgell	87	6	43	4	29	7	26	13	0	0	0	0
Institut de Formació de la Fundació Pere Tarrés	858	166	848	148	487	68	1.010	162	888	128	1.536	194
Institut Municipal d'Animació i Esplai	1	8										
Nexes, Centre de Dinamització Sòcio-Cultural	40	2	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Traç, Escola d'Educadors en el Temps Lliure	94	7	58	4	29	1	109	0	51	7	77	8
Total	**2.660**	**418**	**2.633**	**353**	**1.663**	**215**	**2.725**	**425**	**2.810**	**384**	**4.059**	**608**

[1] M: Diploma de monitor/a / [2] D: Diploma de director/a

Font: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Registre d'Expedició de Diplomes, 1990-2000*

Durant l'any 2000 algunes de les escoles sobresurten clarament pel nombre elevat de titulacions. L'Institut de Formació de la Fundació Pere Tarrés (que pertany al Moviment de Centres d'Esplai Cristians) n'és un clar exemple, doncs recull gairebé el 40% del total de

diplomes de monitor concedits i el 30% en el cas dels diplomes de directors. A continuació, les entitats a través de les quals més persones van obtenir el títol de monitor l'any 2000 són l'Escola de Formació de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi i el Centre d'Estudis de l'Esplai (aquest darrer de la Federació Catalana de l'Esplai). Les dades sobre formació d'educadors en el lleure, per tant, corroboren la potència i la implantació relatives dels diferents moviments.

Pel que fa específicament als títols de monitor atorgats segons el sexe per a la mateixa sèrie temporal que abans, tant en el cas de les diplomades com dels diplomats, els nombres han augmentat, tot i que l'increment és eloqüentment més notable en el cas de les dones que en el dels homes, doncs arriba a constituir gairebé un 75% del total de monitors que van obtenir el diploma l'any 2000. L'any 1995 el nombre de noves titulades doblava al de titulats, mentre que en el 2000 gairebé el triplica. Això vol dir que en el món de l'educació en el lleure es produeix, també de forma molt notòria, un procés de feminització creixent pel que fa a la funció educativa, equiparable al que es dóna en altres àmbits pedagògics i especialment en el de l'escola.

FIGURA 6. DIPLOMES DE MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000

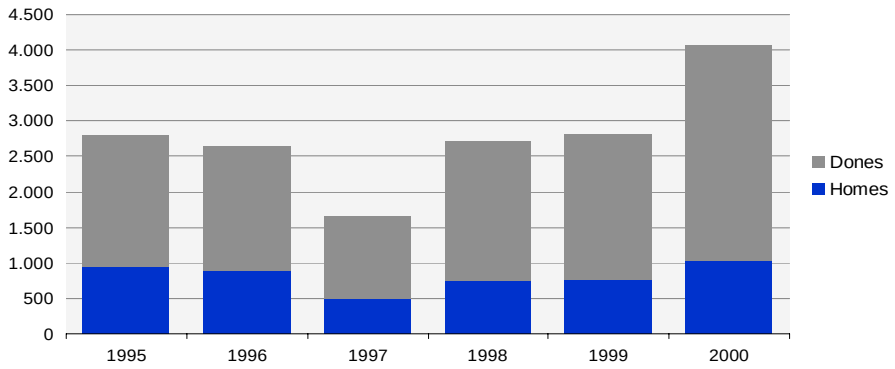

Font: Elaboració CIIMU a partir de Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Registre d'Expedició de Diplomes, 1995-2000*

Com a curiositat que pot tenir una certa significació en relació a l'especificitat dels diferents moviments, cal destacar que la desproporció que s'observa en global entre titulades i titulats és

[18] La Taula 9 ens ofereix una perspectiva general dels diplomes de monitor i director atorgats per la SGJ a petició

marcadament inferior en el cas de l'Escola de Formació Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi (238 dones i 172 homes, l'any 2000) i de l'Escola de Formació del Moviment Scout Catòlic (40 dones i 39 homes, ídem), la qual cosa es va repetint, més o menys de la mateixa manera, en els anys anteriors. Sembla, doncs, que a l'escoltisme, tot hi que també domina la presència femenina, ho fa en una mida menys desequilibrada que en el conjunt de l'àmbit de l'educació en l'esplai.

TAULA 10: DIPLOMES DE MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000

	1995			1996			1997			1998			1999			2000		
Escoles	D [1]	H [2]	Total	D	H	Total	D	H	Total	D	H	Total	D	H	Total	D	H	Total
Institut de Formació de la Fundació Pere Tarrés	nd	nd	858	251	127	378	344	143	487	729	281	1.010	669	219	888	1.177	359	1.536
Escola de Formació de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi	217	203	420	198	171	369	110	99	209	161	118	279	257	185	442	238	172	410
Centre d'Estudis de l'Esplai	76	27	103	116	35	151	84	14	98	156	46	202	229	84	313	279	54	333
Escola Forca, Serveis de Formació	100	59	159	132	61	193	142	50	192	123	34	157	151	57	208	179	55	234
CAE, Formació i Serveis Sòcio-Culturals	33	18	51	24	12	36	14	6	20	92	10	102	99	13	112	174	22	196
Escola Lliure el Sol	132	33	165	135	34	169	66	27	93	115	33	148	106	39	145	105	44	149
Escola de l'Esplai de Girona	74	47	121	44	24	68	98	41	139	93	38	131	103	16	119	99	43	142
Escola de l'Esplai de Lleida	71	39	110	60	22	82	36	19	55	49	18	67	52	11	63	109	33	142
Escola de l'Esplai de Tarragona	58	16	74	57	21	78	34	13	47	75	13	88	73	17	90	106	34	140
Escola l'Empordà			0			0			0			0	11	1	12	109	15	124
Escola Mirall	90	53	143	91	50	141	47	21	68	52	42	94	36	31	67	60	40	100
Escola d'Educadors de la Creu Roja de la Joventut	61	24	85	32	10	42	16	12	28	41	8	49	34	16	50	72	21	93
Escola de Formació del Moviment Scout Catòlic	9	6	15	38	30	68	12	10	22	17	21	38	23	12	35	40	39	79
Traç, Escola d'Educadors en el Temps Lliure	70	24	94	41	17	58	23	6	29	86	23	109	41	10	51	66	11	77
Aula d'Esplai del Vallès	27	7	34	25	12	37	14	8	22	20	3	23	33	14	47	49	22	71
Escola d'Educadors en el Lleure de l'Ajuntament de Girona	73	21	94	55	21	76	30	6	36	43	12	55	27	8	35	52	9	61
Escola Galligants	12	4	16	32	13	45	18	7	25	34	11	45	38	6	44	46	7	53
Escola Ensenya de Fusta	28	32	60	36	32	68	14	6	20	16	16	32	18	9	27	21	21	42
Escola d'Educadors en el Lleure d'Osona	14	4	18	12	4	16	22	3	25	13	2	15	16	2	18	23	3	26
Escola Nord de Ruta			0			0			0			0	12	10	22	16	10	26
Centre d'Estudis del Lleure			0			0			0	18	5	23		3	3	3	14	17
Escola Almogàvers			0	13	20	33	10	9	19	11	7	18	4	7	11	5	5	10
Escola d'Animació Sòcio-Cultural Sant Ignasi	2		2	15	2	17			0	13	2	15	7	1	8	6	1	7
Centre d'Animació i Esplai	33	18	51			0			0			0			0			0
Escola de l'Esplai de Barcelona	586	277	863	317	153	470			0			0			0			0
Escola Urgell	65	22	87	30	13	43	23	6	29	16	10	26			0			0
Escuela de Dirigentes Juveniles	2		2			0			0			0			0			0
Institut Municipal d'Animació i Esplai		1	1			0			0			0			0			0
Nexes, Centre de Dinamització Sòcio-Cultural	25	15	40	5		5			0			0			0			0
Total	**1.858**	**950**	**3.666**	**1.759**	**884**	**2.643**	**1.157**	**506**	**1.663**	**1.973**	**753**	**2.726**	**2.039**	**771**	**2.810**	**3.034**	**1.034**	**4.068**

[1] D: Dones / [2] H: Homes
Font: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Registre d'Expedició de Diplomes, 1995-2000*

En el cas dels títols de director veiem com també la proporció de directores diplomades és superior i va augmentant, però sense arribar a un desequilibri tan elevat com succeeix en el cas de les monitores diplomades. El món de l'educació en el lleure, com el de l'educació en general, és un àmbit molt feminitzat pel que fa al treball a peu d'obra, però ho és menys pel que fa a funcions directives. Això, d'alguna manera, no deixa de ser expressiu d'una realitat social que encara reparteix el poder en funció del sexe.

de les diferents escoles relacionades a la taula, durant aquest període.

FIGURA 7. DIPLOMES DE DIRECTORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000

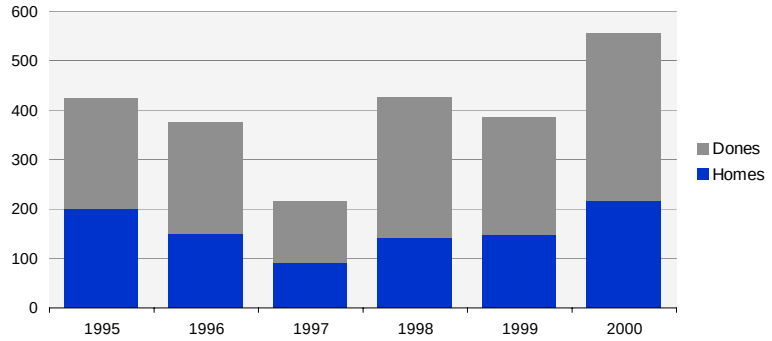

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Registre d'Expedició de Diplomes, 1995-2000*

TAULA 11: DIPLOMES DE MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000

	1995			1996			1997			1998			1999			2000		
Escoles	D [1]	H [2]	Total	D	H	Total	D	H	Total	D	H	Total	D	H	Total	D	H	Total
Institut de Formació de la Fundació Pere Tarrés	nd	nd	858	251	127	378	344	143	487	729	281	1.010	669	219	888	1.177	359	1.536
Escola de Formació de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi	217	203	420	198	171	369	110	99	209	161	118	279	257	185	442	238	172	410
Centre d'Estudis de l'Esplai	76	27	103	116	35	151	84	14	98	156	46	202	229	84	313	279	54	333
Escola Forca, Serveis de Formació	100	59	159	132	61	193	142	50	192	123	34	157	151	57	208	179	55	234
CAE, Formació i Serveis Sòcio-Culturals	33	18	51	24	12	36	14	6	20	92	10	102	99	13	112	174	22	196
Escola Lliure el Sol	132	33	165	135	34	169	66	27	93	115	33	148	106	39	145	105	44	149
Escola de l'Esplai de Girona	74	47	121	44	24	68	98	41	139	93	38	131	103	16	119	99	43	142
Escola de l'Esplai de Lleida	71	39	110	60	22	82	36	19	55	49	18	67	52	11	63	109	33	142
Escola de l'Esplai de Tarragona	58	16	74	57	21	78	34	13	47	75	13	88	73	17	90	106	34	140
Escola l'Empordà			0			0			0			0	11	1	12	109	15	124
Escola Mirall	90	53	143	91	50	141	47	21	68	52	42	94	36	31	67	60	40	100
Escola d'Educadors de la Creu Roja de la Joventut	61	24	85	32	10	42	16	12	28	41	8	49	34	16	50	72	21	93
Escola de Formació del Moviment Scout Catòlic	9	6	15	38	30	68	12	10	22	17	21	38	23	12	35	40	39	79
Traç, Escola d'Educadors en el Temps Lliure	70	24	94	41	17	58	23	6	29	86	23	109	41	10	51	66	11	77
Aula d'Esplai del Vallès	27	7	34	25	12	37	14	8	22	20	3	23	33	14	47	49	22	71
Escola d'Educadors en el Lleure de l'Ajuntament de Girona	73	21	94	55	21	76	30	6	36	43	12	55	27	8	35	52	9	61
Escola Galligants	12	4	16	32	13	45	18	7	25	34	11	45	38	6	44	46	7	53
Escola Ensenya de Fusta	28	32	60	36	32	68	14	6	20	16	16	32	18	9	27	21	21	42
Escola d'Educadors en el Lleure d'Osona	14	4	18	12	4	16	22	3	25	13	2	15	16	2	18	23	3	26
Escola Nord de Ruta			0			0			0			0	12	10	22	16	10	26
Centre d'Estudis del Lleure			0			0			0	18	5	23		3	3	3	14	17
Escola Almogàvers			0	13	20	33	10	9	19	11	7	18	4	7	11	5	5	10
Escola d'Animació Sòcio-Cultural Sant Ignasi	2		2	15	2	17			0	13	2	15	7	1	8	6	1	7
Centre d'Animació i Esplai	33	18	51			0			0			0			0			0
Escola de l'Esplai de Barcelona	586	277	863	317	153	470			0			0			0			0
Escola Urgell	65	22	87	30	13	43	23	6	29	16	10	26			0			0
Escuela de Dirigentes Juveniles	2		2			0			0			0			0			0
Institut Municipal d'Animació i Esplai		1	1			0			0			0			0			0
Nexes, Centre de Dinamització Sòcio-Cultural	25	15	40	5		5			0			0			0			0
Total	**1.858**	**950**	**3.666**	**1.759**	**884**	**2.643**	**1.157**	**506**	**1.663**	**1.973**	**753**	**2.726**	**2.039**	**771**	**2.810**	**3.034**	**1.034**	**4.068**

[1] D: Dones / [2] H: Homes

Font: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. *Registre d'Expedició de Diplomes, 1995-2000*

Quadre Resum

- Entre l'any 1995 i el 2000 s'ha donat un augment del nombre de diplomes atorgats, tant de monitors com de directors, si bé la proporció d'un tipus respecte l'altre, s'ha mantingut més o menys estable en el temps.

- Algunes de les escoles de formació en el lleure destaquen clarament pel nombre elevat de titulacions, en general aquestes escoles pertanyen als moviments que també identificàvem com a més "forts" en quant a centres i socis.

- El nombre de monitors i monitores titulats ha augmentat, però de manera especialment notòria en el cas de les noies. Concretament, l'any 1995 el nombre de titulades doblava al de titulats, mentre que en el 2000 gairebé el triplica. Tanmateix, aquesta desproporció que s'observa globalment entre titulades i titulats és marcadament inferior en les escoles dels moviments escoltes.

- En el cas dels títols de director/a veiem com també la proporció de diplomades és superior i va en augment, però sense arribar a un desequilibri tan elevat com succeeix en el cas de les monitores. Aquest fet és indicatiu de la diferent distribució dels càrrecs en funció del sexe, que existeix també en sector de l'educació en el lleure.

2.2. L'ACTIVITAT FÍSICA I L'ESPORT

A partir d'algunes de les dades comentades anteriorment ja es pot extreure el notable protagonisme que tenen les activitats esportives entre les ocupacions de temps lliure organitzat dels infants i els adolescents. A continuació tractarem, des de diferents perspectives, la pràctica de l'esport i altres fenòmens associats amb la intenció de descriure més àmpliament aquesta realitat. Començarem per analitzar l'interès i les motivacions que manifesten els infants i els adolescents per l'esport. A continuació ens referirem a la pràctica esportiva pròpiament dita i als equipaments que tenen al seu abast per realitzar-la. Després introduirem dos aspectes més concrets d'aquest fenomen: en primer lloc, l'associacionisme esportiu i l'esport federat; i en segon lloc, els jocs esportius escolars. Finalment, donarem una ullada a una qüestió que s'aparta una mica de l'objecte específic d'aquest capítol però que, pel fet d'estar tant directament relacionat amb l'activitat esportiva, hem cregut convenient parlar-ne també aquí: el consum mediàtic que en fan els infants i els adolescents.

2.2.1. L'INTERÈS PER L'ESPORT

L'*Enquesta d'hàbits esportius a Barcelona 1999* (Direcció d'Esports, 1999), ens ajuda a esbrinar algunes de les característiques del fet esportiu que resulten més i menys atractives als adolescents entre 15 i 19 anys de la ciutat de Barcelona. Començarem per veure l'interès que mostra per l'esport aquest sector de la població en relació a altres temes. Els temes esportius es revelen com els més escollits, tant pel que fa als nois com a les noies, tot i que en bastant menor grau en el cas de les darreres.

A continuació segueixen els temes relacionats amb l'educació i l'ensenyament, els culturals i els referits a salut i medicina i vida social i successos. Les diferències entre sexes afecten moltes de les categories. L'interès dels nois es concentra sobretot en els temes esportius, mentre que el de les noies es distribueix de manera més uniforme al voltant dels altres àmbits citats. Trobem, per exemple, que un 20% de noies enfront un 13% de nois s'interessen per l'educació i l'ensenyament; un 17% de noies per un 12% de nois s'interessen per temes de salut; i gairebé un 15% de noies enfront un 9'5% de nois s'interessa per qüestions i successos socials. Pel que fa als temes culturals, nois i noies s'interessen en una proporció molt semblant. Els temes que menys interessen a ambdós sexes són els polítics i els religiosos.[19]

[19] La mateixa enquesta corrobora aquests resultats en demanar-se específicament sobre el *grau* d'interès respecte a l'esport (Taula C9). En aquests cas, un 44,7% dels enquestats d'entre 15 i 19 anys afirmen estar bastant interessats per l'esport, seguits per un 30,6% que diuen estar molt interessats, i només hi ha un 5,3% a qui no interessa gens. Tornen a aparèixer, però, diferències prou marcades entre els gèneres: en el cas dels nois, els que manifesten molt o bastant interès arriben gairebé al 84% mentre que les noies sumen el 67%; només un 2,3% del contingent masculí diu que passa olímpicament del esport pel 8,3% de noies que diuen el mateix.

FIGURA 8. TEMES QUE MÉS INTERESSEN ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS SEGONS EL SEXE. BARCELONA, 1999

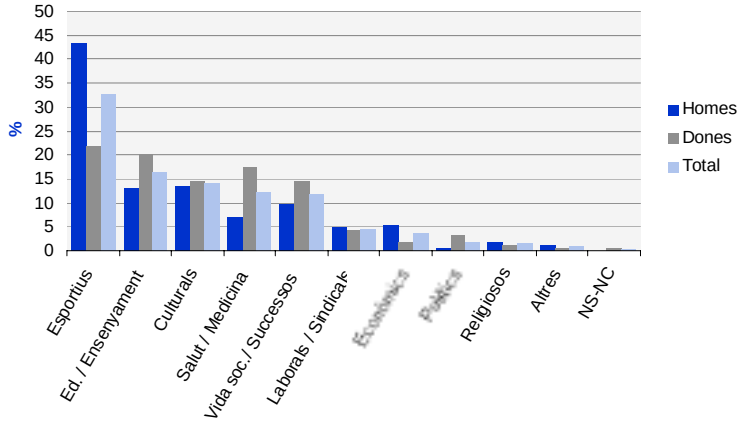

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

FIGURA 9. INTERÈS PELS TEMES ESPORTIUS SEGONS L'EDAT I EL SEXE. BARCELONA, 1999

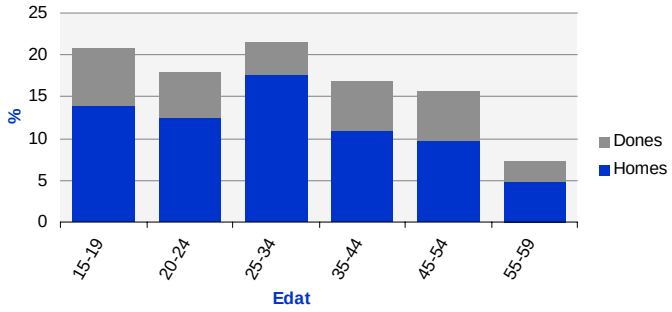

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

També resulta interessant observar l'interès per l'esport de la franja de 15 a 19 anys comparativament amb intervals d'edat superiors. En les franges 15-19, 20-24 i 25-34 els percentatges globals es mantenen al voltant del 20% i decreixen progressivament en edats superiors. Trobem, però, altra vegada diferències importants en relació al sexe: el grup d'edat en que la distància entre sexes (més interès per part dels homes i menys per part de les dones) es fa més gran és entre els 25 i els 34 anys.

Continuant amb la mateixa enquesta, podem analitzar els aspectes que més agraden de l'esport als nois i noies entre 15 i 19 anys de Barcelona. El percentatge més elevat d'aquests pels dos sexes (38,5%) argumenta que li agrada l'esport perquè "permet estar en bona forma física", seguit per raons més lúdiques com "l'ambient de diversió i entreteniment" (19,4%) i

relacionals com "permet trobar-se amb els amics" (12,3%). Aquests tres aspectes resulten agradar a nois i noies més o menys per un igual, mentre que s'observen diferències bastant acusades en el cas de "la competició", aspecte que interessa gairebé 10 punts percentuals més als nois (13,3%) que a les noies (4,7%). Aquests percentatges s'inverteixen pel que fa a la raó de què l'esport "serveix per relaxar-se" (5,23% pels nois, 13,1% per les noies). Aquests resultats refrenden quelcom que sovint es diu: que els mòbils competitius es troben més arrelats en el gènere masculí que en el femení.

FIGURA 10. ASPECTES QUE MÉS AGRADEN DE L'ESPORT ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA 1999

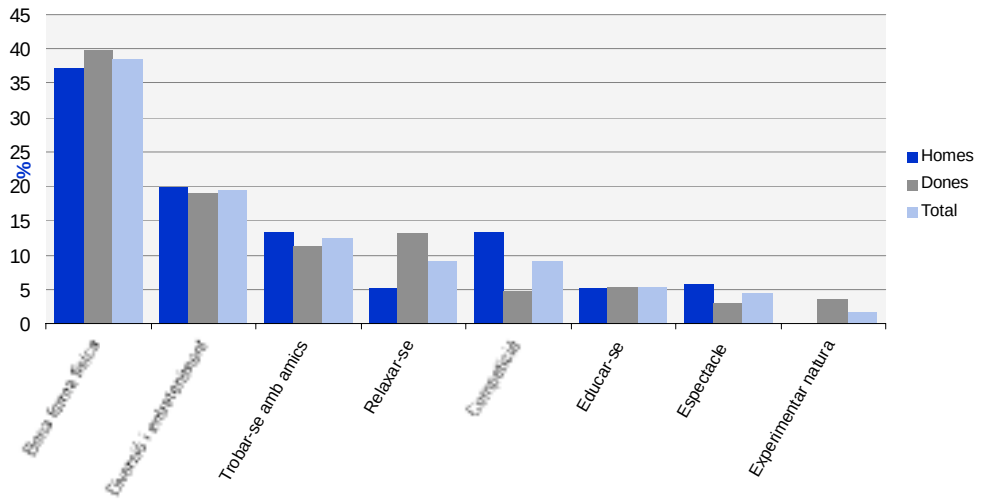

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Les dades d'una altra enquesta, l'*Enquesta sobre la pràctica d'activitats fisicoesportives a Catalunya 1999* (Servei d'Equipaments Esportius de la Direcció General de l'Esport, 1999)[20], ens mostren resultats similars: la diversió que proporciona l'esport passa al primer lloc d'importància, seguida pel benestar físic, el contacte amb els amics i la relaxació de la fatiga mental. Però es torna a posar de manifest un major decantament dels nois pels aspectes lúdics i de competició i de les noies pels aspectes relacionats amb la salut i el benestar físic i mental (veure Taula C10 a l'annex).

[20] Les dades d'aquesta enquesta varien pel que fa a la formulació de les categories, però ens són útils per comprovar que les mateixes tendències, en relació a diferències en gustos i motivacions segons el sexe, es mantenen en aquest cas per una mostra de població de tota Catalunya.

FIGURA 11. MOTIUS PRINCIPALS PER FER ESPORT ENTRE PERSONES DE 15 A 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA, 1999

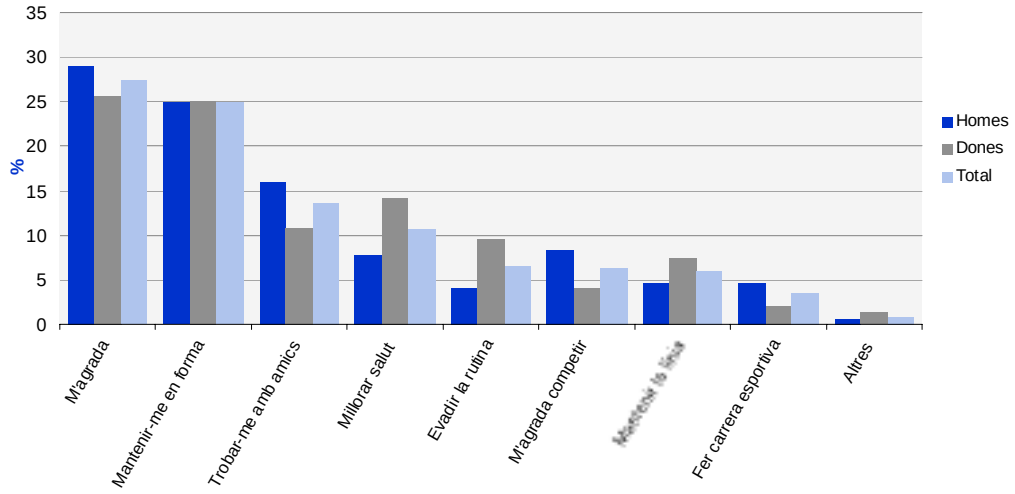

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

En demanar als enquestats pels motius principals pels quals practiquen esport (figures 11 i 12) trobem que efectivament coincideixen en molts casos amb els aspectes que abans manifestaven trobar més agradables. Les proporcions més elevades, tant per les noies com pels nois barcelonins entre 15 i 19 anys, es corresponen altra vegada amb la voluntat de mantenir-se en forma i la satisfacció personal. Veiem també que es reprodueixen les tendències anteriors pel que fa als aspectes que distancien a ambdós sexes decantant-se ells per raons com el fet de trobar-se amb els amics i el gust per la competició, i elles per mantenir o millorar la salut o bé evadir-se de la rutina[21].

Els resultats de l'estudi coordinat per en Ignasi Vila (1998) ofereixen dades referides a una població més jove, entre 1 i 17 anys.[22] En aquest cas veiem que aspectes com la competició i la salut no suposen factors determinants en la decisió de practicar esport o de fer practicar esport als fills. El gust dels infants per la pràctica esportiva, seguit per la imposició familiar, entre els

[21] A la Taula C11 (annex) es representen les respostes a la mateixa qüestió corresponents a l'enquesta realitzada a nivell de Catalunya. En aquest cas, les proporcions es troben més concentrades que a l'anterior al voltant dels aspectes que recollien la proporció més igualada de respostes de nois i noies: la diversió i el manteniment o millora de la forma física. Segueixen sent les noies les que superen als nois en el segon d'aquests motius. A banda d'això, les altres categories queden molt inferiorment representades, destacant únicament i de manera lleu la resposta per part de les noies sobre la obligatorietat de l'esport a l'escola.

1 i els 6 anys són, en aquest cas, les motivacions essencials de la pràctica esportiva d'infants i adolescents barcelonins entre 1 i 17 anys, alhora que la darrera categoria perd força a mesura que l'edat dels nens i nenes augmenta.

FIGURA 12. MOTIUS PER PRACTICAR ESPORT ENTRE 1 I 17 ANYS, PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA, 1998

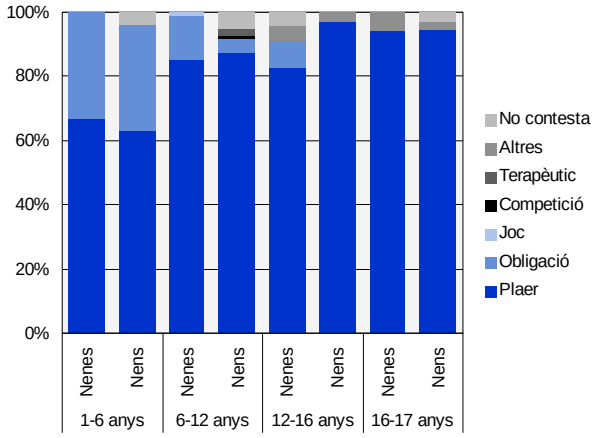

Font: Elaboració CIIMU a partir de Vila, I. (1998)

Finalment, atenem a la mateixa qüestió però des de la perspectiva oposada: les causes principals per no practicar esport entre la població de 15 a 19 anys de Barcelona. Tant en el cas dels homes com de les dones, el motiu més al·ludit i amb molta diferència respecte a la resta és el de la manca de temps amb una proporció del 59% i del 67% del total de respostes en cada cas.

[22] Les respostes corresponents als infants entre 1 i 12 anys no van ser donades pels propis nens i nenes sinó per les seves famílies

FIGURA 13. CAUSA PRINCIPAL PER NO FER ESPORT PER LA POBLACIÓ DE 15 A 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA, 1999

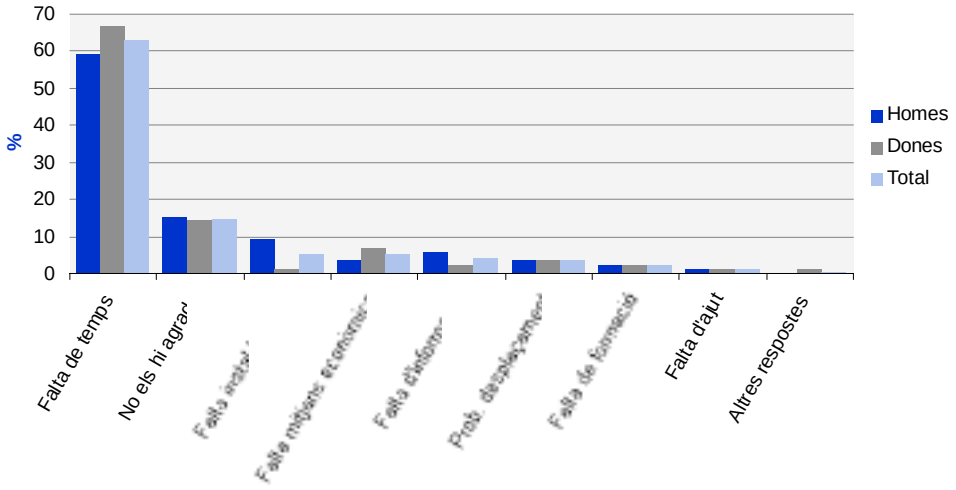

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Quadre Resum

- La població adolescent i postadolescent mostra, en general, gran interès per l'esport respecte a altres temes i en comparació amb altres grups d'edat, tot i que en bastant menor grau en el cas de les noies.
- En considerar els aspectes que més agraden de l'esport i que actuen també com a motivadors de la pràctica esportiva, es posa de manifest un major decantament dels nois per les connotacions lúdiques i de competició i en el cas de les noies per qüestions relacionades amb la salut i el benestar físic i mental. Entre els més joves (1 a 6 anys), les causes principals de la pràctica esportiva són el gust dels infants per aquesta, seguit per la imposició familiar.
- Tant en el cas dels homes com de les dones, la causa principal de no practicar esport és la manca de temps.

2.2.2. LA PRÀCTICA ESPORTIVA

Vistos l'interès per l'esport i les motivacions per a practicar-lo, passarem ara a veure que ens diuen les dades disponibles sobre la seva pràctica real. En aquest apartat recollim aspectes bàsics relacionats amb la realització d'activitats físiques i/o esportives. Incloem en aquest repertori tant la pràctica "institucionalitzada" d'un esport específic com la realització d'altres

activitats esportives més espontànies, però que ocupen una proporció molt important del temps lliure dels nostres infants i adolescents.

Per al desenvolupament d'aquest apartat ens hem basat en tres estudis diferents dels quals ja hem parlat anteriorment: *l'Enquesta d'Hàbits Esportius a Barcelona 1999* (Direcció d'Esports, 1999); *l'Enquesta sobre la Pràctica d'Activitats Fisicoesportives a Catalunya, 1999* (Servei d'Equipaments Esportius de la Direcció General de l'Esport, 1999); i l'estudi *El uso del tiempo de la infancia y la adolescencia de 1 a 17 años de la ciudad de Barcelona", 1998* (Vila, 1998)[23]. A partir del darrer estudi citat observem que entre la població barcelonina d'1 a 17 anys, el grup d'edat en el que la proporció de practicants és més elevat és el de 6-12 anys, amb un 66,6%. Als altres grups d'edat la proporció d'infants i adolescents no practicants supera, tot i que molt lleument, a la de practicants.

FIGURA 14. PERCENTATGE D'INFANTS I ADOLESCENTS QUE PRACTIQUEN ALGUN ESPORT O ACTIVITAT FÍSICA, PER GRUPS D'EDAT. BARCELONA, 1998

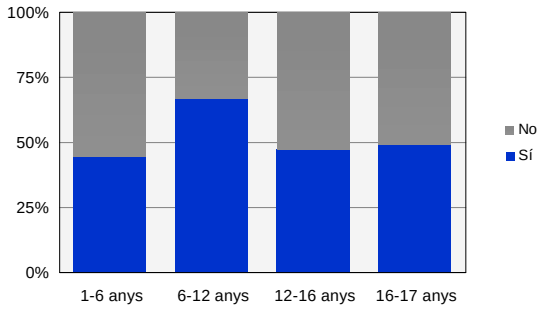

Font: Elaboració CIIMU a partir de Vila, I. (1998).

Segons l'enquesta de la Direcció d'Esports de Barcelona la població entre 15 i 19 anys que es declara practicant és superior: 4 de cada 5 nois i 2 de cada 3 noies diuen practicar algun esport. La proporció és elevada en ambdós casos, però es manté una diferència segons el sexe de 10 punts percentuals a favor dels nois. Recordem que aquesta diferència ja s'apreciava en l'apartat anterior en que comentàvem no la pràctica concreta, sinó interès per l'esport.

[23] Com en altres casos, cal advertir que la diversa procedència de la informació recollida fa que les dades que comentarem no siguin del tot coincidents. En aquest cas, la disparitat és deu sobretot a que sovint les preguntes del qüestionaris i les categories emprades no sempre (alguna vegada, sí) permeten saber si per pràctica esportiva s'entén, per exemple, la realització ocasional d'un esport, la pràctica continuada, competitiva o federada del mateix, si hom hi considera l'educació física com a matèria escolar, etc. Malgrat aquests problemes, les taules que presentarem ens poden oferir una imatge aproximada de la realitat de la pràctica esportiva dels infants i adolescents.

FIGURA 15. PERSONES ENTRE 15 I 19 ANYS QUE DECLAREN PRACTICAR ALGUN ESPORT PER SEXE. BARCELONA, 1999

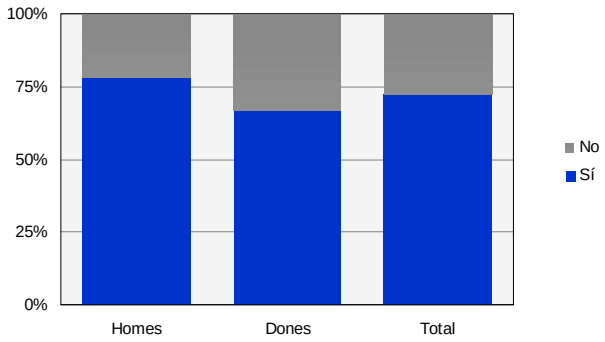

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Presentant la mateixa qüestió a una població del mateix interval d'edat però de territori d'abast català, fins a 2 de cada 3 nois i 2 de cada 5 noies diuen *practicar algun esport*, mentre que la proporció de practicants augmenta fins gairebé el 100%, en el cas dels nois, i una mica per sota en el de les noies quan la pregunta es planteja demanant per la *realització d'algun tipus de pràctica esportiva*. No cal dir que, el fet que la immensa majoria de la població enquestada declari realitzar "algun tipus" de pràctica esportiva es déu a que en aquesta formulació tan genèrica s'inclou probablement fins i tot l'educació física dels plans d'estudi escolars (Taules C12 i C13).[24]

Tot el que hem vist fins ara són dades sobre pràctica esportiva en general. Però serà interessant veure com es reparteix aquesta pràctica per especialitats esportives, és a dir, segons les tipologies d'esport més practicades per la població de 15 a 19 anys de Barcelona i de Catalunya. Atenent als totals, veiem que les modalitats més practicades són el futbol, el bàsquet, la gimnàstica de manteniment i la natació recreativa, seguits per una variant del primer, el futbol sala.

[24] Cal aclarir els matisos que diferencien les dades de les Taules C12 i C13 de l'annex: la primera representa les respostes dels enquestats sobre la pràctica d'algun esport concret, mentre que la segona es demana per la realització d'algun tipus de pràctica fisico-esportiva. És important parar atenció sobre aquesta diferència de plantejament, doncs explica, en bona mesura, les dissemblants proporcions entre els adolescents que es consideren o no practicants a una i a l'altra.

TAULA 12. ESPORTS PRACTICATS ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999

	Home	%	Dona	%	Total	%
Total individus	**86**	**50,59**	**84**	**49,41**	**170**	**100,00**
Futbol	34	21,94	2	1,56	36	12,72
Bàsquet	21	13,55	10	7,81	31	10,95
Gimnàstica manteniment	13	8,39	15	11,72	28	9,89
Natació recreativa	8	5,16	15	11,72	23	8,13
Futbol sala	12	7,74	3	2,34	15	5,30
Anar en bicicleta	8	5,16	4	3,13	12	4,24
Musculació	4	2,58	6	4,69	10	3,53
Gimnàstica aeròbica	0	0,00	9	7,03	9	3,18
Atletisme	3	1,94	5	3,91	8	2,83
Córrer pel carrer	3	1,94	5	3,91	8	2,83
Esports d'hivern	4	2,58	4	3,13	8	2,83
Caminar	3	1,94	4	3,13	7	2,47
Dansa	0	0,00	7	5,47	7	2,47
Voleibol	2	1,29	5	3,91	7	2,47
Arts marcials	3	1,94	3	2,34	6	2,12
Excursionisme	4	2,58	2	1,56	6	2,12
Tennis	2	1,29	4	3,13	6	2,12
Billar	3	1,94	2	1,56	5	1,77
Esports de Muntanya	2	1,29	2	1,56	4	1,41
Natació de competció	4	2,58	0	0,00	4	1,41
Balls de saló	0	0,00	3	2,34	3	1,06
Escacs	2	1,29	1	0,78	3	1,06
Esports del motor	3	1,94	0	0,00	3	1,06
Exercicis gimnàstics a casa	0	0,00	3	2,34	3	1,06
Golf	1	0,65	2	1,56	3	1,06
Pilota	3	1,94	0	0,00	3	1,06
Tennis taula	2	1,29	1	0,78	3	1,06
Gimnàstiques especials	1	0,65	1	0,78	2	0,71
Hípica	0	0,00	2	1,56	2	0,71
Rafting	1	0,65	1	0,78	2	0,71
Activitats físiques aquàtiques	0	0,00	1	0,78	1	0,35
Activitats subaquàtiques	0	0,00	1	0,78	1	0,35
Badminton	0	0,00	1	0,78	1	0,35
Beisbol/Softbol	0	0,00	1	0,78	1	0,35
Dard	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Esgrima	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Esquaix	0	0,00	1	0,78	1	0,35
Gimàstica competició	0	0,00	1	0,78	1	0,35
Halterofilia	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Ioga	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Motonàutica esquí nautíc	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Patinatge	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Patins en línia	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Rugbi	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Taixí	0	0,00	1	0,78	1	0,35
Vela	1	0,65	0	0,00	1	0,35
Activitats combinades	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Altres	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Altres esports d'aventura	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Barranquisme	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Bitlles	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Caça/Pesca	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Ciclisme en competició	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Esports aeris	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Futbol 7	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Hadbol	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Hoquei patins	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Lluita-boxa	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Modelisme i radiocontrol	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Petanca	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Piragüisme - rem	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Tir amb arc	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Triatló	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Windsurfing	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Total respostes	**155**	**100,00**	**128**	**100,00**	**283**	**100,00**

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

En el cas de la població catalana les proporcions queden més repartides, ja que els criteris utilitzats per categoritzar els tipus de pràctiques esportives són més amplis i diversos. De totes maneres els esports que apareixien entre els més practicats continuen tenint els percentatges més elevats (futbol, natació recreativa, futbol sala, bàsquet i gimnàstica de manteniment). No obstant, aquests esports es barregen a un mateix nivell de pràctica que d'altres activitats més lliures i espontànies com el billar, anar en bicicleta, fer footing o caminar (veure Taula C14).

Per la població entre 1 i 17 anys, el futbol i la natació apareixen com els esports més practicats, especialment entre els 6 i els 12 anys predomina la pràctica de futbol, i entre 1 i 6 anys la de la natació (probablement, com a efecte de que la natació en aquestes edats és una activitat molt propiciada des dels centres d'ensenyament). A continuació vénen el bàsquet i el tennis i les variants de gimnàstica esportiva i rítmica (Taula C15).

Pel que fa a les diferències segons el sexe, veiem com els nois s'inclinen sobretot pel futbol i en un segon i tercer terme pel bàsquet i el futbol sala, mentre que les noies opten per la gimnàstica de manteniment i la natació recreativa en primer lloc i a continuació també pel bàsquet i l'aeròbic. En el cas de l'enquesta de la Secretaria General de l'Esport aquestes diferències apareixen més suavitzades però es mantenen. Cal destacar un nivell de pràctica fisico-esportiva bastant equiparable pels dos sexes en el cas del bàsquet, de la natació, del footing i de la bicicleta. És curiós, però, constatar com algunes variants d'aquestes activitats sí que "són més masculines o femenines", com succeeix amb la bicicleta de muntanya per a ells i l'activitat de caminar per a elles.

Aquests resultats ens porten, a més a més, cap a un altre tipus d'interpretacions si intentem extreure en quines característiques coincideixen els esports més practicats pels nois i per les noies. En aquest sentit observem algunes diferències pel que fa al tipus d'interacció que s'estableix entre els membres d'un mateix equip o de dos equips contraris. Dóna la sensació que els nois es decanten pels esports en que hi ha més contacte entre els participants (futbol, futbol sala, bàsquet) i les noies per aquells en els que el contacte és menor o bé pràcticament inexistent (gimnàstica, aeròbic, natació). El bàsquet, que seria una modalitat d'esport intermitja, pel que fa al grau de contacte permès, també es pràctica per una proporció bastant elevada de nois i noies.

Aquestes interpretacions es corroboren a l'estudi coordinat per en Ignasi Vila, on veiem que la proporció de nens que practiquen esports col·lectius és superior a la de les nenes en tots els trams d'edat, tot i que la diferència tendeix a disminuir a mesura que augmenta l'edat. Malgrat això, cal dir que el percentatge de noies que practiquen esports individuals també augmenta amb el temps, fins arribar a la proporció de 75% front un 25% en els nois.

FIGURA 16. PERCENTATGE D'INFANTS I ADOLESCENTS QUE PRACTIQUEN ESPORTS INDIVIDUALS I/O COL.LECTIUS PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA 1999.

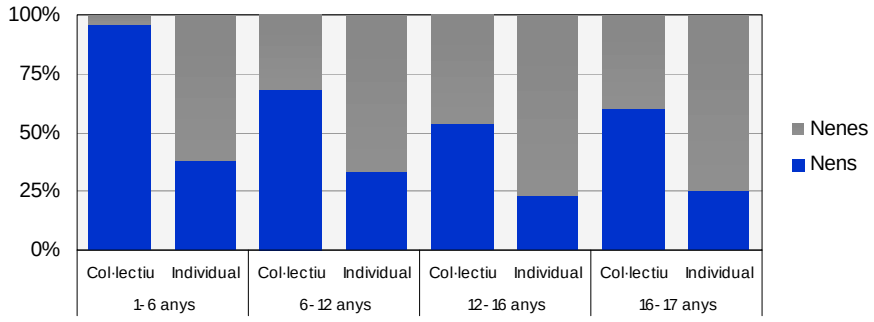

Font: Elaboració CIIMU a partir de Vila, I. (1998)

Quadre Resum

- La proporció més elevada d'infants i adolescents que practiquen algun esport es concentra entre els 6 i els 12 anys.
- Les especialitats esportives més practicades són el futbol, el bàsquet, la gimnàstica de manteniment i la natació recreativa, seguits pel futbol sala. El futbol es practica especialment entre els 6 i els 12 anys i la natació entre 1 i 6 anys.
- Els nois s'inclinen sobretot per la pràctica del futbol i en un segon i tercer terme pel bàsquet i el futbol sala, mentre que les noies opten per la gimnàstica de manteniment i la natació recreativa en primer lloc i a continuació també pel bàsquet i l'aeròbic.
- La proporció de nens que practiquen esports col·lectius és superior a la de les nenes en tots els trams d'edat, tot i que la diferència tendeix a disminuir a mesura que augmenta l'edat. Tot i així, el percentatge de noies que practiquen esports individuals segueix augmentant també progressivament.

2.2.3. L'ASSOCIACIONISME ESPORTIU I L'ESPORT FEDERAT

La pràctica esportiva infantil i juvenil adopta una significació especial quan va lligada al fet de ser soci d'un club esportiu i/o tenir una llicència federativa esportiva. En el segon cas ens estem referint fonamentalment a l'esport de competició.

Ens dediquem en primer lloc a la proporció de persones que pertany a un club o associació esportiva i a la variabilitat d'aquesta en funció de l'edat i del sexe. En atendre a la primera categoria d'edat de l'enquesta de la Direcció d'Esports, obtenim que un 27% dels nois entre 15 i 19 anys són membres d'un club o entitat esportiva. El percentatge de noies es força inferior: un 8'3%. Si comparem aquestes dades amb les corresponents a d'altres categories d'edat, observem que en el cas dels nois, el nivell més elevat d'associacionisme s'assoleix entre els 15 i els 19 anys. En el cas de les noies això sembla no ser així, doncs segons els resultats de l'enquesta la proporció de dones associades augmenta respecte el primer grup d'edat entre els 25 i els 34 anys i més tard entre els 45 i els 54 anys.

FIGURA 17. PERSONES QUE PERTÀNYEN A ALGUN CLUB O ASSOCIACIÓ ESPORTIVA PER EDAT I PER SEXE. BARCELONA, 1999

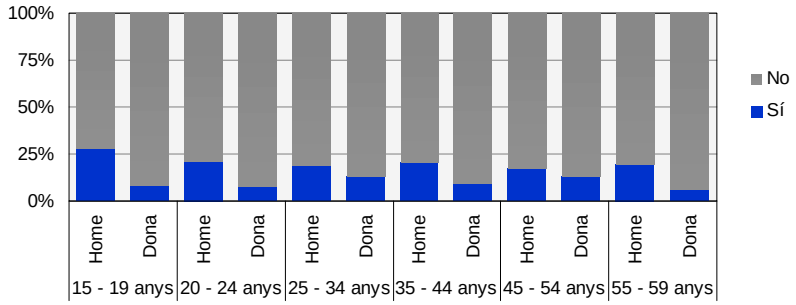

Font. Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Seguint les interpretacions que es fan a aquesta mateixa enquesta, els motius que impulsen als més joves a associar-se a un club esportiu és la voluntat d'implicar-se més seriosament en la pràctica d'un esport, en relació a les possibilitats de formació, instal·lacions, competició, etc. També es consideren aspectes com la possibilitat de trobar-se amb els amics.

L'associacionisme esportiu, com veiem, no és majoritari però compta amb un percentatge important en les franges d'edat que ens ocupen en aquest informe.

Menor, però malgrat tot també remarcable, és el percentatge de nois i noies amb llicència federativa, és a dir, que practiquen esport de competició. Si procedim de la mateixa manera que en el cas anterior i ens fixem en el nombre de persones federades per grups d'edat i per sexe, comencem per detectar que, si bé quasi la meitat de nois practicants entre 15 i 19 anys estan federats (44,6%), la proporció de noies practicants federades és força menor (17,5%) (tal com succeïa amb l'associacionisme). Parant atenció a la situació de la resta de grups d'edat, ens adonem que l'esport de competició sembla ser un fenomen preponderantment juvenil, ja que la proporció de federats va decreixent a mesura que avança l'edat i independentment del sexe[25].

FIGURA 18. PERSONES AMB LLICÈNCIA FEDERATIVA (FEDERADES) PER EDAT I PER SEXE. BARCELONA 1999

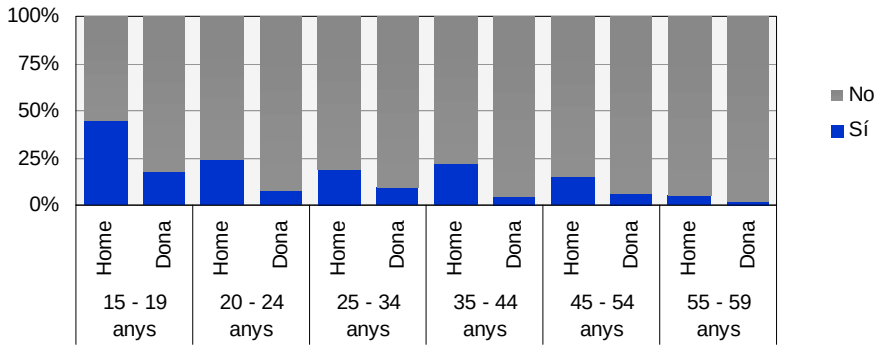

Font. Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Per copsar quina és la situació entre els més petits pararem atenció a la distribució dels infants i adolescents que practiquen esport i de com aquesta varia en funció de l'edat a partir de l'estudi coordinat per Vila (1998). Com s'expressa a la figura 19, la proporció de participants en els programes d'esport escolar (parlarem d'aquests específicament a l'apartat següent del capítol) descendeix progressivament, mentre paral·lelament el nombre de federats va augmentant i passa a constituir una clara majoria (75%) en el darrer interval d'edat (16-17 anys).

[25] Cal aclarir que el total de persones que van respondre a aquesta pregunta de l'enquesta no coincideix amb la mostra total d'enquestats, sinó únicament amb aquell conjunt que afirmava practicar un esport concret.

Se'ns acudeixen dues possibles lectures diferents d'aquestes dades: d'acord amb la primera, podem interpretar que la major part de la pràctica esportiva en general, i especialment la més institucionalitzada, es desenvolupa durant les edats més joves i es va abandonant a mesura que augmenta l'edat, probablement per la impossibilitat de compaginar-la amb la resta d'obligacions de la vida adulta. És a dir, amb l'edat, es redueix el nombre de persones que fan esport, però els que continuen ho fan de forma més intensiva i competitiva. D'acord amb la segona interpretació, ens aventuraríem a dir, que amb l'edat, la pràctica d'un esport es converteix en quelcom reservat "als millors". Aquells que són només "afeccionats", abandonen en trobar dificultats per continuar practicant un esport de manera més o menys seriosa, però únicament com a *hobby* (especialment en el cas dels esports de pràctica col·lectiva, per algú que senzillament busca diversió i mantenir una bona forma física, pot no resultar fàcil trobar un equip i un espai adequats). Caldria comprovar si les entitats i organismes del sector de l'esport (associacions, clubs, federacions, etc.) faciliten i promouen realment l'*esport per a tothom.*

FIGURA 19. TIPUS DE PRÀCTICA ESPORTIVA PER GRUPS D'EDAT. BARCELONA 1999

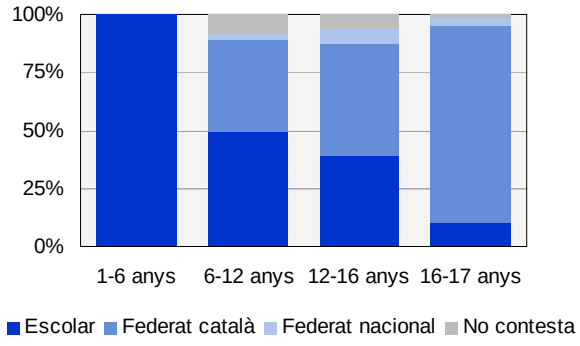

Font. Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Un altre resultat a destacar, fruit d'aquest mateix estudi, són les diferències entre nois i noies en les distintes edats. Tant a les edats corresponents a l'etapa de primària com de secundària, el nombre de nens que fan esport de competició és més elevat que el de les noies, no obstant, cap als 16 anys, les proporcions tendeixen a equilibrar-se. Segons les interpretacions elaborades a l'estudi coordinat per en Ignasi Vila, aquest fet tindria segurament a veure amb les representacions socials de les famílies i la població general sobre l'esport, com a pràctica més masculina que femenina, que afecten especialment a les pràctiques esportives dels menuts.

Per tal d'aconseguir una panoràmica general de la situació actual de l'esport federat hem explorat directament el terreny adreçant-nos a diverses federacions esportives obtenint els resultats que s'exposen a la Taula C16 de l'annex. Aquests es refereixen a una població d'edats compreses entre els 4 i els 19 anys aproximadament. [26]

Òbviament, el nombre més elevat de federats el localitzem en els esports practicats[27] majoritàriament. En primer lloc trobaríem el futbol, amb un total de 61.621 federats entre 4 i 19 anys aproximadament, i en segon lloc l'atletisme, amb un total de 20.155. A continuació trobaríem el tennis i posteriorment un conjunt d'esports que podríem incloure en una gran categoria relacionada amb les arts marcials, un total de 8.196 a Catalunya (sense comptar les dades de la Federació Catalana de Karate, que no coneixem). Dins la categoria d'arts marcials, la Federació amb més membres és la de Taekwondo. Les dades de la resta de federacions queden més igualades: escacs, gimnàstica, voleibol o excursionisme de muntanya.

[26] Per tal d'elaborar aquesta taula hem realitzat una selecció de les federacions catalanes esportives amb més proporció d'infants i adolescents federats. La selecció s'ha realitzat partint dels resultats previs dels esports més practicats per aquesta mateixa població. Cal tenir en compte que no apareixen les dades de totes les federacions seleccionades, ja que en alguns casos ens ha estat impossible aconseguir-les. D'altra banda, els criteris de recollida i classificació d'informació de les federacions que han col·laborat amb nosaltres, són diferents, raó per la qual la taula no presenta uns resultats homogenis pels tres àmbits territorials escollits (Barcelona, Barcelona província i Catalunya).

[27] Cal tenir present que no comptem amb les dades de la Federació Catalana de Basquetbol ni la de Natació, esports practicats per la població infantil i juvenil en una proporció força elevada.

Quadre Resum

- L'associacionisme esportiu no és majoritari a l'etapa adolescent i molt menys a la infantil però, tot i així, compta amb un percentatge important del sector de població equivalent, que practica algun esport. En el cas dels nois, el nivell més elevat d'associacionisme s'assoleix entre els 15 i els 19 anys. En el cas de les noies la proporció és més elevada entre els 25 i els 34 anys, i més tard entre els 45 i els 54 anys.

- El motiu essencial que impulsa als més joves a associar-se a un club esportiu és la voluntat de fer una pràctica més seriosa d'un esport, en quant a beneficiar-se de millors condicions de formació, instal·lacions, competició, etc. També es consideren altres aspectes com la possibilitat de trobar-se amb els amics.

- Pràcticament la meitat dels nois que practiquen algun esport entre els 15 i els 19 anys estan federats. La proporció de noies practicants federades és bastant inferior. Amb tot, l'esport federat i, per tant, de competició, sembla ser un fenomen preponderantment juvenil, ja que la proporció de federats va decreixent a mesura que avança l'edat em ambdós sexes.

- El nombre de federats augmenta amb l'increment de l'edat, doncs a l'etapa infantil s'opta sovint per la modalitat de l'esport escolar que constitueix el tipus de pràctica esportiva "oficialitzada" entre els practicants més joves. Existeixen més nois que practiquen esport de competició, que noies, no obstant, cap als 16 anys la proporció tendeix a equilibrar-se més.

- El nombre més elevat d'infants i adolescents federats el localitzem òbviament en els esports més practicats. En primer lloc trobaríem el futbol, seguit per l'atletisme (tenint en compte que no hem aconseguit dades de la Federació Catalana de Bàsquet, que provablement es situaria en segon lloc). A continuació trobaríem el tennis i posteriorment un conjunt d'esports inclosos en la categoria d'arts marcials.

2.2.4. ELS JOCS ESPORTIUS ESCOLARS

Els *Jocs Esportius Escolars de Catalunya* (JEEC) formen part dels *programes de promoció de l'esport escolar d'iniciativa publica*. L'objectiu d'aquests programes és oferir experiències esportives variades a les escoles, per tal de fomentar i educar entre l'alumnat l'hàbit de la pràctica esportiva. Existeixen programes que actuen dins de l'horari lectiu i d'altres que ho fan fora d'aquest. Entre els del primer grup pel curs 2000-2001, podríem anomenar els següents programes: dotació i préstec de material esportiu; *Dimecres Olímpics; Introducció al Món dels Escacs; Nedem cap al 2003; Triatló; Biatló; Bicicletada; i Caminem 2000*. Els segons, és a dir els programes desenvolupats fora de l'horari lectiu, s'emmarquen dins el *Pla de Dinamització*

de l'Esport Extraescolar i és aquí on hem de situar els Jocs Esportius Escolars de Barcelona i de Catalunya.[28]

Els JEEC responen a l'objectiu de facilitar la pràctica de l'esport com a eina educativa i socialitzadora, que fomenti la participació del màxim nombre de nens i nenes i adolescents escolars, així com la seva iniciació en la competició esportiva. Estan organitzats per fases, segons les categories i els esports, podent celebrar-se a nivell local, zonal, comarcal o intercomarcal, territorial i nacional. Els jocs esportius escolars nacionals es corresponen amb el Campionat de Catalunya de Centres d'Ensenyament. Aquest campionat està obert a tots aquells equips que representin a un centre d'ensenyament però es convoca únicament en la categoria infantil pels esports d'associació que participen en el Campionat d'Espanya Escolar. Els equips s'han d'inscriure amb el nom del centre d'ensenyament que representen i participar amb la indumentària esportiva pròpia d'aquest. Els esports convocats als jocs poden ser individuals o d'equip i són principalment: l'atletisme, el bàdminton, el bàsquet, beisbol, curses d'orientació, escacs, esports d'hivern, futbol 7, futbol 11, futbol 5, futbol americà, gimnàstica artística, gimnàstica rítmica , handbol, hoquei, judo i natació.

Les entitats participants en els JEEC, d'acord amb la normativa d'aquests poden ser centres d'ensenyament, clubs o associacions esportives i altres entitats legalment constituïdes. Es distingeixen tres tipus de participació en les diferents modalitats esportives:

Federats**:** esportistes que durant el darrer curs han participat en alguna competició organitzada per la federació corresponent; per tant, no poden participar en les finals territorials i nacionals dels JEEC de les modalitats esportives en què la participació sigui per a no federats.

Lliure**:** competició oberta als esportistes federats i als no federats, tenint en compte, però, que l'esportista federat podrà participar en les competicions territorials i nacionals dels JEEC si ho fa com a representant del centre d'ensenyament. És a dir, un esportista federat únicament pot

28 El programa de Jocs Esportius Escolars de Catalunya (JEEC) està promogut per la Secretaria General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya, organitzat i executat per la Unió de Consells Esportius de Catalunya (UCEC) amb la col·laboració de la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC). D'altra banda, el

duplicar fitxa quan participi en nom del centre d'ensenyament en el qual està matriculat durant el curs escolar en marxa.

Obert**:** competició oberta a tots els esportistes (federats i no federats). Aquesta modalitat només pot donar-se a les competicions comarcals que es convoquin amb aquesta condició.

Els participants es distribueixen en categories en funció de l'any de naixement. Aquestes categories són: benjamí, aleví, infantil, cadet i juvenil i es distribueixen de la següent forma segons els nivell educatius.

PRIMÀRIA:
Cicle inicial. PREBENJAMÍ: 7-8 anys
Cicle mitjà. BENJAMÍ: 9-10 anys
Cicle superior. ALEVÍ: 11-12 anys

SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA (ESO):
Primer cicle. INFANTIL: 13-14 anys
Segon cicle. CADET: 14-15 anys

SECUNDÀRIA POSTOBLIGATÒRIA:
Batxillerats i cicles formatius. JUVENIL: 16, 17 i 18 anys

Ens interessa en primer lloc conèixer l'evolució dels participants en els Jocs Esportius Escolars de Barcelona i de Catalunya, tenint en compte també les variacions segons el gènere. Una visió general ens permet observar com el nivell de participació s'ha mantingut força constant al llarg del període comprés entre el curs 1993-1994 i el curs 1999-2000. Torna a ser notòria la desproporció entre la participació de nois i noies, constituint la de les noies menys de la meitat de la dels nois. [29]

Consell de l'Esport Escolar de Barcelona (CEEB) és l'organisme principalment responsable de l'organització dels Jocs Esportius Escolars de Barcelona (en col·laboració amb l'Ajuntament).

[29] Pel que fa al període 1998-1999 i 1999-2000 pel territori de tota Catalunya veiem que les diferències de participació entre sexes es mantenen en la mateixa proporció que en el cas dels Jocs Esportius Escolars de Barcelona (veure Taula C17 a l'annex).

FIGURA 20. EVOLUCIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS JEE DE BARCELONA PER SEXE. CURS 1994/95-1998/00

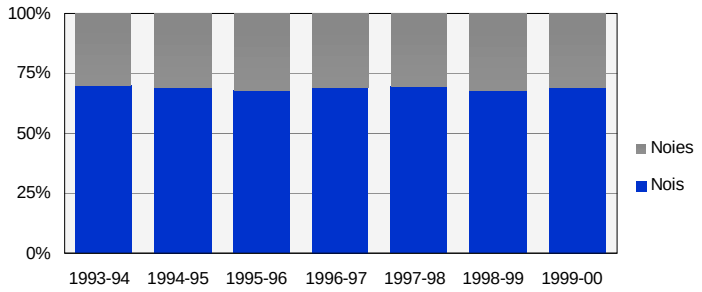

Font: Elaboració CIIMU a partir del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona (1994-1998) i la Unió de Consells Escolars de Catalunya (1998-2000)

Si observem l'evolució de la participació entre els cursos 1991-1992 i 1999-2000 en aquest cas per àmbit territorial, atenent a les dades totals de Catalunya, veiem que el nombre de participants va tenint oscil·lacions d'un curs a l'altre per anar disminuint de manera bastant notable (87.929 participants menys el curs 1999-2000, respecte el 1991-92).[30] Pel que fa als altres àmbits territorials comprovem que el descens es manté. Si calculem però, la proporció de participants de cada territori respecte el total de Catalunya i la comparem al llarg dels cursos representats, ens adonem que mentre la proporció de participants de Barcelona respecte la de Catalunya continua sent la mateixa (un 15% aproximadament), tanmateix, tant en el cas de la Regió Metropolitana com de Barcelona província, ha descendit en 4 i 5 punts respectivament (actualment representen un 59% i 55% del total de Catalunya en cada cas).[31]

[30] Cal tenir en compte que també la població total d'aquesta franja d'edat ha anat disminuint i, per tant, caldria obtenir les ràtios de participants respecte la població infantil i adolescent, per poder fer interpretacions concloents en aquest sentit.

[31] En qualsevol cas hem de tenir en compte que les dades d'aquesta taula (13) inclouen els participants en els Jocs Esportius Escolars organitzats pels Consells d'Esports de Catalunya, a més a més dels organitzats per altres federacions i és per aquest motiu que els nombres són més elevats que a d'altres estadístiques que tenen en compte únicament els Jocs Esportius Escolars promoguts pels CEE propis de cada comarca.

TAULA 13. EVOLUCIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS JEEC PER TERRITORI. CURS 1991/92-1999/00

Territori	1991-92	1992-93	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99	1999-00
Barcelona ciutat	**37.061**	**29.272**	**33.766**	**33.604**	**27.898**			**26.064**	**24.607**
Regió Metropolitana	**144.668**	**121.699**	**134.125**	**117.941**	**85.591**	**67.630**	**119.630**	**88.725**	**86.696**
Alt Penedès	3.316	2.400	2.455	2.599	2.316	1.825	3.181	2.138	2.586
Baix Llobregat	32.787	29.110	29.386	21.507	12.311	12.890	12.499	12.283	11.594
Barcelonès	61.907	50.303	56.429	53.519	42.871	25.047	44.951	39.081	36.103
Garraf	2.902	2.533	2.736	2.940	2.093	2.561	2.187	2.194	2.771
Maresme	9.232	7.114	8.511	7.084	5.993	4.960	5.672	5.285	4.518
Vallès Occidental	24.802	22.163	25.373	22.205	13.423	14.214	43.588	21.374	23.444
Vallès Oriental	9.722	8.076	9.235	8.087	6.584	6.133	7.552	6.370	5.680
Barcelona província	**159.614**	**135.604**	**140.875**	**131.001**	**93.732**	**76.872**	**139.100**	**98.524**	**93.889**
Catalunya	**245.887**	**207.559**	**219.910**	**197.722**	**152.929**	**137.494**	**212.523**	**161.826**	**157.958**

[1] Aquestes dades inclouen els participants en jocs organitzats pels Consells d'Esports de Catalunya i altres federacions
[2] Els cursos 1996-97 i 1997-98 no es van recollir les dades per Barcelona ciutat
Font: Secretaria General de l'Esport. Consell Català de l'Esport

La participació als JEEC segons el tipus d'esport i per sexes situa en primer lloc al futbol sala, amb un 38% del total de participants, després al bàsquet amb un 27% i en proporció ja bastant inferior al futbol (11%). A continuació trobem, en percentatges força igualats, el voleibol i el handbol (al voltant del 5%), mentre que l'atletisme, el judo i la natació queden bastant per sota (només un 2%). Ens trobem doncs amb que les dues modalitats de futbol sumen pràcticament un 50% del total, la qual cosa suposa una altíssima proporció, tenint en compte la varietat d'esports possibles. Caldria comprovar si aquesta distribució respon únicament a les preferències i interessos expressats per infants i adolescents, o bé són també resultat de la promoció diferenciada que es fa de cada esport a través dels Consells Esportius Comarcals.

TAULA 14. EVOLUCIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS JEE DE BARCELONA PER SEXE I TIPUS D'ESPORT. CURS 1999-2000

Tipus d'esport	Nois	%	Noies	%	Total	%
Futbol Sala	6.377	49,55	428	8,84	6.805	38,42
Bàsquet	2.317	18,00	2.507	51,77	4.824	27,23
Futbol	1.922	14,93	7	0,14	1.929	10,89
Voleibol	121	0,94	923	19,06	1.044	5,89
Handbol	884	6,87	16	0,33	900	5,08
Atletisme	232	1,80	160	3,30	392	2,21
Judo	307	2,39	63	1,30	370	2,09
Natació	226	1,76	129	2,66	355	2,00
Patinatge artístic	10	0,08	330	6,81	340	1,92
Hoquei patins	205	1,59	2	0,04	207	1,17
Escacs	109	0,85	18	0,37	127	0,72
Street hoquei	84	0,65	11	0,23	95	0,54
Gimnàstica artística	3	0,02	92	1,90	95	0,54
Gimnàstica rítmica	0	0,00	92	1,90	92	0,52
Vela	41	0,32	28	0,58	69	0,39
Poliesportiu [1]	16	0,12	14	0,29	30	0,17
Natació sincronitzada	1	0,01	19	0,39	20	0,11
Taekwondo	7	0,05	4	0,08	11	0,06
Gimnàstica minitramp	5	0,04	0	0,00	5	0,03
Curses d'orientació	2	0,02	0	0,00	2	0,01
Tennis Taula	2	0,02	0	0,00	2	0,01
Volei Platja	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Total	**12.871**	**100,00**	**4.843**	**100,00**	**17.714**	**100,00**

Font: Unió de Consells Esportius de Catalunya

Les proporcions referents a la participació varien substancialment si atenem per separat als participants segons el sexe. En el cas dels nois, la proporció de participants en les dues variants de futbol és encara més elevada, mentre que la proporció de participants en bàsquet es redueix gairebé en 10 punts percentuals. Les noies es concentren sobretot en el bàsquet, en el voleibol, en el futbol sala i en el patinatge artístic. És a dir, hi ha esports tendencialment masculins i esports tendencialment femenins: els estereotips de gènere funcionen amb força contundència.

La categoria esportiva que recull més participants és la d'alevins (24,7%), seguida de la de benjamins (24,3%) i la que menys la de juvenils (7%). Dit d'una altra manera, els participants es situen sobretot entre els 9 i els 12 anys, per anar disminuint després, a mesura que l'edat va augmentant. Aquest resultat ja l'obteníem a l'apartat anterior, quan observàvem l'evolució del tipus de pràctica esportiva segons diferents grups d'edat a una taula extreta de l'estudi coordinat per Vila (1998). En aquella ocasió comprovàvem com la proporció de participants a l'esport escolar disminuïa amb l'edat, però quedava compensada per una major proporció d'infants i adolescents federats. Si contrastem aquesta evolució parant atenció al sexe, veiem que no hi ha grans diferències, tot i que podríem afirmar que la proporció més alta de noies participants es dóna en la categoria aleví, mentre que en el cas dels nois es dóna en la benjamí. La proporció de noies inscrites a les categories infantil, cadet i juvenil és més elevada que la dels nois.

FIGURA 21. PARTICIPANTS EN ELS JEEC PER CATEGORIES I PER SEXE. CURS 1999-2000

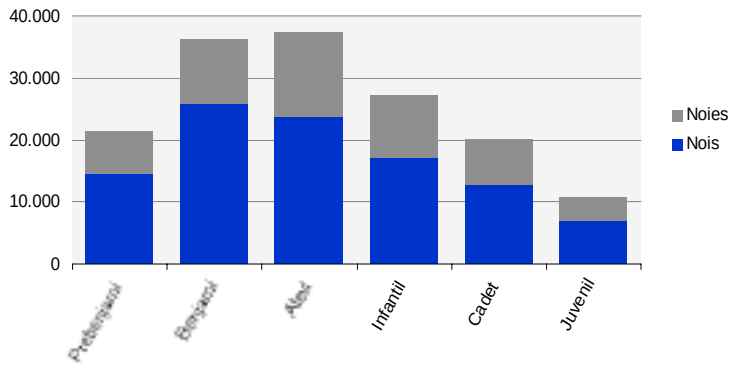

Font: Unió de Consells Esportius de Catalunya

Quadre Resum

- El nivell de participació als JEE de Barcelona es manté més o menys constant al llarg del període comprés entre el cursos 1993/94 i 1999/00. Això sí, continua fent-se notòria la desproporció de participants nois i noies, reduint-se la d'aquestes a menys de la meitat de la dels nois.

- Entre els cursos 1991/92 i 1999/00, la participació als JEEC disminueix de manera bastant notable a tots els àmbits territorials de Catalunya. Tanmateix, la proporció de participants respecte el total de Catalunya, continua sent la mateixa en el cas de Barcelona mentre que, per exemple, a la RMB descendeix també.

- El tipus d'esport amb més participants als JEEC és el futbol sala, després el bàsquet i en proporció ja bastant inferior el futbol. A continuació trobem, en percentatges força igualats, el voleibol i el handbol, mentre que l'atletisme, el judo i la natació queden bastant per sota. Confirmem, doncs, com es produeix una complementarietat a nivell de tipologia esportiva, entre els infants i adolescents federats i els que participen als JEEC.

- En el cas dels nois, la proporció de participants en les dues variants de futbol és la més elevada. Les noies es concentren sobretot en el bàsquet, en el voleibol, en el futbol sala i en el patinatge artístic.

- Les edats dels participants es situen sobretot entre els 9 i els 12 anys, per anar disminuint a mesura que l'edat va augmentant. Entre les noies, la proporció més alta de participants és localitza entre els 11 i 12 anys , mentre que en el cas dels nois entre els 9 i els 10, provablement haurem de buscar una explicació a aquest fet, en el pes de les representacions familiars i socials sobre la decisió de les noies de participar en un tipus d'activitats considerades com a "masculines".

2.2.5. LES INSTAL·LACIONS ESPORTIVES

Ens sembla important recollir informació referent als equipaments esportius, perquè la seva existència i/o absència òbviament condiciona –i fins i tot pot determinar- la pràctica esportiva normalitzada entre els ciutadans, així com la qualitat i la diversitat d'aquesta pràctica. En aquest cas, ens interessa veure com aquests espais s'adeqüen a la pràctica esportiva infantil i adolescent.

Barcelona disposava l'any 1999 de 235 instal·lacions esportives municipals cobertes i d'un total de 1.061 espais esportius. Les primeres són construccions específicament concebudes per la pràctica de diferents esports i on, normalment, els usuaris han de pagar per accedir-hi i poder així fer ús de les instal·lacions i els serveis oferts. Els espais esportius són llocs d'accés públic i

gratuït a l'aire lliure, però acondicionats i delimitats per a la pràctica d'un o uns esports concrets, per exemple pistes de patinatge, camps de futbol i/o bàsquet, camps de petanca, etc.

En aquest apartat farem una anàlisi del nombre d'instal·lacions esportives, segons la seva titularitat, i per districtes. Parlarem també específicament d'aquells equipaments situats en centres d'ensenyament. Finalment analitzarem la ràtio entre la població infantil i adolescent i el nombre d'instal·lacions esportives existents a cada districte de Barcelona. Hem considerat que aquest darrer càlcul ens podria permetre valorar el nivell en el que la infrastructura pública i privada d'instal·lacions esportives podia satisfer les necessitats de la població infantil i adolescent de Barcelona.[32].

Oferim en primer lloc una visió global de la dotació total d'espais esportius a Barcelona a partir de dades del *Cens d'instal·lacions esportives 1995, actualització de dades 2000* (Direcció d'Esports, 2000). Destaca com a millor dotat el districte de Sarrià-Sant Gervasi amb un total de 482 espais, seguit pels d'Horta-Guinardó, Les Corts i Sants-Montjuic. Per contra, el districte menys dotat és el de Ciutat Vella, amb 199 espais. Aquestes diferències es deuen en part a la disponibilitat de terreny per construir instal·lacions esportives de determinades extensions. Les anàlisis posteriors més específiques ens poden apuntar alguna altra possible explicació complementària.

TAULA 15. NOMBRE D'ESPAIS ESPORTIUS SEGONS TIPOLOGIES I PER DISTRICTES. BARCELONA, 2000

Espais esportius	Barcelona	1.Ciutat Vella	2.Eixample	3. Sants-Montjuic	4. Les Corts	5. Sarrià-St Gervasi	6.Gràcia	7. Horta-Guinardó	8. Nou Barris	9. Sant Andreu	10. Sant Martí
Total	**3.407**	**199**	**371**	**410**	**413**	**482**	**270**	**444**	**255**	**252**	**311**
Pistes poliesportives i frontons descoberts	993	59	97	75	93	190	68	138	106	70	97
Pistes de tennis i paddle tennis	280	0	2	30	99	40	31	43	4	28	3
Camps de futbol	54	1	1	6	9	3	2	10	8	7	7
Altres camps grans	44	1	5	10	9	7	0	3	2	1	6
Espais d'atletisme	26	0	0	9	1	6	0	4	4	1	1
Pavellons i frontons coberts	114	6	15	14	10	18	10	12	6	10	13
Sales polivalents i especialitzades	1.196	75	196	128	114	165	129	122	67	90	110
Piscines descobertes	100	10	16	11	8	14	10	7	7	8	9
Piscines cobertes	79	5	9	14	13	13	4	12	3	5	1
Pistes de petanca	326	35	25	30	12	17	11	82	34	28	52
Espais no convencionals	45	3	4	2	4	4	3	8	11	1	5
Altres espais	150	4	1	81	41	5	2	3	3	3	7

Font: Direcció d'Esports. *Cens d'instal·lacions esportives, 1995 (actualització de dades, 2000)*

[32] Som conscients que, per arribar a conclusions definitives en aquesta qüestió, la valoració hauria d'incloure no únicament la perspectiva quantitativa de les instal·lacions esportives a Barcelona, sinó també la qualitativa, és a dir, l'estudi de les dimensions i la qualitat d'aquell tipus d'instal·lacions més susceptibles de ser utilitzades per infants i adolescents. No obstant, pensem que la primera aproximació ens proporciona també una informació interessant a títol orientador.

Com a comentari general respecte el total d'instal·lacions esportives de Barcelona, observem que la tipologia més nombrosa és la de sala polivalent i especialitzada (1.196), seguida per la de pista poliesportiva i frontons descoberts (993). Les pistes poliesportives i frontons descoberts, dedicats sobretot a la pràctica d'esports d'equip, abunden sobretot al districte de Sarrià-Sant Gervasi, i les sales polivalents i especialitzades, més utilitzades, per exemple, per a la pràctica individual d'activitats gimnàstiques, es trobem en més alt nombre al districte de l'Eixample.

Observem ara de manera més específica el conjunt d'espais esportius de Barcelona, exclosos els escolars, segons es tracti d'equipaments de titularitat pública o privada. Començant pel nombre total d'espais, veiem, que els districtes més ben dotats passen a ser el de Sants-Montjuic en primer lloc, seguit del de Les Corts i el d'Horta-Guinardó. Cal observar que el districte de Sarrià-Sant Gervasi no apareix entre els primers com anteriorment. L'elevat nombre de centres escolars existents en aquest districte amb instal·lacions esportives pròpies és el que explicava la seva dominància en la taula anterior (veure Taula C18 a l'annex).

Distingint segons titularitat hem de destacar en primer lloc que a la ciutat trobem un nombre bastant semblant d'equipaments esportius no escolars públics i privats (1.002 i 1.177 respectivament). En segon lloc, apreciem que la tipologia d'espais predominant varia segons la seva titularitat. També és clar que la proporció d'uns i altres varia en funció del districte. Per exemple, veiem que existeixen més sales polivalents i especialitzades privades que públiques, especialment als districtes de l'Eixample i Sarrià-Sant Gervasi. Estem parlant de gimnasos, sales de fitness, etc. Un fenomen semblant té lloc amb les pistes de tennis i paddle tennis, destacant sobretot les instal·lacions privades localitzades al districte de Les Corts. No es podia esperar altra cosa que l'oferta privada per a la pràctica d'aquests esports i activitats físiques tendís a concentrar-se en els districtes amb més alt poder adquisitiu.

Atenent a les xifres totals d'espais públics i privats per territoris, destaquen les diferències existents en els districtes de Les Corts i Sarrià-Sant Gervasi, amb un nombre molt més elevat d'espais privats que públics (269 privats per 31 públics i 188 per 35, respectivament), i el d'Horta-Guinardó en la situació contrària: 201 espais públics per 80 privats. Això es podria interpretar com a resultat d'una possible intervenció pública compensatòria.

Ens centrem ara exclusivament en els espais esportius existents als centres d'ensenyament, distingint entre centres públics i privats. Com a comentari sobre el nombre total d'espais esportius escolars i atenent a les diferències per districte, confirmem la suposició prèvia de què gran part d'aquests espais es concentren al districte de Sarrià Sant Gervasi (259). Anant una mica més enllà, descobrim que pràcticament en la totalitat dels casos, 232, es tracta de centres d'ensenyament privats, amb bones infrastructures per a la pràctica esportiva. En el districte d'Horta-Guinardó, el segon millor dotat d'equipaments esportius escolars amb un total de 163, es reparteix de forma més equilibrada la proporció d'espais en centres d'ensenyament públics i privats, amb 71 front 92 respectivament. La situació s'inverteix en el cas de districtes com el de Ciutat Vella, Nou Barris o Sant Martí, a on el nombre d'instal·lacions esportives localitzades a centres d'ensenyament públic és més elevat que el dels centres d'ensenyament privat (Taula C19).

Però si volem fer-nos una idea real de la suficiència o mancança d'espais esportius a cada districte haurem de prendre en consideració la població infantil i adolescent de cada districte[33]. Per aquest motiu, completem aquest apartat amb el càlcul de la ràtio de població entre 0 i 19 anys i el nombre total d'espais esportius. S'hi inclou també la ràtio respecte el nombre d'espais esportius segons aquests siguin de titularitat pública i privada i segons estiguin ubicats a centres d'ensenyament públics o privats. Cal advertir que aquestes ràtios han de ser interpretades amb moltes precaucions ja que, com és obvi, els equipaments esportius considerats no són d'ús exclusiu per a la franja d'edat esmentada. Això fa referència àdhuc a les instal·lacions dels centres escolars, ja que, com es sabut, algunes d'elles es rentabilitzen fora de l'horari lectiu mitjançant la seva utilització per practicants adults. D'altra banda, els usuaris de força equipaments esportius no procedeixen necessàriament del mateix districte. Per exemple, és notori que l'oferta escolar privada que es concentra en determinats districtes de la ciutat es nodreix també de nois i noies d'altres districtes. Amb tot, aquelles ràtios ens poden oferir una imatge aproximada de la dotació d'equipaments de la ciutat en relació a la seva

[33] Sabem que ni tan sols aquesta consideració és suficient, ja que sovint infants, joves i adults utilitzen instal·lacions fora del districte on resideixen. De tota manera, també és cert que amb freqüència això succeeix perquè al districte de residència no existeix una oferta d'equipaments esportius tan variada o de tanta qualitat com a d'altres.

realitat demogràfica infantil i adolescent, d'alguns desequilibris existents i, en qualsevol cas, de les majors o menors facilitats que ofereixen els diferents territoris per a la pràctica esportiva.

TAULA 16. RÀTIO DE POBLACIÓ ENTRE 0 I 19 ANYS PER NOMBRE D'EQUIPAMENTS ESPORTIUS, SEGONS TIPUS D'EQUIPAMENTS I DISTRICTE. BARCELONA, 2000

Espais esportius	Barcelona	1.Ciutat Vella	2.Eixample	3. Sants-Montjuic	4. Les Corts	5. Sarrià-St Gervasi	6.Gràcia	7. Horta-Guinardó	8. Nou Barris	9. Sant Andreu	10. Sant Martí
Total	**73,1**	**62,3**	**103,5**	**69,0**	**35,8**	**52,6**	**64,4**	**59,9**	**103,4**	**93,5**	**115,4**
Espais de titularitat pública (exclosos escolars)	248,5	129,1	540,9	152,9	476,5	724,2	241,6	132,3	263,6	277,2	284,8
Espais de titularitat privada (exclosos escolars)	211,5	399,7	227,2	222,7	54,9	134,8	151,3	332,4	585,7	283,9	512,6
Espais en centres d'ensenyament públics	466,3	288,2	1.477,1	398,3	238,2	938,8	561,1	374,5	325,4	561,0	448,6
Espais en centres d'ensenyament privats	358,8	427,3	365,8	1.047,4	289,6	109,3	334,5	289,0	908,8	561,0	1.025,3

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports *Cens d'instal·lacions esportives, 1995 (actualització de dades, 2000)* i del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. *Padró Municipal d'Habitants, 2000*.

Atenent en primer lloc a les ràtios respecte el total d'espais esportius veiem que es situa en una xifra mitja aproximada de 73 pel total de Barcelona. Aquesta xifra, òbviament, es supera en alguns districtes, mentre que en d'altres és inferior. Per exemple, el districte on trobem una ràtio més elevada és Sant Martí (115), seguit de l'Eixample (104), i de Nou Barris (103). Bastant per sota de la ràtio del total de Barcelona trobem els districtes de Les Corts (36) i Sarrià-Sant Gervasi (53). Pel que fa als espais esportius de titularitat pública (exclosos els escolars) les ràtios més elevades recauen en aquesta ocasió sobre l'Eixample, Sarrià-Sant Gervasi i Les Corts. Les ràtios més baixes les obtenen els districtes de Ciutat Vella, Horta-Guinardó, i Sants-Montjuic. En el cas dels espais esportius de titularitat privada (exclosos els escolars), les ràtios més elevades corresponen als districtes de Nou Barris, Sant Martí i Ciutat Vella i les més baixes al de Les Corts, Sarrià-Sant Gervasi i Gràcia. Pel que fa als espais esportius en centres d'ensenyament, en el cas dels públics cal destacar l'elevadíssima ràtio de l'Eixample, i en els privats, com era d'esperar, una ràtio molt baixa a Sarrià-Sant Gervasi. La taula següent ens ajuda a elaborar un mapa mental de les ràtios del nombre d'infants i adolescents per espai esportiu.

TIPUS D'ESPAIS ESPORTIUS	**RÀTIOS MÉS ELEVADES**	**RÀTIOS MÉS BAIXES**
Total E.E.	Sant Martí/Eixample/Nou Barris	Les Corts/Sarrià-StGervasi
E. Públic	Eixample/Sarrià-StGervasi/Les Corts	CiutatVella/Horta-Guinardó/Sants-Montjuic
E. Privat	Nou Barris/Sant Martí/Ciutat Vella	Les Corts, Sarrià-StGervasi/Gràcia
C.E. Públic	Eixample/Sarrià-StGervasi	Les Corts/Ciutat Vella/Nou Barris
C.E. Privat	Sants-Montjuic/Sant Martí/Nou Barris	Sarrià-StGervasi/Horta-Guinardó/Eixample

Com veiem, en la majoria dels casos les ràtios calculades a partir dels diferents espais esportius es complementen entre elles, és a dir, aquells districtes en els que es donen les ràtios més elevades per un determinat tipus d'espai esportiu (per exemple els ubicats a centres d'ensenyament públics), obtenen com a contrapartida les ràtios més baixes en una altra tipologia d'espai esportiu (com per exemple ubicat a un centre d'ensenyament privat).

Aquesta compensació la trobem sobretot en la dicotomia públic-privat. Tot i així valorant les ràtios totals, veiem que existeixen districtes en els que la ràtio s'aproxima a la mitja de tota Barcelona, i districtes en els que la ràtio tendeix a ser més elevada o menor a la mitja. La combinació de variables socioeconòmiques, demogràfiques i urbanístiques són les que, amb relativa facilitat, expliquen totes aquestes diferències.

Quadre Resum

- La dotació d'espais esportius a Barcelona varia a cada districte. Destaquen com a districtes millor dotats en infrastructura esportiva, segons el criteri del nombre d'equipaments, el de Sarrià-Sant Gervasi, seguit pels d'Horta-Guinardó, Les Corts i Sants-Montjuic. Per contra, el districte menys dotat és el de Ciutat Vella.
- Trobem un nombre bastant semblant d'equipaments esportius no escolars de titularitat pública i de titularitat privada. D'altra banda, la titularitat també determina la tipologia d'instal·lacions de la que parlem.
- La ràtio de població infantil i adolescent de Barcelona pel nombre total d'instal·lacions esportives existents es situa en una xifra mitja aproximada de 73. Els districtes on es sobrepassa aquesta ràtio són, per aquest ordre, Sant Martí, l'Eixample, i Nou Barris. Bastant per sota de la ràtio mitja trobem els districtes de Les Corts i Sarrià-Sant Gervasi.
- En la majoria dels casos, el nombre total d'espais esportius existents a cada districte és el fruit d'una combinació de tipus d'instal·lacions diferents (escolars i no escolars de titularitat pública i privada) que compensa les mancances existents en cada una de les tipologies per separat.

2.2.6. L'ESPORT COM A PRODUCTE DE CONSUM

Abans de tancar aquest apartat volem fer referència a un altre tipus de dades que també expressen interès vers l'esport. Es tracta d'una forma, en aquest cas indirecta, de viure l'esport: el seguiment que se'n fa a través dels mitjans de comunicació i de l'assistència física a

determinats actes o competicions públiques. Certament, les dades següents ens demostren el relleu d'aquest tipus de participació esportiva vicària entre els més joves.

Les dues enquestes treballades als apartats precedents sobre hàbits de pràctica esportiva a Barcelona i a Catalunya ens proporcionen dades d'utilitat sobre aquest tema. Al territori de Barcelona, veiem que el percentatge de nois entre 15 i 19 anys que assisteixen habitualment a espectacles esportius és del 22,1%, mentre que el de les noies baixa al 8,3%; i el percentatge d'aquestes que mai hi assisteixen duplica al de nois.[34]

FIGURA 22. ASSISTENTS A ESPECTACLES ESPORTIUS ENTRE ELS 15 I 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999

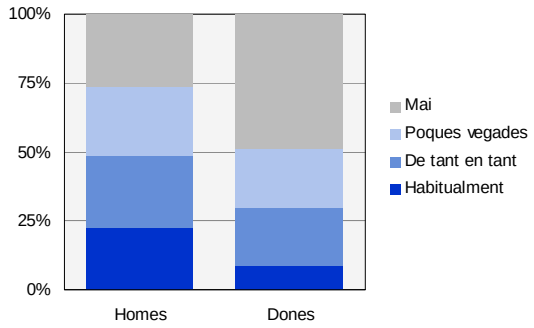

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Si ens centrem específicament en el seguiment d'actes esportius a la televisió, veiem en aquest cas que un 75% dels nois de 15 a 19 anys de Barcelona segueixen aquest esdeveniments "sempre" o "sovint", mentre que només un 10'5% diu no seguir-los "mai o "quasi mai". En el cas de les noies un 50% declara mirar "de tant en tant" aquests espectacles per la televisió front un 27% que afirma fer-ho "sempre" o "sovint", i un 22% "mai o "quasi mai" (veure també Taula C21 a l'annex).

[34] A la Taula C20, que és la que correspon a Catalunya, s'ha fet servir una altra escala però els resultats mostren igualment com la variable de gènere marca diferències molt apreciables.

FIGURA 23. SEGUIDORS D'ESPECTACLES ESPORTIUS PER TELEVISIÓ ENTRE ELS 15 I 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999

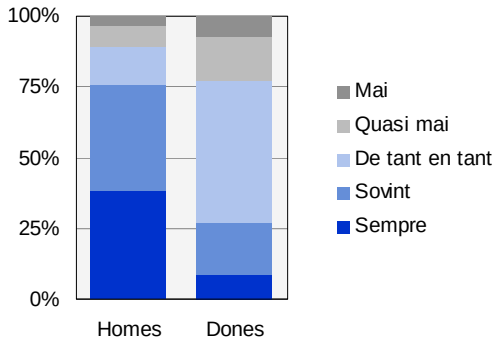

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

D'altra banda, trobem que el seguiment dels esdeveniments esportius a través de la premsa esportiva és més minoritari tant pels nois com per les noies, però sobretot per aquestes, amb un 75% de noies que no llegeixen premsa esportiva "mai o "quasi mai". Entre els nois trobem que gairebé dos de cada tres consulten la premsa esportiva "habitualment" o "de tant en tant".

FIGURA 24. LECTORS DE PREMSA ESPORTIVA ENTRE ELS 15 I 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999

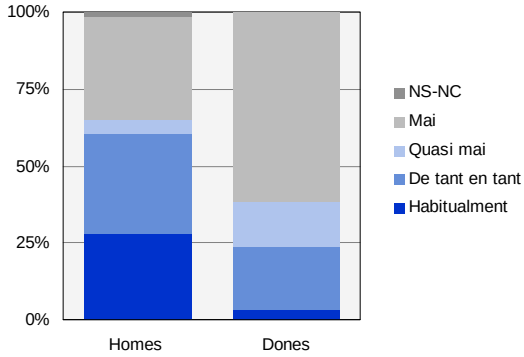

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Direcció d'Esports (1999)

Com acabem de veure, a totes tres tipologies de consum d'esport (assistència a espectacles esportius, seguidors d'espectacles esportius per televisió i lectura de premsa esportiva) observem diferències notables entre els nois i les noies, cal dir però, que aquestes diferències són més marcades en el cas de la lectura de premsa esportiva. Anar a un espectacle esportiu és un acte amb components socials i de relació i, per tant, una part de les motivacions per realitzar-lo pot no tenir que veure directament amb interès per l'esport (al company li agrada, la

colla hi va, etc.). En canvi, llegir un diari esportiu és un acte individual que denota un marcat interès personal envers el seguiment del món de l'esport.

Quadre Resum

- Aproximadament, un de cada quatre nois entre 15 i 19 anys a Barcelona, assisteix a espectacles esportius habitualment, mentre que només una de cada 10 noies ho fa.
- El seguiment d'actes esportius a la televisió és el tipus de consum mediàtic d'esport més generalitzat: tres de cada quatre nois segueixen aquests esdeveniments "sempre" o "sovint". En el cas de les noies la proporció disminueix gairebé en dues quartes parts.
- El caràcter especialitzat de la premsa esportiva fa del seguiment dels fets esportius un fenomen més minoritari tant pels nois com per les noies, però molt especialment per a elles.

2.3. PARTICIPACIÓ ASSOCIATIVA I VOLUNTARIAT

2.3.1. L'ACTIVITAT ASSOCIATIVA

La realitat de l'associacionisme a Barcelona és ostensible i dinàmica. No cal esforçar-se molt per destacar els beneficis que, tant a nivell personal com comunitari, aporta el teixit associatiu, doncs constitueix una oportunitat per desenvolupar i disseminar uns hàbits participatius i convivencials que poden revertir en el comportament democràtic de l'individu dins del grup, i en darrer terme, dins la societat.

Tot seguit ens referirem a l'associacionisme específicament infantil i juvenil, tot i que, els límits d'aquesta classe d'associacionisme no sempre són molt clars. La informació disponible sovint no fa explícits determinats paràmetres que definirien aquesta etapa de l'associacionisme. Per exemple, si l'especificitat infantil i juvenil es refereix a què els beneficiaris de l'acció o el servei de l'associació són infants i/o joves, o si es refereix a què l'associació està constituïda per persones d'aquests col·lectius. Tampoc queda sempre clar si l'associació en qüestió està formada exclusivament per joves, o bé si aquesta acull socis d'etapes vitals diverses i, entre elles, la juvenil. No obstant aquestes ambigüitats, la categoria "associacionisme infantil i juvenil" és sovint utilitzada i a partir d'ella s'han elaborat estadístiques censals i enquestes que ens ofereixen les dades que farem servir en aquest apartat.

El sector o àmbit associatiu més representatiu de Barcelona, sigui per nombre d'entitats i de socis, sigui per la seva tradició, és el dels moviments de lleure infantils i juvenils. Aquestes organitzacions juguen un paper especialment important en la transició dels infants cap a l'edat adulta, perquè propicien un marc on les relacions que s'estableixen, tant entre iguals com amb els adults, poden ser més igualitàries que les pròpies de l'entorn escolar i/o familiar. Però no ens dedicarem de manera específica a aquest sector del moviment associatiu, doncs ja hi hem fet menció en un capítol previ dedicat a les activitats de lleure educatiu. També abans hem tractat un altre tipus d'associacionisme, l'esportiu, que té una presència notable en la infància i joventut. Aquí, ens referirem a l'associacionisme infantil i adolescent contemplat des d'una perspectiva global. L'associacionisme juvenil és un fenomen variat i dinàmic que mereix una

anàlisi prou àmplia com per aplegar el total de moviments i entitats implicats i que valori la seva situació actual tenint, en compte quina ha estat la seva evolució[35].

Començarem per analitzar dos censos d'associacions juvenils de Barcelona i Catalunya respectivament, per passar més tard a tractar els aspectes més qualitatius del moviment associatiu que ens ocupa. Examinem en primer lloc una classificació per temàtica o àmbit d'actuació de les entitats juvenils de Catalunya registrades a la Secretaria General de Joventut i la seva evolució en el període 1995-2000. Si ens fixem en primer lloc en el nombre total d'entitats registrades en el període estudiat, veiem que s'ha experimentat un augment progressiu, ja que s'ha passat de 1484 a 2000 entitats. Tal i com anticipàvem, les entitats classificades en la categoria "juvenils d'educació en el lleure" representen el grup més nombrós amb diferència (hem de tenir en compte que parlem únicament de les entitats registrades a la SGJ). A més a més, veiem com, al llarg dels anys, aquestes entitats també han anat en augment. No obstant, si observem la seva proporció en relació al total d'entitats al llarg dels anys veiem que aquesta ha disminuït, passant d'un 73,5% l'any 1995 a un 62,2% a l'any 2000. Això ens indicaria que la creació d'entitats d'aquest sector ha crescut, però que encara ha estat més ràpid el ritme global de creixement del conjunt de les entitats juvenils catalanes i, per tant, també un augment de la seva diversitat. La següent categoria d'entitats és la citada com "socials" i es refereix a aquelles entitats dedicades a oferir serveis a la comunitat. Aquest grup d'entitats també s'ha incrementat amb els anys, però la seva proporció respecte el total s'ha mantingut força constant, al voltant d'un 6%. Una altra categoria que ha experimentat un gran augment en aquests anys és la "d'animació sociocultural", quadruplicant pràcticament el nombre d'entitats entre l'any 1995 (40) i el 2000 (148). La categoria "serveis i fundacions", que incorpora associacions i fundacions que ofereixen diversos tipus de serveis a joves i entitats juvenils, ocupa el lloc següent. Aquesta categoria ha duplicat el nombre d'entitats que la conformen en el transcurs del període referit i ha augmentat en un punt percentual la proporció respecte el total de categories associatives. La resta d'entitats es mantenen a un nivell molt similar, tot i que destaquen una mica sobre les altres les associacions d'estudiants i les incorporades a la categoria de "sindicals i/o professionals". No obstant tot això, cal advertir

[35] Cal assenyalar aquí que l'edat del (o de la) jove "associat" pot ultrapassar, en molt, els 18 anys, edat que d'altra banda hem marcat com a límit genèric del nostre objecte d'estudi en aquest informe.

que algunes d'aquestes categories a partir de les quals s'agrupen les associacions tampoc estan massa ben acotades, de manera que algunes oscil·lacions poden tenir també el seu origen en possibles variacions en la manera de registrar-les.

TAULA 17. EVOLUCIÓ DE LES ENTITATS JUVENILS [1] REGISTRADES A LA SGJ PER TIPUS D'ASSOCIACIÓ I ANY.

	1995		1996		1997		1998		1999		2000	
Tipus d'associació	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
D'animació sociocultural [2]	48	3,23	72	4,29	74	4,19	79	4,21	135	6,97	140	7,00
Consells de joves [3]	8	0,54	9	0,54	9	0,51	9	0,48	10	0,52	10	0,50
Ecologistes	6	0,40	10	0,60	11	0,62	12	0,64	14	0,72	19	0,95
Escoles d'educadors en el lleure [4]	22	1,48	22	1,31	23	1,30	26	1,39	23	1,19	22	1,10
D'estudiants	28	1,89	32	1,91	33	1,87	39	2,08	52	2,68	54	2,70
Juvenils d'educació en el lleure [5]	1.091	73,52	1.189	70,82	1.257	71,10	1.311	69,88	1.311	67,65	1.345	67,25
Juvenils politiques	11	0,74	11	0,66	12	0,68	13	0,69	13	0,67	13	0,65
Juvenils sindicals i/o professionals	32	2,16	34	2,03	36	2,04	40	2,13	40	2,06	40	2,00
Pau i desenvolupament	12	0,81	14	0,83	15	0,85	15	0,80	18	0,93	18	0,90
Serveis d'estudis de temàtiques juvenils	6	0,40	8	0,48	8	0,45	8	0,43	10	0,52	12	0,60
Serveis i fundacions [6]	47	3,17	65	3,87	68	3,85	75	4,00	89	4,59	81	4,05
Socials [7]	90	6,06	98	5,84	101	5,71	109	5,81	125	6,45	128	6,40
Altres	83	5,59	115	6,85	121	6,84	140	7,46	98	5,06	118	5,90
Total	**1.484**	**100,00**	**1.679**	**100,00**	**1.768**	**100,00**	**1.876**	**100,00**	**1.938**	**100,00**	**2.000**	**100,00**

[1] Associacions registrades a 31 de desembre
[2] Entitats dedicades a la promoció i dinamització d'activitats relacionades amb la cultura
[3] Xarxes de coordinació d'entitats juvenils
[4] Escoles reconegudes per la SGJ
[5] Moviments infantils i juvenils de lleure (esplais, agrupaments escoltes, casals, etc.)
[6] Associacions i fundacions que ofereixen diversos tipus de serveis a joves i entitats juvenils
[7] Associacions dedicades al serveis a la comunitat

Font: Secretaria General de Joventut. Cens d'entitats juvenils, 1995-2000

Una mirada diferent del nombre d'entitats juvenils ens la ofereix la classificació de les mateixes tipologies d'entitats per àmbit territorial. A nivell general, observem que, sí bé el nombre total d'entitats ha augmentat en els 5 anys considerats, tant la proporció d'entitats del Barcelonès com de la RMB ha disminuït lleugerament respecte el total d'entitats registrades a Catalunya. Això vol dir que el creixement relatiu de les associacions juvenils d'aquests territoris ha estat una mica més baix que el creixement d'entitats a la resta de Catalunya. A pesar d'això, en alguns casos veiem que el nombre d'entitats de la RMB (i en algunes ocasions fins i tot del Barcelonès) és molt semblant al del total de Catalunya , és a dir que existeix una certa concentració d'alguns tipus d'entitats juvenils al Barcelonès i a la RMB. També és cert que el casos en què això es fa més palès és a les categories menys nombroses, com per exemple la que agrupa les entitats de pau i desenvolupament, la de juvenils polítiques i la de serveis d'estudis de temàtiques juvenils.

TAULA 18. ENTITATS JUVENILS REGISTRADES A LA SGJ PER TIPUS D'ASSOCIACIÓ, ANY I TERRITORI. CATALUNYA, 1995-2000

	1995			2000		
Tipus d'entitats	Barcelonès	Regió Metropolitana	Catalunya	Barcelonès	Regió Metropolitana	Catalunya
Juvenils d'educació en el lleure	382	687	1.091	430	812	1.345
D'animació sociocultural	10	21	48	23	42	140
Socials	30	57	90	54	85	128
D'altres associacions juvenils	25	31	83	51	66	118
De serveis i fundacions	26	30	47	30	42	81
D'estudiants	14	18	28	34	40	54
Juvenils sindicals i/o professionals	15	21	32	23	27	40
Escoles d'educadors en el lleure	13	15	22	11	14	22
Ecologistes	1	5	6	6	11	19
Pau i desenvolupament	10	11	12	13	14	18
Juvenils polítiques	10	10	11	11	11	13
Serveis d'estudis de temàtiques juvenils	5	5	6	8	9	12
Consells de joves	3	5	8	4	6	10
Total	**544**	**916**	**1.484**	**698**	**1.179**	**2.000**
% Total Catalunya	**36,7**	**61,7**	**100,0**	**34,9**	**59,0**	**100,0**

Font: Secretaria General de Joventut. *Cens d'entitats juvenils, 1995-2000*

Per tal d'analitzar estrictament l'àmbit urbà barceloní, no podem descuidar les entitats registrades al Cens d'Associacions i Grups de Joves del Consell de la Joventut de Barcelona[36]. En aquest cas, el ventall de categories tingudes en consideració és força superior al del registre de la SGJ i les categories associatives es troben distribuïdes per Districtes.[37] El districte de Ciutat Vella apareix com el més ric en associacions, seguit pel de Sant Martí, el de l'Eixample i el de Les Corts. Els districtes amb menys quantitat d'entitats juvenils són Gràcia i Nou Barris (Taula C22).

Pel que fa als diferents tipus d'entitats, els que són presents amb un nombre més elevat en el conjunt de Barcelona són, en primer lloc, les "socioculturals" (314). Els "moviments d'educació en el lleure" (295) constitueixen la següent tipologia d'entitats quantitativament més important, amb una distribució bastant equilibrada per districtes. Les associacions de "serveis a la joventut" (289) vindrien a continuació, i hi sobresurten especialment als districtes de Ciutat Vella i Sant Martí, mentre que el de Les Corts queda com el districte amb menys associacions d'aquest tipus (7). Les associacions d'estudiants, 179 en total a Barcelona, representen una xifra elevada, però cal tenir en compte que estan distribuïdes de forma molt

[36] Hem d'aclarir que no hem inclòs a aquesta taula totes les tipologies del cens, per no considerar que s'ajustessin a la categoria d'associacions juvenils, doncs no feien referència directa a un col·lectiu organitzat de persones dedicades al desenvolupament d'activitats en un sector contret.

[37] Donat que ens trobem amb aquesta gran diferència en les agrupacions utilitzades, no contrastarem les dades d'ambdós registres, sinó que els comentarem de forma independent destacant, això sí, les tendències equivalents.

desigual ja que el districte de Les Corts, amb 98, n'aplega ell sol més de la meitat, per la concentració universitària a la zona nord de la Diagonal.

La Taula 19 està extreta de *l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 1998* (Gabise, 1999) i ens mostra la proporció de joves associats per tipus d'entitat i per grups d'edat. En aquest cas, les categories difereixen també de les utilitzades amb anterioritat. En primer lloc, cal comentar que els joves associats constitueixen aproximadament un 35%, una proporció que no varia massa respecte estudis realitzats amb anterioritat (Jiménez, 1996). Veiem que tampoc l'edat afecta massa a la inclinació associativa dels joves, tot i que es pot remarcar que l'etapa en la que la proporció d'associats és més alta és la de 15 a 17 anys.

TAULA 19. PERTINENÇA ACTUAL A ALGUNA DE LES ASSOCIACIONS ESMENTADES. CATALUNYA, 1998

Tipus d'associació	15-17	18-21	22-25	26-29	Total
Cultural	3,6	6,3	4,6	5,9	**5,2**
Excursionista	3,4	3,3	2,6	3,6	**3,2**
Esplai	3,9	2,8	3,1	1,0	**2,6**
Religiosa	1,0	1,1	1,5	0,8	**1,1**
Esportiva	17,6	15,9	11,8	3,2	**14,5**
De cooperació o voluntariat	2,7	3,1	3,0	3,2	**3,0**
Política, sindical i/o estudiantil	0,5	1,1	1,3	2,6	**1,4**
Escolta	1,2	0,6	0,6	0,2	**0,6**
De veïns	0,5	0,6	1,3	2,0	**1,1**
Ecologista	0,5	0,4	1,7	2,0	**1,1**
Altres	1,5	0,7	1,1	1,0	**1,1**
No pertanyo a cap associació	61,5	62,9	65,6	62,7	**63,3**
NC/NC	2,4	1,3	1,9	2,0	**1,8**
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Gabise, SA, (1998)

Entre els associats, el tipus d'activitat més escollida pels joves és l'esportiva, amb un percentatge del 17,6% respecte el total. A continuació trobaríem les associacions d'educació en el lleure on sumaríem un 5% entre les d'esplai i les d'escoltisme al primer grup d'edat, per anar disminuint amb l'augment d'aquesta. En la mateixa franja d'edat seguirien els joves associats a entitats culturals o excursionistes, que en el primer cas augmenten progressivament en els grups d'edat superiors, mentre que en el segon tenen una davallada per tornar a incrementar-se entre els 26 i els 29 anys.

Tant en l'estudi al que ens hem referit anteriorment de (Jiménez, 1996) com a *l'Enquesta a la Joventut de Catalunya de 1990*, (Martínez, 1990) s'observava en els joves la preferència per un tipus d'associació esportiva, humanitària, o de caire més lúdic, per sobre de les més ideològiques (com les religioses, les polítiques, etc.). Podem dir que aquesta tendència es

manté a la franja d'edat més baixa però, tot i que lleument, entre els nois i noies d'edats superiors sí que s'observa un increment de presència en les tipologies "política, sindical i/o estudiantil", "de veïns", "ecologista" i "cooperació i voluntariat".

A nivell estatal constatem també unes tendències molt similars a partir del *Informe Juventud en España 1996* (Martín i Velarde, 1996) realitzat amb joves d'entre 15 i 29 anys. Segons aquest, la gran majoria de joves que decideixen formar part d'una associació s'inclinen cap a les esportives. Les associacions culturals, religioses, excursionistes, recreatives i ecologistes són les següents, seguint aquest mateix ordre, en les preferències dels joves associats. A l'extrem oposat, és a dir, amb els menors índex d'associats es situen les associacions estudiantils, els sindicats, les associacions professionals i o polítiques.

Veurem ara el temps que es sol dedicar a l'activitat associativa a partir de les dades (Taula C23) de l'*Enquesta a la Joventut de Catalunya 1998* (Gabise, 1999). La major freqüència de respostes es reparteix entre els joves que afirmen no realitzar mai aquest tipus de tasques, al voltant d'un 74%[38]. La proporció de joves que s'hi dediquen sovint és força baixa: la més elevada correspon al 9% dels nois i noies entre 18 i 21 anys, els dies feiners. El que sí s'observa de manera bastant palesa en aquestes dades és que els més joves són els qui dediquen en general més temps a tasques associatives i de voluntariat, recuperant-se una mica entre els 22 i els 25 anys per tornar a descendir un altre cop entre els 26 i els 29. Aquesta observació corrobora, en certa mesura, les interpretacions precedents.

Centrant-nos en la proporció d'adolescents i joves no associats intentarem explicar quins són els seus motius per no associar-se. Les raons més constatades són la de la manca de temps i la de la manca d'interès. També trobem una proporció elevada de joves que opten per la resposta NS/NC, fet que pot estar produït per una manca informació respecte el fet associatiu, la qual cosa segurament no els ha permès ni plantejar-se la possibilitat d'associar-se. Pel que fa a les diferències segons l'edat únicament destacar que els més joves són precisament els que fan més

[38] Aquest percentatge ens crida l'atenció per ser bastant més elevat que el que identificàvem abans, en relació a la no pertinença a alguna de les associacions esmentades, resulta estrany, sobretot tenint en compte que parlem de dades de la mateixa enquesta. Probablement hem de buscar l'explicació en la diferent forma de plantejar la pregunta en cada cas.

al·lusió al "caràcter infantil" de les associacions i al fet de "ser independents", respostes que van disminuint a mesura que augmenta l'edat. Una altra raó bastant esmentada entre els joves és també el fet de preferir estar amb els amics de sempre, mentre que a mesura que l'edat augmenta aquest motiu va perdent importància i va guanyant la preferència per la parella.

TAULA 20. MOTIUS PER NO ASSOCIAR-SE O DEIXAR D'ESTAR ASSOCIAT. CATALUNYA, 1998

Motius	15-17	18-21	22-25	26-29	Total
No m'interessen les activitats que fan	23,0	19,5	20,4	21,2	**20,9**
Massa despeses	0,7	2,0	1,9	1,5	**1,6**
Les associacions no serveixen per res	1,1	1,4	1,1	2,8	**1,6**
No conec ningú que hi pertanyi	2,6	2,9	0,8	2,4	**2,1**
No hi ha associacions prop de casa	2,6	2,9	3,0	1,9	**2,6**
No m'hi vull comprometre	1,9	2,3	2,2	2,2	**2,2**
No m'agrada massa organització	1,9	2,9	1,1	3,7	**2,4**
Les associacions són infantils	3,0	2,9	1,9	1,2	**2,2**
Prefereixo estar amb la meva parella	1,1	1,4	2,8	2,8	**2,1**
Prefereixo els amics de sempre	9,8	4,6	4,7	2,2	**5,1**
Prefereixo la meva familia	0,8	0,9	1,1	2,5	**1,3**
M'agrada ser independent	4,2	4,3	4,4	2,5	**3,8**
No tinc temps	26,8	37,9	39,9	39,4	**36,5**
Altres	3,8	4,0	4,0	2,5	**3,6**
NS/NC	16,7	10,1	10,7	11,5	**12,0**
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Gabise, S.A. (1998)

A un altre nivell podem imaginar que la selecció d'un o un altre tipus d'associació, depèn d'una sèrie de factors que no entrem a valorar en aquest estudi però que ja s'ha apuntat en estudis previs com el d'en Prieto Lacaci (Prieto, 1998). En aquest estudi, el gènere, l'edat, i l'origen social, entre d'altres, es revelarien com a variables que juguen un paper important a l'hora d'escollir el tipus d'activitat associativa pel que un o una jove s'inclina. Per començar, segons aquest estudi, la participació associativa és més elevada entre els homes que entre les dones, tot i que cal remarcar que aquesta diferència s'observa sobretot per a determinades tipologies associatives com l'esportiva i la política. Elles destaquen especialment a les associacions religioses, benèfiques i assistencials. Pel que fa l'edat, aquest estudi ratifica les conclusions ja comentades sobre la tendència a la disminució de la participació amb l'augment de l'edat.

Quadre Resum

- D'entre totes les tipologies d'entitats juvenils existents a Catalunya, les classificades en la categoria "juvenils d'educació en el lleure" representen el grup més nombrós i més continuat en creixement al llarg del temps. No obstant, la seva proporció en relació al total d'entitats ha disminuït, cosa que indica un creixement relatiu superior del conjunt d'entitats juvenils catalanes. El següent tipus d'entitat juvenil amb més socis el constitueixen les associacions dedicades a oferir serveis a la comunitat ("socials"). És de destacar l'augment d'entitats dedicades a l'"animació sociocultural" esdevingut durant els darrers cinc anys.

- El creixement relatiu de les associacions juvenils a la RMB i al Barcelonès ha estat una mica més baix que el creixement d'entitats a la resta de Catalunya. En alguns casos s'observa, però, una certa concentració de determinats tipus d'entitats juvenils a aquestes zones.

- A Barcelona, el conjunt d'associacions juvenils més nombrós és, en primer lloc, el d'aquelles categoritzades com a "socioculturals". Els "moviments d'educació en el lleure" constitueixen la següent tipologia d'entitats més important des d'un punt de vista quantitatiu, dels quals existeix una distribució bastant equilibrada per districtes. Les associacions de "serveis a la joventut" vindrien a continuació, sobresortint especialment als districtes de Ciutat Vella i Sant Martí, i restant el de Les Corts com el districte amb menys associacions d'aquest tipus.

- El districte de Ciutat Vella es manifesta com el més ric en associacions, seguit pel de Sant Martí, el de l'Eixample i el de Les Corts. Els districtes amb menys quantitat d'entitats juvenils són Gràcia i Nou Barris.

- Segons diferents estudis elaborats en moments temporals diferents, 1 de cada 3 joves aproximadament és soci d'alguna entitat. Sembla que l'edat no és un factor determinant en la inclinació associativa dels joves, tot i que és de remarcar que l'etapa amb la proporció d'associats més alta és la compresa entre els 15 i els 17 anys.

- Entre els infants i adolescents associats, el tipus d'activitat més escollida és l'esportiva. A continuació trobaríem les associacions d'educació en el lleure en general. En la mateixa franja d'edat seguirien els joves associats a entitats culturals o excursionistes.

- La participació associativa és més elevada entre els homes que entre les dones, tot i que cal remarcar que aquesta diferència s'observa sobretot per a determinades tipologies associatives com l'esportiva i la política. Elles destaquen especialment a les associacions religioses, benèfiques i assistencials.

- Les raons més esgrimides pels joves pel fet de no estar associats són la manca de temps i la manca d'interès.

2.3.2. L'ACTIVITAT DE VOLUNTARIAT

Aquest apartat contempla la forma de participació social del joves que es coneix com a *voluntariat*. És una manera de participar que es solapa amb l'anterior –el fet de formar part d'una associació- però que generalment suposa un grau més alt de compromís i implicació. Per deixar ben clar aquest matís començarem per definir allò que anomenem "activitat de voluntariat". L'estudi sobre voluntariat social elaborat per l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (ICESB) i publicat a la *Guia del Voluntariat Social de Catalunya* (Federació Catalana del Voluntariat Social, 1991), especifica el següents criteris que definirien aquesta forma de participació social:

- Realització d'un treball en benefici de la comunitat
- Actuació voluntària, de caràcter altruista
- No implica cap tipus de relació laboral amb l'entitat on es realitza la col·laboració
- No es rep cap compensació econòmica per la realització del treball

En primer lloc ens referirem a la realitat del voluntariat a Catalunya a partir de dades referents a les entitats de voluntariat. Per "entitat de voluntariat" entenem aquella que té com a objectiu principal el treball per la millora de la qualitat de vida de persones, en principi, alienes a la pròpia entitat.

Per tal d'il·lustrar aquest apartat començarem per comentar una explotació realitzada de dades cedides per l'Institut Català del Voluntariat (INCAVOL) corresponents al seu cens d'entitats de voluntariat. Aquesta explotació ha consistit en el recompte de les entitats de voluntariat existents creuant la variable "edat dels voluntaris" amb l'àmbit d'actuació de l'entitat i l'àmbit territorial. Cal aclarir que la variable "edat" a la que fem referència no correspon amb les edats reals de les persones voluntàries, sinó a les premisses indicades des de les pròpies entitats respecte les edats mínimes preferents de les persones que fan tasques de voluntariat.[39]

[39] En aquest sentit, la informació que més ens interessa pel nostre estudi és el nombre d'entitats a les quals es permet la participació de persones entre els 0 i els 17 anys, per aquest motiu hem separat la categoria que inclou una edat mínima de 18 anys o més

En general la majoria d'entitats tendeixen a situar l'edat mínima dels seus voluntaris a partir dels 18 anys. No obstant, trobem un nombre d'entitats, pràcticament un terç del total, que ja admeten persones de 15 a 17 anys i una petita proporció que situarien l'edat mínima per sota dels 14. Això permet afirmar que el voluntariat infantil i adolescent, si be no és majoritari, constitueix una possibilitat reconeguda i acceptada per una part de les pròpies associacions.

TAULA 21. ENTITATS DE VOLUNTARIAT REGISTRADES AL CENS DE L'INCAVOL PER ÀMBIT D'ACTUACIÓ, SEGONS L'EDAT MÍNIMA DELS PARTICIPANTS. CATALUNYA, 2001

	Edat mínima			
Àmbit	< 14	15 - 17	18 o +	Total
Social	15	160	271	**446**
Cultural	9	38	76	**123**
Medi ambient	3	6	22	**31**
Participació ciutadana	1	6	18	**25**
Promoció de col.lectius	0	2	12	**14**
Drets Humans	1	2	10	**13**
Cooperació internacional	0	2	12	**14**
Emergència i socors	1	0	2	**3**
Desenv.socio-económic	0	0	0	**0**
Lleure	1	38	62	**101**
Altres àmbits	0	0	1	**1**
Total	**31**	**254**	**486**	**771**

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'institut Català del Voluntariat.
Cens d'entitats de voluntariat, 2001

L'àmbit territorial no afecta a la distribució de les entitats segons l'edat mínima dels voluntaris. Només fer referència al fet que a Barcelona ciutat existeixen 55 entitats que admeten voluntaris menors de 18 anys; a la RMB són 178 entitats les que ho fan (Taula C24).

Ens ocupem a continuació de la proporció de persones que realitzen tasques de voluntariat en relació a altres activitats, o al fet de no estar associats. Les dades de que disposem corresponen a enquestes diferents i per tant el nostre objectiu es centra en identificar tendències similars entre elles.

L'Enquesta a la Joventut de Catalunya 1998 (Gabise, 1999) ens proporciona el nombre de persones que col·laboren en projectes de cooperació i voluntariat, entre d'altres tipus de projectes que es podrien catalogar com a culturals i/o cívics. Per començar, veiem que la proporció de persones que no col·laboren en aquest tipus de projectes és més elevada que la de persones no associades que hem comentat a l'apartat precedent: ja dèiem que generalment el voluntariat implica un grau superior de compromís i dedicació que el simple fet de formar part

d'una associació.[40] També pot remarcar-se que el grup d'edat on el percentatge que no participa en tasques de voluntariat resulta més elevat és el de 15 a 17 anys (75,5%). No obstant, si tenim en compte que, per una banda, aquest percentatge tampoc és molt més elevat que els corresponents a edats superiors (que oscil·len entre el 67% i el 70%), i que, per altra banda, com vèiem abans la majoria d'entitats de voluntariat estan pensades per a majors de 18 anys, podem interpretar que no és gens baix el nombre de joves menors de 18 anys que, comparativament amb els altres grups d'edat, es dedica a tasques de voluntariat (Taula C25).

Entre les persones que sí es dediquen al voluntariat, les que ho fan en l'àmbit de la cooperació i el desenvolupament constitueixen el grup més elevat (4,8%), després de l'àmbit esportiu (5,3%) i just per damunt del cultural (4,4%). Pel que fa concretament al grup de 15-17 anys, aquestes afirmacions es mantenen força, tot i que cal assenyalar que amb l'augment de l'edat, el nombre de col·laboradors en l'àmbit de l'esport disminueix, mentre que en l'àmbit cultural augmenta, tal com passava amb el nombre d'associats.

Els resultats de l'estudi *Els catalans i el voluntariat 2000* (Institut DEP, 2000) encarregat per l'INCAVOL mostren un perfil de voluntaris o voluntàries força jove. En una categorització per grups d'edat, la proporció més elevada (27,6%) es situa entre els 16 i els 24 anys. En la següent franja (25-34 anys) hi una davallada forta (15,2%) que es pot explicar pel fet que és en aquestes edats que, pels seus deures professionals i familiars, les persones solen disposar de menys temps lliure.

TAULA 22. POBLACIÓ QUE REALITZA TASQUES DE VOLUNTARIAT PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 2000

	16-24	25-34	35-49	50-64	65+
N	**16,9**	**18,6**	**23,5**	**19,9**	**21**
Voluntàri/a	27,6	15,2	25,7	16,2	15,2
Mai no ha estat voluntari/a	14,9	17,1	22,8	21,2	23,9
Ex voluntaria/a	17,1	30,5	25,7	16,2	10,5

Font: Institut DEP (2000)

[40] Per corroborar aquest fet, veure també la Taula C26, procedent de l'estudi "Els catalans a l'enquesta europea de valors. Catalunya 2001" en la que es fa una categorització de tres tipus diferents de vinculació amb una entitat en gradació ascendent d'implicació: participar, ser soci i realitzar treball voluntari.

A aquest mateix estudi s'extreu el percentatge d'incorporacions potencials de voluntaris per grups d'edat i en diferents terminis de temps. El percentatge més elevat el trobaríem entre els 16 i els 24 anys, concretament en una incorporació a curt/mig termini, és a dir, al llarg dels dos anys següents

TAULA 23. INCORPORACIÓ POTENCIAL A TASQUES DE VOLUNTARIAT PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 2000

	16-24	25-34	35-49	50-64	65+
N	**16,9**	**18,6**	**23,5**	**19,9**	**21**
Voluntaris potencials	22,6	25,3	25,9	17,5	8,7
Voluntaris a curt/mig termini [1]	36,5	24,3	13,5	17,6	8,1
Voluntaris a llarg termini [2]	19	22,4	32,8	20,7	5,2
Voluntaris a termini indefinit [3]	19	27,5	27,5	14,1	12

[1] Termini d'incorporació al llarg dels pròxims 2 anys
[2] Termini d'incorporació en 3 anys o més
[3] Termini d'incorporació desconegut o no concretable

Font: Institut DEP (2000)

Per posar fi a aquest apartat, ens dedicarem a dos tipus concrets de voluntaris: els estudiants universitaris i els voluntaris en experiències de solidaritat als països més desfavorits. El primer estudi al que fem referència és *El voluntariat i els estudiants de la Universitat de Barcelona* (Alonso et al., 1998), encarregat per la Fundació Catalana pel Voluntariat Social i elaborat amb una mostra d'estudiants de la Universitat de Barcelona. Segons aquest estudi, només un 22,1% d'estudiants de la UB realitzen tasques de voluntariat (veure Taula 24).

TAULA 24. ESTUDIANTS UNIVERSITARIS MEMBRES D'ALGUNA ASSOCIACIÓ DE VOLUNTARIAT. BARCELONA, 1998

	N	%
Sí	406	22,1
No	1.434	77,9
Missings	19	1,0
Total	**1.859**	**100,0**

Font: Alonso, J. M., et al. (2000)

Observem en primer lloc que l'àmbit que recull un percentatge més elevat d'estudiants voluntaris és el d'esport i lleure, seguit pel d'educació infantil. D'altra banda, l'àmbit on trobem més estudiants que no desenvolupen tasques de voluntaris però que ho desitjarien, és el de medi ambient (amb un 47,2%), seguit pel d'educació infantil i el de reivindicació dels drets humans. Sembla doncs que, malgrat el baix percentatge de voluntaris entre els estudiants de la UB, si que trobaríem una proporció considerable d'estudiants conscienciats amb el tema, però

que no desenvolupen aquesta tasca per motius diversos. Els àmbits menys escollits i desitjats són el religiós i el polític, dades que corroboren els resultats obtinguts en relació a l'associacionisme.

TAULA 25. ACTIVITAT DE VOLUNTARIAT ENTRE ELS ESTUDIANTS UNIVERSITARIS DE LA UB PER ÀMBITS D'ACTIVITAT. BARCELONA, 1998

	Esport i lleure		Educació infantil		Formació d'adults		Minories ètniques		Medi ambient		Reivindicació drets humans		Entitats religioses		Associacions/ partits polítics	
Respostes	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
No, ni desitjo	984	52,9	912	49,1	1306	70,3	1056	56,8	912	49,1	1012	54,4	1606	86,4	1602	86,2
No, però desitjaria	652	35,1	821	44,2	522	28,1	748	40,2	878	47,2	785	42,2	158	8,5	188	10,1
Sí	214	11,5	114	6,1	18	1,0	43	2,3	56	3,0	46	2,5	81	4,4	55	3,0
Missings	12	0,6	12	0,6	13	0,7	12	0,6	13	0,7	16	0,9	14	0,8	14	0,8
Total	**1.859**	**100,0**	**1.859**	**100,0**	**1.859**	**100,0**	**1.859**	**100,0**	**1.859**	**100,0**	**1.859**	**100,0**	**1.859**	**100,0**	**1.859**	**100,0**

Font: Alonso, J. M., et al. (2000)

Per últim, pararem atenció sobre un tipus de voluntariat molt específic, a partir de l'estudi *Experiències de solidaritat. Una aproximació a la participació en els organismes no governamentals pel desenvolupament* (Santajuliana, 1999). Es tracta de persones que dins el marc d'una Organització No Governamental pel Desenvolupament (ONGD) participen en experiències de solidaritat (brigades, camps, estades, delegacions, etc.) desplaçant-se sobre el terreny durant períodes de menys d'un any (majoritàriament durant un mes a l'estiu), previ un procés de formació i preparació.

Contra el que cabria imaginar, el 43,6% d'aquests voluntaris i voluntàries són menors de 25 anys. Per tal de delimitar una mica el perfil d'aquest tipus de voluntaris analitzem quin percentatge participa paral·lelament en moviments d'educació en el lleure o en moviments socials, polítics o sindicals. En el primer cas trobem un 44,6% de voluntaris menors de 25 anys (és a dir, la franja majoritària) que sí participa en moviments d'educació en el lleure, tot i que la proporció va disminuint amb l'edat. Aquesta disminució és perfectament explicable pel fet que les tasques d'educació en el lleure (de monitors, caps escoltes, etc.) són majoritàriament desenvolupades per persones joves. D'altra banda, l'ampli percentatge de joves procedents dels moviments d'educació en el lleure que decideixen també esmerçar el seu temps en experiències solidaries al tercer món és prou indicatiu de què aquells moviments són una bona pedrera de valors com la solidaritat.

FIGURA 25. PERCENTATGE DE PARTICIPANTS EN EXPERIÈNCIES DE SOLIDARITAT AL TERCER MÓN, PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1999

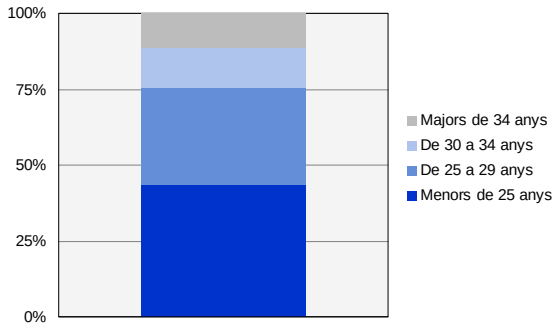

Font: Elaboració CIIMU partir de Santajuliana, X. (1999)

FIGURA 26. PERCENTATGE DE COOPERANTS EN EXPERIÈNCIES DE SOLIDARITAT AL TERCER MÓN, QUE PARTICIPEN EN MOVIMENTS D'EDUCACIÓ EN EL LLEURE, PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1999

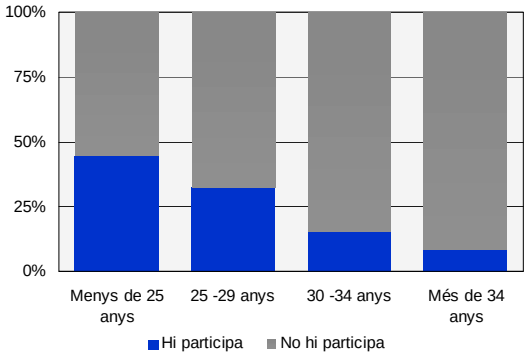

Font: Elaboració CIIMU partir de Santajuliana, X. (1999)

En el segon cas, referit a la participació paral·lela dels cooperants en moviments socials, polítics o sindicals, la proporció és molt més baixa (7,8% entre els menors de 25 anys), no obstant cal dir que va en augment amb l'edat fins arribar a un 24% entre el col·lectiu de cooperants majors de 35 anys.

FIGURA 27. PERCENTATGE DE COOPERANTS EN EXPERIÈNCIES DE SOLIDARITAT AL TERCER MÓN, QUE PARTICIPEN EN MOVIMENTS SOCIALS, POLÍTICS I SINDICALS, PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1999

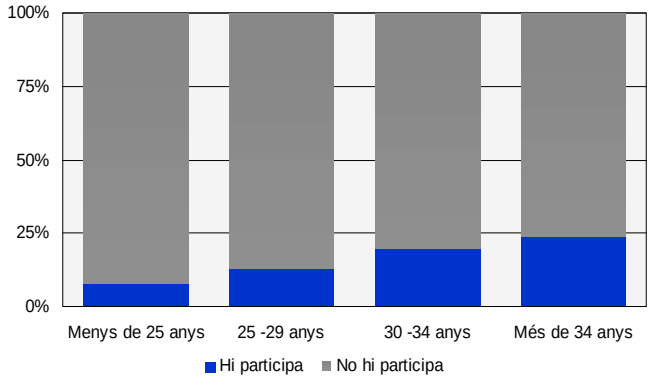

Font: Elaboració CIIMU partir de Santajuliana, X. (1999)

Quadre Resum

- La majoria d'entitats amb voluntaris situen l'edat d'aquests a partir dels 18 anys. No obstant, trobem pràcticament un terç del total d'entitats amb voluntariat, que admeten persones de 15 a 17 anys i una molt petita proporció que situa l'edat mínima per sota dels 14.

- La proporció de persones que desenvolupen tasques de voluntariat és menor que la de persones associades.

- El grup d'edat on el percentatge d'individus que no participen en tasques de voluntariat resulta més elevat, és el de 15 a 17 anys. La proporció més elevada de voluntaris es situa entre els 18 i els 24 anys.

- Entre les persones dedicades a tasques voluntàries, el major nombre ocupen l'àmbit esportiu, a continuació l'àmbit de la cooperació i el desenvolupament i just després el cultural. Amb l'augment de l'edat, el nombre de col·laboradors en l'àmbit de l'esport disminueix, mentre que en l'àmbit cultural augmenta, tal com passava en el cas dels associats.

- Partint d'una població específica com ho són els estudiants universitaris de la UB, l'àmbit que recull un percentatge més elevat de voluntaris és el d'esport i lleure, seguit pel d'educació infantil. D'altra banda, l'àmbit on trobem més estudiants que no desenvolupen tasques de voluntariat però que ho desitjarien, és el de medi ambient, seguit pel d'educació infantil i el de reivindicació dels drets humans.

- Pel que fa als voluntaris en experiències de solidaritat, pràcticament la meitat són menors de 25 anys, dels quals, un bon percentatge participa paral·lelament en moviments d'educació en el lleure o en moviments socials, polítics o sindicals.

3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Tot seguit intentarem oferir una panoràmica de l'àmbit que aplega els diferents graons de participació dels infants i els adolescents, als que ens hem referit al primer punt. Aquesta panoràmica haurà de ser, en primer lloc, més global que l'anàlisi sectorialitzat que hem fet en els apartats precedents. Malgrat tractar-se, com hem vist, d'un àmbit molt heterogeni, creiem que és possible formular certes apreciacions generals i detectar algunes tendències que afecten al conjunt o que, si més no, poden integrar perspectives sectorials diverses. En segon lloc, aquesta panoràmica vol anar una mica més enllà de l'anterior anàlisi de la realitat, que ha estat preponderantment descriptiva; és a dir, pretenem ara interpretar i valorar aquesta realitat. En tercer lloc, aquesta aproximació més interpretadora i valorativa s'ha de fer, forçosament, no solament a partir de les dades empíriques exposades, sinó també, per una banda, del coneixement més intuïtiu i experiencial de la realitat de què puguem disposar, i, per altra banda, de determinats plantejaments pedagògics, socials i polítics que serveixin de referència teleològica per a la valoració. Estructurarem aquesta panoràmica general mitjançant una sèrie d'epígrafs més o menys ordenats segons el seu grau de generalització.

√ *Importància quantitativa i qualitativa del sector*

Les dades precedents permeten afirmar amb certa contundència la importància de la parcel·la que en la vida dels nostres infants i adolescent ocupen les activitats que han estat objecte d'estudi en aquest capítol temàtic. Aquesta és una constatació que, respecte a altres capítols, per massa obvia no caldria ni fer-la. Refrendar la importància que tenen per a la vida dels infants la família, l'escola o la salut podria semblar trivial o innecessari, ja que és quelcom del tot reconegut i assumit. Però en el cas que ens ocupa no succeeix el mateix. El conjunt d'ocupacions, institucions i recursos contemplats en aquest capítol, el lleure educativament organitzat, les ofertes no formals, l'associacionisme i el voluntariat, etc., encara són percebuts de forma massa estesa com a activitats secundàries, marginals, "de més a més". Inclús algunes denominacions usuals ho testimonien: activitats "complementaries", "extraescolars" (és a dir, encara només subsidiàries de l'escola), etc. Per dir-ho així, la representació social predominant sobre elles no es correspon amb la seva realitat actual i amb la seva ben previsible projecció

futura. El cert és que, com vèiem abans, el conjunt d'aquestes activitats ocupen una part quantitativament notable del temps de la majoria dels nostres infants, tant pel que fa als horaris quotidians com a les èpoques vacacionals i els caps de setmana. El sector tendeix a ocupar cada vegada més temps i també va aplegant a contingents més amplis. Tot plegat fa pensar que, malgrat la seva voluntarietat aparent, aquestes activitats i serveis s'han convertit en gairebé imprescindibles des del punt de vista social.

D'altra banda, algunes de les activitats prenen una significació qualitativa molt rellevant per aquells que les practiquen. És a dir, no solament són importants perquè ocupen força temps (Vila, 1998), sinó perquè en algunes s'hi dipositen i realitzen projeccions personalment rellevants, be sigui des de perspectives utilitàries pel futur professional (classes d'idiomes, etc.), be sigui perquè arriben a constituir veritables centres d'interès vital (esports, voluntariat, etc.).

√ *Algunes funcions de l'oferta*

Evidentment, la importància creixent del sector i el fet que la seva oferta s'hagi anat convertint, com dèiem, gairebé en imprescindible, no és quelcom casual o arbitrari, sinó que obeeix a una sèrie de factors socials que en generen la seva necessitat. En aquest epígraf ens referirem a aquests factors tot analitzant les funcions que intenten cobrir les activitats i institucions que hem descrit abans.

L'heterogeneïtat del sector dificulta parlar de funcions que genèricament puguin ser atribuïbles a totes i cadascuna de les activitats i institucions contemplades. Però sí que se'n poden destacar algunes que tenen un abast més ampli que el de la simple casuística. En general es pot dir que les funcions que actualment assumeix el sector en el terreny de la infància pertanyen a algun o alguns d'aquests tres grups:

• *Suplència, reforç, complement,* d'altres institucions educatives (l'escola fonamentalment) en relació a tasques que es podrien considerar, en principi, pròpies o molt properes a les que aquestes institucions caldria que satisfessin convenientment. Els exemples més clars en serien algunes de les ofertes que anomenàvem extraescolars (classes d'idiomes, d'informàtica ...).

Sembla que l'escolarització formal hauria d'atendre aquests aprenentatges que avui dia resulten bàsics i imprescindibles; quan aquesta no ho fa (o ho fa deficientment), donat el valor de canvi que es suposa a aquests coneixements, sorgeix al defora del sistema formal una oferta de suplència.

• *Acolliment de noves tasques educatives generades per determinades transformacions socials.* Canvis en la vida familiar, en el treball, en el medi urbà, etc. originen necessitats d'intervenció educativa que abans no existien i que cal satisfer per mitjà d'expedients educatius (institucionals o no) creats de nova planta. La pulsió tradicional d'intentar sortir al pas de qualsevol nou requeriment educatiu a través de l'escolarització s'ha manifestat, des de fa temps, com a notòriament inapropiada. Moltes intervencions educatives no formals han aparegut, doncs, com a creacions *ad hoc* per tal d'assumir comeses fins al moment inexistents o que la necessitat de les quals no s'havia deixat sentir de forma prou explícita. Cal dir en aquest sentit que, de vegades, la pròpia dinàmica de les instàncies educatives no solament tendeix a satisfer necessitats òbvies o a elucidar-ne de soterrades, sinó que la dimensió projectiva del treball educatiu pot contribuir a generar-ne de noves.

• *Custòdia*. De vegades, les funcions més teòriques i acreditades de les institucions i activitats educatives queden, en la realitat dels fets, subordinades a altres serveis més prosaics. Entre aquests n'hi ha un que té una rellevància social molt notable, si bé compta amb un prestigi valoratiu explícit reduït; es tracta de la funció de custòdia. Voler amagar o disfressar aquesta tasca que també realitzen les ofertes no formals és, de fet, no reconèixer les realitats socials que generen necessitats de custòdia infantil, complementàries a les satisfetes per la família i l'escola. La incorporació de la dona al treball, la disfuncionalitat dels horaris i calendaris laborals i escolars, la dispersió de les relacions parentals, la perillositat i hostilitat de certs indrets urbans que sovint impossibiliten joc espontani infantil, etc., etc., han adobat l'aparició d'algunes institucions no formals que a més a més de pretendre objectius educatius assumeixen clarament funcions de custòdia.

√ *Altres funcions socials: control social, prevenció, mobilitat social, ostentació …*

Naturalment, l'heterogeneïtat de l'educació no formal obliga a fer referència a un seguit de comeses que, bé de forma només sectorial (és a dir, en correspondència únicament a certes institucions o contextos), bé de forma més general, però en cap cas com a funcions reconegudament prioritàries, realitzen les ofertes no formals. Aquí, a tall d'exemple, citarem algunes d'aquestes tasques de caire social.

Difícilment el sector es podia escapar d'una tasca de control social, s'entengui aquest en el sentit positiu o pejoratiu . L'educació no formal pot ser també (com l'escola, però d'acord amb la seva ideosincràsia) un mecanisme de cohesió i normalització social, d'inculcació de normes de comportament, d'actituds i valors, etc. Naturalment els continguts concrets de tot això dependran sempre dels contextos on es desenvolupin les intervencions i de les mediacions intencionals (ideologies, actituds socio-polítiques, etc.) dels interventors. Relacionades amb la tasca de control social, a certes intervencions no formals se'ls encarreguen també funcions de prevenció. Es parteix del supòsit que una bona oferta infrastructural, institucional i personal que faciliti i promogui formes positives d'ocupar el lleure i que generi en els joves expectatives de futur pot constituir una eficaç mesura preventiva enfront de situacions de marginalitat i de risc.

En un altre ordre de coses, algunes institucions no formals es presenten, tàcitament o obertament, també com a facilitadores d'una certa mobilitat social. El suposat valor de canvi pel futur professional dels que avui són infants, que s'assigna a determinats aprenentatges mal coberts per l'escola, fa que aquestes instàncies es presentin com a plataformes que podrien facilitar l'accés a un estatus social més elevat. Aquesta funció (real o fictícia) que abans es concentrava en l'escola, actualment s'expandeix també cap a l'educació no formal. Existeix una certa consciència social que avui dia la diferència que determini unes majors expectatives socio-laborals no es produirà només per una escolarització de superior qualitat, sinó també per un reforçament extraescolar que asseguri aprenentatges més selectius i valorats en el mercat del treball. I també relacionat amb això, algunes ocupacions no formals entomen una certa projecció ostentatòria. L'aprenentatge i pràctica d'alguns esports d'èlit, la realització d'algunes

activitats educatives d'una certa sofisticació... s'usen com a signes d'estatus i formes de distinció respecte altres col.lectius.

√ *Desestructuració del sector*

Ja hem insistit reiteradament en el caràcter tan heterogeni d'aquest àmbit. Gairebé per definició, el sector educatiu no formal constitueix un conjunt divers i dispers d'ofertes entre les quals no existeixen relacions orgànicament establertes i regulades, o si existeixen són molt febles i canviants. A diferència de l'educació formal, la no formal no constitueix un sistema estructurat, sinó que es presenta com una mena d'amalgama d'institucions i activitats. Aquesta característica, que és casi consubstancial al sector, pot tenir conseqüències positives i negatives. Les positives consisteixen en que es tracta d'un sector poc encotillat, escassament burocratitzat, dinàmic i versàtil. Les negatives les constitueixen la poca (o a vegades nul·la) estructuració, regulació i coordinació genera en certes ocasions disfuncions i productes indesitjables: duplicitats, ofertes de poca qualitat, atomització, malbaratament de recursos, etc.

Per il·lustrar aquest aspecte negatiu, ens referirem a un exemple concret, apreciat a partir d'algunes dades presentades abans, que pot ser força emblemàtic d'alguns dels problemes del sector. Quan tractaven de les activitats extraescolars organitzades per les AMPA es posava en evidència que en molts centres escolars, el claustre de professors no s'hi implica o s'hi implica molt poc en la determinació i organització d'aquesta oferta. És a dir, que sovint ni al dedins d'una mateixa institució es fa l'esforç d'intentar harmonitzar conjuntament les seves pròpies accions educatives formals i no formals. Això resulta particularment significatiu de dos fets que són com la cara i la creu de la mateixa moneda. D'una banda, de la descoordinació existent entre les agències educatives: cadascuna es planteja el seu paper al marge de les demés, amb la qual cosa es generen contradiccions i/o duplicitats innecessàries, a la vegada que es malversen les segures sinèrgies i reforçaments mutus que es produirien a partir de la coordinació i cooperació entre elles. D'altra banda, si ens ho mirem des de la perspectiva dels destinataris, aquests pateixen el que podríem anomenar una "atomització" de les seves diverses experiències educatives, juntament a una sobreocupació del seu temps amb horaris sovint prou disfuncionals: han d'aprendre anglès a dins i fora de l'escola, sense que entre ambdues situacions hi hagi altra relació que el fet que el contingut d'aprenentatge sigui el mateix.

√ *Paper determinant de la societat civil*

Una altra constatació, en aquest cas bastant generalitzable, que es desprèn de les dades acumulades és la de què en l'àmbit estudiat la societat civil hi te un protagonisme molt rellevant. A diferència del que succeeix en el sistema educatiu formal en el que l'administració pública hi juga un paper decisiu, en el nostre sector qui ha portat la iniciativa és fonamentalment la societat civil. Les AMPAs, els moviments d'educació en el lleure, l'associacionisme esportiu, cultural, cívic, el voluntariat i l'oferta educativa privada … han estat els principals proveïdors del sector. Les administracions públiques hi han tingut i hi tenen un paper molt més subsidiari. Òbviament caldria aportar molts matisos a aquestes afirmacions, matisos que farien referència, per un costat, als diferents subsectors de l'àmbit: en alguns d'ells la intervenció pública ha sigut més important que en d'altres. Per altre costat, matisos pel que fa a les diferents administracions públiques (locals, autonòmica i central) i a les orientacions ideològiques de les mateixes, ja que aquestes diferències han produït també polítiques educatives adreçades a aquest sector que s'han diferenciat pel seu grau d'intervencionisme, per l'acció reguladora, pel seu major o menor suport a les iniciatives civils, etc. No podem entrar en aquestes anàlisis, però si que es pot insistir en el paper més decisiu i dinàmic que ha tingut la societat civil. És com si davant d'una sèrie de noves necessitats aquesta s'hagués despertat abans i hagués hagut d'espavilar-se, molt pel seu compte, per a tractar d'afrontar-les.

√ *La variable gènere*

Hem vist al llarg de les pàgines anteriors que, de formes diverses, la variable gènere marcava diferències clares pel que fa a les activitats contemplades en aquest capítol. Vèiem, per exemple i com a cas més paradigmàtic, el de l'esport: els nois opten per aquesta activitat (com a pràctica i com a espectacle) força més que les noies i, d'altra banda, s'aprecia també com les motivacions d'ambdós sexes per practicar-lo difereixen perceptiblement, i com s' orienten de forma diferenciada cap a determinades especialitats. Hi ha esports marcadament masculinitzats i esports marcadament feminitzats. Tot i això, és ben plausible pensar que algunes diferències es poden haver anat escurçant força en els darrers decennis. No tenim sèries temporals llargues que ens permetrien comprovar-ho, però sembla clar que, a pesar de les diferències existents, l'esport femení ja no és, com era abans, tan minoritari, marginal o, fins i tot, "mal vist".

La variable gènere actua també en altres subsectors del capítol: en les activitats extraescolars d'idiomes, en la feminització progressiva del contingent d'educadors (educadores, s'hauria de dir) de lleure, en l'associacionisme i el voluntariat, etc. És a dir, els estereotips socials existents sobre el gènere segueixen incidint de forma constatable en les preferències, les eleccions i la realització de les activitats d'aquest capítol, generant processos de diferenciació i desigualtat entre sexes. En alguns casos, ho fan probablement de forma fins i tot més marcada que en el cas de l'escola. L'estandardització i l'obligatorietat de l'educació formal de vegades mediatitza i atenua els estereotips de gènere, almenys en el que afecta a l'accés i presència de nens i nenes, més que no pas en l'educació no formal, en la que la major voluntarietat i diversitat de l'oferta existent, possibilita que els models socials dominants es reprodueixin amb major facilitat.

√ *La variable edat*

No cal dir que la variable edat resulta determinant en relació a totes les diverses ofertes i activitats contemplades en el capítol. Per això, sempre que les dades disponibles ho permetien hem analitzat de forma particularitzada els diferents grups d'edat compresos dins de la franja estudiada (0-18). En tots els ordres de la vida -i, per tant, també pel que fa a l'àmbit d'aquest capítol-, els canvis que es succeeixen en aquests primers divuit anys són molt més rotunds que els que es donen en qualsevol període posterior. Hi ha molta més distància entre les pràctiques de lleure, les activitats educatives no formals, la vida associativa o les formes de participació social d'un infant de 5 anys i les d'un adolescent de 15, que la que pot haver-hi entre les d'un jove de 20 anys i les d'un adult de 50, malgrat en el primer cas la distància sigui només de 10 anys i en el segon de 30: la cronologia estricta i l'evolució de la vida de les persones segueixen ritmes molt diferents.

En aquesta panoràmica global que estem realitzant no podem pormenoritzar les variacions evidenciades en les planes anteriors entre les subfranges que hi ha dins el període estudiat. Només farem una ràpida reflexió sobre l'oferta adreçada a elles. La primera subfranja (0-6) ha quedat en l'estudi precedent poc reflectida de forma específica. A part de que les dades utilitzades generalment no permetien fer sobre ella apreciacions discriminades, sembla clar que el tipus d'ofertes existents no van majoritàriament dirigides encara a aquesta primera infantesa,

fora potser, en algun cas, dels dos darrers anys de la mateixa. Pel que fa al segon període (6-12), trobem una força nodrida i variada oferta institucional específica: activitats extraescolars, d'educació en el lleure, etc. Podríem dir que, malgrat que els recursos siguin insuficients i l'aparença del sector desestructurada, per aquestes edats existeixen models definits d'intervenció en el seu temps no escolar. Per dir-ho d'una altra manera, es té bastant clar què es pot fer, educativament parlant, amb ells. Amb la preadolescència i adolescència (és a dir, a partir del 12 anys), en canvi, alguns dels models o formes institucionals comencen a trontollar.

Les activitats extraescolars de caire instructivista segueixen funcionant i l'esport pren una major rellevància, però les activitats no formals de caire mes formatiu (educació en el lleure, per exemple) entren en una fase més difícil que l'anterior. Els nois i noies refusen ja les ofertes que identifiquen com a infantils i poden gaudir ja d'una certa independència, però no sempre troben marcs institucionals i associatius idonis per donar curs a aquesta autonomia creixent.

Després, en el llindar de l'edat estudiada (a partir dels 16 o 18 anys), existeixen polítiques específiques per la joventut, formes molt més autònomes d'associar-se i certs marcs institucional i legals de participació social, però aquella etapa adolescent (més o menys, 12-16) ens apareix, pel que fa a una bona part del nostre àmbit, com potser la més desatesa, o, millor dit, com la que menys se sap com atendre: les polítiques d'infància solen ser ja insuficients o inapropiades, i les de joventut en bona mesura encara els depassen.

- √ *La variable socioeconòmica*

Les dades de les quals hem pogut disposar només permeten constatar alguns indicis de què la procedència o l'estatus socioeconòmic condicionen l'accés a l'oferta educativa no formal. Són indicis indirectes (distribució territorial de l'oferta, etc.) que confirmen, però, l'evidència que, de varies maneres diferents, l'origen social i la disponibilitat econòmica seleccionen i orienten la participació en determinades activitats del capítol. L'educació no formal no és pas aliena a la desigualtat social existent. D'una banda, reflecteix aquesta desigualtat en la mesura que el consum de les activitats, la motivació per realitzar-les i el contingut i la qualitat de les mateixes depenen en bona mesura del poder adquisitiu i del capital cultural de les famílies. D'altra banda, en la mesura que reflecteix les desigualtats, contribueix també a reproduir-les. Com

dèiem més amunt, certes activitats no formals forneixen adquisicions formatives amb un valor de canvi notable que redundarà en les possibilitats d'èxit acadèmic, professional i social.

És cert que una part de l'acció de l'administració pública en l'àmbit que ens ocupa persegueix efectes compensatoris (inversions en territoris o sectors més desfavorits). I també que alguns moviments i associacions sense afany de lucre orienten els seus esforços per tal que els serveis que ofereixen siguin el menys discriminatoris possibles[41]. Però no obstant això, són els sectors socials culturalment més afavorits els més proclius a valorar i fer ús dels serveis de l'àmbit. D'altra banda, una part important de l'oferta no formal es regeix directament segons les lleis del mercat, de manera que determinades activitats només són accessibles als sectors socials que poden sufragar-les.

√ *Qualitat irregular i valors cívicament qüestionables*

L'heterogeneïtat de l'àmbit, l'escàs control existent en ell i el fet que sovint sigui apreciat només com a subsidiari, comporten que la qualitat de les ofertes sigui força irregular. Hi ha des d'activitats d'una gran qualitat educativa, fins a ofertes que constitueixen un veritable frau pedagògic i/o econòmic, passant per unes altres que es limiten a oferir una custodia recreacionista força mediocre.

D'altra banda, els valors socials i cívics que es conreen en el sector presenten també una considerable variabilitat. Algunes de les propostes, des de sempre, han fet del conreu educatiu del valors cívics (solidaritat, tolerància, cooperació, respecte al medi, etc.) el seu cavall de batalla principal. En altres, en canvi, massa sovint s'hi expressen i s'hi reforcen certes actituds i conductes refutables: la competitivitat desaforada que és present en algunes pràctiques esportives infantils i juvenils presumptament educatives, en seria l'exemple més emblemàtic. Competitivitat que acaba funcionant sovint com a mecanisme d'exclusió per aquells que no destaquen prou o que volen viure l'esport d'una altra manera. Moviments com el de *l'Esport per a tothom* ofereixen valors alternatius a la hipercompetitivitat present en la pràctica

[41] Cal mencionar per exemple l'actual política de beques de l'Ajuntament de Barcelona que ha aconseguit un increment de pressupost dedicat a la subvenció d'activitats de vacances per a infants, adolescents i joves (Catàleg de Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona. Dades de Promoció Social i Comunitària, 2000).

esportiva, però prosperen amb dificultat degut a la pressió mediàtica de l'esport professional i l'esport de consum.

Fetes la descripció i el resum valoratiu de la realitat de l'àmbit, cal ara, per acabar, comprometre's una mica més amb propostes, recomanacions o orientacions en la línia d'optimitzar els serveis i les ofertes contemplades en el capítol. Aquestes propostes s'adrecen tant a les administracions públiques com als sectors socials implicats.

- *Reconeixement de la realitat i importància de l'àmbit.* Òbviament, la primera condició per a desenvolupar una política decidida sobre el sector que ens ocupa és reconèixer la seva rellevància. Que es tracta de un sector d'importància creixent ja ho hem posat en evidència abans i per tant no hi insistirem. Però sí que cal insistir aquí en la necessitat de que aquesta rellevància sigui suficientment reconeguda i assumida per l'administració pública i per les forces socials implicades per tal que es decideixin (sobretot les primeres) a desenvolupar les polítiques adequades i a esmerçar-hi els recursos necessaris.

- *Qualitat de vida dels infants.* La finalitat primera de les polítiques adreçades al sector ha de ser la millora de la qualitat de vida dels infants i adolescents. Finalitat que s'ha de fer imprescindiblement compatible amb la resolució de les necessitats de les famílies i els legítims interessos dels altres agents educatius. Amb això volem dir que no es tracta primordialment de, per exemple, resoldre els problemes de custòdia generats per les disfuncions horàries de l'escola i la família, ni de satisfer determinats interessos dels ensenyats, ni de donar feina a nous agents educatius, sinó que tot plegat s'ha d'orientar a l'optimització de l'educació i de la qualitat de vida dels destinataris. Aquesta finalitat compartida és la que, precisament, pot emmarcar la resolució concertada dels conflictes sorgits per interessos sectorials.

- *Perspectiva holística.* La perspectiva des de la que caldria desenvolupar una política pel sector ha de ser necessàriament global i integradora. Si no es parteix d'aquesta perspectiva no s'entendrà quins han de ser el sentit, la funció, l'especificitat i l'encàrrec de cadascun dels diversos agents i institucions educatives. És per això que cal entendre les relacions que s'estableixen entre tots els entorns educatius en els que participen els subjectes. Relacions que poden ser, i de fet són, com hem vist, de molts tipus: a vegades de col·laboració i de suport; a

vegades de complementarietat, a vegades de suplència, i sovint també de contradicció. Idees i plantejaments com els de ciutat educadora, sistema formatiu integrat, projecte educatiu de ciutat, ajuden a entendre holísticament aquesta realitat complexa de l'univers educatiu i estimulen a dissenyar polítiques integradores.

- *Creació de mecanismes de coordinació entre els diferents sectors implicats o reforçament dels ja existents.* Això, tant pel que fa al disseny de polítiques generals sobre el sector, com pel que es refereix a les actuacions concretades en els diferents territoris. En relació al disseny de les polítiques generals, caldria que les seves directrius fossin concertades per les administracions públiques (Generalitat, Ajuntaments, Diputació) i les seves diferents àrees implicades, els representants dels destinataris (Federacions de les AMPA, associacions cíviques, etc.) i els ofertadors de serveis i activitats (moviments d'educació en el lleure, entre d'altres). Pel que fa als territoris concrets, caldria promoure la creació de plataformes i xarxes a nivell de districte i de barri.

Elaborar polítiques i dissenyar intervencions compensatòries per a aquells col·lectius amb majors dificultats per accedir a l'oferta educativa no formal. La igualtat d'oportunitats, com un dels objectius primordials de les polítiques educatives, fa referència també a l'educació no formal. Com hem vist abans, també aquest tipus d'educació pot esdevenir, de fet, un factor discriminatori. Per tant, si en l'educació formal la intervenció pública és imprescindible per anar aconseguint majors nivells d'igualtat, les administracions tampoc poden inhibir-se de la no formal. Deixar que aquesta es reguli simplement per les lleis del mercat significa perpetuar i incrementar la desigualtat d'oportunitats educatives existent. En aquesta mateixa línia es mouen, per exemple, les recomanacions de la FAPAC respecte la necessitat d'ampliar l'horari i el calendari educatiu de l'escola pública. La proposta consisteix en oferir una prestació de serveis i activitats educatives de qualitat als centres d'ensenyament, que passi per la corresponsabilització de tots els agents educatius, començant per les administracions nacional i municipal. D'aquesta manera, s'evitarà la discriminació encoberta que pateixen aquelles

famílies que no poden fer-se càrrec de la despesa resultant de la contractació de serveis privats des dels propis centres d'ensenyament per oferir activitats extraescolars als alumnes[42].

- *Creació d'infrastructures en els territoris deficitaris i millor aprofitament de les ja existents* (per exemple l'ús comunitari d'equipaments escolars fora dels horaris lectius). Una bona part de les activitats contemplades en aquest capítol es troben intensament territorialitzades, en el sentit de què la possibilitat real d'accedir-hi depèn de què es puguin realitzar a prop del lloc de residència. Per tant, en la línia de l'anterior, cal equilibrar territorialment l'existència dels equipaments idonis. D'altra banda, la reducció de costos entre alguns d'aquests equipaments permetria que aquests s'aprofitessin molt millor. Cal insistir en la ja vella demanda d'obrir a l'ús comunitari i per a activitats no formals i informals alguns dels equipaments escolars existents. Demanda que, bastant incomprensiblement, no acaba de fer-se mai realitat de forma generalitzada.

- *Millorar els sistemes d'informació pels nois i noies i per les seves famílies sobre les ofertes existents.* Donada l'heterogeneïtat i dispersió del sector, cal facilitar de forma assequible als infants, pares, etc. la informació adient sobre el conjunt d'ofertes no formals, pertanyents o no a l'administració. Això implica: 1) Disposar d'inventaris ben sistematitzats i constantment actualitzats de les activitats que s'ofereixen, amb totes les dades necessàries i les indicacions oportunes de la forma de participar-hi, inscriure's, etc.; 2) Adequar els mitjans pertinents, de manera que tothom que estigui interessat, tingui un fàcil accés a aquesta informació: punts d'informació descentralitzats, telèfons, etc.; 3) Donar a conèixer al ciutadà que existeix aquesta informació i que és al seu abast.

- *Promoure mesures per corregir les disfuncions temporals existents.* Una part de la problemàtica present en el sector ve produïda per les disfuncions existents entre els calendaris i horaris escolars dels infants i els calendaris i horaris laborals dels pares. En relació a això caldria pensar seriosament en la possibilitat de flexibilitzar els primers de manera que en cada

[42] La FAPAC i la Fundació Catalana de l'Esplai van signar un acord amb l'objectiu de treballar plegats en el desenvolupament i la millora de les activitats educatives en temps no lectiu. La base d'aquest acord-marc consisteix en una enumeració de les condicions que han de reunir aquestes activitats i serveis per ser compatibles

comunitat educativa, segons les seves pròpies característiques territorials i socials, i de forma concertada, es poguessin adequar millor els seus paràmetres de funcionament temporal. Igualment, no cal dir que determinades mesures d'ordre laboral per facilitar als pares i mares la possibilitat d'harmonitzar la seva dedicació familiar, també contribuirien a resoldre una bona part dels problemes presents en el sector que ens ocupa.

- *Establir sistemes d'avaluació i de control de qualitat dels serveis i de les activitats.* Les administracions haurien d'assumir una certa funció de supervisió de la qualitat de les ofertes no formals. El descontrol que genera la diversitat, la manca de normatives en aquest àmbit i la selecció sense massa criteris de formació i professionalitat del personal a càrrec de les activitats, entre altres factors, fan que, de vegades, algunes iniciatives no formals tinguin una qualitat pedagògica molt minsa, o que, fins i tot, constitueixin un veritable frau als usuaris.

- *Assegurar la disponibilitat de temps lliure no institucionalitzat.* La qualitat de vida dels infants no consisteix en ocupar tot el seu temps amb activitats institucionalitzades de formació o recreació. Cal garantir la possibilitat d'activitats realment lliures i generades autònomament, i l'existència de contextos aptes per la socialització horitzontal sense la direcció directa dels adults. Això implica, entre altres coses, intervencions urbanístiques i mesures de seguretat ciutadana per tal de recuperar o crear espais adients a aquest tipus d'activitat.

- *Educar en i per la participació.* Moltes de les activitats i dels contextos institucionals de les mateixes poden ser àmbits particularment idonis pel conreu d'actituds participatives. D'una banda, caldria promoure en aquestes activitats metodologies educatives de tipus participatiu (democràtiques, no directives, etc.). És a dir, mètodes d'animació que facilitin i estimulin que els subjectes i els grups prenguin part activa en la decisió i gestió de les activitats. Educar per al lleure no consisteix en oferir activitats tancades i dirigides, per més divertides que puguin ser. Amb aquest tipus d'activitats només es formen consumidors passius de serveis i no persones capaces de generar autònomament i creativament el seu propi lleure. D'altra banda, cal promoure també espais i mecanismes específics per facilitar la participació social dels

amb els valors i principis de l'escola pública i delimita el marc en el que s'inscriuran els convenis a subscriure per cada AMPA. Ampliem l'horari i el calendari educatiu de l'escola pública (Guilera, 2001).

infants i adolescents. Cal entendre que aquests no són solament futurs ciutadans sinó ciutadans de ple dret i, per tant, membres actius de la comunitat. Comptem ja amb plantejament i experiències –puntuals, però emblemàtiques i reeixides- que poden marcar la pauta en aquest sentit: consells municipals infantils i juvenils de participació, audiències públiques, col·laboració de grups d'infants en el disseny d'espais públics, etc. (Tonucci, 1997; Hart, 1997).[43]

Finalment, afegirem una proposta addicional, en aquest cas, més que de contingut, de caire procedimental.

- *Promoure el debat públic, participatiu i compromès sobre les polítiques pel sector*. Algunes instàncies involucrades en el sector ja han iniciat seriosament aquest debat: Associacions de Mares i Pares d'Alumnes, Moviments de renovació Pedagògica i Moviments d'educació en el Lleure, etc. Però es troba a faltar el debat més ampli que haurien de liderar les administracions públiques amb el compromís rigorós d'assumir les responsabilitats que al respecte els correspondrien.

[43] Tal com s'explica en les conclusions generals en relació a les recomenacions metodològiques, aquest conjunt d'experiències i iniciatives de participació ciutadana infantil mereixen un tractament específic i en profunditat que desenvoluparem en un proper monogràfic.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ALONSO, J. M.; ANGUERA, T.; FREIXA, M.; GUÀRDIA, J.; HONRUBIA, M. L.; PERÓ, M. et al. (1998). *El voluntariat entre els estudiants de la UB.* Manuscrit no publicat, Dept. Metodologia de les Ciències del Comportament, Observatori per a la recerca en salut i benestar, Fundació Aula Solidaritat UB de la Universitat de Barcelona.

BOUKOBZA, E. (1998). *Keys to participation: A practitioners' guide*. Strasbourg: Council of Europe.

CANTERAS, A. (1998). *La religiosidad de los jóvenes: nuevas formas de espiritualidad*. (Col. Estudios y Biblioteca del Centro de Documentación del Instituto de la Juventud. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales). Madrid: Instituto de la Juventud.

CASAS, F. (1995). La participación de los niños y niñas en la sociedad europea, *Infancia y sociedad*, 31/32, 37-49.

CASAS, F. (1998). *Infancia: Perspectivas psicosociales*, Barcelona: Paidós.

CASAS, F. (1999). Infància i participació en el marc de la ciutat, a Institut d'Educació, *Per una ciutat compromesa amb l'educació*: Vol. 1, (pp. 466-480). Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA. (1998). *Campanya de promoció de la participació als consells escolars.* Manuscrit no publicat.

CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA. *Cens d'entitats juvenils i grups de joves, 2001*. Obtingut març, 2001 a http://www.cjb.org/casal/

CONSELL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA. (2001). *Cap a un nou marc de reconeixement mutu de les entitats d'educació en el lleure i l'Ajuntament de Barcelona.* Projecte Educatiu de Ciutat, Barcelona: Consell de la Joventut de Barcelona.

CORTINA, A. (1993). *Ética aplicada y democracia radical*, Madrid: Ed. Tecnos.

COUNCIL OF EUROPE. (1998). Participation and citizenship training for minority. Youth projects in Europe. Strasbourg: Council of Europe.

COUNCIL OF EUROPE. (2001). Youth research in Europe: the next generation. Perspectives on transitions, identities and citizenship. Strasbourg: Council of Europe.

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Estadístiques sobre ensenyament de règim especial: idiomes (1990-2000).* Servei d'Estadística i Documentació. Obtingut maig, 2001 a http://www.gencat.es/ense/depart/cestad.htm

DEPARTAMENT D'ESTADÍSTICA DE BARCELONA. *Anuaris Estadístics de Barcelona, 1995-2000*. Ajuntament de Barcelona. Obtingut març, 2001 a http://www.bcn.es/estadistica/catala/

DEPARTAMENT D'ESTADÍSTICA DE BARCELONA. *Dades sobre població, 2000*. Ajuntament de Barcelona. Obtingut setembre, 2001 a http://www.bcn.es/estadistica/catala/

DIRECCIÓ D'ESPORTS. (1999). *Enquesta sobre hàbits esportius a Barcelona, 1999.* Barcelona: Institut Municipal d'Informàtica. Estudis i Avaluació. Ajuntament de Barcelona

DYMPANEL. (1999). *Estudi sobre les APA de Catalunya. Les APA a la fi del mil·leni.* Barcelona: Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

GABISE, SA. (1999). *Enquesta a la joventut de Catalunya 1998*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Generalitat de Catalunya

GARCIA; M. (1993). *Tiempo libre y actividades deportivas de la juventud en España.* Madrid: Instituto de la Juventud. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales

GUILERA, R. (2001). Ampliem l'horari i el calendari educatiu de l'escola pública. *Butlletí Informatiu de la FAPAC. El Plec*, 58 (Editorial).

HART, R. (1997). Children's Participation: the theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care. London: Earthscan-Unicef.

HART, R. (1997). *La participación de los niños: de la participación simbólica a la participación auténtica*. Santa Fe de Bogotá: UNICEF, Oficina Regional para América Latina y el Caribe.

HOYOS, G. (1995). Ética comunicativa y educación para la democracia, *Revista Iberoamericana de Educación*, 7, 65-91.

INSTITUT CATALÀ DE SERVEIS A LA JOVENTUT. (1991). *Memòria 1990.* Barcelona: Generalitat de Catalunya

INSTITUT CATALÀ DEL VOLUNTARIAT. *Cens d'entitats de voluntariat, 2001*. Departament de Benestar Social

INSTITUT CATÒLIC D'ESTUDIS SOCIALS DE BARCELONA. (1991). Estudi sobre el voluntariat social a Catalunya. A *Guia del Voluntariat Social de Catalunya*. (pp.17-37). Barcelona: Federació Catalana del Voluntariat Social.

INSTITUT DEP. (2000). *Els catalans i el voluntariat*. Barcelona: Institut Català del Voluntariat. Departament de Benestar Social. Document no publicat.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. *Anuari Estadístic de Catalunya, 2000*. Obtingut març, 2001 a http://www.idescat.es/publicacions/anuari/aec.stm

INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ DE BARCELONA. (1998). *Ponències del Congrés de l'Educació Física i l'Esport en edat escolar a la ciutat de Barcelona.* Projecte Educatiu de Ciutat, Barcelona: Autor, Ajuntament de Barcelona

INSTITUTO NACIONAL DE CALIDAD Y EVALUACIÓN. (2000). *Estudio sobre activitades del alumno fuera del horario escolar*. Sistema Estatal de Indicadores de la Educación. Madrid: Ministerio de Educación y Cultura. Obtingut al maig del 2001 a la pàgina web de l'INCE: http://www.ince.mec.es

JIMÉNEZ, J. (Assessor). (1996). *Estudi sobre l'associacionisme juvenil dels alumnes de secundària de Barcelona*. Barcelona: Servei d'Avaluació, Recerca i Documentació. Institut Municipal d'Educació de Barcelona. Ajuntament de Barcelona

MARTÍN, M.; & VELARDE, O. (1996). *Juventud española,1996: estudio cuatrianual de la juventud española.* Madrid: Instituto de la uventud. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales

MARTÍN, M. (en premsa). *Juventud española, 2000: estudio cuatrianual de la juventud española.* Madrid: Instituto de la Juventud. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales

MCCARTHY, S. (2000). *Cultures, styles de vie des jeunes et citoyenneté*. Strasbourg: Council of Europe.

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CULTURA. (1997). *II Censo Nacional de Instalaciones Deportivas en la Comunidad Catalana.* Madrid: Ministerio de Educación y Cultura.

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CULTURA. (1997). *II Censo Nacional de Instalaciones Deportivas en España*. Madrid: Ministerio de Educación y Cultura.

MINISTERIO DE INTERIOR. *Anuario estadístico 2000: Vol. 1*. Catálogo de publicaciones periódicas. Obtingut setembre, 2001 a: http://www.mir.es/catalogo/catalogo.htm

OBSERVATORI CATALÀ DE LA JOVENTUT. *Base de dades estadístiques sobre la joventut (1997-2000).* Secretaria General de Joventut. Obtingut a: març, 2001 a http://www.gencat.es/joventut/catala/index.htm

OFICINA PLA JOVE DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA. (1995). *Els joves Metropolitans (Enquesta del juny de 1994 a la Regió I sense Barcelona)*. Vol. I i II. Barcelona: Diputació de Barcelona

OFICINA PLA JOVE DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA. (1998). *Els hàbits i valors dels joves metropolitans*. Barcelona: Diputació de Barcelona

ORIZO, F. & ROQUE, Mª A. (2001). *Els catalans a l'enquesta europea de valors. Catalunya 2001*. Barcelona: Institut Català de la Mediterrània - Edicions Proa.

PRIETO, R. (1998). *Tendencias del asociacionismo juvenil en los años 90.* Madrid: Instituto de la Juventud. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales

PUIG, J. Mª & TRILLA, J. (1996). *Pedagogía del ocio,* Barcelona: Ed. Laertes.

SALVADÓ, A. (1998). *Condicions de vida dels joves de la RMB.* Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, Diputació de Barcelona

SANTAJULIANA; X. (1999). *Experiències de solidaritat: una aproximació a la participació juvenil a les ONG's*. Col. Materials de Joventut. Barcelona: Diputació de Barcelona

SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT. (1996). *Memòria de la Secretaria General de Joventut, 1995.* Barcelona: Generalitat de Catalunya

SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT. Cens d'activitats de vacances, 1990-2000

SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT. *Cens d'entitats juvenils, 1990-2000.* Obtingut març, 2001 a http://www3.gencat.es:81/joventut/catala/cens/index.htm

SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT. Registre d'expedició de diplomes, 1990-2000

SEMPERE, D. & LASMARIAS, R. (1999). Organizaciones juveniles y empleo. Un análisis de las organizaciones de la cooperación juvenil en España. Madrid: Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia.

SERRANO, J.; SEMPERE, D.& MARTÍN, G. (1999). *Joves i Participació a Catalunya*. Col Estudis, 2. Barcelona : Secretaria General de Joventut. Generalitat de Catalunya

SERRANO, J. & SEMPERE, D. (1999). *La Participación juvenil en España*, Barcelona: Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia

SERVEI D'EQUIPAMENTS ESPORTIUS DE LA DIRECCIÓ GENERAL DE L'ESPORT. (1999). *Enquesta sobre la pràctica d'activitats fisicoesportives a Catalunya 1999*. Esplugues de Llobregat, Barcelona: Direcció General de l'Esport, Generalitat de Catalunya

SERVEIS PERSONALS DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA. (1995-2000). *Dades sobre Promoció i Participació Ciutadana, 1995-2000. Catàleg de Serveis Personals*. Barcelona: Gerència del Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

Tercer sector y participación juvenil. (1999). *Monográfico Revista de Estudios de Juventud,* 45. Madrid: Centro de Estudios, Formación e Información de Juventud, Instituto de la Juventud, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

TONUCCI, F. (1997). *La ciutat dels infants.* Barcelona: Ed. Barcanova

TRILLA, J. (1993). *Otras educaciones.* Barcelona: Ed. Anthropos

TRILLA, J. (1996). La educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social. Barcelona: Ed. Ariel

TRILLA, J. (1999). Tres pedagogies del lleure i una més. *Educació Social,* 11, 54-72.

TRILLA, J. (1999). Un marc teòric: la idea de la ciutat educadora, *Temes d'Educació, Monogràfic Les ciutats s'eduquen*, 13, 11-52.

TRILLA, J. & NOVELLA, A. (2001). Educación y participación social de la infancia [Versió electrònica]. *Revista Iberoamericana de Educación, Monogràfic Sociedad Educadora*, 26, Obtingut desembre, 2001 a http://www.campus.oei.org/revista/rie26f.htm

VANANDRUEL, M. (1996). *Les jeunes et la vie associative en Europe*. Strasbourg: Council of Europe.

VILA, I. (Coord.) (1998). *El uso del tiempo de la infancia y la adolescencia de 1 a 17 años de la ciudad de Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona. Ajuntament de Barcelona

VIRÓS, Mª R.; VALLÈS, J. Mª; PALLARÉS, F.; FONT, J. & CANALS, R. Mª. (2000). *Eleccions i comportament electoral a Catalunya 1989-1999*. Col. Estudis Electorals, 11. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

ENTITATS I ORGANISMES

Associació de Pares de persones amb retard mental (ASPANIAS)

Associació Internacional de Voluntariat (AIV)

Centre Marista d'Escoltes (CMS)

Consejo de la Juventud en España (CJE). http://www.cje.es

Consell de la Joventut de Barcelona. (CJB). http://www.cjb.org

Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC). http://www.cnjc.net/

Coordinació Electoral. Departament de Governació i Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya. http://www.gencat.es/governacio-ri/

Departament d'Estadística de Barcelona. Ajuntament de Barcelona

Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya

Direcció d'Esports. Ajuntament de Barcelona

Escoltes Catalans (EC)

Esplais Catalans (ESPLAC)

Federació Catalana d'Atletisme

Federació Catalana d'Escacs

Federació Catalana d'Esports per a Minusvàlids

Federació Catalana d'Handbol

Federació Catalana d'Hípica

Federació Catalana d'Hoquei

Federació Catalana de Futbol

Federació Catalana de Gimnàstica

Federació Catalana de Judo

Federació Catalana de Taekwondo

Federació Catalana de Tennis

Federació Catalana de Triatló

Federació Catalana de Voleivol

Federació Catalana de Voluntariat Social

Federació Catalana per a Minusvàlids

Federació de Centres Juvenils Don Bosco de Catalunya

Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya

Fundació Catalana de l'Esplai

Fundació Pere Tarrés. Moviment de Centres d'Esplai Cristians

Gerència del Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona

Germanor Escolta de Catalunya (GEC)

Institut Català d'Estadística (IDESCAT). http://www.idescat.es

Institut Català del Voluntariat (INCAVOL)

Institut Municipal d'Educació de Barcelona

Institut Nacional d'Estadística (INE). http://www.ine.es/

Instituto de la Juventud (INJUVE). http://www.mtas.es/injuve/

Instituto Nacional de Calidad y Evaluación

Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya (MEGSJC)

Ministerio de Educación y Cultura

Ministerio de Interior

Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica (MIJAC)

Oficina Pla Jove de la Diputació de Barcelona

Servei d'Equipaments Esportius. Generalitat de Catalunya

Secretaria General de l'Esport. Generalitat de Catalunya

Observatori Català de la Joventut. Secretaria General de la Joventut. Generalitat de Catalunya

Serveis Personals de l'Ajuntament de Barcelona.

Unió de Consells Esportius de Catalunya.

Unió de Federacions Esportives de Catalunya.

GLOSSARI DE SIGLES CITADES

AMPA. Associació de Mares i Pares d'Alumnes

EOI. Escola Oficial d'Idiomes

FAPAC. Federació de Mares i Pares d'alumnes

ICESB. Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona

INCAVOL. Institut Català del Voluntariat

INCE. Instituto Nacional de Calidad y Evaluación

JEEC. Jocs Esportius Escolars de Catalunya

MEGSJC. Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya

ONGD. Organització No Governamental pel Desenvolupament

RMB. Regió Metropolitana de Barcelona

SGJ. Secretaria General de Joventut

UB. Universitat de Barcelona

ÍNDEX DE FIGURES

FIGURA 1. ACTIVITAT ENTRE 1 - 17 ANYS PER SEXE. BARCELONA, 1998 27
FIGURA 2. EVOLUCIÓ D'ALUMNES OFICIALS PRESENCIALS A LES EOI DE CATALUNYA, PER TERRITORI. 1990-2000 32
FIGURA 3. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE BENEFICIARIS DE LES ACTIVITATS DE VACANCES NOTIFICADES A LA SGJ, PER TIPUS D'ACTIVITAT I ÈPOCA DE L'ANY. CATALUNYA, 1996-2000 38
FIGURA 4. EVOLUCIÓ PERCENTUAL DEL NOMBRE D'ACTIVITATS D'ESTIU NOTIFICADES A LA SGJ, PER LLOC DE REALITZACIÓ. CATALUNYA 1990-2000 40
FIGURA 5. EVOLUCIÓ PERCENTUAL DELS GRUPS DE PARTICIPANTS EN LES ACTIVITATS D'ESTIU NOTIFICADES A LA SGJ PER LLOC DE PROCEDÈNCIA DELS GRUPS. CATALUNYA, 1990-2000 41
FIGURA 6. DIPLOMES DE MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000 51
FIGURA 7. DIPLOMES DE DIRECTORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000 53
FIGURA 8. TEMES QUE MÉS INTERESSEN ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS SEGONS EL SEXE. BARCELONA, 1999 56
FIGURA 9. INTERÈS PELS TEMES ESPORTIUS SEGONS L'EDAT I EL SEXE. BARCELONA, 1999 56
FIGURA 10. ASPECTES QUE MÉS AGRADEN DE L'ESPORT ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA 1999 57
FIGURA 11. MOTIUS PRINCIPALS PER FER ESPORT ENTRE PERSONES DE 15 A 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA, 1999 58
FIGURA 12. MOTIUS PER PRACTICAR ESPORT ENTRE 1 I 17 ANYS, PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA, 1998 59
FIGURA 13. CAUSA PRINCIPAL PER NO FER ESPORT PER LA POBLACIÓ DE 15 A 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA, 1999 60

FIGURA 14. PERCENTATGE D'INFANTS I ADOLESCENTS QUE PRACTIQUEN ALGUN ESPORT O ACTIVITAT FÍSICA, PER GRUPS D'EDAT. BARCELONA, 1998 61

FIGURA 15. PERSONES ENTRE 15 I 19 ANYS QUE DECLAREN PRACTICAR ALGUN ESPORT PER SEXE. BARCELONA, 1999 62

FIGURA 16. PERCENTATGE D'INFANTS I ADOLESCENTS QUE PRACTIQUEN ESPORTS INDIVIDUALS I/O COL.LECTIUS PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA 1999. 65

FIGURA 17. PERSONES QUE PERTÀNYEN A ALGUN CLUB O ASSOCIACIÓ ESPORTIVA PER EDAT I PER SEXE. BARCELONA, 1999 66

FIGURA 18. PERSONES AMB LLICÈNCIA FEDERATIVA (FEDERADES) PER EDAT I PER SEXE. BARCELONA 1999 67

FIGURA 19. TIPUS DE PRÀCTICA ESPORTIVA PER GRUPS D'EDAT. BARCELONA 1999 68

FIGURA 20. EVOLUCIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS JEE DE BARCELONA PER SEXE. 73

CURS 1994/95-1998/00 73

FIGURA 21. PARTICIPANTS EN ELS JEEC PER CATEGORIES I PER SEXE. CURS 1999-2000 75

FIGURA 22. ASSISTENTS A ESPECTACLES ESPORTIUS ENTRE ELS 15 I 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999 82

FIGURA 23. SEGUIDORS D'ESPECTACLES ESPORTIUS PER TELEVISIÓ ENTRE ELS 15 I 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999 83

FIGURA 24. LECTORS DE PREMSA ESPORTIVA ENTRE ELS 15 I 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999 83

FIGURA 25. PERCENTATGE DE PARTICIPANTS EN EXPERIÈNCIES DE SOLIDARITAT AL TERCER MÓN, PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1999 98

FIGURA 26. PERCENTATGE DE COOPERANTS EN EXPERIÈNCIES DE SOLIDARITAT AL TERCER MÓN, QUE PARTICIPEN EN MOVIMENTS D'EDUCACIÓ EN EL LLEURE, PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1999 98

FIGURA 27. PERCENTATGE DE COOPERANTS EN EXPERIÈNCIES DE SOLIDARITAT AL TERCER MÓN, QUE PARTICIPEN EN MOVIMENTS SOCIALS, POLÍTICS I SINDICALS, PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1999.....99

ÍNDEX DE TAULES

TAULA 1. PERCENTATGE D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS OFERTES PER LES AMPA1. CATALUNYA, 1999 29
TAULA 2. CENTRES, ALUMNES I PROFESSORS DE LES EOI DE CATALUNYA PER ÀMBIT TERRITORIAL. CURS 1999-2000 32
TAULA 3. EVOLUCIÓ D'ALUMNES MATRICULATS A LES EOI DE CATALUNYA PER IDIOMA I SEXE. CURSOS 1995/96-1999/00 33
TAULA 4. EVOLUCIÓ D'ALUMNES MATRICULATS A LES EOI DE BARCELONA PROVÍNCIA, PER IDIOMA I SEXE. CURSOS 1995/96-1999/00 34
TAULA 5. EVOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS DE VACANCES NOTIFICADES A LA SGJ PER TIPUS D'ACTIVITAT I ÈPOCA DE L'ANY 36
TAULA 6. EVOLUCIÓ DE LA PARTICIPACIÓ A LES ACTIVITATS DE VACANCES NOTIFICADES A LA SGJ, PER TIPUS DE PARTICIPANTS I SEXE. CATALUNYA, 1990-2000 39
TAULA 7. EVOLUCIÓ DE LES INSTAL.LACIONS JUVENILS DE CATALUNYA, PER TIPUS. 1995-2000 42
TAULA 8. NOMBRE DE CENTRES I PARTICIPANTS D'ALGUNS MOVIMENTS DE LLEURE PER TERRITORI I TIPUS DE MOVIMENT. CATALUNYA 2000-2001 47
TAULA 9. DIPLOMES DE DIRECTORS I MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE. CATALUNYA 1990-2000 50
TAULA 10: DIPLOMES DE MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000 52
TAULA 11: DIPLOMES DE MONITORS ATORGATS PER LES ESCOLES DE FORMACIÓ EN EL LLEURE SEGONS EL SEXE. CATALUNYA, 1995-2000 53
TAULA 12. ESPORTS PRACTICATS ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS, PER SEXE. BARCELONA, 1999 63
TAULA 13. EVOLUCIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS JEEC PER TERRITORI. CURS 1991/92-1999/00 74
TAULA 14. EVOLUCIÓ DELS PARTICIPANTS EN ELS JEE DE BARCELONA PER SEXE I TIPUS D'ESPORT. CURS 1999-2000 74
TAULA 15. NOMBRE D'ESPAIS ESPORTIUS SEGONS TIPOLOGIES I PER DISTRICTES. BARCELONA, 2000 77

TAULA 16. RÀTIO DE POBLACIÓ ENTRE 0 I 19 ANYS PER NOMBRE D'EQUIPAMENTS ESPORTIUS, SEGONS TIPUS D'EQUIPAMENTS I DISTRICTE. BARCELONA, 2000 80

TAULA 17. EVOLUCIÓ DE LES ENTITATS JUVENILS [1] REGISTRADES A LA SGJ PER TIPUS D'ASSOCIACIÓ I ANY. 87

TAULA 18. ENTITATS JUVENILS REGISTRADES A LA SGJ PER TIPUS D'ASSOCIACIÓ, ANY I TERRITORI. CATALUNYA, 1995-2000 88

TAULA 19. PERTINENÇA ACTUAL A ALGUNA DE LES ASSOCIACIONS ESMENTADES. CATALUNYA, 1998 89

TAULA 20. MOTIUS PER NO ASSOCIAR-SE O DEIXAR D'ESTAR ASSOCIAT. CATALUNYA, 1998 91

TAULA 21. ENTITATS DE VOLUNTARIAT REGISTRADES AL CENS DE L'INCAVOL PER ÀMBIT D'ACTUACIÓ, SEGONS L'EDAT MÍNIMA DELS PARTICIPANTS. CATALUNYA, 2001 94

TAULA 22. POBLACIÓ QUE REALITZA TASQUES DE VOLUNTARIAT PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 2000 95

TAULA 23. INCORPORACIÓ POTENCIAL A TASQUES DE VOLUNTARIAT PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 2000 96

TAULA 24. ESTUDIANTS UNIVERSITARIS MEMBRES D'ALGUNA ASSOCIACIÓ DE VOLUNTARIAT. BARCELONA, 1998 96

TAULA 25. ACTIVITAT DE VOLUNTARIAT ENTRE ELS ESTUDIANTS UNIVERSITARIS DE LA UB PER ÀMBITS D'ACTIVITAT. BARCELONA, 1998 97

ANNEX

Infància, Temps Lliure Organitzat i Participació Social

JAUME TRILLA
IOLANDA GARCIA

ÍNDEX TAULES

TAULA C1. POBLACIÓ ENTRE 15 I 17 ANYS QUE DECLARA DEDICAR-SE SOVINT A DIVERSES ACTIVITATS, SEGONS PART DE LA SETMANA. CATALUNYA, 1998 134

TAULA C2. INSTAL·LACIONS JUVENILS DE CATALUNYA, PER TIPUS 1 I COMARQUES. 2000 135

TAULA C3. EVOLUCIÓ DELS SERVEIS MUNICIPALS DE CASALS INFANTILS I LUDOTEQUES PER DISTRICES. BARCELONA 1997-2000 136

TAULA C4. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE CASALS DE JOVES MUNICIPALS PER DISTRICTES. BARCELONA 1995-2000 136

TAULA C5. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE PARTICIPANTS EN LES ACTIVITATS DE DINAMITZACIÓ INFANTIL 1 PROMOGUDES DES DELS SERVEIS MUNICIPALS. BARCELONA 1995-2000 136

TAULA C6. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE PARTICIPANTS EN LES ACTIVITATS DE DINAMITZACIÓ JUVENIL 1 PROMOGUDES DES DELS SERVEIS MUNICIPALS. BARCELONA 1995-2000 137

TAULA C7. NOMBRE D'ACTIVITATS I PARTICIPANTS EN ELS MOVIMENTS DE LLEURE REGISTRATS A LA SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT PER TIPUS D'ACTIVITAT I TIPUS DE PARTICIPANTS, CATALUNYA 2000 138

TAULA C8. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'ACTIVITATS I PARTICIPANTS EN ELS MOVIMENTS DE LLEURE REGISTRATS A LA SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT, CATALUNYA 1997-2000 139

TAULA C9. INTERÈS PER L'ESPORT ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA 1999 140

TAULA C10. ASPECTES QUE MÉS AGRADEN DE L'ESPORT ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. CATALUNYA 1999 140

TAULA C11. MOTIU PRINCIPAL PER PRACTICAR ESPORT ACTUALMENT ENTRE ELS JOVES DE 15 I 19 ANYS PER SEXE. CATALUNYA 1999 140

TAULA C12. NOMBRE DE PERSONES ENTRE 15 I 19 ANYS QUE DECLAREN PRACTICAR ALGUN ESPORT PER SEXE, CATALUNYA 1999 140

TAULA C13. NOMBRE DE PERSONES ENTRE 15 I 19 ANYS QUE DECLAREN REALITZAR ALGUN TIPUS DE PRÀCTICA ESPORTIVA PER SEXE, CATALUNYA 1999 141
TAULA C14. ESPORTS PRACTICATS ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. CATALUNYA, 1999 141
TAULA C15. ESPORTS PRACTICATS PELS INFANTS I ADOLESCENTS PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA, 1998 143
TAULA C16. INFANTS I ADOLESCENTS ENTRE 0 I 18 ANYS AMB LLICÈNCIA FEDERATIVA PER FEDERACIONS ESPORTIVES I TERRITORI. TEMPORADA 2000-2001.....143
TAULA C17. PARTICIPANTS EN ELS JOCS ESPORTIUS ESCOLARS DE CATALUNYA PER SEXE. CURSOS 1998/99 I 1999/00.....144
TAULA C18. NOMBRE D'ESPAIS ESPORTIUS, EXCLOSOS ELS ESCOLARS, PER TITULARITAT, PER TIPOLOGIES I PER DISTRICTES. BARCELONA, 2000..144
TAULA C19. NOMBRE D'ESPAIS ESPORTIUS EN CENTRES D'ENSENYAMENT PER TITULARITAT, PER TIPOLOGIES I PER DISTRICTES. BARCELONA, 2000..145
TAULA C20. ASSISTENTS A ESPECTACLES ESPORTIUS ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS. CATALUNYA, 1999 145
TAULA C21. SEGUIDORS DE COMPETICIONS ESPORTIVES ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS. CATALUNYA, 1999 146
TAULA C22. ENTITATS JUVENILS REGISTRADES AL CENS D'ASSOCIACIONS I GRUPS DE JOVES DEL CONSELLL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA, PER TIPUS D'ASSOCIACIÓ I DISTRICTE. BARCELONA, 2000 146
TAULA C23. TEMPS QUE DEDICA LA POBLACIÓ JUVENIL A ACTIVITATS ASSOCIATIVES I DE VOLUNTARIAT, PER PART DE LA SETMANA, FREQÜÈNCIA I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1998 146
TAULA C24. ENTITATS DE VOLUNTARIAT REGISTRADES AL CENS DE LL'INCAVOL, PER TERRITORI, SEGONS L'EDAT MÍNIMA DELS PARTICIPANTS. CATALUNYA, 2000.....147
TAULA C25. COL.LABORACIÓ ESTABLE O PUNTUAL EN PROJECTES CULTURALS I/O CÍVICS PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1998.....147

TAULA C26. PERCENTATGE DE POBLACIÓ QUE PARTICIPA EN ACTIVITATS ASSOCIATIVES I/O DE TREBALL VOLUNTARI PER EDATS. CATALUNYA, 2001..... 147

TAULA C1. POBLACIÓ ENTRE 15 I 17 ANYS QUE DECLARA DEDICAR-SE SOVINT A DIVERSES ACTIVITATS, SEGONS PART DE LA SETMANA. CATALUNYA, 1998

Activitat	Feiners	Caps de setmana
Estar amb amics	67,7	76,1
Veure la TV	53,1	57,0
Estudiar	40,3	30,1
Llegir diaris i revistes	27,0	28,0
Practicar esport	38,3	29,0
Llegir llibres	21,9	22,9
Passejar	32,8	43,2
Afeccions o hobbies	26,5	35,0
Ordinadors	18,6	17,1
Espectacles esportius	22,9	24,2
Música, cinema, teatre	11,6	30,6
Discoteca o ball	9,6	44,3
Associacionisme o voluntariat	7,2	6,5
Activitats polítiques	4,1	5,1
Activitats religioses	3,6	4,1
Excursions	0,0	22,5
Altres activitats	50,0	36,4

Font: Gabise S.A. (1999)

TAULA C2. INSTAL·LACIONS JUVENILS DE CATALUNYA, PER TIPUS 1 I COMARQUES. 2000

	Cases de colònies		Albergs de joventut		Granges escola		Terrenys d'acampada		Total			
Comarca	No. [2]	Cap. [3]	No.	Cap.	No.	Cap.	No.	Cap.	No.	%	Cap.	%
Alt Camp	1	54							1	0,31	54	0,20
Alt Empordà	9	685	2	96	1	83			12	3,72	864	3,24
Aft Penedès	**6**	**432**	**1**	**60**					**7**	**2,17**	**492**	**1,84**
Alt Urgell	2	90		411					5	1,55	501	1,88
Alta Ribagorça	7	512					1	90	8	2,48	602	2,26
Anoia	5	235							5	1,55	235	0,88
Bages	7	672	3	204	3	277			13	4,02	1.153	4,32
Baix Camp	2	160			2	114			4	1,24	274	1,03
Baix Ebre			2	141					2	0,62	141	0,53
Baix Empordà	13	1.410			1	130	1	40	15	4,64	1.580	5,92
Baix Llobregat	**3**	**228**	**1**	**36**	**1**	**122**			**5**	**1,55**	**386**	**1,45**
Baix Penedès	2	146	1	150					3	0,93	296	1,11
Barcelonès			**6**	**578**					**6**	**1,86**	**578**	**2,17**
Berguedà	18	1.361					1	40	19	5,88	1.401	5,25
Cerdanya	7	490	1	170					8	2,48	660	2,47
Conca de Barberà	7	586	1	100					8	2,48	686	2,57
Garraf	**3**	**314**			**2**	**128**			**5**	**1,55**	**442**	**1,66**
Garrigues	1	60	1	64	2	192			4	1,24	316	1,18
Garrotxa	18	1.346	2	76	2	110			22	6,81	1.532	5,74
Gironès	8	465	1	94	1	109			10	3,10	668	2,50
Maresme	**12**	**1.070**	**5**	**528**	**1**	**46**			**18**	**5,57**	**1.644**	**6,16**
Montsià	3	269	1	46					4	1,24	315	1,18
Noguera	6	451					4	498	10	3,10	949	3,56
Osona	26	1.740	2	216	3	184			31	9,60	2.140	8,02
Pallars Jussà	3	221	1	49					4	1,24	270	1,01
Pallars Sobirà	1	46	2	256					3	0,93	302	1,13
Pla d'Urgell												0,00
Pla de l'Estany	6	510	2	204	3	392			11	3,41	1.106	4,14
Priorat	1	59			1	86			2	0,62	145	0,54
Ribera d'Ebre							1	120	1	0,31	120	0,45
Ripollès	12	830	4	486			1	65	17	5,26	1.381	5,17
Segarra	4	274							4	1,24	274	1,03
Segrià	1	65	1	130	1	72			3	0,93	267	1,00
Selva	12	1.003		0	2	228			14	4,33	1.231	4,61
Solsonès	3	357	3	311	2	334			8	2,48	1.002	3,75
Tarragonès	3	376	1	65					4	1,24	441	1,65
Terra Alta	1	70		0					1	0,31	70	0,26
Urgell			1	107					1	0,31	107	0,40
Vall d'Aran			3	295					3	0,93	295	1,11
Vallès Occidental	**4**	**287**							**4**	**1,24**	**287**	**1,08**
Vallès Oriental	**13**	**939**			**5**	**542**			**18**	**5,57**	**1.481**	**5,55**
Regió Metropolitana de Barcelona	**37**	**3.270**	**13**	**1.202**	**9**	**838**	**0**	**0**	**63**	**19,50**	**5.310**	**19,90**
Catalunya	**230**	**17.813**	**51**	**4.873**	**33**	**3149**	**9**	**853**	**323**	**100,00**	**26.688**	**100,00**

[1] Instal·lacions registrades a 31 de desembre.

[2] Nombre d'instal·lacions juvenils.

[3] Capacitat de la instal·lació (places).

Font: Secretaria General de Joventut. *Llibre de registres d'instal·lacions juvenils*, 2000.

TAULA C3. EVOLUCIÓ DELS SERVEIS MUNICIPALS DE CASALS INFANTILS I LUDOTEQUES PER DISTRICES. BARCELONA 1997-2000

	1997			1998			1999			2000		
Districtes	Punts de prestació	Nombre d'usuaris inscrits	Mitjana assistència diària	Punts de prestació	Nombre d'usuaris inscrits	Mitjana assistència diària	Punts de prestació	Nombre d'usuaris inscrits	Mitjana assistènci a diària	Punts de prestació	Nombre d'usuaris inscrits	Mitjana assistència diària
Ciutat Vella	5	247	262	5	837	170	5	298	343	4	255	224
Eixample	3	382	143	3	447	125	3	-	184	3	1.231	163
Sants-Montjuïch	3	522	231	3	465	-	3	457	261	3	545	14
Les Corts	1	-	18	1	54	15	1	-	42	1	51	nd
Sarrià-Sant Gervasi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gràcia	3	653	30	2	870	96	2	-	-	2	nd	55
Horta Guinardo	6	-	33	6	385	106	6	-	110	6	500	165
Nou Barris	6	817	44	6	930	268	6	-	-	6	nd	nd
Sant Andreu	1	87	63	1	87	60	2	112	93	2	120	119
Sant Martí	6	1.192	117	6	1.192	445	6	943	329	6	710	258
Total	**34**	**3.900**	**105**	**33**	**5.267**	**173**	**34**	**1.810**	**195**	**33**	**3.412**	**125**

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'Ajuntament de Barcelona. Catàleg de Serveis Personals. Promoció Social, 1997-2000

TAULA C4. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE CASALS DE JOVES MUNICIPALS PER DISTRICTES. BARCELONA 1995-2000

Districtes	1995	2000
Ciutat Vella	1	0
Eixample	0	0
Sants-Montjuïc	0	1
Les Corts	1	1
Sarrià-Sant Gervasi	1	2
Gràcia	1	1
Horta-Guinardó	1	2
Nou Barris	3	3
Sant Andreu	3	3
Sant Martí	0	0
Total ciutat	**11**	**13**

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'Ajuntament de Barcelona. Catàleg de Serveis Personals. Promoció Social, 1995-2000

TAULA C5. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE PARTICIPANTS EN LES ACTIVITATS DE DINAMITZACIÓ INFANTIL 1 PROMOGUDES DES DELS SERVEIS MUNICIPALS. BARCELONA 1995-2000

Punts de prestació	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Ciutat Vella	14.901	3.755	5.140	3.665	8.509	8.580
Eixample	53.504	nd	19.894	11.714	11.550	6.677
Sants-Montjuïc	5.677	2.000	2.100	nd	4.460	-
Les Corts	2.135	591	8.090	6.500	2.400	2.662
Sarrià-Sant Gervasi	1.356	nd	558	930	321	696
Gràcia	1.360	nd	2.494	3.124	nd	8.240
Horta-Guinardó	973	11.342	13.094	11.896	12.541	7.412
Nou Barris	4.046	8.844	14.381	3.664	8.522	nd
Sant Andreu	nd	nd	nd	2.552	233	350
Sant Martí	2.688	12.187	16.513	15.044	22.588	16.684
Total districtes	**86.640**	**38.719**	**82.264**	**59.089**	**71.124**	**51.301**
Festival de la infància	81.512	8.217	52.393	49.638	34.684	36.478
Total ciutat	**168.152**	**46.936**	**134.657**	**108.727**	**105.808**	**87.779**

[1] Activitats de dinamització sòcio-cultural adreçades als infants entre 4 i 15 anys: cursos i tallers, difusió cultural, creació artística, animació de parcs i places. En moltes d'aquestes activitats, els districtes col·laboren amb entitats a través de convenis o acords.

TAULA C6. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE PARTICIPANTS EN LES ACTIVITATS DE DINAMITZACIÓ JUVENIL 1 PROMOGUDES DES DELS SERVEIS MUNICIPALS. BARCELONA 1995-2000

Punts de prestació	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Ciutat Vella	8.904	3.484	nd	0	3.730	4.725
Eixample	nd	nd	2.619	2.585	3.923	10.235
Sants-Montjuïc	1.457	23.625	8.772	nd	11.338	-
Les Corts	2.376	nd	nd	746	2.400	5.513
Sarrià-Sant Gervasi	2.926	9.909	5.213	1.907	10.065	12.101
Gràcia	nd	nd	4.928	nd	nd	-
Horta-Guinardó	2.889	13.001	10.008	5.903	6.778	8.245
Nou Barris	38.252	19.131	17.359	1.978	nd	nd
Sant Andreu	nd	91	nd	865	1.656	1.847
Sant Martí	nd	3.635	11.466	10.529	9.708	10.866
Total ciutat	**56.804**	**72.876**	**60.365**	**24.513**	**49.598**	**12.713**

[1] Activitats culturals i de lleure adreçades a adolescents i joves entre 14 i 24 anys: cursos i tallers, difusió cultural, i creació artística. En moltes d'aquestes activitats, els districtes col·laboren amb entitats a través de convenis o acords.

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'Ajuntament de Barcelona. Catàleg de Serveis Personals. Promoció Social, 1995-2000

TAULA C7. NOMBRE D'ACTIVITATS I PARTICIPANTS EN ELS MOVIMENTS DE LLEURE REGISTRATS A LA SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT PER TIPUS D'ACTIVITAT I TIPUS DE PARTICIPANTS, CATALUNYA 2000

Moviments	Colònies	Acampada	Ruta	Casal	Camp Treball	Total activitats	Beneficiaris	Dirigents	Total participants
Associacions no vinculades a cap moviment	227	86	20	267	21	**621**	32.474	4.867	**37.341**
Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya	61	366	119	6	14	**566**	9.029	2.187	**11.216**
Moviment de Centres d'Esplais Cristians - MCEC	161	75	26	65	8	**335**	11.660	2.340	**14.000**
Moviment Educatiu en el Temps Lliure Infantil i Juvenil del Baix Llobregat –	87	35	8	111	3	**244**	10.876	1.626	**12.502**
Esplais Catalans – ESPLAC	52	24	9	79	0	**134**	5.816	883	**6.699**
Escoltes Catalans	21	60	28	0	8	**117**	2.469	615	**3.084**
Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai	30	0	0	48	3	**81**	3.434	397	**3.831**
Servei de Colònies de Vacances de Girona	40	9	3	28	1	**81**	3.618	667	**4.285**
Moviment d'Esplai del Vallès	11	6	3	22	0	**42**	1.989	334	**2.323**
Moviment Infantil i Juvenil d'acció Catòlica de Catalunya i les Balears –	28	5	2	2	0	**37**	1.080	258	**1.338**
Servei de Colònies de Vacances de Tarragona	21	3	0	9	0	**33**	1.199	304	**1.503**
Servei de Colònies i Grups d'Esplai del Bisbat de Solsona	15	2	1	15	0	**33**	1.256	217	**1.473**
Germanor Escolta de Catalunya	4	21	3	0	0	**28**	381	115	**496**
Federació de Centres Juvenils Don Bosco de Catalunya	10	3	1	13	0	**27**	1.557	266	**1.823**
Associació dels Scouts de Catalunya - Associació dels Escoltes de Catalunya	4	14	3	0	0	**21**	582	138	**720**
Moviment Català de Cultura i Educació en el Lleure – Ecolleure	3	5	0	5	3	**16**	528	92	**620**
Centres d'Esplai Cristians de Lleida	11	2	0	0	1	**14**	983	165	**1.148**
Servei de Colònies i Vacances d'Urgell	10	0	2	1	1	**14**	610	133	**743**
Centre Marista d'Escoltes	1	9	3	0	0	**13**	648	115	**763**
Centres d'Infants i Joves d'Acció Catòlica - CIJAC	7	2	1	0	1	**11**	257	57	**314**
Moviment Educatiu d'Excursionisme en el Temps Lliure Infantil i Juvenil de	0	4	2	3	1	**10**	319	57	**376**
Federació Catalana de L'Esplai	3	2	0	5	0	**10**	573	103	**676**
Servei Diocesà de Colònies de Tortosa	1	1	0	1	0	**3**	239	49	**288**
Associació Mirall	0	0	0	1	1	**2**	40	7	**47**
Creu Roja Joventut Provincial de Lleida	0	0	0	2	0	**2**	100	14	**114**
Creu Roja Joventut Provincial de Barcelona	1	0	0	0	0	**1**	30	6	**36**
Federació d'Associacions Juvenils Mà Oberta / Cor Obert de Catalunya	1	0	0	0	0	**1**	30	7	**37**
OJE – Província de Barcelona	0	1	0	0	0	**1**	16	7	**23**
Total	**810**	**735**	**234**	**683**	**66**	**2.498**	**91.793**	**16.026**	**107.819**

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Secretaria General de Joventut.

TAULA C8. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'ACTIVITATS I PARTICIPANTS EN ELS MOVIMENTS DE LLEURE REGISTRATS A LA SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT, CATALUNYA 1997-2000

	1997			1998			1999			2000		
Moviments	A [1]	B [2]	D [3]	A	B	D	A	B	D	A	B	D
Associacions no vinculades a cap moviment	581	28.335	5.481	572	26.661	4.254	595	29.627	4.594	621	32.474	4.867
Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya	620	17.761	3.148	620	12.313	2.521	578	9.311	2.291	566	9.029	2.187
Moviment de Centres d'Esplai Cristians - MCEC	336	16.170	2.388	362	12.503	2.266	381	12.974	2.492	335	11.660	2.340
Moviment Educatiu en el Temps Lliure Infantil i Juvenil del Baix	224	8.902	1.296	232	9.165	1.360	221	9.507	1.455	244	10.876	1.626
Escoltes Catalans	130	2.551	507	117	2.225	498	152	2.905	557	117	2.469	615
Servei de Colònies de Vacances de Girona	124	14.825	1.224	110	4.775	881	107	4.240	814	81	3.618	667
Esplais Catalans – ESPLAC	98	4.787	708	114	4.950	731	121	5.634	831	134	5.816	883
Servei de Colònies de Vacances de Tarragona	41	1.374	366	48	1.469	386	37	1.373	327	33	1.199	304
Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai	36	1.626	217	51	2.581	313	66	3.347	470	81	3.434	397
Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica de Catalunya i Les Balears	32	1.050	239	34	1.016	252	36	996	239	37	1.080	258
Moviment d'Esplai del Vallès	30	1.694	230	38	1.573	249	42	2.113	322	42	1.989	334
Servei de Colònies i Grups d'Esplai del Bisbat de Solsona	26	986	203	31	1.160	232	33	1.217	228	33	1.256	217
Germanor Escolta de Catalunya	24	370	90	35	544	139	28	522	145	28	381	115
Scouts de Catalunya	24	834	167	24	928	207						
Federació de Centres Juvenils Don Bosco de Catalunya	21	1.848	267	26	1.843	258	19	1.447	210	27	1.557	266
Centre Marista d'Escoltes	18	1.032	339	16	599	117	16	728	137	13	648	115
Centres d'Esplai Cristians de Lleida	18	908	169	19	1.071	180	14	913	148	14	983	165
Consell Nacional de la Joventut de Catalunya - CNJC	17	424	61	16	465	61	3	149	21			
Centres d'Infants i Joves d'acció Catòlica – CIJAC	13	412	87	10	269	67	11	269	68	11	257	57
Servei de Colònies i Vacances d'Urgell	13	612	128	11	562	129	12	569	119	14	610	133
Moviment Català de Cultura i Educació en el Lleure – Ecolleure	12	405	81	9	265	50	11	370	66	16	528	92
Servei Diocesà de Colònies de Tortosa	12	364	74	9	244	55	9	233	55	3	239	49
Moviment Educatiu d'Excursionisme en el Temps	7	149	35	9	241	57	8	274	49	10	319	57
Associació Mirall	3	415	75	5	515	92	3	239	43	2	40	7
Consell de la Joventut de Barcelona – CJB	2	54	12				2	31	9			
Coordinadora d'Esplais de Disminuïts Psíquics de Catalunya –	2	74	29	4	154	52	2	110	30			
Federació d'Associacions Juvenils Mà Oberta / Cor Obert de	2	63	14				1	38	8	1	30	7
Creu Roja Joventut Provincial de Barcelona	1	45	7							1	30	6
OJE – Província de Barcelona				2	55	48	1	35	15	1	16	7
Associació dels Scouts de Catalunya - Associació dels				1	17	5	18	681	171	21	582	138
Creu Roja Joventut Catalunya (Autonòmica)				1	40	4						
Creu Roja Joventut Provincial de Tarragona				1	25	3	1	25	5			
Federació Catalana de L'Esplai				1	25	8	10	547	88	10	573	103
Hora-3 de Catalunya – Moviment Cristià de Joves							3	96	8			
Creu Roja Joventut Provincial de Lleida							1	70	7	2	100	14
Total	**2.467**	**108.070**	**17.642**	**2.528**	**88.253**	**15.475**	**2.542**	**90.590**	**16.022**	**2.498**	**91.793**	**16.026**

[1] A: Activitats / [2] B: Beneficiaris/ [3] D: Dirigents

Font: Elaboració CIIMU a partir de la Secretaria General de Joventut.

TAULA C9. INTERÈS PER L'ESPORT ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. BARCELONA 1999

Respostes	Home	%	Dona	%	Total	%
Molt	36	41,9	16	19,0	52	30,6
Bastant	36	41,9	40	47,6	76	44,7
Poc	12	14,0	21	25,0	33	19,4
Gens	2	2,3	7	8,3	9	5,3
Total	**86**	**100,0**	**84**	**100,0**	**170**	**100,0**

Font: Direcció d'Esports (1999)

TAULA C10. ASPECTES QUE MÉS AGRADEN DE L'ESPORT ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. CATALUNYA 1999

Respostes	Home	%	Dona	%	Total	%
Permet passar una bona estona (diversió)	60	25,42	67	29,65	127	27,49
Permet trobar-se bé fisicament	39	16,53	62	27,43	101	21,86
Permet estar amb amics i companys	60	25,42	28	12,39	88	19,05
Permet relaxar-se de la fatiga mental	32	13,56	53	23,45	85	18,40
L'esperit de superació i competició	44	18,64	14	6,19	58	12,55
NS-NC	1	0,42	1	0,44	2	0,43
No hi ha res que li agradi de l'esport	0	0,00	1	0,44	1	0,22
Altres respostes	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Total	**236**	**100,00**	**226**	**100,00**	**462**	**100,00**

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999)

TAULA C11. MOTIU PRINCIPAL PER PRACTICAR ESPORT ACTUALMENT ENTRE ELS JOVES DE 15 I 19 ANYS PER SEXE. CATALUNYA 1999

Respostes	Home	%	Dona	%	Total	%
Per diversió, li agrada, per passar el temps	171	73,4	137	62,0	308	67,8
Per mantenir-se en forma o millorar la salut	39	16,7	53	24,0	92	20,3
Perque li obliguen a la escola	3	1,3	14	6,3	17	3,7
Altres motius	3	1,3	8	3,6	11	2,4
Per trobar els amics	6	2,6	2	0,9	8	1,8
Per mantenir la línia (raons estètiques)	3	1,3	3	1,4	6	1,3
Perque li agrada competir	4	1,7	2	0,9	6	1,3
No sap, no contesta	4	1,7	2	0,9	6	1,3
Per recomanació mèdica	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Perque està de moda	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total respostes	**233**	**100,0**	**221**	**100,0**	**454,0**	**100,0**

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999)

TAULA C12. NOMBRE DE PERSONES ENTRE 15 I 19 ANYS QUE DECLAREN PRACTICAR ALGUN ESPORT PER SEXE, CATALUNYA 1999

Respostes	Home	%	Dona	%	Total	%
Sí	149	63,4	99	43,8	248	53,8
No	86	36,6	127	56,2	213	46,2
Total	**235**	**100,0**	**226**	**100,0**	**461**	**100,0**

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999).

TAULA C13. NOMBRE DE PERSONES ENTRE 15 I 19 ANYS QUE DECLAREN REALITZAR ALGUN TIPUS DE PRÀCTICA ESPORTIVA PER SEXE, CATALUNYA 1999

Respostes	Home	%	Dona	%	Total	%
Sí	233	99,1	220	97,8	453	98,5
No	2	0,9	5	2,2	7	1,5
Total	**235**	**100,0**	**225**	**100,0**	**460**	**100,0**

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999).

TAULA C14. ESPORTS PRACTICATS ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. CATALUNYA, 1999

Tipus d'esport	Home	%	Dona	%	Total	%
Billar	99	6,46	106	8,10	205	7,21
Natació recreativa	111	7,24	89	6,80	200	7,04
Futbol	113	7,37	42	3,21	155	5,45
Bicicleta (anar en bici)	98	6,39	55	4,20	153	5,38
Córrer (footing)	70	4,57	75	5,73	145	5,10
Basquetbol	67	4,37	74	5,65	141	4,96
Caminar (com a exercici físic)	46	3,00	85	6,49	131	4,61
Futbol sala	100	6,52	23	1,76	123	4,33
Bicicleta de muntanya	86	5,61	33	2,52	119	4,19
Excursionisme	58	3,78	52	3,97	110	3,87
Musculació	63	4,11	32	2,44	95	3,34
Gimnàstica de manteniment	30	1,96	61	4,66	91	3,20
Esquí alpí	40	2,61	50	3,82	90	3,17
Futbolín	49	3,20	41	3,13	90	3,17
Tennis de taula (ping-pong)	54	3,52	22	1,68	76	2,67
Aeròbic	6	0,39	64	4,89	70	2,46
Bicicleta estàtica	20	1,30	42	3,21	62	2,18
Voleibol	17	1,11	42	3,21	59	2,08
Patinatge en linea	23	1,50	34	2,60	57	2,01
Dards	33	2,15	22	1,68	55	1,94
Tennis	28	1,83	21	1,60	49	1,72
Escacs	33	2,15	14	1,07	47	1,65
Muntar a cavall	16	1,04	25	1,91	41	1,44
Atletisme	17	1,11	14	1,07	31	1,09
Handbol	12	0,78	19	1,45	31	1,09
Karate	20	1,30	8	0,61	28	0,99
Pesca	25	1,63	3	0,23	28	0,99
Minigolf	15	0,98	10	0,76	25	0,88
Bitlles (bowling)	12	0,78	11	0,84	23	0,81
Dansa	2	0,13	20	1,53	22	0,77
Esquí nórdic (fons, muntanya)	5	0,33	16	1,22	21	0,74
Waterpolo	14	0,91	7	0,53	21	0,74
Balls de saló	3	0,20	15	1,15	18	0,63
Ràfting	8	0,52	10	0,76	18	0,63
Esquaix	15	0,98	2	0,15	17	0,60
Gimnàstica esportiva	5	0,33	11	0,84	16	0,56
Vela	7	0,46	8	0,61	15	0,53
Altres	7	0,46	8	0,61	15	0,53
Escalada	8	0,52	4	0,31	12	0,42
Bàdminton	6	0,39	5	0,38	11	0,39
Ciclisme de carretera	9	0,59	2	0,15	11	0,39

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999).

TAULA C14 (continuació). ESPORTS PRACTICATS ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS PER SEXE. CATALUNYA, 1999

Tipus d'esport	Home	%	Dona	%	Total	%
Frontó (pilota mà, pala)	6	0,39	3	0,23	9	7,83
Natació de competició	8	0,52	1	0,08	9	7,83
Patinatge de velocitat	1	0,07	8	0,61	9	7,83
Caça	8	0,52	0	0,00	8	6,96
Golf	6	0,39	2	0,15	8	6,96
Piraguisme	5	0,33	3	0,23	8	6,96
Jocs de taula (domino, cartes)	3	0,20	5	0,38	8	6,96
Hoquei patins	6	0,39	1	0,08	7	6,09
Judo	6	0,39	0	0,00	6	5,22
Skateboard (monopatí)	4	0,26	2	0,15	6	5,22
Rem	5	0,33	0	0,00	5	4,35
Espeleologia	4	0,26	0	0,00	4	3,48
Petanca	4	0,26	0	0,00	4	3,48
Activitats subaquàtiques	3	0,20	0	0,00	3	2,61
Descens de barrancs	2	0,13	1	0,08	3	2,61
Ioga	2	0,13	1	0,08	3	2,61
Esquí nàutic	0	0,00	2	0,15	2	1,74
Frontennis	2	0,13	0	0,00	2	1,74
Motociclisme	2	0,13	0	0,00	2	1,74
Patinatge artistic (rodes)	0	0,00	2	0,15	2	1,74
Tir amb arc	2	0,13	0	0,00	2	1,74
Trial	2	0,13	0	0,00	2	1,74
Gimnàstica rítmica	0	0,00	1	0,08	1	0,87
Motocros	1	0,07	0	0,00	1	0,87
Altres activitats fisicoesportives	1	0,07	0	0,00	1	0,87
Aiguagim (gimnàstica a l'aigua)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Modelisme (aeri,aquàtic,etc.)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Paddle (tennis de pala)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Surf de neu	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Tir al plat	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Trialsin/bmx	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Windsurfing (surf a vela)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Total	**83**	**5**	**32**	**2**	**115**	**100**

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999).

TAULA C15. ESPORTS PRACTICATS PELS INFANTS I ADOLESCENTS PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA, 1998

	1-6 anys		6-12 anys		12-16 anys		16-17 anys			
Tipus d'esport	Nena	Nen	Nena	Nen	Nena	Nen	Nena	Nen	**Total**	**%**
Futbol		10	2	40		13		23	88	23,72
Natació	18	32	17	12	4	3	1	1	88	23,72
Bàsquet		3	8	17		5		2	35	9,43
Tennis	2	1	6	7		2		2	20	5,39
Escola esportiva	1	1	3	6	1	3		2	17	4,58
Gimnàsia rítmica	2		11	1	2				16	4,31
Taekwondo		4	5	3	1	1			14	3,77
Gimnàstica	1		4		1	1	3	2	12	3,23
Kàrate		1	1	6		2	1		11	2,96
Judo		2	1	8					11	2,96
Voleibol			3	1	4		1		9	2,43
Patinar	1	1	1	1	2	1		1	8	2,16
Handbol				4		1		2	7	1,89
Hípica			1	2	1		3		7	1,89
Escacs		1	2	2		2			7	1,89
Tennis de taula			1	1		3			5	1,35
Hockey				4					4	1,08
Aeròbic			1		2		1		4	1,08
Rugby								2	2	0,54
Triatlò							1	1	2	0,54
Waterpolo						1			1	0,27
Atletisme			1						1	0,27
Esquí							1		1	0,27
Fronton					1				1	0,27
Total	**25**	**56**	**68**	**115**	**19**	**38**	**12**	**38**	**371**	**100,00**

Font: Vila, I. (1998)

TAULA C16. INFANTS I ADOLESCENTS ENTRE 0 I 18 ANYS AMB LLICÈNCIA FEDERATIVA PER FEDERACIONS ESPORTIVES I TERRITORI. TEMPORADA 2000-2001

Federacions	Barcelona	Barcelona Província	Catalunya
Federació Catalana d'Atletisme	nd	nd	20.155
Federació Catalana de Basquetbol	nd	nd	nd
Federació Catalana d'Escacs	nd	749	1.498
Federació Catalana d'Esports per a Minusvàlids	144	nd	420
Federació Catalana de Futbol	nd	38.964	61.621
Federació Catalana de Gimnàstica	317		1.634
Federació Catalana d'Handbol	nd	1.975	2.904
Federació Catalana d'Hípica	nd	nd	789
Federació Catalana d'Hoquei	nd	1.850	1.850
Federació Catalana de Judo	nd	1.884	2.279
Federació Catalana de Karate	nd	nd	nd
Federació Catalana de Natació	nd	nd	nd
Federació Catalana de Patinatge	nd	4.576	7.437
Federació Catalana de Taekwondo	nd	4.413	5.917
Federació Catalana de Tennis	nd	nd	15.978
Federació Catalana de Tennis Taula	nd	nd	nd
Federació Catalana de Triatló	10	nd	nd
Federació Catalana de Voleibol	nd	890	1.345
Federació Entitats Excursionistes de Catalunya	407	924	1.381
Federació d'Esports per a Minusvàlids Psíquics	nd	400	1.200
Total	**878**	**56.625**	**126.408**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de diferents federacions i de la Unió de Consells Esportius de Catalunya (2000-2001)

TAULA C17. PARTICIPANTS EN ELS JOCS ESPORTIUS ESCOLARS DE CATALUNYA PER SEXE. CURSOS 1998/99 i 1999/00

Sexe	1998-99	%	1999-00	%
Nois	107.440	66,4	104.878	66,4
Noies	54.386	33,6	53.080	33,6
Total	**161.826**	**100,0**	**157.958**	**100,0**

Font: Unió de Consells Esportius de Catalunya (1998-2000)

TAULA C18. NOMBRE D'ESPAIS ESPORTIUS, EXCLOSOS ELS ESCOLARS, PER TITULARITAT, PER TIPOLOGIES I PER DISTRICTES. BARCELONA, 2000

Espais esportius	Barcelona	1.Ciutat Vella	2.Eixample	3. Sants-Montjuic	4. Les Corts	5. Sarrià-St Gervasi	6.Gràcia	7. Horta-Guinardó	8. Nou Barris	9. Sant Andreu	10. Sant Martí
Total	**2.179**	**127**	**240**	**312**	**300**	**223**	**187**	**281**	**145**	**168**	**196**
Pistes poliesportives i frontons descoberts	222	23	21	18	18	25	13	31	29	22	22
Pistes de tennis i paddle tennis	279	0	2	30	99	39	31	43	4	28	3
Camps de futbol	50	1	0	6	8	1	2	10	8	7	7
Altres camps grans	25	1	5	7	5	1	0	2	2	0	2
Espais d'atletisme	15	0	0	9	0	1	0	0	3	1	1
Pavellons i frontons coberts	80	5	11	13	7	7	7	9	5	5	11
Sales polivalents i especialitzades	836	40	151	91	89	107	105	80	36	60	77
Piscines descobertes	87	10	12	11	7	9	10	4	7	8	9
Piscines cobertes	73	5	8	14	12	11	4	10	3	5	1
Pistes de petanca	326	35	25	30	12	17	11	82	34	28	52
Espais no convencionals	43	3	4	2	3	4	2	8	11	1	5
Altres espais	143	4	1	81	40	1	2	2	3	3	6
Espais de titularitat pública	**1.002**	**96**	**71**	**185**	**31**	**35**	**72**	**201**	**100**	**85**	**126**
Pistes poliesportives i frontons descoberts	122	21	9	8	4	2	8	26	16	13	15
Pistes de tennis i paddle tennis	61	0	0	14	0	3	0	29	2	10	3
Camps de futbol	41	1	0	6	1	1	2	10	7	7	6
Altres camps grans	17	1	5	5	0	1	0	2	2	0	1
Espais d'atletisme	13	0	0	8	0	1	0	0	2	1	1
Pavellons i frontons coberts	53	5	8	6	1	3	3	9	4	4	10
Sales polivalents i especialitzades	168	21	13	19	10	1	35	24	11	11	23
Piscines descobertes	50	9	5	4	2	1	7	3	6	5	8
Piscines cobertes	32	4	2	9	0	4	2	6	2	3	0
Pistes de petanca	301	27	25	23	10	13	11	82	34	28	48
Espais no convencionals	43	3	4	2	3	4	2	8	11	1	5
Altres espais	101	4	0	81	0	1	2	2	3	2	6
Espais de titularitat privada	**1.177**	**31**	**169**	**127**	**269**	**188**	**115**	**80**	**45**	**83**	**70**
Pistes poliesportives i frontons descoberts	100	2	12	10	14	23	5	5	13	9	7
Pistes de tennis i paddle tennis	218	0	2	16	99	36	31	14	2	18	0
Camps de futbol	9	0	0	0	7	0	0	0	1	0	1
Altres camps grans	8	0	0	2	5	0	0	0	0	0	1
Espais d'atletisme	2	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
Pavellons i frontons coberts	27	0	3	7	6	4	4	0	1	1	1
Sales polivalents i especialitzades	668	19	138	72	79	106	70	56	25	49	54
Piscines descobertes	37	1	7	7	5	8	3	1	1	3	1
Piscines cobertes	41	1	6	5	12	7	2	4	1	2	1
Pistes de petanca	25	8	0	7	2	4	0	0	0	0	4
Espais no convencionals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres espais	42	0	1	0	40	0	0	0	0	1	0

Font: Direcció d'Esports. *Cens d'instal·lacions esportives, 1995* (actualització de dades 2000)

TAULA C19. NOMBRE D'ESPAIS ESPORTIUS EN CENTRES D'ENSENYAMENT PER TITULARITAT, PER TIPOLOGIES I PER DISTRICTES. BARCELONA, 2000

Espais esportius	Barcelona	1.Ciutat Vella	2.Eixample	3. Sants-Montjuic	4. Les Corts	5. Sarrià-St Gervasi	6.Gràcia	7. Horta-Guinardó	8. Nou Barris	9. Sant Andreu	10. Sant Martí
Total	**1.228**	**72**	**131**	**98**	**113**	**259**	**83**	**163**	**110**	**84**	**115**
Pistes poliesportives i frontons descoberts	771	36	76	57	75	165	55	107	77	48	75
Pistes de tennis i paddle tennis	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Camps de futbol	4	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0
Altres camps grans	19	0	0	3	4	6	0	1	0	1	4
Espais d'atletisme	11	0	0	0	1	5	0	4	1	0	0
Pavellons i frontons coberts	34	1	4	1	3	11	3	3	1	5	2
Sales polivalents i especialitzades	360	35	45	37	25	58	24	42	31	30	33
Piscines descobertes	13	0	4	0	1	5	0	3	0	0	0
Piscines cobertes	6	0	1	0	1	2	0	2	0	0	0
Pistes de petanca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Espais no convencionals	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Altres espais	7	0	0	0	1	4	0	1	0	0	1
Espais en centres d'ensenyament públics	**534**	**43**	**26**	**71**	**62**	**27**	**31**	**71**	**81**	**42**	**80**
Pistes poliesportives i frontons descoberts	333	20	15	40	37	17	19	50	54	29	52
Pistes de tennis i paddle tennis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Camps de futbol	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Altres camps grans	7	0	0	3	3	0	0	0	0	0	1
Espais d'atletisme	3	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0
Pavellons i frontons coberts	10	1	1	1	2	1	1	0	1	1	1
Sales polivalents i especialitzades	170	22	9	27	15	5	10	20	25	12	25
Piscines descobertes	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Piscines cobertes	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Pistes de petanca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Espais no convencionals	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Altres espais	4	0	0	0	1	2	0	0	0	0	1
Espais en centres d'ensenyament privats	**694**	**29**	**105**	**27**	**51**	**232**	**52**	**92**	**29**	**42**	**35**
Pistes poliesportives i frontons descoberts	438	16	61	17	38	148	36	57	23	19	23
Pistes de tennis i paddle tennis	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Camps de futbol	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Altres camps grans	12	0	0	0	1	6	0	1	0	1	3
Espais d'atletisme	8	0	0	0	0	5	0	3	0	0	0
Pavellons i frontons coberts	24	0	3	0	1	10	2	3	0	4	1
Sales polivalents i especialitzades	190	13	36	10	10	53	14	22	6	18	8
Piscines descobertes	12	0	4	0	1	4	0	3	0	0	0
Piscines cobertes	4	0	1	0	0	1	0	2	0	0	0
Pistes de petanca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Espais no convencionals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres espais	3	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0

Font: Direcció d'Esports. *Cens d'instal·lacions esportives, 1995* (actualització de dades 2000)

TAULA C20. ASSISTENTS A ESPECTACLES ESPORTIUS ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS. CATALUNYA, 1999

Respostes	Home	%	Dona	%	Total	%
Sí, habitualment	54	23,1	27	11,9	81	17,6
Sí, ocasionalment	58	24,8	47	20,8	105	22,8
Sí, només en esdeveniments esportius	44	18,8	45	19,9	89	19,3
No, mai o gairebé mai	78	33,3	107	47,3	185	40,2
NS-NC	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	**234**	**100,0**	**226**	**100,0**	**460**	**100,0**

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999)

TAULA C21. SEGUIDORS DE COMPETICIONS ESPORTIVES ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ ENTRE ELS 15 I ELS 19 ANYS. CATALUNYA, 1999

Respostes	N	Home	%	Dona	%
Sí, habitualment	232	157	66,5	75	33,2
Sí, ocasionalment	61	26	11,0	35	15,5
Sí, només en esdeveniments esportius	80	23	9,7	57	25,2
No, mai o gairebé mai	89	30	12,7	59	26,1
NS-NC	0	0	0,0	0	0,0
Total	**462**	**236**	**100,0**	**226**	**100,0**

Font: Direcció General de l'Esport. Servei d'Equipaments Esportius (1999)

TAULA C22. ENTITATS JUVENILS REGISTRADES AL CENS D'ASSOCIACIONS I GRUPS DE JOVES DEL CONSELLL DE LA JOVENTUT DE BARCELONA, PER TIPUS D'ASSOCIACIÓ I DISTRICTE. BARCELONA, 2000

Tipus d'entitat	Ciutat Vella	Eixample	Gràcia	Horta-Guinardó	Les Corts	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Sants-Montjuic	Sarrià-StGervasi	Total
D'estudiants	10	17	1	8	98	7	3	15	10	10	**179**
Ocupacional	2	1	2	0	3	2	3	1	0	0	**14**
Professional	0	2	0	0	1	0	0	0	2	0	**5**
De veins	22	2	2	6	9	7	7	13	13	2	**83**
De serveis a la joventut	72	40	20	23	7	10	26	59	19	13	**289**
De serveis	2	8	2	5	5	1	3	1	2	3	**32**
Federació de centres juvenils	6	4	1	5	2	4	4	2	3	6	**37**
Moviment d'educació en el lleure	37	39	29	28	16	36	21	31	32	26	**295**
Moviment juvenil confessional	6	14	5	2	3	1	1	2	9	7	**50**
Socio-cultural	32	23	22	19	19	23	39	40	26	71	**314**
Ateneu	6	1	1	0	0	1	4	6	6	0	**25**
Casal de barri	2	0	0	1	1	2	4	4	4	0	**18**
Casal de joves	0	0	1	0	1	3	1	0	0	2	**8**
Centre social okupat	1	0	5	2	0	0	2	0	3	1	**14**
Centre cívic	4	2	3	5	2	4	6	3	4	2	**35**
Centre d'ensenyament	3	6	0	10	5	9	2	10	7	12	**64**
Centre juvenil	1	1	0	2	0	2	2	1	0	0	**9**
Escola de formació en el lleure	4	3	1	0	1	2	0	1	0	1	**13**
Nous moviments socials	12	3	5	1	0	1	3	4	6	1	**36**
Organització juvenil política	9	12	6	4	6	5	4	7	3	3	**59**
Organització juvenil sindical	4	1	0	0	6	0	0	0	0	0	**11**
Parròquia	16	12	13	15	4	10	9	13	10	14	**116**
Plataforma de coordinació	0	2	0	1	2	0	3	1	0	0	**9**
Total	**251**	**193**	**119**	**137**	**191**	**130**	**147**	**214**	**159**	**174**	**1715**

Font: Consell de la Joventut de Barcelona. Cens d'associacions i grups de joves, 2001

TAULA C23. TEMPS QUE DEDICA LA POBLACIÓ JUVENIL A ACTIVITATS ASSOCIATIVES I DE VOLUNTARIAT, PER PART DE LA SETMANA, FREQÜÈNCIA I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1998

Freqüència	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total
Dies feiners					
Sovint	7,2	9,1	6,7	5,4	7,1
Ocasionalment	11,3	8,6	11,9	8,7	10,1
Gairebé mai	8,2	8,2	8,0	9,3	8,4
Mai	73,3	74,1	73,3	76,6	74,3
Ns/Nc	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Caps de setmana					
Sovint	6,5	6,1	7,2	5,5	6,4
Ocasionalment	9,2	8,3	9,1	7,9	8,6
Gairebé mai	8,0	9,0	7,0	10,0	8,0
Mai	76,6	76,9	76,5	76,4	76,6
Ns/Nc	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Gabise, S.A. (1998)

TAULA C24. ENTITATS DE VOLUNTARIAT REGISTRADES AL CENS DE LL'INCAVOL, PER TERRITORI, SEGONS L'EDAT MÍNIMA DELS PARTICIPANTS. CATALUNYA, 2000

	Edat Mínima			
Territori	0 - 14	15 - 17	18+	Total
Barcelona	6	49	213	**268**
Regió metropolitana	24	154	366	**544**
Catalunya	31	254	487	**772**

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'institut Català del Voluntariat.
Cens d'entitats de voluntariat, 2001

TAULA C25. COL.LABORACIÓ ESTABLE O PUNTUAL EN PROJECTES CULTURALS I/O CÍVICS PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1998

Tipus de projectes	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total
Culturals	2,3	3,4	6,3	4,9	4,4
Esplai	0,8	1,4	2,5	2,1	1,8
Religiosos	2,7	2,6	1,9	3,0	2,5
Esportius	5,8	6,6	4,9	4,0	5,3
Cooperació o voluntariat	4,6	6,3	4,4	4,0	4,8
Polítics	0,0	0,0	1,1	0,0	0,3
Altres	1,5	0,3	1,4	1,5	1,1
No	75,5	67,7	67,3	70,8	70,0
NS/NC	6,9	11,7	10,4	9,7	9,8
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Gabise, S.A. (1999)

TAULA C26. PERCENTATGE DE POBLACIÓ QUE PARTICIPA EN ACTIVITATS ASSOCIATIVES I/O DE TREBALL VOLUNTARI PER EDATS. CATALUNYA, 2001

Edat	Participa clubs/associacions	Pertany clubs/associacions	Realitza treball voluntari
N	**18**	**22**	**19**
18-24	22	25	17
25-44	20	25	21
45-64	17	20	17
65+	15	19	20

Font: Orizo, F. & Roque, MªA. (2001)

La Salut dels Menors:

Vulnerabilitat, Dependència i Estils de Vida.

ORIOL ROMANÍ

ISAAC GONZÀLEZ

1.MARC TEÒRIC I METODOLÒGIC

1.1. FONAMENTACIÓ TEÒRICA I OBJECTIUS

Presentem aquí el capítol sobre l'estat de salut dels infants i adolescents a Barcelona, corresponent a l'any 2001. Es tracta de fer una descripció general dels elements explicatius bàsics de l'estat de salut i les necessitats sanitàries d'aquesta població a partir de la informació preliminar que hem pogut obtenir. És a dir, aquest document no és exactament aquell que nosaltres hauríem volgut i del qual n'havíem dissenyat les línies generals, sinó que, a partir dels elements clau que volíem analitzar, hem recollit les dades i informacions existents que hem localitzat, fonament empíric a partir del qual hem redactat el capítol. En definitiva, el que presentem no és ni més ni menys que el resultat de l'anàlisi de les dades estadístiques que hem pogut treballar, i que no sempre corresponen a aquelles dades que, idealment, haguéssim volgut obtenir.

Voldríem que això es tingués molt present en el moment d'interpretar el què diem, no tan sols per no haver-ho de recordar a cada moment, sinó també perquè, com és ben sabut, la qualitat i significació de les dades estadístiques difereix segons diferents variables. Sense entrar en disquisicions epistemològiques, metodològiques i tècniques que aquí no ens podem permetre, podem assenyalar que, segons el tema del que es tracti, aquest tipus de dades ens poden donar més o menys confiança: així, p.ex., el nombre i tipus de malalties que s'han enregistrat als hospitals ens sembla una dada més fiable que altres que fan referència a la percepció de la salut dels infants per part dels seus pares, o que tenen a veure amb conductes molt personals com l'alimentació, el sexe o les drogues. D'aspectes com aquests sempre n'obtindrem una informació limitada i esbiaixada d'alguna manera, si pretenem indagar-los només a través d'una enquesta, per més sofisticada tècnicament que sigui la seva elaboració i aplicació.

1.1.1. ELEMENTS CONCEPTUALS BÀSICS

No és per deformació acadèmica (o potser sí?), però ens sembla que si contínuament estem parlant de salut, vulnerabilitat, dependència o estils de vida, cal que clarifiquem mínimament què volem dir amb aquests conceptes i quines relacions postulem entre ells. Aquí pensem que és indispensable mantenir la tensió entre les definicions teòriques que, com a marcs orientatius, ara presentarem, i aquelles idees sobre els mateixos camps conceptuals que es podrien deduir estrictament de les dades amb les que treballem. Poc avançaríem si ens limitéssim a això últim ja que tota dada, per ser útil, requereix ser interpretada a partir de certes orientacions teòriques, que sempre hi són, s'explicitin o no. El que farem aquí serà explicitar aquests conceptes més immediats, mentre deixem a la perspicàcia del lector el reconeixement del canemàs teòric més de fons a partir del qual treballem.

La salut**:** proposem cenyir-nos a dues de les definicions més "canòniques" del concepte a la nostra societat, com són la de la Conferència de la OMS a Alma-Ata el 1977, que afirmava que "la salut consisteix en l'estat de complert benestar físic, mental i social, i no només en l'absència de malaltia"; i la del Xè Congrés de Metges i Biòlegs en Llengua Catalana celebrat a Perpinyà el 1976, on es deia que "la salut de l'home és aquella manera de viure que és autònoma, solidària i joiosa".

En l'excessiva amplitud d'ambdues definicions queda clar l'holisme del concepte i, sobretot, que la salut no és només una qüestió física o orgànica, sinó que els camps de la salut i el benestar són indestriables. A nivell operatiu podem fer servir aquesta distinció, però si ens volem apropar el més possible a la complexitat de la vida real, per tal que les nostres propostes tinguin una certa capacitat d'incidència, caldrà no només fer la descripció de resultats (mortalitat, morbiditat) de certs processos, sinó posar de relleu les principals articulacions entre aquests i les diferents dimensions que els configuren, a

partir d'una òptica processual i relacional. De manera limitada, aquí presentem uns primers passos en aquesta direcció[1].

Els menors: els nens, els infants, els pre-adolescents, els adolescents, els joves… Com a principi general, convé assenyalar que quan fem servir el terme *menors* ens referim a la minoria d'edat, mentre que quan ens referim a algun grup d'edat més específic farem servir també el terme més específic. Com veurem de seguida, mentre que alguns aspectes afectaran a tots els menors, n'hi haurà d'altres en què serà més rellevant (o senzillament una imposició de les dades de les quals disposem) referir-nos nens i nenes (en termes generals, menors de 15 anys) o bé a adolescents (en la majoria de casos, el grup d'edat comprès entre els 14 i els 19 anys). En d'altres casos, necessitem variar el límit d'edat superior i estirar-lo fins els 24 anys, quan les estadístiques recullen així la informació; en aquests casos, el grup d'edat que correspon a la franja de 15 a 24 anys l' identifiquem amb el concepte *joves*. Són límits subjectius, però les limitacions empíriques ens decanten cap a una opció més inductiva i flexible que raonada epistemològicament en la construcció dels grups d'edat.

La vulnerabilitat: direm que consisteix en un estat en el qual alguns individus i/o grups socials disposen de pocs recursos socials, culturals, econòmics i personals per moure's en el món en què viuen, per negociar la seva vida i la seva posició en ell; concretant-se, en aquest cas, en la capacitat de preservar i/o recuperar la seva salut. Té uns clars condicionants estructurals, de tipus sòcio-econòmic, i en aquest sentit creiem que Castel (1997) ha donat unes bones pistes per explicar, sobretot a aquest nivell, els fenòmens de vulnerabilitat en les societats del neoliberalisme rampant; però va més enllà. Tampoc no es tracta, només, d'actituds i comportaments personals d'arrels psicològiques: en la gran majoria de casos en què això es manifesta acostumem a estar més aviat davant els resultats de situacions més o menys perllongades de vulnerabilitat. Si bé l'articulació entre les diferents dimensions del fenomen està condicionada sòcio-culturalment, cal no oblidar un aspecte específic d'aquest binomi com és la cultura, la importància dels models culturals pel que fa a la percepció i gestió de la vida quotidiana de la gent; és a

[1] Algunes de les principals perspectives d'abordatge de la salut es poden trobar en les monografies i estudis introductoris de Comelles y Martínez (Comelles&Martínez, 1993), Romaní y Comelles

dir, que dins de certs límits, uns mateixos recursos podran ser gestionats de manera diferent, donant diferents resultats, a partir de l'aprenentatge i la reelaboració dels referents culturals esmentats.

La vulnerabilitat i el risc no són el mateix, encara que poden tenir estretes relacions. El risc consistiria en aquelles situacions que comporten un perill per a persones i grups, perills que poden tenir conseqüències molt negatives per a la salut, fins arribar a la mort. Però a les situacions de risc hom hi pot arribar (o s'hi pot apropar, això depèn) i s'hi pot enfrontar, depenent de tot aquell bagatge de recursos que citàvem més amunt, de maneres i amb resultats molt diversos. De manera genèrica, s'afirma que la conducta de risc dels adolescents s'origina en la interacció entre el medi en el qual viuen i els processos de maduració personal que viuen (Irwin, 1990).

Ens sembla útil fer aquestes matisacions per incorporar, en l'anàlisi del risc, aquestes dimensions que comporta la vulnerabilitat i poder explicar millor, d'aquesta manera, les situacions diferencials de desigualtat que poden abocar, o no, a l'exclusió social i/o a les conseqüències més o menys negatives que per a la salut dels menors poden significar les situacions a què fan referència les dades amb les quals treballem[2].

1.1.2. LA VULNERABILITAT COM UN EIX D'ANÀLISI EN LA TRAJECTÒRIA EXISTENCIAL D'INFANTS I ADOLESCENTS

Mentre anàvem analitzant totes aquestes dades ha anat emergint el fenomen de la vulnerabilitat com aquest eix que ens permet explicar els estats de salut d'infants i adolescents de manera diferenciada a partir de dos variables bàsiques, com són la dependència i els estils de vida.

La dependència l'entenem, en aquest sentit, d'una manera molt específica. Ens referim a que en el cas dels nens la seva salut està condicionada, de manera molt radical, per la

(Romaní&Comelles, 1993), Adam et alt. (Adam et al., 1994), Helman (Helman, 1994), Sargent et al (Sargent et alt., 1996), Perdiguero i Comelles (Perdiguero&Comelles, 2000)

[2] Sobre les relacions vulnerabilitat- risc- exclusió- marginació veure San Román (San Roman, 1989), Paugam (Paugam, 1996) i Romaní (Romaní, 1996)

seva dependència de la família o del grup domèstic al que pertanyen, a més de per la institució escolar. És en aquesta fase de la seva vida on té una especial rellevància la producció domèstica de la salut, a partir de la dinàmica de les condicions materials, de l'estructura del grup domèstic amb els seus diferents rols, dels hàbits i les creences familiars, etc. Així, ens trobem que força malalties i, en tot cas, les formes de tractar-les, amb la decisió d'anar o no al metge, p.ex., molts accidents o els hàbits higiènics presenten aquesta dependència familiar.

En canvi, en el cas de l'adolescència, no volem dir que tot l'aprenentatge que significa haver viscut aquestes experiències familiars no tingui importància, que en té i molta. Però apareix un element nou, que el podem relacionar de forma força directa amb molts episodis de salut (accidents, malalties, morts), que és el dels estils de vida.

L'estil de vida el definim com un conjunt de pautes d'acció i de cosmovisions que, en el context dels processos materials i simbòlics enmig dels quals es desenvolupa la seva vida, caracteritzen un individu o grup social. Aquest concepte pressuposa incloure de manera conjunta l'anàlisi de les pràctiques, els discursos i les seves mútues interaccions. Des d'un punt de vista metodològic, aquest concepte ens permet entendre l'articulació de l'estructura social general amb els grups intermedis, expressada en subjectes als que caracteritza una manera diferencial de viure, un "estil" en la seva vida quotidiana, tan personal com col·lectiva[3].

Volem deixar clar doncs, que es tracta d'un concepte holístic, que no és el mateix que el que s'ha utilitzat per l'epidemiologia, on s'ha reduït a una conducta de risc, eliminant o limitant així les relacions entre les condicions materials i les ideològiques d'existència. L'estil de vida no és portar cresta, una determinada roba o fumar, sinó un procés molt més complex dins el qual es donen aquests comportaments. Si no, tots ells es converteixen en variables que es descontextualitzen per passar a formar part d'un agregat quantitatiu que respon a una lògica diferent de la dels processos on s'han donat aquests comportaments. Encara que som conscients que en aquest informe estem treballant sobretot amb aquest tipus d'agregats quantitatius, no volem renunciar a aquest

marc interpretatiu, que ens permet donar algunes pistes a partir de les dades que tenim, de moment, i que esperem ampliar i ratificar posteriorment amb altres metodologies.

Més en concret, els estils de vida que condicionen de manera significativa la vulnerabilitat adolescent són les cultures juvenils, que serien " les formes de vida i visions del món característiques d'aquells grups que s'identifiquen fonamentalment per la posició dins el cicle vital i la generació social dels seus components" (Feixa, 1993, p.46). En un moment en què es va assolint progressivament una autonomia personal que suposa la identificació, d'altra banda, amb algun tipus de cultura juvenil, socialment s'associen aquestes amb determinades pràctiques que poden esdevenir "arriscades" o presumptament perilloses. És per això que caldrà tenir en compte tota una sèrie de factors que poden afectar més o menys directament als (pre)adolescents. Entre aquests podríem destacar les opacitats i estereotips que configuren les visions existents d'això que anomenen "cultura juvenil", les presentacions espectacularitzants de qualsevol col·lectiu o pràctica minoritària que sistemàticament fan els mitjans de comunicació, els temors d'uns progenitors que viuen amb més o menys comprensió i angoixes l'emancipació progressiva dels seus fills, les pressions culturals i econòmiques d'una societat que potencia uns valors determinats que són assumits amb més o menys consciència per la població infantil i juvenil, etc. Tots aquests factors, entre d'altres, tenen, sens dubte, una repercussió important sobre els menors, de conseqüències imprevisibles en el seu procés de maduració personal.

Aquest procés de maduració de l'infant implica sovint l'entrada en unes coordenades de significat i d'acció, que en bona mesura escapen del coneixement i control de les persones adultes, un món regit per un sistema normatiu que guarda analogies amb el del món adult, però que a la vegada lluita per distanciar-se d'aquest.

[3] Sobre el concepte d'estil de vida veure Cornier (Corner, 1984), Coreil et al. (Coreil et al., 1985), Perez de Guzmán (Perez de Guzmán, 1994) i Menéndez (Menéndez, 1998)

1.1.3. L'ESTAT DE SALUT DELS INFANTS I ADOLESCENTS DE BARCELONA: PROPOSTES INTERPRETATIVES

L'exposició dels resultats obtinguts fins ara l'hem organitzat d'acord amb els criteris que acabem d'explicitar. Així, hi ha una primera part dedicada al període infantil en la que, a més d'associar l'estat de salut a la seva situació de dependència, comença a emergir una variable diferenciadora segons el sexe que després adquirirà una major importància. En els nens ja es comença a advertir una major freqüència d'episodis que tenen a veure amb actituds més arriscades davant la vida, amb abocar-se als perills de forma més directa; si més no, es constata que els resultats de les seves formes d'exposició al risc acaben més freqüentment amb diversos tipus de danys.

Si estem parlant de que estan encara en una situació depenent, això ens planteja una sèrie d'interrogants. Més enllà de la postura essencialista i poc productiva intel·lectualment de considerar que això és degut a diferències biològiques, els principals interrogants giren entorn de quins criteris hi ha, en els models culturals de les famílies, que defineixin les diferències entre nens i nenes; com es consideren i es manipulen aquelles diferències biològiques per part del grup familiar; si el llindar de risc es considera igual per a tots o fins a quin punt es considera suportable per uns i altres; si el nivell d'atenció per a nenes i nens és diferent, i en tot cas, en quins casos és així; si s'estimulen més les actituds "límit" en el cas dels nois i les més "preventives" en el cas de les noies; etc.

D'altra banda, en parlar de dependència familiar, podem suposar que, de manera important -i hauríem de poder veure fins a quin punt-, les situacions de vulnerabilitat dels infants estan lligades també a la vulnerabilitat del grup familiar o domèstic en el qual viuen. Des de condicions socials d'existència bàsiques, com l'atur o ocupació dels adults i el tipus d'ocupació, o les característiques de l'habitatge, fins als recursos i habilitats socials i els models culturals ja esmentats, hi ha un conjunt de variables que incidiran de manera decisiva sobre la salut dels infants, contribuint a la seva integració social o bé a processos de marginació que poden abocar a l'exclusió social. L'anàlisi

d'aquesta qüestió, un altre dels eixos bàsics de l'informe global, comença a emergir en aquest treball, encara que d'una manera molt menys nítida de la que creiem necessària.

En relació a la segona part de l'informe, que fa referència a l'adolescència, el que intentem és entendre aquells principis de la cultura i dels estils de vida juvenils que s'associen a un conjunt de "pràctiques de risc" determinades. En aquest sentit, ens proposem respondre a dues preguntes:

1. Comprovar fins a quin punt aquestes pràctiques són realment arriscades, considerant quines són les conseqüències fàctiques que tenen sobre els estats de salut dels adolescents.
2. Copsar si aquestes pràctiques de risc juvenils són realment juvenils, és a dir, si certs estils de vida que sistemàticament s'imputen a la cultura juvenil, no són més que adequacions de pràctiques anàlogues del conjunt de la població adulta.

Més enllà d'aquesta primera aproximació a l'objecte d'estudi, que pretén esbrinar quins resultats sobre la salut dels adolescents té l'associació vulnerabilitat-estils de vida o cultures juvenils, hi ha tres elements contigus que també cal considerar.

3. El paper que es confereix a la construcció discursiva del risc i la transgressió de les normes com a fet diferencial juvenil, tant des la cultura parental dominant, com des de les mateixes cultures juvenils. És a dir, tenir en compte quines són les correspondències entre la ideologia i la vivència re**al** "del risc i d'allò il·lícit" dins i fora de les cultures juvenils.
4. Els nous hàbits i valors socials - transmesos als entorns familiars, però també en bona part pels Mass Media – que, assumits sobretot per segons quins estrats i col·lectius d'infants i joves, estan derivant en noves patologies i riscos per a la salut.
5. La repercussió que determinades circumstàncies "crítiques" en el camp laboral, educatiu, familiar, etc. - propiciades en molts casos pel propi sistema social– poden tenir en la orientació de l'activitat dels adolescents i joves i, per tant, en la construcció de la seva identitat.

En tant que elements transcendents en la construcció de la identitat de l'adolescent, les característiques específiques dels estils de vida juvenils reflectiran elements genèrics propis d'un volgut trencament generacional, però també elements específics de la definició de les jerarquies que regeixen les relacions de poder en el món juvenil. En aquest darrer nivell, el risc i allò il·lícit juguen un doble paper:

A. La "quantitat" de risc, entesa com a més o menys propensió a arriscar-se i a transgredir les normes, delimita una frontera entre diferents cultures juvenils on elements de classe, de procedència, i sobretot de gènere, juguen un paper fonamental. En aquest sentit per exemple, la construcció de la identitat masculina tindrà potser molt a veure amb segons quines pràctiques de risc, probablement les més visibles i espectaculars. La valentia associada a l'agressivitat i a l'assumpció de segons quins riscos serà, a la vegada, un recurs de reforçament de la identitat (masculina) de les classes més desfavorides enfront l'hegemonia d'altres col·lectius en l'ús d'altres recursos de construcció de la pròpia identitat juvenil (noves tecnologies, cosmopolitisme, etc.)

B. La "qualitat" del risc. Si partint del punt precedent, assumim que una certa vocació de transgressió i de risc és pròpia a bona part dels estils de vida juvenil, caldrà comprovar fins a quin punt aquesta tendència pren forma en diferents sectors segons, també, els col·lectius de referència. Així, uns canalitzaran aquest afany de risc en l'àmbit de l'oci nocturn, d'altres en la comissió de petits delictes, d'altres a través de la pràctica d'esports de risc, etc.

1.2. FONAMENTACIÓ METODOLÒGICA I FONTS D'INFORMACIÓ

D'acord amb les orientacions globals de l'informe general del CIIMU del qual aquest n'és una part, i amb la capacitat operativa de què hem disposat, hem prioritzat el recull d'aquelles dades estadístiques que ens permetessin fer una primera radiografia (aquí la metàfora sembla especialment adequada) de l'estat de salut dels menors barcelonins. Això ho hem pogut completar amb una mínima aportació d'alguna entrevista intensiva a informants-clau, professionals relacionats amb el món sòcio-sanitari i la consulta d'algun estudi ja elaborat, sobre un tema específic, tant a partir de dades estadístiques com altres més primàries, de tipus etnogràfic. Les aportacions complementàries d'aquest tipus han estat menys de les que preteníem, però d'una utilitat indubtable. Així, les fonts consultades poden agrupar-se en les següents tres categories:

a) Per aquest informe ens hem basat principalment en fonts de tipus estadístic. Preferentment hem emprat dades de fonts estadístiques oficials, publicades per les diferents administracions i pels organismes estadístics oficials. D'aquestes fonts estadístiques oficials, destaquen:

1. L'*Institut d'Estadística de Catalunya*.
2. L'*Instituto Nacional de Estadística*. Dades de l'*Encuesta de morbilidad hospitalaria, Indicadores hospitalarios, Suicidio en España, Discapacidades, deficiencias y estado de salud, Defunciones según la causa de muerte¸ etc.*.
3. El *Departament de Sanitat i Seguretat Social*. Dades publicades al *Butlletí Epidemiològic de Catalunya, l'Estadística de morbiditat hospitalària, l'Estadística de causes de Mort 1983-1998, Estadística de salut maternoinfantil 1994-1996*, etc. Té especial rellevància l'*Enquesta de Salut de la Població 1994*
4. El *Departament de Benestar Social*. Dades sobre població amb discapacitats reconegudes.
5. El *Ministerio de Sanidad y Consumo*. Dades de diferents enquestes, entre les que destaquen l' *Encuesta Nacional de Salud 1989, 1993, 1995 i 1997, Indicadores de Salud, Servicios de Salud: Datos y cifras*, i *l'Estadística estatal*

de Sida. També dades de la *Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas*.

6. El *Ministerio del Interior*. Dades de la memòria de 1999 sobre tràfic i possessió de drogues. Dades d'accidents de la *Dirección General de Tráfico*.
7. *L'Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona*. Dades publicades al *Sistema d'informació sobre drogues de Barcelona,* al *Registre de defectes congènits de la ciutat de Barcelona,* a *Mortalitat i natalitat a la ciutat de Barcelona,* a *Vigilància epidemiològica de la SIDA a Barcelona*. Convé destacar les dades cedides sobre els Primers resultats de l'*Enquesta de Salut de Barcelona 2000*.
8. L'*Eurostat*. Dades disponibles a la web i a la publicació *Dades Clau de Salut 2000.*

b) Aquesta informació de base s'ha complementat amb dades de fonts no oficials, però de gran interès per la qualitat i/o la proximitat geogràfica de les referències. Són dades que sovint ens han cobert buits d'informació de les dades oficials. Convé destacar les següents fonts;

1. Les dades obtingudes a la web de *l'Observatorio Europeo sobre Drogas*.
2. Resultats publicats de l' *Enquesta de Salut als adolescents de la ciutat de Barcelona, 1999* (Surís et al., 1999) de la Fundació Santiago Dexeus Font.

3. Resultats de l'*Estudi del comportament dels joves estudiants de Barcelona* (Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat, 1999), elaborat pel *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* a partir d'una enquesta.

c) Entrevistes a informants clau. Entrevistes realitzades a professionals que, per la seva dedicació en el camp de la intervenció, planificació o prospecció, podien ajudar a comprendre les informacions disponibles i facilitar dades no publicades de rellevància. Entre les persones entrevistades, convé destacar: 1. Les entrevistes a tècnics del *Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya*: els doctors J.Mª Suelves, tècnic de l'àrea de drogodependències, Joan Batalla, tècnic de l'àrea de vacunació, i Ramon Prats, tècnic de l'àrea de salut maternoinfantil. 2. L'Entrevista a una de les treballadores del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* que atenen

població adolescent i jove, la doctora Imma Campos. 3. L'entrevista amb l'antropòleg Aureli Díaz, director de l'*Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil*.

Potser l'aspecte més important dels que ens havíem plantejat prèviament i que -com ens temíem, tot s'ha de dir- hem hagut de deixar fora ha estat el de la situació dels menors immigrats i fills d'immigrats. Hi ha un mandat constitucional que prohibeix enregistrar les "diferències ètniques" d'aquelles persones que són ateses als centres públics de tot l'Estat espanyol, cara a evitar possibles discriminacions. En aquest sentit és una mesura política que ens sembla molt bé, però que no hi ha dubte que és un inconvenient en el moment de la recerca de base estadística. Segurament trobarem altres fonts del mateix tipus a partir de les quals fer certes inferències, o caldrà buscar altres tipus de dades per tal que puguem aportar, des del camp de la salut, anàlisis significatives per aquest tema transversal a tot l'informe, i que preocupa especialment en tractar-se d'una població amb necessitats específiques.

1.3. ESTRUCTURA DE L'INFORME

1.3.1. VULNERABILITAT LLIGADA A LA DEPENDÈNCIA (0-14 ANYS)

Tenint en compte l'associació vulnerabilitat - dependència institucional (bàsicament familiar, però també escolar), i a partir de les dades de les que disposem -cal no oblidar-ho- hem organitzat la informació d'aquest primer apartat que fa referència a la infància de la manera següent:

a) Mortalitat
b) Morbiditat
c) Hàbits i pautes de salut dels infants

1.3.2. VULNERABILITAT LLIGADA ALS ESTILS DE VIDA (15-24 ANYS)

Els ítems a partir dels que hem organitzat l'anàlisi de les dades reflecteixen la doble voluntat d'aquest apartat: no deixar de fer una radiografia general de la salut dels adolescents, però al mateix temps posar de relleu la incidència de l'esmentada associació vulnerabilitat-cultures juvenils. És evident que en aquest retrat hi manquen aspectes tan significatius com la incidència de la precarietat laboral en un sector de la població adolescent (qüestió abordada en el capítol sobre la transició al treball en la minoria d'edat), o altres, que esperem poder indagar en el proper informe.

a) Mortalitat i morbiditat
b) Accidents
c) Sexualitat
d) Consum de drogues
e) Hàbits i pautes de salut dels adolescents i joves

2. INFORME

2.1. LA INFÀNCIA, L'"EDAT D'OR" DE LA VIDA? SALUT, VULNERABILITAT I DEPENDÈNCIA FAMILIAR (0-14 ANYS)

En l'aproximació a la salut dels infants en tant que persones vulnerables per dependents, ens fixarem, en primer lloc, en indicadors associats a la mortalitat. Un dels principals indicadors que s'usen per assenyalar la qualitat de vida d'un país o comunitat és la taxa de mortalitat infantil (sobretot de mortalitat infantil entesa com a mortalitat de nadons menors d'un any); per tant, sembla lògic que sigui aquesta una de les dimensions a considerar, sobretot quan tenim en compte que la mortalitat assenyala l'estat carencial més dramàtic i irreversible, perdre la vida. En segon lloc, repassem els indicadors de morbiditat, les patologies que afecten els menors i que estableixen el segon nivell de mesura del nivell de benestar que té aquest col·lectiu; el volum de menors que, mèdicament parlant, no es troben en plenes condicions. Finalment, en un tercer apartat fem un repàs a diferents indicadors sobre l'estat de salut dels menors que ens donen una imatge més genèrica sobre possibles carències relacionades amb la seva situació de dependència (interiorització d'hàbits de vida poc saludables, per exemple).

2.1.1. MORTALITAT

Abans d'entrar en cada un dels grans temes específics, cal tenir en compte les dimensions generals de la mortalitat al nostre país, per tal d'emmarcar millor la del grup que analitzem específicament.

Entre l'any 1991 i el 1996, hi ha hagut canvis en les taxes de mortalitat a Espanya entre l'any 1991 i el 1996 (taula D1). La diferència en les taxes de mortalitat per 1.000 habitants en la població total assenyalen un increment de 0,3 punts el 1996 respecte el

1991. Aquesta dada no reflecteix pas una davallada en les condicions sòcio-sanitàries i en la qualitat de vida dels individus, sinó l'envelliment progressiu de la població espanyola. En canvi, per a tots els grups d'edat, la taxa ha sofert una davallada durant aquests cinc anys - dada que podem considerar indicativa d'un cert increment de la qualitat de vida- excepte a les edats compreses entre 30-45 anys, en què s'han vist lleument incrementades, coincidint amb l'època de major impacte de les malalties associades a la Sida, que afecten sobretot a aquests grups d'edat. En canvi, en els grups d'edat d'infància i joventut, la davallada és general, i fins i tot podríem considerar molt notable en alguns grups d'edat (menors d'un any i grups d'edat 15 - 24 anys).

FIGURA 1. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARITZADES DE MORTALITAT SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1983-1997

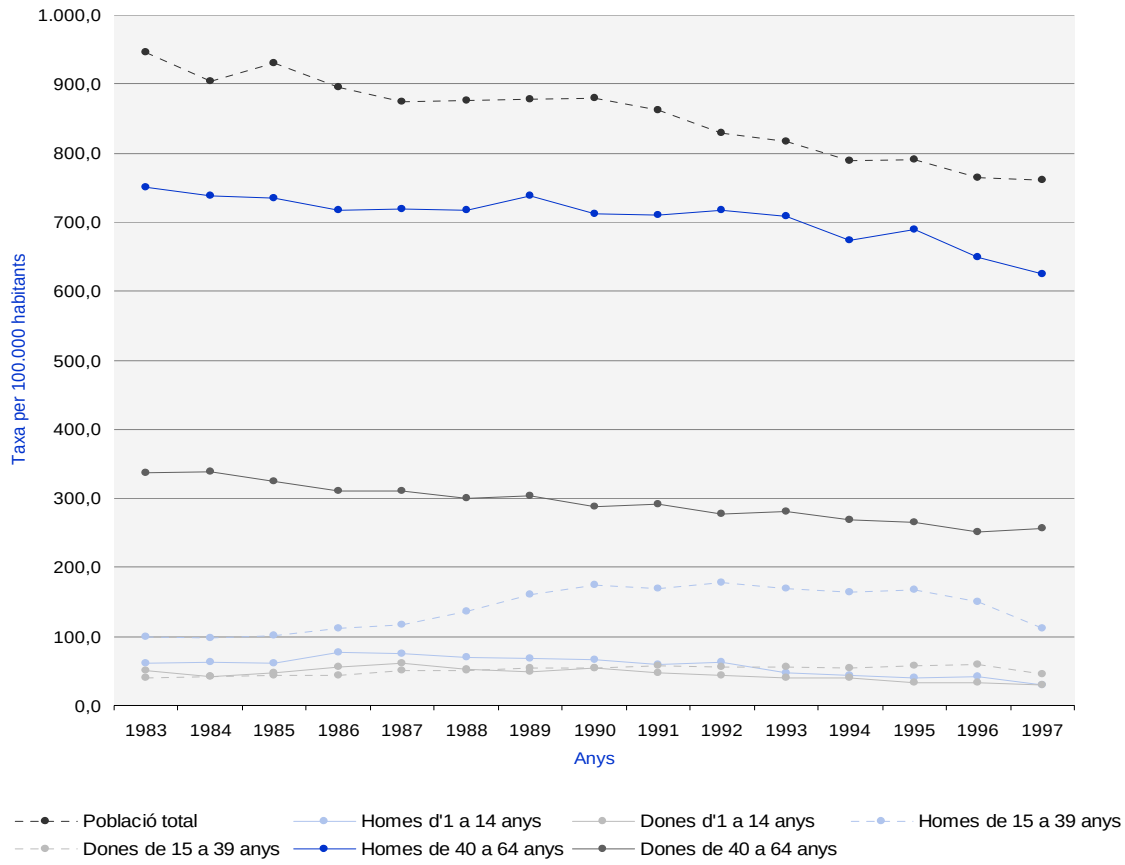

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya.

Aquestes dades ens venen corroborades per la taula de taxes de mortalitat estandarditzades per a Catalunya entre 1983 i 1997 (taula D2). D'aquí volem destacar una taxa prou coneguda, molt universal, que té a veure amb la variable de gènere que assenyalàvem abans, i que pensem que hauria de suscitar més preguntes de les que ha generat fins ara: els homes tenen una taxa de mortalitat que dobla la de les dones, amb una desproporció històrica entre homes i dones de 500 morts per 100.000 habitants que es manté: no resulta aquesta dada incongruent amb la situació subalterna de la majoria de dones a la majoria de societats que coneixem? Cal pensar-hi. El grup dels infants (0-14 anys), en canvi, és l'únic grup d'edat on la mortalitat entre homes i dones és molt similar. Les taxes són en tot moment molt baixes (molt per sota d'una defunció per mil habitants), i és per això que fets com l'impacte de la Sida poden fer pujar, al llarg dels 80, la mortalitat infantil, mentre que després, l'impacte d'aquesta epidèmia sobre aquest grup poblacional ha començat a ser més i més minsa[4].

2.1.1.1. Mortalitat maternoinfantil [5]

Tant a Espanya com a Catalunya, les taxes de mortalitat infantil i perinatal han patit des de 1975 unes davallades espectaculars, reflectint la millora de les infrastructures sanitàries i de la qualitat de vida de la població espanyola i catalana, com queda reflectit a la taula D3. A ambdós territoris, les taxes de mortalitat infantil i perinatal de 1975 eren més de tres vegades superiors a les de 1995. A nivell temporal, la davallada més notable es concentrà durant la dècada 1975-1985, mentre que en la dècada posterior la tendència a la baixa es molt més lleu. Sembla arribar-se a unes quotes de mortalitat que difícilment poden baixar més, una mortalitat inevitable per més moderns i estesos que siguin els recursos sanitaris disponibles. Les taxes de mortalitat masculina també són

[4] Un llibre útil per orientar l'anàlisi de les relacions entre dades sociodemogràfiques i salut és el de Bernabeu (1994)

[5] Abans de fer referència ales taules de mortalitat en menors d'un any, val la pena definir prèviament alguns conceptes de mortalitat per facilitar la interpretació de les taules. Per mortalitat infantil s'entén la mortalitat de nens menors d'un any. La mortalitat neonatal és la mortalitat dels nadons menors de 28 dies. La mortalitat postneonatal és la mortalitat dels nadons entre 28 dies i un any. Lògicament, la suma de la mortalitat neonatal i postneonatal dóna la mortalitat infantil. En canvi, la mortalitat perinatal és la mortalitat resultant de sumar els nadons nascuts morts de més de 500 grams (en les estadístiques nacionals; en les internacionals, amb més de 1.000 grams) i els nadons morts la primera setmana de vida amb un pes major a l'establert prèviament. La mortalitat perinatal no comptabilitza com a mortalitat infantil. D'altra banda, cal tenir en compte que les taxes poden ballar una mica segons quina sigui la font

un xic superiors a la femenina en tots els casos, a causa d'una major vulnerabilitat dels nadons mascles.

Pel que fa a les principals causes de la mortalitat, entre els nadons que moren abans de fer l'any de vida són, en primer lloc, afeccions del període perinatal, i en segon lloc, les anomalies congènites, quelcom que podem comprovar tant a la taula de Barcelona com a la de la Unió Europea (taules D4 i D5). La informació que podem extreure de la taula referida a l'evolució de les causes de la mortalitat a Catalunya entre 1983 i 1997 és de gran interès, perquè explicita com, malgrat que siguin les anomalies congènites i les afeccions perinatals les principals causes de mort, i amb diferència, el seu pes relatiu ha minvat al llarg d'aquests anys: són les causes de mort sobre les que més s'ha pogut intervenir per limitar-ne l'impacte (taula D6). La mortalitat associada a les afeccions perinatals es redueix en la mesura que hi ha unes millors condicions hospitalàries i, sobretot, una universalització d'aquestes condicions, mentre que la causa del descens de l'impacte de les anomalies congènites té una raó diferent. En aquest cas, la major capacitat per diagnosticar precoçment en el fetus la possibilitat que pateixi una anomalia congènita fa possible que els pares decideixin no tirar endavant un embaràs amb un alt risc d'acabar fatalment. En aquest sentit, i com veurem més endavant, les interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVEs) associades a la detecció precoç d'anomalies congènites dels fetus s'han tornat habituals. Els principals factors que influeixen la mortalitat perinatal es relacionen amb les setmanes de gestació o bé el pes del nadó al néixer: a menys pes i a menys setmanes de gestació, les possibilitats de supervivència s'escurcen exponencialment.

Una dada encara molt positiva en relació a la taxa de mortalitat materna i infantil és la tendència a la baixa del nombre de defuncions maternes tant a Espanya com a Catalunya, fins al punt que, a Catalunya, l'any 1995, no es va registrar cap mort associada a la maternitat (taules D7 i D8). El descens, des de 1975, ha estat espectacular. A Catalunya, ja des de 1980 les dades són molt baixes. A Espanya, en canvi, el descens ha estat més progressiu, però les taxes de mortalitat estatals, ja durant

consultada, però són fiables en la comparació interna, en una mateixa taula, d'àmbits geogràfics o anys diversos.

els 70, no eren superiors a la mitjana de l'Europa dels Quinze, i en els 90 eren la meitat de les europees (taula D9).

2.1.1.2. Mortalitat per patologies i accidents

Si tenim en compte la mortalitat segons les causes, no s'aprecien grans diferències entre Barcelona, Catalunya i Espanya (taules D10 a D12). L'any 1998, el darrer sobre el que tenim informació, en els nens menors d'un any destaquen les defuncions motivades per anomalies congènites i les infeccions originades en el període perinatal. En el període 1-4 anys, les poques morts que hi trobem són causades, en la seva gran majoria, per tumors malignes, anomalies congènites, o bé per causes externes. També té un important pes relatiu la mortalitat produïda per tumors malignes i, les morts degudes a malalties del sistema nerviós i dels òrgans dels sentits (al voltant d'una de cada set o vuit morts). Durant la infància, fins els 14 anys, els nivells de mortalitat continuen sent molt baixos, i la mortalitat per causes externes va configurant-se progressivament com la principal causa de mort.

Els menors de 15 anys no són un grup especialment vulnerable a les morts causades per factors externs (a Catalunya, el 1,7 % de les morts per causes externes total, i a la província de Barcelona el 1,8 %) sobretot perquè tenen vedat l'accés autònom als instruments que causen morts accidentals: no poden conduir, no consumeixen substàncies psicoactives, etc. Per tant, l'altra cara de la moneda és que, si bé són un col·lectiu menys vulnerable en termes de risc real a morir, la seva vulnerabilitat és més greu perquè és conseqüència de situacions de dependència sobre les quals no poden escollir o assumir-ne el risc.

Quadre resum

- La taxa de mortalitat dels infants pot considerar-se actualment com a realment baixa, i es pot donar per neutralitzat l'increment d'aquestes taxes que va donar-se a finals dels 80 i inicis dels 90 com a conseqüència, bàsicament, de l'impacte de la Sida.

- La mortalitat infantil i perinatal també ha davallat espectacularment des dels anys 70, encara que, lògicament, el descens cada vegada és més tènue com a conseqüència de l'assoliment d'unes taxes de mortalitat mínimes. Paral·lelament, la mortalitat materna durant el part també ha viscut uns descensos vertiginosos a mínims.

- Els tumors malignes (càncers) tenen un pes relatiu creixent en la mortalitat dels infants, perquè és una de les malalties on les intervencions mèdiques no són sempre exitoses. El pes relatius de la mortalitat per causes externes també creix, especialment en la mesura que ens desplacem cap a franges d'edat infantil de més anys.

2.1.2. MORBIDITAT

Pel que fa a la morbiditat, ens aproximarem, en primer lloc, a les qüestions relatives a la salut de la mare com a conseqüència del part. Òbviament, aquests no són indicadors directes de la salut dels menors, però ens diuen molt sobre les característiques de la relació a tres bandes que s'estableix entre mare, nadó i sistema sanitari, que acaba esdevenint un dels moments on la filosofia sanitària hegemònica mostra la seva cara més controvertida. És quelcom molt evident, per exemple, en el la gestió dels parts als hospitals.

2.1.2.1. Salut maternoinfantil

Dins del bloc sociodemogràfic ja s'ha comentat com l'edat mitjana de la maternitat tendeix a incrementar-se. Les dones, sobretot en un context urbà com el barceloní, tendeixen a tenir els seus fills més tard, en molts casos a partir dels 30, i pugen les primípares a partir dels 35 anys (taula D13). Però els que ens interessa més observar aquí és l'evolució de la natalitat en les menors de 20 anys, és a dir, l'evolució de la natalitat en mares adolescents. Entre 1975 i 1995, el decreixement en el nombre de

naixements de mares de menys de 20 anys és molt accentuat, sobretot si tenim en compte l'increment d'aquests naixements que podem observar el 1980 (taula D14). A Catalunya, el 1995 la proporció de nens de mares de menys de 20 anys és la meitat que el 1975, i una tercera part que el 1980. Sembla que és en els contextos més urbans i més modernitzats on el nombre de mares tan joves és menys accentuat. A Barcelona, el 1998, només l'1,2% dels naixements responen a mares menors de 20 anys, i només un nen és d'una mare menor de 15 anys.

El fenomen de les mares adolescents mereix un petit comentari, ja que està relacionat amb dos sectors de la població objecte de la nostra anàlisi (mares i infants). Vivim en un període on, ja sigui des de l'òptica de la formació i l'ocupació, ja sigui des de l'òptica del creixement personal, els joves de vint anys, i fins i tot de més edat, estan, en la gran majoria dels casos, en una situació d'inestabilitat (laboral) o de transició (formativa). Les condicions objectives no són les més adients, per tant, per tenir fills sense haver de renunciar a aspectes importants del propi creixement com a adult i realització com a jove. En els casos en què els fills siguin volguts, buscats, i les condicions existencials siguin les idònies (feina, cicle formatiu finalitzat, estil de vida adult), tenir un fill tan jove no té per què comportar cap inconvenient, i és desitjable que aquest sigui el cas de la majoria de les mares joves. Però quan les condicions no són aquestes (és a dir, per a la immensa majoria de les dones de menys de 20 anys, sobretot en els contextos urbans com l'Àrea Metropolitana de Barcelona), el descens de la proporció de naixements en aquestes edats pot considerar-se com quelcom positiu.

Amb tot, dades més recents relatives al territori català posen de manifest que, entre l'any 1997 i el 2000, el nombre de noies entre 14 i 17 anys que s'han quedat embarassades ha passat de 759 a 1023. Això representa un increment del 80% en la taxa d'embarassos adolescents (es passa d'un 5,1 per mil a un 9,2 per mil), com a conseqüència de l'increment de casos i la davallada en el pes demogràfic d'aquests grup d'edats. És una pujada que, certament, mereix una reflexió pormenoritzada, per més que aquesta no és senzilla. Els 262 casos més comptabilitzats el 2000 respecte el 1997 poden ser indicatius d'un cert relaxament en l'ús d'anticonceptius per part dels adolescents, o d'un descens en l'edat mitjana en la que els adolescents -les adolescents-

comencen a mantenir relacions coitals, però hi ha altres possibles lectures. Podria ser que aquesta dada reflecteixi, si més no parcialment, un major rigor i sistematicitat en el recompte d'aquests embarassos (perquè cada vegada menys adolescents resolguin els embarassos i els avortaments clandestinament), o bé que siguin la conseqüència de l'arribada d'algun contingent de població adolescent immigrant que tendeixi a iniciar el seu itinerari familiar de manera més precoç. En qualsevol cas, és una dada que ha de ser analitzada amb molta cura per no arribar a conclusions precipitades.

FIGURA 2. EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE CESÀRIES PER 1.000 NASCUTS VIUS. CATALUNYA I ESPANYA. 1975-1995

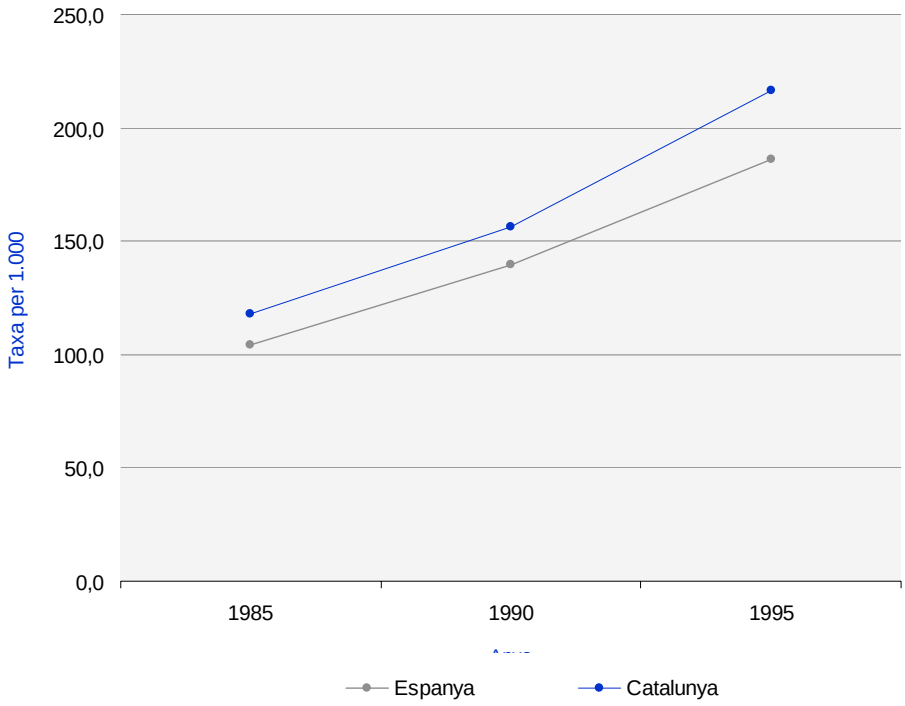

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya

El tipus de part l'hem considerat un indicador de salut maternoinfantil en tant que ens assenyala fins a quin punt les intervencions mèdiques en els naixements són traumàtiques. Darrerament s'està intentant implementar una política sanitària que limiti en la mesura del possible el nombre de cesàries que es practiquen a Catalunya, en tant que és una intervenció quirúrgica i, per tant, una agressió al cos de la dona, que es considera adequat limitar als casos estrictament necessaris. L'evolució de les cesàries a

Espanya i a Catalunya de 1983 a 1995 és espectacular; en aquests dotze anys la proporció de parts on es desenvolupa aquesta tècnica es multiplica per més de dos (taula D15). El 1983, a Catalunya només 1 de cada 10 nens neix de cesària, mentre que el 1995 n'hi neixen més de 2 de cada 10. A Espanya, l'evolució és paral·lela, si bé la proporció és un xic menor. A la taula D16 sembla apuntar-se una certa inversió de la tendència des de 1995, si més no a Catalunya, inversió que caldria veure com a evolucionat en els darrers anys.

L'aplicació de la cesària té dues avantatges respecte el naixement natural, que fa que se n'hagi estès l'ús. En primer lloc, el patiment de la dona és menor en parts que es presenten difícils. En segon lloc, el part és tècnicament menys complicat i menys arriscat, de manera que si es preveu alguna dificultat, com la posició del fetus o altres, cada cop més es resol el problema mitjançant la cesària. Això repercuteix, poc o molt, en un descens de la mortalitat infantil i materna durant el part, ja que s'assumeix un risc 0. A més, es pot planificar el dia del part a gust del metge i de la mare. Però actuant així, sobretot quan no hi ha efectives raons sanitàries, no s'acaba sotmetent el cos de la dona a la lògica del mercat?

Si ens fixem en la titularitat del centre, la cesària és una tècnica força més aplicada en els centres privats, on és més fàcil arribar a un acord metge-clienta (taula D17). Per contra, l'ús dels fòrceps és molt major en els hospitals públics, i creix en la mesura en que disminueixen les cesàries en aquests centres, per la qual cosa, en cas de poder-hi establir una relació directa, caldria preguntar-se quina d'ambdues tècniques és potencialment més perniciosa.

El pes del nadó en néixer és un altre indicador de salut maternoinfantil que sol utilitzar-se (taules D18 a D20). Un pes inferior a 2.500 grams es considera baix pes en néixer. Des de 1981, tant a Catalunya com a Espanya, els nadons amb baix pes al néixer s'han incrementat de forma lenta però constant, superant al llarg dels 90, a Catalunya, la barrera del 6%. La baixa mortalitat infantil posa de manifest que aquest baix pes no repercuteix en la més dramàtica de les seves conseqüències possibles; la defunció del nadó. De fet, segurament part d'aquest increment de nadons amb baix pes és

conseqüència d'aquest descens de la mortalitat: ara són nadons amb baix pes el que en força casos esdevenien morts fetals tardanes. Amb tot, caldria assegurar-se que l'increment d'aquest baix pes no fos causat també per l'emergència de pautes nutricionals restrictives en les futures mares que poguessin repercutir negativament en un increment evitable de fragilitat en els nombrosos nounats amb baix pes.

2.1.2.2. Patologies

FIGURA 3. MALALTS DONATS D'ALTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL. BARCELONA PROVÍNCIA. 1997

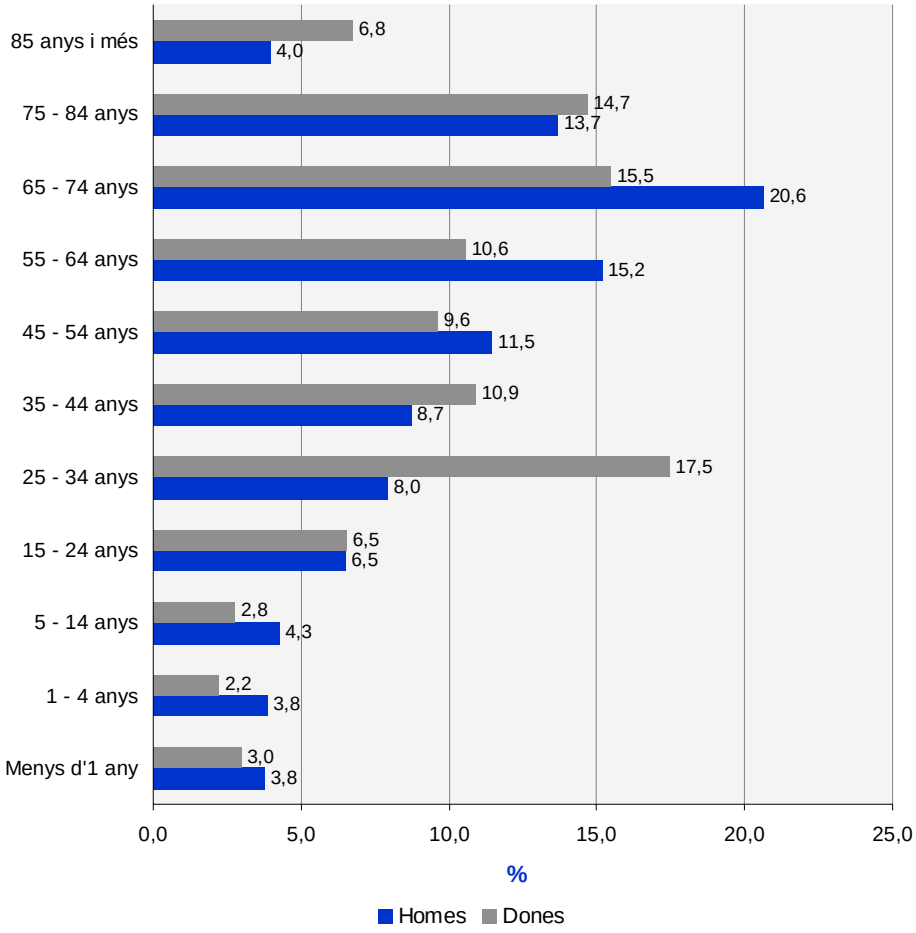

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

Si tenim en compte l'indicador dels ingressos hospitalaris, els infants i els adolescents són grups de població que en pateixen menys que la resta de la població (excepte, és clar, els menors d'un any, la majoria dels quals neixen en un hospital)(taules D21 i D22). El seu estat de salut, com correspon a la seva edat, és millor que el d'adults i vells. A més, la seva estada mitjana en els hospitals és menor. L'edat en què menys

proporció de persones passen per l'hospital és entre els 5 i els 19 anys, però especialment entre els 10 i els 14 anys, edat en la qual es combina la fortalesa fisiològica amb la pràctica menor de certes pràctiques de risc. En les dones aquest és un fenomen especialment accentuat, sobretot fins els 15 anys, per dues qüestions; en primer lloc, perquè hi ha menys nenes que nens que van a un hospital (s'accentua la combinació de fortalesa fisiològica i no dur a terme pràctiques de risc), i en segon lloc, perquè hi ha més dones en edat fèrtil que homes de la mateixa edat que passen per l'hospital, perquè les dones hi van a parir i els homes no. En termes econòmics, això significa que el cost hospitalari dels menors entre 1 i 18 anys és força baix, comparativament parlant, amb el de la població adulta i vella, reflexió a considerar a l'hora d'elaborar o restringir polítiques sanitàries destinades als menors.

Pel que fa a les causes que desencadenen l'ingrés a l'hospital (taules D23 i D24), hi ha una clara diferència entre aquelles que afecten els menors de 1 any, els infants entre 1 i 14 anys, i els joves de 15 a 24 anys. En els menors d'un any, la causa que origina la majoria d'estades als hospitals, en més de 1 de cada 3 casos, són les afeccions originades durant el període perinatal. A molta distància, es veuen afectats també per malalties de l'aparell respiratori i per símptomes, signes i estats morbosos mal definits, malalties que originen bona part dels ingressos a hospitals en edats posteriors (fins els 14 anys). És curiós observar l'elevat percentatge d'altes hospitalàries infantils per símptomes, signes i estats morbosos mal definits, és a dir, d'infants que no se sap ben bé què tenen. Ja sigui per la complexitat i heterogeneïtat de les malalties que els afecten, ja sigui per alguna altra raó, és clar que el coneixement sobre els estats morbosos que afecten aquestes edats són menys profunds que els que afecten la població adulta. Entre la població infantil entre 1 i 14 anys, però sobretot entre 1 i 4 anys, la proporció d'altes hospitalàries relacionades per malalties de l'aparell respiratori té un enorme pes relatiu, sent el motiu de 1 de cada 3 altes en el grup 1 a 4 anys. Si bé les diferències entre 1996 i 1998 no són significatives, seria interessant comprovar si aquest tipus de malalties han tingut algun increment significatiu durant les darreres dècades, en relació a l'increment dels problemes al·lèrgics i asmàtics que semblen afectar cada vegada a més població, sobretot en les franges d'edat que són del nostre interès.

La taula D25, construïda a partir de les dades provisionals de la primera explotació de l'*Enquesta de Salut Barcelona 2.000* (Institut Municipal de Salut Pública, 2001) són del tot congruents amb les dades comentades amb anterioritat. El trastorn crònic que amb més freqüència trobem entre els menors de 15 anys són les al·lèrgies, que afecten més del 12% dels individus d'aquest grup. En el cas de la població masculina, hi ha més proporció d'infants afectats per aquest trastorn crònic que entre la població més gran de 15 anys. Quelcom semblant succeeix amb dos trastorns de l'aparell respiratori, l'asma i la bronquitis de repetició, que afecten en semblant proporció a la població infantil i l'adulta: entre el 4,5% i el 7% de la població, segons el sexe i la dolença concreta. L'otitis és el quart trastorn crònic present en una important proporció entre la població infantil (entre el 6% i el 7%). Sembla que, malgrat la fortalesa física dels infants, hi ha dolences modernes relacionades amb factors ambientals i familiars que tenen una repercussió especialment gravosa sobre el seu estat de salut. Altres dades de l'enquesta referides a la població entre 15 i 24 anys posen de manifest que, si durant la dècada dels 80 la proporció de joves que pateixen com a mínim un trastorn crònic tendeix a decréixer (a l'igual que passa amb la resta de la població major de 15 anys), aquesta tendència s'inverteix al llarg dels 90, i l'any 2.000 la població barcelonina amb algun trastorn crònic és força major que el 1992 per a tots els grups d'edat per sobre dels 15 anys. No tenim dades per a la població de menys edat, però podríem aventurar que aquesta tendència pot donar-se, més accentuada i tot, entre aquest col·lectiu[6].

Finalment, respecte a les operacions patides per menors de 14 anys (taula D26), bàsicament es concentren en intervencions que podríem considerar menors, com ara les apendicectomies, les adenoïdectomies sense amigdalectomia (intervenció que pràcticament només es fa a menors), les reparacions unilaterals d'hèrnia inguinal, o les injeccions de substàncies terapèutiques o profilàctiques.

2.1.2.3. Discapacitats físiques i mentals

Entre els menors de 6 anys, els problemes congènits són els causants de les deficiències en gairebé la meitat dels casos, mentre que els accidents no tenen cap mena d'incidència

[6] Per més informació, veure l'explotació de l'enquesta (IMSB, 2.000)

(taula D27). Els problemes en el part són la causa de la deficiència en el 7% dels casos, sobretot en els que tenen a veure amb deficiències mentals o del sistema nerviós, i patir alguna malaltia causa la deficiència en gairebé 1 de cada 5 casos, destacant aquesta causa en les deficiències viscerals. Altres causes que no són ni congènita, ni accident, ni malaltia, ni problemes en el part són l'origen de la deficiència en un nombre important dels casos, gairebé 1 de cada 4, i destaca com a factor causant en les deficiències en el llenguatge, la parla i la veu.

La taxa de persones amb discapacitat (taula D28) és més petita entre els menors que entre la població total. Al voltant de 1 de cada 50 o 75 joves té alguna discapacitat a Espanya, mentre que en el total de població la relació és d'una persona de cada 11. En el cas de les dones, la desproporció s'accentua; hi ha més dones amb discapacitats entre la població general, i en canvi són menys les nenes i noies entre 10 i 24 anys amb discapacitats que els nois. Si hi ha més dones discapacitades és bàsicament perquè hi ha més dones velles que homes vells, i les discapacitats s'incrementen moltíssim amb l'edat. En quant a la menor taxa de discapacitats masculines abans dels sis anys, això es deu a què el nombre total de naixements masculins es superior al de naixements femenins, i per tant, a igual nombre de persones discapacitades, la taxa resulta un xic major entre les noies.

Entre les deficiències que van desapareixent a partir de la frontera dels 6 anys (taula D29), destaca la categoria de deficiències viscerals. Entre les dades de la taula, potser la més impactant és la que fa referència a les deficiències mentals, per la importància relativa que tenen en els diferents grups d'infants i joves, amb un important salt numèric a partir dels 10 anys. Part d'aquest increment pot deure's a la major facilitat que actualment es té per detectar deficiències i malalties en els fetus humans, de manera que cada cop més parelles poden optar legalment per no tirar endavant un embaràs on es detectin aquestes deficiències o malalties. Però bona part de l'augment té a veure amb les deficiències mentals adquirides, un fenomen preocupant, com el de la resta de deficiències adquirides a partir de la pubertat, probablement degudes en bona mesura a accidents (deficiències visuals, d'oïda, osteoarticulars o del sistema nerviós).

Pel que fa al tipus de disminució (taules D30 a D35), la disminució psíquica té especial presència entre els menors, especialment entre els 5 i els 16 anys. La segona disminució més present entre els menors és la disminució física, la més comú entre la població adulta, i la malaltia mental. La disminució auditiva i la visual amb xifres entre els 450 casos i els 600, afecten en similar mesura als menors, si bé no als adults (entre els que la disminució auditiva té molt menys pes que la visual i, sobretot, que la malaltia mental). I en quant als graus de disminució, entre els menors de 16 anys el pes relatiu dels graus de disminució més greus (superiors al 65%) són inferiors que entre la resta de la població. Podem pensar que la disminució que pateixen sol ser de menor envergadura, o bé que els menors ho tenen més fàcil perquè se'ls reconegui un grau de disminució baixa que no la població adulta.

A la taula D36 podem veure l'evolució temporal que a Espanya i a Catalunya han tingut una sèrie de discapacitats relacionades amb malalties de naixement. En general, al llarg dels 90 es dona un important retrocés en l'impacte de totes elles sobre els nascuts. Potser el cas més interessant és el de la Síndrome de Down, amb una evolució molt diferent a Catalunya i Espanya. Mentre que a Catalunya la reducció dels casos és espectacular, sobretot des de 1991, naixent el 1997 una proporció quatre vegades menor que el 1980 de persones amb aquest síndrome, a Espanya el descens és molt menys accentuat, gairebé no és ni tan sols indicatiu d'una tendència estable a la baixa. Caldria saber si la raó d'aquesta desigual tendència és la major capacitat de detecció mèdica d'aquests casos a Catalunya que a Espanya, la diferent cultura -mèdica i/o de la població afectada- a un i altra territori, o si la raó cal buscar-la en d'altres elements[7].

2.1.2.4. Accidents

Els infants barcelonins, tant nois com noies, tendeixen a patir accidents amb certa facilitat, si més no si ho comparem amb els grans grups de població per sobre dels 15 anys (taula D37). Un 28% dels nens i un 26,8% de les nenes menors de 15 anys han tingut com a mínim un accident durant l'any anterior a l'enquesta de Salut Barcelona

[7] Una anàlisi crítica del sistema sanitari espanyol, al qual ja hem fet algunes referències -i més que n'hi haurà- es troba a Sanchez Bayle (1996) i Dardet/ Peiró (2000)

2000. En canvi, els percentatge entre els homes de 15 a 44 anys és del 21,5%, i entre les dones d'aquesta franja, del 16,3%. De fet, els infants són els que més ús fan del servei d'urgències en l'atenció mèdica amb diferència, com veiem en la taula sobre visites al servei d'urgències durant l'any anterior a l'enquesta (taula D38). En bona mesura això és el resultat de la major accidentalitat infantil[8]. Amb tot, aquestes dades han de ser matisades, perquè ni tots els grups d'edat durant la infància s'accidenten de la mateixa manera, ni tampoc tots els adults. La prevalença és diferent per infants més petits i pels adolescents, com ho és pels joves que acaben de fer 18 anys i per les dones que tenen més de 40 anys. Cal revisar altres fonts per poder matisar aquestes diferències i causalitats internes.

A les taules D23 i D24 ja hi podíem veure com una causa d'altes mèdiques amb un pes més gran entre els infants i joves que entre la població adulta és el de les altes motivades per fractures, ingrés relacionat amb estils de vida propis de la infància (jocs, esports i activitat física) i de la joventut (les mateixes causes que en els infants, amb l'afegitó de les fractures motivades per accidents de trànsit). De fet, a la taula D39 es fa una presentació general de l'accidentalitat dels infants i d'altres grups de població, i podem veure quin són el tipus d'accidents que solen patir els infants, especialment els nois; caigudes i cops. Són accidents que fàcilment podem associar al fet de jugar, ja sigui al carrer o a casa. La diferència entre nens i nenes és molt notable, i posa de manifest una forma de fer, de jugar, d'anar pel carrer, diferent: els nois, més esverats, les noies, més curoses.

Durant els primers anys de vida, l'accidentalitat dels infants és menor, fins i tot inferior a la mitjana poblacional. En canvi, a partir dels 5 anys, l'accidentalitat puja força, i és especialment alta entre els joves de 16 a 24 anys (taula D40). Entre els 5 i els 24 anys el percentatge d'accidentats és superior a la mitjana de població. La dada més espectacular de la taula és la desigual distribució dels espais on cada grup d'edat és més vulnerable als accidents. Els infants de menys de 5 anys són vulnerables a casa, espai on passen la major part del dia, on comencen a caminar, a descobrir, a ser actius, amb els petits

[8] Hi ha altres motius en el pes de les visites dels infants als serveis d'urgències, relacionats amb la necessitat d'atenció immediata als infants que els pares demanden davant d'un problema de salut dels infants.

riscos (caigudes, contusions) que implica. Els infants de 5 a 15 anys són vulnerables a l'escola i al carrer, espais on passen una part important del seu temps jugant, fent esport i altres activitats físiques. Els joves són vulnerables al accidents de carretera, espai al que accedeixen com a conductors a partir d'aquesta edat, on les repercussions de l'accidentalitat poden ser, en termes generals, més dramàtiques.

FIGURA 4. EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE FERITS EN ACCIDENTS DE TRÀNSIT SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1990-1997

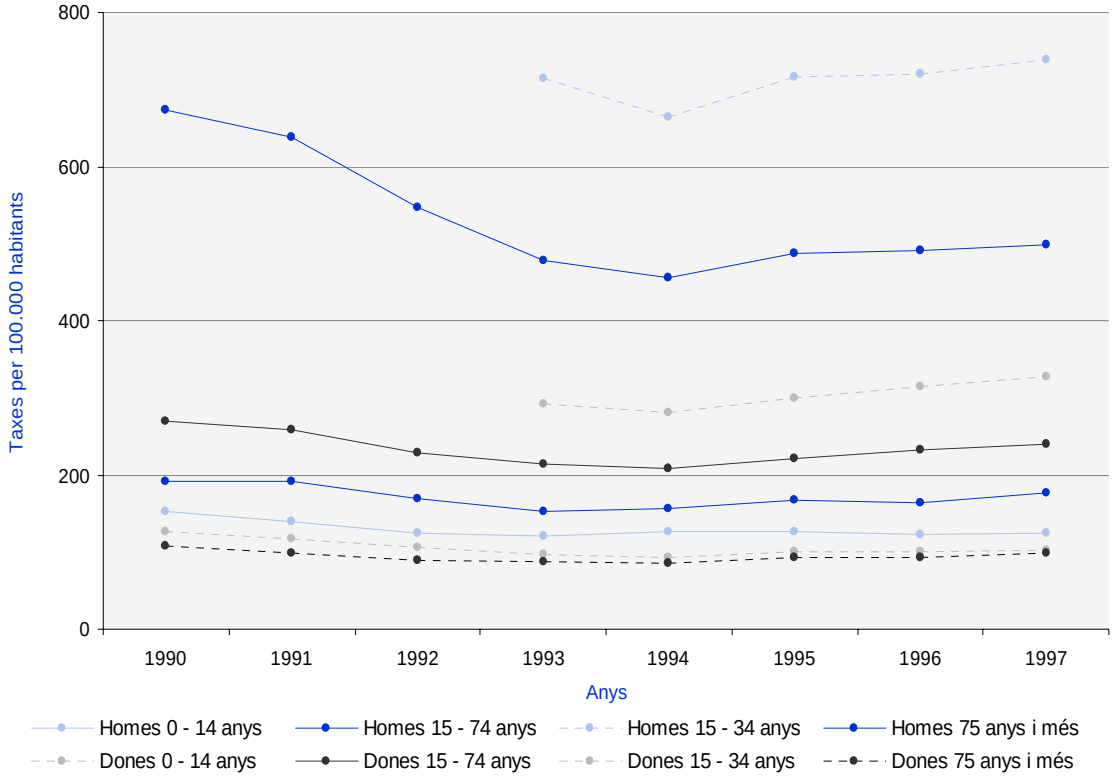

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Tráfico*.

Un altre element a comentar és la taxa d'accidents amb ferits infants (0 a 14 anys) (taula D41). Les taxes, tant en homes com en dones, són molt més baixes que en els grups de joves i d'adults, i se situen aproximadament al nivell de les taxes de la tercera edat, al voltant dels 100 o 150 ferits sobre 100.000 habitants. La menor incidència de ferits sobre aquestes edats, la seva menor vulnerabilitat (tot i ser els grups socials considerats més vulnerables i dependents) ve motivat pel fet que no condueixen vehicles a motor, per tant no comptabilitzen (en el cas de la tercera edat sí, però en una petitíssima mesura) conductors, rol social de major exposició a patir accidents. Per contra, els

accidentats són en més proporció de casos víctimes no responsables (perquè no conduïen) o en situació relativa de major vulnerabilitat (com a vianants).

La taula D42 ens mostra com els vianants víctimes menors de 25 anys són el 30% del total, i més de la meitat d'aquests són menors de 15 anys. La distribució de vianants víctimes s'intueix equitativa entre tots els grups socials. En canvi, la proporció de víctimes que han comès alguna infracció és més elevada entre els infants menors de 15 anys (al voltant de dos terços) que entre la població jove i adulta (el 60%). Probablement, aquesta diferència no es deu a que els infants cometen més infraccions com a vianants, sinó que quan les cometen els efectes tenen més possibilitats de ser dramàtics (a tothom li pot venir al cap la imatge del nen que, seguint una pilota, creua un carrer sense mirar). En aquest sentit, cal destacar l'alta proporció de nens de 5 -14 anys que resulten accidentats en irrompre o creuar antireglamentàriament un carrer.

Quadre resum

- Hi ha un percentatge força elevat de cesàries en els parts (al voltant del 20%), sobretot en el cas dels centres concertats. Tot i els esforços polítics actuals per fer-ne disminuir el percentatge, aquest amb prou feines davalla.

- La maternitat adolescent i juvenil es troba en uns nivells força baixos a la ciutat de Barcelona.

- Cada vegada hi ha més proporció de menors amb un pes al néixer inferior als 2.500 grams. Aquest és un indicador que no necessàriament indica situacions mèdiques de risc, però que en qualsevol cas mereix l'atenció i anàlisi dels experts.

- Els infants són un col·lectiu que passa poc pels hospitals, comparat amb la resta de la població. Amb tot, destaquen els ingressos relacionats amb malalties de l'aparell respiratori o les causades per estats morbosos mal definits.

- Bona part de deficiències dels menors d'edat tenen a veure amb defectes congènits. Destaquen pel seu volum les disminucions psíquiques i les deficiències mentals. A Catalunya, ha disminuït molt el nombre de infants amb Síndrome de Down (i també d'infants amb d'altres deficiències) com a conseqüència de les millores en la detecció fetal de certes malalties.

- Els menors tenen una alta accidentalitat a partir dels 5 anys i, sobretot, a partir dels 15 i durant la joventut. Molts accidents són conseqüència de l'alt nivell d'activitat física dels menors. Cal destacar que, quan són més menuts, els infants solen patir accidents (generalment poc greus) a casa; fins els 15 anys, el carrer i l'escola són els espais on es produeix aquesta accidentalitat, i durant l'adolescència, la carretera passa a ser l'espai de bona part dels accidents.

- Els infants no són un col·lectiu massa vulnerable a patir malalties, trastorns i accidents de molta gravetat, i en canvi són força vulnerables a malalties, trastorns i accidents de menys gravetat. Les causes d'aquesta baixa vulnerabilitat són de caire fisiològic i pel fet de no tenir estils de vida autònoms que impliquin massa riscos; en aquest sentit, les noies encara són menys vulnerables que els nois. La baixa vulnerabilitat relacionada amb els estils de vida (mortalitat i accidentalitat per causes externes) es va perdent en la mesura que l'infant creix, sobretot a partir de l'adolescència, i molt especialment en el cas dels nois. En tot cas, la vulnerabilitat dels infants és especialment greu perquè en bona mesura té relació amb la seva relació de dependència respecte la família i altres institucions tutelars i socialitzadores, i no per fragilitats fisiològiques o derivades d'estils de vida escollits.

2.1.3. HÀBITS I PAUTES DE SALUT

Durant la infància, els nens i nenes aprenen a casa, a l'escola, i a la resta de contextos de socialització, els hàbits i comportaments que determinen, a curt i a llarg termini, uns usos quotidians més o menys saludables.

2.1.3.1. Alletament i hàbits alimentaris

Els patrons d'alimentació del nadó, i sobretot les pautes d'alletament matern solen considerar-se com indicadors de salut maternoinfantil, ja que l'alletament matern és la millor font alimentària, la més completa i equilibrada pel nounat, i actualment és aconsellat pels organismes internacionals corresponents. A l'avantatge nutricional s'hi afegeix la consideració que l'alletament afavoreix el contacte entre el nadó i la mare, quelcom positiu pel desenvolupament psicoafectiu del nadó. A Espanya i a Catalunya, després d'un període on l'alletament matern va tenir poc predicament públic i poc arrelament social, en tant que se l'associava a pràctiques anacròniques en un context social en modernització, darrerament s'intenta tornar a potenciar l'alletament, malgrat les reticències i obstacles de diferent mena amb que pugui topar (com l'ocupació femenina o les conseqüències estètiques per a la dona d'alletar el fill).

FIGURA 5. EVOLUCIÓ DE LA LACTÀNCIA MATERNA EXCLUSIVA. CATALUNYA. 1990-1999.

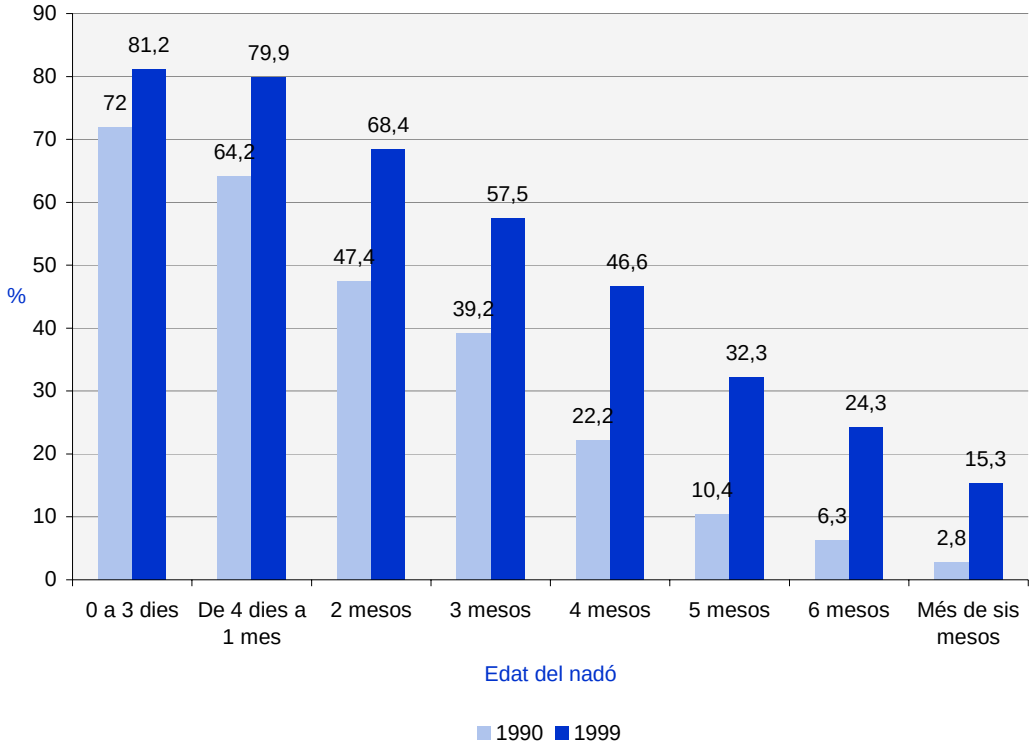

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya.

Les dades del Departament de Sanitat i Seguretat Social sobre els canvis en l'alletament matern entre 1990 i 1999 reflecteixen com al llarg d'aquesta dècada no només s'ha incrementat considerablement les dones que alleten els seus nadons, sinó que es perllonga considerablement el temps en el que les mares donen el pit, com a font d'alimentació exclusiva, als nadons (taula D43). Als sis mesos de néixer, les dones que donaven el pit al fill de forma exclusiva són una de cada quatre, mentre que el 1990 era quatre vegades inferior.

Els hàbits alimentaris dels nens d'entre 1 i 15 anys no semblen ser negatius en termes generals, si bé mostren la seva principal carència pel que fa al consum de verdures. L'enquesta nacional de salut d'Espanya del 1997 evidencia, això sí, que hi ha certes diferències entre infants en quant als hàbits alimentaris, sobretot en el referent a l'estatus familiar (taules D44 a D48). El consum habitual dels productes alimentaris referenciats a les anteriors taules entra dins dels paràmetres del que és una correcta

alimentació durant la infància i l'adolescència. Així, el fet que entre el 70% i el 80% dels menors de 15 anys consumeixin dos gots de llet al dia o més s'ha de considerar, per les edats que ens ocupen, quelcom positiu. El mateix podem dir del 85% d'infants que consumeixen iogurts o *petit suïssos* com a mínim tres vegades setmanals, o del més del 70% que consumeixen aquests derivats làctics 5 vegades setmanals o més. En la mateixa direcció, el 70% dels infants consumeixen carn o peix gairebé a diari o a diari, i el 90% com a mínim 3 vegades setmanals. El consum de fruita guarda unes proporcions similars, tres quartes parts dels menors de 15 anys en consumeixen a diari o gairebé. Només la verdura, com dèiem, és consumida en moltes menors proporcions; només un terç en consumeixen 5 cops setmanals o més, i al voltant d'un 40% dels menors de 15 anys en són baixos consumidors (dos cops setmanals o menys).

En relació al sexe i a l'edat, les diferències en els nivells de consum dels diferents productes existeixen, si bé no són excessivament accentuades. Els nens tendeixen a consumir més llet i iogurts que les nenes, mentre que el consum de carn, verdura i fruita sembla similar (caldria saber, però, si entre els consumidors habituals, la quantitat diària ingerida és o no similar). Pel que fa a les edats, el grup de més de cinc anys consumeix notablement menys llet, força menys iogurts, i molta menys verdura. Sembla que en la mesura que creixen, els infants miren d'evitar certs productes que els resulten poc apetitosos: la llet i sobretot les verdures són les els aliments en els que això és més clar. El descens en el consum de llet no repercuteix en un increment en el consum de iogurts, producte derivat que, per tant, no és consumit com un substitutiu de l'original. En canvi, el consum de fruita baixa, però poc, i el consum de carn es manté inalterable. Són productes que semblen seduir més als infants, dins d'aquells que caldria considerar indispensables.

FIGURA 6. INFANTS MENORS DE 15 ANYS QUE MENGEN VERDURA MENYS DE 3 VEGADES A LA SETMANA SEGONS ESTATUS FAMILIAR, SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1997

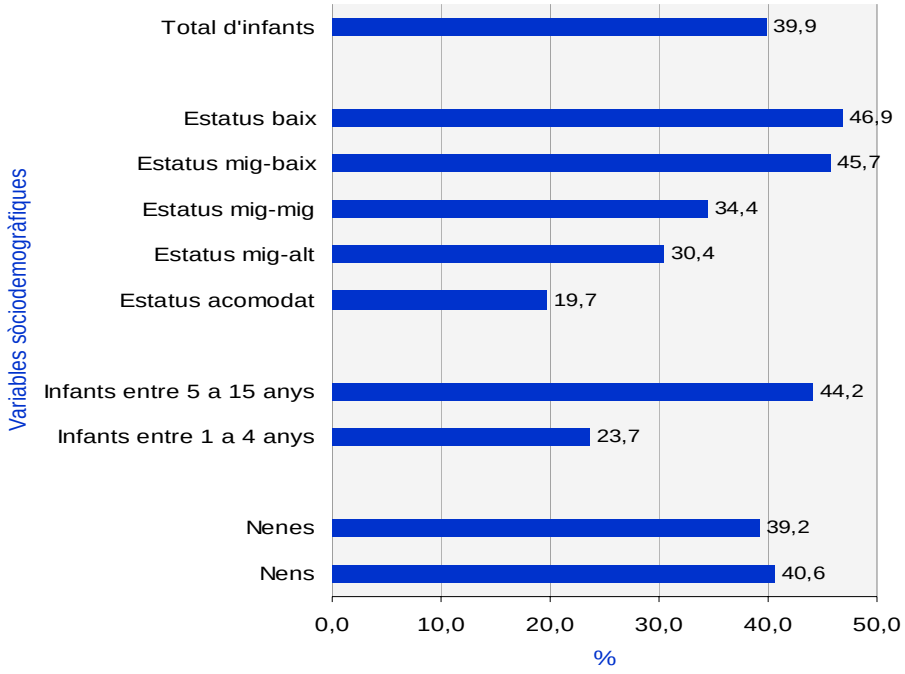

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Encuesta Nacional de Salud 1997* (Ministerio de Sanidad y Consumo, 1999).

On trobem unes diferències que semblen significatives malgrat que el tamany de la mostra sigui un xic reduït, és en el referent a l'estatus social de la família de l'infant[9]. En termes generals, el consum dels anteriors productes alimentaris és més baix com més baix és el capital econòmic (estatus professional) i cultural (nivell d'estudis) de la família. És quelcom que trobem en tots els productes, però que és més accentuat en els dos productes que són percebuts per molts infants com a poc apetitosos; la llet i la verdura. Les diferències en el consum de fruita o de iogurts existeixen, però són menys accentuades. Així, mentre que els infants d'estatus alt que consumeixen menys d'un got de llet al dia són el 3,1%, entre l'estatus baix són el 14,8%, i en canvi els infants d'estatus alt que mengen iogurts o *petit suïssos* menys d'una vegada setmanal són el 6,3%, mentre que els d'estatus baix són el 9,5%. El cas de la verdura, com dèiem, és aquell on les diferències són més accentuades. El 80% dels nens d'estatus alt consumeixen verdura 3 o més vegades a la setmana, mentre que entre els nens d'estatus

baix o mig-baix el percentatge és de poc més del 50%. Un de cada 5 nens d'estatus baix no mengen verdura almenys un cop a la setmana, mentre que la proporció, en el cas dels nens d'estatus alt, és d'un de cada 50. Són diferències aquestes que no semblen poder-se originar en la dificultat econòmica d'accedir aquests productes, ja que la verdura no és l'aliment més car del mercat, sinó en relació a consideracions d'índole cultural o educativa.

En canvi, les diferències respecte el consum de carn potser sí que puguin ser explicades, si més no parcialment, per raons de tipus econòmic. Si bé les diferències respecte als consumidors diaris de carn o peix són notables, els infants d'estatus baix que en consumeixen 5 o 6 vegades setmanals són 10 punts superiors als d'estatus alt, cosa que iguala l'estadística força. És possible que siguin raons econòmiques les que restringeixin el consum de carn o peix, productes relativament cars al mercat. La important diferència entre els que consumeixen carn una o dos vegades a la setmana (2,1% en els nens d'estatus alt, 13% en els nens d'estatus baix), contrasta amb el fet que gairebé no hi ha nens que no mengin carn com a mínim un cop a la setmana. Això ens fa pensar que és un aliment que es considera important, i que les famílies s'esforcen per incloure a la dieta, per poc que sigui[10].

2.1.3.2. Higiene corporal i salut dental

Encara que el concepte d'higiene, en el context històric, del seu naixement també té unes arrels ideològiques, preferim emprar-lo genèricament abans que l'expressió, que ha anat guanyant terreny aquests darrers anys, d'"hàbits de vida saludables". No només perquè és una expressió farragosa, sinó també perquè moltes vegades el contingut del que analitzem no es correspon exactament amb el que l'expressió predica (en el doble sentit, tan gramatical com moral).

[9] L'estatus social està calculat a partir de combinar les variables referides al nivell d'estudis i la professió del sustentador principal (Ministerio de Sanidad y Consumo, 1999).

[10] Sobre l'alimentació hi ha una bibliografia que ens permet interpretar aquestes dades de forma complexa, entre la que assenyalarem la produïda al nostre país per Carrasco (1993), Contreras (1993, 1996) o Gracia (1996)

Entre aquests hàbits ocupa un lloc principal la pràctica d'exercici físic, si bé ens els darrers anys han començat a aparèixer veus crítiques que apunten els perjudicis físics de la practica excessiva de l'esport, sobretot en l'alta competició i en menors d'edat encara en període de formació física i mental. Fer activitat física no és una pràctica massa habitual entre la població espanyola (taula D49). Només el 28% dels homes i un 16% de les dones fan exercici com a mínim diverses vegades al més. La resta, gairebé 3 de cada quatre homes i 5 de cada 6 dones duen una vida altament sedentària. Entre els menors, les xifres són força diferents. Abans de fer 5 anys, pocs són els menors que fan exercici físic amb regularitat, encara que és un període de la vida en el que l'exercici físic és continu i no necessita de temps i espais pautats. És a la franja d'edat de 5 a 15 anys on més nombre d'individus, el 59%, fan exercici amb certa regularitat en el temps de lleure, però en la franja d'edat posterior (16 a 24 anys) el percentatge s'ha reduït al 35%.

El bany o dutxa diari és un costum històricament nou, que poc a poc es va estenent a més i més grups de població. És un hàbit que, com ha passat en tants altres al llarg del "procés de civilització", s'estén dels centres a les perifèries socials; de la ciutat, amb unes pautes de vida amb menys referents tradicionals, al camp; de les classes benestants a les més modestes; de les edats adultes a les velles i infantils. Dutxar-se diàriament ha passat així, en pocs anys, de pràctica excèntrica a distingida, de distingida a general, i de general a normal, és a dir, pràcticament obligatòria. Qüestions com el cost i l'accessibilitat de l'aigua o la percepció subjectiva dominant sobre el sentit de la netedat corporal o la circulació de les olors fan possible aquesta tendència, un ús que per a molts constitueix, tant a nivell ecològic com de salubritat personal, un abús. Sense entrar més en el tema, volem assenyalar dos elements: 1) l'elevat percentatges de menors de 15 anys que es dutxen diàriament, força més de la meitat, dada que ens arriscaríem a assegurar que representa un salt quantitatiu molt important respecte els menors de fa 20 anys; i 2) el fet que és entre la població amb menys estatus social i en els municipis més petits on menys proporció de menors es dutxen diàriament, incrementant-se el percentatge amb el tamany del municipi i amb l'estatus social, en termes generals (taula D50).

Pel que fa a l'indicador de la salut dental, el 1997, més del 90% dels nens menors de 5 anys i el 81% dels d'edats compreses entre els 5 i els 15 anys conserva totes les seves dents naturals (taula D51). Entre els infants de 5 a 15 anys, les consultes al dentista motivades per la ortodòncia són el 11,5%. En canvi, hi ha molts menors i joves amb càries no intervingudes (el 21,2% de 5 a 15 anys) i encara una major proporció de menors i joves amb dents o queixals empastats (un de cada quatre). L'elevat percentatge d'empastaments és només relativament preocupant, perquè ens assenyala un problema mèdicament resolt, si bé també una població amb uns hàbits de consum i de neteja dental que segurament no són els més escaients. En canvi, les càries no intervingudes són una patologia que es coneix però que no es resol, la qual afecta a 1 de cada 5 infants de 5 a 15 anys (i que en molts casos pot ser que no es resolgui perquè afecti a dents de llet), i a més de 1 de cada 3 joves. La seguretat social només financia les extraccions de dents, no els empastaments, sent aquesta una solució que cal pagar. Si aquesta és la causa de l'elevat nombre de càries no resoltes (i no una certa desídia o fins i tot por a anar al dentista, causes que també poden tenir un cert pes relatiu), sens dubte és aquest un indicador clar d'un espai de precarietat en el sistema de salut espanyol que afecta de manera molt directa els infants.

Hi ha una part significativa de la població que mai ha anat al dentista, el 13,5%, i pel que fa als menors, 9 de cada 10 menors de cinc anys, 1 de cada 4 infants entre 5 i 15 anys, i 1 de cada 10 joves de 16 a 24 anys (taula D52). En edats superiors, la gent que no ha anat mai al dentista és menor, entre 1 de cada 15 i 1 de cada 20. Menys de la meitat de la població adulta ha anat al dentista el darrer any, mentre que en les edats entre 5 i 24 anys el volum és un xic superior al 50%. La combinació d'aquestes dades sembla apuntar que la major part de la població espanyola només va al dentista quan es troba amb algun símptoma o molèstia que li impedeix viure amb normalitat, si bé entre els joves i els menors hi ha una certa major tendència a anar al dentista de manera més sistemàtica. Les dades de la taula D53 apunten en la mateixa direcció, si bé la categoria "revisió" pot englobar tant revisions periòdiques com consultes per algun dolor concret.

Amb tot, cal indicar que la salut dental dels menors, almenys dels menors de 12 anys, ha anat a millor en el període 1985-1994 (taula D54). Els nens amb geniva sana són el

doble el 1994 que el 1985, i els nens amb càries han disminuït en més de 20 punts, sent el 1994 un problema molt estès, però no pràcticament universal, com el 1985.

FIGURA 7. INFANTS QUE ES RENTEN LES DENTS DIÀRIAMENT SEGONS ESTATUS FAMILIAR, SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1997

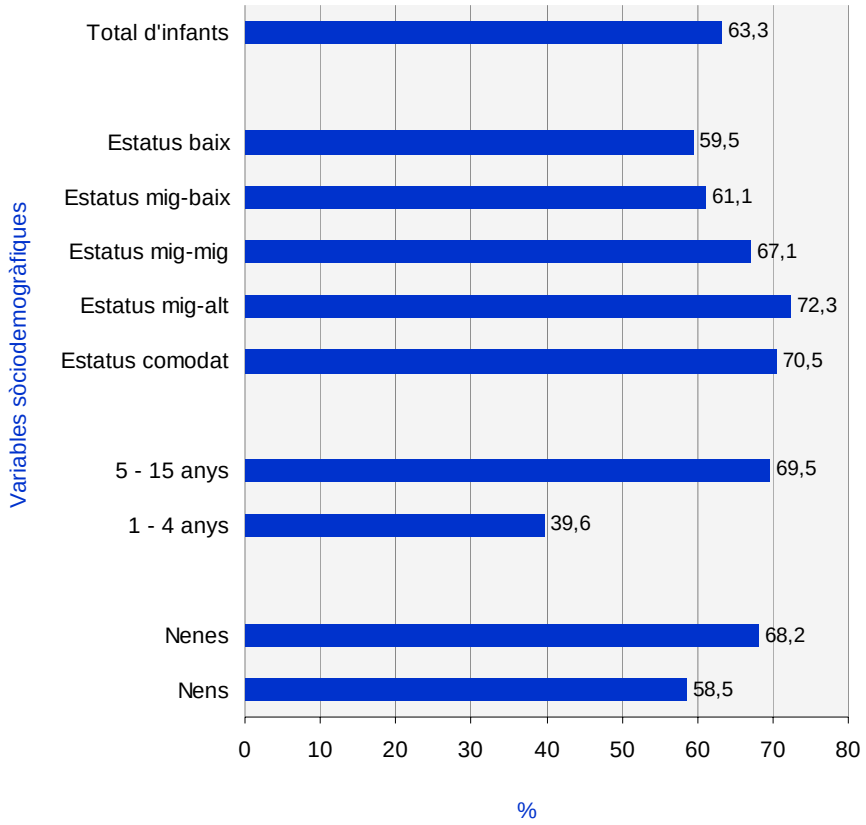

Font: Elaboració CIIMU a partir de les dades de l'*Encuesta Nacional de Salud 1997* (Ministerio de Sanidad y Consumo,1999)

Finalment, pel que fa a l'hàbit higiènic per excel·lència en el terreny de la salut dental, rentar-se les dents, és un hàbit força estès i que practiquen gairebé tots els nens de 5 a 15 anys, si bé no en tots els casos amb la freqüència adequada: tots els dies, que ho fan al voltant de 2 de cada 3 nens menors de 15 anys (taula D55).

2.1.3.3. L'estat de salut dels menors

No hi ha massa indicadors específics que ens puguin dir quin és l'estat de salut dels menors a Barcelona, Catalunya, i Espanya, ja que aquesta categorització és una espècie de calaix de sastre on s'hi consideren tant situacions objectives com percepcions subjectives. Qualsevol indicador de salut i qualitat de vida té a veure, d'una forma més o menys directa, amb els estats de salut. Amb tot, s'ha procurat seleccionar aquells indicadors que ens permeten apuntar quina és la situació dels menors als nostres territoris de referència.

Un bon indicador objectiu sobre l'estat de salut és saber fins a quin punt les persones han de modificar les seves activitats quotidianes per algun tipus de handicap de salut (taula D56). Pel que fa a les restriccions d'una certa durada de l'activitat (més de deu dies), a l'enquesta de salut nacional espanyola del 1997 un 17,1% de la població reconeixia que en el darrer any havia patit alguna restricció d'aquesta durada per molèsties o símptomes. Entre la població infantil i juvenil, la proporció és força menor. Destaca sobretot el baix percentatge, el 7,4%, en la població de 5 a 15 anys, període de la infància i de la vida en general on el cos sembla estar més capacitat per recuperar-se de símptomes i molèsties amb rapidesa, i on potser no s'hi desenvolupen conductes de risc (com conduir, per exemple) generadores d'una certa proclivitat a baixes d'activitat d'una certa transcendència.

En canvi, pel que fa a les restriccions d'activitat durant les darreres dues setmanes, restriccions moltes d'elles de menor durada, molt més puntuals, els percentatges entre la població adulta i la infantil i juvenil s'igualen força. Segons l'enquesta de salut nacional de 1997, entre la població de 0 a 4 anys, el percentatge (16,5%) és força més elevat que entre la població total (12,3%), i entre la població de 5 a 15 anys, el percentatge (11%) és més elevat que entre la població masculina total (10,1%) (taula D57). Les dades de l'enquesta de salut Barcelona 2.000 (taula D58) apunten en la mateixa direcció: la limitació d'activitat afecta el 14,8% dels nens de 0 a 14 anys, i el 13,8% de les nenes, mentre que entre la població jove i jove-adulta (15-44 anys) els percentatges són del

10,2% en el cas dels homes i del 12,7% per a les dones. En aquests tipus de restriccions d'activitat, la població infantil més menuda és especialment vulnerable, i en canvi la població jove, de 16 a 24 anys, sembla ser especialment resistent (dades de la taula de l'enquesta nacional), si bé amb unes diferències respecte a la població general poc significatives.

Tres de cada quatre espanyols van al metge almenys una vegada l'any, segons les dades obtingudes a l'enquesta de salut del 1997 (taula D59). Les dones tendeixen més que els homes a anar al metge, igual que tendien més a tenir que restringir les seves activitats. Els nens de 5 a 15 anys tenen una pauta de freqüències de visita similars a la de la població total, mentre que els joves (16 a 24 anys), tot i anar-hi una vegada a l'any en similar proporció, semblen tendir a espaiar més les seves visites. En el cas dels nens de 0 a 4 anys la tendència és la contrària: no només hi van més (pràcticament tots hi han anat almenys una vegada el darrer any), sinó que també amb molta major freqüència (el 42,4 % hi ha anat durant les darreres dues setmanes). Això ho corroboren també les dades de l'enquesta de salut de Barcelona: només les persones grans (més de 65 anys) han anat en major proporció al metge que els infants de menys de 15 anys durant els 15 dies anteriors a l'entrevista (taula D60). L'atenció mèdica a la infància sembla estar, segons aquestes estadístiques, força ben coberta per a la major part dels infants.

A la taula sobre consum de medicaments (taula D61) hi apareixen dades en les que conflueix informació sobre l'accessibilitat dels medicaments per a la població i informació sobre com s'usen els medicaments, quelcom que pot ser interpretat de forma ambivalent: què ha suposat el que existeixi un ampli mercat de medicaments respecte, p.ex., a les estratègies preventives en salut? Hi ha sempre, darrera el fet de medicar-se, carències de salut? Gairebé la meitat de la població espanyola ha pres medicaments durant les darreres dues setmanes, segons dades de l'enquesta de salut nacional de 1997. En el cas de les dones, més de la meitat es mediquen durant el mateix espai de temps. No sembla aquest el millor indicador d'una societat saludable, i segurament són dades que haurien de fer reflexionar sobre fins a quin punt tendim a associar més la salut amb el consum de tecnologies mèdiques (medicaments, aparells de diagnòstic, etc.), i millor si són de "resolució ràpida" (p.ex. en l'anul·lació de simptomatologies molestes), que no

pas a actituds, comportaments, condicions i formes de vida, etc. que tendeixin a assegurar el nostre desenvolupament personal i social.

De tota manera, cal assenyalar que el consum de medicaments és menor entre els infants i els joves que entre la població general, especialment entre el col·lectiu de 5 a 15 anys, on poc més d'un de cada quatre infants es medicà la setmana abans de respondre el qüestionari. Entre els infants de menys de 15 anys, el producte més consumit són els medicaments per el constipat, grip, bronquitis o gola, mentre que entre els joves de 16 a 24 anys destaca la importància relativa del consum de medicaments pel dolor i per abaixar la febre.

Un altre element clau per considerar els estats de salut de la infància com a adequats, és la seva baixa exposició al risc de patir malalties. En aquest sentit, un indicador molt utilitzat, malgrat la controvèrsia que entre algunes corrents de pensament desperta aquesta temàtica, és la proporció de la població menor vacunada de diferents malalties (taula D62). A Catalunya, la població infantil vacunada de DTP, la pòlio i la triple vírica és molt elevada, ja el 1992. En canvi, a Espanya, el percentatge s'ha incrementat notablement entre 1992 i 1997, però no arriba encara al nivell d'extensió de Catalunya. La vacunació no és universal ni en un cas ni en l'altre, si bé els elevats percentatges de vacunació (solen fallar, per exemple, nens que no van a l'escola el dia de la vacunació) fan que la malaltia difícilment arreli entre la població i, conseqüentment, el risc de contraure la malaltia és baix fins i tot entre aquells que no es vacunen. En opinió dels tècnics, no hi ha pràcticament infants que no es vacunin per decisió expressa dels seus pares, en tant que ho considerin una pràctica nociva per la salut.

L'autopercepció de l'estat de salut dels menors de 14 anys és força positiva, segons la informació que podem extreure de l'enquesta de salut de Catalunya de 1994 (taula D63). Només un 4% dels infants consideren que la seva salut és regular o dolenta, mentre que en la resta de grups d'edat aquest percentatge és molt més elevat, sobretot en el cas de les dones. A més, més del 50% consideren el seu estat de salut excel·lent o molt bo, mentre que entre la població general aquest percentatge no supera el 25%. Cal dir, però, que aquesta consideració és la dels pares, no la dels infants pròpiament dits, i ja veurem

en el cas dels adolescents com això es pot posar en qüestió, o com a mínim, matisar, a partir de dades de percepció pròpia.

Quadre resum

- L'alletament és una pràctica que, al llarg de la dècada dels 90, s'ha vist notablement incrementada. Amb tot, la majoria de les mares només alleten els nadons durant els primers tres mesos després de néixer.
- L'alimentació dels infants és, en línies generals, prou correcte, si bé destaca un dèficit força generalitzat en el consum de verdures. A més, l'alimentació sembla empitjorar en la mesura que l'infant creix (i té més autonomia i capacitat de pressió i exigència respecte a allò que està disposat a menjar i allò que no). Els infants de sectors amb més estatus socioeconòmic solen vigilar més els aspectes nutricionals en el menjar, per raons de diferent índole.
- Els infants són el sector poblacional que realitza més exercici físic, amb diferència, però no és pas una pràctica infantil universal. A partir dels 16 anys, ni tan sols és una pràctica majoritària.
- Es detecta una certa precarietat en la salut dental dels infants i adolescents espanyols. Tot i que hi ha indicadors d'una millora considerable en els darrers anys, encara hi ha força càries, i un terç dels infants no té l'hàbit, el 1997, de rentar-se les dents diàriament.
- Els infants són un col·lectiu que pateix menys restriccions llargues d'activitat que la resta de grups etaris, però en canvi pateixen tantes o més restriccions d'activitat de curta durada que d'altres sectors poblacionals.
- La vacunació infantil no és universal, però els percentatges són molt elevats. No és detecten casos de col·lectius que no vacunin als seus fills per arguments mèdico-ideològics o religiosos.
- La percepció que els pares tenen sobre l'estat de salut dels fills menors de 15 anys és, en termes generals, bona. En tot cas, molt millor que la que els adults, i també els joves, tenen sobre ells mateixos.

2.2. ÉS EL "VIURE PERILLOSAMENT" PROPI DE L'ADOLESCÈNCIA? SALUT, VULNERABILITAT I ESTILS DE VIDA (15-24 ANYS)

En els diferents apartats d'aquest punt fem un repàs a alguns dels principals ítems que constitueixen terrenys que solen ser concebuts com "àmbits de risc" en els usos autònoms dels adolescents i joves. L'enfocament analític consisteix en intentar, en la mesura del possible, comparar pràctiques i percepcions d'adolescents i joves, d'una banda, i d'adults, de l'altra, per tal de copsar fins a quin punt hi ha fractures entre la manera de fer i la manera de pensar d'uns i altres, i procurar comprendre la lògica subjacent a aquestes diferències, quan les hi hagi. En el primer apartat es repassen els indicadors de mortalitat i morbiditat d'adolescents i joves, fotografia del seu estat de salut com a col·lectiu en el sentit més restringit del concepte. Posteriorment, en els apartats següents s'hi tracten les temàtiques que hem considerat que conformen, en l'imaginari col·lectiu, els "camps de risc" de la cultura i dels estils de vida d'adolescents i joves; els accidents associats sobretot a les conductes viàries, els hàbits sexuals i el consum de drogues. Finalment, fem una aproximació genèrica a d'altres aspectes de l'estat de salut dels adolescents i joves que, associats a aspectes menys espectaculars dels seus estils de vida, constitueixen indicadors preocupants de la seva qualitat de vida (si més no, des de la nostra perspectiva adulta).

2.2.1. MORTALITAT I MORBIDITAT

2.2.1.1. Mortalitat: Patologies físiques, accidents i suïcidis

Ja hem vist en l'anterior apartat com les molt baixes taxes de mortalitat infantil només s'havien vist incrementades per l'impacte conjuntural de la Sida al llarg dels anys 80 (taules D2). En el grup dels adolescents i dels joves passa exactament el mateix, encara que el canvi de tendència de l'increment a la davallada és temporalment posterior. A un increment, en aquest cas espectacular, de les taxes de mortalitat fins a principis dels 90 segueix una tendència a la davallada que s'accentua en especial el 1997. Aquí també

l'impacte de la Sida i de les causes de mortalitat externa (accidents de tràfic, etc.) tenen la clau explicativa d'aquest procés. El fet que el decreixement no es doni fins força més tard que en el grup anterior té a veure amb el fet que en el col·lectiu dels adolescents i dels adults joves hi trobem els grups de major risc de contagi de la Sida, el de major dificultat de control mèdic (contagis per contactes sexuals o per consum de drogues per via intravenosa) i on l'impacte de les campanyes preventives i dels anomenats hàbits saludables han repercutit en la població de forma més tardana.

En el grup d'edat que ara analitzem (15 a 24 anys), més de 2 de cada 3 morts són degudes a causes externes (taules D10 a D12). En el cas dels nois, gairebé 3 de cada 4 morts. En aquest grup d'edat, el nombre total de morts és cinc vegades superior a la dels infants (5 a 14 anys), el risc a morir s'ha incrementat considerablement. Amb tot, val a dir que les morts per causes externes entre els joves de 15 a 24 anys són al voltant del 13 % de la mortalitat de tota la població per causes externes (a Barcelona, 268 morts sobre un total de 2.016, el 13,3 %, a Catalunya, 381 sobre 2.867, el 13,3 %, a Espanya, 2.299 sobre 16.863, el 13, 6 %), i per tant la mortalitat per causes externes està lluny de concentrar-se en aquestes edats. En qualsevol cas, la lectura que es pot fer del fet que les defuncions per causes externes siguin proporcionalment tan elevades no té per què ser només negativa. Certament, són formes de morir evitables, degudes a accidents, suïcidis o similars, però el fet que s'incrementi el seu pes relatiu ens està dient que la mortalitat per altres causes, associades a malalties, estan baixant encara més que el que baixa la mortalitat adolescent associada a causes externes, i això és sens dubte quelcom que diu molt sobre la qualitat de vida d'un país.

A la taula D64, referida a la població de Barcelona ciutat, ens serveix per apreciar amb claredat com en el sector poblacional dels adolescents i els adults joves les causes externes i la Sida són, de llarg, les primeres causes de mort. Cal remarcar que la progressiva davallada de la Sida com a causa de mort es fa notar en la disminució entre 1997 i 1998 de la proporció de morts per aquesta causa, tant entre els homes com entre les dones. Cal recordar, per contextualitzar aquestes dades, que el nombre absolut de morts és, en aquest grup d'edat, molt major entre els homes que entre les dones; així,

l'estructura de la mortalitat és similar en homes i dones, però amb la gran diferència que les morts són més del doble en el cas masculí.

FIGURA 8. MORTALITAT PER CAUSES EXTERNES SEGONS TIPUS DE CAUSA I GRUPS D'EDAT. BARCELONA PROVÍNCIA. 1998

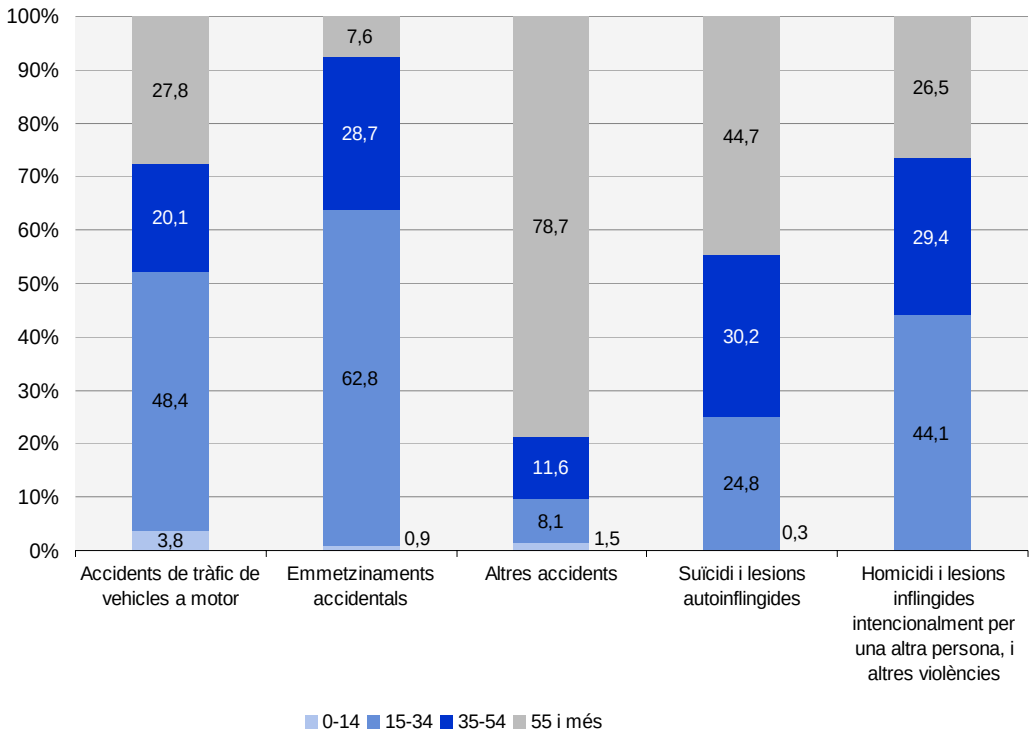

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

Les taules D 65 a D68 sobre mortalitat per causes externes aprofundeixen en les que són les raons concretes de defunció dins d'aquest gran grup de causes. Tant per al conjunt de la població com en els grups d'edat que ens interessen, les morts per causes externes es deuen en gran mesura a accidents de trànsit. És un factor que te més pes en el nombre de defuncions que tota la resta junts en els grups d'edat dels menors de 25 anys. En el grup 15 a 24 anys, el nombre de morts per causes externes s'incrementa espectacularment respecte a la suma de totes les edats anteriors (a Catalunya, les defuncions per causes externes del menors de 15 anys són, el 1998, 50, mentre que en el grup d'edat de 15 a 24 anys són 381, entre set i vuit vegades superior). Però, com dèiem anteriorment, el volum de morts per causes externes entre els joves (15 a 24 anys) no és desproporcionat respecte la població total.

També s'ha de destacar el fet que, si bé la mortalitat per causes externes de la qual són víctimes els joves entre 15 i 24 anys és al voltant del 13% de la total, pel que fa a la mortalitat per accidents de trànsit de vehicles a motor és el 27,7% respecte el total a Catalunya, i del 29,4% sobre el total a la província de Barcelona. Són unes proporcions realment elevades, deu punts superiors al següent grup d'edat amb més mortalitat per accidents de tràfic (grup de 25 a 34 anys). A Catalunya, en accidents de tràfic, el 1998 hi ha 30 defuncions de menors de 14 anys, en front a les 244 de joves de 15 a 24 anys, vuit vegades més.

La taula D69 mostra precisament l'elevada taxa de mortalitat per accidents de trànsit entre el col·lectiu de joves de 15 a 34 a Espanya (elevada en comparació a la taxa per a la població total), en contrast amb les xifres, molt menors, en els grups de menys de 15 anys. D'aquesta taula també és important destacar el punt d'inflexió que es dóna el 1995 en les taxes de mortalitat, tant entre el joves com entre el conjunt de la població. A partir d'aquest any les taxes de mortalitat, després d'una progressiva i accentuada davallada des de 1990, comencen a créixer de forma moderada. La taula no ofereix informació sobre si la davallada s'inicia el 1990 o bé si als 80 les taxes de mortalitat eren encara superiors, ni tampoc sobre com ha evolucionat la taxa a partir del 1997.

Tornem a les taules sobre causes de mortalitat externa. Certes causes de mortalitat que sovint solen associar-se a una pretesa violència juvenil tendències autodestructives, o no són tan elevades com hom podria preveure (en el cas dels suïcidis, els joves de 15 a 24 anys són el segon col·lectiu que menys se suïcida, després dels infants menors de 15 anys), o bé tenen proporcions anàlogues a les dels adults (a Catalunya hi ha més víctimes d'homicidis i lesions entre el grup de 55 a 64 anys que entre el grup 15 a 24 anys). És pertinent destacar finalment com les víctimes d'emmetzinaments accidentals, en molts casos associades al consum de certes drogues, si bé és elevada en el col·lectiu de 15 a 24 anys, en els grups d'edat de 35 a 44 anys, i sobretot de 25 a 34 anys, ho és molt més, sent per tant una causa de mortalitat més adulta que no pas adolescent.

FIGURA 9. NOMBRE DE SUÏCIDIS SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1999

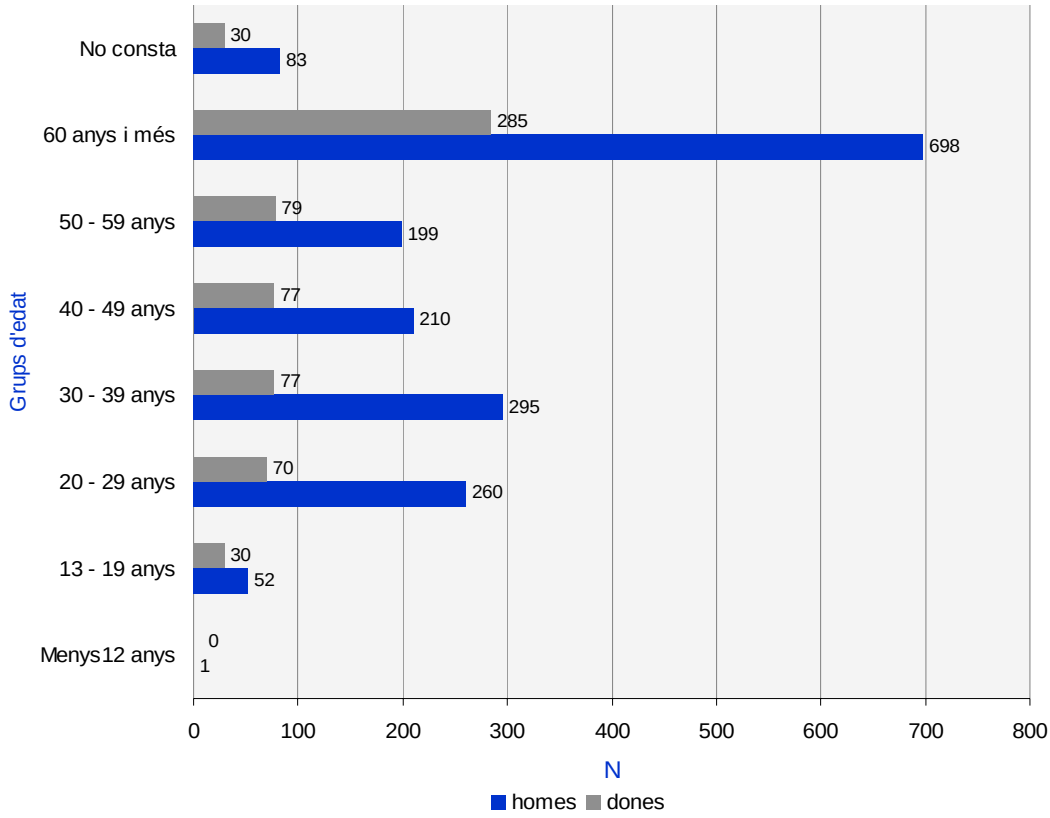

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Instituto Nacional de Estadística*

Les taules D 70 i D71 ratifiquen la idea, ja apuntada en l'anterior paràgraf sobre com entre la població adolescent (13 a 19 anys) els suïcidis són inferiors als dels grups d'edats de joves, adults i vells. Certament, el suïcidi d'un adolescent, d'un menor d'edat és molt més dramàtic que no pas el d'un adult, perquè és la renúncia a la vida d'una persona que té tota la vida per endavant, i que està en una edat en plena expansió, on les responsabilitats haurien de pesar menys. Però aquest major dramatisme no pot fer perdre l'objectivitat respecte el pes específic d'aquest fenomen; el 1999, la taxa de suïcidis adolescents era de 3,3, mentre que la dels joves de 20 a 29 anys és del 13,5, quatre vegades superior (taxa, aquesta sí, anàloga a la dels grups d'edat adults), i la de la població de més de 59 anys és del 40,1. Sobretot se suïcida la gent gran, i no tant els pretesament impulsius i irreflexius adolescents, en moments de follia. D'altra banda, el suïcidi és una pràctica que, a l'igual que les altres causes de mort per causes externes, es molt més nombrosa entre els homes que entre les dones; en gairebé tots els grups d'edat les morts masculines tripliquen les femenines, i només entre els adolescents les

diferències estan menys accentuades. Caldria veure si aquesta relativa igualació és un efecte generació (les noves generacions tendeixen a tenir actituds menys diferenciades per gènere, cosa que es reflecteix en la igualació tant de les estadístiques positives com de les negatives) o bé un efecte edat. El fet que entre el col·lectiu de joves (20 a 29 anys) les diferències de gènere siguin tan marcades com a la resta d'edats adultes, fa pensar que ens trobem més aviat davant d'un efecte d'edat, és a dir, que els motius pels quals els adolescents se suïciden tenen un perfil dominant, *grosso modo*, diferent al dels adults, sent un perfil motivacional on el pes de les diferències de gènere no és tan accentuat.

El major nombre de suïcidis entre nois que entre noies contrasta amb la informació de la taula D72, en la que s'hi reflecteix que hi ha més noies que nois que han pensat alguna vegada de suïcidar-se. A gairebé 1 de cada 4 nois li ha passat el cap aquesta idea, i a més de 1 de cada 3 noies. Xifres elevades que reflecteixen més un estat d'ànim de profunda infelicitat, si més no puntual, que no pas una tendència fàctica al suïcidi, amb unes xifres, entre els joves, prou contingudes. Pocs joves pleguen de viure. El suïcidi forma part de l'imaginari adolescent, però sembla ser més una idea reflex associada a moments de desesperació que no pas un recurs considerat. Amb tot, fóra necessari contrastar les xifres de suïcidis reeixits amb alguna referència als intents de suïcidi; és possible que aquests intents, tinguessin o no la voluntat d'acabar en la mort, siguin majors, i que les proporcions entre nois i noies siguin diferents.

2.2.1.2. Morbiditat: patologies i discapacitats

Si prenem l'indicador de causes d'ingrés a l'hospital (taules D23 i D24), les altes amb un diagnòstic relacionat amb trastorns mentals, tot i ser un percentatges relativament petit, tenen un pes relatiu força superior entre els joves de 15 a 24 anys que entre la població total, i representa el 12,3% del total de altes per aquest motiu. Una dada que ens ha de fer reflexionar sobre un dels aspectes menys òptims de la qualitat de vida dels joves (molt més que dels infants), un malestar anímic que afecta a bona part d'aquest col·lectiu, i del que els trastorns mentals n'és un indicador, la manifestació patològica dels casos en que aquest malestar és més punyent.

Entre els joves de 15 a 24 anys, les principals causes d'alta són les relacionades amb el part o amb causes obstètriques, qüestions que afecten a la dona en relació amb la futura maternitat. El fet que aquests siguin els principals motius d'alta, tot i els baixos percentatges de fecunditat entre les dones de menys de 25 anys, ens pot fer pensar que, fet i fet, les malalties i motius de baixa entre els joves, igual que entre els menors, no són excessives en termes numèrics, almenys en relació amb la resta de la població.

Ja hem vist anteriorment que la taxa de discapacitat entre la població dels menors era força més baixa que per a la resta de la població, i que aquesta taxa augmentava de manera clara a partir dels 10 anys, podent-se atribuir aquest augment a partir de la pubertat, en el que destaquen les deficiències adquirides, sobretot en accidents. D'altra banda, les diferències segons el sexe en aquest tema i per aquest grup d'edat són molt destacables. Les nenes i noies solen tenir menys conductes de risc (vial, esportiu, laboral) que els nens i nois, i per això són menys les noies que pateixen discapacitats. La diferència entre nois i noies, és molt espectacular en el grup d'edat 17 a 24 anys, en el que hi ha 20.000 nois discapacitats més que no pas noies en el territori Espanyol (taula D28). Aquestes dades ens porten, doncs, a centrar la nostra anàlisi en els hàbits i pautes lligats als estils de vida juvenils. No vol dir això que no hi hagi discapacitats que no es puguin relacionar amb altres factors que no siguin les cultures juvenils; el que sembla, però, és que tenen relativament poca rellevància.

Quadre resum

- La taxa de mortalitat juvenil va incrementar-se al llarg dels anys 80 i no va començar a decréixer fins mitjans de la dècada dels 90, amb el descens de la mortalitat associada als accidents de trànsit i, sobretot, a la Sida. L'impacte d'aquesta malaltia en la mortalitat juvenil ha estat molt més accentuada i s'ha perllongat més en el temps que l'impacte en la mortalitat infantil.

- La mortalitat juvenil afecta fins a tres vegades més els homes que les dones. El tipus de causes de la mortalitat masculina i femenina es força semblant, però l'efecte sobre la població masculina és molt superior.

- La mortalitat associada a causes externes explica 2 de cada 3 morts entre els sectors d'edat juvenils. De fet, entre la resta de grups d'edat la presència de mortalitat associada a causes externes és tan alta com entre els adolescents i joves, si exceptuem els infants, grup especialment poc vulnerable. La particularitat de la mortalitat juvenil associada a causes externes és que la proporció d'aquestes morts degudes a accidents amb vehicles a motor és molt elevada.

- Els adolescents i joves no són col·lectius on s'hi donin, comparativament parlant, excessius casos de suïcidis, encara que aquests puguin ser més dramàtics i tenir un major impacte sobre la sensibilitat col·lectiva. Hi ha menys proporció d'adolescents i joves que es suïcidin que no pas d'adults i, sobretot, de vells. Els homes, i també els nois, tenen més tendència a suïcidar-se que les dones i les noies. En canvi, sembla que hi ha més noies que han pensat en la idea del suïcidi que no pas nois; seria important saber quina és la diferència per edats i per sexe en quant a temptatives de suïcidi, per acabar de configurar aquesta mirada a aquest tema.

- Els adolescents i joves són més vulnerables a les patologies i accidents de gravetat que els infants, si bé són un col·lectiu amb baixa incidència en els indicadors generals de morbiditat. Entre les malalties i trastorns, destaca l'elevat pes relatiu, comparant-lo amb l'impacte entre la població general, dels trastorns mentals en les altes hospitalàries. Segurament és aquesta una dada que podríem prendre com indicador d'una de les noves fragilitats del nostre temps, que afecten especialment els joves: les patologies mentals.

- Entre els adolescents i joves les deficiències adquirides en accidents (sobretot de trànsit) afecten en major mesura que les deficiències degudes a altres causes.

2.2.2. ACCIDENTS

Els accidents, contusions i lesions són quelcom habitual durant l'adolescència, com podem veure a la taula D73. Una proporció superior a 1 de cada 3 nois i 1 de cada 4 noies han passat els darrers dotze mesos per algun tipus de contratemps físic mentre practicaven esport. 1 de cada 4 nois, i 1 de cada 7 noies, ha patit també algun tipus de dany físic anant en bicicleta, moto o cotxe. És molt important diferenciar el tipus d'accidentalitat segons la causa i la gravetat. No és el mateix lesionar-se o ferir-se fent esport que conduint o deixant-se conduir temeràriament, sobretot perquè la gravetat de la lesió o ferida pot no tenir res a veure. En els accidents viaris, les ferides poden tenir, en molts més casos, conseqüències irreversibles, mentre que en la pràctica de l'esport, el risc a lesions, en la majoria de casos és menor i reversible, i quedaria compensat amb els elements beneficiosos d'aquesta pràctica. Caldria veure, això sí, si hi ha algun tipus d'esport especialment nociu per a la salut dels adolescents, no només per la seva perillositat, sinó sobretot per la nocivitat de les lesions i ferides que pot produir. La freqüència, en aquest cas, té menys transcendència que la intensitat.

Pel que fa a les diferències segons el sexe, aquestes són notables, no només per la quantitat d'accidents patits, molt superior en el cas masculí, sinó també per les condicions en què es produeixen. Les noies es lesionen més a casa, i a l'escola, i també més en situacions que podríem anomenar de dependència (anant de paquet a la moto, o bé en relació amb un cotxe que encara no tenen permís per conduir). En canvi, els nois es lesionen més al carrer, fent esport, o conduint ells mateixos una bici o una moto, és a dir, en espais públics i en una situació activa. Malgrat que la proximitat en els rols socials que juguen homes i dones és cada cop major, hi ha diferències en les disposicions personals d'uns i altres que encara són força diferents, si més no en quant al volum de nois i noies que actuen de diferent manera.

FIGURA 10. PERCENTATGE D'ADOLESCENTS QUE RESPECTEN DIFERENTS MESURES DE SEGURETAT VIAL SEMPRE O GAIREBÉ SEMPRE. BARCELONA. 1999

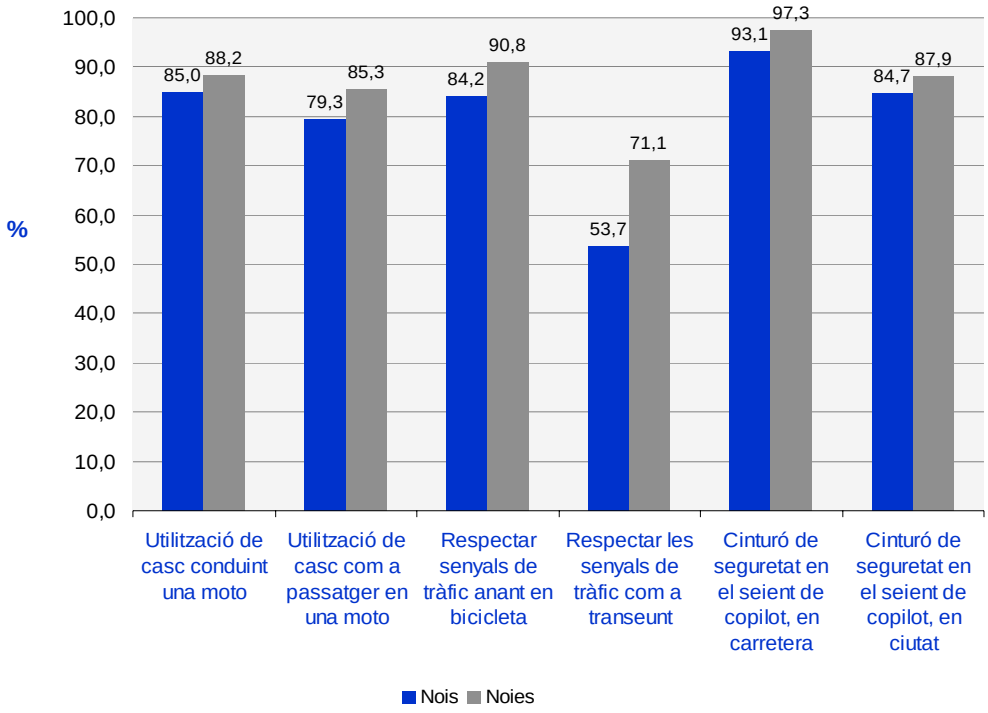

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (1999)

Les pràctiques de nois i noies en el referent a diferents mesures de seguretat vial són, efectivament, diferents, si bé no tant com es podria suposar. De fet, a les taules D74 i D75, elaborades a partir de l'enquesta als escolars adolescents de Barcelona (Dexeus, 1999), els percentatges en l'ús de cinturó de seguretat i de casc anant en moto són gairebé idèntics en nois i en noies. En canvi, les respostes al mateix tipus de preguntes en els adolescents de l'enquesta del Centre Jove de Sexualitat (CJAS, 1999) en dóna resultats diferents (taula D76). En tots els casos els nois demostren tenir una tendència a ser menys curosos en les mesures de seguretat que les noies. Les diferències no són excessives, però sí sistemàtiques. Veiem, per exemple, que tant entre nois com entre noies, entre un 50% i un 70% dels casos no usen sistemàticament el casc quan van en motocicleta, ja sigui com a conductor o com a copilot. En l'ús del cinturó de seguretat passa exactament el mateix. Cal dir que només entre el 10 i el 15% de nois i noies tendeixen a utilitzar el casc i el cinturó poc o gens, mentre que la resta sí tendeix a usar-lo, si bé en molts casos sense una total sistematicitat.

Els altres usos vials són respectats encara amb menys sistematicitat. Al voltant de la meitat dels nois i noies respecten les senyals de trànsit com a transeünts o anant en bicicleta, però no sempre. De fet, com a transeünts, el volum de nois que tendeixen a no respectar les senyals de trànsit se situa en el 45%, i el de noies, en el 30%. Sembla que en l'imaginari de molts adolescents (i no sabem si en bona part dels adults és gaire diferent), les normes vials han de ser complides pels vehicles a motor, però només quan tenen un sentit de ser en el cas dels transeünts (per exemple, si hi ha molt trànsit, per regular el moment de pas de vehicles i de transeünts). La bicicleta està en una posició intermèdia.

En la percepció del risc que comporten diferents activitats vials, les diferències de gènere són congruents amb les pràctiques que acabem de veure (taula D77). En general, les noies tendeixen a percebre les activitats vials com a més perilloses que els nois, si bé les diferències no són enormes. Tant nois com noies segueixen aproximadament la mateixa pauta en la catalogació, de més a menys arriscades, de diferents pràctiques vials. Les pràctiques que es perceben com a més arriscades són conduir begut o bé anar amb algú que condueixi begut. També es percep com a molt perillós circular amb bici o moto de nit i sense llums. En un segon nivell de perillositat se situa anar amb moto sense casc, percebut com a molt perillós per a la meitat dels nois i el 60% de les noies. En el tercer nivell de perillositat se situarien activitats com anar amb bici sense casc, en monopatí sense mesures de seguretat, o circular en bicicleta per la calçada.

La taula D78 és força interessant perquè complementa les dues anteriors. Hem pogut veure com els nois tendeixen a ser menys curosos en els usos vials, i com la seva percepció del risc de certes pràctiques vials és menys accentuada que entre les noies. Finalment, aquesta darrera taula posa de manifest com el nivell d'aversió al risc és també diferent entre nois i noies, i en aquest punt sembla que les diferències sí que són més accentuades. El 55% dels nois fan coses que consideren perilloses, amb menys o menys intensitat, per provar com són. En canvi, "només" actuen així una de cada tres noies. La diferència és notable, però en tots dos casos podríem considerar elevada la xifra d'adolescents que senten la necessitat de provar a fer coses perilloses. Probablement, aquest "fer coses perilloses" faci referència a activitats molt diferents

segons el col·lectiu d'adolescents a què fem referència (per a uns potser serà fer esports d'aventura, i per a d'altres conduir molt per sobre de la velocitat màxima permesa) però en tot cas caldria veure si és un fenomen generacional (d'unes cohorts d'edat), un fenomen d'edat (propi de l'adolescència), o bé un fenomen que s'encabeix dins d'un model cultural propi dels individus de la nostra època. En tot cas, ens arriscaríem a dir que no és exclusivament un fenomen propi de la manca de maduresa dels adolescents.

De fet, com a mínim podem considerar que la temeritat és un fenomen que té tant a veure amb el gènere com amb l'edat (taula D79). Els conductors víctimes d'accidents vials, més enllà de les diferències d'edat, són en una proporció molt major homes que dones. Entre els conductors de bicicletes, la presència de ferits lleus entre els menors de 25 anys és numèricament tan gran com entre els majors d'aquesta edat, però conforme les conseqüències de l'accident són més greus, s'incrementa la proporció de població de més de 25 anys. Els accidentats joves i adolescents són molts a partir dels 10 anys, però els accidents greus i les morts es donen entre la població adulta (la que utilitza més la bicicleta en carretera). La relació de víctimes femenines, en totes les categories de gravetat i grups d'edat és enormement menor, representant, en terme mig, 1 de cada 10 casos.

Amb la conducció en motocicleta, vehicle adolescent per antonomàsia, succeeix el mateix, i la presència de població adulta s'incrementa amb la gravetat de l'accident. La diferència és que el nombre de conductors víctimes entre els 15 i els 20 anys és elevadíssim, sigui quina sigui la gravetat de les lesions. Més de la meitat de les defuncions es donen entre els menors de 25 anys, i només 1 de cada 3 ferits greus és un adult de més de 25 anys. La desproporció entre homes i dones s'accentua encara més en el cas de les motocicletes; el afectats homes són molt superiors, especialment en les defuncions, arribant a relacions de 1 defunció femenina per cada 25 o fins i tot 50 masculines. Al contrari que amb els ciclomotors, els afectats adults són molts més que els joves d'entre 18 i 25 anys, malgrat que el nombre d'afectats en aquestes edats és elevat. La major desproporció entre homes i dones en el cas de les motocicletes s'explica principalment pel fet que sigui un vehicle d'ús més masculinitzat que el

ciclomotor (vehicle principal adolescent) o el turisme (vehicle principal adult), on la desproporció entre conductors i conductores és menor.

En relació als turismes, la relació entre afectats joves i adults és de 1 jove afectat per cada 3 o 4 adults. Igual que amb les motocicletes, la incidència del fenomen entre els joves és notable, si bé entre els adults també és significativa. La relació entre els homes i les dones s'iguala, com en el cas dels ciclomotors.

En qualsevol cas, tan factor de risc és el fet de ser jove com el fet de ser home. Els joves conductors tenen proporcionalment més accidents amb conseqüències per a la integritat física que la població adulta (amb una relació d'un accident en menors de 25 anys per cada tres, aproximadament, en població adulta). En aquest sentit, podríem dir que els joves homes tenen una conducta hipermasculinitzada en quant a la temeritat vial. La joventut també és un factor de risc en el cas femení, si bé dins del molt menor quantitat de conductores víctimes. La proporció de dones víctimes joves sobre el total de dones víctimes és només un xic menor (35%) que la relació entre homes víctimes joves i els homes víctimes total (36%).

Quadre resum

- Com els infants, els joves i adolescents són especialment vulnerables als accidents, però en aquest cas hi ha una major presència d'accidents de més gravetat. Molts dels accidents es produeixen fent esport (els de menys gravetat, molts d'ells poden produir-se a l'escola) o bé conduint vehicles (bicicletes, motocicletes o turismes).

- Les noies pateixen molts menys accidents que els nois. Les particularitats dels accidents de les noies, a part de la seva menor incidència, les trobaríem en què es donen en major proporció dins de l'àmbit domèstic o de l'escola, i en què en una major proporció de casos les noies els pateixen en una situació que podríem anomenar de "dependència" (anant de "paquet" a la moto o de copilot en el cotxe).

- Els accidents de trànsit han d'associar-se tant o més a la masculinitat que a la joventut. És un fenomen que, efectivament, té una incidència particularment alta sobre adolescents i joves, però els homes adults també són un col·lectiu de risc. En aquest sentit, podríem dir que els joves tenen una conducta "hipermasculinitzada" que n'incrementa el risc de patir accidents, tant propis com de qui els acompanya en els vehicles.

- Malgrat que els joves siguin un col·lectiu especialment vulnerable als accidents de trànsit, en termes generals sembla que el coneixement i respecte de les conductes viàries cíviques i responsables són força esteses, un xic més en el cas de les noies que en el dels nois. Les conductes irresponsables, i sobretot les conductes sistemàticament irresponsables, són preocupants, però minoritàries.

- El coneixement del risc que impliquen certes conductes (i no exclusivament en el terreny viari) no significa que alguna vegada no es facin o es provin coses que es consideren perilloses, precisament perquè ho són. Segurament l'aversió al risc dels adolescents, sobretot dels nois, és menor que la dels adults, si bé això no significa que les conductes temeràries siguin habituals ni especialment perilloses, i té a veure amb la construcció d'una identitat juvenil que, poc o molt, ha de tenir quelcom de transgressora, sobretot en el cas dels nois.

2.2.3. SEXUALITAT

En relació a la sexualitat, ens ha interessat saber quina és el nivell d'interiorització dels hàbits que, durant la relació sexual, prevenen aquelles situacions que suposen un risc per a la salut de les persones, fonamentalment les malalties de transmissió sexual i els embarassos no desitjats, així com l'impacte d'aquestes dues situacions sobre el col·lectiu dels adolescents.

2.2.3.1. Les interrupcions voluntàries de l'embaràs

Des de 1984, amb l'entrada en vigor de la reforma de l'antic codi penal que legalitzava la interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) en tres casos (risc per a la salut física o mental de la futura mare, malformació del fetus o violació), el nombre de dones que hi ha optat s'ha incrementat any rere any. A Catalunya, l'any 1987 es practiquen 175 IVEs, mentre que el 1997 la xifra s'eleva fins els 10.476, amb una taxa d'avortaments per cada 100 nascuts vius que sembla haver-se estancat al voltant dels 19 o 20 casos (taula D80). En relació als diferents grups d'edat de les mares, són les menors de 20 anys i les de més de 40 anys les que més utilitzen el recurs de l'avortament (taula D81). En aquest últim cas, sembla que les raons poden tenir més a veure amb la possibilitat, que s'incrementa amb l'edat, de risc per a la integritat física de la mare o bé del fetus, mentre que en les dones menors de 25 anys, la causa estaria més relacionada amb els trastorns psicològics que pot ocasionar en la futura mare l'assumpció d'una responsabilitat per a la qual no se senten preparades.

De tota manera, el fet que l'increment hagi estat progressiu en totes les edats fa sospitar que el recurs a la possible repercussió en la salut mental de la dona déu ser força generalitzat, perquè és la possibilitat legal a què més dones poden recórrer en cas de voler avortar. Si la majoria fossin casos de risc físic, sembla lògic pensar que el creixement del nombre d'IVEs hagués estat menys progressiu, més sobtat en el moment de la legalització. Ha de quedar clar, però, que estem parlant d'un increment progressiu

dels IVEs, no dels embarassos, i, per tant, la lectura d'aquesta dada no pot fer-se en el sentit que cada cop les joves són més irresponsables i utilitzen l'avortament de forma frívola per solucionar els problemes d'embarassos no desitjats que es deriven de la seva irresponsabilitat, sinó que, en cas de patir embarassos no desitjats, cada cop opten més per no assumir la responsabilitat d'un naixement per al qual no se senten preparades, i això difícilment pot ser considerat una frivolitat.

FIGURA 11. EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1990-1999

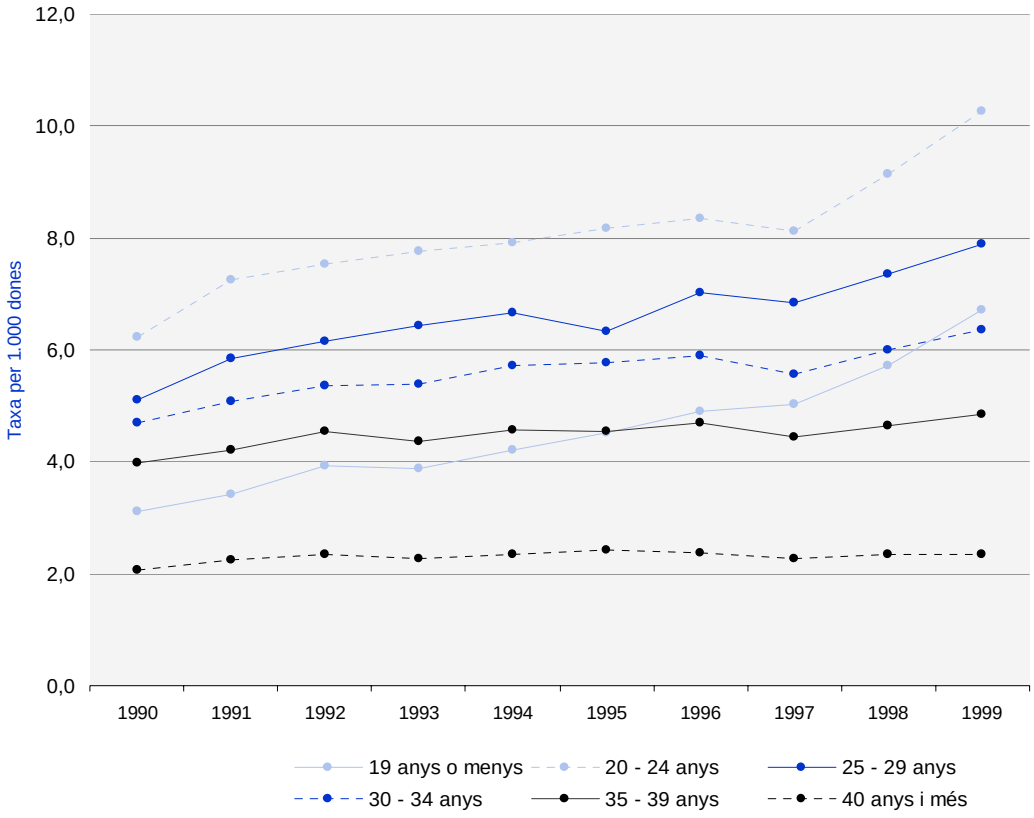

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*

Les dades sobre IVEs poden ser llegides en termes de resolució d'embarassos no desitjats en la gran majoria dels casos, i en aquest sentit, són un indicador de l'assumpció dels riscos de la població heterosexual en les seves pràctiques sexuals. Sovint es considera la població més jove, per raons que van des de la seva immaduresa fins als nous estils de vida en relació als hàbits sexuals, com la més propensa a assumir conductes de risc i, per tant, a patir embarassos no desitjats. Les taules D82 a D84

demostren que l'axioma anterior s'ha de posar en quarantena, si no titllar-lo directament d'erroni. La taxa d'IVEs per 1.000 dones és pràcticament igual entre les noies de menys de 20 anys que entre les dones de 30 a 34 anys el 1999 a Espanya. Aquesta dada és especialment rellevant si considerem que per una dona de 30 anys és molt més fàcil, en principi, fer-se càrrec d'un embaràs no desitjat, és a dir, no avortar, que per una noia de 18 anys. Les interrupcions voluntàries de l'embaràs tenen pràcticament el mateix pes percentual entre les noies de 15 a 19 anys que entre les dones de 35 a 39 anys. De la mateixa manera, els avortaments entre les dones solteres doblen els de les casades, però el 30% dels avortaments es donen entre casades, un grup social que a priori sembla el més preparat per assumir els embarassos no desitjats. A més, el nivell d'estudis no sembla influenciar en la proporció d'avortaments, pràcticament idèntica entre universitàries i dones que només tenen el primer grau d'estudis, i les mestresses de casa avorten tant com les estudiants. Aquestes dades demostren que d'avortaments i d'embarassos no desitjats en trobem entre tots els grups, sigui quina sigui l'edat, l'estat civil, els nivells d'estudis o la situació laboral. Per tant, pràctiques de risc, és a dir, l'absència d'ús de mitjans anticonceptius no és una cosa exclusiva dels joves, ni molt menys. Contra el que solem percebre com a evident, no és gens fàcil establir quins són els grups més prudents i quins els més imprudents en quant a l'ús d'anticonceptius, com a mínim les dades sobre avortaments no ens ho aclareixen.

A Catalunya les tendències són semblants que a Espanya, si bé sembla que s'hi accentuen certs processos. En primer lloc, hi ha més IVEs per cada 1.000 dones en edat fèrtil que a Espanya (taula D86). D'altra banda, el percentatge d'embarassos entre les menors de 20 anys (16,4%) i entre les dones solteres (65%) és superior a la Catalunya de 1999 (taula D85) que a l'Espanya de 1997 (taula D84). Aquest interval de dos anys pot tenir tant pes explicatiu com la diferència territorial en aquests fenòmens, que tot sembla apuntar a que han de ser explicats no tant en termes d'un increment dels embarassos no desitjats, com per la presa de consciència, entre els sectors objectivament o subjectiva menys preparats per assumir tenir descendència (dones o parelles molt joves, dones solteres) que el recurs a l'avortament a vegades és preferible a d'altres situacions. En aquest sentit, les professionals de la sexualitat que treballen al *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (CJAS), recurs destinat a població menor de 23 anys,

comenten com gairebé no hi ha noies que després de fer una anàlisi reflexiva de la situació assumeixin la càrrega de tenir un fill no desitjat. I això que a Barcelona ciutat, espai urbà on treballa CJAS i on semblaria que una certa ètica de la sexualitat menys tradicional hagués d'estar més present que a d'altres territoris, l'any 1998 el percentatge d'IVEs en menors de 20 anys és menor que el de Catalunya l'any 1999 i el d'Espanya l'any 1997 (si bé no sabem si la taxa de IVEs per 1.000 dones en edat fèrtil és major o menor que en aquests territoris) (taula D87).

2.2.3.2. La Sida com a malaltia de transmissió sexual

La Sida com a malaltia de transmissió sexual té una incidència molt poc significativa entre la població adolescent (taules D88 i D89). Des de 1981, hi ha hagut a Espanya 42 casos d'adolescents que han desenvolupat aquesta malaltia després d'adquirir el virus per contactes sexuals, ja siguin heterosexuals o homosexuals, 8 casos a Barcelona. Aproximadament dos casos nous l'any, una xifra que té un enorme interès en la comprensió del fenomen a Espanya. En primer lloc, cal dir que el fet que el nombre de casos de Sida sigui tan reduït no significa que els contagis puguin ser molt més elevats. En molts casos, es pot tenir el VIH durant molt de temps sense desenvolupar cap malaltia, i tenint en compte que la mitjana d'edat en la que els joves espanyols solen començar a tenir relacions coitals ronda els 17 o 18 anys, és lògic pensar que pot haver molts joves que tenen el virus però que no desenvolupen la malaltia fins que ja tenen més de 20 anys. Una xifra, en aquest sentit, falsament tranquil·litzadora, però que tot i així posa de manifest que la Sida té una presència relativament baixa entre els adolescents espanyols (408 casos acumulats des de 1981), i que es concentren entre els usuaris de drogues de via parental (més de la meitat dels casos, però només 4 casos nous el darrer any), sector de població minoritari. La Sida com a malaltia de transmissió sexual no només és relativament poc important en termes numèrics, sinó que a més és invisible, en tant que no hi ha dades (ni en molts casos coneixement personal) sobre la població que té en estat latent el VIH, la qual cosa, des d'un punt de vista preventiu, seria més preocupant.

Hi ha una estimació de l'any 1994 per al conjunt del territori espanyol en la qual es considera que aquell any podria haver entre 27.000 i 40.000 persones vives infectades del VIH (taula D90). Si establíssim una relació proporcional directa, tot considerant que els casos de Sida entre els adolescents per transmissió sexual no arriben a l'1% del total, el nombre de VIH per transmissió sexual entre adolescents el 1994 seria d'entre 250 i 400 casos. És una xifra agosarada, però que ens pot orientar sobre la presència invisible del fenomen del VIH entre els adolescents. El fet de no veure la Sida com un problema real, que afecta a persones, sobretot adolescents, de l'entorn, sinó com un problema mediàtic és quelcom que pot tenir un cert efecte sobre els hàbits sexuals adolescents, potser efectes contraris als buscats per les campanyes de publicitat institucionals. La Sida pot ser percebuda per molts sectors com un problema més discursiu que real (més enllà dels efectes objectius), cosa que pot repercutir en la credibilitat dels estaments encarregats de desenvolupar campanyes i pràctiques preventives. En tot cas, l'avaluació de les campanyes sobre preservatius hauria de tenir en consideració aquesta dada, i pensar en altres maneres d'arribar a les poblacions que es vol, tenint en compte les especificitats locals, les vies més pròximes de confiança, etc.

D'altra banda, un altre fenomen que es percep en les taules precedents és l'efecte diferencial de la Sida per transmissió sexual entre les i els joves heterosexuals. La Sida afecta molt més a les noies joves que als homes d'aquestes categories de transmissió, tendència que no s'inverteix fins els 30 anys. Les dones són un col·lectiu de major risc que els homes per dues raons: 1) per motius fisiològics, la seva probabilitat de contagi és més elevada en cada contacte de risc; i 2) les noies, al contrari que els nois, tendeixen a tenir relacions sexuals amb homes de més edat i, en termes generals, amb més experiència sexual que elles; per tant, amb més possibilitat de tenir el VIH que no pas nois de menys edat.

2.2.3.3. Relacions coitals i anticoncepció

El tema de la Sida i el dels embarassos no desitjats entre les joves tenen quelcom en comú. Són aquests els riscos principals, juntament amb la resta de malalties de

transmissió sexual[11], de no utilitzar barreres durant les relacions sexuals. El fet que l'impacte de la Sida per transmissió sexual i dels embarassos no desitjats no sigui superior entre la població adolescent que entre la població adulta, ni tan sols en termes relatius, ens permet veure que les conductes imprudents en el terreny del sexe estan igualment esteses entre els diferents sectors poblacionals. No pot assignar-se-li al col·lectiu adolescent una irresponsabilitat i manca de control superior que a la resta de la població. Si aquesta afirmació és certa, en principi és quelcom que es veurà reflectit en l'ús que fan del preservatiu i de la resta de mètodes anticonceptius. Per desgràcia, no hi ha massa enquestes que comparin sistemàticament els usos d'anticonceptius entre diferents grups d'edat. Només disposem d'una taula referent a l'Estat Espanyol, de 1997, que ens permet establir aquesta comparació (taula D91). Les dades, però, han de ser llegides a partir de la consideració prèvia que s'ha preguntat a tota la població, no a la població que té relacions sexuals. Això és molt rellevant perquè bona part del 80% de la població adolescent que diu no usar preservatiu senzillament no té relacions sexuals coitals (l'edat mitjana del seu inici està al voltant dels 17 anys en el cas dels nois i dels 18 en el cas de les noies). En menor mesura, és aquest un fenomen que afecta a la resta de grups d'edat, però sobretot al grup 20 a 24 anys. En aquest sentit, ens atrevim a apuntar que les dades que tenim assenyalen una major tendència a no usar mitjans anticonceptius o a usar-ne de poc fiables (*coitus interruptus*) entre la població de més edat, cosa lògica si pensem que durant els anys 70 i principis dels 80, el preservatiu era un producte menys accessible i més tabú que en l'actualitat, que pot faltar la interiorització d'uns hàbits que no s'adquiriren durant el període en que es començaren a tenir relacions sexuals, entre altres raons.

[11] Sobre les Malalties de Transmissió Sexual no hi ha gairebé coneixement malgrat que el seu impacte sigui quantitativament molt superior al de la Sida, com ens asseguren les treballadores del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat

FIGURA 12. ÚS ADOLESCENT DE MITJANS ANTICONCEPTIUS DURANT LA PRIMERA RELACIÓ COITAL I AMB LA PARELLA SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999

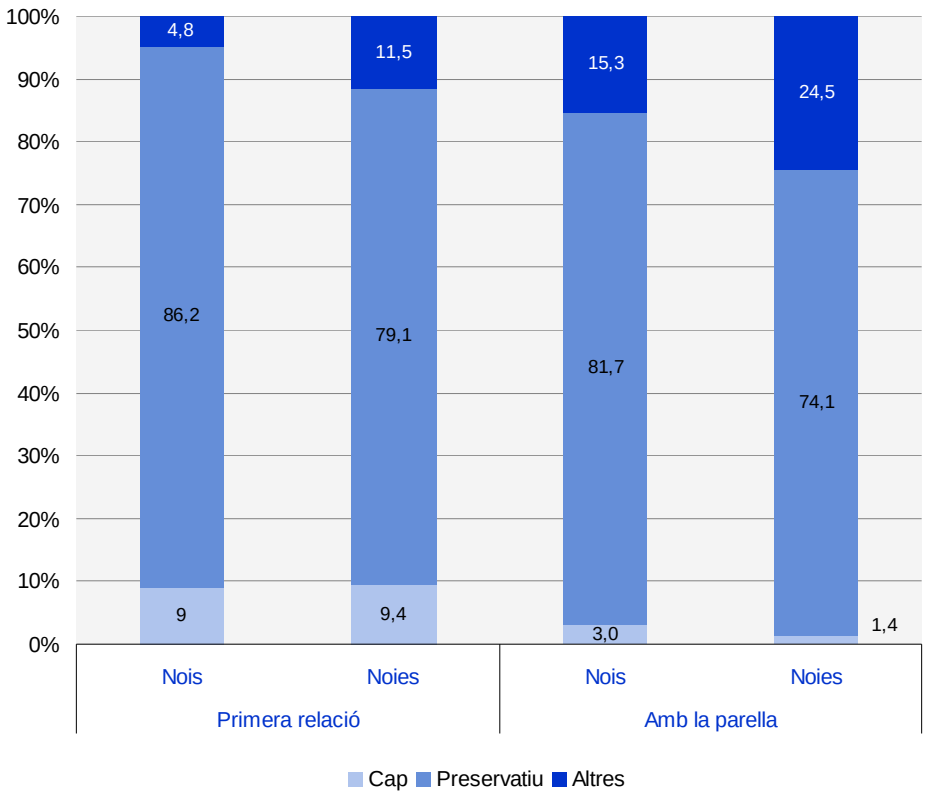

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i sexualitat* (1999)

A les enquestes publicades el 1999 i 2000 sobre hàbits de salut dels adolescents de Barcelona (CJAS, 1999 i Surís et al., 2000) sembla, a partir de les respostes que els estudiants donen, que l'ús del preservatiu durant les relacions sexuals no és pas una pràctica minoritària. A la taula D92 el 82% dels nois i el 80% de les noies asseguren utilitzar el preservatiu en les seves relacions sexuals, un percentatge millorable, però que no podem considerar baix. A la pregunta sobre el primer cop que es van mantenir relacions sexuals coitals i sobre el mètode usat amb la parella habitual, les respostes són aproximadament les mateixes (taula D93). Per sexes, la principal diferència es dóna en la major tendència dels nois a usar preservatiu que les noies, tendència que es pot deure a una major sinceritat femenina (reconeixen usar la marxa enrera amb major proporció que els nois), o bé, en el cas dels adolescents emparellats (taula D94), al fet que les noies tendeixen a estar amb xicots de més edat, relacions on es més fàcil que es plantegi l'ús de les pastilles anticonceptives.

Amb tot, hi ha elements que ens han de fer relativitzar les respostes anteriors. En principi, sembla que la gran majoria de nois i noies, 19 de cada 20, accepten que la parella exigeixi l'ús del preservatiu, ho consideren una petició racional a la que cal cedir (taula D95). En canvi, els que ho exigirien a la parella són molts menys (taula D96). 17 de cada 20 noies i 13 de cada 20 nois tenen clar que ho exigirien, però la resta no. Sembla ser que per a força adolescents, sobretot nois, el preservatiu, s'utilitza només en cas d'obligatorietat, és una norma respecte a la qual es pot ser lax. El percentatge d'ús del *coitus interruptus* entre les noies que tenen relacions coitals (10%) fa pensar que bona part de les noies, quan comencen a tenir relacions coitals, també tenen una certa laxitud respecte una normativa que potser es coneix més que no pas s'interioritza. Se sap que és important usar el preservatiu, però a la pràctica, hi ha elements que permeten no ser massa estricte respecte el compliment d'això.

Si hi ha un salt entre l'aprenentatge de la regla sobre l'ús del preservatiu i la pràctica real d'ús, un segon decalatge s'estableix entre el fet d'usar-lo i el fer-ho sistemàticament (taules D97 i D98). 3 de cada 4 joves dels que usen preservatiu no ho fan sistemàticament, proporció que és més elevada entre les noies que entre els nois (potser ens trobem aquí de bell nou amb la major sinceritat femenina).

Finalment, hi ha un tercer decalatge que no reflecteixen les enquestes tot i ser potser el més important de tots, referit a com s'usa el preservatiu. Que s'usi sempre no vol dir que s'usi en tot moment durant la relació sexual, i és habitual que molts joves (i també molts adults) no utilitzin el preservatiu des del primer moment, sinó que comencin la relació coital sense ell.

Quant a l'edat d'inici de les relacions coitals, menys de 1 de cada 5 joves estudiants de 14 a 19 anys a Barcelona, l'any 1999, havien tingut relacions coitals (taula D99). El 1993, la proporció era menor, del 13%. En els temes que ara estem tractant, la fiabilitat d'aquestes dades és relativa, tal com dèiem ja en la introducció. Es pregunta als menors sobre un tema compromès, i tot i la confidencialitat de l'enquesta, les reserves cap als companys que puguin estar mirant com respons, o altres consideracions de caràcter

psicològics, poden incrementar el risc de tota enquesta a què els entrevistats no diguin la veritat. De fet, a l'enquesta realitzada pel CJAS (CJAS, 1999) sobre una població força semblant (estudiants de Barcelona), i durant el mateix període, l'any 1999, les dades resultants són molt diferents (taula D100). Prop de la meitat dels adolescents reconeixen haver tingut relacions coitals (el 45% dels nois i el 43% de les noies). De fet, l'única diferència sociodemogràfica que explica aquesta diferència és el fet que la mitjana d'edat a la segona enquesta és un any superior, però sembla que això no pot explicar aquest decalatge en els resultats. Amb tot, les dades són orientatives, i semblen creïbles.

L'altra dada rellevant de l'enquesta és el fet que veiem que, per a molts adolescents, el fet de no tenir relacions coitals no significa no tenir relacions sexuals; 1 de cada 4 asseguren tenir relacions sexuals sense penetració. Possiblement en molts casos estiguem detectant un itinerari en el que, sigui quina sigui l'edat a la que es comencen a tenir relacions, hi ha una etapa en la que no es mantenen encara relacions coitals. Per edats, als catorze anys són molt pocs els menors que ja han tingut relacions coitals, i el percentatge s'incrementa cada any fins que, als 19 anys, són la meitat els que han tingut relacions coitals (taula D101). El 1993, la tendència a l'increment progressiu era la mateixa, si bé els menors que s'hi incorporen cada any al grups dels que ja han mantingut relacions coitals és menor, fins arribar al 43% als 19 anys. Per sexes, la diferència entre nois i noies és molt gran. El 1999, als 19 anys hi ha gairebé un 20% més de nois que diuen haver tingut relacions coitals, el 63%, que noies, el 44%. La dada és sorprenent (i contrasta amb la mencionada anteriorment sobre l'enquesta del CJAS), sobretot si ens atenem a la tesi defensada amb anterioritat sobre com les noies tendeixen a emparellar-se amb nois de més edat (i, per tant, sembla que hagin de tenir relacions coitals amb anterioritat als nois). En tot cas, aquesta paradoxa pot ésser explicada per una sèrie de factors. En primer lloc, sembla que la tendència a mentir davant una enquesta és a exagerar l'historial i experiència sexual per part dels homes, mentre que les dones tendeixen a minimitzar-lo. Això també es reflecteix a les dades, no només l' experiència sexual real. En segon lloc, no és el mateix tenir relacions sexuals que tenir relacions de parella, i en els nois, sobretot les primeres vegades, hi ha una major desvinculació entre una i altra cosa (encara hi ha nois que perden la virginitat amb professionals del sexe, per exemple). Finalment, l'accés femení al sexe coital està molt

més restringit pel que fa a les sancions socials, familiars o personals que en general s'han de superar, però, d'altra banda, és molt més fàcil pel que fa a els possibilitats fàctiques de tenir relacions, precisament per la major predisposició masculina a tenir relacions coitals. Així, en cas de voler-ho, una noia adolescent pot tenir-ho més senzill per tenir relacions coitals que un noi amb la mateixa voluntat.

De fet, això és quelcom que sembla apuntar-se a les taules D102 i D103. La mitjana de relacions coitals és molt superior entre les noies que entre els nois. A més, les noies que tenen relacions coitals amb certa freqüència (les categories *a vegades* i *una vegada per setmana*) són moltes més que els nois, que practiquen sexe de forma més puntual. Les dues dades ens apunten al que hem defensat amb anterioritat; d'una banda, que les noies tenen relacions coitals amb més freqüència, ja sigui perquè tenen relacions amb nois més grans, ja sigui perquè en cas de voler-ho, ho tenen més senzill (sigui o no dins del marc de la parella). Per contra, les relacions sexuals coitals dels nois són més esporàdiques, sobretot perquè són fora del marc de la parella (experiències aïllades), o bé perquè tendeixen a ser amb parelles de menor edat, on la relació coital no forma part de les pràctiques habituals. En fi, sembla que les noies tenen les relacions coitals quan volen, mentre que els nois quan poden.

Tant pels nois com per les noies, la font principal d'informació sobre la sexualitat són el grup d'amics i els mitjans de comunicació, ja sigui la televisió (més present en el cas dels nois) o bé les revistes (més en el cas de les noies) (taula D104). El paper d'altres estaments, com ara els pares, professors, o professionals de la salut, és molt menor, quelcom que s'accentua en el cas dels nois. Òbviament, les característiques dels informadors privilegiats, amics i mitjans de comunicació, tenen unes característiques oposades a la dels informadors marginals. La major fortuna del primer grup d'informadors, la major credibilitat, confiança, o plausibilitat de les seves informacions respecte les del segon grup d'informadors, hauria de ser un motiu de reflexió. Els informats del primer grup tenen major credibilitat perquè són considerats part del "nosaltres", persones o agents que comprenen la pròpia situació d'una forma autèntica, sense distàncies generacionals o d'estatus, mentre que els segons solen ser vistos com agents pedagogitzants i limitadors en la pròpia expressió de la sexualitat, agents

transmissors de coneixements des del discurs i des de la prudència i no des de l'experiència i l'emocionalitat.

Finalment, diuen haver patit abusos sexuals 1 de cada 20 nois i una de cada 12 noies, xifres que semblen molt elevades (taula D105). En gairebé el 70% dels casos la persona que abusà era algú proper, un familiar en 1 de cada 5 casos. Aquestes poques dades ens suggereixen dos comentaris: 1) caldria veure què s'entén per abús i, per tant, quina concepció dominant sobre ells "estava en l'aire" quan s'ha respost a l'enquesta. De fa pocs anys, els "empresaris morals" de la sexualitat infantil han posat en primer pla de l'espectacle mediàtic aquest tema, aprofiten casos concrets d'indubtable gravetat. Sense entrar a fons en el tema, només volem advertir que de cara a un bon equilibri dels nens i nenes, de cara a la seva salut, no semblaria massa convenient, a) negar la sexualitat infantil, b) negar el coneixement i el contacte -també corporal- entre infants i adults, i c) traumatitzar els infants amb mesures que tendeixin a seguir el "model USA" (tipus engarjolar i jutjar a un nen per haver tocat el cul a una nena a l'escola), on queda clar que el suposat remei és molt més greu que la suposada malaltia. 2) Sigui com sigui, cal tenir en compte els possibles elements patologitzants de la família, posar en solfa la doble moral que sempre busca els culpables fora del grup, i pensar en com fer una bona educació sexual, també de cara als adults.

Quadre resum

- La interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) no és una pràctica que es concentri en les franges d'edat més joves, ni molt menys. És una pràctica que podem trobar en les diferents franges d'edat i entre dones de diferents estats civils i nivells educatius amb pesos percentuals significatius. En aquest sentit, podríem prendre'l com un indicador de fins a quin punt les pràctiques sexuals de risc (d'embarassos no desitjats i, en menor mesura, de l'impacte potencial de les malalties de transmissió sexual) no es concentren tant a les franges d'edat juvenil com hom podria suposar. La diferència entre adolescent i joves, d'una banda, i població adulta, de l'altra, no estaria tant en què els joves usin menys les mesures anticonceptives que els adults, sinó en la fiabilitat diferencial de les parelles amb les que es comparteixen relacions sexuals.

- En relació al volum de naixements, les noies menors de 20 anys i les dones de més de 40 anys són les que practiquen més interrupcions voluntàries de l'embaràs. Així, l'increment de les IVEs d'adolescents no és indicatiu d'un increment d'embarassos no desitjats entre adolescents, sinó de la major proporció de noies que, trobant-se en aquesta situació, prefereixen no tenir un infant que consideren que haurien de criar en situacions precàries.

- La Sida té una incidència poc visible (que no inexistent) en tant que malaltia de transmissió sexual entre els adolescents. No podem saber el nombre de contagis entre adolescents per relacions sexuals, però el nombre d'adolescents que, després de contagiar-se per aquesta via de contagi, desenvolupen la malaltia durant l'adolescència, són molt pocs; els contagis que hi hagi, majoritàriament desenvoluparan la malaltia a edats més avançades, després d'uns anys en els quals el virus està latent. Això produeix que la Sida sigui, en els entorns adolescents, un problema més discursiu (del qual els en parlen) que real (que vegin en el seu entorn relacional).

- Els casos de Sida per contacte heterosexual entre els joves de 15 a 25 anys, afecten molt més les noies que els nois. Les noies estan en una situació de major vulnerabilitat de contagi, en les relacions sexuals heterosexuals, per motius fisiològics i per la major tendència a mantenir relacions amb nois d'edat superior (i, per tant, amb més historial sexual).

- La immensa majoria dels adolescents que tenen relacions coitals diuen usar preservatiu durant les seves pràctiques sexuals, i possiblement el nivell d'ús és relativament superior que entre altres franges d'edat. Sembla que tots estan disposats a usar-ne però, sobretot entre els nois, hi ha un sector disposat a no posar-s'hi forts si la parella demana que no s'usi preservatiu. D'altra banda, el fet d'usar preservatiu en termes generals no significa que es faci sistemàticament (en cada relació sexual i en tots els moments de la penetració).

2.2.4. CONSUMS DE DROGUES

La relació dels adolescents i joves amb el món de les drogues constitueix la principal preocupació adulta respecte uns estils de vida, els dels seus fills, que desconeixen i que sovint interpreten a partir d'uns paràmetres esbiaixats, perquè es basen en certes identificacions (el món de la nit associat a la droga; consum de cannabis com a iniciació en un itinerari imparable de consum de drogues cada cop més "dures"; etc.) que poques vegades es corresponen amb la realitat. Ni totes les drogues es consumeixen en els mateixos contextos, ni amb la mateixa intensitat i pautes de consum, ni estan igual d'acceptades entre la població juvenil. De fet, en els casos de les drogues legals –tabac i alcohol-, entre el grup dels adolescents i joves hi trobem tants o més abstemis que entre els adults. Malgrat els equívocs que l'envolten, hem decidit emprar el concepte genèric de droga, que inclou tan les legals com les il·legals, encara que, d'acord amb les dades que tenim, analitzarem primer cada una de les dues grans drogues legals (tabac i alcohol) i després les il·legals, entre les quals destaca el cannabis.

2.2.4.1. El tabac

Els hàbits en el consum de tabac s'han modificat notablement durant la darrera dècada. En el conjunt d'Espanya, les diferències de gènere en el consum, abans abismals, tendeixen ràpidament a igualar-se. Les campanyes que s'han fet sobre la seva nocivitat semblen haver tingut cert impacte en el descens del nombre de fumadors, però que es distribueix desigualment. Són els homes, i de manera més notable els joves, els que n'han reduït més el consum, com podem veure en les dades comparatives entre 1987 i 1997 de població no fumadora (taula D106). El percentatge de no fumadors s'ha incrementat, en aquest col·lectiu, del 45% al 60%. En les dones, l'evolució ha estat diferent, perquè els discursos sobre la nocivitat del tabac s'han vist neutralitzats per uns estils de vida femenins cada cop més semblants als masculins, i, per tant, per l'assumpció d'una sèrie d'hàbits que es corresponien més al món on els homes eren més presents (el terreny laboral és, potser, l'exemple paradigmàtic d'això). De fet, entre

1987 i 1997 el volum de població femenina no fumadora ha disminuït, cosa que afecta sobretot a la franja d'edat adulta jove (25 a 44 anys), on el nombre de fumadores s'ha incrementat un 14%. En canvi, les noies fumadores són menys el 1997 que el 1987, però el decreixement en el volum de noies fumadores no ha estat tant accentuat com entre els nois, de forma que els percentatges de població no fumadora s'han igualat. Segons l'*Encuesta Nacional de Salud*, el 1997 fumen 4 de cada 10 nois i noies.

FIGURA 13. POBLACIÓ NO FUMADORA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1989,1993 I 1997

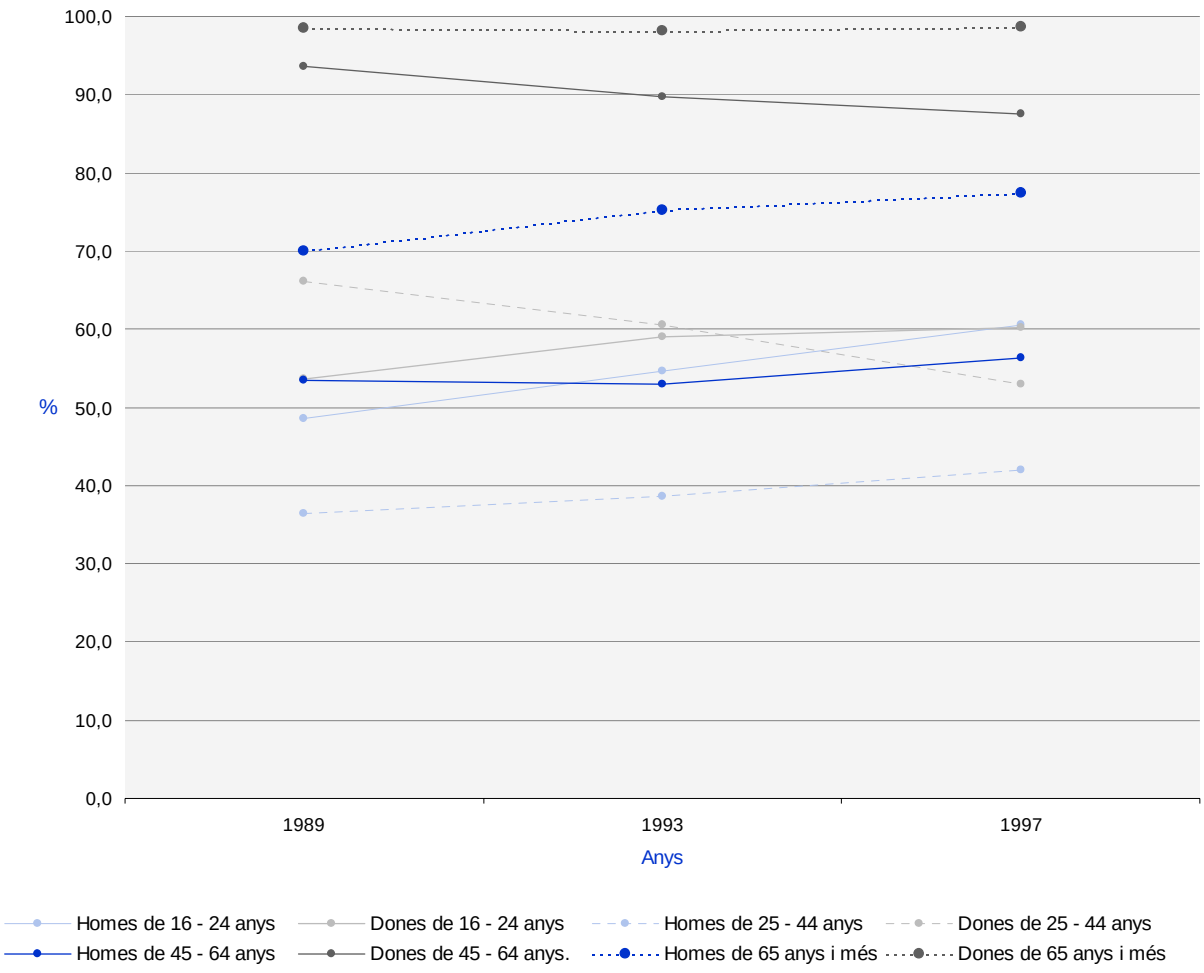

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la Dirección General de Salud Pública.

Les dones i els joves i els nois i noies que no fumen són majoritàriament persones que no han fumat mai, mentre que entre els homes adults i grans la presència de no fumadors que fumaren en el passat és molt més considerable (taules D107 i D108).

Aquesta és la principal conclusió que es pot extreure de la comparació de les taules D107 i D108. També és interessant comprovar com s'accentua la proporció de dones adultes que no fumen perquè ho han deixat. És una dada que ens assenyala com el fet de no fumar és un hàbit al que s'arriba de formes diferents. L'any 1987, les dones no fumen perquè era un hàbit que mai havien adquirit, mentre que els homes ho deixen, ja sigui per problemes directes de salut, per identificació amb el nou prestigi cultural del no fumar, o per altres raons. El volum d'abandonament de l'hàbit de fumar en els darrers dos anys entre els joves i adults joves ha estat semblant entre homes i dones, i que, de fet, hi ha més dones d'aquestes edats que ho han abandonat l'any 1997. Aquest fet ens mostra un procés curiós, uns itineraris personals d'adquisició i abandonament d'un hàbit que reflecteix la tensió cultural entre l'entrada massiva a uns espais socials que abans els hi eren restringits, i a la vegada l'acceptació de la nocivitat d'uns hàbits assumits en aquest procés, tot en un període cronològic força curt. Segurament el fet de quedar embarassades (la importància social que té la contraindicació del tabac en aquest estat, l'aprofitar aquest moment per deixar-ho, etc.) accentua aquest itinerari.

La població gran fumadora (taula D109), tant a les edats joves com a les adultes, segueix les mateixes tendències que la població fumadora general, però l'increment de les dones i el decreixement masculí són més moderats. El 1997, hi ha més del doble d'homes d'entre 25 i 44 anys grans fumadors (34,5%) que de dones (15,2%), i els joves grans fumadors també són més que les noies. Mentre que les taxes de reducció són elevades ja entre els joves: 1 de cada 4 dels que fumen n'han reduït el consum.

Sembla que cada vegada més ens dirigim cap a un model de consum de tabac on les diferències segons sexe es neutralitzen i on es va generalitzant dos models de consum de tabac: En primer lloc, un *model d'abstinència* que va adoptant bona part de la població més jove, caracteritzat per un refús frontal a l'hàbit tabàquic per la seva nocivitat. En segon lloc, un *model de consum concentrat*, caracteritzat per uns itineraris de consum on l'hàbit de fumar es concentra en un període restringit de la vida entre l'adolescència i l'edat adulta. En canvi, el *model de consum intensiu i perllongat*, el dominant en el passat entre bona part de la població masculina, tendeix a tornar-se més i més marginal.

Les dades sobre consum de tabac de l'enquesta de salut Barcelona 2000 corroboren l' existència d'aquests nous models de consum de tabac[12].

De tota manera, hi ha dades que ens fan sospitar que la reducció en el volum de joves fumadors (15 a 24 anys), o bé no és idèntic a tots els territoris d'Espanya, o bé no pot extrapolar-se exactament al comportament dels adolescents menors d'edat. Segons l'enquesta del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat*, a Barcelona, l'any 1999, el percentatge d'adolescents fumadors diaris és força més elevat del que podríem esperar de l'*Encuesta Nacional de Salud 1997*. Segons l'enquesta barcelonina, el 58% de les noies i el 49% dels nois fumen setmanalment, i el 45% i el 37%, respectivament, ho fan diàriament (taula D110). Sorprèn l'elevat nombre de fumadors adolescents i, entre ells, l'elevat nombre de noies. Podem interpretar d'aquestes dades que la població fumadora, per regla general, comença a fumar molt aviat, cosa que s'accentua en el cas de les noies. D'altra banda, és possible que a un nucli urbà cosmopolita com Barcelona, una tendència visible a d'altres països d'Europa, hagi penetrat en aquesta ciutat; la inversió, en les edats adolescents, del sexe amb més prevalença de fumadors, que passa a ser el femení (taula D111). Aquesta tendència i la tradició fumadora a l'estat espanyol dóna com a resultat les elevades xifres d'adolescents fumadors a Barcelona que veiem, i la incorporació femenina a aquest hàbit.

Sembla que hi ha una correlació entre ser un adolescent fumador o no fumador, i l'hàbit hegemònic dins del grup d'amics (taula D112). Hi ha més fumadors diaris quan hi ha més presència de consumidors de tabac en el grup d'amics, i viceversa. A més, aquesta correlació és més forta en les noies que en els nois, un xic més independents de la influència del grup de referència; hi ha més percentatge de nois no fumadors que de noies en adolescents que tenen grups d'amics on són més els fumadors.

Les taules D113 i D114 mostren una interessant comparativa entre diferents països de la Unió Europea quant a la prevalença del consum de tabac els anys 80 i 90. Espanya és, els anys 80, el país amb més fumadors, tant entre la població adulta com en

[12] Veure les grafiques sobre proporcions de població no fumadora, exfumadora i fumadora segons sexe i edat de la mencionada enquesta, i les evolucions dels consums de tabac per edats de 1983 al 2000 (IMSB, 2000)

l'adolescent. Entre la població femenina, Espanya és el país amb més adolescents fumadores, però no adultes, on països com Noruega o Gran Bretanya tenen un percentatge superior. Entre els homes, la població fumadora espanyola encapçala el rànquing en tots els grups d'edat. Una dècada després, els anys 90, la cosa ha canviat un xic. Espanya continua sent un dels països amb més proporció de població fumadora, si bé el percentatges, a nivell general, han disminuït. La població masculina adulta, continua en una situació capdavantera malgrat el descens de fumadors (que també ha repercutit a la resta de països). Entre la població jove (15 a 24 anys), tant masculina com femenina, la reducció de consumidors espanyols ha estat prou gran com per a que hi hagi països que superin els percentatges d'aquest país (és el cas de França o de les noies del Regne Unit).

2.2.4.2. L'alcohol

Les pautes de consum d'alcohol també s'han modificat en els darrers 15 anys. En general, les dades assenyalen una disminució en el consum excessiu d'alcohol, tant entre la població adulta com entre la jove, dones i homes (taula D115). La reducció, en el cas de les noies i nois joves, és especialment accentuada. Entre els nois, es divideix per tres el percentatge de consumidors excessius d'alcohol, és a dir, aquells que veuen diàriament més de 100 cc. d'alcohol. A l'*Enquesta de Salut de Barcelona 2000* (Institut Municipal de Salut Pública, 2001), es posa de manifest com el grup de població masculina on la suma de població abstèmia i amb consums baixos d'alcohol (tres cops al mes o menys) té una proporció més elevada (per sobre del 50%) és en el grup d'edat de 15 a 24 anys (òbviament, no es pregunta a la població de menys edat). Entre les dones, els grups d'edat on els consums d'alcohol superen en major proporció els 20 grams d'alcohol mensuals no corresponen a les edats més joves, sinó als grups d'edat situats entre els 35 i els 55 anys[13]. Amb tot, aquestes són unes dades enganyoses, sobretot les referides a la població jove. Certament hi ha hagut un descens en el nivell d'alcoholisme tradicional, aquell relatiu als consumidors diaris d'alcohol, però també és

[13] Veure les taules i gràfiques sobre consum d'alcohol segons grups d'edat i sexe de l'enquesta de salut de Barcelona (IMSB, 2000)

dóna, sobretot entre la població jove, un nou tipus de consum que es caracteritza per ser més intensiu i focalitzat en alguns dies del cap de setmana.

FIGURA 14 VEGADES QUE ELS ADOLESCENTS HAN BEGUT 5 COPES O MÉS D'ALCOHOL. BARCELONA. 1999

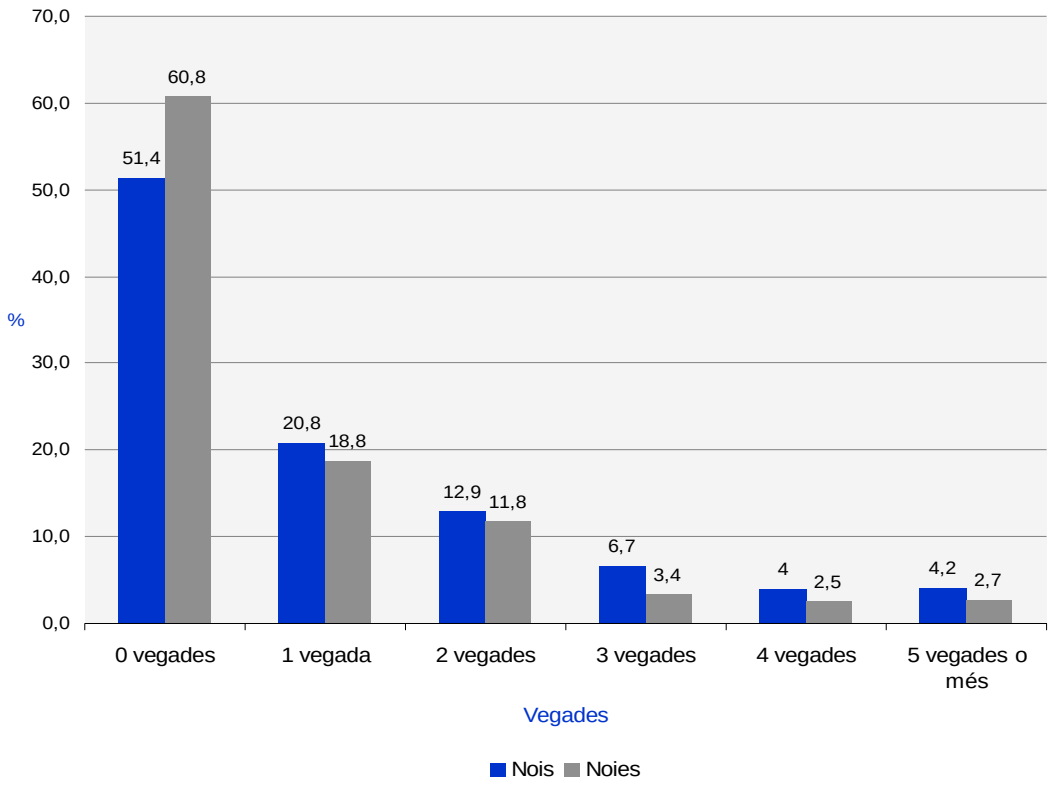

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

Gairebé la meitat dels nois adolescents de Barcelona, i el 40% de les noies, l'any 1999, han begut més de cinc copes de d'alcohol seguides com a mínim una vegada en els darrers 15 dies (taula D116). Segons les dades d'aquesta taula, sembla ser que, en primer lloc, la majoria dels i de les adolescents barcelonines no solen cometre aquests excessos de consum. De la resta, el 49% dels nois i el 39% de les noies, molts beuen aquesta quantitat, que podríem considerar alta, un cop a la setmana o un cop cada dues setmanes. És important veure que l'excés d'alcohol fins arribar a un cert nivell d'embriaguesa no es fa sistemàticament cada dia festiu de la setmana, sinó un cop a la setmana o menys. El 13% dels nois i el 8% de les noies arriben a aquest punt d'embriaguesa més sovint (una mitjana superior a una vegada setmanal). Com en el cas del tabac, també en l'alcohol podem tenir casos d'un distanciament sistemàtic del alcohol, una posició gairebé ideològica més present en els nois que en les noies (taula

D117). Els nois tendeixen més als extrems, ja sigui per excés o per defecte. El 22% dels nois i el 20% de les noies adolescents s'emborratxen amb una certa assiduïtat (cinc vegades o més al llarg de la seva vida, xifra, d'altra banda, que no ens diu si ho fan una vegada l'any o dues vegades a la setmana).

Beure forma part de l'estil de vida i de les formes d'oci adolescent i juvenil, sobretot en relació al lleure nocturn, però l'associació entre sortir i emborratxar-se no és sistemàtica. A la vegada, és una pràctica associada a un temps i a un espai, clarament ritualitzada i pública, en un context de visibilitat i sociabilitat. Són aquestes reflexions que han de servir per fer entenedor un hàbit de consum que, tot i ser preocupant en certs aspectes, té una sèrie de característiques que el fan força diferent a les formes de beure alcohol tradicionals. De fet, força joves beuen com bevia gairebé tota la població (almenys masculina) fa unes dècades; en els espais festius. La diferència és que ara els espais festius són molt més habituals i diferents d'aquells.

A la taula D118 es corrobora la particularitat en la forma de veure adolescent. Hi ha begudes associades al consum adult que no tenen un baix consum: els aperitius o els licors forts sols. D'altres begudes semblen associades al consum familiar o de festes excepcionals, com el vi o el cava, que molts consumeixen però de forma puntual. El més transcendent, però, és l'abisme de consum entre el consum en dies laborals o en caps de setmana. Durant els dies laborables, només la cervesa té una presència d'un cert pes específic en el consum adolescent a Espanya, ja que 14,5% dels adolescents l'han consumida el darrer mes, mentre que durant els caps de setmana del darrer mes, més del 45% dels adolescents han begut cervesa i també combinats o cubates, i més d'un 35% licors de fruites sols (consum de "chupitos").

Un dels efectes més preocupants del consum excessiu d'alcohol és la no modificació de certs hàbits, especialment la conducció, en estat d'embriaguesa. És preocupant que, entre els que potencialment algun cop podrien conduir sota els efectes de l'alcohol, bona part ho fan (taula D119). Gairebé un de cada cinc joves ho fa fins i tot amb una certa freqüència. Entre les noies, al cosa canvia. Conduir sota els efectes de l'alcohol és quelcom molt menys habitual en el seu cas. En canvi, anar amb algú que sí ha begut és

una pràctica gairebé tan estesa entre nois com entre noies (taula D120). Dos terços dels nois i el 70% de les noies mai no ho fan, i un altre 20% ho eviten, tot i que alguna vegada ho hagin fet. Amb tot, el 14% dels nois i el 10% de les noies cometen aquesta temeritat amb una certa freqüència.

2.2.4.3. Les drogues il·legals

Tot el que tingui alguna relació amb aquest tipus de drogues (el que normalment es coneix per "la droga") constitueix una de les principals preocupacions adultes en relació al món i a les pràctiques dels adolescents. Malgrat les dificultats que pot tenir una enquesta per captar una cosa així, a partir de les taules següents intentem posar de manifest la presència i el sentit que tenen aquestes substàncies en l'estil de vida dels adolescents.

Les dades de l'*Enquesta de Salut de Barcelona* (Institut Municipal de Salut Pública, 2001) ens posen de manifest com les drogues tenen un nivell d'implantació heterogeni en relació a l'edat i el sexe, segons quina sigui la substància de referència (taula D121). En aquest sentit, parlar de "la droga", en general, provoca equívocs que convindria evitar. Així, la droga més consumida és també una droga femenina i amb major presència entre la població adulta: els tranquil·litzants (en la majoria de casos, mèdicament prescrits). D'altra banda, la droga que sempre ha aparegut en l'imaginari col·lectiu com la més perillosa, l'heroïna, l'han provada més proporció de població entre 30 i 54 anys que no pas joves de 15 a 29 anys. La cocaïna i les amfetamines les han provades al voltant d'un 7% dels nois i joves barcelonins de 15 a 29 anys, i al voltant del 2,5% de les noies i joves barcelonines: són drogues que han tastat més nois que noies, amb diferència, però amb la que no han entrat en contacte personal (i entrar en contacte no és consumir-ne sistemàticament) al voltant del 95% dels joves. Finalment, el cannabis és la droga amb un consum que es va estenent i que reconeixen haver tastat gairebé 1 de cada 3 joves barcelonins, i una de cada 5 joves barcelonines, i també 1 de cada 5 homes adults barcelonins i una de cada 10 dones adultes.

En la comparativa entre 1994 i 1998 del contacte dels joves amb les drogues a Espanya, veiem, en primer lloc, que hi ha una enorme diferència entre la presència d'una substància i la resta; el cannabis i els seus derivats (taula D122). Mentre que les altres substàncies tenen una presència que podríem considerar minoritària, quan no marginal en algun cas, el cannabis és un producte arrelat i de presència creixent entre els adolescents. Cada vegada hi ha més joves que han provat el cannabis, i cada vegada els adolescents s'inicien en el seu consum abans. El 1998, als 18 anys la meitat dels adolescents espanyols han tastat alguna vegada un derivat del cannabis. Amb tot, això són proporcions de joves que han tastat aquest producte, la qual cosa no significa que el consumeixin amb certa freqüència. Són dades, per tant, que ens diuen més sobre fins a quin punt és un producte present i normalitzat dins dels cercles adolescents que no pas sobre la freqüència i extensió del seu consum.

Les altres drogues tenen una presència molt menor. En termes generals, entre el 3% i el 6% dels adolescents de 14 a 18 anys han tastat l'èxtasi, les amfetamines o el speed, la cocaïna, al·lucinògens, tranquil·litzats o substàncies volàtils. Si exceptuem els darrers dos productes, tots els altres tenen un tipus d'inserció entre els adolescents semblant, amb un coneixement per contacte progressivament creixent entre les cohorts de més edat. Als 14 anys, el que n'han provat ronda el 2% dels adolescents, i als 18 anys, se situa a l'entorn del 10% o el 11%. Els estudis realitzats sobre al matèria ens assenyalen que hi ha una certa correspondència en la població adolescent consumidora, habitual o puntual, d'èxtasis, speed, cocaïna o al·lucinògens, productes tots amb un consum associat a certes espais de lleure nocturn. La dada més transcendent és que 1 de cada 10 menors han tastat, als 18 anys, algun d'aquests productes, si bé això no vol dir, cal repetir-ho, que en siguin consumidors. D'aquest grup de drogues, sembla que davalla el consum d'èxtasi i de *speed* i amfetamines, i en canvi s'incrementa el consum adolescent de cocaïna, sobretot quan es van fent més grans.

Els tranquil·litzats no segueixen la mateixa lògica. D'entrada hi ha entrat en contacte, al contrari que el de tota la resta de drogues, més noies que no pas nois, i als 14 anys ja l'han tastat més percentatge d'adolescent que la resta de drogues, si n'exceptuem el cannabis. És un consum, sobretot en els casos en que és puntual, mèdicament prescrit, i

relacionat amb una tendència preocupant; la creixent presència de quadres psicològics de trastorns entre els infants i adolescents.

Finalment, les substàncies volàtils també són unes drogues que presenten diferències en els col·lectius que les consumeixen. Als 14 anys són ja els 3,3% dels joves, l'any 1998, els que l'han tastada, i els 18 anys el percentatge s'ha incrementat només fins el 5,2%. Són menys els joves en contacte amb aquesta substància, però els que ho estan hi tenen relació des d'abans. És una substància, per tant, relacionada amb col·lectius d'adolescents relativament tancats i força minoritaris. La inhalació de cola sol ser la pràctica més habitual, és una droga barata i molt tòxica que s'associa més, i les dades ho ratifiquen, a un consum entre col·lectius de joves pertanyents a contexts socials marginals i marginats que no pas a un estil de vida i unes pràctiques d'oci extrapolables a qualsevol sector de l'adolescència. En aquest sentit, l'increment dels joves que hi estan en contacte és especialment preocupant, perquè indica que hi ha problemàtiques que afecten als menors més desafavorits que estan lluny de desaparèixer. Caldria veure, també, si l'arribada de menors estrangers no acompanyats amb una situació de desemparament està produint aquest increment en les dades de contacte amb substàncies volàtils.

A la taula D123 a percebre la relació existent entre substàncies provades i substàncies de les que els adolescents en són consumidors amb certa freqüència. En el cas del cannabis, al voltant dels dos terços dels que alguna vegada han tastat el cannabis, també ho han fet en el darrer mes. En canvi, en la resta de substàncies només entre un terç i la meitat dels que l'han tastada ho han fet també durant el darrer mes. D'altra banda, el consum a Catalunya de les diferents substàncies és més elevat que la mitjana espanyola. Cal destacar, també, la marginalitat del consum d'heroïna entre la població adolescent espanyola, almenys entre la població escolaritzada.

FIGURA 15. VEGADES QUE ELS ADOLESCENTS HAN CONSUMIT DIFERENTS SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES. CATALUNYA. 2001

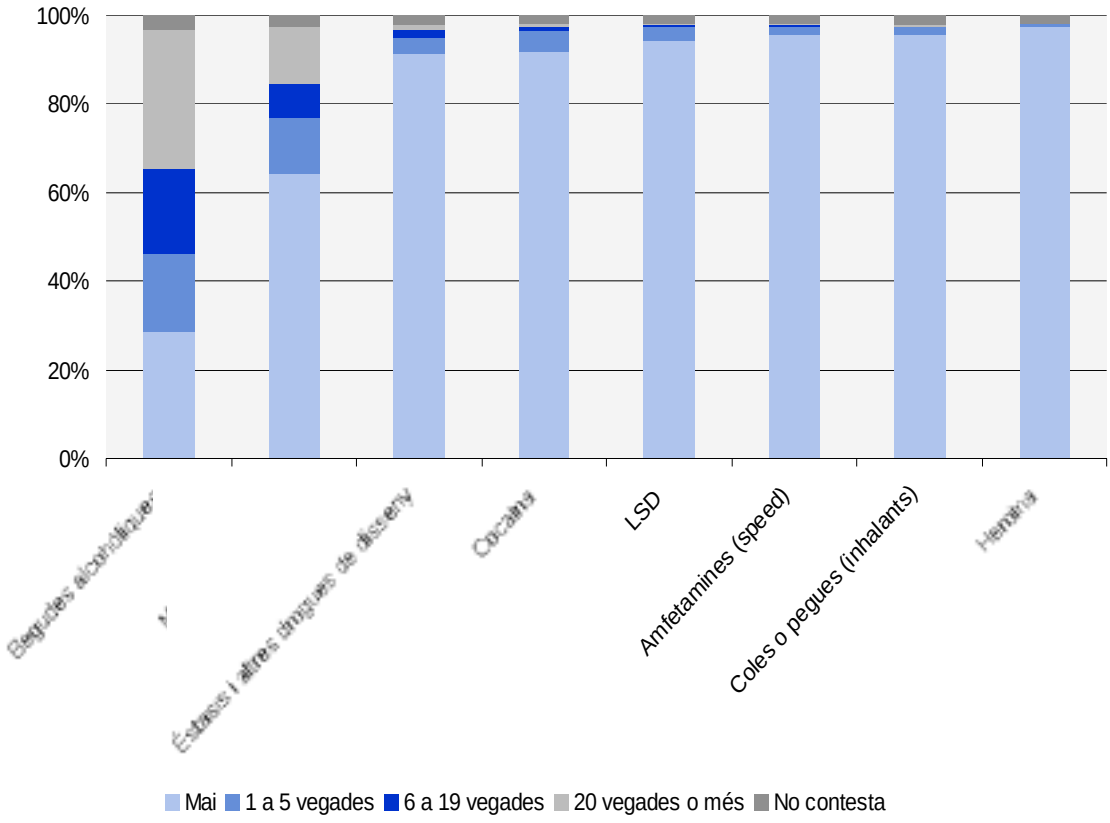

Font: Departament d'Ensenyament & Departament d'Interior (2001)

La taula D124 ens mostra una vegada més que el cannabis és una droga diferent, amb una acceptació i presència entre els adolescents molt major que la resta de drogues, si n'exceptuem l'alcohol. Especialment rellevant sembla la categoria dels que mai han provat les diferents substàncies enumerades a la taula. Només 1 de cada 20 noies i un de cada 35 nois no han tastat mai l'alcohol. Només la meitat de les noies i poc més de 1 de cada 3 nois no han tastat mai el cannabis. En canvi, més de quatre de cada cinc adolescents barcelonins, el 1999 no havien provat mai ni les amfetamines, ni els ansiolítics (de consum més freqüent entre els noies), ni la cocaïna. Molts menys són els que han tastat inhalants o heroïna. També en aquesta taula veiem, que, exceptuant el cas del cannabis i de l'alcohol, entre els adolescents que han tastat alguna de les altres drogues és més nombrosa la població que no en fa un consum regular.

El cannabis és consumit diàriament per més adolescents que l'alcohol, la droga que, com hem vist, és la més consumida pels joves (taula D125). D'altra banda, hi ha 1 de cada 4 adolescents no consumidors habituals de tabac i cannabis que de tant en tant els proven. El cannabis -que, amb el tabac i l'alcohol, és molt presents en els cercles de relació de molts joves-, esdevé una frontera entre dues tipologies d'adolescents en funció de la seva aversió als consums de substàncies de consum normalitzat entre els joves però que per bona part d'ells són vistos com a nocius per la salut (taula D126). No és un consum focalitzat i estigmatitzant, com, en major o menor mesura, ho són la resta, estils de vida o hàbits de diferents minories (la minoria dels "pastilleros" de discoteca, la minoria dels exclosos que inhalen cola).

El consum habitual de qualsevol droga és nociu segons la majoria dels adolescents barcelonins, si exceptuem l'alcohol, del qual més de la meitat pensen que es pot consumir habitualment sense problemes (taula D127). En canvi, la percepció de la perillositat de la resta de productes és similar en el cas dels tranquil·litzats (que, cal recordar-ho, recepta el metge), del tabac, i del cannabis. És interessant, a la vegada, la tendència decreixent, entre 1994 i 1998, en la concepció sobre la perillositat general de totes les drogues (excepte el tabac). Cada cop menys adolescents consideren problemàtic el consum d'aquestes substàncies, si bé és una tendència força moderada. El cannabis és el producte que, any rera any, menys joves perceben com a problemàtic. El 1994, la consideració adolescent com a producte causant de problemes és semblant al de la resta de drogues il·legals, i en canvi el 1998 els percentatges són semblants als dels tranquil·lizants.

Les dades de les taules precedents posen de manifest que en la construcció de l'imaginari adolescent el lloc que ocupa el cannabis difereix del tractament que sol tenir des dels estaments educatius i preventius. En aquest sentit, caldria reflexionar sobre la idoneïtat de les actuals campanyes de prevenció sobre el consum de drogues. Un tractament uniforme sobre els riscos, perills i nocivitat de totes les drogues pot tenir l'efecte contrari a l'esperat; en comptes de prevenir sobre el consum i sobre l'abús, perdre credibilitat entre un col·lectiu que té un coneixement de primera mà sobre un

producte que no percep de la mateixa manera que els adults i els estaments educatius i preventius.

En relació als efectes adversos de les drogues, si bé el 15% dels alumnes preguntats sobre si han tingut problemes derivats del consum de drogues responen afirmativament, en molts pocs casos els alumnes reconeixen haver patit efectes adversos per la salut, física o psíquica (taula D128). Els problemes han estat de tipus relacional, amb la família, els amics, o amb d'altres estaments institucionals. Fixem-nos, per tant, que no tenen tanta relació amb elements farmacològics com amb elements socials i culturals, entre els que no s'hauria de menystenir l'estigmatització que rodeja a "la droga" que, contra el que diu el discurs que la sosté, acaba perjudicant més a qui teòricament vol protegir. Entre els adolescents, els efectes sobre la salut no són immediats si no és en el cas que, motivat pel consum, algun dels adolescents pateixi un accident o bé alguna intoxicació.

La mortalitat per consum de drogues té un efecte més aviat baix sobre la població adolescent (taules D129 a D131). A Barcelona, el 1997 han mort 3 nois menors de 19 anys per consum de drogues, i el 1999, 4. L'impacte de la mortalitat per consum és major sobre la població més gran. El 1987, més del 10% de les defuncions per reacció aguda al consum de drogues a Espanya es donen en els menors de 20 anys, i al cap de deu anys la proporció no arriba al 2%. En canvi, durant aquesta dècada, les defuncions entre els majors de 30 anys passen de ser el 24% al 66%.

Pel que fa als casos d'urgències directament relacionats amb el consum de substàncies psicoactives (taules D132 i D133), els joves menors de 20 i 25 anys són col·lectius amb una alta incidència en relació a substàncies com les amfetamines o el MDMA i derivats, i en canvi el nivell d'incidència en substàncies com l'heroïna i els sedants i hipnòtics és baixa entre aquests col·lectius més joves. La cocaïna i el cannabis tenen un nivell mig d'incidència d'urgències entre els joves. D'altra banda, cal destacar que els episodis d'urgències relacionades amb el consum de cannabis i de cocaïna són els únics que han pujat entre 1996 i 1999, en relació a l'increment progressiu dels seus consums. Com

passa en el consum la repercussió de les urgències és molt major en el col·lectiu masculí que en el femení, si bé en les edats joves hi ha una certa igualació.

Aquesta taula ens mostra com, entre el grup de consumidors que necessiten tractament per abandonar un hàbits que els estan perjudicant, normalment han passat uns anys des que es van iniciar en el consum (taula D134). Uns anys que fan que, entre els adolescents, les conseqüències adverses, que tenen a veure amb problemes d'addicció, no hi siguin presents. Amb tot, el temps que transcorre entre l'inici de consum i les necessitat de tractament per abús és especialment breu en el cas del MDMA i els derivats de la feniletilamina, fet que fa que hi hagi població molt jove que inicií tractaments de desintoxicació.

Finalment, pel que fa a la diferència per països, Espanya és un país on la presència del consum de drogues entre els adolescents és força elevada, a l'alçada de països com el Regne Unit o Holanda (taula D135). Amb tot, Espanya només és capdavantera en quant a consumidors de cocaïna i de LSD, metre que en productes com els dissolvents o l'heroïna, la seva posició és discreta. Són uns nivells de consum que, en termes generals, estan dins dels cànons europeus[14].

[14] Dos llibres que poden ajudar a entendre el fenomen de les drogues tan a nivell general com de les societats occidentals en aquests últims anys són Romaní (Romaní, 1999) i South (South, 2000). Pel que fa a les últimes novetats que hi ha a Catalunya, veure Díaz et alt. (Díaz et alt., 2001).

Quadre resum

- El tabac. En termes generals, es dóna una tendència a la davallada en el nombre de consumidors de tabac des de mitjans dels 80 en tots els grups d'edat excepte entre les dones joves i adultes. A finals dels 90, encara hi ha més homes que dones que fumen en tot els grups d'edat excepte en el cas dels adolescents, entre els quals les dones ja fumen tan com els homes. Si ha seguit aquesta tendència, possiblement en l'actualitat ja passi com a altres països europeus, on hi ha més noies adolescents que fumen que no pas nois. Podem dir que el *model de fumador intensiu i perllongat*, que responia al tipus ideal de l'home fumador que comença a l'adolescència i ha continuat fumant al llarg de tota la seva vida en quantitats importants, està sent substituït progressivament per un *model d'abstinència* (que fa unes dècades seguien gairebé totes les dones i que actualment segueixen un volum important d'adolescents i joves de tos dos sexes) i per un *model de consum concentrat* (gent que fuma durant un període determinat, més o menys llarg, de la seva adolescència, joventut i/o adultesa).

- L'alcohol. En termes generals, adolescents i joves són els que consumeixen alcohol de forma menys regular, i també és el sector poblacional on trobem major proporció d'abstemis. Bàsicament, trobem un canvi generacional en el model de consum d'alcohol on s'ha passat d'un model de consum extensiu, amb un consum diari d'alcohols de baixa graduació en àmbits relacionals (família i/o bar), a un consum intensiu. Aquest es caracteritza pel consum d'alcohol només (o sobretot) en relació als moments festius, sobretot durant la nit. Es redueix molt el consum quotidià, però en canvi, es quotidianitza el consum festiu (abans també existia el consum festiu, però en comptes de reproduir-se cada cap de setmana es reduïda a les poques festes importants de l'any). L'efecte més problemàtic d'aquest tipus de consum intensiu és que sol ser elevat, i no és infreqüent que joves i adolescents condueixin sota els efectes d'un consum excessiu d'alcohol, o bé vagin en cotxes amb un conductor begut. Hi ha més nois que beuen de forma excessiva que noies, però també hi ha tants o més nois abstemis que noies.

- El cannabis. La marihuana i els seus derivats són de llarg la droga il·legal més consumida, tant en termes generals com entre la població jove i adolescent. És una droga gairebé tan "normalitzada" entre els adolescents com les drogues legals, i de fet hi ha molts adolescents que la consideren menys perillosa per la salut que el tabac (sobretot perquè se'n consumeix menys quantitat). El cannabis l'han tastat alguna vegada al voltant d'un terç dels adolescents, i bona part d'ells el consumeixen amb certa regularitat (si bé són un percentatge marginal el d'adolescents que el consumeixen diàriament). En certa mesura, el cannabis substitueix l'alcohol en quant a producte que es consumeix en companyia d'amics, en situació relacional i comunicacional. Les noies el consumeixen i l'han tastat en molta menor proporció que els nois.

- La cocaïna i les pastilles. Són aquestes dues drogues que solen consumir-se en espais molt determinats, discoteques i festes nocturnes, encara que això no significa, ni de bon tros, que tots els nois i noies que surten de nit les consumeixin, ni que tots els que n'han consumit alguna vegada ho facin sistemàticament cada vegada que surten. Entre els adolescents, al voltant d'un de cada vint ha tastat aquests productes, però d'aquests no són pas majoria els que els consumeixen amb una certa regularitat. A més edat i a més poder adquisitiu, el consum de pastilles es substitueix pel consum de cocaïna, producte més car i que sol ser considerat de qualitat superior. Hi ha molts més nois consumidors que no pas noies.

- Els inhalants i l'heroïna. El seu consum, si més no entre els adolescents, és molt més marginal que no pas els anteriors, i marginal en un doble sentit: per baix percentatge de consumidors, i perquè la població consumidora sol viure en situacions de marginalitat. Caldria indagar si el consum d'inhalants, un producte que pel seu preu poden consumir molts adolescents en situacions econòmiques i socials precàries, s'ha incrementat amb l'arribada de menors no acompanyats extracomunitaris no documentats.

2.2.5. HÀBITS I PAUTES DE SALUT ADOLESCENTS

2.2.5.1. Hàbits alimentaris, models corporals i higiene

Hi ha hàbits de consum alimentari que, a partir de l'adolescència, o fins i tot abans, poden patir alteracions en funció de consideracions de tipus estètic. Caldria veure, per exemple, si el descens entre els majors de 12 anys, sobretot entre les noies, de productes grassos com ara la llet o bé els derivats, poguessin tenir a veure també amb aquesta raó. Les dades de *l'Enquesta de salut Barcelona 2000* (Institut Municipal de Salut Pública, 2001) dibuixen una situació força alarmant. Al voltant del 45% de les noies entre 15 i 24 anys tenen un índex de massa corporal que és considerat com a baix pes. El mateix passa amb aproximadament el 20% dels nois de la mateixa edat[15].

[15] Veure les gràfiques sobre índex de massa corporat segons edat i sexe de l'enquesta de salut de Barcelona (IMSB, 2000).

FIGURA 16. SENTIMENT DELS ADOLESCENTS RESPECTE EL SEU PROPI COS. BARCELONA. 1999

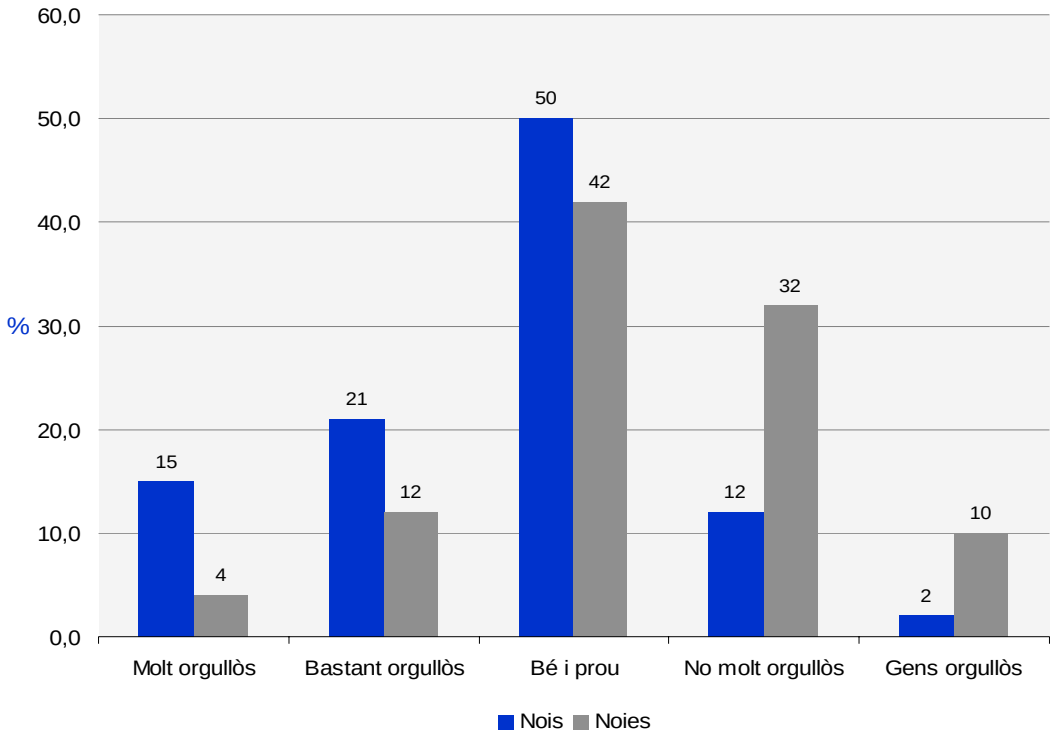

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Surís et. al (2000)*

La taula D136 assenyala com la preocupació dels adolescents pel propi **cos** és elevada, especialment entre les noies. Més del 40% de les noies no es manifesten satisfetes amb la pròpia aparença, proporció que és sensiblement inferior en el cas dels nois (el 14%), més narcisistes o indiferents en la pròpia contemplació. La taula D137 apunta en la mateixa direcció; gairebé el 50% de les noies pensen que el seu pes és inadequat, la majoria de les quals, el 40%, per excés de pes. En canvi, els nois que no consideren el seu pes com adequat també són força, el 38%, si bé en la meitat dels casos el problema que consideren que tenen és poc pes (per tant, un cos que s'allunya d'un model de masculinitat associat a la fortalesa física).

Aquesta percepció subjectiva sobre el propi cos, quelcom que es conforma com una de les preocupacions clau dels adolescents, i no només en el cas de les noies, repercuteix en els hàbits alimentaris. El 40% de les noies i el 30% dels nois de Barcelona no esmorzen diàriament (taula D138). En molts casos, no esmorzar no és la repercussió

directa de que la pròpia imatge sigui considerada un problema, sinó que es pot deure també a una manca d'hàbits o de consideració sobre la importància d'aquest àpat, una carència de disciplina alimentària. Però el decalatge entre nois i noies posa de manifest que una part no definida però considerable dels nois i de les noies no fan aquest àpat per consideracions estètiques. La taula D139 ens mostra com aquesta preocupació respecte el propi cos repercuteix en el fet que bona part de les noies, més del 40%, algun cop hagin començat alguna dieta, i en més de la meitat d'aquests casos, més d'una. En els nois, les xifres són molt menors, però com a mínim 1 de cada 10 nois han fet almenys un cop dieta. Si excloem el casos mèdics, que en principi no poden afectar massa més a les noies que als nois, sembla clar que el volum de les adolescents preocupades amb el propi cos fins al punt d'alterar els propis hàbits alimentaris és força elevat.

A la taula D140 hi veiem com la major preocupació general per temes relacionats amb el pes no repercuteix sobre una menor incidència d'obesitat entre la població general i sobre la població jove. En ambdós casos el percentatge de persones amb un sobrepes accentuat s'ha incrementat durant la darrera dècada, segurament perquè aquesta major obsessió general sobre la pròpia aparença és paral·lela a uns hàbits de vida, per a bona part de la població, que poden repercutir negativament sobre la qualitat de vida (pitjors hàbits alimentaris, sedentarisme professional, etc.).

Pel que fa a un indicador d'hàbits higiènics com és la salut dental, i del que ja n'hem parlat en l'apartat anterior, veiem entre els 16 i els 24 anys, ja només són el 71% els que conserven totes les dents naturals (xifra contradictòria amb el 40,9% que afirma que li han extret dents o queixals per càries o perquè es movien, a no ser que part d'aquesta població faci referència a dents de llet), el 37,4% té càries i gairebé el 60% té dents o queixals empastats (taula D51). L'elevat percentatge d'extraccions entre infants i joves (el 29% de joves que no tenen la dentadura completa, per exemple) pot venir motivada, parcialment, per l'increment de les ortodòncies en els darrers quinquennis, intervencions de caràcter tant estètiques com de salut, i que sovint impliquen l'extracció d'algun queixal. Sens dubte, aquí la sanitat pública té una assignatura pendent, que és la inclusió d'aquesta especialitat a la Seguretat Social (molt més enllà de les limitades actuacions que avui dia s'hi inclouen, i superant les pressions corporativistes del sector), ja que

resulta contradictori que a la importància que se li atorga pel manteniment de una bona salut no hi correspongui una oferta a l'abast de tota la població.

2.2.5.2. L'estat de salut

Finalitzarem aquesta descripció de la salut dels adolescents barcelonins amb alguns aspectes significatius de la cura i la pròpia percepció del seu estat de salut.

Comencem amb un aspecte preventiu com és el de la vacunació (taula D141). Entre els adolescents, els programes de vacunació de l'hepatitis B no tenen el mateix impacte que entre els més petits, segurament perquè és una població molt més difícil de controlar, fins i tot des del sistema escolar. De tota manera, la vacunació s'estén progressivament a tot Espanya des del 1992, perquè hi ha més comunitats autònomes que programen polítiques de vacunació. Amb tot, la taula següent ens mostra com el volum de cobertura a la ciutat de Barcelona és més elevat que la mitjana espanyola, si més no l'any 1999 (encara que les dades per Espanya només arriben fins el 1998).

Pel que fa a un d'aquests aspectes, com és el de la visita al metge, és interessant comprovar com en les edats infantils i juvenils el motiu de visita és en més de 7 de cada 10 casos el diagnòstic o tractament, mentre que les revisions tenen un paper mot menor, sobretot entre els 5 i els 24 anys (taula 1.142). El volum de revisions és baix respecte el de la població total en aquests dos casos, tot i que entre els joves la pràctica de l'esport estigui força més instaurada que entre els adults, i és una pràctica que, a certa intensitat, requereix d'un cert control mèdic general. També és un xic sorprenent que les revisions entre els nens de 0 a 4 anys no siguin més, en termes relatius, que entre la població total, si bé aquesta igualtat es pot explicar per la major freqüència amb què els nens d'aquesta edat van al metge (si hi ha un nen que, per exemple, va 5 vegades l'any al metge, només una o dues d'elles serà per una revisió).

Una cosa és anar al metge i una altra és com funciona la comunicació metge-pacient. Així, la taula D143 és indicativa d'una manca de confiança i transparència entre el metge i l'adolescent. Molts adolescents no parlen obertament amb el metge, ja sigui

perquè no hi confien, ja sigui perquè van al metge acompanyats d'un adult, ja sigui per algun altre motiu. Més de la meitat dels nois i dos terços de les noies no hi parlen, coincidint amb les edats on molts del joves comencen a tenir hàbits i conductes sobre alguns aspectes dels quals potser fora bo que en poguessin parlar amb els seus metges: relacions sexuals, o consum de tabac i d'alcohol, entre d'altres qüestions. No deixa de ser significatiu que, ja sigui pel context comunicacional, ja sigui per l'estereotip que els joves tenen del metge, pel seu caràcter, o per altres qüestions més estructurals no es doni una relació de mútua confiança.

FIGURA 17. SENTIMENT DE TRISTESA DELS ADOLESCENTS DURANT EL DARRER MES. BARCELONA. 1999

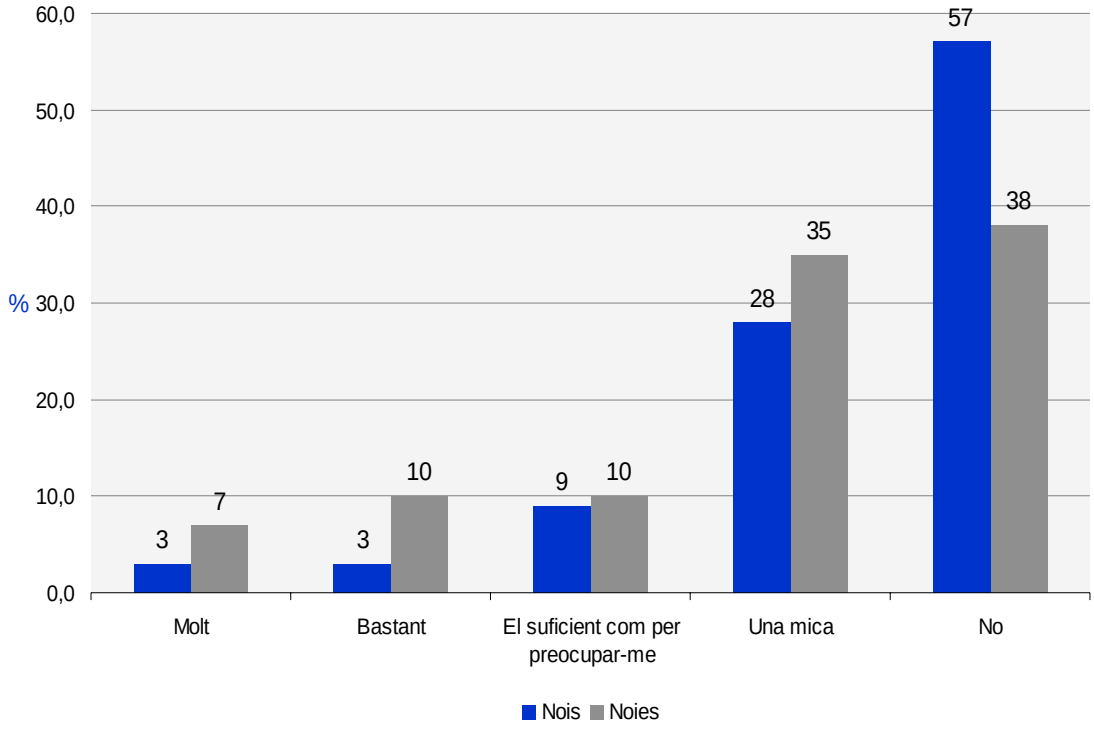

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Surís et. al (2000)*

L'autovaloració (o, millor dit, la valoració paterna) tan positiva que sobre l'estat de salut dels menors hem vist en parlar dels infants, contrasta amb els estats d'ànim que els adolescents de la ciutat de Barcelona diuen tenir. En el cas dels nois, més d'un terç dels joves diuen que el seu estat d'humor és variable, mentre que aquesta proporció s'incrementa fins el 52% en el cas de les noies (taula D144). Pocs són els que diuen que el seu estat anímic és en termes generals dolent o molt dolent (el 4%), però l'humor

variable, sobretot en el cas de les noies, és molt present entre els adolescents. De fet, més de 1 de cada 4 noies accepten que el darrer més se sentiren com a mínim prou tristes com a preocupar-se, i també el 15% dels nois (taula D145). Així, malgrat que l'estat de salut sembli ser prou elevat entre els infants i els joves, hi ha elements que, a partir de l'adolescència, fan sentir als adolescents, sobretot a les noies, lluny d'una plenitud existencial satisfactòria. És aquest un element subjectiu que repercuteix en la qualitat de vida dels menors que cal no oblidar ni menystenir.

Quadre resum

- Es detecta un sector important de la població adolescent que pot tenir uns hàbits alimentaris poc regulars i disciplinats; hi ha una proporció elevada (30%) d'adolescents barcelonins que no esmorzen cada dia, i també són força, sobretot noies, que realitzen alguna dieta al llarg de l'any.

- En relació amb la qüestió anterior, són moltes les joves que, segons els paràmetres mèdics del que es consideren pesos corporals adequats, tenen baix pes. També són moltes les adolescents que diuen no sentir-se orgulloses del seu cos. El problema de la percepció no satisfactòria del propi cos i de les seves conseqüències afecta en molta menor mesura als nois, però també el pateixen. Si els accidents de trànsit eren un problema tant de joventut com de masculinitat, la preocupació excessiva pel propi pes és un problema tant de joventut com de feminitat (també afecta les dones adultes). En aquest sentit (i només en aquest sentit), les noies són un col·lectiu "hiperfeminitzat".

- El metge no és un professional amb qui els adolescents, en general, parlen obertament de les qüestions relacionades amb la salut que els preocupen.

- En els estats de salut, potser l'indicador més preocupant relatiu a l'adolescència és l'important percentatge d'adolescents, sobretot noies, que diuen tenir estats d'humor canviants, i el 25% de noies i 15% de nois barcelonins que diuen sentir-se, el mes anterior a l'enquesta, prou tristos com per preocupar-se. Una vegada més, un indicador sobre la fragilitat de la salut mental i els estats anímics dels adolescents, problema emergent de les nostres societats que afecta directament els adolescents.

3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Com dèiem al principi, i esperem que després de la lectura de l'informe s'hagi pogut entendre bé, el que hem ofert aquí és una anàlisi de les principals dades empíriques a les que hem pogut accedir i que creiem que, en principi, ens donen una visió de l'estat de salut dels infants i adolescents barcelonins que, en termes generals, podríem qualificar de bona. Del que ens reflecteixen les dades estadístiques analitzades en deduïm l'existència d'unes condicions i hàbits de vida majoritàriament correctes pel que fa a la salut, encara que força millorables en alguns aspectes concrets. També cal destacar la capacitat de les institucions sanitàries per limitar algunes patologies, com p. ex. les que fan referència a la salut materno-infantil.

En aquest sentit, i de manera sintètica, podem assenyalar les baixes taxes de mortalitat tan infantil com juvenil, encara que a aquesta última edat s'han vist afectades, en un cert moment, per la incidència de la sida i els accidents de trànsit, i tenen una incidència més alta en els nois que no en les noies. Trobem també uns baixos nivells registrats de morbilitat, dels que destaquen, però, en el cas dels infants, les disminucions psíquiques relacionades amb deficiències congènites, les malalties respiratòries o els estats morbosos mal definits, així com aquelles derivades de l'accidentalitat, més alta com més ens apropem a l'adolescència. En aquesta etapa, efectivament, hem vist que els accidents, sobretot els relacionats amb la conducció automobilística, són l'indicador més negatiu que afecta a la salut dels joves. No s'ha de menystenir un altre aspecte com és el de la fragilitat mental i els estats anímics preocupants, segons diuen ells mateixos, dels adolescents. Hem vist, així mateix, els canvis de model en l'ús d'algunes drogues (bàsicament, alcohol i tabac) i alguns problemes amb el cos i l'alimentació, sobretot en el cas de les noies.

Què és, doncs, el que apareix clarament en aquest informe? Sens dubte, que els principals problemes de salut tenen una relació més o menys estreta amb les formes de vida a una societat com la nostra; així com que el sistema sanitari basat en la biomedicina ha tingut una eficàcia, almenys en determinats sectors. Aquests factors han

contribuït a canviar el model predominant de morbimortalitat, no només a la nostra societat, sinó al conjunt de les societats contemporànies del seu mateix nivell i entorn: les malalties infeccioses ja no són el principal problema, encara que l'expansió de la sida hagi estat un toc d'alarma contra actituds massa cofoies en aquest sentit, i en canvi les malalties cròniques, moltes d'elles lligades a factors externs d'accidentalitat, estan cada vegada més presents entre nosaltres… i aquesta és una qüestió que des d'una òptica estrictament biomèdica és molt difícil d'abordar, ja que posa de relleu precisament les estretes relacions entre estils de vida i salut.

Efectivament, al nostre informe aquest estret lligam apareix de manera clara, però també es qüestionen algunes imatges culturals dominants que identifiquen aquesta associació amb la joventut. Hem pogut mostrar com certes pràctiques arriscades (relacionades amb la sexualitat o la sinistralitat, p.ex.) no són només juvenils, sinó que són compartides amb altres grups d'edat. A més d'un factor de gènere, que de seguida analitzarem, creiem que caldria tenir en compte també un certs models culturals que ens proposen com a ideal de vida una espècie d'eterna joventut, que pot influir en que certes conductes s'allarguin més enllà d'aquest període. És clar que en això hi tenen molt a veure les indústries del lleure, de l'automòbil i altres que ens proposen depassar -encara que sigui vicàriament- alguns límits que la vida ens imposa. En expressions d'aquests models culturals es poden percebre, a més, clares connotacions classistes; un exemple el podem veure a l'anunci de Barcelona en el que apareix un senyor ja de certa edat , tirant a gros però cepat i amb barba (que serà, arquitecte, advocat o urbanista?), amb el seu vestit de neoprè i la taula de surf, disfrutant d'una Barcelona que els resulta més ingrata a altres grups de població (p.ex. els immigrants que van amunt i avall buscant on ubicar-se) o de la que no n'ofereixen una imatge tan estètica, segurament, altres persones que freqüenten -i de molt abans de les Olimpíades del 92- les platges de la Barceloneta.

D'altra banda, les pràctiques definides com a arriscades potser no són sempre les més perilloses: certs hàbits dels anomenats saludables, p.ex., potser no sempre tenen la rellevància que de vegades se'ls ha volgut donar, o la manera d'abordar-los ha acabat fent més depenent a la població de certs sectors econòmics com seria, en certa mesura, el cas de la odontologia. Si realment es vol ser coherent amb la idea que hi hagi un

accés de tota la població a certes pràctiques i orientacions de la salut dental, seria necessari que es corregís l'anomalia actual en que aquesta no és coberta per la Seguretat Social.

D'altra banda, hi ha pràctiques realment arriscades que són estructurals, ja que tenen a veure amb elements claus del funcionament del sistema: no per casualitat en paràgrafs anteriors hem citat les indústries del lleure -entre les que s'haurien de destacar, segurament, les de l'alcohol i el tabac- i les automobilístiques a les que caldria afegir, si en tinguéssim dades, totes aquelles situacions que afecten a la precarietat laboral. I és important destacar això, ja que aquests aspectes no acostumen a tenir una gran rellevància en les polítiques sectorials de salut, però en canvi ens permet subratllar que hi ha polítiques generals, sobretot en el seu aspecte econòmic i social, que acaben afectant més negativament la salut dels ciutadans que no pas altres.

També cal remarcar, però, que en relació als problemes de salut moltes vegades existeix una certa mentalitat preventivista i planificadora que ha creat una espècie d'il·lusió d'una vida amb tots els riscos controlats. Mantenir aquesta idea és enganyar a la població i es presta a diferents manipulacions. De tota manera, aquí hi ha un paper insubstituïble, i delicat, dels poders públics: s'ha de fer tot el possible per preveure els riscos evitables, però cal tenir clar també que el fet de viure és ja un risc per sí mateix i s'ha d'aprendre a viure amb aquesta idea.

Com ja hem assenyalat en el seu moment, una variable clara que apareix en relació al risc i la salut és la del gènere: els homes tenen nivells de morbimortalitat més alts que les dones, i això apareix tan a les dades generals de mortalitat, com en diferents dades específiques de morbiditat relacionades amb varis aspectes dels estils de vida. Potser només hi ha dues excepcions que, com a tals, hem d'assenyalar aquí: la major presència de noies com a fumadores de tabac, així com també entre els adolescents afectats per la sida per contagi sexual.

Aquests dos casos ens porten a un altre aspecte, com és el d'una possible certa trivialització de conductes, així com a la de les distàncies existents sempre entre la

norma que es diu assumir i la conducta que es practica. Les campanyes basades en l'alarma social, en el cas de les drogues, ha portat històricament a trivialitzar, per contrast, certs consums que "no eren droga" (tabac, alcohol, psicofàrmacs) i ara se'ns fa difícil, en un context de major normalització social i cultural dels usos de drogues (cosa positiva per evitar tots els danys relacionats amb la seva marginació) trobar les maneres que la prevenció a mig-llarg plaç no sigui viscuda com la imposició d'estils de vida normatius i/o adults per part dels adolescents. Això, que és molt clar en el cas de les drogues, és extensiu també als altres aspectes de la salut: en el cas de la sida, l'excessiva confiança en les solucions de la ciència sembla que està relaxant certes actituds preventives. I diem actituds perquè, en el cas de l'ús de preservatius, p.ex., apareixen de forma força nítida les contradiccions entre els discursos culturals i "allò que cal fer", d'un cantó, i les pràctiques socials, "allò que realment es fa", de l'altre.

Del conjunt d'aspectes analitzats, tots aquells que tenen relació amb el malestar existencial d'infants i adolescents, des de problemes mentals fins "sentir-se malament", semblen els més poc aprofundits per la intervenció sòcio-sanitària i són indicadors que la salut potser no és tan bona com pot semblar a un primer cop d'ull, o fixant-nos només en aspectes objectivables. I caldria explorar més a fons, tal com hem dit al seu moment, la gran quantitat d'estats morbosos mal definits que afecten als infants, que potser es podrien relacionar -encara que no disposem de prou dades com per afirmar-ho o negar-ho- amb aquests malestars difosos que els poden afectar.

Per finalitzar, volem subratllar que dels tres eixos transversals que pensàvem que calia integrar en l'anàlisi de la salut dels menors de Barcelona hem pogut oferir un panorama força complert del que fa referència a les cultures juvenils, hem aportat alguna dada en relació a la desigualtat i no hem entrat en el tema de la salut i la població migrant, que s'aborda en el capítol dedicat a infància i immigració d'aquest mateix informe. D'acord amb el que acabem d'exposar, doncs, en el proper informe caldrà aprofundir en el tema de la desigualtat, així com treballar els altres aspectes que enumerem a continuació:

a) completar la recollida d'informació de tipus extensiu i macro-social a partir de totes les fonts existents, bàsicament les de tipus estadístic, però també d'altres possibles, com els informes de síntesi ja disponibles sobre algun dels temes que ens interessi i que en aquest primer informe hagin quedat poc coberts.

b) Iniciar l'anàlisi de casos que ens permeti aprofundir en l'estudi de pràctiques i representacions socials entorn a la salut. Això suposarà aplicar una perspectiva etnogràfica a través d'alguna o del conjunt de les tècniques més habituals com són entrevistes en profunditat, realització de grups focals, observació participant, etc. per tal d'obtenir les dades primàries que considerem indispensables, ja que és en les condicions socials d'existència, en la dinàmica de la vida quotidiana basada en aquestes condicions on es generen els processos de salut i malaltia.

c) Per a conèixer des d'aquesta perspectiva la salut de nens i adolescents, caldrà tenir en compte els tres àmbits bàsics ,i les seves interaccions, on aquesta es produeix:

- *L'habitatge*, allà on es realitza la producció domèstica de la salut, a partir de la dinàmica de les condicions materials, de l'estructura del grup domèstic amb els seus diferents rols, dels hàbits familiars, etc. etc.

- *L'estudi i/o el treball*, ja que són uns espais/temps que omplen significativament la vida quotidiana d'infants i adolescents. Des de l'alienació/marginació que pot produir l'escola, que es basa en un determinat model cultural hegemònic, en un nen

pertanyent a un grup cultural diferenciat, fins a l'accidentalitat laboral lligada als contractes temporals tan freqüents entre la gent jove, hi ha molts elements d'aquests àmbits que poden generar problemes o seqüeles en la salut física i mental d'ells i que fins ara amb prou feines hem pogut albirar.

- *El lleure*, que s'acostuma a realitzar en un conjunt d'espais amb els seus equipaments (des de parcs infantils fins a discoteques, passant per la via pública) on es poden donar relacions inter o intra gènere conflictives, relacions sexuals, determinats consums de drogues, i altres pràctiques de risc amb incidència en la salut. Aquí ens pot ser molt útil el que ja coneixem dels estils juvenils en relació amb la salut.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ADAM, PH., & HERZLICH, C. (1994). *Sociologie de la maladie et de la medecine.* París: Nathan.

ALVAREZ, C. & PEIRÓ, S. (2000). *Informe Sespas 2000. La salud pública ante los desafíos del nuevo siglo.* Granada: Escuela Andaluza de Salud Pública.

BERNABEU, J. (1994). *Enfermedad y Población.* València: Seminari d'Estudis sobre la Ciència.

CARRASCO, S. (1993). *Antropologia de l'alimentació.* Bellaterra: Edicions de la UAB.

CASTEL, R. (1997). *La metamorfosis de la cuestión social*. Paidós: Barcelona.

CENTRE JOVE D'ANTICONCEPCIÓ I SEXUALITAT (1999) *Enquesta sobre el comportament dels joves estudiants de Barcelona 1999.* Barcelona: Secretaria General de la Joventut de la Generalitat de Catalunya.

COMELLES, J. M. & MARTÍNEZ, A. (1993). *Enfermedad, Cultura y Sociedad.* Madrid: Eudema.

CONTRERAS, J. (1993). *Antropologia de la Alimentación.* Madrid: Eudema.

CONTRERAS, J. (1996). *Alimentació i Cultura*. Barcelona: Universidad de Barcelona.

COREIL, J. et al. (1985) Life-style, an emergent concept in the sociomedical sciences. *Culture, Medicine and Psychiatry* (pp. 243-337).

CORNIER, D. (1984). *Toxicomanies: Styles de vie*. Québec: Gaëtan Morin.

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT & DEPARTAMENT D'INTERIOR (2001).*Estudi joventut i Seguretat a Catalunya. Enquesta als joves escolaritzats de 12 a 18 anys.* Barcelona: Generalitat de Catalunya.

DEPARTAMENT DE SANITAT I SEGURETAT SOCIAL (1995). *Enquesta de Salut de Catalunya 1994.* Barcelona: Departament de Sanitat i Seguretat Social.

DEPARTAMENT DE SANITAT I SEGURETAT SOCIAL (1998). *Indicadors de Salut maternoinfantil a Catalunya. 1994-1996.* Barcelona: Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya.

DEPARTAMENT DE SANITAT I SEGURETAT SOCIAL (2001). *Evolució de la mortalitat a Catalunya, 1983-1997.* Barcelona: Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya.

DÍAZ, A., PALLARÉS, J. & BARRUTI, M. (2001). *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil*. Barcelona: Associació Institut Genus (pendent de publicació).

FEIXA, C. (1993). *La joventut com a metàfora*. Barcelona, Secretaria General de la Joventut.

GRACIA, M. (1996). *Paradojas de la alimentación contemporánea*. Barcelona: Icaria.

HELMAN, C. (1994). *Culture Health and Illness. An Introduction for Health Professionals*. 3a ed. Londres: Butterworth-Heinemann.

INE (1999). *Encuesta sobre discapacidades, deficiencias y estados de salud.* Madrid: Instituto Nacional de Estadística.

INSTITUT MUNICIPAL DE SALUT PÚBLICA (1999). *Mortalitat i natalitat a la ciutat de Barcelona 1998.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

INSTITUT MUNICIPAL DE SALUT PÚBLICA (2000). *La salut a Barcelona 1999.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

INSTITUT MUNICIPAL DE SALUT PÚBLICA (2000). *Sistema d'Informació sobre Drogues de Barcelona (SIDB). Informe 1997-98.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

INSTITUT MUNICIPAL DE SALUT PÚBLICA (2000). *Morbiditat per malalties de declaració obligatòria a Barcelona ciutat 1999.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

INSTITUT MUNICIPAL DE SALUT PÚBLICA (2001). *SIDA a Barcelona. Vigilancia epidemiològica.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

INSTITUT MUNICIPAL DE SALUT PÚBLICA (2001). *Enquesta de Salut de Barcelona 2000.Resultats principals (document provisional).* No publicat.

IRWIN, Ch.E. (1990). The theoretical concept of At-Risk adolescents. A STRASBURGER, V.C. and GREYDANUS, D.E. (Eds.) Adolescent Medicine. The At-risk adolescent. Philadelphia, Hanley & Belfus.

PÉREZ DE GUZMÁN, T. (1994). Estilos de vida y teoría social. A KAIERO, A. (Ed.) *Valores y estilos de vida en nuestras sociedades en transformación*. Universidad de Deusto: Bilbao.

MENÉNDEZ, E. L. (1998). "Estilos de vida, riesgos y construcción social. Conceptos similares y significados diferentes". *Estudios sociológicos*, 46: 37-67

MINISTERIO DE SANIDAD Y CONSUMO (1999). *Encuesta Nacional de Salud de Espanya 1997*. Madrid: Ministerio de Sanidad y Consumo

PAUGAM, S. (Dir.) (1996). *L'exclusion, l'état des savoirs*. Paris, La Découverte.

PERDIGUERO, E. & COMELLES, J. M. (Comps.)(2000). *Medicina y Cultura*. Barcelona: Bellaterra.

ROMANÍ, O. (1996). Antropología de la marginación. Una cierta incertidumbre. A PRAT, J. y MARTÍNEZ, A. (Eds.) *Ensayos de Antropología Cultural* (pp.303-318), Barcelona: Ariel.

ROMANÍ, O. (1999). *Las drogas, sueños y razones*. Barcelona: Ariel.

ROMANÍ, O. & COMELLES, J. M. (Coords.). (1993). *Antropología de la salud y de la medicina*. Tenerife: FAAEE, VI Congreso de Antropología.

SÁNCHEZ, M. (comp.).(1996). *El sistema sanitario en España. Evolución, situación actual, perspectivas y problemas.* Madrid: Los libros de la Catarata.

SAN ROMÁN, T. (1989). *Vejez y cultura. Hacia los límites del sistema*. Barcelona: Fundació La Caixa.

SARGENT, C. & THOMAS, J. (comps.).(1996). *Medical Anthropology*. Nueva York: Praeger.

SHERING (1997). *Uso de anticonceptivos en España* (no publicat)

SOUTH, N. (Ed.) (2000). *Drugs. Cultures, Controls & Everyday Life*. London: Sage.

SURÍS, J. C. & PARERA, N. (2000). *Enquesta de Salut als adolescents de la ciutat de Barcelona 1999*. Barcelona: Fundació Santiago Dexeus Font.

ÍNDEX FIGURES

FIGURA 1. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARITZADES DE MORTALITAT SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1983-1997 165
FIGURA 2. EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE CESÀRIES PER 1.000 NASCUTS VIUS. CATALUNYA I ESPANYA. 1975-1995 171
FIGURA 3. MALALTS DONATS D'ALTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL. BARCELONA PROVÍNCIA. 1997 173
FIGURA 4. EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE FERITS EN ACCIDENTS DE TRÀNSIT SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1990-1997 179
FIGURA 5. EVOLUCIÓ DE LA LACTÀNCIA MATERNA EXCLUSIVA. CATALUNYA. 1990-1999 183
FIGURA 6. INFANTS MENORS DE 15 ANYS QUE MENGEN VERDURA MENYS DE 3 VEGADES A LA SETMANA SEGONS ESTATUS FAMILIAR, SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1997 185
FIGURA 7. INFANTS QUE ES RENTEN LES DENTS DIÀRIAMENT SEGONS ESTATUS FAMILIAR, SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1997 189
FIGURA 8. MORTALITAT PER CAUSES EXTERNES SEGONS TIPUS DE CAUSA I GRUPS D'EDAT. BARCELONA PROVÍNCIA. 1998 196
FIGURA 9. NOMBRE DE SUÏCIDIS SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1999 198
FIGURA 10. PERCENTATGE D'ADOLESCENTS QUE RESPECTEN DIFERENTS MESURES DE SEGURETAT VIAL SEMPRE O GAIREBÉ SEMPRE. BARCELONA. 1999 203
FIGURA 11. EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1990-1999 209
FIGURA 12. ÚS ADOLESCENT DE MITJANS ANTICONCEPTIUS DURANT LA PRIMERA RELACIÓ COITAL I AMB LA PARELLA SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999 214
FIGURA 13. POBLACIÓ NO FUMADORA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1989,1993 I 1997 221
FIGURA 14 VEGADES QUE ELS ADOLESCENTS HAN BEGUT 5 COPES O MÉS D'ALCOHOL. BARCELONA. 1999 225
FIGURA 15. VEGADES QUE ELS ADOLESCENTS HAN CONSUMIT DIFERENTS SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES. CATALUNYA. 2001 230
FIGURA 16. SENTIMENT DELS ADOLESCENTS RESPECTE EL SEU PROPI COS. BARCELONA. 1999 236
FIGURA 17. SENTIMENT DE TRISTESA DELS ADOLESCENTS DURANT EL DARRER MES. BARCELONA. 1999 239

ANNEX

La Salut dels Menors:

Vulnerabilitat, Dependència i Estils de Vida

ORIOL ROMANÍ

ISAAC GONZÀLEZ

ÍNDEX TAULES

TAULA D1. TAXES DE MORTALITAT PER 1.000 HABITANTS, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1991 I 1996 262
TAULA D2. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARDITZADES DE MORTALITAT (100.000 HAB.) PER SEXE, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1983-1997 262
TAULA D3. EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE MORTALITAT EN MENORS D'UN ANY. ESPANYA I CATALUNYA. 1975-1995 263
TAULA D4. MORTALITAT INFANTIL PER CAUSA DE DEFUNCIÓ SEGONS SEXE. TAXES PER 1.000 NASCUTS VIUS. BARCELONA. 1998 263
TAULA D5. PRINCIPALS CAUSES DE MORT EN INFANTS DE MENYS D'UN ANY. UNIÓ EUROPEA-15. 1996 264
TAULA D6. PRINCIPALS CAUSES DE MORTALITAT DE NENS MÉS PETITS D'1 ANY PELS PRINCIPALS DELS 17 GRANS GRUPS DE CAUSES DE MORT. PERCENTATGES. CATALUNYA. 1983 I 1997 264
TAULA D7. NOMBRE DE DEFUNCIONS MATERNES (1). CATALUNYA I ESPANYA, 1975-1995 264
TAULA D8. TAXA DE MORTALITAT MATERNA I DE MORTALITAT INFANTIL. ESPANYA. 1980-1994 265
TAULA D9. TAXA DE MORTALITAT MATERNA PER 100.000 NASCUTS VIUS. ESPANYA I UNIÓ EUROPEA-15. 1970-1996 265
TAULA D10. DEFUNCIONS SEGONS ELS GRANS GRUPS DE CLASSIFICACIÓ INTERNACIONAL DE MALALTIES PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA. 1998 266
TAULA D11. DEFUNCIONS SEGONS ELS GRANS GRUPS DE CLASSIFICACIÓ INTERNACIONAL DE MALALTIES PER GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 1998 267
TAULA D12. DEFUNCIONS SEGONS ELS GRANS GRUPS DE CLASSIFICACIÓ INTERNACIONAL DE MALALTIES PER GRUPS D'EDAT I SEXE. ESPANYA. 1998 268
TAULA D13. DESCRIPCIÓ DE NAIXEMENTS. BARCELONA CIUTAT. 1998 .. 269
TAULA D14. NASCUTS VIUS DE MARES MENORS DE 20 ANYS. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NASCUTS VIUS. ESPANYA I CATALUNYA. 1975-1995 269
TAULA D15. NOMBRE DE CESÀRIES PER 1.000 NASCUTS VIUS EN ESTABLIMENTS SANITARIS. CATALUNYA I ESPANYA. 1983-1995 269
TAULA D16. TIPUS DE PART. CATALUNYA. 1994-1996 270
TAULA D17. TIPUS DE PART SEGONS LA TITULARITAT DE L'HOSPITAL. CATALUNYA, 1994-1996 270
TAULA D18. PERCENTATGE DE NASCUTS VIUS AMB UN PES DE 2.500 GRAMS O MÉS AL NÉIXER(1). ESPANYA I CATALUNYA. 1981- 1995 ... 270
TAULA D19. NADONS AMB BAIX PES SEGONS L'EDAT DE LA MARE(1). CATALUNYA, 1994-1996 270
TAULA D20. NADONS NASCUTS SEGONS EL SEU PES EN NÉIXER. CATALUNYA. 1994-1996 271

TAULA D21. DISTRIBUCIÓ DELS RESIDENTS DONATS D'ALTA I ESTADA MITJANA EN DIES, SEGONS SEXE I EDAT. BARCELONA CIUTAT. 1998 271
TAULA D22. MALALTS DONATS D'ALTA I DIES D'HOSPITALITZACIÓ SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. ESPANYA, CATALUNYA I BARCELONA PROVÍNCIA, 1998 272
TAULA D23. MALALTS DONATS D'ALTA PER DIAGNÒSTIC DEFINITIU, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1998 273
TAULA D24. MALALTS DONATS D'ALTA PER DIAGNÒSTIC DEFINITIU, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1996 274
TAULA D25. PRINCIPALS TRASTORNS CRÒNICS DECLARATS SEGONS SEXE DELS MENORS DE 15 ANYS. PERCENTATGE DE POBLACIÓ AFECTADA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000 275
TAULA D26. PRINCIPALS ALTES EN OPERACIONS DELS RESIDENTS PER TIPUS D'OPERACIÓ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998 276
TAULA D27. DEFICIÈNCIES EN NENS DE MENYS DE 6 ANYS SEGONS EL GRUP DE DEFICIÈNCIA I LES CAUSES QUE LA VAN ORIGINAR. ESPANYA. 1999 277
TAULA D28. PERSONES AMB DISCAPACITAT SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT, I TAXA PER 1.000 PERSONES SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1999 277
TAULA D29. PERSONES AMB ALGUNA DISCAPACITAT PER GRUP DE DEFICIÈNCIA, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA, 1999 277
TAULA D30. DISMINUÏTS FÍSICS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998 278
TAULA D31. DISMINUÏTS VISUALS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998 278
TAULA D32. DISMINUÏTS AUDITIUS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998 278
TAULA D33. DISMINUÏTS PSÍQUICS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998 278
TAULA D34. MALALTS MENTALS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. MALALTS MENTALS. CATALUNYA, 31 DE DESEMBRE DE 1998 279
TAULA D35. GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB ALGUNA DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998 279
TAULA D36. TAXA D'ACABATS DE NÉIXER AMB DIFERENTS DISCAPACITATS PER 10.000 NASCUTS. ESPANYA I CATALUNYA. 1980-1997 279
TAULA D38. VISITES A URGÈNCIES L'ANY ANTERIOR A L'ENTREVISTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000 280

TAULA D39. ACCIDENTATS EL DARRER ANY PER TIPUS D'ACCIDENT, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1994..... 280
TAULA D40. ACCIDENTS SOFERTS EN ELS DARRERS 12 MESOS, I ON S'HAN SOFERT, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP(1).ESPANYA. 1997..... 280
TAULA D41. TAXA DE FERITS EN ACCIDENTS DE TRÀFIC PER 100.000 HABITANTS, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA, 1990-1997.... 281
TAULA D42. INFRACCIONS DEL VIANANTS VÍCTIMES, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1999..... 281
TAULA D43. EVOLUCIÓ DE LA LACTÀNCIA MATERNA EXCLUSIVA, SEGONS EDAT DEL NADÓ. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NADONS. CATALUNYA. 1990-1999..... 282
TAULA D44. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DIÀRIA DE LLET EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997..... 282
TAULA D45. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE IOGURTS O PETIT-SUIS EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997 283
TAULA D46. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE PEIX O CARN EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997..... 283
TAULA D47. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE VERDURA O PURÉ DE VERDURA EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. ESPANYA. 1997..... 284
TAULA D48. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE FRUITA EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997..... 284
TAULA D49. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ES FA EXERCICI FÍSIC EN EL TEMPS DE LLEURE, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA.1997..... 285
TAULA D50. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ELS INFANTS DE 0 A 15 ANYS ES BANYEN O ES DUTXEN, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997..... 285
TAULA D51. ESTAT DE LA DENTADURA, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997 ... 286
TAULA D52. TEMPS TRANSCORREGUT DES DE LA DARRERA CONSULTA AL DENTISTA, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997..... 286
TAULA D53. MOTIU DE LA DARRERA CONSULTA AL DENTISTA, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE LA POBLACIÓ DE CADA GRUP QUE HA ANAT AL DENTISTA. ESPANYA.1997 287

TAULA D54. SIGNES INDICADORS DE MALALTIA PEIODONTAL. DISTRIBUCIÓ PERCENTUALS EN NENS DE 12 ANYS. ESPANYA. 1985-1994 288
TAULA D55. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ELS INFANTS DE 0 A 15 ANYS ES RENTEN LES DENTS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997 288
TAULA D56. PERSONES QUE HAN LIMITAT LES ACTIVITATS EN ELS DARRERS 12 MESOS DURANT MÉS DE 10 DIES PER MOLÈSTIES O SÍMPTOMES, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997 289
TAULA D57. PERSONES QUE HAN RESTRINGIT LES ACTIVITATS PER MOLÈSTIES O SÍMPTOMES LES DARRERES DUES SETMANES, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997 289
TAULA D58. LIMITACIÓ DE L'ACTIVITAT ELS 15 DIES ANTERIORS A L'ENTREVISTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000 ... 289
TAULA D59. TEMPS TRANSCORREGUT DES DE LA DARRERA CONSULTA AL METGE, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SEGONS EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997 290
TAULA D60. VISITA O CONSULTA UN PROFESSIONAL SANITARI ELS 15 DIES ANTERIORS A L'ENTREVISTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000 290
TAULA D61. POBLACIÓ QUE HA CONSUMIT MEDICAMENTS LES DARRERES DUES SETMANES, I QUINS MEDICAMENTS HAN CONSUMIT, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE LA POBLACIÓ TOTAL DE CADA GRUP(1). ESPANYA. 1997 291
TAULA D62. PERCENTATGES DE POBLACIÓ INFANTIL VACUNADA DE DIFERENTS ENFERMETATS. ESPANYA I CATALUNYA. 1992-1997 291
TAULA D63. AUTOPERCEPCIÓ DE L'ESTAT DE SALUT GENERAL SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE LA POBLACIÓ TOTAL DE CADA GRUP. CATALUNYA. 1994 292
TAULA D64. PRIMERES CAUSES DE MORT PER ORDRE DE MAJOR A MENOR, DE LA POBLACIÓ 15 A 39 ANYS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1997 I 1998 292
TAULA D65. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. BARCELONA PROVÍNCIA. 1998 293
TAULA D66. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998 293
TAULA D67. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGES PER CAUSA. BARCELONA PROVÍNCIA. 1998 294
TAULA D68. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGE PER CAUSA. CATALUNYA. 1998 294
TAULA D69. TAXA DE FERITS EN ACCIDENTS DE TRÀFIC PER 100.000 HABITANTS, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA, 1990-1997 295

TAULA D70. EVOLUCIÓ TEMPORAL DEL NOMBRE DE SUÏCIDIS I DE LES TAXES PER 100.000 HABITANTS, I DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL PER SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1991-1999 295
TAULA D71. SUÏCIDIS SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. ESPANYA.1999..... 296
TAULA D72. ADOLESCENTS QUE HAN PENSAT ALGUNA VEGADA EN SUÏCIDAR-SE, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999.... 296
TAULA D73. ADOLESCENTS ATESOS A UN HOSPITAL, CENTRE D'URGÈNCIES O CONSULTA PER FERIDES O LESIONS OCASIONADES PER ALGUN D'AQUESTS ACCIDENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999..... 296
TAULA D74. FREQÜÈNCIA EN L'ÚS DEL CASC ENTRE ELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999..... 296
TAULA D75. FREQÜÈNCIA D'ÚS DEL CINTURÓ DE SEGURETAT ENTRE ELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999..... 297
TAULA D76. FREQÜÈNCIA AMB QUE ELS ADOLESCENTS RESPECTEN DIFERENTS MESURES DE SEGURETAT VIAL, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 297
TAULA D77. PERCEPCIÓ DELS ADOLESCENTS SOBRE ELS RISC QUE COMPORTEN CERTES ACTIVITATS VIALS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999 298
TAULA D78. FREQÜÈNCIA AMB LA QUE ELS ADOLESCENTS FAN COSES PERILLOSES PER PROBAR COM SÓN, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999..... 298
TAULA D79. CONDUCTORS VÍCTIMES D'ACCIDENTS, SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE, VEHICLE Y GRAVEDAT. ESPANYA. 1999..... 299
TAULA D80. EVOLUCIÓ DE LES INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS A CATALUNYA. NOMBRES ABSOLUTS I TAXA PER CADA 100 NASCUTS VIUS. CATALUNYA. 1987-1996..... 299
TAULA D81. NOMBRE D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS PER 1.000 NASCUTS VIUS, SEGONS L'EDAT DE LA MARE. ESPANYA. 1987-1997(1) 299
TAULA D82. NOMBRE D'EMBARASSOS PER RESSOLUCIÓ DELS MATEIXOS(1), SEGONS L'EDAT DE LA MARE. CATALUNYA. 1994-1996 300
TAULA D83. TAXA D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS PER 1.000 DONES A CADA GRUP D'EDAT. ESPANYA. 1990-1999. 300
TAULA D84. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LES INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS, SEGONS GRUPS D'EDAT , ESTAT CIVIL, NIVELL D'ESTUDIS I SITUACIÓ LABORAL DE LA DONA, NOMBRE DE FILLS QUE VIUEN EN L'ACTUALITAT, I SETMANES DE GESTACIÓ(1). ESPANYA. 1987-1997(2). 301
TAULA D85. INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS LEGALS REALITZATS A CATALUNYA, SEGONS GRUPS D'EDAT I ESTAT CIVIL DE LA MARE. CATALUNYA. 1999 302

TAULA D86. TAXA D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS PER 1.000 DONES ENTRE 15 I 44 ANYS. ESPANYA I CATALUNYA, 1990-1999 302
TAULA D87. INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS NOTIFICADES DELS RESIDENTS A BARCELONA SEGONS L'EDAT DE LA DONA I LES SETMANES DE GESTACIÓ. BARCELONA CIUTAT. 1998 302
TAULA D88. CASOS DE SIDA(1) PER CATEGORIA DE TRANSMISSIÓ, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. ACTUALITZACIÓ DEL 30-6-2001 303
TAULA D89. CASOS DE SIDA(1) PER GRUPS DE TRANSMISSIÓ, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. ACTUALITZACIÓ A MARÇ DEL 2001 303
TAULA D90. ESTIMACIÓ DE PERSONES VIVES INFECTADES PEL VIH. ESPANYA. 1992-1994..... 303
TAULA D91. PRIORITAT EN LA UTILITZACIÓ DE MITJANS ANTICONCEPTIUS SEGONS GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997..... 304
TAULA D92. MÈTODE ANTICONCEPTIU EMPRAT HABITUALMENT PELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 304
TAULA D93. MÈTODE ANTICONCEPTIU QUE ELS ADOLESCENTS UTILITZAREN A LA SEVA PRIMERA RELACIÓ SEXUAL AMB PENETRACIÓ. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999 304
TAULA D94. MÈTODE ANTICONCEPTIU QUE ELS ADOLESCENTS USEN HABITUALMENT AMB LA SEVA PARELLA. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999..... 305
TAULA D95. REACCIÓ DELS ADOLESCENTS SI LA SEVA PARELLA ELS HI DEMANÉS D'USAR PRESERVATIU EN LES RELACIONS SEXUALS. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 305
TAULA D96. ADOLESCENTS QUE EXIGIRIEN A LA SEVA PARELLA L'ÚS DEL PRESERVATIU. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999 305
TAULA D97. FREQÜÈNCIA EN LA UTILITZACIÓ DE MITJANS ANTICONCEPTIUS ENTRE ELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999 305
TAULA D98. FREQÜÈNCIA D'ÚS DE L'ANTICONCEPTIU UTILITZAT HABITUALMENT ENTRE ELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999..... 306
TAULA D99. ADOLESCENTS QUE MANTENEN RELACIONS SEXUALS. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE JOVES. BARCELONA. 1993 I 1999 306
TAULA D100. ADOLESCENTS QUE TENEN RELACIONS SEXUALS COITALS, SEGONS SEXE I SITUACIÓ FAMILIAR. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999..... 306
TAULA D101. ADOLESCENTS SEXUALMENT ACTIUS SEGONS SEXE I EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP DE SEXE I EDAT. BARCELONA. 1993 I 1999..... 306

TAULA D102. FREQÜÈNCIA DE LES RELACIONS COITALS EN ELS ADOLESCENTS SEXUALMENT ACTIUS SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999 307
TAULA D103. MITJANA DE RELACIONS SEXUALS AMB PENETRACIÓ DURANT EL DARRER ANY ENTRE ELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999 307
TAULA D104. FONTS D'INFORMACIÓ PRINCIPALS SOBRE SEXUALITAT DELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999 307
TAULA D105. ADOLESCENTS DELS QUE HAN ABUSAT SEXUALMENT, SEGONS SEXE I PERSONA QUE VA COMETRE L'ABÚS. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP(1). BARCELONA. 1999 308
TAULA D106. POBLACIÓ NO FUMADORA DE MÉS DE 15 ANYS, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PE CADA 100 A CADA GRUP (1). ESPANYA, 1987-1997 308
TAULA D107. POBLACIÓ DE MES DE 15 ANYS QUE MAI HA FUMAT, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 A CADA GRUP (1). ESPANYA, 1987-1997 309
TAULA D108. POBLACIÓ DE MÉS DE 15 ANYS QUE HA DEIXAT DE FUMAR EN ELS DARRERS DOS ANYS, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 A CADA GRUP(1). ESPANYA. 1989-1997 309
TAULA D109. POBLACIÓ GRAN FUMADORA DE MES DE 15 ANYS (1), SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 A CADA GRUP(2). ESPANYA. 1987-1997 310
TAULA D110. QUANTITAT DE TABAC CONSUMIT PELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999 310
TAULA D111. PERCENTATGE D'ADOLESCENTS DE 15 ANYS QUE FUMEN DIÀRIAMENT, SEGONS PAÏSOS I SEXE. 1994 I 1998 311
TAULA D112. QUANTITAT DE CONSUM DE TABAC ENTRE ELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE I QUANTITAT D'AMICS QUE CONSUMEIXEN TABAC. BARCELONA. 1999 311
TAULA D113. PREVALENÇA EN EL CONSUM DE TABAC, SEGONS PAÏSOS, GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGE SOBRE ELS INDIVIDUS DE CADA GRUP. UNIÓ EUROPEA. ANYS 80 312
TAULA D114. PREVALENÇA EN EL CONSUM DE TABAC, SEGONS PAÏSOS, GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGE SOBRE ELS INDIVIDUS DE CADA GRUP. UNIÓ EUROPEA. ANYS 90 312
TAULA D115. BEVEDORS EXCESSIUS (1), SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. POBLACIÓ DE 16 Y MÉS ANYS. TAXA PER 100 A CADA GRUP(2). ESPANYA. 1987,1993 I 1997 313
TAULA D116. VEGADES QUE ELS ADOLESCENTS, EN ELS DARRERS 15 DIES, HAN BEGUT 5 COPES D'ALCOHOL SEGUIDES (INCLOENT VI, CERVESA, CAVA, COMBINATS, ETC), SEGONS SEXE. BARCELONA, 1999 313
TAULA D117. ADOLESCENTS QUE DIUEN HAVER-SE EMBORRATXAT ALGUNA VEGADA, SEGONS SEXE I FREQÜÈNCIA. PERCENTATGES. BARCELONA, 1999 313

TAULA D118. PROPORCIÓ DE CONSUMIDORS D'ALCOHOL DE CADA TIPUS DE BEGUDA ENTRE ELS ESTUDIANTS DE 14 A 18 ANYS. ESPANYA. 1996 314
TAULA D119. CONDUCCIÓ SOTA ELS EFECTES DE L'ALCOHOL O DROGUES ENTRE ADOLESCENTS, SEGONS EL SEXE I FREQÜÈNCIA. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 314
TAULA D120. ADOLESCENTS QUE VAN EN VEHICLE AMB CONDUCTOR INTOXICAT, SEGONS SEXE I FREQÜÈNCIA. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 314
TAULA D121. CONSUM DE DIFERENTS DROGUES ALGUNA VEGADA A LA VIDA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000 315
TAULA D122. EVOLUCIÓ TEMPORAL DELS ADOLESCENTS ESTUDIANTS QUE HAN PROVAT DIFERENTS DROGUES ALGUNA VEGADA, SEGONS SEXE I EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL D'ADOLESCENTS ENQUESTATS A CADA GRUP. ESPANYA. 1994-1998 315
TAULA D123. PREVALENÇA EN EL CONSUM DE DROGUES NO INSTITUCIONALITZADES ENTRE ELS ADOLESCENTS ESTUDIANTS, SEGONS INTENSITAT. CATALUNYA I ESPANYA. 1996 I 1998 315
TAULA D124. CONSUM ENTRE ELS ESCOLARS ADOLESCENTS DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES AL LLARG DE TOTA LA VIDA. CATALUNYA. 2001 316
TAULA D125. FREQÜÈNCIA EN EL CONSUM DE DROGUES ENTRE ELS ADOLESCENTS PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE JOVES ENQUESTATS. BARCELONA. 1999 316
TAULA D126. QUANTITAT D'AMICS DE L'ADOLESCENT QUE CONSUMEIXEN DIFERENTS DROGUES, SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999 316
TAULA D127. EVOLUCIÓ EN LA PROPORCIÓ D'ESTUDIANTS DE 14 A 18 ANYS QUE PENSEN QUE ALGUN D'AQUESTS CONSUMS POT CAUSAR MOLTS O FORÇA PROBLEMES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL D'ESTUDIANTS. ESPANYA. 1994-1998 317
TAULA D128. PROBLEMES ORIGINATS PEL CONSUM DE DROGUES ENTRE ELS JOVES. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE JOVES. BARCELONA. 1999 317
TAULA D129. MORTALITAT ASSOCIADA AL CONSUM DE DROGUES, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA. 1997 317
TAULA D130. MORTALITAT ASSOCIADA AL CONSUM DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA, 1999 .. 318
TAULA D131. PERCENTATGE DE DEFUNCIONS PER REACCIÓ AGUDA DESPRÉS DE CONSUMIR OPIACIS O COCAÏNA, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, I EDAT MITJANA DE DEFUNCIÓ. ESPANYA, 1987-1997 318
TAULA D132. DISTRIBUCIÓ DELS EPISODIS D'URGÈNCIES DIRECTAMENT RELACIONATS AMB EL CONSUM DE SUBSTÀCIES PSICOACTIVES, SEGONS LA DROGA DE CONSUM HABITUAL, GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 PER SEXE I DROGA. ESPANYA. 1996 318
TAULA D133. DISTRIBUCIÓ DELS EPISODIS D'URGÈNCIES DIRECTAMENT RELACIONATS AMB EL CONSUM DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES,

SEGONS LA DROGA DE CONSUM HABITUAL, GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 PER SEXE I DROGA. ESPANYA, 1999 319
TAULA D134. EDAT MITJANA D'ADMISSIÓ A TRACTAMENT I D'INICI EN EL CONSUM, I PROPORCIÓ DE DONES ENTRE ELS ADMESOS A TRACTAMENT PER ABÚS O DEPENDÈNCIA DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES, SEGONS LA SUBSTÀNCIA QUE VA MOTIVAR L'ADMISSIÓ A TRACTAMENT. ESPANYA. 1996. 319
TAULA D135. CONSUM DE DIFERENTS DROGUES IL·LEGALS EN ELS ADOLESCENTS ESTUDIANTS DE 15 A 16 ANYS A DIFERENTS PAÏSOS DE LA UNIÓ EUROPEA. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL D'ESTUDIANTS DE REFERÈNCIA. UNIÓ EUROPEA, ANYS 90 319
TAULA D136. QUÈ PENSEN ELS ADOLESCENTS DEL SEU COS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 320
TAULA D137. QUÈ PENSEN ELS ADOLESCENTS DEL SEU PES, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 320
TAULA D138. FREQÜÈNCIA AMB LA QUE ELS ADOLESCENTS ESMORZEN, SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999 320
TAULA D139. ADOLESCENTS QUE HAN FET ALGUNA DIETA EL DARRER ANY, SEGONS SEXE. PERCENTATGE PEL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA, 1999 321
TAULA D140. POBLACIÓ AMB UN ÍNDEX DE MASSA CORPORAL >30 KG/M², SEGONS SEXE I EDAT. POBLACIÓ DE 20 I MÉS ANYS. TAXA PER CENT DE CADA GRUP. ESPANYA. 1987, 1993 Y 1997 321
TAULA D141. PERCENTATGE DE COBERTURA DE LA VACUNACIÓ CONTRA L'HEPATITIS B EN ADOLESCENTS. ESPANYA. 1992-1998 322
TAULA D142. MOTIU DE LA DARRERA CONSULTA AL METGE LES DARRERES DUES SETMANES, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997 ... 322
TAULA D143. PERCENTATGE D'ADOLESCENTS QUE DIUEN NO PODER PARLAR AMB EL METGE, I PER QUINA RAÓ (1), SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999. 322
TAULA D144. SENTIMENT DE TRISTESA ENTRE ELS ADOLESCENTS EL DARRER MES, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999 323
TAULA D145. HUMOR DELS ADOLESCENTS DURANT EL DARRER MES, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999 323

TAULA D1. TAXES DE MORTALITAT PER 1.000 HABITANTS, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1991 I 1996

		Any	
		1991	1996
Sexe	Homes	9,36	9,73
	Dones	7,97	8,2
Grups d'edat	Menys 1 any (1)	7,19	5,54
	1 - 4 anys	0,39	0,36
	5 - 9 anys	0,21	0,18
	10 - 14 anys	0,24	0,2
	15 - 19 anys	0,63	0,45
	20 - 24 anys	1,03	0,68
	25 - 29 anys	1,25	1,03
	30 - 34 anys	1,36	1,6
	35 - 39 anys	1,47	1,68
	40 44 anys	1,95	2
	45 - 49 anys	2,91	2,73
	50 - 54 anys	4,45	4,11
	55 - 59 anys	6,88	6,3
	60 - 64 anys	10,69	9,67
	65 - 69 anys	17,14	15,23
	70 - 74 anys	27,45	25,15
	75 - 79 anys	47,57	42,31
	80 - 84 anys	86,51	76,65
	85 anys i més	179,98	172,16
Població total		**8,65**	**8,95**

(1) Menors d'un any per 1.000 naixements
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l''*Instituto Nacional de Estadística*

TAULA D2. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARDITZADES DE MORTALITAT (100.000 HAB.) PER SEXE, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1983-1997

	Sexe	Any														
		1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Població total	Total	945,2	903,8	930,5	894,6	874,8	876,5	877,3	879,9	861,3	829,1	817,2	789,1	791,4	764,1	761,1
	Homes	1.209,3	1.157,8	1.182,8	1.147,2	1.137,3	1.144,4	1.155,1	1.160,2	1.135,4	1.101,2	1.094,4	1.056,0	1.067,5	1.024,6	1.006,8
	Dones	757,6	722,5	748,0	710,8	686,4	682,2	673,4	673,6	659,3	624,0	611,6	590,2	585,9	568,3	575,0
Població d'1 a 14 anys	Total	56,5	52,8	54,6	66,1	68,1	60,8	58,4	60,2	53,3	53,7	44,3	42,2	36,6	37,0	30,0
	Homes	61,5	63,2	61,6	75,9	74,3	68,9	67,6	66,1	59,1	63,1	47,7	44,5	40,4	41,5	30,4
	Dones	51,2	41,7	47,1	55,7	61,6	52,2	48,5	53,9	47,1	43,8	40,6	39,8	32,6	32,5	30,1
Població de 15 a 39 anys	Total	70,2	70,1	72,3	78,2	83,8	94,0	106,6	110,2	113,4	117,3	113,0	109,6	112,9	108,70	84,8
	Homes	100,2	98,4	101,1	112,5	117,0	135,8	161,1	174,3	168,5	178,3	168,8	164,3	167,0	150,0	111,8
	Dones	39,9	41,3	43,1	43,3	49,9	51,1	53,6	53,3	57,4	55,2	56,0	53,7	57,5	58,6	46,2
Població de 40 a 64 anys	Total	535,0	530,0	522,7	507,5	507,9	502,6	514,2	493,4	493,9	489,4	488,0	464,7	470,3	446,0	437,6
	Homes	751,0	737,7	734,8	718,0	718,4	718,0	737,9	712,2	710,7	716,6	709,2	673,5	688,9	648,4	625,4
	Dones	337,5	338,1	324,9	310,1	310,4	300,4	304,4	288,5	291,0	276,9	281,3	269,4	265,5	250,9	256,6
Població de 65 anys i més	Total	5.236,6	4.968,0	5.161,8	4.912,0	4.755,2	4.759,6	4.710,5	4.759,6	4.628,7	4.402,3	4.345,4	4.208,6	4.211,0	4.095,8	4.144,7
	Homes	6.547,0	6.225,6	6.400,6	6.138,3	6.058,1	6.063,9	6.039,6	6.109,6	5.941,7	5.659,5	5.672,0	5.493,2	5.539,3	5.345,9	5.370,9
	Dones	4.423,8	4.187,9	4.381,9	4.140,8	3.945,4	3.944,6	3.872,7	3.901,1	3.793,8	3.586,0	3.492,5	3.374,4	3.351,0	3.193,5	3.322,1

Font: Departament de Sanitat i Seguretat Social (2001)

TAULA D3. EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE MORTALITAT EN MENORS D'UN ANY. ESPANYA I CATALUNYA. 1975-1995

	Àmbit territorial	Any					
		1975	1980	1985	1990	1991	1995
Taxa de mortalitat infantil	Espanya	18,9	12,3	8,9	7,6	7,2	5,5
	Catalunya	15,3	10,3	6,8	7,1	6,4	4,6
Taxa de mortalitat neonatal	Espanya	12,6	8,5	5,9	5,0	4,6	3,5
	Catalunya	10,7	7,0	4,1	4,8	4,2	3,0
Taxa de mortalitat postneonatal	Espanya	6,3	3,8	3,0	2,6	2,6	2,0
	Catalunya	4,6	3,3	2,7	2,3	2,2	1,6
Taxa de mortalitat perinatal	Espanya (1)	21,1	14,5	10,8	7,7	7,3	6,0
	Catalunya	18,5	11,1	7,5	7,0	6,8	5,6

(1) Des de 1985 a 1990, les taxes no tenen en compte les defuncions perinatals ni els naixements de les Balears.
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública.*

TAULA D4. MORTALITAT INFANTIL PER CAUSA DE DEFUNCIÓ SEGONS SEXE. TAXES PER 1.000 NASCUTS VIUS. BARCELONA. 1998

Causa de mort	Sexe		
	Homes	Dones	Total
Malalties infeccioses i parasitàries	-	-	-
Malalties del sistema nerviós i òrgans dels sentits	0,33	0,18	0,26
Malalties de l'aparell respiratori	0,33	-	0,17
Malalties de l'aparell digestiu	-	-	-
Anomalies congénites	0,99	1,81	1,38
Certes afeccions del període perinatal	3,46	2,72	3,10
Símptomes i estats morbosos mal definits	0,99	-	0,52
Causes externes	0,16	0,18	0,17
Altres causes	0,49	0,18	0,34
No hi consta la causa	0,16	0,54	0,34
Total	**6,91**	**5,61**	**6,29**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona*

TAULA D5. PRINCIPALS CAUSES DE MORT EN INFANTS DE MENYS D'UN ANY. UNIÓ EUROPEA-15. 1996

Causa de mort	Sexe	
	Nens	Nenes
Certes afeccions del priode perinatal	45,7	34
Anomalies congènites i anormalitats cromosòmiques[1]	27,1	21,5
Símptomes i estats morbosos mal definits[2]	12,9	9,3
Anomalies congènites de l'aparell circulatori	12,1	8,7
Síndrome de la mort infantil súbita	10,4	6,9
Malaltia del sistema nerviós i òrgans dels sentits	2,7	2,5
Anomalies congenites del sistema nerviòs	2,6	2,1
Altres causes	11,6	37,6

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l' *Eurostat*.

TAULA D6. PRINCIPALS CAUSES DE MORTALITAT DE NENS MÉS PETITS D'1 ANY PELS PRINCIPALS DELS 17 GRANS GRUPS DE CAUSES DE MORT. PERCENTATGES. CATALUNYA. 1983 I 1997

Causa de mort	Any	
	1983	1997
Anomalies congénites	34,5	25,6
Afeccions perinatals	36,3	30,2
Símptomes i estats morbosos mal definits	3,3	8,4
Infeccioses i parasitàries	4,7	8,4
Aparell circulatori	4,9	11,6
Resta	16,4	15,8
Total	**100,0**	**100,0**

Font: Departament de Sanitat i Seguretat Social (2001)

TAULA D7. NOMBRE DE DEFUNCIONS MATERNES (1). CATALUNYA I ESPANYA, 1975-1995

Àmbit territorial	Any				
	1975	1980	1985	1990	1995
Espanya	145	63	20	22	11
Catalunya	23	3	2	4	0

(1) CIE 8ª rev. codis 630-678 (anys 1975 a 1979) i CIE 9ª rev. codis 630-676 (anys 1980 a 1992).
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*.

TAULA D8. TAXA DE MORTALITAT MATERNA I DE MORTALITAT INFANTIL. ESPANYA. 1980-1994.

Any	Taxes	
	Mortalitat materna	Mortalitat infantil
1980	11,0	12,3
1985	4,8	8,9
1990	5,5	7,6
1992	4,8	7,1
1994	3,2	6,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Subsecretaria General. de Epidemiología, Promoción y Educación para la Salud*

TAULA D9. TAXA DE MORTALITAT MATERNA PER 100.000 NASCUTS VIUS. ESPANYA I UNIÓ EUROPEA-15. 1970-1996

Àmbit territorial	Anys						
	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1996
Espanya	33,1	21,7	11,1	4,4	5,5	3,0	3,0
Unió Europea-15	34,9	22,0	13,1	8,6	7,8	6,3	5,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Eurostat*.

TAULA D10. DEFUNCIONS SEGONS ELS GRANS GRUPS DE CLASSIFICACIÓ INTERNACIONAL DE MALALTIES PER GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA. 1998

Causa de mort	Sexe	Grups d'edat														
		Totes les edats			Menys d'un any			1 - 4 anys			5 - 14 anys			15 - 24 anys		
		Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort
	Homes	228	100,0	1,1	2	0,9	2,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Dones	201	100,0	1,0	2	1,0	2,8	1	0,5	3,7	1	0,5	3,8	2	1,0	2,0
Malalties infeccioses i parasitàries	Total	429	100,0	1,0	4	0,9	2,5	1	0,2	2,1	1	0,2	1,4	2	0,5	0,5
	Homes	7.145	100,0	33,2	2	0,0	2,3	4	0,1	19,0	10	0,1	22,7	19	0,3	6,5
	Dones	4.405	100,0	21,9	3	0,1	4,2	4	0,1	14,8	11	0,2	42,3	12	0,3	12,2
Tumors	Total	11.550	100,0	27,7	5	0,0	3,2	8	0,1	16,7	21	0,2	30,0	31	0,3	
Malalties de les glàndules endocrines, de la nutrició, del metabolisme i transtorns de la immunitat	Homes	694	100,0	3,2	2	0,3	2,3	0	0,0	0,0	1	0,1	2,3	2	0,3	0,7
	Dones	820	100,0	4,1	2	0,2	2,8	3	0,4	11,1	1	0,1	1,4	5	0,6	5,1
	Total	1.514	100,0	3,6	4	0,3	2,5	3	0,2	6,3	2	0,1	2,9	7	0,5	
	Homes	103	100,0	0,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	4	3,9	1,4
Malalties de la sang i dels òrgans hematopojètics	Dones	122	100,0	0,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	225	100,0	0,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	4	1,8	
	Homes	677	100,0	3,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Dones	1.405	100,0	7,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Transtorns mentals	Total	2.082	100,0	5,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	
	Homes	511	100,0	2,4	5	1,0	5,8	3	0,6	14,3	10	2,0	22,7	5	1,0	1,7
Malalties del sistema nerviòs i dels òrgans dels sentits	Dones	618	100,0	3,1	3	0,5	4,2	2	0,3	7,4	2	0,3	7,7	3	0,5	3,1
	Total	1.129	100,0	2,7	8	0,7	5,1	5	0,4	10,4	12	1,1	17,1	8	0,7	2,1
	Homes	6.532	100,0	30,3	5	0,1	5,8	2	0,0	9,5	3	0,0	6,8	28	0,4	9,6
	Dones	8.044	100,0	40,0	5	0,1	7,0	4	0,0	14,8	0	0,0	0,0	11	0,1	11,2
Malalties de l'aparell circulatori	Total	14.576	100,0	35,0	10	0,1	6,4	6	0,0	12,5	3	0,0	4,3	39	0,3	10,0
	Homes	2.413	100,0	11,2	1	0,0	1,2	0	0,0	0,0	1	0,0	2,3	8	0,3	2,7
	Dones	1.684	100,0	8,4	3	0,2	4,2	1	0,1	3,7	1	0,1	3,8	4	0,2	4,1
Malalties de l'aparell respiratori	Total	4.097	100,0	9,8	4	0,1	2,5	1	0,0	2,1	2	0,0	2,9	12	0,3	3,1
	Homes	1.072	100,0	5,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	0,2	0,7
	Dones	1.050	100,0	5,2	0	0,0	0,0	1	0,1	3,7	0	0,0	0,0	2	0,2	2,0
Malalties de l'aparell digestiu	Total	2.122	100,0	5,1	0	0,0	0,0	1	0,0	2,1	0	0,0	0,0	4	0,2	1,0
	Homes	361	100,0	1,7	1	0,3	1,2	0	0,0	0,0	1	0,3	2,3	0	0,0	0,0
	Dones	384	100,0	1,9	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	0,5	2,0
Malalties de l'aparell genitourinari	Total	745	100,0	1,8	1	0,1	0,6	0	0,0	0,0	1	0,1	1,4	2	0,3	0,5
	Homes	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Complicacions de l'embaràs, del part i del porperi	Dones	3	100,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	3	100,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Homes	26	100,0	0,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Malalties de la pell i del teixit cel·lular subcutani	Dones	44	100,0	0,2	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	70	100,0	0,2	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Malalties del sistema osteomuscular i del teixit conjuntiu	Homes	82	100,0	0,4	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Dones	210	100,0	1,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	292	100,0	0,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Homes	52	100,0	0,2	18	34,6	20,9	5	9,6	23,8	4	7,7	9,1	4	7,7	1,4
	Dones	46	100,0	0,2	20	43,5	28,2	5	10,9	18,5	2	4,3	7,7	0	0,0	0,0
Anomalies congènites	Total	98	100,0	0,2	38	38,8	24,2	10	10,2	20,8	6	6,1	8,6	4	4,1	1,0
	Homes	36	100,0	0,2	35	97,2	40,7	0	0,0	0,0	1	2,8	2,3	0	0,0	0,0
Certes infeccions originades en el període perinatal	Dones	29	100,0	0,1	28	96,6	39,4	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	65	100,0	0,2	63	96,9	40,1	0	0,0	0,0	1	1,5	1,4	0	0,0	0,0
	Homes	274	100,0	1,3	12	4,4	14,0	0	0,0	0,0	2	0,7	4,5	8	2,9	2,7
Signes, símptomes i estats morbosos mal definits	Dones	366	100,0	1,8	3	0,8	4,2	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	640	100,0	1,5	15	2,3	9,6	0	0,0	0,0	2	0,3	2,9	8	1,3	2,1
	Homes	1.339	100,0	6,2	3	0,2	3,5	7	0,5	33,3	11	0,8	25,0	211	15,8	72,5
Causes externes de traumatismes i emmetzinaments	Dones	677	100,0	3,4	2	0,3	2,8	6	0,9	22,2	8	1,2	30,8	57	8,4	58,2
	Total	2.016	100,0	4,8	5	0,2	3,2	13	0,6	27,1	19	0,9	27,1	268	13,3	68,9
	Homes	21.545	100,0	100,0	86	0,4	100,0	21	0,1	100,0	44	0,2	100,0	291	1,4	100,0
	Dones	20.108	100,0	100,0	71	0,4	100,0	27	0,1	100,0	26	0,1	100,0	98	0,5	100,0
Totes les causes	**Total**	41.653	100,0	100,0	157	0,4	100,0	48	0,1	100,0	70	0,2	100,0	389	0,9	100,0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D11. DEFUNCIONS SEGONS ELS GRANS GRUPS DE CLASSIFICACIÓ INTERNACIONAL DE MALALTIES PER GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 1998

Grans grups de malaltia	Sexe	Grups d'edat														
		Totes les edats			Menys d'un any			1 - 4 anys			5 - 14 anys			15 - 24 anys		
		Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort	Defuncions	% per edats	% per causa de mort
	Homes	290	100,0	1,0	3	1,0	2,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,3	0,2
	Dones	265	100,0	1,0	3	1,1	3,1	1	0,4	3,4	1	0,4	3,3	2	0,8	1,5
Malalties infeccioses i parasitàries	Total	555	100,0	1,0	6	1,1	2,8	1	0,2	1,7	1	0,2	1,1	3	0,5	0,5
	Homes	9.461	100,0	32,4	2	0,0	1,7	8	0,1	25,8	14	0,1	23,7	30	0,3	7,3
	Dones	5.762	100,0	21,5	3	0,1	3,1	5	0,1	17,2	12	0,2	40,0	15	0,3	11,0
Tumors	Total	15.223	100,0	27,2	5	0,0	2,3	13	0,1	21,7	26	0,2	29,2	45	0,3	8,2
Malalties de les glàndules endocrines, de la nutrició, del metabolisme i transtorns de la immunitat	Homes	879	100,0	3,0	2	0,2	1,7	0	0,0	0,0	1	0,1	1,7	2	0,2	0,5
	Dones	1.087	100,0	4,1	2	0,2	2,1	3	0,3	10,3	1	0,1	3,3	5	0,5	3,7
	Total	1.966	100,0	3,5	4	0,2	1,9	3	0,2	5,0	2	0,1	2,2	7	0,4	1,3
	Homes	134	100,0	0,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,7	1,7	4	3,0	1,0
Malalties de la sang i dels òrgans hematopojètics	Dones	170	100,0	0,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	304	100,0	0,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,3	1,1	4	1,3	0,7
	Homes	839	100,0	2,9	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Dones	1.770	100,0	6,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Transtorns mentals	Total	2.609	100,0	4,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Homes	673	100,0	2,3	6	0,9	5,0	4	0,6	12,9	10	1,5	16,9	9	1,3	2,2
Malalties del sistema nerviós i dels òrgans dels sentits	Dones	853	100,0	3,2	4	0,5	4,1	3	0,4	10,3	4	0,5	13,3	4	0,5	2,9
	Total	1.526	100,0	2,7	10	0,7	4,6	7	0,5	11,7	14	0,9	15,7	13	0,9	2,4
	Homes	9.037	100,0	30,9	5	0,1	4,2	2	0,0	6,5	3	0,0	5,1	37	0,4	9,0
	Dones	10.819	100,0	40,3	6	0,1	6,2	4	0,0	13,8	0	0,0	0,0	13	0,1	9,6
Malalties de l'aparell circulatori	Total	19.856	100,0	35,4	11	0,1	5,1	6	0,0	10,0	3	0,0	3,4	50	0,3	9,1
	Homes	3.302	100,0	11,3	2	0,1	1,7	0	0,0	0,0	1	0,0	1,7	9	0,3	2,2
	Dones	2.291	100,0	8,5	3	0,1	3,1	1	0,0	3,4	1	0,0	3,3	6	0,3	4,4
Malalties de l'aparell respiratori	Total	5.593	100,0	10,0	5	0,1	2,3	1	0,0	1,7	2	0,0	2,2	15	0,3	2,7
	Homes	1.458	100,0	5,0	1	0,1	0,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	4	0,3	1,0
	Dones	1.334	100,0	5,0	0	0,0	0,0	1	0,1	3,4	0	0,0	0,0	3	0,2	2,2
Malalties de l'aparell digestiu	Total	2.792	100,0	5,0	1	0,0	0,5	1	0,0	1,7	0	0,0	0,0	7	0,3	1,3
	Homes	527	100,0	1,8	1	0,2	0,8	0	0,0	0,0	1	0,2	1,7	0	0,0	0,0
	Dones	550	100,0	2,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	0,4	1,5
Malalties de l'aparell genitourinari	Total	1.077	100,0	1,9	1	0,1	0,5	0	0,0	0,0	1	0,1	1,1	2	0,2	0,4
	Homes	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Complicacions de l'embaràs, del part i del porperi	Dones	3	100,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	3	100,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Homes	33	100,0	0,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Malalties de la pell i del teixit cel·lular subcutani	Dones	57	100,0	0,2	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	90	100,0	0,2	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Malalties del sistema osteomuscular i del teixit conjuntiu	Homes	125	100,0	0,4	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Dones	308	100,0	1,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	433	100,0	0,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Homes	71	100,0	0,2	27	38,0	22,7	6	8,5	19,4	5	7,0	8,5	7	9,9	1,7
	Dones	57	100,0	0,2	27	47,4	27,8	5	8,8	17,2	2	3,5	6,7	0	0,0	0,0
Anomalies congènites	Total	128	100,0	0,2	54	42,2	25,0	11	8,6	18,3	7	5,5	7,9	7	5,5	1,3
	Homes	53	100,0	0,2	52	98,1	43,7	0	0,0	0,0	1	1,9	1,7	0	0,0	0,0
Certes infeccions originades en el període perinatal	Dones	46	100,0	0,2	44	95,7	45,4	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	2,2	0,7
	Total	99	100,0	0,2	96	97,0	44,4	0	0,0	0,0	1	1,0	1,1	1	1,0	0,2
	Homes	424	100,0	1,5	14	3,3	11,8	2	0,5	6,5	2	0,5	3,4	12	2,8	2,9
Signes, símptomes i estats morbosos mal definits	Dones	507	100,0	1,9	3	0,6	3,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
	Total	931	100,0	1,7	17	1,8	7,9	2	0,2	3,3	2	0,2	2,2	12	1,3	2,2
	Homes	1.931	100,0	6,6	4	0,2	3,4	9	0,5	29,0	20	1,0	33,9	296	15,3	72,0
Causes externes de traumatismes i emmetzinaments	Dones	936	100,0	3,5	2	0,2	2,1	6	0,6	20,7	9	1,0	30,0	85	9,1	62,5
	Total	2.867	100,0	5,1	6	0,2	2,8	15	0,5	25,0	29	1,0	32,6	381	13,3	69,7
	Homes	29.237	100,0	100,0	119	0,4	100,0	31	0,1	100,0	59	0,2	100,0	411	1,4	100,0
	Dones	26.815	100,0	100,0	97	0,4	100,0	29	0,1	100,0	30	0,1	100,0	136	0,5	100,0
Totes les causes	**Total**	56.052	100,0	100,0	216	0,4	100,0	60	0,1	100,0	89	0,2	100,0	547	1,0	100,0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D12. DEFUNCIONS SEGONS ELS GRANS GRUPS DE CLASSIFICACIÓ INTERNACIONAL DE MALALTIES PER GRUPS D'EDAT I SEXE. ESPANYA. 1998

Causa de mort	Sexe	Grups d'edat													
		Totes les edats		Menys d'un anys		De 1 a 4 anys		De 5 a 9 anys		De 10 a14 anys		De 15 a 19 anys		De 20 a 24 anys	
		N	% per causa de mort	N	% per causa de mort	N	% per causa de mort	N	% per causa de mort	N	% per causa de mort	N	% per causa de mort	N	% per causa de mort
Malalties infeccioses i parasitàries	Homes	2.307	1,2	24	2,4	19	8,4	7	3,2	2	0,8	10	1,1	10	0,6
	Dones	2.193	1,3	13	1,7	8	4,1	2	1,6	4	2,5	12	3,1	10	2,2
	Total	4.500	1,2	37	2,1	27	6,4	9	2,6	6	1,5	22	1,7	20	1,0
Tumors	Homes	57.706	30,3	12	1,2	34	15,0	65	29,7	66	27,8	92	10,1	109	6,7
	Dones	34.621	20,3	9	1,1	30	15,4	41	33,1	38	23,5	61	15,8	69	15,1
	Total	92.327	25,6	21	1,2	64	15,2	106	30,9	104	26,1	153	11,8	178	8,5
Malalties de les glàndules endocrines, de la nutrició, del metabolisme i transtorns de la immunitat	Homes	5.820	3,1	19	1,9	4	1,8	7	3,2	8	3,4	7	0,8	32	2,0
	Dones	7.289	4,3	15	1,9	15	7,7	7	5,6	4	2,5	8	2,1	17	3,7
	Total	13.109	3,6	34	1,9	19	4,5	14	4,1	12	3,0	15	1,2	49	2,3
Malalties de la sang i dels òrgans hematopoiètics	Homes	876	0,5	1	0,1	2	0,9	1	0,5	5	2,1	4	0,4	11	0,7
	Dones	950	0,6	0	0,0	2	1,0	1	0,8	1	0,6	4	1,0	4	0,9
	Total	1.826	0,5	1	0,1	4	1,0	2	0,6	6	1,5	8	0,6	15	0,7
Transtorns mentals	Homes	4.078	2,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,1	6	0,4
	Dones	7.718	4,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	1,2	1	0,3	0	0,0
	Total	11.796	3,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,5	2	0,2	6	0,3
Malalties del sistema nerviòs i dels òrgans dels sentits	Homes	3.638	1,9	40	4,0	21	9,3	28	12,8	24	10,1	49	5,4	43	2,6
	Dones	4.250	2,5	19	2,4	20	10,3	8	6,5	28	17,3	25	6,5	23	5,0
	Total	7.888	2,2	59	3,3	41	9,7	36	10,5	52	13,0	74	5,7	66	3,2
Malalties de l'aparell circulatori	Homes	61.189	32,2	23	2,3	14	6,2	8	3,7	17	7,2	53	5,8	96	5,9
	Dones	73.323	43,1	19	2,4	13	6,7	5	4,0	9	5,6	23	6,0	34	7,5
	Total	134.512	37,3	42	2,4	27	6,4	13	3,8	26	6,5	76	5,9	130	6,2
Malalties de l'aparell respiratori	Homes	23.129	12,2	20	2,0	5	2,2	4	1,8	8	3,4	18	2,0	40	2,5
	Dones	15.058	8,8	18	2,3	6	3,1	6	4,8	4	2,5	10	2,6	21	4,6
	Total	38.187	10,6	38	2,1	11	2,6	10	2,9	12	3,0	28	2,2	61	2,9
Malalties de l'aparell digestiu	Homes	10.351	5,4	7	0,7	4	1,8	0	0,0	3	1,3	5	0,5	19	1,2
	Dones	8.571	5,0	5	0,6	2	1,0	4	3,2	1	0,6	5	1,3	4	0,9
	Total	18.922	5,2	12	0,7	6	1,4	4	1,2	4	1,0	10	0,8	23	1,1
Malalties de l'aparell genitourinari	Homes	3.771	2,0	4	0,4	0	0,0	1	0,5	0	0,0	2	0,2	2	0,1
	Dones	4.018	2,4	2	0,3	1	0,5	1	0,8	0	0,0	5	1,3	2	0,4
	Total	7.789	2,2	6	0,3	1	0,2	2	0,6	0	0,0	7	0,5	4	0,2
Complicacions de l'embaràs, del part i del porperi	Homes	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Dones	10	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Total	10	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Malalties de la pell i del teixit cel·lular subcutani	Homes	288	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,1
	Dones	615	0,4	0	0,0	1	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,2
	Total	903	0,3	0	0,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,1
Malalties del sistema osteomuscular i del teixit conjuntiu	Homes	884	0,5	0	0,0	0	0,0	1	0,5	0	0,0	1	0,1	2	0,1
	Dones	2.056	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	5	1,3	3	0,7
	Total	2.940	0,8	0	0,0	0	0,0	1	0,3	0	0,0	6	0,5	5	0,2
Anomalies congènites	Homes	609	0,3	338	34,1	45	19,9	19	8,7	7	3,0	16	1,8	19	1,2
	Dones	527	0,3	288	36,8	41	21,0	13	10,5	14	8,6	16	4,2	6	1,3
	Total	1.136	0,3	626	35,3	86	20,4	32	9,3	21	5,3	32	2,5	25	1,2
Certes infeccions originades en el període perinatal	Homes	433	0,2	423	42,7	2	0,9	1	0,5	2	0,8	1	0,1	3	0,2
	Dones	346	0,2	336	42,9	0	0,0	0	0,0	2	0,5	2	0,5	1	0,2
	Total	779	0,2	759	42,8	2	0,5	1	0,3	4	1,0	3	0,2	4	0,2
Signes, símptomes i estats morbosos mal definits	Homes	2.952	1,6	58	5,9	10	4,4	5	2,3	5	2,1	12	1,3	39	2,4
	Dones	4.072	2,4	39	5,0	5	2,6	3	2,4	1	0,6	5	1,3	5	1,1
	Total	7.024	1,9	97	5,5	15	3,6	8	2,3	6	1,5	17	1,3	44	2,1
Causes externes de traumatismes i emmetzinaments	Homes	12.187	6,4	22	2,2	66	29,2	72	32,9	90	38,0	642	70,3	1.198	73,5
	Dones	4.676	2,7	20	2,6	51	26,2	33	26,6	54	33,3	203	52,7	256	56,1
	Total	16.863	4,7	42	2,4	117	27,8	105	30,6	144	36,1	845	65,1	1.454	
Totes les causes	**Homes**	**190.218**	**100,0**	**991**	**100,0**	**226**	**100,0**	**219**	**100,0**	**237**	**100,0**	**913**	**100,0**	**1.630**	**100,0**
	Dones	**170.293**	**100,0**	**783**	**100,0**	**195**	**100,0**	**124**	**100,0**	**162**	**100,0**	**385**	**100,0**	**456**	**100,0**
	Total	**360.511**	**100,0**	**1.774**	**100,0**	**421**	**100,0**	**343**	**100,0**	**399**	**100,0**	**1.298**	**100,0**	**2.086**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D13. DESCRIPCIÓ DE NAIXEMENTS. BARCELONA CIUTAT. 1998

		Sexe					
		Total		Nens		Nenes	
		N	%	N	%	N	%
Naixements		11.626	100,0	6.093	100,0	5.533	100,0
Morts en les primeres 24 h		26	0,2	15	0,3	11	0,2
Tipus de part	Simple	11.253	96,8	5.913	97,1	5.340	96,5
	Múltiple	373	3,2	180	3,0	193	3,5
	No Consta	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Edat de la mare	Menors de 15 anys	1	0,0	1	0,0	0	0,0
	De 15 a 19 anys	137	1,2	81	1,3	56	1,0
	De 20 a 24 anys	658	5,7	335	5,5	323	5,8
	De 25 a 29 anys	2.660	22,9	1.419	23,3	1.241	22,4
	De 30 a 34 anys	5.243	45,1	2.742	45,0	2.501	45,2
	De 35 a 39 anys	2.410	20,7	1.234	20,3	1.176	21,3
	De 40 a 44 anys	311	2,7	167	2,7	144	2,6
	De 45 a 49 anys	11	0,1	7	0,1	4	0,1
	Més de 49 anys	1	0,0	0	0,0	1	0,0
	No consta	194	1,7	107	1,8	87	1,6
Tipus d'hospital	XHUP	4.680	40,3	2	40,0	2.249	40,7
	NO XHUP	6.453	55,6	3.402	56,0	3.051	55,3
	Altres	436	3,8	233	3,8	203	3,7
	No consta	31	0,3	12	0,2	19	0,3

Font: Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona (1999)

TAULA D14. NASCUTS VIUS DE MARES MENORS DE 20 ANYS. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NASCUTS VIUS. ESPANYA I CATALUNYA. 1975-1995

Àmbit territorial	Any				
	1975	1980	1985	1990	1995
Espanya	4,8	7,1	6,5	4,8	3,3
Catalunya	4,3	6,2	4,9	3,3	2,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D15. NOMBRE DE CESÀRIES PER 1.000 NASCUTS VIUS EN ESTABLIMENTS SANITARIS. CATALUNYA I ESPANYA. 1983-1995

Àmbit territorial	Any			
	1983	1985	1990	1995
Espanya	87,3	104,5	139,6	186,1
Catalunya	99,8	118,1	156,1	216,6

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*.

TAULA D16. TIPUS DE PART. CATALUNYA. 1994-1996

Tipus de part	Any					
	1994		1995		1996	
	N	%	N	%	N	%
Normal	30.775	59,3	29.697	58,5	30.523	58,6
Cesària	11.824	22,8	12.027	23,6	12.007	23,1
Ventosa	1.153	2,2	1.022	2	936	1,8
Fòrceps	7.662	14,8	7.674	15,1	8.098	15,5
Natges	460	0,9	406	0,8	530	1
Missing	2.285	4,2	1.981	3,7	2.007	3,9

Font: Departament de Sanitat i Seguretat Social (1998)

TAULA D17. TIPUS DE PART SEGONS LA TITULARITAT DE L'HOSPITAL. CATALUNYA, 1994-1996

Tipus de part	Any i titularitat del centre					
	1994		1995		1996	
	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat
Normal	60,2	56,7	58,6	57,2	58,6	57,9
Cesària	20	29,2	21	30,1	20,2	30
Ventosa	1,7	3,1	1,8	2,6	1,6	2,4
Fòrceps	16,8	10,5	17,7	9,5	18,3	9
Natges	1,3	0,5	0,9	0,6	1,3	0,7

Font: Departament de Sanitat i Seguretat Social (1998).

TAULA D18. PERCENTATGE DE NASCUTS VIUS AMB UN PES DE 2.500 GRAMS O MÉS AL NÉIXER(1). ESPANYA I CATALUNYA. 1981- 1995

Àmbit territorial	Any			
	1981	1985	1990	1995
Espanya	96,3	95,6	94,8	94,0
Catalunya	96,2	95,0	94,1	93,4

(1) Percentatge calculat sobre el total de butlletins complimentats
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D19. NADONS AMB BAIX PES SEGONS L'EDAT DE LA MARE(1). CATALUNYA, 1994-1996

Pes del nadó	Any i edat de la mare								
	1994			1995			1996		
	Menys de 20 anys	Entre 20 i 34 anys	35 anys i més	Menys de 20 anys	Entre 20 i 34 anys	35 anys i més	Menys de 20 anys	Entre 20 i 34 anys	35 anys i més
Pes baix (menys de 2.500 gr.)	9'6	5,9	7,7	9,8	6,1	7,8	7,9	6,3	7,4
Pes normal (entre 2.500 i 4.000 gr.)	88'3	90	86,4	88,1	90	87	89,6	89,7	87,6
Sobrepés (més de 4.000 gr.)	2'1	4,1	5,9	2,1	3,9	5,2	2,5	4	5

(1) En la distribució percentual s'han obviat els casos de la categoria residual missing
Font: Departament de Sanitat i Seguretat Social (1998)

TAULA D20. NADONS NASCUTS SEGONS EL SEU PES EN NÉIXER. CATALUNYA. 1994-1996

Pes	Any					
	1994		1995		1996	
	N	%	N	%	N	%
Pes baix (menys de 2.500 gr.)	3.175	6,3	3.226	6,5	3.334	6,5
Pes normal (entre 2.500 i 4.000 gr.)	45.017	89,5	44.347	89,4	45.536	89,3
Sobrepés (més de 4.000 gr.)	2.128	4,2	2.022	4,1	2.119	4,2
Missing	4.057	7,5	3.461	6,5	3.324	6,1

Font: Departament de Sanitat i Seguretat Social (1998)

TAULA D21. DISTRIBUCIÓ DELS RESIDENTS DONATS D'ALTA I ESTADA MITJANA EN DIES, SEGONS SEXE I EDAT. BARCELONA CIUTAT. 1998

Grups d' edat	Sexe											
	Ambdòs sexes			Homes			Dones			No consta		
	N	%	Estada mitjana	N	%	Estada mitjana	N	%	Estada mitjana	N	%	Estada mitjana
Menys d'1 any	5.082	3,2	6,8	2.865	3,7	6,8	2.214	2,7	6,8	3	10,3	4,0
1-4 anys	3.861	2,4	3,3	2.359	3,1	3,2	1.502	1,8	3,5	-	0,0	0,0
5-9 anys	2.714	1,7	3,0	1.661	2,2	2,7	1.053	1,3	3,3	-	0,0	0,0
10-14 anys	2.105	1,3	4,2	1.216	1,6	3,8	888	1,1	4,7	1	3,4	2,0
15-19 anys	2.955	1,9	5,8	1.570	2,0	5,5	1.384	1,7	6,2	1	3,4	3,0
20-24 anys	4.804	3,0	5,4	2.198	2,9	6,6	2.605	3,2	4,5	1	3,4	3,0
25-29 anys	6.529	4,1	5,3	2.347	3,1	5,8	4.180	5,1	5,0	2	6,9	7,5
30-34 anys	8.738	5,5	5,7	2.587	3,4	8,2	6.150	7,5	4,6	1	3,4	4,0
35-39 anys	7.058	4,5	5,5	2.638	3,4	6,7	4.418	5,4	4,7	2	6,9	0,5
40-44 anys	5.768	3,6	5,8	2.663	3,5	6,5	3.104	3,8	5,2	1	3,4	1,0
45-49 anys	6.639	4,2	6,9	3.293	4,3	7,9	3.345	4,1	6,0	1	3,4	2,0
50-54 anys	8.324	5,3	6,9	4.305	5,6	7,2	4.018	4,9	6,5	1	3,4	4,0
55-59 anys	8.588	5,4	7,5	4.748	6,2	7,2	3.840	4,7	7,9	0	0,0	0,0
60-64 anys	12.169	7,7	8,2	6.995	9,1	8,5	5.169	6,3	7,8	5	17,2	1,8
65-69 anys	15.901	10,0	8,5	8.925	11,6	8,8	6.974	8,5	8,1	2	6,9	20,0
70-74 anys	17.833	11,3	8,6	9.652	12,6	8,9	8.178	10,0	8,2	3	10,3	5,7
75-79 anys	16.308	10,3	8,8	7.941	10,3	8,9	8.365	10,2	8,8	2	6,9	4,5
80-84 anys	11.915	7,5	8,8	5.006	6,5	8,9	6.908	8,5	8,8	1	3,4	4,0
85 anys i més	11.011	7,0	8,6	3.721	4,8	8,4	7.289	8,9	8,7	1	3,4	5,0
No consta	107	0,1	15,2	44	0,1	6,3	62	0,1	21,8	1	3,4	2,0
Total	**158.409**	**100,0**	**7,4**	**76.734**	**100,0**	**7,7**	**81.646**	**100,0**	**7,0**	**29**	**100,0**	**4,6**

Font: Elaboració personal a partir de dades del *Servei Català de la Salut*.

TAULA D22. MALALTS DONATS D'ALTA I DIES D'HOSPITALITZACIÓ SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. ESPANYA, CATALUNYA I BARCELONA PROVÍNCIA, 1998

Àmbit geogràfic	Grups d'edat	Sexe								
		Ambdòs sexes			Homes			Dones		
		N	%	Durada mitjana	N	%	Durada mitjana	N	%	Durada mitjana
Espanya	Menys d'1 any	148.097	3,3	7	82.130	3,9	7	65.967	2,8	8
	1 - 4 anys	129.824	2,9	4	76.764	3,6	4	53.059	2,3	4
	5 - 14 anys	168.317	3,8	4	99.016	4,7	4	69.301	3,0	5
	15 - 24 anys	336.481	7,6	6	156.693	7,4	6	179.788	7,7	5
	25 - 34 anys	656.961	14,8	6	173.760	8,2	8	483.202	20,8	5
	35 - 44 anys	462.731	10,4	7	190.701	9,0	9	272.030	11,7	6
	45 - 54 anys	456.417	10,3	9	237.618	11,2	9	218.800	9,4	8
	55 - 64 anys	539.760	12,2	10	306.339	14,5	10	233.421	10,0	10
	65 - 74 anys	757.721	17,1	12	427.770	20,2	12	329.952	14,2	12
	75 - 84 anys	571.604	12,9	13	281.770	13,3	13	289.834	12,5	13
	85 anys i més	209.067	4,7	15	80.803	3,8	12	128.264	5,5	16
	Total	4.436.980	100,0	9	2.113.363	100,0	10	2.323.618	100,0	9
Catalunya	Menys d'1 any	28.301	3,5	6	15.494	4,0	6	12.807	3,1	7
	1 - 4 anys	24.070	3,0	4	14.834	3,8	4	9.236	2,2	4
	5 - 14 anys	27.949	3,5	4	16.665	4,3	4	11.284	2,7	4
	15 - 24 anys	53.403	6,6	6	25.611	6,5	7	27.792	6,7	5
	25 - 34 anys	104.713	13,0	6	30.794	7,9	9	73.919	17,8	5
	35 - 44 anys	79.767	9,9	7	34.446	8,8	8	45.320	10,9	7
	45 - 54 anys	82.969	10,3	8	44.312	11,3	8	38.657	9,3	9
	55 - 64 anys	101.039	12,5	9	57.497	14,7	9	43.542	10,5	10
	65 - 74 anys	145.639	18,0	12	81.095	20,7	11	64.543	15,5	14
	75 - 84 anys	116.168	14,4	14	55.219	14,1	13	60.949	14,7	15
	85 anys i més	43.280	5,4	15	16.127	4,1	11	27.153	6,5	17
	Total	807.299	100,0	9	392.095	100,0	9	415.204	100,0	10
Barcelona província	Menys d'1 any	21.248	3,4	6	11.611	3,8	6	9.638	3,0	7
	1 - 4 anys	19.100	3,0	4	11.832	3,8	4	7.267	2,2	4
	5 - 14 anys	22.113	3,5	4	13.166	4,3	4	8.947	2,8	5
	15 - 24 anys	41.271	6,5	6	20.034	6,5	7	21.238	6,5	6
	25 - 34 anys	81.148	12,8	6	24.468	8,0	8	56.680	17,5	5
	35 - 44 anys	62.324	9,9	7	26.832	8,7	8	35.492	10,9	6
	45 - 54 anys	66.534	10,5	7	35.270	11,5	8	31.264	9,6	7
	55 - 64 anys	80.959	12,8	9	46.612	15,2	9	34.346	10,6	11
	65 - 74 anys	113.709	18,0	11	63.404	20,6	10	50.304	15,5	13
	75 - 84 anys	89.692	14,2	13	42.048	13,7	11	47.644	14,7	14
	85 anys i més	34.166	5,4	15	12.240	4,0	11	21.925	6,8	17
	Total	632.264	100,0	9	307.519	100,0	8	324.745	100,0	9

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D23. MALALTS DONATS D'ALTA PER DIAGNÒSTIC DEFINITIU, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1998

Malaltia diagnosticada	Grups d'edat									
	Totes les edats		Menys d'un any		1 - 4 anys		5 - 14 anys		15 - 24 anys	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Malalties infeccioses intestinals	29.394	0,7	4.477	3,0	8.225	6,3	3.703	2,2	2.136	0,6
Tuberculosis	8.199	0,2	59	0,0	142	0,1	237	0,1	1.126	0,3
Altres malalties bacterianes	10.488	0,2	1.282	0,9	941	0,7	489	0,3	287	0,1
Malalties per virus	17.596	0,4	2.192	1,5	2.690	2,1	1.900	1,1	2.397	0,7
Equinococosis	1.258	0,0	1	0,0	0	0,0	18	0,0	64	0,0
Altres mamalties infeccioses	6.243	0,1	425	0,3	232	0,2	259	0,2	641	0,2
Tumors malignes	245.906	5,5	270	0,2	1.429	1,1	2.547	1,5	3.498	1,0
Tumors benignes	59.538	1,3	339	0,2	571	0,4	1.926	1,1	4.058	1,2
Carcinoma *in situ*	3.412	0,1	2	0,0	0	0,0	2	0,0	72	0,0
Tumors no especificats	29.865	0,7	248	0,2	345	0,3	761	0,5	1.573	0,5
glàndules endocrines, metabolisme i alteracions inmunitàries	76.474	1,7	1.140	0,8	1.634	1,3	3.300	2,0	4.350	1,3
Deficiències de la nutrició	815	0,0	110	0,1	77	0,1	12	0,0	51	0,0
Malalties de la sang i dels òrgans hematopojètics	30.937	0,7	564	0,4	1.456	1,1	2.379	1,4	1.543	0,5
Trastorns mentals	103.055	2,3	249	0,2	376	0,3	1.380	0,8	12.715	3,8
Malalties del sistema nerviòs	57.417	1,3	1.089	0,7	2.111	1,6	4.235	2,5	3.940	1,2
Malalties dels ulls i dels anexes	146.225	3,3	516	0,3	1.839	1,4	4.495	2,7	2.518	0,7
Malalties de la oïda y de l'apófisis mastoidea	30.249	0,7	964	0,7	2.646	2,0	3.587	2,1	2.821	0,8
Malalties de l'aparell circulatori	508.496	11,5	1.098	0,7	729	0,6	1.900	1,1	6.302	1,9
Malalties de l'aparell respiratori	407.475	9,2	23.992	16,2	41.656	32,1	28.974	17,2	26.377	7,8
Malalties de la cavitat bucal, glàndules salivars i dels maxilars	20.657	0,5	172	0,1	625	0,5	1.539	0,9	6.737	2,0
Malalties d'altres zones de l'aparell digestiu	483.407	10,9	7.959	5,4	13.877	10,7	21.557	12,8	27.802	8,3
Malalties de l'aparell urinari	101.185	2,3	5.027	3,4	3.185	2,5	4.231	2,5	4.953	1,5
Malalties dels òrgans genitals de l'home	61.167	1,4	502	0,3	3.612	2,8	5.961	3,5	2.440	0,7
Afeccions de la mama	14.479	0,3	23	0,0	1	0,0	74	0,0	1.878	0,6
Afeccions dels òrgans genitals de la dona	111.201	2,5	171	0,1	98	0,1	452	0,3	6.372	1,9
Abortament	49.119	1,1	0	0,0	0	0,0	35	0,0	5.995	1,8
Causes obstètriques directes	239.519	5,4	0	0,0	0	0,0	134	0,1	37.169	11,0
Causes obstetrques indirectes	15.340	0,3	0	0,0	0	0,0	3	0,0	2.411	0,7
Part normal	187.238	4,2	0	0,0	0	0,0	85	0,1	26.897	8,0
Malalties de la pell i del teixit celular subcutani	53.722	1,2	775	0,5	1.901	1,5	2.473	1,5	12.382	3,7
Malalties del teixit osteoarticular dels músculs i del teixit conjuntiu	248.010	5,6	539	0,4	1.829	1,4	6.508	3,9	21.084	6,3
Anomalies congènites	34.323	0,8	7.702	5,2	6.466	5,0	7.580	4,5	3.384	1,0
Certes afeccions originades en el període perinatal	53.111	1,2	53.111	35,9	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Símptomes, signes i estats morbosos mal definits	278.100	6,3	16.322	11,0	14.092	10,9	17.788	10,6	18.731	5,6
Fractures	156.759	3,5	746	0,5	2.304	1,8	11.566	6,9	22.219	6,6
Luxacions, esguinços	29.910	0,7	21	0,0	116	0,1	852	0,5	8.109	2,4

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Encuesta de morbilidad hospitalaria* de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D24. MALALTS DONATS D'ALTA PER DIAGNÒSTIC DEFINITIU, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1996

Malaltia diagnosticada	Grups d'edat									
	Totes les edats		Menys d'un any		1 - 4 anys		5 - 14 anys		15 - 24 anys	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Malalties infeccioses intestinals	26.777	0,6	5.351	3,7	8.150	5,8	3.205	1,7	1.770	0,5
Tuberculosis	10.066	0,2	70	0,0	204	0,1	357	0,2	1.394	0,4
Altres mamalties bacterianes	11.161	0,3	1.435	1,0	1.113	0,8	715	0,4	803	0,2
Malalties per virus	18.129	0,4	2.135	1,5	2.644	1,9	2.135	1,1	3.746	1,0
Equinococosis	1.308	0,0	0	0,0	1	0,0	3	0,0	74	0,0
Altres mamalties infeccioses	7.913	0,2	401	0,3	336	0,2	265	0,1	469	0,1
Tumors malignes	230.960	5,2	312	0,2	1.617	1,2	3.279	1,7	4.421	1,2
Tumors benignes	61.109	1,4	335	0,2	769	0,6	2.212	1,2	4.688	1,3
Carcinoma *in situ*	2.415	0,1	1	0,0	0	0,0	0	0,0	54	0,0
Tumors no especificats	35.265	0,8	176	0,1	313	0,2	1.056	0,6	2.261	0,6
Malalties de les glàndules endocrines, metabolisme i alteracions inmunitàries	72.291	1,6	1.221	0,8	1.393	1,0	3.077	1,6	4.392	1,2
Deficiències de la nutrició	855	0,0	219	0,2	132	0,1	46	0,0	17	0,0
Malalties de la sang i dels òrgans hematopojètics	29.625	0,7	576	0,4	1.603	1,2	2.404	1,3	1.491	0,4
Trastorns mentals	105.241	2,4	215	0,1	334	0,2	1.222	0,6	14.333	3,9
Malalties del sistema nerviòs	54.915	1,2	1.441	1,0	2.289	1,6	4.281	2,2	4.436	1,2
Malalties dels ulls i dels anexes	179.127	4,1	640	0,4	2.123	1,5	4.726	2,5	2.689	0,7
Malalties de la oïda y de l'apófisis mastoidea	29.549	0,7	1.035	0,7	2.497	1,8	3.618	1,9	2.577	0,7
Malalties de l'aparell circulatori	465.347	10,6	1.222	0,8	717	0,5	1.994	1,0	6.795	1,9
Malalties de l'aparell respiratori	377.220	8,6	19.792	13,7	43.792	31,4	35.509	18,6	28.000	7,7
Malalties de la cavitat bucal, glàndules salivars i dels maxilars	18.181	0,4	51	0,0	631	0,5	1.455	0,8	5.758	1,6
Malalties d'altres zones de l'aparell digestiu	465.260	10,6	8.382	5,8	14.360	10,3	22.236	11,6	28.316	7,8
Malalties de l'aparell urinari	95.986	2,2	3.322	2,3	2.709	1,9	4.089	2,1	4.922	1,4
Malalties dels òrgans genitals de l'home	64.761	1,5	509	0,4	5.217	3,7	8.198	4,3	2.963	0,8
Afeccions de la mama	14.293	0,3	107	0,1	0	0,0	64	0,0	2.023	0,6
Afeccions dels òrgans genitals de la dona	123.509	2,8	212	0,1	116	0,1	826	0,4	7.333	2,0
Abortament	49.916	1,1	0	0,0	0	0,0	22	0,0	6.126	1,7
Causes obstètriques directes	187.785	4,3	0	0,0	0	0,0	123	0,1	32.543	9,0
Causes obstètrques indirectes	9.290	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1.610	0,4
Part normal	213.163	4,8	0	0,0	0	0,0	83	0,0	32.556	9,0
Malalties de la pell i del teixit celular subcutani	54.110	1,2	916	0,6	1.738	1,2	2.605	1,4	13.369	3,7
Malalties del teixit osteoarticular dels músculs i del teixit conjuntiu	226.120	5,1	567	0,4	2.177	1,6	7.255	3,8	22.425	6,2
Anomalies congènites	34.517	0,8	7.183	5,0	6.408	4,6	8.564	4,5	3.706	1,0
Certes afeccions originades en el període perinatal	49.954	1,1	49.954	34,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Símptomes, signes i estats morbosos mal definits	261.962	5,9	12.270	8,5	14.293	10,3	20.220	10,6	21.060	5,8
Fractures	141.871	3,2	686	0,5	2.185	1,6	12.065	6,3	20.380	5,6
Luxacions, esguinços	30.638	0,7	87	0,1	223	0,2	844	0,4	8.477	2,3
Traumatismes interns, intracranials i dels nervis	35.499	0,8	626	0,4	2.375	1,7	5.629	2,9	7.594	2,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Encuesta de morbilidad hospitalaria* de l'*Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D25. PRINCIPALS TRASTORNS CRÒNICS DECLARATS SEGONS SEXE DELS MENORS DE 15 ANYS. PERCENTATGE DE POBLACIÓ AFECTADA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000

Transtorn crònic	Sexe i grups d'edat			
	Menors de 15 anys		A partir de 15 anys	
	Nens	Nenes	Homes	Dones
Al·lèrgies	13,7	12,4	12,4	16,4
Bronquitis de repetició[1]	6,9	4,8	6,9	5,4
Otitis	6,7	6,9	-	-
Asma	6,4	4,5	4,5	4,7
Restrenyiment[2]	2,3	2,4	3,4	12,0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la primera explotació (provisional) de *l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona.*
(1) En el cas dels majors de 14 anys, bronquitis crònica
(2) En el cas dels majors de 14 anys, restrenyiment crònic

TAULA D26. PRINCIPALS ALTES EN OPERACIONS DELS RESIDENTS PER TIPUS D'OPERACIÓ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Operacions	Nombre total d'altes	Distribució percentual per grups d'edat					
		0 - 14 anys	15 - 44 anys	45 - 64 anys	65 - 74 anys	75 anys i més	No consta
Cristal.li	9.009	0,2	1,5	12,6	34,4	51,1	0,2
Ultrasó diagnóstic	3.773	10,2	12,9	19,2	21,9	35,3	0,5
Procediments per a induir/ ajudar al part	3.398	0,1	99,9	-	-	-	-
Injecció substància terapèutica o profilàctica	3.024	17,9	22,4	27,0	18,8	13,3	0,6
Reparació unilateral d'hèrnia inguinal	2.798	10,3	15,3	34,3	24,4	15,0	0,7
Radiografia de parts toves de cara, cap i coll	2.272	6,8	8,0	12,2	21,8	51,0	0,2
Colecistectomia	2.016	0,2	16,6	33,1	29,3	19,5	1,2
Deslliurament amb fòrceps, per buit i de natges	1.887	-	99,9	-	-	-	0,1
Reducció oberta de fractura amb fixació interna	1.870	1,6	24,7	13,8	13,2	46,5	0,3
Cateterització cardíaca	1.848	1,6	6,0	38,9	38,1	14,8	0,6
Cesàrea i extracció de fetus	1.634	0,2	99,6	0,2	-	-	-
Excisió o destrucció de pell i teixit subcutani	1.370	4,6	67,2	11,2	8,8	7,4	0,7
Reemplaçament total o parcial de maluc	1.366	-	2,6	13,3	27,9	55,4	0,7
Excisió o destrucció transuretral de bufeta	1.197	-	2,3	22,1	38,8	36,3	0,5
Lligadura i esquinçament de venes varicoses	1.163	-	22,5	50,8	21,8	3,4	1,5
Excisió i reparació de galindó de dit gros	1.121	0,2	8,5	45,8	33,0	11,6	1,0
Apendicectomia	1.074	25,0	53,5	11,4	5,7	4,1	0,4
Dilatació i curetatge d'uter	980	-	81,4	13,4	3,0	1,8	0,4
Lisi i descompressió nervis craneals i perifèrics	974	-	19,9	49,9	17,0	11,3	1,8
Excisió o destrucció de teixit mamari	953	0,1	30,5	41,0	16,9	8,3	3,1
Prostatectomia transuretral	845	-	0,4	23,4	47,9	28,2	0,1
Excisió parcial d'intestí gros	833	0,5	5,4	23,3	32,2	38,3	0,4
Reparació i interv. plàstiques de nas	824	0,8	76,3	19,3	1,7	0,6	1,2
Histerectomia abdominal total	807	0,1	25,4	50,8	13,4	5,9	4,3
Extracció de dispositiu implantat a l'os	790	6,1	44,6	22,3	12,2	13,9	1,2
Insert., reempl., retirada i revisió marcapàs	782	0,5	0,9	9,6	29,7	59,3	-
Reducció tancada de fractura amb fixació interna	748	7,0	27,5	12,6	16,2	36,4	0,4
Hemorroides	676	0,3	41,0	41,3	12,6	4,0	0,9
Cistoscòpia i/o biòpsia de bufeta	659	1,4	2,6	22,0	42,6	31,3	0,2
Adenoïdectomia, sense amigdalectomia	561	96,4	3,2	0,4	-	-	-
Artroscopia	517	0,4	49,3	35,0	10,6	1,9	2,7
Laparoscòpia	291	-	75,9	13,4	5,2	4,5	0,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del Servei Català de la Salut.

TAULA D27. DEFICIÈNCIES EN NENS DE MENYS DE 6 ANYS SEGONS EL GRUP DE DEFICIÈNCIA I LES CAUSES QUE LA VAN ORIGINAR. ESPANYA. 1999

Grup de deficiència	Causes que van originar la deficiència													
	Congènita		Problemes en el part		Accident		Malaltia		Altres causes		No consta		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Deficiències mentals	3.146	37,2	1.040	12,3	0	0,0	1.318	15,6	2.397	28,3	563	6,7	8.464	100,0
Deficiències visuals	4.377	61,7	311	4,4	0	0,0	1.338	18,9	1.067	15,0	0	0,0	7.093	100,0
Deficiències de la oïda	1.131	24,1	0	0,0	0	0,0	1.890	40,2	1.586	33,8	92	2,0	4.699	100,0
llenguatge, parla i veu	2.765	44,0	0	0,0	0	0,0	583	9,3	2.887	45,9	52	0,8	6.287	100,0
Deficiències osteoarticulars	4.544	68,4	711	10,7	0	0,0	748	11,3	642	9,7	0	0,0	6.645	100,0
Deficiències del sistema nerviòs	2.311	47,2	1.183	24,2	0	0,0	608	12,4	743	15,2	52	1,1	4.897	100,0
Deficiències viscerals	4.661	49,8	274	2,9	0	0,0	3.015	32,2	1.408	15,0	0	0,0	9.357	100,0
Altres deficiències	641	23,5	0	0,0	0	0,0	348	12,8	1.174	43,1	563	20,7	2.726	100,0
Total	**23.575**	**47,0**	**3.519**	**7,0**	**0**	**0,0**	**9.847**	**19,6**	**11.904**	**23,7**	**1.323**	**2,6**	**50.168**	**100,0**

Fonts: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Encuesta sobre discapacidades, deficiencias y estados de salud* del *Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D28. PERSONES AMB DISCAPACITAT SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT, I TAXA PER 1.000 PERSONES SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1999

Grups d'edat	Sexe					
	Homes		Dones		Total	
	N	Taxa per 1.000	N	Taxa per 1.000	N	Taxa per 1.000
Menys de 6 anys	24.723	21,7	24.853	23,2	49.577	22,4
6 - 9 anys	15.363	18,9	14.420	18,9	29.782	18,9
10 - 16 anys	27.688	17,2	22.791	14,9	50.478	16,1
17 - 24 anys	57.453	22,9	33.908	14,1	91.361	18,6
Població total	**1.472.971**	**76,6**	**2.055.251**	**102,7**	**3.528.220**	**89,9**

Fonts: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Encuesta sobre discapacidades, deficiencias y estados de salud* del *Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D29. PERSONES AMB ALGUNA DISCAPACITAT PER GRUP DE DEFICIÈNCIA, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA, 1999

Grup de deficiència	Grups d'edat									
	Població general		Menys 6		6 - 9 anys		10 - 16 anys		17 - 24 anys	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Deficiències mentals	523.335	11,0	8.464	14,8	11.767	36,7	24.516	42,1	38.641	35,3
Deficiències visuals	837.868	17,6	7.093	12,4	5.309	16,5	7.914	13,6	18.784	17,2
Deficiències de la oïda	825.572	17,4	4.699	8,2	4.630	14,4	8.438	14,5	15.861	14,5
Deficiències del llenguatge, parla i veu	59.627	1,3	6.081	10,6	3.042	9,5	1.582	2,7	2.273	2,1
Deficiències osteoarticulars	1.261.656	26,5	5.846	10,2	2.857	8,9	5.950	10,2	14.607	13,4
Deficiències del sistema nerviós	304.306	6,4	4.880	8,5	3.602	11,2	5.352	9,2	13.028	11,9
Deficiències viscerals	334.207	7,0	9.357	16,4	216	0,7	1.331	2,3	1.893	1,7
Altres deficiències	524.129	11,0	2.514	4,4	681	2,1	2.437	4,2	1.371	1,3
No consta	84.106	1,8	8.268	14,5	0	0,0	671	1,2	2.886	2,6
Total	**4.754.806**	**100,0**	**57.202**	**100,0**	**32.104**	**100,0**	**58.191**	**100,0**	**109.344**	**100,0**

Fonts: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Encuesta sobre discapacidades, deficiencias y estados de salud* del *Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D30. DISMINUÏTS FÍSICS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998

Edat	Grau de disminució 33%-64%			Grau de disminució 65%-74%			Grau de disminució superior a 75%			Total persones disminuïdes		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
0 - 4 anys	205	170	375	13	10	23	10	11	21	228	191	419
5 - 16 anys	1.180	833	2.013	162	117	279	338	237	575	1.680	1.187	2.867
17 - 44 anys	9.810	5.784	15.594	3.676	2.890	6.566	2.630	1.856	4.486	16.116	10.530	26.646
45 - 64 anys	18.841	13.209	32.050	3.794	6.722	10.516	2.407	2.585	4.992	25.042	22.516	47.558
65 - 74 anys	8.089	9.118	17.207	1.711	4.608	6.319	1.448	1.888	3.336	11.248	15.614	26.862
75 i més anys	4.055	6.009	10.064	963	3.165	4.128	1.294	2.597	3.891	6.312	11.771	18.083
Total	**42.180**	**35.123**	**77.303**	**10.319**	**17.512**	**27.831**	**8.127**	**9.174**	**17.301**	**60.626**	**61.809**	**122.435**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de persones amb disminució reconeguda del Departament de Benestar Social.

TAULA D31. DISMINUÏTS VISUALS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998

Edat	Grau de disminució 33%-64%			Grau de disminució 65%-74%			Grau de disminució superior a 75%			Total persones disminuïdes		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
0 - 4 anys	18	11	29	1	0	1	2	4	6	21	15	36
5 - 16 anys	122	73	195	14	15	29	110	76	186	246	164	410
17 - 44 anys	931	695	1.626	225	216	441	1.054	865	1.919	2.210	1.776	3.986
45 - 64 anys	1.155	975	2.130	303	793	1.096	1.241	1.449	2.690	2.699	3.217	5.916
65 - 74 anys	485	579	1.064	119	569	688	652	1.092	1.744	1.256	2.240	3.496
75 i més anys	394	548	942	97	459	556	775	1.538	2.313	1.266	2.545	3.811
Total	**3.105**	**2.881**	**5.986**	**759**	**2.052**	**2.811**	**3.834**	**5.024**	**8.858**	**7.698**	**9.957**	**17.655**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de persones amb disminució reconeguda del Departament de Benestar Social.

TAULA D32. DISMINUÏTS AUDITIUS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998

Edat	Grau de disminució 33%-64%			Grau de disminució 65%-74%			Grau de disminució superior a 75%			Total persones disminuïdes		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
0 - 4 anys	36	30	66	0	1	1	0	0	0	36	31	67
5 - 16 anys	326	257	583	4	3	7	1	1	2	331	261	592
17 - 44 anys	1.351	1.169	2.520	261	283	544	60	47	107	1.672	1.499	3.171
45 - 64 anys	833	759	1.592	242	404	646	44	55	99	1.119	1.218	2.337
65 - 74 anys	335	420	755	52	202	254	12	36	48	399	658	1.057
75 i més anys	275	341	616	33	134	167	8	50	58	316	525	841
Total	**3.156**	**2.976**	**6.132**	**592**	**1.027**	**1.619**	**125**	**189**	**314**	**3.873**	**4.192**	**8.065**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de persones amb disminució reconeguda del Departament de Benestar Social.

TAULA D33. DISMINUÏTS PSÍQUICS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998

	Grau de disminució 33%-64%			Grau de disminució 65%-74%			Grau de disminució superior a 75%			Total persones disminuïdes		
Edat	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
0 - 4 anys	382	244	626	7	6	13	4	6	10	393	256	649
5 - 16 anys	3.655	2.110	5.765	249	190	439	305	259	564	4.209	2.559	6.768
17 - 44 anys	4.661	2.871	7.532	3.137	2.687	5.824	3.070	2.456	5.526	10.868	8.014	18.882
45 - 64 anys	551	313	864	874	975	1.849	796	912	1.708	2.221	2.200	4.421
65 - 74 anys	77	60	137	151	176	327	168	215	383	396	451	847
75 i més anys	45	37	82	31	44	75	58	76	134	134	157	291
Total	**9.371**	**5.635**	**15.006**	**4.449**	**4.078**	**8.527**	**4.401**	**3.924**	**8.325**	**18.221**	**13.637**	**31.858**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de persones amb disminució reconeguda del Departament de Benestar Social.

TAULA D34. MALALTS MENTALS PER GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. MALALTS MENTALS. CATALUNYA, 31 DE DESEMBRE DE 1998

Edat	Grau de disminució 33%-64%			Grau de disminució 65%-74%			Grau de disminució superior a 75%			Total persones disminuïdes		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
0 - 4 anys	4	2	6	0	0	0	0	0	0	4	2	6
5 - 16 anys	303	112	415	9	7	16	7	6	13	319	125	444
17 - 44 anys	1.797	1.182	2.979	4.723	2.606	7.329	315	188	503	6.835	3.976	10.811
45 - 64 anys	882	1.983	2.865	1.997	2.858	4.855	365	390	755	3.244	5.231	8.475
65 - 74 anys	236	563	799	348	840	1.188	209	386	595	793	1.789	2.582
75 i més anys	208	542	750	132	358	490	350	1.064	1.414	690	1.964	2.654
Total	**3.430**	**4.384**	**7.814**	**7.209**	**6.669**	**13.878**	**1.246**	**2.034**	**3.280**	**11.885**	**13.087**	**24.972**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de persones amb disminució reconeguda del Departament de Benestar Social.

TAULA D35. GRAU DE DISMINUCIÓ DE LES PERSONES AMB ALGUNA DISMINUCIÓ RECONEGUDA, SEGONS GRANS GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA. 31 DE DESEMBRE DE 1998

Edat	Grau de disminució 33%-64%			Grau de disminució 65%-74%			Grau de disminució superior a 75%			Total persones disminuïdes		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
0 - 4 anys	646	461	1.107	22	17	39	16	21	37	684	499	1.183
5 - 16 anys	5.669	3.427	9.096	445	338	783	785	592	1.377	6.899	4.357	11.256
17 - 44 anys	18.861	11.875	30.736	12.138	8.772	20.910	7.261	5.523	12.784	38.260	26.170	64.430
45 - 64 anys	22.447	17.408	39.855	7.285	11.846	19.131	4.904	5.455	10.359	34.636	34.709	69.345
65 - 74 anys	9.274	10.884	20.158	2.393	6.436	8.829	2.505	3.636	6.141	14.172	20.956	35.128
75 i més anys	5.002	7.558	12.560	1.261	4.179	5.440	2.493	5.357	7.850	8.756	17.094	25.850
Total	**61.899**	**51.613**	**113.512**	**23.544**	**31.588**	**55.132**	**17.964**	**20.584**	**38.548**	**103.407**	**103.785**	**207.192**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de persones amb disminució reconeguda del Departament de Benestar Social.

TAULA D36. TAXA D'ACABATS DE NÉIXER AMB DIFERENTS DISCAPACITATS PER 10.000 NASCUTS. ESPANYA I CATALUNYA. 1980-1997

Tipus de discapacitat	Anys i àmbit territorial									
	1980		1985		1991		1996		1997	
	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya
Anencefalia	7,3	6,2	8,1	5,7	0,0	1,8	1,1	0,6	0,0	0,8
Espina bífida	6,1	4,4	10,8	5,6	5,9	4,4	5,6	2,9	0,0	2,3
Hipospadias	22,0	17,0	22,9	18,1	28,8	18,9	18,0	12,0	15,7	13,9
Síndrome de down	19,6	13,7	18,9	16,5	11,1	14,5	7,9	10,4	4,5	11,5
Fenilcetonuria	-	-	-	-	0,5	0,5	0,7	0,4	0,2	0,4
Hipotiroidisme congènit	-	-	-	-	6,5	4,0	4,7	4,1	4,4	4,0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del persones amb disminució reconeguda del Departament de Benestar Social.

TAULA D37. PREVALENÇA DE TENIR COM A MÍNIM UN ACCIDENT AMB RESTRICCIÓ D'ACTIVITAT O ASSISTÈNCIA SANITÀRIA, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000

Grups d'edat	Sexe	
	Homes	Dones
0 a 14 anys	28	26,8
15 a 44 anys	21,5	16,3
45 a 64 anys	10,5	15,9
Més de 65 anys	10,3	23,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la primera explotació (provisional) de *l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona.*

TAULA D38. VISITES A URGÈNCIES L'ANY ANTERIOR A L'ENTREVISTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000

Grups d'edat	Sexe	
	Homes	Dones
0 a 14 anys	40,7	37,4
15 a 44 anys	25,5	25,5
45 a 64 anys	17,4	21,3
Més de 65 anys	22,3	24,4

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la primera explotació (provisional) de *l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona.*

TAULA D39. ACCIDENTATS EL DARRER ANY PER TIPUS D'ACCIDENT, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1994

Tipus d'accident	Sexe i grups d'edat										
	Població total	Homes					Dones				
		0 - 14 anys	15 - 44 anys	45 - 64 anys	Més de 64 anys	Total	0 - 14 anys	15 - 44 anys	45 - 64 anys	Més de 64 anys	Total
Caigudes des d'alt nivell	2,4	3,5	2,5	1,7	1,9	2,4	3	1,6	2,3	4,1	2,4
Caigudes des del mateix nivell	4,9	7	4,7	1,7	2,6	4,1	5	3,6	5,5	10,5	5,6
Cremades	1	0,6	1,3	0,9	0,1	0,9	0,4	1,4	1,1	0,6	1
Cops	3,6	7	6,6	3,3	1,1	5,1	4,3	2,4	1,4	1,9	2,3
Intoxicacions	0,3	0,5	0,4	0,2	0	0,3	0,2	0,5	0,2	0,2	0,3
Trànsit	1,5	1,1	4,1	0,8	0,5	2,2	0,1	1,6	0,4	0,2	0,8
Trànsit com a vianant	0,2	0,5	0,2	0,1	0,2	0,2	0	0,2	0	0,3	0,1
Altres	1,4	1,5	3	1,6	0,5	2	1	0,8	1,2	0,6	0,9

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Enquesta se Salut de Catalunya* del Departament de Sanitat i Seguretat Social.

TAULA D40. ACCIDENTS SOFERTS EN ELS DARRERS 12 MESOS, I ON S'HAN SOFERT, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP(1).ESPANYA. 1997

Han sofert accident, i on	Població total	Sexe		Grups d'edat		
		Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
No	90,9	90,2	91,7	92,1	89,1	86,0
Sí	9,1	9,8	8,3	7,9	10,9	14,0
A casa, escales, etc.	28,0	16,0	41,7	62,5	13,7	11,3
Accidents de trànsit al carrer o carretera	18,8	22,8	14,2	2,5	9,9	33,3
Al carrer (però no de trànsit)	23,3	23,9	22,7	10,0	31,7	25,0
Al treball o lloc d'estudi	19,7	26,6	11,9	22,5	32,9	14,3
Altres	9,9	10,3	9,4	0,0	11,8	16,1
N.C.	0,3	0,5	0,0	2,5	0,0	0,0

(1)Els percentatges de la variable "on s'han sofert", fets sobre el total de persones que han sofert accidents
Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D41. TAXA DE FERITS EN ACCIDENTS DE TRÀFIC PER 100.000 HABITANTS, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA, 1990-1997

Sexe	Grups d'edat	Anys							
		1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Ambdòs sexes	0 - 14 anys	140,6	128,7	115,8	109,4	110,3	114,4	112,1	114
	15 - 74 anys	468,7	446,6	385,3	335,7	322,1	343,5	350,6	357
	15 - 34 anys	-	-	-	506,8	476,5	512,1	520,6	536
	35 - 54 anys	-	-	-	241,7	239,6	254,8	263,4	264,8
	55 - 74 anys	-	-	-	166,5	168,7	176,5	182,6	185
	75 anys i més	138,1	132,6	118,2	110,5	111,7	120,8	119,5	126,6
	Total	400,2	381,4	333,1	299,8	290,5	309,7	316,2	318,5
Homes	0 - 14 anys	153,1	139,7	125,3	121,2	125,8	127,2	122,8	125,2
	15 - 74 anys	673,8	639	546,6	478,2	455,8	487,7	491,9	499
	15 - 34 anys	-	-	-	713,7	664,7	716,8	720,1	738,1
	35 - 54 anys	-	-	-	326	321,9	344,3	349,2	349,3
	55 - 74 anys	-	-	-	214,6	218,1	226,8	236,5	235,6
	75 anys i més	191,5	191,5	169,4	152,4	156,7	167,8	164,3	176,6
	Total	565,1	537,5	466	412,5	396,7	423,9	427,9	429,3
Dones	0 - 14 anys	127,4	117,1	105,8	97	93,9	100,9	100,8	102
	15 - 74 anys	269,2	259,2	228	213,5	208,8	221,6	231,8	239,3
	15 - 34 anys	-	-	-	292,9	281,8	300,2	314,1	326,7
	35 - 54 anys	-	-	-	158,3	158	166,3	178,4	181,1
	55 - 74 anys	-	-	-	124,6	125,6	132,6	135,6	140,8
	75 anys i més	107,3	98,7	88,8	86,6	86	93,9	93,8	97,8
	Total	241,8	231,6	205,7	191,7	188,6	200,2	209,1	212,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Tráfico*

TAULA D42. INFRACCIONS DEL VIANANTS VÍCTIMES, SEGONS GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1999

Infraccions	Grups d'edat				
	0-4 anys	5-14 anys	15-24 anys	25 anys i més	**Total**
No respectar una senyal de semàfor	13	97	120	723	**953**
No utilitzar el pas de peatons	40	314	321	2.338	**3.013**
No respectar el senyal d'un agent	0	0	1	10	**11**
Irrompre o creuar antirreglamentàriament	141	647	355	3.037	**4.180**
Estar o caminar per la calçada antirreglamentàriament	1	40	81	410	**532**
Estar o caminar per la voravia antirreglamentàriament	1	5	10	91	**107**
Pujar o baixar del vehícle antirreglamentàriament	0	1	4	38	**43**
Altres infraccions	3	44	65	387	**499**
Cap infracció	96	464	640	4.491	**5.691**
Total	**295**	**1.612**	**1.597**	**11.525**	**15.029**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de la *Dirección General de Tráfico*

TAULA D43. EVOLUCIÓ DE LA LACTÀNCIA MATERNA EXCLUSIVA, SEGONS EDAT DEL NADÓ. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NADONS. CATALUNYA. 1990-1999

Edat nadó	Any	
	1990	1999
0 a 3 dies	72	81,2
De 4 dies a 1 mes	64,2	79,9
2 mesos	47,4	68,4
3 mesos	39,2	57,5
4 mesos	22,2	46,6
5 mesos	10,4	32,3
6 mesos	6,3	24,3
Més de sis mesos	2,8	15,3

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Enquesta sobre Alletament Matern del Departament de Sanitat i Seguretat Social*.

TAULA D44. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DIÀRIA DE LLET EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

		Freqüència					
		Menys d'un got	1 got	Dos gots	3 gots o més	N.C.	Total
Sexe	Nens	6,8	15,5	42,1	35,5	0,1	100,0
	Nenes	10,9	17,7	45,1	26,1	0,2	100,0
Grups d'edat	D'1 a 4 anys	7,2	12,5	52,4	27,7	0,2	100,0
	De 5 a 15 anys	9,2	17,6	41,4	31,7	0,1	100,0
Tamany del municipi	<2.000	6,5	22,6	41,9	29,0	0,0	100,0
	2.000 - 10.000	7,1	14,1	46,3	32,2	0,3	100,0
	10.001 - 50.000	12,4	18,8	41,8	26,6	0,4	100,0
	50.001 - 100.000	9,2	14,2	42,6	34,0	0,0	100,0
	100.001 - 400.000	6,2	14,0	46,0	33,8	0,0	100,0
	400.001 - 1.000.000	14,5	16,1	44,4	25,0	0,0	100,0
	>1.000.000	6,3	19,3	40,8	33,6	0,0	100,0
Estatus social	Acomodat	3,1	14,6	44,8	37,5	0,0	100,0
	Mig-alt	5,4	15,6	45,1	33,9	0,0	100,0
	Mig-mig	6,6	17,6	45,2	30,5	0,1	100,0
	Mig-baix	9,9	15,8	43,6	30,6	0,1	100,0
	Baix	14,8	17,1	39,0	28,1	1,0	100,0
Població infantil total		**8,8**	**16,5**	**43,6**	**30,9**	**0,2**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D45. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE IOGURTS O PETIT-SUIS EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

		Freqüència						
		Tots els dies	5o 6 vegades setmanals	3 o 4 vegades setmanals	1 o 2 vegades setmanals	Menys d'una vegada per setmana	N.C.	Total
Sexe	Nens	58,2	13,1	13,3	7,6	7,7	0,1	100,0
	Nenes	57,4	11,1	13,7	12,0	5,6	0,2	100,0
Grups d'edat	1 - 4 anys	69,1	11,7	10,2	4,5	4,5	0,0	100,0
	5 - 15 anys	54,6	12,5	14,4	11,2	7,2	0,1	100,0
Tamanys del municipi	<2.000	48,4	11,8	15,1	10,8	12,8	1,1	100,0
	2.000 - 10.000	57,8	15,9	11,6	7,0	7,7	0,0	100,0
	10.001 - 50.000	60,4	12,0	13,3	8,8	5,3	0,2	100,0
	50.001 - 100.000	56,7	3,5	14,2	17,0	8,6	0,0	100,0
	100.001 - 400.000	58,1	13,0	13,2	9,7	6,0	0,0	100,0
	400.001 - 1.000.000	56,9	16,3	10,6	5,6	10,6	0,0	100,0
	>1.000.000	55,3	10,1	17,3	12,7	4,2	0,4	100,0
Estatus familiar	Acomodat	63,2	8,4	11,6	10,5	6,3	0,0	100,0
	Mig-alt	54,5	10,9	18,7	9,3	6,6	0,0	100,0
	Mig-mig	59,1	13,5	12,1	9,5	5,3	0,5	100,0
	Mig-baix	56,5	12,8	13,4	10,4	6,8	0,1	100,0
	Baix	59,5	11,4	11,9	7,7	9,5	0,0	100,0
Total d'infants		**57,8**	**12,1**	**13,5**	**9,7**	**6,7**	**0,2**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D46. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE PEIX O CARN EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

		Freqüència						
		Tots els dies	5o 6 vegades setmanals	3 o 4 vegades setmanals	1 o 2 vegades setmanals	Menys d'una vegada per setmana	N.C.	Total
Sexe	Nens	49,5	21,8	19,6	8,1	0,8	0,2	100,0
	Nenes	52,3	18,9	20,6	7,4	0,5	0,3	100,0
Grups d'edat	D'1 a 4 anys	51,4	18,6	21,9	7,3	0,8	0,0	100,0
	De 5 a 15 anys	50,6	21,0	19,6	7,8	0,7	0,3	100,0
Tamany del municipi	<2.000	64,5	11,8	17,2	6,5	0,0	0,0	100,0
	2.000 - 10.000	50,5	20,5	21,4	7,0	0,6	0,0	100,0
	10.001 - 50.000	42,9	22,5	21,1	11,9	0,8	0,8	100,0
	50.001 - 100.000	62,8	21,9	10,2	5,1	0,0	0,0	100,0
	100.001 - 400.000	44,3	22,3	24,2	7,9	1,3	0,0	100,0
	400.001 - 1.000.000	35,0	24,4	32,5	7,3	0,8	0,0	100,0
	>1.000.000	75,2	13,9	8,4	2,1	0,0	0,4	100,0
Estatus familiar	Acomodat	66,6	11,5	19,8	2,1	0,0	0,0	100,0
	Mig-alt	59,5	22,2	16,0	2,3	0,0	0,0	100,0
	Mig-mig	50,5	18,5	23,7	6,6	0,5	0,2	100,0
	Mig-baix	48,3	21,9	18,8	9,4	1,2	0,4	100,0
	Baix	41,1	21,7	23,2	13,0	0,5	0,5	100,0
Població infantil total		**50,7**	**20,4**	**20,1**	**7,8**	**0,7**	**0,3**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D47. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE VERDURA O PURÉ DE VERDURA EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. ESPANYA. 1997

		Freqüència						
		Tots els dies	5o 6 vegades setmanals	3 o 4 vegades setmanals	1 o 2 vegades setmanals	Menys d'una vegada per setmana	N.C.	Total
Sexe	Nens	20,1	13,1	25,9	26,3	14,3	0,3	100,0
	Nenes	21,3	12,9	26,5	26,9	12,3	0,1	100,0
Grups d'edat	D'1 a 4 anys	35,4	16,7	24,2	17,7	6,0	0,0	100,0
	De 5 a 15 anys	16,7	12,2	26,7	28,8	15,4	0,2	100,0
Tamany del municipi	<2.000	10,8	16,1	28,0	33,3	11,8	0,0	100,0
	2.000 - 10.000	15,3	14,1	19,0	36,3	15,3	0,0	100,0
	10.001 - 50.000	22,9	10,6	24,7	23,2	18,2	0,4	100,0
	50.001 - 100.000	17,9	11,4	24,3	30,7	15,7	0,0	100,0
	100.001 - 400.000	20,9	13,6	33,4	21,5	10,6	0,0	100,0
	400.001 - 1.000.000	33,3	14,6	17,9	18,8	14,6	0,8	100,0
	>1.000.000	21,8	15,1	29,4	28,7	4,6	0,4	100,0
Estatus familiar	Acomodat	31,3	16,7	32,3	17,6	2,1	0,0	100,0
	Mig-alt	25,3	17,5	26,8	23,8	6,6	0,0	100,0
	Mig-mig	21,7	14,4	29,0	24,4	10,0	0,5	100,0
	Mig-baix	17,4	11,8	25,0	29,5	16,2	0,1	100,0
	Baix	20,1	10,0	22,5	25,8	21,1	0,5	100,0
Població infantil total		**20,7**	**13,0**	**26,2**	**26,5**	**13,4**	**0,2**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D48. FREQÜÈNCIA SETMANAL D'INGESTA DE FRUITA EN ELS INFANTS D'1 A 15 ANYS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

		Freqüència						
		Tots els dies	5o 6 vegades setmanals	3 o 4 vegades setmanals	1 o 2 vegades setmanals	Menys d'una vegada per setmana	N.C.	Total
Sexe	Nens	62,1	10,9	13,8	7,6	5,5	0,1	100,0
	Nenes	62,8	10,2	13,1	8,6	5,2	0,1	100,0
Grups d'edat	D'1 a 4 anys	66,9	9,2	13,7	5,0	5,2	0,0	100,0
	De 5 a 15 anys	61,0	11,1	13,4	8,9	5,5	0,1	100,0
Tamany del municipi	<2.000	71,0	7,5	11,8	7,5	2,2	0,0	100,0
	2.000 - 10.000	61,1	13,5	12,8	8,6	3,7	0,3	100,0
	10.001 - 50.000	59,0	10,6	15,9	8,4	6,1	0,0	100,0
	50.001 - 100.000	58,2	9,2	13,5	11,3	7,8	0,0	100,0
	100.001 - 400.000	62,6	10,6	12,8	8,9	5,1	0,0	100,0
	400.001 - 1.000.000	68,2	12,2	9,8	3,3	6,5	0,0	100,0
	>1.000.000	65,6	8,8	13,0	5,9	6,3	0,4	100,0
Estatus familiar	Acomodat	69,8	10,4	9,4	8,3	2,1	0,0	100,0
	Mig-alt	68,9	9,7	11,7	5,8	3,9	0,0	100,0
	Mig-mig	62,7	10,7	13,0	7,8	5,3	0,5	100,0
	Mig-baix	60,2	11,2	13,9	8,4	6,3	0,0	100,0
	Baix	56,1	10,5	16,2	10,5	6,7	0,0	100,0
Població infantil total		**62,4**	**10,6**	**13,4**	**8,1**	**5,4**	**0,1**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D49. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ES FA EXERCICI FÍSIC EN EL TEMPS DE LLEURE, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA.1997

Freqüència d'exercici	Població total	Sexe		Grups d'edat		
		Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
No faig exercici.	39,0	33,2	44,6	32,8	8,2	32,0
Alguna activitat física o deportiva ocasional	38,2	38,0	38,4	49,5	32,5	33,0
Activitat física regular, diverses vegades al mes	12,5	15,3	9,7	8,1	32,6	17,6
Entrenament físic diverses vegades a la setmana	9,8	12,9	6,9	4,1	26,4	17,3
N.C.	0,5	0,6	0,4	5,5	0,3	0,1
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D50. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ELS INFANTS DE 0 A 15 ANYS ES BANYEN O ES DUTXEN, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

		Freqüència setmanal				
		Tots els dies	5o 6 vegades setmanals	3 o 4 vegades setmanals	1 o 2 vegades setmanals	N.C.
Sexe	Nens	60,7	11,5	21,3	6,4	0,1
	Nenes	60,6	10,8	22,8	5,8	0,0
Grups d'edat	1 - 4 anys	73,6	7,5	15,5	3,5	0,0
	5 - 15 anys	57,2	12,2	23,8	6,8	0,0
Tamany del municipi	<2.000	35,5	10,8	37,6	16,1	0,0
	De 2.000 a 10.000	50,8	15,3	23,9	10,1	0,0
	De 10.001 a 50.000	63,3	10	22,9	3,9	0,0
	De 50.001 a 100.000	65	12,1	17,9	5	0,0
	De 100.001 a 400.000	62,6	11,1	20	6,4	0,0
	De 400.001 a 1.000.000	72,1	5,7	15,6	6,6	0,0
	>1.000.000	66,8	10,5	21	1,3	0,4
Estatus familiar	Acomodat	81,3	6,3	11,5	1	0,0
	Mig-alt	66,9	10,9	20,6	1,6	0,0
	Mig-mig	60,7	9,6	25,8	3,7	0,2
	Mig-baix	58	12,7	20,6	8,7	0,0
	Baix	52,6	11,5	26,8	9,1	0,0
Total d'infants 0- 15 anys		**60,7**	**11,2**	**22**	**6,1**	**0,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D51. ESTAT DE LA DENTADURA, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

Motius de consulta		Població general	Sexe		Grups d'edat		
			Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
Població 0-15 anys	Té càries	16,5	17,3	15,6	2	21,2	-
	Li han extret dents/queixals per càries o perquè es movien	12,6	12,5	12,8	0,2	16,7	-
	Té dents/queixals empastats	19,1	19,2	18,9	0,6	25,2	-
	Li sagnen les genives	5,2	4,9	5,5	0,6	6,7	-
	Conserva tots els seus dents naturals	83,6	82,4	85	91,8	80,9	-
Població de més de 16 anys	Té càries	37,3	39,5	35,3	-	-	37,4
	Li han extret dents/queixals per càries o perquè es movien	67,8	66,5	69	-	-	40,9
	Té dents/queixals empastats	54,6	50,4	58,6	-	-	59,1
	Li sagnen les genives	20,6	18,4	22,8	-	-	22,8
	Se li mouen dents o queixals	8,4	8,4	8,3	-	-	3,3
	Du fundes (corones), ponts o altre tipus de pròtesis	34,5	29,5	39,2	-	-	8,9
	Li falten dents	38,1	38,9	37,4	-	-	18,3
	Conserva tots els seus dents naturals	39,4	40,4	38,4	-	-	70,7

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D52. TEMPS TRANSCORREGUT DES DE LA DARRERA CONSULTA AL DENTISTA, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

Temps transcorregut	Població total	Sexe		Grups d'edat		
		Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
Fins a 3 mesos	17,3	15,7	18,9	3,2	28,7	19,8
De 3 a 12 mesos	28,5	26,6	30,3	5,0	29,8	33,1
D'1 a 3 anys	17,9	18,5	17,4	0,6	10,3	19,5
Més de 3 anys	16,0	17,3	14,8	0,0	2,9	11,4
mai	13,5	15,2	11,9	90,2	25,6	10,4
N.C.	6,8	6,7	6,7	1,0	2,7	5,8
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D53. MOTIU DE LA DARRERA CONSULTA AL DENTISTA, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE LA POBLACIÓ DE CADA GRUP QUE HA ANAT AL DENTISTA. ESPANYA.1997

Motius de consulta	Població total	Sexe		Grups d'edat		
		Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
Revisió	33,3	32,2	34,3	77,6	63,5	40,1
Neteja de boca	22,1	21,9	22,4	4,1	7,9	19,3
Empastaments (obturacions)	27,4	26,7	28,1	8,2	20,1	39,6
Extracció d'alguna dent o queixal	28,2	30,6	25,9	2	12,3	20,6
Posar fundes, ponts o altres pròtesis	17,2	15,7	18,5	0	2	5,9
Tractament de les malalties de les encies	2	2	2	0	1,2	1,6
Ortodòncia	1,6	1,6	1,5	0	11,5	0
Segelladors, aplicació de fluor	0,7	0,7	0,6	0	4,9	0
Altres	3,5	3,8	3,2	8,2	4,5	5,2

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D54. SIGNES INDICADORS DE MALALTIA PEIODONTAL. DISTRIBUCIÓ PERCENTUALS EN NENS DE 12 ANYS. ESPANYA. 1985-1994

Estat bucodental	Any		
	1985	1989	1994
Geniva sana	17,3	22,4	33,0
Sagnat al sondatge	51,5	38,4	34,6
Presència de càlculs	22,3	34,2	32,4
Bosses patològiques de 4 o 5 mm	7,5	5,0	0,0
Bosses patològiques de 6 mm o més	0,3	0,0	0,0
Nens amb càries	90,8	76,4	68,3
Índex CAOD	4,2	3,5	2,3

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D55. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ELS INFANTS DE 0 A 15 ANYS ES RENTEN LES DENTS, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, TAMANYS DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I ESTATUS DELS PARES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

		Freqüència setmanal					
		Tots els dies	5o 6 vegades setmanals	3 o 4 vegades setmanals	1 o 2 vegades setmanals	Menys d'una vegada per setmana	N.C.
Sexe	Nens	58,5	8,3	11	6,6	12,3	3,3
	Nenes	68,2	6,7	8,6	5,2	8,6	2,6
Grups d'edat	1 - 4 anys	39,6	5,1	5,8	6,6	30,7	12,2
	5 - 15 anys	69,5	8,3	10,9	5,8	5,1	0,4
Tamany del municipi	<2.000	59,1	7,5	14	7,5	11,8	0
	De 2.000 a 10.000	55,2	11	15,6	5,8	9,8	2,5
	De 10.001 a 50.000	63,9	4,9	9,8	8	10,4	3,1
	De 50.001 a 100.000	63,8	7,1	8,5	5	12,1	3,5
	De 100.001 a 400.000	66,9	6,9	7,5	3,7	11,4	3,7
	De 400.001 a 1.000.000	61,8	7,3	8,9	8,1	11,4	3,7
	>1.000.000	67,4	10,2	5,9	5,5	8,1	3
Estatus familiar	Acomodat	70,5	10,5	10,5	2,1	4,2	2,1
	Mig-alt	72,3	4,7	7	3,9	9,8	2,3
	Mig-mig	67,1	8,3	8,8	4,6	7,6	3,7
	Mig-baix	61,1	7,3	10,8	7	11,1	2,7
	Baix	59,5	11,4	11,9	7,6	9,5	0
Total d'infants 0- 15 anys		**63,3**	**7,5**	**9,9**	**5,9**	**10,5**	**2,9**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D56. PERSONES QUE HAN LIMITAT LES ACTIVITATS EN ELS DARRERS 12 MESOS DURANT MÉS DE 10 DIES PER MOLÈSTIES O SÍMPTOMES, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

Any	Limitació d'activitat	Població total	Sexe		Grups d'edat		
			Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
1997	Si	17,1	16,5	17,7	12	7,4	10,8
	No	82,9	83,5	82,3	88	92,5	89,2
	N.C.	0	0	0	0	0,1	0
1995	Si	16,4	15,7	17,1	13,2	8,8	11,5
	No	83,5	84,2	82,9	86,6	91,2	88,5
	N.C.	0,1	0,1	0,1	0,2	0	0,1

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D57. PERSONES QUE HAN RESTRINGIT LES ACTIVITATS PER MOLÈSTIES O SÍMPTOMES LES DARRERES DUES SETMANES, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

Restricció d'activitat	Població total	Sexe		Grups d'edat		
		Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
Si	12,3	10,1	14,4	16,5	11,0	9,3
No	87,6	89,8	85,6	83,3	89,0	90,7
N.C.	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de l'*Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D58. LIMITACIÓ DE L'ACTIVITAT ELS 15 DIES ANTERIORS A L'ENTREVISTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000

Grups d'edat	Sexe	
	Homes	Dones
0 a 14 anys	14,8	13,8
15 a 44 anys	10,2	12,7
45 a 64 anys	11,2	15,4
Més de 65 anys	12,5	21,3

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la primera explotació (provisional) de *l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona.*

TAULA D59. TEMPS TRANSCORREGUT DES DE LA DARRERA CONSULTA AL METGE, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SEGONS EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

Temps transcorregut	Població total	Sexe		Grups d'edat		
		Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
Menys de dues setmanes	25,5	22,8	28,2	42,4	21,5	19,9
De 2 setmanes a tres mesos	27,6	25,6	29,4	39,2	30,3	26,1
De 4 mesos a 12 mesos	25,8	26,8	24,9	14,8	30,1	32,7
Més de 12 mesos	13,6	16,6	10,7	0,4	8,6	12,9
Mai	0,3	0,2	0,4	1,2	0,2	0,2
N.C.	7,2	8	6,4	2	9,3	8,2
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D60. VISITA O CONSULTA UN PROFESSIONAL SANITARI ELS 15 DIES ANTERIORS A L'ENTREVISTA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000

Grups d'edat	Sexe	
	Homes	Dones
0 a 14 anys	23,8	24,3
15 a 44 anys	13,9	19,7
45 a 64 anys	18,7	27,1
Més de 65 anys	27,7	29,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la primera explotació (provisional) de *l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona.*

TAULA D61. POBLACIÓ QUE HA CONSUMIT MEDICAMENTS LES DARRERES DUES SETMANES, I QUINS MEDICAMENTS HAN CONSUMIT, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES SOBRE LA POBLACIÓ TOTAL DE CADA GRUP(1). ESPANYA. 1997

Consum de medicaments, i medicaments consumits		Població total	Sexe		Grups d'edat		
			Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
Cosnum de medicaments	Si	47,6	41,4	53,5	44,7	27,9	37,1
	No	52,4	58,6	46,5	55,3	72,1	62,9
	N.C.	0	0	0	0	0	0
Medicaments consumits	Medicaments per l'encostipat, grip, bronquis, gola	27,8	33,1	23,9	66,7	55,4	36,7
	Medicaments pel dolor o per abaixar la febre	29,4	24,5	33,1	19,1	26,6	36,9
	Reconstituents com vitamines, minerals o tònics	6,6	5,2	7,6	10,7	6,3	9,5
	Laxants	2	1,1	2,6	0,9	0,7	1,8
	Antibiòtics	8,5	8,8	8,2	19,1	15,9	10
	Tranquilitzants, relaxants, pastilles per a dormir	10,8	8,1	12,8	0	1,7	3,8
	Medicaments per a l'alèrgia	3,9	3,6	4,2	2,2	6,8	6,9
	Medicaments per a la diarrea	0,9	0,8	1	1,3	1,5	0,7
	Medicaments pel reúma	5,6	3,4	7,3	0	0	0
	Medicaments pel cor	7,1	8,9	5,8	0	0	0,2
	Medicaments per la tensió arterial	15,9	13,7	17,5	0	0	0,7
	Medicaments per alteracions digestives	7	7,9	6,4	0	0	4
	Antidepresius, estimulants	3,2	2	4,1	0	0	0,9
	Píldoles per a no quedar embarassada	1,8	0	3,2	0	0	3,3
	Medicaments o productes per aprimar	0,2	0,1	0,2	0	0	0
	Medicaments per abaixar el colesterol	4,4	5,1	3,9	0	0	0,4
	Medicaments per a la diabetis	5	4,4	5,5	0	0	0,9
	Medicaments per als vòmits	2,6	2,8	2,3	1,3	3,3	0
	Altres (en adults)	15,9	16,2	15,8	-	-	10,2
	Altres (en nens)	9,7	8,2	11,3	8,6	10,4	-

(1)En el cas dels medicaments consumits, els percentatges són sobre les poblacions consumidores de cada grup
Font: Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D62. PERCENTATGES DE POBLACIÓ INFANTIL VACUNADA DE DIFERENTS ENFERMETATS. ESPANYA I CATALUNYA. 1992-1997

Vacuna	Àmbit territorial	Anys					
		1992	1993	1994	1995	1996	1997
Vacunació DTP (Diftèria/ Tètanos/ Tosferina)(1)	Espanya	83,8	87,4	87,6	90,2	90,2	94,1
	Catalunya	97,5	98,2	97,5	97,2	97,6	97,7
Vacunació poliomelitis(1)	Espanya	84,8	87,9	88,1	90,7	90,6	94,4
	Catalunya	98,6	98,8	98,0	97,6	98,4	97,9
Vacunació triple vírica(2)	Espanya	85,1	89,9	89,5	89,8	90,3	93,1
	Catalunya	96,3	97,1	97,9	98,2	98,7	98,4

(1)Percentatge de nens que han rebut 3 dosis abans de fer els 12 mesos d'edat.(Dosis administrades en Serveis Oficials de Vacunació. No inclou les adquirides em Oficines de Farmàcia).
(2) Percentatge de nens que han rebut 1 dosi entre els 12 i els 24 mesos d'edat. (Dosis administrades en Serveis Oficials de Vacunació. No inclou les adquirides em Oficines de Farmàcia)
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*.

TAULA D63. AUTOPERCEPCIÓ DE L'ESTAT DE SALUT GENERAL SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE LA POBLACIÓ TOTAL DE CADA GRUP. CATALUNYA. 1994

Sexe	Grups d'edat	Estats de salut					
		Excel·lent	Molt bona	Bona	Regular	Dolenta	Total
Homes	0 - 14 anys	19,6	30,3	45,9	3,7	0,5	100,0
	15 - 44 anys	7,8	20,0	61,6	9,7	0,9	100,0
	45 - 64 anys	3,5	10,3	56,2	25,4	4,6	100,0
	Més de 64 anys	1,4	6,9	47,3	35,2	9,2	100,0
	Total	**7,9**	**17,5**	**55,4**	**16,2**	**2,9**	**100,0**
Dones	0 - 14 anys	20,9	32,9	42,2	3,7	0,3	100,0
	15 - 44 anys	6,5	17,5	61,6	12,9	1,5	100,0
	45 - 64 anys	2,4	7,0	45,8	35,2	9,6	100,0
	Més de 64 anys	1,2	4,4	36,5	44,8	13,1	100,0
	Total	**6,5**	**14,6**	**50,3**	**23,1**	**5,5**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Enquesta de Salut de Catalunya 1994 del Departament de Sanitat i Seguretat Social*

TAULA D64. PRIMERES CAUSES DE MORT PER ORDRE DE MAJOR A MENOR, DE LA POBLACIÓ 15 A 39 ANYS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1997 I 1998

Sexe	Any i causa de mort			
	Any 1998		Any 1997	
	Causes de mort	%	Causes de mort	%
Ambdòs sexes	Causes externes	52,2	Causes externes	46,3
	Sida	11,6	Sida	15,1
	Malalties del sistema nerviòs	2,6	Leucèmia	2,5
	Malaltia isquèmica del cor	2,6	Malalties del sistema nerviòs	1,6
	Malaltia cerebrovascular	2,3	Defectes congènits	1,4
Homes	Causes externes	56,2	Causes externes	52,4
	Sida	11,9	Sida	13,3
	Malalties del sistema nerviòs	3,2	Leucèmia	3,2
	Malaltia isquèmica del cor	2,7	TM Pulmó	1,2
	Leucèmia	1,4	Malalties del sistema nerviòs	1,2
Dones	Causes externes	41,7	Causes externes	33,3
	Sida	10,7	Sida	18,8
	Malaltia cerebrovascular	4,8	TM mama	3,4
	Leucèmia	2,4	Defectes congènits	3,4
	Malaltia isquèmica del cor	2,4	Malalties del sistema nerviòs	2,6

Font: Elaboració CIIMU a parir de dades del Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona (1997 i 1998)

TAULA D65. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. BARCELONA PROVÍNCIA. 1998

Causes de mort	Sexe	Grups d'edat																			
		Totes les edats		0 - 4 anys		5 - 14 anys		15 - 24 anys		25 - 34 anys		35 - 44 anys		45 - 54 anys		55 - 64 anys		65 - 74 anys		75 - 84 anys		Més de 85 anys	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Accidents de ferrocarril	Homes	16	100,0	0	0,0	0	0,0	2	12,5	3	18,8	2	12,5	1	6,3	0	0,0	6	37,5	2	12,5	0	0,0
	Dones	5	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	40,0	2	40,0	1	20,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	21	100,0	0	0,0	0	0,0	2	9,5	3	14,3	2	9,5	1	4,8	2	9,5	8	38,1	3	14,3	0	0,0
Accidents de tràfic de vehicles a motor	Homes	410	100,0	5	1,2	7	1,7	130	31,7	85	20,7	51	12,4	36	8,8	31	7,6	38	9,3	18	4,4	9	2,2
	Dones	148	100,0	6	4,1	3	2,0	34	23,0	21	14,2	14	9,5	11	7,4	19	12,8	19	12,8	15	10,1	6	4,1
	Ambdòs sexes	558	100,0	11	2,0	10	1,8	164	29,4	106	19,0	65	11,6	47	8,4	50	9,0	57	10,2	33	5,9	15	2,7
Emmetzinaments accidental	Homes	180	100,0	0	0,0	0	0,0	29	16,1	88	48,9	47	26,1	8	4,4	4	2,2	2	1,1	1	0,6	1	0,6
	Dones	43	100,0	0	0,0	2	4,7	9	20,9	14	32,6	8	18,6	1	2,3	1	2,3	2	4,7	4	9,3	2	4,7
	Ambdòs sexes	223	100,0	0	0,0	2	0,9	38	17,0	102	45,7	55	24,7	9	4,0	5	2,2	4	1,8	5	2,2	3	1,3
Caigudes accidentals	Homes	128	100,0	2	1,6	2	1,6	4	3,1	5	3,9	13	10,2	10	7,8	16	12,5	19	14,8	26	20,3	31	24,2
	Dones	154	100,0	0	0,0	0	0,0	3	1,9	2	1,3	1	0,6	4	2,6	2	1,3	19	12,3	38	24,7	85	55,2
	Ambdòs sexes	282	100,0	2	0,7	2	0,7	7	2,5	7	2,5	14	5,0	14	5,0	18	6,4	38	13,5	64	22,7	116	41,1
Accidents causats pel foc	Homes	15	100,0	1	6,7	1	6,7	0	0,0	1	6,7	3	20,0	0	0,0	4	26,7	3	20,0	2	13,3	0	0,0
	Dones	7	100,0	0	0,0	0	0,0	1	14,3	0	0,0	0	0,0	2	28,6	1	14,3	2	28,6	0	0,0	1	14,3
	Ambdòs sexes	22	100,0	1	4,5	1	4,5	1	4,5	1	4,5	3	13,6	2	9,1	5	22,7	5	22,7	2	9,1	1	4,5
Altres accidents i efectes adversos	Homes	305	100,0	2	0,7	1	0,3	18	5,9	27	8,9	24	7,9	29	9,5	29	9,5	52	17,0	68	22,3	55	18,0
	Dones	220	100,0	2	0,9	2	0,9	2	0,9	1	0,5	4	1,8	6	2,7	7	3,2	30	13,6	64	29,1	102	46,4
	Ambdòs sexes	525	100,0	4	0,8	3	0,6	20	3,8	28	5,3	28	5,3	35	6,7	36	6,9	82	15,6	132	25,1	157	29,9
Suïcidi i lesions autoinflingides	Homes	262	100,0	0	0,0	0	0,0	25	9,5	42	16,0	44	16,8	35	13,4	29	11,1	40	15,3	33	12,6	14	5,3
	Dones	89	100,0	0	0,0	1	1,1	5	5,6	15	16,9	15	16,9	12	13,5	13	14,6	13	14,6	10	11,2	5	5,6
	Ambdòs sexes	351	100,0	0	0,0	1	0,3	30	8,5	57	16,2	59	16,8	47	13,4	42	12,0	53	15,1	43	12,3	19	5,4
Homicidi i lesions inflingides intencionalment per una altra persona	Homes	22	100,0	0	0,0	0	0,0	3	13,6	6	27,3	3	13,6	3	13,6	5	22,7	0	0,0	2	9,1	0	0,0
	Dones	9	100,0	0	0,0	0	0,0	2	22,2	2	22,2	1	11,1	3	33,3	0	0,0	1	11,1	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	31	100,0	0	0,0	0	0,0	5	16,1	8	25,8	4	12,9	6	19,4	5	16,1	1	3,2	2	6,5	0	0,0
Altres violències	Homes	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Dones	2	100,0	0	0,0	0	0,0	1	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	3	100,0	0	0,0	0	0,0	1	33,3	1	33,3	0	0,0	0	0,0	1	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Causes externes de traumatismes i emmetzinaments	**Homes**	**1.339**	**100,0**	**10**	**0,7**	**11**	**0,8**	**211**	**15,8**	**258**	**19,3**	**187**	**14,0**	**122**	**9,1**	**118**	**8,8**	**160**	**11,9**	**152**	**11,4**	**110**	**8,2**
	Dones	**677**	**100,0**	**8**	**1,2**	**8**	**1,2**	**57**	**8,4**	**55**	**8,1**	**43**	**6,4**	**39**	**5,8**	**46**	**6,8**	**88**	**13,0**	**132**	**19,5**	**201**	**29,7**
	Ambdòs sexes	**2.016**	**100,0**	**18**	**0,9**	**19**	**0,9**	**268**	**13,3**	**313**	**15,5**	**230**	**11,4**	**161**	**8,0**	**164**	**8,1**	**248**	**12,3**	**284**	**14,1**	**311**	**15,4**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D66. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Causes de mort	Sexe	Grups d'edat																			
		Totes les edats		0 - 4 anys		5 - 14 anys		15 - 24 anys		25 - 34 anys		35 - 44 anys		45 - 54 anys		55 - 64 anys		65 - 74 anys		75 - 84 anys		Més de 85 anys	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Accidents de ferrocarril	Homes	20	100,0	0	0,0	0	0,0	3	15,0	4	20,0	2	10,0	1	5,0	2	10,0	6	30,0	2	10,0	0	0,0
	Dones	8	100,0	0	0,0	0	0,0	1	12,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	37,5	3	37,5	1	12,5	0	0,0
	Ambdòs sexes	28	100,0	0	0,0	0	0,0	4	14,3	4	14,3	2	7,1	1	3,6	5	17,9	9	32,1	3	10,7	0	0,0
Accidents de tràfic de vehicles a motor	Homes	666	100,0	6	0,9	14	2,1	196	29,4	118	17,7	79	11,9	71	10,7	55	8,3	72	10,8	40	6,0	15	2,3
	Dones	215	100,0	6	2,8	4	1,9	48	22,3	33	15,3	20	9,3	15	7,0	32	14,9	27	12,6	21	9,8	9	4,2
	Ambdòs sexes	881	100,0	12	1,4	18	2,0	244	27,7	151	17,1	99	11,2	86	9,8	87	9,9	99	11,2	61	6,9	24	2,7
Emmetzinaments accidental	Homes	208	100,0	0	0,0	0	0,0	33	15,9	100	48,1	52	25,0	12	5,8	6	2,9	2	1,0	2	1,0	1	0,5
	Dones	59	100,0	0	0,0	2	3,4	10	16,9	18	30,5	11	18,6	2	3,4	3	5,1	3	5,1	7	11,9	3	5,1
	Ambdòs sexes	267	100,0	0	0,0	2	0,7	43	16,1	118	44,2	63	23,6	14	5,2	9	3,4	5	1,9	9	3,4	4	1,5
Caigudes accidentals	Homes	182	100,0	2	1,1	2	1,1	7	3,8	7	3,8	14	7,7	11	6,0	21	11,5	26	14,3	42	23,1	50	27,5
	Dones	216	100,0	0	0,0	0	0,0	4	1,9	3	1,4	3	1,4	5	2,3	2	0,9	26	12,0	55	25,5	118	54,6
	Ambdòs sexes	398	100,0	2	0,5	2	0,5	11	2,8	10	2,5	17	4,3	16	4,0	23	5,8	52	13,1	97	24,4	168	42,2
Accidents causats pel foc	Homes	16	100,0	1	6,3	1	6,3	0	0,0	1	6,3	3	18,8	1	6,3	4	25,0	3	18,8	2	12,5	0	0,0
	Dones	9	100,0	0	0,0	0	0,0	1	11,1	0	0,0	0	0,0	2	22,2	1	11,1	2	22,2	1	11,1	2	22,2
	Ambdòs sexes	25	100,0	1	4,0	1	4,0	1	4,0	1	4,0	3	12,0	3	12,0	5	20,0	5	20,0	3	12,0	2	8,0
Altres accidents i efectes adversos	Homes	448	100,0	4	0,9	3	0,7	24	5,4	43	9,6	46	10,3	43	9,6	46	10,3	72	16,1	94	21,0	73	16,3
	Dones	285	100,0	2	0,7	2	0,7	9	3,2	3	1,1	7	2,5	7	2,5	10	3,5	41	14,4	78	27,4	126	44,2
	Ambdòs sexes	733	100,0	6	0,8	5	0,7	33	4,5	46	6,3	53	7,2	50	6,8	56	7,6	113	15,4	172	23,5	199	27,1
Suïcidi i lesions autoinflingides	Homes	352	100,0	0	0,0	0	0,0	29	8,2	63	17,9	52	14,8	46	13,1	39	11,1	58	16,5	48	13,6	17	4,8
	Dones	129	100,0	0	0,0	1	0,8	8	6,2	23	17,8	18	14,0	16	12,4	18	14,0	19	14,7	17	13,2	9	7,0
	Ambdòs sexes	481	100,0	0	0,0	1	0,2	37	7,7	86	17,9	70	14,6	62	12,9	57	11,9	77	16,0	65	13,5	26	5,4
Homicidi i lesions inflingides intencionalment per una altra persona	Homes	38	100,0	0	0,0	0	0,0	4	10,5	13	34,2	7	18,4	5	13,2	7	18,4	0	0,0	2	5,3	0	0,0
	Dones	13	100,0	0	0,0	0	0,0	3	23,1	2	15,4	2	15,4	3	23,1	1	7,7	2	15,4	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	51	100,0	0	0,0	0	0,0	7	13,7	15	29,4	9	17,6	8	15,7	8	15,7	2	3,9	2	3,9	0	0,0
Altres violències	Homes	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Dones	2	100,0	0	0,0	0	0,0	1	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	3	100,0	0	0,0	0	0,0	1	33,3	1	33,3	0	0,0	0	0,0	1	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Causes externes de traumatismes i emmetzinaments	**Homes**	**1.931**	**100,0**	**13**	**0,7**	**20**	**1,0**	**296**	**15,3**	**350**	**18,1**	**255**	**13,2**	**190**	**9,8**	**180**	**9,3**	**239**	**12,4**	**232**	**12,0**	**156**	**8,1**
	Dones	**936**	**100,0**	**8**	**0,9**	**9**	**1,0**	**85**	**9,1**	**82**	**8,8**	**61**	**6,5**	**50**	**5,3**	**71**	**7,6**	**123**	**13,1**	**180**	**19,2**	**267**	**28,5**
	Ambdòs sexes	**2.867**	**100,0**	**21**	**0,7**	**29**	**1,0**	**381**	**13,3**	**432**	**15,1**	**316**	**11,0**	**240**	**8,4**	**251**	**8,8**	**362**	**12,6**	**412**	**14,4**	**423**	**14,8**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D67. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGES PER CAUSA. BARCELONA PROVÍNCIA. 1998

Causes de mort	Sexe	Grups d'edat																			
		Totes les edats		0 - 4 anys		5 - 14 anys		15 - 24 anys		25 - 34 anys		35 - 44 anys		45 - 54 anys		55 - 64 anys		65 - 74 anys		75 - 84 anys		Més de 85 anys	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Accidents de ferrocarril	Homes	16	1,2	0	0,0	0	0,0	2	0,9	3	1,2	2	1,1	1	0,8	0	0,0	6	3,8	2	1,3	0	0,0
	Dones	5	0,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	4,3	2	2,3	1	0,8	0	0,0
	Ambdòs sexes	21	1,0	0	0,0	0	0,0	2	0,7	3	1,0	2	0,9	1	0,6	2	1,2	8	3,2	3	1,1	0	0,0
Accidents de tràfic de vehicles a motor	Homes	410	30,6	5	50,0	7	63,6	130	61,6	85	32,9	51	27,3	36	29,5	31	26,3	38	23,8	18	11,8	9	8,2
	Dones	148	21,9	6	75,0	3	37,5	34	59,6	21	38,2	14	32,6	11	28,2	19	41,3	19	21,6	15	11,4	6	3,0
	Ambdòs sexes	558	27,7	11	61,1	10	52,6	164	61,2	106	33,9	65	28,3	47	29,2	50	30,5	57	23,0	33	11,6	15	4,8
Emmetzinaments accidental	Homes	180	13,4	0	0,0	0	0,0	29	13,7	88	34,1	47	25,1	8	6,6	4	3,4	2	1,3	1	0,7	1	0,9
	Dones	43	6,4	0	0,0	2	25,0	9	15,8	14	25,5	8	18,6	1	2,6	1	2,2	2	2,3	4	3,0	2	1,0
	Ambdòs sexes	223	11,1	0	0,0	2	10,5	38	14,2	102	32,6	55	23,9	9	5,6	5	3,0	4	1,6	5	1,8	3	1,0
Caigudes accidentals	Homes	128	9,6	2	20,0	2	18,2	4	1,9	5	1,9	13	7,0	10	8,2	16	13,6	19	11,9	26	17,1	31	28,2
	Dones	154	22,7	0	0,0	0	0,0	3	5,3	2	3,6	1	2,3	4	10,3	2	4,3	19	21,6	38	28,8	85	42,3
	Ambdòs sexes	282	14,0	2	11,1	2	10,5	7	2,6	7	2,2	14	6,1	14	8,7	18	11,0	38	15,3	64	22,5	116	37,3
Accidents causats pel foc	Homes	15	1,1	1	10,0	1	9,1	0	0,0	1	0,4	3	1,6	0	0,0	4	3,4	3	1,9	2	1,3	0	0,0
	Dones	7	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,8	0	0,0	0	0,0	2	5,1	1	2,2	2	2,3	0	0,0	1	0,5
	Ambdòs sexes	22	1,1	1	5,6	1	5,3	1	0,4	1	0,3	3	1,3	2	1,2	5	3,0	5	2,0	2	0,7	1	0,3
Altres accidents i efectes adversos	Homes	305	22,8	2	20,0	1	9,1	18	8,5	27	10,5	24	12,8	29	23,8	29	24,6	52	32,5	68	44,7	55	50,0
	Dones	220	32,5	2	25,0	2	25,0	2	3,5	1	1,8	4	9,3	6	15,4	7	15,2	30	34,1	64	48,5	102	50,7
	Ambdòs sexes	525	26,0	4	22,2	3	15,8	20	7,5	28	8,9	28	12,2	35	21,7	36	22,0	82	33,1	132	46,5	157	50,5
Suïcidi i lesions autoinflingides	Homes	262	19,6	0	0,0	0	0,0	25	11,8	42	16,3	44	23,5	35	28,7	29	24,6	40	25,0	33	21,7	14	12,7
	Dones	89	13,1	0	0,0	1	12,5	5	8,8	15	27,3	15	34,9	12	30,8	13	28,3	13	14,8	10	7,6	5	2,5
	Ambdòs sexes	351	17,4	0	0,0	1	5,3	30	11,2	57	18,2	59	25,7	47	29,2	42	25,6	53	21,4	43	15,1	19	6,1
Homicidi i lesions inflingides intencionalment per una altra persona	Homes	22	1,6	0	0,0	0	0,0	3	1,4	6	2,3	3	1,6	3	2,5	5	4,2	0	0,0	2	1,3	0	0,0
	Dones	9	1,3	0	0,0	0	0,0	2	3,5	2	3,6	1	2,3	3	7,7	0	0,0	1	1,1	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	31	1,5	0	0,0	0	0,0	5	1,9	8	2,6	4	1,7	6	3,7	5	3,0	1	0,4	2	0,7	0	0,0
Altres violències	Homes	1	0,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Dones	2	0,3	0	0,0	0	0,0	1	1,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	2,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	3	0,1	0	0,0	0	0,0	1	0,4	1	0,3	0	0,0	0	0,0	1	0,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Causes externes de traumatismes i emmetzinaments	**Homes**	**1.339**	**100,0**	**10**	**100,0**	**11**	**100,0**	**211**	**100,0**	**258**	**100,0**	**187**	**100,0**	**122**	**100,0**	**118**	**100,0**	**160**	**100,0**	**152**	**100,0**	**110**	**100,0**
	Dones	**677**	**100,0**	**8**	**100,0**	**8**	**100,0**	**57**	**100,0**	**55**	**100,0**	**43**	**100,0**	**39**	**100,0**	**46**	**100,0**	**88**	**100,0**	**132**	**100,0**	**201**	**100,0**
	Ambdòs sexes	**2.016**	**100,0**	**18**	**100,0**	**19**	**100,0**	**268**	**100,0**	**313**	**100,0**	**230**	**100,0**	**161**	**100,0**	**164**	**100,0**	**248**	**100,0**	**284**	**100,0**	**311**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D68. DEFUNCIONS PER CAUSES EXTERNES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGE PER CAUSA. CATALUNYA. 1998

Causes de mort	Sexe	Grups d'edat																			
		Totes les edats		0 - 4 anys		5 - 14 anys		15 - 24 anys		25 - 34 anys		35 - 44 anys		45 - 54 anys		55 - 64 anys		65 - 74 anys		75 - 84 anys		Més de 85 anys	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Accidents de ferrocarril	Homes	20	1,0	0	0,0	0	0,0	3	1,0	4	1,1	2	0,8	1	0,5	2	1,1	6	2,5	2	0,9	0	0,0
	Dones	8	0,9	0	0,0	0	0,0	1	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	4,2	3	2,4	1	0,6	0	0,0
	Ambdòs sexes	28	1,0	0	0,0	0	0,0	4	1,0	4	0,9	2	0,6	1	0,4	5	2,0	9	2,5	3	0,7	0	0,0
Accidents de tràfic de vehicles a motor	Homes	666	34,5	6	46,2	14	70,0	196	66,2	118	33,7	79	31,0	71	37,4	55	30,6	72	30,1	40	17,2	15	9,6
	Dones	215	23,0	6	75,0	4	44,4	48	56,5	33	40,2	20	32,8	15	30,0	32	45,1	27	22,0	21	11,7	9	3,4
	Ambdòs sexes	881	30,7	12	57,1	18	62,1	244	64,0	151	35,0	99	31,3	86	35,8	87	34,7	99	27,3	61	14,8	24	5,7
Emmetzinaments accidental	Homes	208	10,8	0	0,0	0	0,0	33	11,1	100	28,6	52	20,4	12	6,3	6	3,3	2	0,8	2	0,9	1	0,6
	Dones	59	6,3	0	0,0	2	22,2	10	11,8	18	22,0	11	18,0	2	4,0	3	4,2	3	2,4	7	3,9	3	1,1
	Ambdòs sexes	267	9,3	0	0,0	2	6,9	43	11,3	118	27,3	63	19,9	14	5,8	9	3,6	5	1,4	9	2,2	4	0,9
Caigudes accidentals	Homes	182	9,4	2	15,4	2	10,0	7	2,4	7	2,0	14	5,5	11	5,8	21	11,7	26	10,9	42	18,1	50	32,1
	Dones	216	23,1	0	0,0	0	0,0	4	4,7	3	3,7	3	4,9	5	10,0	2	2,8	26	21,1	55	30,6	118	44,2
	Ambdòs sexes	398	13,9	2	9,5	2	6,9	11	2,9	10	2,3	17	5,4	16	6,7	23	9,2	52	14,4	97	23,5	168	39,7
Accidents causats pel foc	Homes	16	0,8	1	7,7	1	5,0	0	0,0	1	0,3	3	1,2	1	0,5	4	2,2	3	1,3	2	0,9	0	0,0
	Dones	9	1,0	0	0,0	0	0,0	1	1,2	0	0,0	0	0,0	2	4,0	1	1,4	2	1,6	1	0,6	2	0,7
	Ambdòs sexes	25	0,9	1	4,8	1	3,4	1	0,3	1	0,2	3	0,9	3	1,3	5	2,0	5	1,4	3	0,7	2	0,5
Altres accidents i efectes adversos	Homes	448	23,2	4	30,8	3	15,0	24	8,1	43	12,3	46	18,0	43	22,6	46	25,6	72	30,1	94	40,5	73	46,8
	Dones	285	30,4	2	25,0	2	22,2	9	10,6	3	3,7	7	11,5	7	14,0	10	14,1	41	33,3	78	43,3	126	47,2
	Ambdòs sexes	733	25,6	6	28,6	5	17,2	33	8,7	46	10,6	53	16,8	50	20,8	56	22,3	113	31,2	172	41,7	199	47,0
Suïcidi i lesions autoinflingides	Homes	352	18,2	0	0,0	0	0,0	29	9,8	63	18,0	52	20,4	46	24,2	39	21,7	58	24,3	48	20,7	17	10,9
	Dones	129	13,8	0	0,0	1	11,1	8	9,4	23	28,0	18	29,5	16	32,0	18	25,4	19	15,4	17	9,4	9	3,4
	Ambdòs sexes	481	16,8	0	0,0	1	3,4	37	9,7	86	19,9	70	22,2	62	25,8	57	22,7	77	21,3	65	15,8	26	6,1
Homicidi i lesions inflingides intencionalment per una altra persona	Homes	38	2,0	0	0,0	0	0,0	4	1,4	13	3,7	7	2,7	5	2,6	7	3,9	0	0,0	2	0,9	0	0,0
	Dones	13	1,4	0	0,0	0	0,0	3	3,5	2	2,4	2	3,3	3	6,0	1	1,4	2	1,6	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	51	1,8	0	0,0	0	0,0	7	1,8	15	3,5	9	2,8	8	3,3	8	3,2	2	0,6	2	0,5	0	0,0
Altres violències	Homes	1	0,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Dones	2	0,2	0	0,0	0	0,0	1	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Ambdòs sexes	3	0,1	0	0,0	0	0,0	1	0,3	1	0,2	0	0,0	0	0,0	1	0,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Causes externes de traumatismes i emmetzinaments	**Homes**	**1.931**	**100,0**	**13**	**100,0**	**20**	**100,0**	**296**	**100,0**	**350**	**100,0**	**255**	**100,0**	**190**	**100,0**	**180**	**100,0**	**239**	**100,0**	**232**	**100,0**	**156**	**100,0**
	Dones	**936**	**100,0**	**8**	**100,0**	**9**	**100,0**	**85**	**100,0**	**82**	**100,0**	**61**	**100,0**	**50**	**100,0**	**71**	**100,0**	**123**	**100,0**	**180**	**100,0**	**267**	**100,0**
	Ambdòs sexes	**2.867**	**100,0**	**21**	**100,0**	**29**	**100,0**	**381**	**100,0**	**432**	**100,0**	**316**	**100,0**	**240**	**100,0**	**251**	**100,0**	**362**	**100,0**	**412**	**100,0**	**423**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D69. TAXA DE FERITS EN ACCIDENTS DE TRÀFIC PER 100.000 HABITANTS, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA, 1990-1997

Sexe	Grups d'edat	Anys							
		1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Ambdòs sexes	0 - 14 anys	140,6	128,7	115,8	109,4	110,3	114,4	112,1	114
	15 - 74 anys	468,7	446,6	385,3	335,7	322,1	343,5	350,6	357
	15 - 34 anys	-	-	-	506,8	476,5	512,1	520,6	536
	35 - 54 anys	-	-	-	241,7	239,6	254,8	263,4	264,8
	55 - 74 anys	-	-	-	166,5	168,7	176,5	182,6	185
	75 anys i més	138,1	132,6	118,2	110,5	111,7	120,8	119,5	126,6
	Total	400,2	381,4	333,1	299,8	290,5	309,7	316,2	318,5
Homes	0 - 14 anys	153,1	139,7	125,3	121,2	125,8	127,2	122,8	125,2
	15 - 74 anys	673,8	639	546,6	478,2	455,8	487,7	491,9	499
	15 - 34 anys	-	-	-	713,7	664,7	716,8	720,1	738,1
	35 - 54 anys	-	-	-	326	321,9	344,3	349,2	349,3
	55 - 74 anys	-	-	-	214,6	218,1	226,8	236,5	235,6
	75 anys i més	191,5	191,5	169,4	152,4	156,7	167,8	164,3	176,6
	Total	565,1	537,5	466	412,5	396,7	423,9	427,9	429,3
Dones	0 - 14 anys	127,4	117,1	105,8	97	93,9	100,9	100,8	102
	15 - 74 anys	269,2	259,2	228	213,5	208,8	221,6	231,8	239,3
	15 - 34 anys	-	-	-	292,9	281,8	300,2	314,1	326,7
	35 - 54 anys	-	-	-	158,3	158	166,3	178,4	181,1
	55 - 74 anys	-	-	-	124,6	125,6	132,6	135,6	140,8
	75 anys i més	107,3	98,7	88,8	86,6	86	93,9	93,8	97,8
	Total	241,8	231,6	205,7	191,7	188,6	200,2	209,1	212,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Tráfico*

TAULA D70. EVOLUCIÓ TEMPORAL DEL NOMBRE DE SUÏCIDIS I DE LES TAXES PER 100.000 HABITANTS, I DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL PER SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. 1991-1999

		Any		
		1991	1996	1999
Casos totals		2.599	2.716	2.456
Taxa per 100.000 hab.		6,68	6,92	n/d
Sexe	homes	72,3	70,3	73,2
	dones	27,5	29,2	26,8
Grups d'edat	Menys12 anys	0,2	0,1	0,0
	13 - 19 anys	4,6	4,3	3,3
	20 - 29 anys	16,5	16,2	13,5
	30 - 39 anys	12,3	15,9	15,2
	40 - 49 anys	10,4	12,4	11,7
	50 - 59 anys	13,0	12,2	11,4
	60 anys i més	41,9	36,6	40,1
	No consta	1,1	2,3	4,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D71. SUÏCIDIS SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. ESPANYA.1999

Grups d'edat	Sexe							
	Total		homes		dones		no consta	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Menys12 anys	1	0,0	1	0,1	0	0,0	0	0,0
13 - 19 anys	82	3,3	52	2,9	30	4,6	0	0,0
20 - 29 anys	332	13,5	260	14,5	70	10,8	2	20,0
30 - 39 anys	373	15,2	295	16,4	77	11,9	1	10,0
40 - 49 anys	288	11,7	210	11,7	77	11,9	1	10,0
50 - 59 anys	279	11,4	199	11,1	79	12,2	1	10,0
60 anys i més	984	40,1	698	38,8	285	44,0	1	10,0
No consta	117	4,8	83	4,6	30	4,6	4	40,0
Total	**2.456**	**100,0**	**1.798**	**100,0**	**648**	**100,0**	**10**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Instituto Nacional de Estadística.*

TAULA D72. ADOLESCENTS QUE HAN PENSAT ALGUNA VEGADA EN SUÏCIDAR-SE, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Has pensat suïcidar-te	Sexe	
	Nois	Noies
Si	22	36
No	78	64

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*

TAULA D73. ADOLESCENTS ATESOS A UN HOSPITAL, CENTRE D'URGÈNCIES O CONSULTA PER FERIDES O LESIONS OCASIONADES PER ALGUN D'AQUESTS ACCIDENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Tipus d'accident	Sexe		
	Noi	Noia	Total
Conducint una bicicleta	7,2	1,6	4,1
Conducint una moto	10,2	6,0	7,9
De passager en una moto	2,7	3,2	2,9
Sofert un accidente de cotxe	2,9	3,4	3,2
Atropellament per un vehicle	1,8	1,1	1,4
Fent esport	38,3	24,9	30,9
Al carrer o al parc	7,6	5,4	6,4
A casa	6,0	9,8	8,2
A l'escola o institut	5,8	6,1	6,0
Altres accidents	3,2	6,5	5,0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat*

TAULA D74. FREQÜÈNCIA EN L'ÚS DEL CASC ENTRE ELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Sempre	72	72
Sovint	14	13
A vegades	8	9
Rarament	3	3
Mai	3	3

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D75. FREQÜÈNCIA D'ÚS DEL CINTURÓ DE SEGURETAT ENTRE ELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Sempre	60	59
Sovint	19	17
A vegades	12	14
Rarament	4	5
Mai	5	5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D76. FREQÜÈNCIA AMB QUE ELS ADOLESCENTS RESPECTEN DIFERENTS MESURES DE SEGURETAT VIAL, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Mesures de seguretat vial	Sexe	Freqüència			
		Sempre	Gairebé sempre	Poques vegades	Mai
Utilització de casc conduint una moto	Nois	61,9	23,1	7,1	7,8
	Noies	61,6	26,6	9,5	2,3
Utilització de casc com a passatger en una moto	Nois	51,8	27,5	13,5	7,3
	Noies	55,8	29,5	9,7	5,0
Respectar senyals de tràfic anant en bicicleta	Nois	33,2	51,0	13,6	2,2
	Noies	46,5	44,3	7,0	2,2
Respectar les senyals de tràfic com a transeunt	Nois	6,9	46,8	36,9	9,4
	Noies	12,5	58,6	27,0	2,0
Cinturó de seguretat en el seient de copilot, en carretera	Nois	72,0	21,1	5,7	1,3
	Noies	78,6	18,7	2,3	0,5
Cinturó de seguretat en el seient de copilot, en ciutat	Nois	57,0	27,7	11,1	4,2
	Noies	66,8	21,1	9,5	2,6

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D77. PERCEPCIÓ DELS ADOLESCENTS SOBRE ELS RISC QUE COMPORTEN CERTES ACTIVITATS VIALS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999

Activitats vials	Sexe	Nivell de perillositat		
		Molt perillòs	Bastant perillòs	Gens perillòs
Anar en monopatí o patins per la calçada	Nois	12,8	47,9	39,3
	Noies	13,1	53,0	33,8
Circular en bicicleta per la calçada	Nois	4,2	42,9	52,9
	Noies	5,9	54,6	39,5
Circular en motocicleta per la calçada	Nois	17,0	49,1	33,8
	Noies	26,6	50,8	22,6
Conduir un cotxe	Nois	9,7	34,7	55,6
	Noies	10,9	43,9	45,3
Circular per la carretera de nit en bici, ciclomotor o moto sense	Nois	69,8	26,0	4,2
	Noies	81,3	17,1	1,5
Dur una moto, motocileta o ciclomotor després d'haver	Nois	79,3	18,2	2,5
	Noies	88,3	11,1	0,6
Ser passatger d'un vehicle conduït per una persona que ha	Nois	82,1	16,8	1,0
	Noies	90,8	8,4	0,8
Anar en moto sense casc	Nois	50,6	45,6	3,8
	Noies	60,8	38,1	1,1
Anar en bici sense casc	Nois	14,4	43,8	41,8
	Noies	20,2	49,6	30,2
Anar en monopatí sense mesures de seguretat	Nois	15,2	44,6	40,2
	Noies	18,8	54,7	26,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D78. FREQÜÈNCIA AMB LA QUE ELS ADOLESCENTS FAN COSES PERILLOSES PER PROBAR COM SÓN, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe		
	Nois	Noies	Total
Moltes vegades	14,5	5,3	9,1
Algunes vegades	40,3	28,4	33,3
Gairebé mai	30,0	42,5	37,3
Mai	15,3	23,8	20,3

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D79. CONDUCTORS VÍCTIMES D'ACCIDENTS, SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE, VEHICLE Y GRAVEDAT. ESPANYA. 1999

Grups d'edat	Sexe	Vehicle conduït																	
		Totals			Bicicletes			Ciclomotors			Motocicletes			Turismes			Altres vehicles		
		Morts	Ferits greus	Ferits lleus	Morts	Ferits greus	Ferits lleus	Morts	Ferits greus	Ferits lleus	Morts	Ferits greus	Ferits lleus	Morts	Ferits greus	Ferits lleus	Morts	Ferits greus	Ferits lleus
0 - 1 any	Homes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Dones	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Total	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 - 5 anys	Homes	0	3	3	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Dones	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Total	0	3	3	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6 - 9 anys	Homes	0	18	44	0	18	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Dones	1	4	4	1	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Total	1	22	48	1	22	48	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10 - 14 anys	Homes	19	179	426	9	70	196	9	105	223	0	1	2	0	2	4	1	1	1
	Dones	2	30	73	1	8	26	1	22	42	0	0	0	0	0	5	0	0	0
	Total	21	209	499	10	78	222	10	127	265	0	1	2	0	2	9	1	1	1
15 - 17 anys	Homes	109	1.375	4.048	7	56	169	90	1.234	3.710	11	60	117	1	21	44	0	4	8
	Dones	10	179	719	1	4	13	9	168	693	0	5	7	0	2	6	0	0	0
	Total	119	1.554	4.767	8	60	182	99	1.402	4.403	11	65	124	1	23	50	0	4	8
18 - 20 anys	Homes	227	1.897	6.682	2	28	116	87	1.070	4.192	20	171	400	106	590	1.813	12	38	161
	Dones	23	311	1.471	0	3	11	9	202	958	0	10	34	14	93	450	0	3	18
	Total	250	2.208	8.153	2	31	127	96	1.272	5.150	20	181	434	120	683	2.263	12	41	179
21 - 24 anys	Homes	399	2.345	8.301	4	28	119	39	598	2.442	77	436	1.136	244	1.155	4.139	35	128	465
	Dones	47	478	2.379	0	6	18	6	162	823	2	35	149	36	265	1.328	3	10	61
	Total	446	2.823	10.680	4	34	137	45	760	3.265	79	471	1.285	280	1.420	5.467	38	138	526
25 anys i més	Homes	2.244	10.691	32.520	89	360	684	198	1.540	4.071	239	1.558	4.622	1.361	5.739	19.161	357	1.494	3.982
	Dones	255	1.760	8.197	4	32	71	11	219	977	5	109	524	219	1.316	6.322	16	84	303
	Total	2.499	12.451	40.717	93	392	755	209	1.759	5.048	244	1.667	5.146	1.580	7.055	25.483	373	1.578	4.285
Població total	Homes	2.998	16.508	52.024	111	563	1.331	423	4.547	14.638	347	2.226	6.277	1.712	7.507	25.161	405	1.665	4.617
	Dones	338	2.762	12.843	7	57	143	36	773	3.493	7	159	714	269	1.676	8.111	19	97	382
	Total	3.336	19.270	64.867	118	620	1.474	459	5.320	18.131	354	2.385	6.991	1.981	9.183	33.272	424	1.762	4.999

Font: Elaboració CIIMU a paritr de dades de la *Dirección General de Tráfico*

TAULA D80. EVOLUCIÓ DE LES INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS A CATALUNYA. NOMBRES ABSOLUTS I TAXA PER CADA 100 NASCUTS VIUS. CATALUNYA. 1987-1996

Any	IVEs	
	N	Taxa per 100 nascuts vius
1987	175	0,2
1988	233	0,4
1989	3.556	5,3
1990	6.683	11,9
1991	7.743	13,8
1992	9.200	16,1
1993	9.534	17,3
1994	9.326	17,1
1995	10.421	19,3
1996	10.476	19,2

Font: Elaboració CIIMU a partir del *Registre d'interrupció voluntària de l'embaràs de la Direcció General de Recursos Sanitaris del Departament de Sanitat i Seguretat Social*

TAULA D81. NOMBRE D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS PER 1.000 NASCUTS VIUS, SEGONS L'EDAT DE LA MARE. ESPANYA. 1987-1997(1)

Grups d'edat	Anys			
	1987	1990	1995	1997
Menys de 20 anys	81,9	258,2	580,7	685,2
20-24 anys	48,4	125,4	290,0	342,1
25-29 anys	23,3	52,1	85,6	93,6
30-34 anys	31,3	63,1	68,9	63,1
35-39 anys	58,5	145,1	146,4	130,1
40 anys i més	101,1	333,7	453,8	428,7
Total	**39,3**	**92,7**	**135,7**	**137,0**

(1)El 1987 no s'inclouen els IVEs practicats a Catalunya.
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*.

TAULA D82. NOMBRE D'EMBARASSOS PER RESSOLUCIÓ DELS MATEIXOS(1), SEGONS L'EDAT DE LA MARE. CATALUNYA. 1994-1996

Ressolució de l'embaràs	1994			1995			1996		
	Menys de 20 anys	Entre 20 i 34 anys	35 anys i més	Menys de 20 anys	Entre 20 i 34 anys	35 anys i més	Menys de 20 anys	Entre 20 i 34 anys	35 anys i més
Naixements	1.281	45.018	6.875	1.094	43.509	7.119	1.076	43.791	7.727
IVEs	1.378	6.280	1.762	1.508	7.018	1.892	1.561	7036	1.872

(1) No s'hi consideren els embarassos que acaben en avortament no desitjat
Font: Departament de Sanitat i Seguretat Social (1997)

TAULA D83. TAXA D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS PER 1.000 DONES A CADA GRUP D'EDAT. ESPANYA. 1990-1999.

Any	Grups d'edat					
	19 anys o menys	20 - 24 anys	25 - 29 anys	30 - 34 anys	35 - 39 anys	40 anys i més
1999	6,7	10,3	7,9	6,4	4,9	2,3
1998	5,7	9,1	7,4	6,0	4,7	2,4
1997	5,0	8,1	6,8	5,6	4,5	2,3
1996	4,9	8,4	7,0	5,9	4,7	2,4
1995	4,5	8,2	6,3	5,8	4,5	2,4
1994	4,2	7,9	6,7	5,7	4,6	2,4
1993	3,9	7,8	6,4	5,4	4,4	2,3
1992	3,9	7,5	6,2	5,4	4,5	2,3
1991	3,4	7,3	5,9	5,1	4,2	2,2
1990	3,1	6,2	5,1	4,7	4,0	2,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D84. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LES INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS, SEGONS GRUPS D'EDAT , ESTAT CIVIL, NIVELL D'ESTUDIS I SITUACIÓ LABORAL DE LA DONA, NOMBRE DE FILLS QUE VIUEN EN L'ACTUALITAT, I SETMANES DE GESTACIÓ(1). ESPANYA. 1987-1997(2).

		Anys			
		1987	1990	1995	1997
Grups d'edat	< 15 anys	0,1	0,2	0,2	0,2
	15-19 anys	12,4	13,2	13,9	14,3
	20-24 anys	28,7	26,9	26,9	26,7
	25-29 anys	22,5	21,7	22,2	22,1
	30-34 anys	17,6	17,9	17,8	17,7
	35-39 anys	12,9	13,4	12,9	13,1
	40-44 anys	5,3	6,2	5,6	5,4
	45 anys i més	0,5	0,6	0,6	0,5
Estat civil	Soltera	53,0	52,6	57,9	60,3
	Casada	39,3	38,9	32,6	30,2
	Vidua	0,7	0,9	1,0	1,0
	Divorciada/Separada	7,0	7,6	8,5	8,5
Nivell d'estudis	Sense estudis	2,6	2,2	3,5	3,2
	1º grau	17,9	16,0	18,7	17,8
	2º grau, 1º cicle	32,6	36,1	32,4	34,1
	2º grau, 2º cicle	25,7	27,2	27,5	26,9
	3º grau	18,5	17,2	16,4	16,7
	No classificable	2,7	1,4	1,6	1,4
Situació laboral	Ocupada	44,0	51,7	47,4	50,3
	Parada	11,9	9,4	15,2	14,1
	Pensionista	0,4	0,3	0,4	0,5
	Estudiant	16,0	13,6	16,5	16,4
	Mestressa de casa	27,0	23,5	18,9	16,8
	Altres	0,8	1,4	1,5	1,9
Nombre de fills	Cap	50,6	50,1	53,6	54,8
	Un	14,7	16,8	18,4	18,6
	Dos	19,5	20,4	18,4	17,8
	Tres	9,7	8,3	6,5	6,0
	Quatre	3,5	2,9	2,0	1,7
	Cinc o més	1,9	1,6	1,2	0,9
Setmanes de gestació	Menys de 9 setmanes	56,0	63,0	66,7	65,0
	9-12 setmanes	41,1	31,7	26,2	26,9
	13-16 setmanes	2,1	3,7	3,9	3,9
	17-20 setmanes	0,6	1,2	2,4	2,9
	21 setmanes i més	0,3	0,3	0,8	1,2
Total IVEs (N)		**16.766**	**37.231**	**49.367**	**49.578**

(1)Percentatge calculat sobre el total de butlletins cumplimentats per a cada variable considerada.
(2) El1987 no s'inclouen els IVEs practicats a Catalunya.
Font: Elaboraciópròpia a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*.

TAULA D85. INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS LEGALS REALITZATS A CATALUNYA, SEGONS GRUPS D'EDAT I ESTAT CIVIL DE LA MARE. CATALUNYA. 1999

Grups d'edat	Estat civil							
	Soltera		Casada		Vídua, divorciada o separada		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Menors de 15 anys	37	0,4	-	-	-	-	37	0,3
15 - 19 anys	2.034	24,5	35	1,1	15	1,1	2.084	16,4
20 - 24 anys	3.203	38,6	297	9,2	60	4,3	3.560	28,0
25 - 29 anys	1.764	21,3	714	22,0	232	16,7	2.710	21,3
30 - 34 anys	803	9,7	990	30,6	664	47,7	2.198	17,3
35 - 39 anys	361	4,4	788	24,3	322	23,1	1.471	11,6
40 - 44 anys	81	1,0	379	11,7	135	9,7	595	4,7
45 anys i més	7	0,1	37	1,1	8	0,6	52	0,4
Total	**8.290**	**100,0**	**3.240**	**100,0**	**1.393**	**100,0**	**12.707**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Direcció General de Recursos Sanitaris del Departament de Sanitat i Seguretat Social*

TAULA D86. TAXA D'INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS PER 1.000 DONES ENTRE 15 I 44 ANYS. ESPANYA I CATALUNYA, 1990-1999

Àmbit territorial	Any									
	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990
Catalunya	8,6	7,7	7,3	7,6	7,6	6,8	7,0	7,0	5,9	5,2
Espanya	6,5	6,0	5,5	5,7	5,5	5,4	5,2	5,1	4,8	4,3

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D87. INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS NOTIFICADES DELS RESIDENTS A BARCELONA SEGONS L'EDAT DE LA DONA I LES SETMANES DE GESTACIÓ. BARCELONA CIUTAT. 1998

		IVEs	
		N	%
Edat de la dona	Menys de 15 anys	3	0,1
	15 - 19 anys	456	12,6
	20 - 24 anys	984	27,3
	25 - 29 anys	847	23,5
	30 - 34 anys	681	18,9
	35 - 39 anys	430	11,9
	40 - 44 anys	192	5,3
	Més de 44 anys	14	0,4
	No consta	0	0,0
Setmanes de gestació	1 - 8 setmanes	2.402	66,6
	9-12 setmanes	975	27,0
	13-16 setmanes	125	3,5
	17-22 setmanes	105	2,9
	No consta	0	0,0
Total Barcelona		**3.607**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Departament de Sanitat i Seguretat Social* .

TAULA D88. CASOS DE SIDA(1) PER CATEGORIA DE TRANSMISSIÓ, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. ESPANYA. ACTUALITZACIÓ DEL 30-6-2001

Grups d'edat	Sexe i categoria de transmissió															
	Població total			Homosexual s/ bisexuals	Usuaris de drogues per via parental		Hemoderivats		Transfusions		Fills de mare amb risc		Heterosexuals		Desconegut/ N.C.	
	Ambdòs sexes	Homes	Dones	Homes	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Casos pediàtrics	**955**	**494**	**461**	**0**	**0**	**0**	**59**	**5**	**11**	**7**	**420**	**445**	**0**	**0**	**4**	**4**
Menys d'1 any	387	192	195	-	-	-	-	-	-	-	192	195	-	-	-	-
1 - 2 anys	231	118	113	-	-	-	-	-	3	-	115	113	-	-	-	-
3 - 4 anys	127	57	70	-	-	-	-	-	2	1	54	68	-	-	1	1
5 - 9 anys	149	83	66	-	-	-	28	3	3	3	50	59	-	-	2	1
10 - 12 anys	61	44	17	-	-	-	31	2	3	3	9	10	-	-	1	2
Casos adults	**60.073**	**48.640**	**11.433**	**8.356**	**32.245**	**7.436**	**643**	**59**	**190**	**143**	**3**	**4**	**4.723**	**3.191**	**2.480**	**600**
13 - 14 anys	44	37	7	-	3	-	29	-	2	3	1	3	-	1	2	-
15 -19 anys	408	307	101	6	199	67	83	1	4	2	2	1	11	24	2	6
20 - 24 anys	4.316	3.083	1.233	223	2.589	913	99	6	2	5	-	-	116	274	54	35
25 - 29 anys	14.804	11.328	3.476	1031	9.471	2.515	103	6	14	8	-	-	446	841	263	106
30 - 34 anys	18.301	14.828	3.473	1.726	11.584	2.460	98	5	20	18	-	-	892	867	508	123
35 - 39 anys	10.668	8.952	1.716	1.605	5.966	1085	85	8	16	21	-	-	885	507	395	95
40 - 44 anys	4.720	4.079	641	1.321	1.703	300	51	7	26	9	-	-	671	262	307	63
45 - 49 anys	2.624	2.362	262	1.063	419	48	25	7	15	21	-	-	564	139	276	47
50 - 54 anys	1.460	1.304	156	567	99	10	25	5	23	17	-	-	381	86	209	38
55 - 59 anys	1007	883	124	368	44	10	18	5	19	9	-	-	268	72	166	28
60 anys i més	1.485	1.282	203	424	34	2	26	8	49	30	-	-	469	113	280	50
Edat desconeguda	**236**	**195**	**41**	**22**	**134**	**26**	**1**	**1**	-	-	-	-	**20**	**5**	**18**	**9**
Total	**122.056**	**49.134**	**11.894**	**8.356**	**32.245**	**7.436**	**702**	**64**	**201**	**150**	**423**	**449**	**4.723**	**3.191**	**2.484**	**604**

(1)Dades acumulades des de 1981.
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades dededes del *Centro Nacional de Epidemiología del Ministerio de Sanidad y Consumo*.

TAULA D89. CASOS DE SIDA(1) PER GRUPS DE TRANSMISSIÓ, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. ACTUALITZACIÓ A MARÇ DEL 2001

Grups d'edat	Grups de transmissió i sexe															
	Usuaris de drogues per via parentetal		Homosexuals no usuaris de drogues per via parentetal		Homosexuals usuaris de drogues per via parentetal		Hemofílics i hemotransferits		Perinatal		Heterosexual		Desconegut		Total	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Menys d'1 any	-	-	-	-	-	-	-	-	19	9	-	-	-	-	19	9
1 - 4 anys	-	-	-	-	-	-	-	-	15	14	-	-	-	-	15	14
5 - 9 anys	-	-	-	-	-	-	1	-	3	4	-	-	-	-	4	4
10 - 14 anys	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	
15 - 19 anys	8	3	1	-	-	-	4	-	-	-	1	6	-	1	14	10
20 - 29 anys	794	291	201	-	38	-	10	1	-	-	45	91	12	7	1.100	390
30 - 39 anys	1.184	323	561	-	56	-	14	3	-	-	163	148	42	6	2.020	480
40 - 49 anys	162	36	493	-	5	-	7	5	-	-	137	55	31	6	835	102
50 - 59 anys	8	-	182	-	1	-	8	3	-	-	85	36	29	8	313	47
60 anys i més	2	-	83	-	-	-	9	2	-	-	57	13	17	4	168	19
Total	**2.158**	**653**	**1.521**	**-**	**100**	**-**	**54**	**14**	**38**	**27**	**488**	**349**	**131**	**32**	**4.490**	**1.075**

(1) Casos acumulats des de 1981
Font: Servei d'Epidemiologia de l'Institut Municipal de Salut pública de Barcelona (2001).

TAULA D90. ESTIMACIÓ DE PERSONES VIVES INFECTADES PEL VIH. ESPANYA. 1992-1994

Grups de transmissió	N estimat
Usuaris de drogues injectades	75.000 -80.000
Homes homosexuals o bisexuals	12.000 - 15.000
Transmisió heterosexual	15.000 - 25.000
Total	**100.000 - 120.000**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades dededes del *Centro Nacional de Epidemiología del Ministerio de Sanidad y Consumo*.

TAULA D91. PRIORITAT EN LA UTILITZACIÓ DE MITJANS ANTICONCEPTIUS SEGONS GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

Métode anticonceptiu	Grups d'edat						
	15-19 anys	20-24 anys	25-29 anys	30-34 anys	35-39 anys	40-44 anys	45-49 anys
Ogino	0,0	0,7	0,3	1,1	0,6	2,0	1,5
Coitus Interruptus	0,4	0,0	0,9	1,6	0,6	4,1	3,4
Espermicides	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Diafragma	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	1,2	0,4
DIU	0,0	1,4	4,3	6,8	11,4	7,4	7,1
Preservatiu	14,2	25,1	30,5	21,6	23,5	20,0	8,6
Anticoncepció oral	5,3	22,3	25,9	22,4	11,1	3,7	1,9
Lligadura de trompes	0,0	0,4	0,3	4,0	9,9	11,4	11,5
Altres	0,0	0,4	0,3	0,3	0,0	0,4	0,0
No n'utilitzen	80,1	49,8	37,5	42,1	42,6	49,8	65,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Schering (1997).

TAULA D92. MÈTODE ANTICONCEPTIU EMPRAT HABITUALMENT PELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Métode anticonceptiu	Sexe	
	Nois	Noies
Cap	14	3
Coitus interruptus	2	10
Anticoncepció oral	2	7
Preservatiu	82	80

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*

TAULA D93. MÈTODE ANTICONCEPTIU QUE ELS ADOLESCENTS UTILITZAREN A LA SEVA PRIMERA RELACIÓ SEXUAL AMB PENETRACIÓ. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Métode anticonceptiu	Sexe		
	Nois	Noies	Ambdòs sexes
Cap	9	9,4	9,3
Marxa enrere	3,3	10,1	7,2
Preservatiu	86,2	79,1	82,1
Diafragma	0,5	0,3	0,4
Píldora	0,5	0,7	0,6
Ogino	0,5	0,3	0,4

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D94. MÈTODE ANTICONCEPTIU QUE ELS ADOLESCENTS USEN HABITUALMENT AMB LA SEVA PARELLA. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Mètode anticonceptiu	Sexe		
	Nois	Noies	Ambdòs sexes
Cap	3,0	1,4	2,1
Marxa enrere	4,0	9,9	7,4
Preservatiu	81,7	74,1	77,3
Diafragma	1,5	0,7	1,0
Píldora	8,4	12,4	10,7
Ogino	-	0,4	0,2
Altre	1,5	1,1	1,2

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D95. REACCIÓ DELS ADOLESCENTS SI LA SEVA PARELLA ELS HI DEMANÉS D'USAR PRESERVATIU EN LES RELACIONS SEXUALS. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Reacció	Sexe	
	Nois	Noies
Acceptaria	95,9	96,3
No acceptaria	0,8	0,6
No n'està segur	3,3	3,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D96. ADOLESCENTS QUE EXIGIRIEN A LA SEVA PARELLA L'ÚS DEL PRESERVATIU. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Exigència de preservatiu	Sexe	
	Nois	Noies
Sí	64,6	85,4
No	12,8	5,8
No ho sap	22,6	8,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D97. FREQÜÈNCIA EN LA UTILITZACIÓ DE MITJANS ANTICONCEPTIUS ENTRE ELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Sempre	79	70
Sovint	7	12
Alguna vegada	6	7
Rarament	6	9

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*

TAULA D98. FREQÜÈNCIA D'ÚS DE L'ANTICONCEPTIU UTILITZAT HABITUALMENT ENTRE ELS ADOLESCENTS. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe		
	Nois	Noies	Ambdòs sexes
20%	1,7	2,4	2,1
40%	3,9	2	2,8
60%	5,6	7,1	6,5
80%	12,4	15,4	14,2
100%	76,4	73,1	74,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999))

TAULA D99. ADOLESCENTS QUE MANTENEN RELACIONS SEXUALS. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE JOVES. BARCELONA. 1993 i 1999

Tipus de relació	Any	
	1999	1993
Coitals	18	13
Només carícies	25	-
Cap relació	57	-

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*

TAULA D100. ADOLESCENTS QUE TENEN RELACIONS SEXUALS COITALS, SEGONS SEXE I SITUACIÓ FAMILIAR. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Relacions coitals	Sexe	
	Nois	Noies
Si	45,2	43,4
No	54,8	56,6

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D101. ADOLESCENTS SEXUALMENT ACTIUS SEGONS SEXE I EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP DE SEXE I EDAT. BARCELONA. 1993 I 1999

Edat	Any i sexe			
	1999			1993
	Nois	Noies	Ambdòs sexes	Ambdòs sexes
14 anys	3	1	2	3
15 anys	8	7	8	7
16 anys	13	13	13	9
17 anys	23	28	25	15
18 anys	41	35	38	26
19 anys	63	44	51	43

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*

TAULA D102. FREQÜÈNCIA DE LES RELACIONS COITALS EN ELS ADOLESCENTS SEXUALMENT ACTIUS SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Gairebé cada dia	7	6
Una vegada per setmana	17	23
A vegades	32	42
Rarament	27	13
Una vegada	17	16

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D103. MITJANA DE RELACIONS SEXUALS AMB PENETRACIÓ DURANT EL DARRER ANY ENTRE ELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999

Sexe	Mitjana
Nois	7,4
Noies	11,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D104. FONTS D'INFORMACIÓ PRINCIPALS SOBRE SEXUALITAT DELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999

Fonts d'informació	Sexe	
	Nois	Noies
TV	47,5	26,5
Radio	10,2	5,4
Revistes	25,2	31,4
Amistats	44,2	43,8
Pare	12,5	6,5
Mare	11,9	19,3
Altre parent	3,3	6,7
Professor	4,0	4,0
Professional de la salut	5,4	8,9

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D105. ADOLESCENTS DELS QUE HAN ABUSAT SEXUALMENT, SEGONS SEXE I PERSONA QUE VA COMETRE L'ABÚS. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP(1). BARCELONA. 1999

		Freqüència relativa
Sexe	Nois	5,3
	Noies	8,2
Persona que va cometre labús	Familiar	22
	Amic de la família	11
	Amic	10
	Ex-parella	8
	Veí	5
	Desconegut	31
	Altre	13

(1)Els percentatges de la variable "qui va perpetrar l'abús", fets sobre el total de joves que han patit abusos.
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D106. POBLACIÓ NO FUMADORA DE MÉS DE 15 ANYS, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PE CADA 100 A CADA GRUP (1). ESPANYA, 1987-1997

Any	Grups d'edat	Sexe		
		Homes	Dones	Total
1987	16 - 24 anys	45,5	51,0	48,2
	25 - 44 anys	35,8	66,4	51,1
	45 - 64 anys	46,0	94,9	72,0
	65 anys i més	66,2	98,2	84,7
	Total	**44,9**	**77,1**	**61,6**
1989	16 - 24 anys	48,5	53,6	51,0
	25 - 44 anys	36,4	66,1	51,2
	45 - 64 anys	53,5	93,5	74,7
	65 anys i més	70,0	98,5	86,6
	Total	**49,0**	**78,6**	**64,4**
1993	16 - 24 anys	54,6	59,0	56,7
	25 - 44 anys	38,6	60,5	49,6
	45 - 64 anys	53,0	89,7	72,0
	65 anys i més	75,3	98,2	88,6
	Total	**51,2**	**75,6**	**63,7**
1997	16 - 24 anys	60,6	60,2	60,4
	25 - 44 anys	42,1	52,9	47,5
	45 - 64 anys	56,3	87,5	72,6
	65 anys i més	77,5	98,6	89,7
	Total	**55,1**	**72,8**	**64,2**

(1)Només s'inclouen les respostes vàlides a «tipologia de fumador».
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la: *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D107. POBLACIÓ DE MES DE 15 ANYS QUE MAI HA FUMAT, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 A CADA GRUP (1). ESPANYA, 1987-1997

Any	Grups d'edat	Sexe		
		Homes	Dones	Total
	16 - 24 anys	39,7	43,8	41,8
	25 - 44 anys	22,6	58,1	40,4
	45 - 64 anys	22,7	91,7	59,4
	65 anys i més	23,4	96,2	65,4
1987	**Total**	**26,5**	**71,6**	**50,0**
	16 - 24 anys	42,8	49,7	46,2
	25 - 44 anys	21,8	57,6	39,7
	45 - 64 anys	22,1	88,3	57,1
	65 anys i més	35,9	96,7	71,4
1989	**Total**	**28,2**	**73,2**	**51,7**
	16 - 24 anys	48,6	52,4	50,4
	25 - 44 anys	24,9	49,4	37,2
	45 - 64 anys	25,6	85,6	56,7
	65 anys i més	27,5	95,8	67,2
1993	**Total**	**30,5**	**69,0**	**50,3**
	16 - 24 anys	55,6	54,8	55,2
	25 - 44 anys	27,5	39,0	33,3
	45 - 64 anys	24,9	81,9	54,5
	65 anys i més	27,8	95,9	67,3
1997	**Total**	**32,7**	**64,9**	**49,3**

(1) Només s'inclouen les respostes vàlides a "tipologia de fumador".
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la: *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D108. POBLACIÓ DE MÉS DE 15 ANYS QUE HA DEIXAT DE FUMAR EN ELS DARRERS DOS ANYS, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 A CADA GRUP(1). ESPANYA. 1989-1997

Any	Grups d'edat	Sexe		
		Homes	Dones	Total
	16 - 24 anys	3,6	2,7	3,1
	25 - 44 anys	4,9	3,4	4,1
	45 - 64 anys	8,5	2,1	5,1
	65 anys i més	2,8	0,0	1,2
1989	**Total**	**5,4**	**2,2**	**3,8**
	16 - 24 anys	4,6	4,4	4,5
	25 - 44 anys	6,1	5,6	5,8
	45 - 64 anys	9,0	1,8	5,2
	65 anys i més	10,8	0,5	4,5
1993	**Total**	**7,2**	**3,3**	**5,2**
	16 - 24 anys	3,6	4,7	4,1
	25 - 44 anys	4,9	5,2	5,1
	45 - 64 anys	6,6	1,8	4,1
	65 anys i més	7,3	0,6	3,4
1997	**Total**	**5,5**	**3,2**	**4,3**

(1) Només s'inclouen les respostes vàlides a «abandó de consum de tabac».
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la: *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D109. POBLACIÓ GRAN FUMADORA DE MES DE 15 ANYS (1), SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 A CADA GRUP(2). ESPANYA. 1987-1997

Any	Grups d'edat	Sexe		
		Homes	Dones	Total
	16 - 24 anys	22,6	11,2	16,9
	25 - 44 anys	39,7	9,8	24,7
	45 - 64 anys	30,4	1,6	15,0
	65 anys i més	13,2	0,3	5,8
1987	**Total**	**29,7**	**6,1**	**17,4**
	16 - 24 anys	28,2	11,0	19,8
	25 - 44 anys	42,1	14,0	28,0
	45 - 64 anys	29,6	2,7	15,3
	65 anys i més	15,6	0,4	6,7
1989	**Total**	**31,6**	**7,3**	**18,9**
	16 - 24 anys	18,3	9,8	14,1
	25 - 44 anys	35,3	13,6	24,4
	45 - 64 anys	25,1	3,7	14,0
	65 anys i més	7,0	0,6	3,3
1993	**Total**	**24,9**	**7,7**	**16,0**
	16 - 24 anys	14,1	10,0	11,5
	25 - 44 anys	34,6	15,2	24,9
	45 - 64 anys	22,3	4,9	14,1
	65 anys i més	4,9	0,3	3,0
1997	**Total**	**23,0**	**8,5**	**15,5**

(1) Fumadors diaris.
(2) Només s'inclouen les respostes vàlides a «nombre de cigarretes consumides.
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la: *Dirección General de Salud Pública*

TAULA D110. QUANTITAT DE TABAC CONSUMIT PELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
No he fumat mai	21,9	14,3
Només he fumat un cop	29,4	27,3
Només els caps de setmana	11,5	12,7
Cada dia	37,2	45,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D111. PERCENTATGE D'ADOLESCENTS DE 15 ANYS QUE FUMEN DIÀRIAMENT, SEGONS PAÏSOS I SEXE. 1994 I 1998

Països	Any i sexe			
	1994		1998	
	Nois	Noies	Nois	Noies
França	18	18	20	25
Alemanya	16	19	22	25
Suècia	10	13	10	16
EUA	10	10	13	12

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de WHO Regional Office for Europe, Health and health behaviour among young people, surveys, 1993-1994 and 1997-1998

TAULA D112. QUANTITAT DE CONSUM DE TABAC ENTRE ELS ADOLESCENTS, SEGONS SEXE I QUANTITAT D'AMICS QUE CONSUMEIXEN TABAC. BARCELONA. 1999

Nombre de consumidors de tabac en el grup d'amics	Sexe del jove	Freqüència de consum personal			
		Mai	Només una vegada	Només els caps de setmana	Cada dia
Tots o gairebé tots	Nois	17,4	21,3	10,1	51,1
	Noies	9,1	19,7	10,7	60,5
Més de la meitat	Nois	22,3	29,5	9	39,2
	Noies	9	30,1	15,7	45,2
La meitat	Nois	21,7	33,3	23,3	21,7
	Noies	24,2	31,8	16,7	27,3
Menys de la meitat	Nois	27,8	44,4	16,7	11,1
	Noies	18,9	39,6	18,9	22,6
Gairebé cap	Nois	40,9	50	4,5	4,5
	Noies	30	55	5	10
Cap	Nois	40	60	0	0
	Noies	80	20	0	0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D113. PREVALENÇA EN EL CONSUM DE TABAC, SEGONS PAÏSOS, GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGE SOBRE ELS INDIVIDUS DE CADA GRUP. UNIÓ EUROPEA. ANYS 80

Sexe	Grups d'edat	País i any de l'enquesta							
		Austria, 1986	Alemanya occidental, 1989	Espanya, 1987	França, 1986/87	Finlàndia, 1983/85	Itàlia, 1983	Noruega, 1985	Regne Unit (2), 1984
	15 - 24 anys (1)	40	28	54	52	26	36	36	35
	25 - 34 anys	52	43		54	40	58	45	40
	35 - 44 anys	47	42	64	48	35	54	46	38
	45 - 54 anys	35	33		42	30	53	44	41
	55 - 64 anys	33	29	54	35	28	47	46	36
	65 - 74 anys	27	21		27	-	-	35	30
	Més de 75 anys	25	16	34	22	-	-	-	25
Homes	**Total**	**40**	**33**	**55**	**44**	**32**	**46**	**42**	**36**
	De 15 a 24 anys	31	22	49	42	19	21	34	34
	De 25 a 34 anys	37	32		36	25	31	42	36
	De 35 a 44 anys	30	27	33	20	19	24	36	37
	De 45 a 54 anys	16	16		13	11	17	35	36
	De 55 a 64 anys	11	12	5	9	8	11	28	35
	De 65 a 74 anys	8	7		6	-	-	9	25
	Més de 75 anys	3	2	2	2	-	-	-	12
Dones	**Total**	**21**	**18**	**23**	**20**	**17**	**18**	**32**	**32**

(1) En el cas d'Itàlia, el grup d'edat és de 14 a 24 anys, en el casde Noruega, de 16 a 24 anys, i en el cas de França, de 18 a 24 anys
(2) En el cas del Regne Unit, només es compta el consum de cigarretes
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades dedades estadístiques de la Comisió Europea sobre consum de tabac en els estats membres de la Unió Europea i Noruega i Islàndia

TAULA D114. PREVALENÇA EN EL CONSUM DE TABAC, SEGONS PAÏSOS, GRUPS D'EDAT I SEXE. PERCENTATGE SOBRE ELS INDIVIDUS DE CADA GRUP. UNIÓ EUROPEA. ANYS 90

Sexe	Grups d'edat	País i any de l'enquesta						
		Alemanya occidental, 1993	Espanya, 1993	França, 1992/93	Finlàndia, 1995	Itàlia, 1994	Noruega, 1994	Regne Unit (2), 1994
	15 - 24 anys (1)	27	39	46	23	27	32	35
	25 - 34 anys	41		51	35	41	41	34
	35 - 44 anys	41	57	46	36	45	42	34
	45 - 54 anys	33		40	17	41	30	26
	55 - 64 anys	26	44	30	22	32	33	24
	65 - 74 anys	19	23	22	-	25	25	19
	Més de 75 anys	13	17	15	-	14	-	14
Homes	**Total**	**32**	**44**	**39**	**29**	**34**	**35**	**28**
	De 15 a 24 anys	20	33	35	23	13	23	34
	De 25 a 34 anys	30		36	21	25	36	30
	De 35 a 44 anys	29	34	24	24	27	35	28
	De 45 a 54 anys	18		16	17	21	36	28
	De 55 a 64 anys	12	9	9	11	13	30	24
	De 65 a 74 anys	7	1	5	-	8	25	20
	Més de 75 anys	3	2	2	-	3	-	8
Dones	**Total**	**18**	**21**	**20**	**19**	**17**	**31**	**26**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades dedades estadístiques de la Comisió Europea sobre consum de tabac en els estats membres de la Unió Europea i Noruega i Islàndia.
(1) En en el cas de Noruega, el grup d'edat és de 16 a 24 anys, i en el cas de França, de 18 a 24 anys
(2) En el cas del Regne Unit, només es compta el consum de cigarretes.

TAULA D115. BEVEDORS EXCESSIUS (1), SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. POBLACIÓ DE 16 Y MÉS ANYS. TAXA PER 100 A CADA GRUP(2). ESPANYA. 1987,1993 I 1997

Any	Grups d'edat	Sexe		
		Homes	Dones	Total
1987	Població total	7,4	0,6	3,9
	16 - 24 anys	5,9	1,1	3,5
1993	Població total	5,3	0,4	2,7
	16 - 24 anys	3,6	0,3	2,0
1997	Població total	4,7	0,3	2,5
	16 - 24 anys	1,9	0,0	1,0

(1) Bebedor excessiu: individu que declara beure més de 100 cc de alcohol absolut al día.
(2) Nómes s'inclouen les respostes vàlides a «consum d'alcohol».
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública.*

TAULA D116. VEGADES QUE ELS ADOLESCENTS, EN ELS DARRERS 15 DIES, HAN BEGUT 5 COPES D'ALCOHOL SEGUIDES (INCLOENT VI, CERVESA, CAVA, COMBINATS, ETC), SEGONS SEXE. BARCELONA, 1999

Freqüència	Sexe		
	Nois	Noies	Total
0 vegades	51,4	60,8	56,9
1 vegada	20,8	18,8	19,6
2 vegades	12,9	11,8	12,2
3 vegades	6,7	3,4	4,7
4 vegades	4	2,5	3,1
5 vegades o més	4,2	2,7	3,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D117. ADOLESCENTS QUE DIUEN HAVER-SE EMBORRATXAT ALGUNA VEGADA, SEGONS SEXE I FREQÜÈNCIA. PERCENTATGES. BARCELONA, 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Mai	49	42
Una vegada	14	18
De dos a quatre vegades	15	20
Cinc vegades o més	22	20

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D118. PROPORCIÓ DE CONSUMIDORS D'ALCOHOL DE CADA TIPUS DE BEGUDA ENTRE ELS ESTUDIANTS DE 14 A 18 ANYS. ESPANYA. 1996

Tipus de beguda	Freqüència			
	Alguna vegada en els darrers 12 mesos	Alguna vegada en els darrers 30 dies	Alguna vegada en dies laborables en els darrers 30 dies	Alguna vegada en cap de setmana durant els darrers 30 dies
Vi/Cava	62,3	33,8	8	32,3
Cervesa/sidra	63,5	46,7	14,5	45,5
Aperitius	22,2	12,4	2,8	11,6
Combinats/cubates	58,6	47,9	5,1	47,6
Licors de fruites sols	53,8	36,5	6,1	35,6
Licors forts sols	34,1	24,2	3	23,8
Qualsevol beguda alcohòlica	81,7	65,7	19,8	65,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de les *Encuestas sobre Drogas a la Población Escolar, 1996 del Ministerio de Sanidad y Consumo*

TAULA D119. CONDUCCIÓ SOTA ELS EFECTES DE L'ALCOHOL O DROGUES ENTRE ADOLESCENTS, SEGONS EL SEXE I FREQÜÈNCIA. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Sovint	8	0
A vegades	10	7
Rarament	19	10
Mai	63	83

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del C*entre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D120. ADOLESCENTS QUE VAN EN VEHICLE AMB CONDUCTOR INTOXICAT, SEGONS SEXE I FREQÜÈNCIA. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Sovint	6	2
A vegades	8	8
Rarament	20	19
Mai	66	71

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D121. CONSUM DE DIFERENTS DROGUES ALGUNA VEGADA A LA VIDA SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. BARCELONA. 2000

Substàncies	Sexe i grups d'edat					
	Homes			Dones		
	De 15 a 29 anys	De 30 a 54 anys	Més de 55 anys	De 15 a 29 anys	De 30 a 54 anys	Més de 55 anys
Tranquilitzants	10,4	18,5	18,6	17,3	26,2	34,1
Cànem	30,2	19,6	1,1	20,7	10,2	0,3
Cocaïna	7,4	4,9	0	2,7	2,3	0
Anfetamines	6,8	3,6	0,3	2,4	1,5	0,1
Heroïna	0,4	0,9	0	0,2	0,4	0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública.*

TAULA D122. EVOLUCIÓ TEMPORAL DELS ADOLESCENTS ESTUDIANTS QUE HAN PROVAT DIFERENTS DROGUES ALGUNA VEGADA, SEGONS SEXE I EDAT. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL D'ADOLESCENTS ENQUESTATS A CADA GRUP. ESPANYA. 1994-1998

		Substància i any																		
		Cannabis			Èxtasis			Speed i amfetamines			Cocaïna			Al·lucinògens			Tranquilitzants			Substàncies volàtils		
		1994	1996	1998	1994	1996	1998	1994	1996	1998	1994	1996	1998	1994	1996	1998	1994	1996	1998	1994	1996	1998
Sexe	Home	23,7	28,5	30,8	4,5	5,9	4,2	5,1	6,2	6	2,9	3,9	6	6,1	7,7	6,4	4,4	4,3	4,8	4	4,2	5,2
	Dona	18	23,6	26,4	2,5	4,4	2,9	3,1	3,7	3,5	1,8	2,5	3,8	3,4	5,3	4,4	7,4	7,3	7,7	2,1	2,5	3,1
Edats	14 anys	5,9	9	12,6	1,1	1,4	1,5	1,3	1,2	1,8	0,5	0,5	1,8	1,5	1,6	2,4	4,1	4	4,2	2	2	3,3
	15 anys	15,1	19,4	22,9	2,1	3,4	2,2	2,4	3,1	3,2	1,2	1,8	3,3	3,4	4,3	3,9	4,9	5,7	5,8	3	3,4	4,1
	16 anys	23,7	29,5	34,5	3,7	5,7	3,9	4,5	5,2	5,1	2,2	3,3	5,6	5,5	6,9	5,9	6,7	6,5	7,3	3,3	3,5	4,3
	17 anys	31	35,3	41,2	5,2	7	5,2	6	6,9	7,4	3,8	4,4	7,4	6,4	9,2	8	7,3	6,4	7,1	3,4	3,5	4,4
	18 anys	40,6	47,2	49,7	8,5	10,8	9,1	9,4	11,4	10,5	7,5	9,2	11,4	9,9	13,9	11,4	8	7,4	10,5	4,7	5,3	5,2
Població jove total		**20,8**	**26**	**28,5**	**3,5**	**5,1**	**3,5**	**4,1**	**4,9**	**4,6**	**2,4**	**3,2**	**4,8**	**4,7**	**6,5**	**5,4**	**5,9**	**5,9**	**6,4**	**3,1**	**3,3**	**4,1**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de les *Encuestas sobre drogas a la población escolar de la Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas*

TAULA D123. PREVALENÇA EN EL CONSUM DE DROGUES NO INSTITUCIONALITZADES ENTRE ELS ADOLESCENTS ESTUDIANTS, SEGONS INTENSITAT. CATALUNYA I ESPANYA. 1996 i 1998

Substància	Any, àmbit territorial i freqüència								
	Catalunya, 1996			Espanya, 1996			Espanya, 1998		
	Alguna vegada	Darrers 12 mesos	Darrers 30 dies	Alguna vegada	Darrers 12 mesos	Darrers 30 dies	Alguna vegada	Darrers 12 mesos	Darrers 30 dies
Cannabis	33,7	31	21,5	26	23,2	15,7	28,5	25,1	17,2
Tranquil·litzants/ pastilles per dormir	6,5	4,9	2,7	5,9	4,4	2,2	6,4	4,7	2,4
Cocaïna	4,5	3,9	1,9	3,2	2,6	1,5	4,8	4,1	2,4
Heroïna	0,4	0,3	0,3	0,6	0,4	0,3	-	-	-
Amfetamines/speed	7,5	6,2	3,5	4,9	4,1	2,4	4,6	3,8	2,3
Èxtasi/ drogues de diseny	8,4	6,7	3,8	5,1	3,9	2,2	3,5	2,5	1,6
Al·lucinògens	9,5	7,6	3,6	6,5	5,3	2,6	5,4	4,1	2,2
Substàncies volàtils	5,3	3,6	1,9	3,3	2,1	1,2	4,1	2,7	1,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de les *Encuestas sobre drogas a la población escolar de la Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas*

TAULA D124. CONSUM ENTRE ELS ESCOLARS ADOLESCENTS DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES AL LLARG DE TOTA LA VIDA. CATALUNYA. 2001.

Substància	Freqüència					
	Mai	1 a 5 vegades	6 a 19 vegades	20 vegades o més	No contesta	Total
Begudes alcohòliques	28,6	17,7	19,3	31,3	3,3	100
Marihuana o haxís	64,2	12,6	7,9	12,9	2,5	100
Éstasis i altres drogues de disseny	91,2	3,9	1,5	1,4	2	100
Cocaïna	91,6	4,7	1,1	0,6	1,9	100
LSD	94,1	3	0,5	0,3	1,9	100
Amfetamines (speed)	95,4	2	0,5	0,2	1,8	100
Coles o pegues (inhalants)	95,6	1,9	0,2	0,4	2	100
Heroïna	97,5	0,5	0	0	1,9	100

Font: Departament d'Ensenyament & Departament d'interior (2001)

TAULA D125. FREQÜÈNCIA EN EL CONSUM DE DROGUES ENTRE ELS ADOLESCENTS PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE JOVES ENQUESTATS. BARCELONA. 1999

Freqüència	Substància		
	Tabac	Alcohol	Cannabis
Diariament	27	1	3
Sovint	6	8	7
Només caps de setmana	5	25	4
Alguna vegada	25	43	25
Una vegada	13	7	10
Mai	24	16	51

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*

TAULA D126. QUANTITAT D'AMICS DE L'ADOLESCENT QUE CONSUMEIXEN DIFERENTS DROGUES, SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Quantitat d'amics	Substància i sexe															
	Tabac		Porros		Alcohol més d'un cop setmanal		Heroïna		Cocaïna		Amfetamines		Inhalen cola		Consumeixen altres drogues	
	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies
Tots o gairebé tots	37,9	48,7	17,5	12,1	35,4	26,2	0,9	0,3	2,5	1,5	2,8	1,1	0,6	0,5	3,1	1,4
Més de la meitat	35,4	25,2	21,9	19,1	24,6	19,5	0,6	0,3	4,5	2,6	2,8	1,8	0,2	0,2	1,9	2,5
La meitat	13,0	9,9	13,5	11,7	13,5	13,8	0,4	0,5	3,2	2,3	2,6	2,0	0,4	0,2	2,9	1,9
Menys de la meitat	7,8	7,9	21,5	22,8	11,8	13,5	1,9	2,8	7,0	6,0	7,5	6,6	0,2	1,1	4,8	4,2
Gairebé cap	4,8	6,0	17,5	20,3	10,9	17,0	9,5	10,2	22,4	17,9	20,9	21,3	5,6	5,7	11,1	8,5
Cap	1,0	2,2	8,2	14,0	3,8	9,9	86,7	86,0	60,3	69,6	63,4	67,3	92,9	92,4	76,2	81,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

TAULA D127. EVOLUCIÓ EN LA PROPORCIÓ D'ESTUDIANTS DE 14 A 18 ANYS QUE PENSEN QUE ALGUN D'AQUESTS CONSUMS POT CAUSAR MOLTS O FORÇA PROBLEMES. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL D'ESTUDIANTS. ESPANYA. 1994-1998

Substància	Any i freqüència					
	Consumir alguna vegada			Consumir habitualment		
	1994	1996	1998	1994	1996	1998
Tabac (1)	-	-	-	72,7	69,5	71,9
Alcohol (2)	-	-	-	47,4	45,1	42,5
Tranquilitzants	38,2	36	36,2	79,6	75,2	74,4
Cannabis	54,7	49,9	46,4	85,3	79,9	77,8
Èxtasis	57	58,9	59,4	86,3	86,1	84,3
Cocaïna	70,1	67,7	64,9	90,1	87,8	86,1
Heroïna	73,6	70,6	69,3	90,4	88,2	86,5

(1) Fumar un paquet diari
(2) Beure 1 o dues copes al dia
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de les *Encuestas sobre drogas a la población escolar de la Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas*..

TAULA D128. PROBLEMES ORIGINATS PEL CONSUM DE DROGUES ENTRE ELS JOVES. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE JOVES. BARCELONA. 1999

Problemes	Freqüència relativa
Cap problema	85
Problemes familiars	8
Accident o lesió	1
problemes escolars	3
Problemes amb els amics	3
Problemes emocionals	2
Problemes legals	4
Total	**106**

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D129. MORTALITAT ASSOCIADA AL CONSUM DE DROGUES, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA. 1997

Grups d'edat	Sexe					
	Homes		Dones		Total	
	N	%	N	%	N	%
15 - 19 anys	3	2,9	0	0,0	3	2,5
20 - 29 anys	38	37,3	6	30,0	44	36,1
30 - 39 anys	52	51,0	11	55,0	63	51,6
40 anys y més	9	8,8	3	15,0	12	9,8
Població total	**102**	**100,0**	**20**	**100,0**	**122**	**100**

Font: Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona (1998)

TAULA D130. MORTALITAT ASSOCIADA AL CONSUM DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES, SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE. BARCELONA, 1999

		Defuncions	
		N	%
Grups d'edat	15 - 19 anys	4	3,4
	20 - 24 anys	14	12,0
	25 - 29 anys	22	17,9
	Més de 30 anys	81	66,7
Sexe	Homes	101	83,5
	Dones	20	16,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General del Plan Nacional sobre Drogas. Observatorio Nacional sobre drogas, 1999*

TAULA D131. PERCENTATGE DE DEFUNCIONS PER REACCIÓ AGUDA DESPRÉS DE CONSUMIR OPIACIS O COCAÏNA, SEGONS SEXE, GRUPS D'EDAT, I EDAT MITJANA DE DEFUNCIÓ. ESPANYA, 1987-1997

		Anys					
		1987	1990	1991	1995	1996	1997
Sexe	Home	77,4	85,2	87,7	84,8	85,7	85,5
	Dona	22,6	14,8	12,3	15,2	14,3	14,5
Grups d'edat	Menys de 15 anys	0,9	0,0	0,4	0,0	0,2	0,0
	15-19 anys	9,6	3,7	2,9	1,0	0,5	1,6
	20-24 anys	32,6	23,9	23,7	12,1	8,2	8,9
	25-29 anys	33,0	41,3	36,7	33,9	26,3	23,0
	30 anys i més	24,0	31,1	36,3	52,9	64,7	66,4
Edat mitjana		26,1	27,5	28,0	30,2	31,7	32,1
Defuncions totals (N)		**234**	**455**	**579**	**394**	**415**	**311**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Sistema Estatal de Información sobre Toxicomanías (SEIT)*

TAULA D132. DISTRIBUCIÓ DELS EPISODIS D'URGÈNCIES DIRECTAMENT RELACIONATS AMB EL CONSUM DE SUBSTÀCIES PSICOACTIVES, SEGONS LA DROGA DE CONSUM HABITUAL, GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 PER SEXE I DROGA. ESPANYA. 1996

Grups d'edat	Sexe i substància psicoactiva															
	Heroïna		Altres opiacis		Cocaïna		Anfetamines		MDMA y derivats		Hipnótics y sedants		Cannabis		Altres sustàncies	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
15 - 19 anys	8,0	11,2	4,6	8,6	6,5	10,9	33,3	15,4	17,4	41,7	8,9	16,3	20,8	32,0	24,0	19,0
20 - 24 anys	22,8	21,5	21,3	17,1	22,5	21,8	28,1	46,2	43,5	41,7	20,6	19,6	28,5	28,0	32,3	42,9
25 - 29 anys	31,7	36,5	34,9	31,4	32,9	36,4	19,3	15,4	39,1	8,3	30,5	17,4	23,6	24,0	21,9	14,3
30 anys i més	37,5	30,8	39,2	42,9	38,1	30,9	19,3	23,0	0,0	8,3	40,0	46,7	27,1	16,0	21,8	23,8
% Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
N total	**1.203**	**243**	**335**	**72**	**531**	**117**	**58**	**14**	**25**	**12**	**406**	**200**	**148**	**26**	**98**	**22**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades dela *Dirección General del Plan Nacional sobre Drogas. Sistema Estatal de Información sobre Toxicomanías, 1996*

TAULA D133. DISTRIBUCIÓ DELS EPISODIS D'URGÈNCIES DIRECTAMENT RELACIONATS AMB EL CONSUM DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES, SEGONS LA DROGA DE CONSUM HABITUAL, GRUPS D'EDAT I SEXE. TAXA PER 100 PER SEXE I DROGA. ESPANYA, 1999

Grups d'edat	Sexe i substància psicoactiva																					
	Heroïna		Altres opiacis		Cocaïna		Anfetamines		MDMA y derivats		Hipnótics y sedants		Cannabis		Alucinògens		Substàncies volàtils		Alcohol		Altres sustàncies	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
15 - 19 anys	2,7	5,4	3,2	4,1	5,6	12,0	31,9	10,0	32,7	30,8	4,7	14,2	15,7	31,4	25,0	60,0	0,0	0,0	8,4	21,0	6,9	12,9
20 - 24 anys	14,0	17,6	13,0	13,4	17,3	26,5	17,0	50,0	36,5	53,8	13,4	15,3	21,7	31,4	25,0	20,0	50,0	0,0	18,3	21,0	17,2	20,7
25 - 29 anys	30,4	30,4	28,9	23,7	25,2	23,0	14,9	20,0	15,4	15,4	22,7	21,0	27,3	19,6	25,0	10,0	0,0	0,0	18,9	21,0	17,2	23,0
30 anys i més	52,9	46,6	54,9	58,8	51,9	38,5	36,2	20,0	15,4	0,0	59,2	49,5	35,3	17,6	25,0	10,0	50,0	0,0	54,4	37,0	58,7	43,4
% Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
N total	**716**	**154**	**383**	**103**	**792**	**207**	**47**	**10**	**52**	**13**	**334**	**183**	**203**	**51**	**32**	**12**	**2**	**0**	**332**	**123**	**30**	**13**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General del Plan Nacional sobre Drogas*: *Observatorio Nacional sobre drogas, 1999*

TAULA D134. EDAT MITJANA D'ADMISSIÓ A TRACTAMENT I D'INICI EN EL CONSUM, I PROPORCIÓ DE DONES ENTRE ELS ADMESOS A TRACTAMENT PER ABÚS O DEPENDÈNCIA DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES, SEGONS LA SUBSTÀNCIA QUE VA MOTIVAR L'ADMISSIÓ A TRACTAMENT. ESPANYA. 1996.

Substància	Edat mitjana d'admissió	Edat mitjana d'inici consum	Percentatge de dones
Heroïna	29,3	20,6	15,6
Altres opiacis	31,5	22,3	21
Cocaïna	29,3	22,3	14,1
Amfetamines	24,5	19,5	23,5
MDMA i derivats de la feniletilamina	20,6	18,1	19,5
Hipnòtics o sedants	35,3	26,4	44,6
Cannabis	24,7	17	11,3
Al·lucinògens	23,3	17,5	15,1

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General del Plan Nacional sobre Drogas. Sistema Estatal de Información sobre Toxicomanías, 1996*

TAULA D135. CONSUM DE DIFERENTS DROGUES IL·LEGALS EN ELS ADOLESCENTS ESTUDIANTS DE 15 A 16 ANYS A DIFERENTS PAÏSOS DE LA UNIÓ EUROPEA. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL D'ESTUDIANTS DE REFERÈNCIA. UNIÓ EUROPEA, ANYS 90

País	Any de l'enquesta	Tamany mostral	Substància							
			Totes les drogues il·legals	Cannabis	Disolvents	Amfetamines	Extasis	LSD	Cocaïna	Heroïna
Dinamarca	1999	1.557	-	24,4	7,5	4	3,1	1	1,1	1,4
Finlàndia	1995	2.300	5,5	5,2	4,4	0,5	0,2	0,3	0,2	0,1
França	1997	9.919	27,5	23	5,5	1,9		2,5	1,5	1,4
Grècia	1998	8.557	11,4	10,2	13,7	3,6	1,8	2,6	1,6	0,8
Irlanda	1995	1.849	37	37	-	3	9	13	2	2
Itàlia	1999	20.000	-	19	4	2	4	1	4	4
Holanda	1996	10.455	31,7	31,1	-	7,8	8,1	-	4,3	1,3
Espanya	1998	18.348	33,9	28	4,2	4	2,9	4,8	4,3	1
Regne Unit	1997	28.756	39,8	37,5	4	7,3	3	3,2	1,5	0,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de *l'Observatori europeu de la droga.*

TAULA D136. QUÈ PENSEN ELS ADOLESCENTS DEL SEU COS, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Què en pensen	Sexe	
	Nois	Noies
Molt orgullòs	15	4
Bastant orgullòs	21	12
Bé i prou	50	42
No molt orgullòs	12	32
Gens orgullòs	2	10
Total	**100**	**100**

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D137. QUÈ PENSEN ELS ADOLESCENTS DEL SEU PES, SEGONS SEXE. PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Percepció del propi pes	Sexe	
	Nois	Noies
Pes excessiu	19	40
Pes adequat	62	52
Poc pes	19	8
Total	**100**	**100**

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D138. FREQÜÈNCIA AMB LA QUE ELS ADOLESCENTS ESMORZEN, SEGONS SEXE. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Cada dia	70	60
La majoria de dies	12	15
Alguns dies	12	17
Mai	6	8
Total	**100**	**100**

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D139. ADOLESCENTS QUE HAN FET ALGUNA DIETA EL DARRER ANY, SEGONS SEXE. PERCENTATGE PEL TOTAL DE NOIS I NOIES. BARCELONA, 1999

Freqüència	Sexe	
	Nois	Noies
Mai	90	59
Sí, una vegada	8	19
Sí, més d'una vegada	2	22
Total	**100**	**100**

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*

TAULA D140. POBLACIÓ AMB UN ÍNDEX DE MASSA CORPORAL >30 KG/M², SEGONS SEXE I EDAT. POBLACIÓ DE 20 I MÉS ANYS. TAXA PER CENT DE CADA GRUP. ESPANYA. 1987, 1993 Y 1997

Anys	Grups d'edat	Sexe		
		Homes	Dones	Total
	20-24 anys	1,6	0,4	1,0
	25-34 anys	4,4	3,0	3,7
	35-44 anys	7,6	6,3	7,0
	45-54 anys	9,3	13,7	11,3
	55-64 anys	11,2	17,1	13,8
	65 anys i més	10,4	16,3	13,0
1987	**Total**	**7,2**	**8,3**	**7,7**
	20-24 anys	2,3	1,9	2,1
	25-34 anys	5,8	3,3	4,6
	35-44 anys	7,7	8,5	8,0
	45-54 anys	13,5	14,4	13,9
	55-64 anys	13,6	19,3	16,3
	65 anys i més	14,8	17,8	16,3
1993	**Total**	**9,4**	**10,4**	**9,9**
	20-24 anys	0,7	3,5	2,2
	25-34 anys	6,2	7,5	6,8
	35-44 anys	8,0	13,6	10,9
	45-54 anys	17,9	15,6	16,7
	55-64 anys	24,1	19,3	21,6
	65 anys i més	25,4	15,4	20,5
1997	**Total**	**13,5**	**12,3**	**12,9**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Dirección General de Salud Pública.*

TAULA D141. PERCENTATGE DE COBERTURA DE LA VACUNACIÓ CONTRA L'HEPATITIS B EN ADOLESCENTS. ESPANYA. 1992-1998

Any	Comunitats Autònomes amb Programa de vacuncació	Adolescents inclosos en el Programa	% de cobertura
1998	19	449.735	84,4
1997	17	434.141 (a)	82 (1)
1996	16	425.123 (b)	83 (2)
1995	14	417.111 (c)	87 (3)
1994	10	295.765 (c)	91 (3)
1993	7	215.523	86
1992	1	60.533	76

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades del *Ministerio de Sanidad y Consumo*
(1) Informació no remesa per Canàries, Galícia y Ceuta
(2) Informació no remesa per Asturies y Galícia
(3) Informació no remesa per Galícia

TAULA D142. MOTIU DE LA DARRERA CONSULTA AL METGE LES DARRERES DUES SETMANES, SEGONS SEXE I GRUPS D'EDAT. PERCENTATGE SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. ESPANYA. 1997

Motiu darrera consulta	Població total	Sexe		Grups d'edat		
		Homes	Dones	0 - 4 anys	5 - 15 anys	16 - 24 anys
Diagnòstic y/o tract	61,1	63,6	59,2	71,1	77,4	71,3
Revisió	25,1	23,6	26,2	24,2	16,5	15,8
Receptes	9,0	7,8	9,9	0,9	0,6	5,4
Part de baixa, comí	0,7	0,8	0,6	0,0	0,0	0,0
Altres	3,9	4,0	3,9	3,8	5,5	7,1
N.C.	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,4
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Elaboració CIIMU a parir de dades de *l'Encuesta Nacional de Salud de España 1997 del Ministerio de Sanidad y Consumo.*

TAULA D143. PERCENTATGE D'ADOLESCENTS QUE DIUEN NO PODER PARLAR AMB EL METGE, I PER QUINA RAÓ (1), SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999.

		Sexe	
		Nois	Noies
Parlen amb el metge	Si	42	33
	No	58	67
Motiu de no parlar amb el metge	No hi tinc confiança	48	57
	M'acompanya un adult	22	22
	Només parlem de medicina	12	12
	Li ho diria als meus pares	11	10
	Mai parla de no res	8	5
	Altres motius	10	8

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de *Surís et. al (2000)*
(1)Els percentatges de motius de no parlar amb el metge estan calculats sobre la població que diu no parlar amb el metge.

TAULA D144. SENTIMENT DE TRISTESA ENTRE ELS ADOLESCENTS EL DARRER MES, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Intensitat del sentiment de tristesa	Sexe	
	Nois	Noies
Molt	3	7
Bastant	3	10
El suficient com per preocupar-me	9	10
Una mica	28	35
No	57	38
Total	**100**	**100**

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

TAULA D145. HUMOR DELS ADOLESCENTS DURANT EL DARRER MES, SEGONS SEXE. PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL DE CADA GRUP. BARCELONA. 1999

Estat anímic	Sexe	
	Nois	Noies
Molt bo	19	11
Bo	44	33
Molt variable	33	52
Dolent	3	2
Molt dolent	1	2

Font. Elaboració CIIMU a partir de dades de S*urís et. al (2000)*

Identitats Culturals i Estils de Vida

CARLES FEIXA

ISAAC GONZÀLEZ

ROGER MARTÍNEZ

LAURA PORZIO

1. MARC TÈORIC I METODOLÒGIC

L'objecte d'aquest informe són les identitats culturals i els estils de vida dels menors de Barcelona. És a dir, el conjunt de pràctiques socials (estils de vida) i significats simbòlics (identitats culturals) que normalment s'adscriuen al camp del consum cultural (incloent l'associat a les noves tecnologies de la informació i de la comunicació). La hipòtesi central que la recerca pretén posar a prova es pot formular en els termes següents: la profunda transformació sobre la situació dels infants –i sobre el mateix concepte d'infància–, a la qual assistim en aquest tombant de segle, s'expressa sobretot en l'àmbit de la producció, circulació i consum culturals.

En la vida quotidiana dels menors d'edat cada cop hi ha més béns i activitats de consum, que esdevenen fonamentals en la producció i circulació de significats. L'ús que els menors fan d'aquests béns i activitats no és purament passiu. Per una banda, hi ha un procés d'apropiació selectiva dels elements proveïts pel mercat. Per altra banda, els menors els utilitzen activament per construir la seva identitat personal i col·lectiva. La dialèctica entre representacions i vivències és fonamental per entendre l'experiència de la infància i la seva articulació amb la realitat social. L'Informe d'aquest bloc presenta la dificultat de ser un tema molt ampli, d'una banda, i d'haver-hi poca investigació i poques dades pel que fa al consum i als significats culturals associats al consum, de l'altra. L'objectiu que establim, tenint en compte aquestes limitacions, s'estructura de la següent manera:

1. Allò que ens interessa especialment són les dinàmiques que anomenarem de "centre/perifèria" en els estils de vida dels menors. Per centre i perifèria entenem qualsevol diferenciació entre minories i majories, enteses no necessàriament en termes numèrics sinó de poder. Així, les noies són la perifèria en relació als homes, les minories ètniques en relació als blancs, els estils juvenils espectaculars en relació als joves que s'autodefineixen com a "normals", els consumidors underground en relació als consumidors de productes comercials, les classes obreres en relació a les classes mitjanes i altes, els joves en situació de risc en relació als joves "normalitzats", els joves

involucrats en pràctiques il·lícites en relació als joves que no ho estan, i així successivament. Aquestes distincions, òbviament, no són mai nítides, i es combinen i s'encavalquen entre elles de formes complexes: això és precisament el que ens interessa analitzar.

2. Certament, les distincions anteriors apareixen també en altres blocs (com ara el de salut i el d'immigració). L'especificitat d'aquest bloc consisteix en posar-les en relació a les identitats culturals. La dinàmica centre/perifèria (tant en relació a les pràctiques com a les representacions) organitza mapes de significat (i de pràctiques significants) que, essent propis de les cultures juvenils (mediatitzades pel consum), també estan estretament lligades a factors com l'edat, el gènere, la classe social, l'etnicitat i el territori. Com a elements fonamentals en aquests estils de vida hi ha el llenguatge, l'estètica, la música, les produccions culturals i les activitats focals (aquelles activitats en les quals molts joves, a diferència de les altres generacions, focalitzen el seu interès).

3. Amb les dades i els mitjans disponibles, seria absurd pretendre abastar totes aquestes dinàmiques. Per això l'informe no s'orienta a estudiar-les directament, sinó a veure indirectament com es relacionen amb l'oferta privada i pública de béns i activitats utilitzats pel jove, així com el marc (regulatiu) que estableix l'administració. Així, analitzarem dades sobre oferta i consum buscant, en la mesura del possible, identificar les seves relacions amb les dinàmiques centre/perifèria, tal com les hem definit més amunt.

A diferència de la resta de blocs, aquest no pretén abastar la totalitat de la infància segons la definició estricta de la minoria d'edat (dels 0 als 18 anys), sinó que se centra en aquell grup d'edat més implicat en el consum cultural (sobre el qual disposem de més dades): els adolescents (dels 15 als 18 anys). Quan això ha estat possible, establim comparacions amb altres grups d'edat. En aquest àmbit es fa difícil aplicar les conceptualitzacions clàssiques entorn la minoria d'edat, donat que el grau d'autonomia dels menors pel que fa a les seves tries culturals és molt superior al d'altres àmbits on el control familiar o institucional és molt superior. Convé subratllar, tanmateix, que les

dades al nostre abast posen de manifest que algunes problemàtiques relacionades amb el consum cultural s'estan ampliant a grups d'edat (com la darrera infància o la preadolescència) que fins ara no s'havien tingut en compte en aquest tipus d'estudis.

1.1. FONAMENTACIÓ TEÓRICA I OBJECTIUS

> La nostra vella societat tradicional... es representava malament l'infant, i encara pitjor l'adolescent (Ariès, 1973: 6).
>
> A mesura que disminueix el concepte d'infantesa, en disminueixen també els senyals simbòlics (Postman, 1982: 153).

Els deu anys que separen aquestes dues citacions posen de manifest una cruïlla bàsica en la història de la infància com a realitat social i com a concepte teòric. El 1973 l'historiador francès Philippe Ariès, en la seva obra *L'enfant et la vie familiale sous l'Ancien Régime* (Ariès, 1973), proclamava que la infància i l'adolescència eren invencions de la societat moderna, vinculades a la universalització del sistema escolar, esdevingut un dels pilars del sistema social del segle XX. El 1982 el pensador nordamericà Neil Postman, en la seva obra *The end of childhood* (Postman, 1982), anunciava la fi d'aquesta categoria històrica, profetitzant la seva desaparició en el canvi de segle. Paradoxalment, totes dues obres centren la base de la seva argumentació en el terreny del consum cultural: Ariès cerca les seves fonts en la iconografia del retrat, el vestit, el joc i la cultura extraescolar dels nens. Postman basa els seus exemples en l'àmbit del consum literari i audiovisual, així com en els usos de les noves tecnologies de la comunicació. Per això, una de les primeres tasques en qualsevol estudi sobre la infància plantejat des de la cultura és delimitar històricament i teòrica el diferents conceptes que s'hi empren.

La tesi sobre l'erosió de les fronteres entre infància i món adult, o fins i tot sobre la desaparició de la infància, ha esdevingut un lloc comú entre la major part d'investigadors que s'han ocupat de la infància en la societat occidental contemporània. Tanmateix, els estudis i les intervencions s'han centrat gairebé exclusivament en l'àmbit

de les institucions socials i educatives (família, escola, treball, associacionisme formal, serveis socials). Amb poquíssimes excepcions, els temes dels quals ens ocupem en aquest àmbit (l'educació no formal, la sociabilitat quotidiana, el consum de lleure) són els grans absents de les investigacions sobre infància i adolescència (a diferència del que succeeix en la investigació sobre joventut, on les prioritats semblen invertides). Per cercar d'omplir aquestes llacunes, proposem ubicar el marc teòric del treball en cinc tipus d'eines conceptuals, que a continuació resumim.

1.1.1. LA CONSTRUCCIÓ CULTURAL DE LA INFÀNCIA

> La joventut fa la seva pròpia història, una història impossible d'analitzar separadament a la de la família, l'escola, i altres institucions adultes amb les quals està sovint associada (Gillis, 1981: IX).

La relació entre infància i cultura es pot concretar en la noció de *cultures infantils*. El concepte de cultures infantils fa referència als aspectes culturals de la vida dels menors. Pot ser utilitzat per descriure les formes de vida i visions del món característiques i distintives d'aquells grups que s'identifiquen fonamentalment per la posició dins el cicle vital i la generació social dels seus components (és a dir, per la seva minoria d'edat). En un sentit ampli, el concepte fa referència al conjunt d'estils de vida i valors experimentats històricament pels menors en resposta a les seves condicions d'existència social i material. En un sentit més restringit, descriu l'aparició d'una "microsocietat infantil", amb graus significatius d'autonomia respecte de les "institucions adultes", que es dota d'espais i temps específics.[1] En un sentit més operatiu, preferim parlar de *microcultures infantils*, per descriure el flux de significats i valors en la vida quotidiana dels menors. Des d'aquesta perspectiva, les microcultures infantils es poden analitzar des de dues òptiques:

[1] En tot aquest apartat ens basem en la conceptualització sobre les cultures juvenils desenvolupada a Feixa (1993 i 1998).

a) *La construcció cultural de la infància*, és a dir, les formes mitjançant les quals cada societat defineix les formes i els continguts de la minoria d'edat, que es tradueixen en determinades condicions socials, de caràcter estructural, que escapen al seu control, i que determinen la seva posició dins la societat.

b) *La construcció infantil de la cultura*, és a dir, les formes mitjançant les quals els menors d'edat participen en els processos de producció, circulació i consum culturals, no com agents merament passius, sinó com actors actius, que es tradueixen en determinades imatges culturals, de naturalesa simbòlica, que determinen el joc de mirades recíproques dins el qual es generen els discursos entorn els nens i els joves.

La construcció cultural de la infància es pot abordar a partir de cinc grans àmbits d'estructuració. Cadascun d'aquests àmbits han de ser tinguts en compte com a elements de diferenciació de la infància en cadascun dels apartats que a continuació estudiarem.

1. *Generació*. La relació de les cultures infantils amb la generació suggereix la seva inscripció en la història, i en els processos de reproducció i transició socials. Les generacions no són agrupaments homogenis, ni afecten de la mateixa manera tots els individus que en formen part, però constitueixen un horitzó que concreta els ritmes discontinus del canvi històric. Des d'aquesta perspectiva, el període en el qual hom ha crescut produeix una identitat d'experiències i marcs de socialització, així com un sentiment de contemporaneïtat entre els seus membres. L'adscripció a una generació no és mecànica, i pot dependre de la influència de parents o amics més grans. Les generacions del passat estaven influïdes pels grans esdeveniments històrics (la Guerra Civil, maig del 68), la qual cosa no necessàriament es dóna en el present. Per altra banda, en cada moment històric hi ha una interdependència de diverses estils generacionals, la qual cosa permet parlar de l'emergència de microgeneracions, és a dir, d'identitats basades en l'edat de durada i estructura més contingent i restringida. En

aplicar això a la infància, ens mou a estar sensibles a les diferències segons l’edat pel que fa als gustos estètics i musicals.

2. *Gènere*. La major part de les definicions culturals de la infància com a procés de transició vers la vida adulta se centren en el cicle masculí educació-treball-emancipació. En la mesura que la condició humana ha estat pensada tradicionalment com a condició del baró adult, el cicle infantil masculí se centra en una transició vers la vida pública, mentre el femení té per escenari fonamental l'àmbit privat. La participació de les nenes en les cultures infantils ha estat històricament restringida per la permanència d'aquesta jerarquització basada en el gènere. Tant en el cas de les subcultures més visibles, com en aspectes més quotidians de la vida dels joves, hom ha parlat d'una presència "marginal", "passiva" o "secundària" de les noies. En les associacions, en la música, en les activitats de lleure, en la participació política, les joves semblen haver estat "invisibles" -o menys "visibles" que els nois. Tanmateix, la qüestió que aquí ens interessa no és l'absència o presència de les noies en cultures definides en termes masculins, sinó les formes complementàries amb què interactuen entre elles i amb altres per articular formes culturals diferenciades, per negociar un espai propi, oferint diversos tipus de respostes i resistències.

3. *Classe*. Des d’un punt de vista simbòlic, els elements de la cultura infantil tendeixen a associar-se a l’emergència d’una cultura interclassista, ubicada en el món del lleure. Però deduir d'aquest fet la desaparició de les identitats de classe suposa confondre les aparences amb les arrels estructurals dels canvis. Per exemple, l'accés massiu dels nens al consum, el principal factor que hom va fer servir en la justificació d'una cultura infantil interclassista, ha seguit històricament línies de classe, en la mesura que està en funció de la capacitat adquisitiva dels diversos sectors socials, i de les "necessitats" que cada grup s'atribueix. Ressituar les cultures infantils al si de les formacions de classe no simplifica l'anàlisi, sinó que sovint la fa més complexa i sofisticada. Fer compatible la "relativa autonomia" de l'experiència generacional, i la seva vinculació a contextos sòcio-culturals més amplis, pot ser possible mitjançant l'anàlisi d'una "triple articulació" entre cultures infantils, cultures parentals i cultura dominant (Hall & Jefferson, 1983).

4. *Etnicitat*. La identitat ètnica representa un altre dels eixos que diferencien les cultures infantils. De fet, el fenomen de les bandes s'ha associat, des de principis de segle, a la identitat cultural de la "segona generació" d'emigrants estrangers a les grans ciutats d'Europa i Nordamèrica. Donat que els joves de la segona generació no poden identificar-se amb la cultura dels pares, que només coneixen superficialment, però tampoc amb la cultura del país d'adopció, que els discrimina, les seves expressions culturals es podrien interpretar com intents de recompondre a nivell simbòlic la cohesió perduda en la comunitat original. Per altra banda, algunes cultures adolescents apareixen com a resposta a la diferència ètnica, que sovint es confon amb la diferència racial. Aquesta resposta pot ser positiva (com va ser entre els *mods* o els *hippies*), però també pot ser negativa, com entre els *teds* i els *skinheads*. Així mateix, en determinats contextos multiètnics es donen processos de "creolització", és a dir, de creacions sincrètiques resultat de la interacció entre joves d'orígens diversos.

5. *Territori*. Sense un espai privat propi, reclosos en les institucions educatives, abocats al lleure per la manca de treball, els menors s'han apropiat històricament dels espais privats –la cultura de l'habitació- i públics de la ciutat -parcs, places, carrers- per construir la seva precària identitat social. L'articulació territorial de les cultures infantils s'expressa de dues maneres. Per una banda, els menors s'adapten sempre al seu context ecològic i social (establint una simbiosi entre "estil de vida" i "medi"). Per altra banda, las cultures infantils, adolescents i juvenils creen un territori propi, apropiant-se de determinats espais urbans que distingeixen amb les seves marques: el joc, el carrer, la cantonada, la paret, el local de ball, el pub, la discoteca, el centre urbà, la zona de bars, etc.

1.1.2. LA CONSTRUCCIÓ INFANTIL DE LA CULTURA

> Dir estil, gènere o moda, és dir massa poc. Es tracta d'un sistema integrat de comunicació infraverbal. O sigui: d'una cultura (Monod, 1976: 141).

El tractament periodístic ha tendit a presentar els estils com un efecte mimètic del artefactes proveïts pel mercat. Des d'aquesta perspectiva, els objectes -la roba, la música- han estat presentats de manera aïllada, a expenses del seu ús, de com són organitzats d'una manera activa i selectiva, de com són apropiats, modificats i reorganitzats pels mateixos joves. Però les coses no fan per si soles un estil. El que fa un estil és l'activitat d'estilització -l'organització activa d'objectes, activitats i punts de vista, que produeixen i organitzen una identitat de grup en forma d'una manera coherent i distintiva. Aquest registre de la identitat, situació i trajectòria del grup en forma d'un estil visible serveix per consolidar-lo des d'una suau focalització fins una entitat de fronteres precises, i alhora per diferenciar-lo d'altres grups similars.

1. *Llenguatge*. Cada grup té el seu argot i desenvolupa un llenguatge que és comprensible pels seus membres. Es poden distingir tres funcions principals que compleixen els argots: són un signe resumit per estalviar temps (dir "vibra" és molt més simple que entrar en una llarga explicació dels propis sentiments); són referències precises per a certes experiències que el vocabulari adult ordinari és incapaç de descriure (dir "marxa" és donar un contingut precís a una intensa experiència dels joves); són utilitzats per reforçar i mantenir la identitat de grup (els que no coneixen l'argot deixen de ser joves). L'argot infantil i juvenil es construeix amb materials provinents dels mitjans de comunicació i dels llenguatges marginals (com els argots de la droga i de la presó), així com de la constant invenció de noves paraules i significats. De vegades alguns termes d'aquest argot es difonen primer a àmplies capes de la joventut (i fins i tot a la societat més àmplia). Però altres vegades queden limitats a grups petits, són "llenguatges iniciàtics" que només entenen els membres d'un estil.

2. *Estètica*. La moda és un mitjà important mitjançant el qual els joves descobreixen i expressen la seva identitat. L'aparença posa de manifest el control que tenen de si mateixos i la imatge que volen donar als altres. De vegades vesteixen d'una determinada manera per remarcar la seva independència respecte dels pares, però també com a expressió de rebel·lió contra determinats valors o costums de la societat adulta. Gairebé tots els estils s'han caracteritzat primàriament per una estètica visible, manifestada en la roba, el pentinat, els atuells corporals i els complements. Aquesta regularitat és una arma de doble cara, perquè facilita l'apropiació de l'estil per part del mercat, que el descarrega aviat de qualsevol càrrega contestatària. L'important, tanmateix, és el procés d'apropiació de la moda per part dels menors, allò que Willis anomena "estètica arrelada", és a dir, la incorporació de la l'autoimatge en la identitat personal o de grup (Willis, 1998).

3. *Música*. La música pop, en les seves diverses formes -rythm, blues, folk, jazz, twist, etc- ha estat sempre protagonitzada per joves. Però no és fins l'aparició del rock & roll, en la dècada dels 50, que neix una música específicament juvenil. Tot i que els joves sempre havien tingut ídols -estrelles del cinema, campions esportius- la novetat del rock és que els seus intèrprets son "nois com tu", de la mateixa edat i origen social, que parlen de coses que viuen quotidianament (les noies, el treball, el lleure). L'ascensió del rock està acompanyada d'una fractura generacional que es desenvolupa en la música i el ball. A partir d'aquest moment, bona part dels joves gasten la major part dels seus diners en discs, i passen la major part del seu temps lliure escoltant música. En les darreres dècades, el consum de música per part dels menors s'ha diversificat enormement pel que fa als estils musicals i als mitjans de difusió (CD's, concerts, ràdio, internet). Per altra banda, la producció i consum de música s'han ampliat a altres franges d'edat, com els adolescents i la darrera infància.

4. *Produccions culturals*. La major part dels estils s'expressen públicament en un seguit d'espais comunicatius: fanzines, pintades, ràdio, periòdics, pintura, tatuatges, etc. En alguns casos, aquestes produccions poden arribar a confondre's amb el grup en si mateix: graffers, skaters, rappers, etc. Aquests espais són una mostra de la capacitat

creativa i no únicament imitativa dels joves que participen en els estils (que poden arribar a esdevenir veritables estils artístics). La comunicació pot establir-se amb el propi grup, amb grups d'altres llocs que comparteixen el mateix estil, i també amb la societat en el seu conjunt. Per això aprofiten canals convencionals (mitjans de comunicació, cinema, mercat) o bé canals subterranis (revistes underground, ràdios lliures). En qualsevol cas, les produccions culturals dels nens i joves acostumen a generar-se en els intersticis del mercat i de les indústries culturals (encara que sovint siguin recuperats per aquests).

5 *Activitats focals*. Comprenen totes aquelles pràctiques culturals, dutes a terme normalment en el temps de lleure, que expressen les identitats individuals i col·lectives dels nens i joves i focalitzen la consciència de grup. Pensem en activitats de tipus associatiu, esportives (tant la pràctica com l'assistència a espectacles esportius), artístiques (pintura, dansa, teatre), lúdiques (lectura de còmics, jocs de rol) i sobretot en les rutes de lleure (per ludoteques, sales de joc, discoteques, etc). Normalment aquestes activitats presenten un cert itinerari al llarg del cicle vital (és el que podem anomenar les "carreres de lleure"). Algunes pràctiques focalitzen les activitats de determinats grups infantils i juvenils (els jocs de rol, la passió pel còmic japonès entre els *otakus*, el partit dels diumenges entre els *skins*). Altres es confonen amb el mateix grup (*skaters*, *grafiters*). Es tracta de comprendre la funció que aquestes activitats tenen en la vida quotidiana dels menors, així com els significats i valors que els hi són atribuïdes.

1.1.3. LA INFÀNCIA I LES CULTURES PREFIGURATIVES

> Hem de reconèixer que no tenim hereus, de la mateixa manera que els nostres fills no tenen avantpassats (Mead, 1971: 110).

En un llibre clàssic, Margared Mead va abordar el tema de la transmissió generacional. L'antropòloga distingia tres tipus de models culturals, segons la relació que s'estableix entre menors i adults. En les cultures postfiguratives, caracteritzades per la relativa estabilitat social, l'autoritat venia del passat i la transmissió cultural es feia de pares a fills sense excessives interferències (els joves aprenien dels vells). En les cultures

cofiguratives augmenta el ritme del canvi social, l'autoritat reposa cada cop més en el present, i la transmissió cultural depèn dels coetanis (els joves aprenen dels joves). En les cultures prefiguratives, finalment, el canvi és tan ràpid que l'experiència d'una generació no li serveix a la següent, de manera que l'autoritat s'extreu del futur (els adults aprenen dels joves). Mead pensava que els tres models corresponien a tres fases històriques en el desenvolupament de la humanitat (quan ella escrivia, als anys 60, s'entrava en una fase prefigurativa en que l'educació dels joves hauria d'adaptar-se constantment a un futur desconegut).

De fet, aquests tres models poden considerar-se també com a formes de transmissió cultural simultànies, vigents en el funcionament quotidià de les institucions. En qualsevol entorn educatiu, hi ha moments en que predomina la transmissió postfitgurativa de pares a fills, hi ha moments en que predomina l'aprenentatge cofiguratiu dels coetanis, i hi ha moments en que predomina l'experimentació prefigurativa dels joves. Mentre el primer model predomina a la família i a l'escola, el segon ho fa al grup d'iguals i a les associacions juvenils i el tercer pot predominar en alguns mitjans de comunicació. Però el més corrent és que dins de cada institució es combinin tots tres models en proporcions diverses: ni la generació adulta és del tot inerme a la influència dels joves ni la generació jove és un llibre blanc sense capacitat de reacció. Més que de transmissió cultural, cal parlar de circulació o interacció cultural: els agents emissors no són monolítics i els agents receptors poden filtrar, ignorar o reemetre els missatges amb nous continguts.

Donat que la “novel·la adolescent” –el relat que els propis adolescents es construeixen per explicar-se a si mateixos i explicar el món- és quelcom difícil de comunicar en termes racionals, potser fóra millor cercar metàfores literàries -o millor encara, cinematogràfiques- per representar els canvis en que aquesta fase de la vida es veu inserida. D’aquesta manera, podríem distingir tres grans models –o síndromes-, que correspondrien a tres tipus diferents de modalitats d’accés al món adult.

a) El primer model, la *síndrome de Tarzan*, va ser inventat per Rousseau a finals del segle XVIII i va perdurar fins a mitjans del segle XX. Segons aquest model, l'adolescent seria el bon salvatge que inevitablement cal civilitzar, un ésser que conté tots els potencials de l'espècie humana, que encara no ha desenvolupat perquè es manté pur i incorrupte. Davant el món adult manifesta el mateix desconcert que Tarzan davant la civilització, una barreja de fascinació i por. Cal mantenir l'adolescent aïllat en la seva selva infantil, o cal integrar-lo en la civilització adulta? Les ràpides transicions del joc al treball, la primerenca inserció professional i matrimonial, la participació en ritus de pas com el servei militar, serien trets característics d'un model d'adolescència basat en una inserció "orgànica" en la societat. Es tracta d'un relat de joventut –d'una odissea textual- que narra el pas de la cultura oral a la cultura escrita –a la galàxia Guttenberg.

b) El segon model, la *síndrome de Peter Pan*, va ser inventat pels feliços *teenagers* de postguerra, i va esdevenir hegemònic en la segona meitat del segle XX, gràcies en bona part al potencial de la societat de consum i del capitalisme madur. Segons aquest model, l'adolescent seria el nou subjecte revolucionari –o el nou heroi consumista- que es rebel·la contra la societat adulta i es resisteix a formar part de la seva estructura: és millor ser –o semblar- jove que gran. Les lentes transicions vers l'adultesa, el procés accelerat d'escolarització, la creació de microsocietats adolescents –així en l'educació com en el lleure-, l'augment de la capacitat adquisitiva dels joves, la desaparició dels ritus de pas vers l'adultesa, l'emergència de "tribus" i subcultures juvenils, serien els trets característics d'un model d'inserció "mecànica" en la societat. Es tracta d'un relat de joventut –d'una odissea contextual- que narra el pas de la cultura escrita a la cultura visual –a la galàxia McLuhan.[2]

c) El tercer model, que es basa en la *síndrome de Blade Runner*, emergeix en aquest tombant de segle i està cridat a esdevenir hegemònic en la societat futura. Com els replicants de la pel·lícula de Ridley Scott, els adolescents son éssers artificials, mig

[2] Enrique Gil Calvo (1999) manté que allò característic del segle XX és precisament la invenció de les edats, i en particular la invenció de la joventut, és a dir, l'allargament de les etapes biogràfiques com a conseqüència de l'allargament de l'esperança de vida, que té com a subproducte col·lateral l'emergència de la cultura juvenil centrada en el cinema, la música, la moda i l'esport.

robots i mig humans, escindits entre l'obediència als adults que els han engendrat i la voluntat d'emancipar-se. Com que no tenen Memòria, no poden tenir Consciència, i per això no són plenament lliures per construir el seu futur. Però en canvi han estat programats per utilitzar totes les potencialitats de les noves tecnologies, i per això són els més ben preparats per adaptar-se als canvis, per afrontar el futur sense els prejudicis dels seus progenitors. La seva rebel·lió està condemnada al fracàs: només poden protagonitzar revoltes episòdiques i estèrils, tot esperant adquirir algun dia la Consciència que els farà grans. El resultat és un model híbrid i ambivalent d'adolescència, a cavall entre una creixent infantilització social i una creixent maduració intel·lectual, que s'expressa en l'accés a les noves tecnologies de la comunicació, als nous corrents estètics i ideològics, etc. Les transicions discontínues vers l'adultesa, la infantilització social dels adolescents, el retard permanent en l'accés al treball i a la residència, l'emergència de móns artificials com les comunitats d'internautes, la configuració de xarxes adolescents a escala planetària, serien els trets característics d'un model d'inserció "virtual" en la societat. Convé recordar, tanmateix, que tots tres models no s'han d'entendre com a tipus contraposats d'un model evolutiu, sinó com a modalitats d'interacció entre adolescents i societat que poden conviure en un mateix espai-temps, al si de diferents institucions que condicionen la vida dels joves. Es tracta d'un relat de joventut –d'una odissea hipertextual- que narra el pas de la cultura visual a la cultura multimèdia –a la galàxia Internet.[3]

[3] Aquestes tesis estan desenvolupades en Feixa (2001). Manuel Castells acaba de publicar un brillant assaig sobre *La Galàxia Internet* (2001).

1.1.4. LA INFÀNCIA I LES NOVES TECNOLOGIES

> Tenemos mucho que aprender escuchando a los niños. En sus primeras experiencias en el ciberespacio y en su incipiente cultura, podemos ver los contornos de la nueva cultura del trabajo, de la nueva empresa y de la nueva sociedad (Tapscott, 2000: 47).

La síndrome de Blade Runner correspon a les cultures prefiguratives de les quals parla Mead, és a dir, a aquelles cultures en que són els menors els qui ensenyen als grans (encara que aquests segueixin detentant el poder econòmic, polític i cultural). Les noves tecnologies constitueixen un dels àmbits on les tesis de Mead són més fàcils d'aplicar: tots hem vist el que costa a la gent gran aprendre com funcionen els vídeos, els ordinadors i els telèfons mòbils, i la facilitat amb què els nens s'hi relacionen. D'alguna manera, mentre la generació de postguerra va ser educada en un marc on dominava la cultura escrita (la Galàxia Guttenberg) i la generació dels 70 va ser educada en un marc on dominava la cultura visual (la galàxia McLuhan), la generació que ara entra en la joventut és la primera educada durant el període d'emergència de la cultura digital (la galàxia Internet). Mentre en altres moments la bretxa generacional venia marcada per grans fets històrics (la guerra civil, maig del 68) o bé per ruptures musicals (els *Beatles*, els *Sex Pistols*), alguns autors parlen abans de la generació *bc* (before computer) i *ac* (after computer). Tanmateix, no hi ha gaires estudis fiables sobre l'impacte que els usos de les noves tecnologies tenen en les cultures infantils.

Don Tapscott (Tapscott, 1998), un dels profetes de la revolució informàtica, ha dedicat un estudi al que anomena la Generació Xarxa (*Net Generation*). Es tracta de la generació dels nens nascuts durant la dècada dels 80 i dels 90, que es faran adults en els inicis del nou segle. Per aquest autor, així com els *baby-boomers* de postguerra van protagonitzar la revolució cultural dels 60, basada en l'emergència dels mass media i la cultura rock, els nens d'avui són la primera generació que arribarà a la majoria d'edat en l'era digital: "Estan banyats en *bites*". No es tracta només que siguin el grup d'edat amb un accés més gran als ordinadors i a internet, ni que tots els seus membres tinguin un accés igual de fàcil a xats, correu electrònic i pàgines web, sinó que l'essencial és

l'impacte cultural d'aquestes noves tecnologies: des que tenen ús de raó han estat rodejats d'instruments electrònics (de videojocs a rellotges digitals) que han configurat la seva visió de la vida i del món. Per a Tapscott seran aquests nens els qui transformaran la naturalesa de l'empresa, convertint la seva cultura (una cultura lúdica) en cultura del treball. Per això proposa "escoltar als nens", és a dir, estudiar la seva cultura, la seva psicologia i els seus valors, per tal d'entendre millor com la Xarxa canviarà l'estructura de l'economia, la societat i la ideologia del futur.

Es clar que l'estudi de Tapscott es localitza als Estats Units, on gairebé tots els adolescents saben utilitzar l'ordinador i han accedit algun cop a la xarxa, i més de la meitat participen en xats o en comunitats virtuals. Caldria veure fins a quin punt la presència d'internet entre els nens i joves de Barcelona és constant o superficial. També cal analitzar els usos diferencials de les noves tecnologies en funció de l'edat (per exemple, la utilització dels telèfons mòbils o de l'ordinador per part dels adolescents no té res a veure amb la dels adults). També és fonamental estudiar amb quines disparitats de gènere, etnicitat i territori s'eixampla l'abast de la xarxa. La hipòtesi central d'aquest apartat hauria de formular-se atenent a la creixent centralitat de les noves tecnologies en la configuració de noves formes d'exclusió social que podríem anomenar d'exclusió cibernètica (per accedir a la xarxa cal tenir una clau d'accés!).[4]

Un altre aspecte clau per analitzar és la incidència de les anomenades "comunitats virtuals" en la cultura infantil i juvenil. El tema dels vincles socials en el ciberespai és un dels reptes de l'actual investigació social[5], malgrat que es tracta sovint de recerques que utilitzen fonts secundàries i que tenen poc en compte el factor edat. Es tractaria d'analitzar l'impacte del correu electrònic i dels xats en l'establiment de vincles

[4] Cal tenir en compte que si el 1997 el 88% dels adolescents nord-americans havien accedit algun cop a la xarxa, el 1994 només eren el 50%. Convindria no fer transposicions mecàniques entre estatus econòmic i accés a la xarxa: experiències com la de RavalNet, associació juvenil del barri del Raval que apropa internet als adolescents amb menys recursos sòcio-econòmics mostren que des d'àmbits juvenils perifèrics es poden dur a terme experiències pioneres d'utilització creativa i formativa de les noves tecnologies.

[5] Un dels autors que ha tractat aquesta temàtica és Finquelievich (Finquelievich, 2000)

amorosos, d'amistat i d'afinitat entre individus joves i entre grups infantils i juvenils. Les indústries del lleure infantil i juvenil han estat pioneres en l'ocupació del ciberespai: vegeu els llocs web de discoteques com Florida 136 (Fraga), del Festival Sonar, de cases discogràfiques, de multinacionals dedicades als videojocs (com Sony), de grups de fans, etc. De vegades, aquestes comunitats virtuals serveixen per crear nous espais per a subcultures juvenils preexistents: vegeu les nombroses pàgines web dedicades a okupació, zapatisme, el moviment skinhead, el rock satànic, etc. Altres vegades els vincles del ciberespai serveixen com a crear cultures juvenils de tipus nou, que transcendeixen les fronteres de sexe, edat i territori.[6]

1.1.5. LA INFÀNCIA I ELS ESTILS DE VIDA

> El rol decisiu d'un 'estil de vida' en l'estatus 'honorífic' significa que els grups basats en l'estatus són els portadors específics de totes les 'convencions'. Tota 'estil·lització' de la vida s'origina en grups d'estatus o al menys es manté gràcies a ells (Weber, citat a Miles, 2000: 17).

La cita de Max Weber posa de manifest que els estils de vida son un tema clàssic en els estudis sociològics, encara que la seva recuperació en el camp dels estudis sobre la joventut sigui força recent. En un assaig recent, Steven Miles (Miles, 2000) ha defensat la necessitat de superar el paradigma de la "cultura juvenil", en la forma que va ser estudiada pels teòrics subculturals, tot substituint-lo per concepte més inclusiu d'"estils de vida dels joves" (*youth lifestiles*). La tradició dels estudis culturals basats en l'escola de Birmingham van tendir a promocionar una visió de la cultura juvenil resistent, radical, masculina, grupal, subcultural i centrada en els espais públics. En canvi, el concepte d'estil de vida recupera la dimensió més adaptativa, massiva, normalitzada, individualitzada i quotidiana de les pràctiques culturals dels nois i noies. Per una banda, la classe social segueix essent important, però no fins al punt de determinar els estils de

[6] Sobre les comunitats juvenils en el ciberespai, vegeu Finquilievich (Finquilievich, 2000) i Balardini (Balardini, 2000).

vida dels joves com un tot. Per altra banda, l'impacte de la cultura de consum determina un espai de mediació cultural que no es pot ignorar.

Miles proposa definir els "estils de vida" com aquelles "cultures viscudes en les quals els individus expressen activament les seves identitats en relació a la seva posició respecte la cultura dominant". En termes més operatius, els defineix com "un conjunt observable de comportaments escollits que els individus fan" en un camp determinat – en aquest cas, el camp del consum cultural (Miles, 2000:26). Des d'aquesta perspectiva, cada individu pot ser vist alhora com a producte i productor d'estils de vida presents en un determinat espai-temps, fruit de les confluències de diverses instàncies: el mercat, les polítiques públiques, i les tries més o menys conscients dels actors socials. En el cas de la joventut, es tracta d'analitzar la diversitat d'estils de vida presents en una determinada cohort generacional, tant els grupals com els individualitzats, tant els "etiquetats" com els més "invisibles", tant els masculins com els femenins, tant els comercials com els alternatius, tant els públics com els privats. En definitiva, podem considerar els estils de vida com la dimensió empíricament observable d'una realitat més important, però sovint invisible: les identitats culturals dels adolescents i dels joves.

El model teòric desenvolupat fins aquí pot resumir-se en la representació visual de l'*Esquema 1*. Les microcultures infantils i juvenils poden veure's com el resultat de la confluència de dues mirades: per una banda, la construcció cultural de la infància, que es diferencia segons l'edat, el gènere, la classe social, l'etnicitat i el territori; per altra banda, la construcció juvenil de la cultura, que s'expressa mitjançant codis culturals com el llenguatge, l'estètica, la música, les produccions culturals i les activitats focals. El conjunt d'aquestes pràctiques socials construeixen els estils de vida. La lent que en filtra els significats pressuposa l'existència d'identitats culturals compartides.

ESQUEMA 1 LES MICROCULTURES INFANTILS I JUVENILS

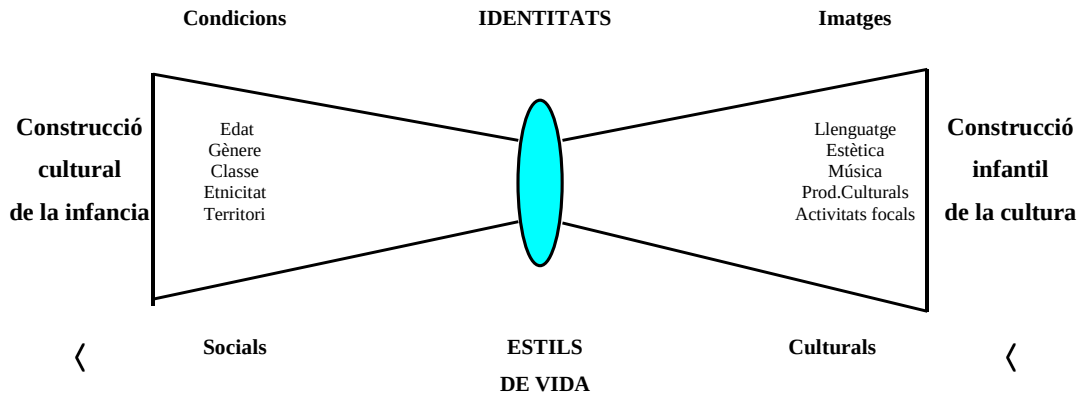

1.2. FONAMENTACIÓ METODOLÒGICA I FONTS D'INFORMACIÓ

Després de dibuixar un esbós de les eines teòriques que s'han utilitzat en aquest estudi, convé precisar els instruments metodològics emprats en aquest primer informe. Per això descriurem tres moments de la recerca empírica: a) un primer estat de la qüestió sobre els estudis al voltant del consum cultural dels adolescents i dels joves duts a terme a Catalunya durant els darrers vint anys, b) una descripció de les fonts d'informació en què es basa l'informe, tant les estadístiques com les que s'han obtingut en el decurs del treball de camp, i c) una breu presentació dels cinc microconceptes que han orientat la recollida d'informació.

1.2.1. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Els estudis sobre consum cultural a Catalunya no han tendit fins ara a considerar la dimensió edat entre les seves prioritats analítiques: els joves, i sobretot els nens, tendeixen a ser invisibles en la major part d'enquestes sobre cultura i ciutadania. Tanmateix, comptem amb un seguit de monografies, sovint inèdites, que ens aporten

informació de primera mà sobre les pràctiques culturals dels joves catalans. El que segueix és un esbós d'un estat de la qüestió que caldrà completar en el futur.

1. En primer lloc, cal destacar tot un seguit de reflexions teòriques sobre cultures, subcultures, contracultures i microcultures juvenils, que suposen una aportació catalana a l'àmbit dels estudis culturals (Funes, 1985; Romaní, 1985; Feixa, 1993, 1998). Aquests estudis tendeixen a desplaçar l'eix de reflexió des del paradigma de la "generació" a la diversitat d'identitats juvenils. Cal recuperar aquí el concepte de "gust juvenil" (Martínez i Pérez, 1997), que trasllada la prioritat analítica de les identitats compartides a les formes de distinció interna entre diversos grups de joves a través dels objectes i les marques. També trobem tot un seguit d'estudis empírics que posem l'èmfasi en la cultura material: des del clàssic de Puig (1986) sobre les produccions culturals als centrats en temes més concrets com els fanzines (Aymerich, 1990).

2. En segon lloc, trobem els estudis sobre les cultures corporals i la seva relació amb la imatge cultural de la joventut. En aquest camp destaquen aportacions sobre la moda (Riviere, 1987), el llenguatge i els argots (Pujolar, 1997; Solé, 1997), l'esport (Puig, 1994), encara que el tema dominant són les subcultures juvenils espectaculars que ha generat tant aproximacions generals (Feixa, 1993; Barruti, 1993; Costa et al. 1996) com monografies sobre grups particulars: hippies (Romani,1982), punks (Feixa, 1998), skinheads (Viñas, 2001), okupes (Costa, 1998; Rodríguez, 2001), ravers (Costa, Pallarés i Feixa, 2000), etc.

3. En tercer lloc, cal destacar els estudis sobre la relació dels joves amb un aspecte bàsic de la seva identitat col·lectiva -la música- des d'una aportació primerenca de Funes (1985) als estudis en curs sobre el rock (Martínez, 2001), el heavy (Martínez, 1999), la música skinhead (Viñas, 2001), etc. Trobem a mancar estudis més sistemàtics sobre el procés de producció, circulació i consum cultural en l'escena musical barcelonesa, que destaca com una de les més actives a nivell internacional en gairebé tots els estils musicals presents avui. Tampoc no hi ha estudis fiables sobre locals i concerts, ni tampoc sobre el consum discogràfic.

4. En quart lloc, el tema del temps lliure segueix essent bàsic, encara que les prioritats tendeixen a evolucionar del lleure institucional a l'oci nocturn, vist sovint com a problema que les institucions locals no saben afrontar. A banda de les clàssiques monografies locals (Belascoain, 1986; Berney et al., 1985) en els darrers anys s'han publicat investigacions sobre les discoteques i les festes rave (Feixa i Pallarés, 1998), sobre el calendari festiu dels universitaris (Pallarés i Feixa, 2000), etc. També cal destacar un estudi sobre els canvis dels hàbits en la explotació del temps del lleure per parts dels joves (Aguinaga i Comas, 1997)

5. En cinquè lloc, han començat a aparèixer alguns estudis que analitzen l'impacte de les noves tecnologies de la informació i la comunicació entre els joves, en particular aquells que tenen una dimensió lúdica (Álvaro, 1998; Feixa, 2001; Roigé, 1987). La major part d'estudis aborden el tema des d'una perspectiva educativa, encara que algunes investigacions encarregades pel CIIMU comencen a enfocar-ho des del punt de vista del consum cultural i la creació de comunitats virtuals (Casas et al., 2002).

1.2.2. FONTS D'INFORMACIÓ

1. Per aquest informe ens hem basat principalment en fonts de tipus estadístic, fruit de diverses onades d'enquestes realitzades per institucions com la *Sociedad General de Autores*, l'*Enquesta Metropolitana de Barcelona* i l'*Observatori Català de la Joventut*. La darrera *Enquesta de la Joventut de Catalunya* (GABISE, 1998) encarregada per la Generalitat de Catalunya també ha aportat informació rellevant. Altres fonts d'informació actualitzable han estat l'*Encuesta General de Medios* (EGM, 2000)i les dades sobre vendes del FNAC. Hem emprat també les dades provinents de fonts estadístiques oficials, publicades des de les àrees de cultura de les diferents administracions i pels organismes estadístics oficials, l'INE i l'IDESCAT.

2. Altres dades relatives a l'oci de joves i adolescents provenen d'estudis i enquestes puntuals realitzades a infants i/o joves de Barcelona o de Catalunya. Són dades que,

malgrat el seu caràcter puntual, ens han permès complementar i aprofundir en aspectes que les fonts estadístiques anteriors no cobrien. Entre aquests estudis destaquen els titulats *Joves i participació a Catalunya,* de la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia (1998); *Els joves metropolitans,* de l'Oficina del Pla Jove de la Diputació de Barcelona (1994), i l'*Estudi sobre el comportament dels joves estudiants de Barcelona,* del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (1999).

3. Com a complement de les dades quantitatives s'ha dut a terme un breu treball de camp, amb la intenció de donar un matís qualitatiu a l'informe. Les informacions obtingudes provenen de la veu directa de l'objecte d'estudi. El treball de camp ha estat organitzat al voltant de dos instruments metodològics:[7]

Qüestionari i grups de discussió amb alumnes de 15 anys de dos escoles de la província de Barcelona. Les escoles escollides han estat una pública (IES Besos de Barcelona) i una privada concertada (Avet Roig de Sant Celoni). Els nois entrevistats de la primera escola pertanyen a famílies de classe treballadora (de llengua materna preferentment castellana) i els de la segona a famílies de classe mitjana (de llengua materna preferentment catalana).

Entrevistes semidirigides a informants clau: persones que, per la seva activitat professional, tenen un coneixement directe sobre els joves i les seves pautes de consum cultural. S'ha entrevistat al menys una persona per cadascun dels àmbits. Pel consum corporal, l'informant ha estat un tatuador i *piercer* de Barcelona. Pel consum musical s'han fet dues entrevistes, una a un treballador d'una botiga de música i l'altre a un soci d'una distribuïdora de música independent, que treballa en un circuit no comercial. Pel consum del temps del lleure, s'ha realitzat una entrevista al d.j de les sessions de tarda d'una discoteca de Terrassa i l'altre a un promotor de concerts de música "alternativa". Finalment pel consum digital, s'ha entrevistat un tècnic d'una empresa que crea i produeix videojocs.

[7] El noms dels nois i noies que apareixen en l'informe son pseudònims.

1.3. ESTRUCTURA DE L'INFORME

Per sistematitzar l'anàlisi, hem ordenat les dades a partir de cinc microconceptes que poden servir per dibuixar el panorama del consum cultural dels adolescents i joves. Cadascun d'aquests microconceptes hauran de ser creuats, quan això sigui possible, amb els factors de diferenciació interna esmentats abans (edat, gènere, classe, etnicitat i territori). Donat que la diversitat interna del món infantil i juvenil és un pressupòsit central en la recerca, no pretenem doncs crear fronteres artificials, sinó només dotar-nos d'un mapa conceptual que ens ajudi a orientar-nos en un territori tan complex com el del consum cultural:

Cultura material. Conjunt de béns que configuren els mitjans d'informació, de comunicació i d'entreteniment utilitzats pels adolescents i pels joves per a relacionar-se entre ells i amb la societat. Codis que orienten el consum de mitjans de comunicació i expressió artística.

Cultura corporal. Conjunt d'elements materials (corporals o extracorporals) i immaterials (lingüístics o simbòlics) que serveixen els adolescents i joves per presentar-se en públic. Codis que orienten la comunicació verbal i no verbal del propi cos amb l'entorn.

Cultura de lleure. Conjunt d'activitats col·lectives, ubicades en espais d'oci o en espais intersticials de la vida institucional, mitjançant les quals els adolescents i els joves omplen el seu temps lliure de sentits i significats compartits. Codis que orienten les activitats que es desenvolupen en el temps lliure.

Cultura musical. Conjunt de repertoris sonors (rítmics, verbals, instrumentals, relacionals) que configuren el consum musical dels adolescents i dels joves, en el qual es basen les identitats musicals específiques. Codis que orienten el gust musical dels joves.

Cultura digital. Conjunt d'instruments, llenguatges i pràctiques socials que faciliten la connexió dels adolescents i dels joves amb les noves tecnologies. Codis que orienten la interacció amb les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

ESQUEMA 2. MICROCONCEPTES I SISTEMA D'INDICADORS

1. CULTURA MATERIAL	Codis que orienten el consum de mitjans de comunicació i expressió artística	a) Cultura audiovisual b) Cultura escrita c) Cultura artística	Hàbit d'assistència al cinema, segons grup d'edat, sexe i nivell d'estudis Audiència de revistes, segons grup d'edat, sexe i nivell d'ingressos Despesa pública en cultura d'Ajuntament, Diputació i Generalitat
2. CULTURA CORPORAL	Codis que orienten la comunicació verbal i no verbal del propi cos amb l'entorn.	a) Aspectes estètics b) Aspectes socials c) Aspectes lingüístics	Percentatge de dones que no usen cap producte de bellesa, segons grup d'edat, nivell d'estudis i nivell d'ingressos Percentatge de joves que parlen català
3. CULTURA DE LLEURE	Codis que orienten les activitats que es desenvolupen en el temps lliure	a) Activitats de lleure b) Estils de lleure c) La nit	Activitats principals realitzades dins i fora de la llar, segons grups d'edat Tipus d'ctivitats realitzades pels joves els dies feiners i els caps de setmana Freqüència amb que els joves van a la discoteca i de copes
4. CULTURA MUSICAL	Codis que orienten el gust i el consum musical dels joves	a) Gust musical b) Consum musical	Gènere musical predilecte, segons grup d'edat i sexe Activitats relacionades amb el consum musical, segons grup d'edat
5. CULTURA DIGITAL	Codis que orienten la interacció amb les noves tecnologies de la informació i la comunicació	a) Internet b) Ordinadors c) Telèfons mòbils	Accessibilitat a Internet, segons grup d'edat, sexe i nivell d'ingressos Percentatge de llars amb ordinador, segons nivell d'ingressos Població amb telèfon mòbil, segons grup d'edat, sexe i nivell d'ingressos

2. INFORME

2.1. CULTURA MATERIAL

Els joves comuniquen entre ells i amb la societat per diferents vies d'informació. Miren allò que la societat de consum els ofereix i al mateix temps creen els seus canals de comunicació personals i els artefactes culturals corresponents, des dels llibres als fanzines, des d'escoltar música a "crear-la", des de navegar per la xarxa d'internet a construir les seves pàgines webs. Aquest conjunt d'elements es troben enmig d'un doble procés. D'una banda diferents estaments, tant educatius com del mercat, intenten canalitzar el consum cap els objectes que preparen per als joves, i d'altra banda els "consumidors" construeixen productes i sentits propis, conformant la part més personal i original del que definim com a cultura material. Les possibilitades descriptives són moltes i la nostra selecció, necessàriament restrictiva, es fonamenta més en les dades disponibles que no pas en una tria exhaustiva. Per això ens centrem en els artefactes de la cultura audiovisual (cinema i televisió), de la cultura escrita (revistes i fanzines) i de la cultura artística (museus i espectacles).

2.1.1. CULTURA AUDIOVISUAL

Els menors d'edat consumeixen diferents béns audiovisuals durant el seu temps lliure, però en destaca un; la televisió. A través de l'*Estudio General de Medios* (EGM) disposem de dades a nivell d'Espanya prou interessants. En primer lloc, ens fixarem en el consum de televisió a partir dels percentatges de població que, durant els dies feiners, mira la televisió (taules E1 i E2). Els percentatges totals d'audiència televisiva diària són bastant homogenis entre els diferents grups d'edat; entre els diferents sectors etaris, els nivells d'audiència oscil·laven entre el 61,1 i el 68,4%. En general, els majors de 22 anys miren molta més televisió diàriament que no pas els joves de 14 a 22. Des dels 14 fins els 22 anys es veu progressivament menys televisió, sobretot en el cas dels nois (les

noies en canvi incrementen la proporció de televidents en el grup d'edat dels 20 als 22 anys). L'únic grup que és diferencia especialment dels altres és el de les persones entre 35-55 anys sense fills, que mostra un consum sensiblement menor. En qualsevol cas, els alts percentatges de consumidors entre els diferents grups no significa que tothom consumeixi televisió de la mateixa manera. Així, hi ha diferències importants entre homes i dones: hi ha cadenes amb més audiència masculina (Canal Plus i La 2), d'altres amb més audiència femenina (TVE1, Tele 5) i finalment d'altres de més "andròginies". En relació als grups d'edat, això canvia. Aquesta diversitat d'audiències segons sexe i grups d'edat també la trobem, més accentuada encara, segons el nivell d'ingressos familiars. A més nivell d'ingressos (i també nivell d'estudis), menys se sol mirar la televisió. En algunes cadenes aquesta dinàmica s'accentua (TVE1, Tele 5) i d'altres, en canvi, són més del gust de les famílies amb més nivell d'ingressos (Plus, Autonòmiques i altres TV). Antena 3 és, en aquest sentit, neutra. Entre els joves aquestes diferències segons estatus econòmic també existeixen, però estan menys accentuades. D'altra banda, veiem com hi ha canals amb audiència jove, com el Canal Plus o Antena 3, i d'altres amb audiència de vells o d'adults, com TVE1, La 2 o les autonòmiques.

Totes aquestes dades mostren com, a banda de mirar o no la televisió, hi ha diferències importants en relació a què es mira concretament. Si enlloc de cadenes miréssim programes, les diferències segurament encara serien més marcades. Veiem com el nivell d'ingressos familiar (i passa el mateix mirant diferents nivells d'estudis del sustentador principal), el sexe i l'edat són elements que marquen diferències importants a l'hora de veure unes cadenes o altres. En general, la televisió és un fenomen massiu que arriba a tothom, però no ho fa de la mateixa manera. Pot semblar que sigui un mitjà homogeni que afecta a tots per igual, però si ens ho mirem detingudament podem observar que hi ha pautes diferents segons les característiques de cadascú, i que aquestes pautes segueixen en part estructures social d'edat, sexe i posició socio-econòmica.

FIGURA 1. ASSISTÈNCIA AL CINEMA ALMENYS 1 VEGADA AL MES, SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE, I NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000

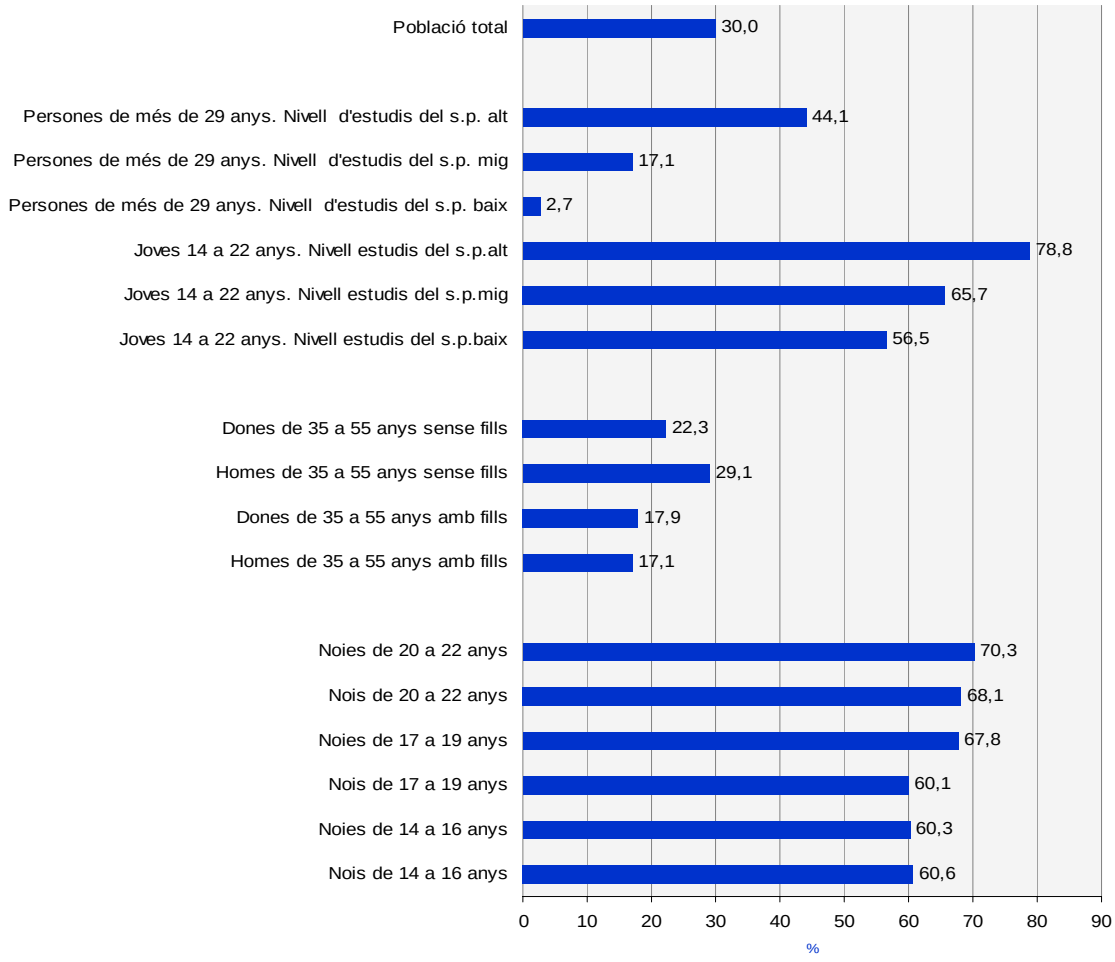

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

Dirigim l'atenció ara a una altra forma de consum cultural, el cinema. En primer lloc, fem una burda divisió entre l'oferta (i el seu consum) a Barcelona de sales amb pel·lícules subtitulades, associades a un tipus de consum més o menys «distingit» i l'oferta de sales doblades, que s'associen a una oferta més «comercial». Aquesta distinció és enganyosa i molt poc precisa, però és única categorització de què disposem. A la taula E3 veiem que en aforament, l'oferta subtitulada representa quasi un 14%, mentre que en pel·lícules (sense comptar les de l'Imax) s'apropa al 10% del total i en

espectadors representa poc més del 5% del total. Sorprèn, en aquest sentit, que la sala Imax tingui ella sola, amb un aforament i nombre de pel·lícules inferior en 10 vegades a totes les sales subtitulades juntes, més del doble d'espectadors.

Tenim informació en relació a l'hàbit d'assistència al cinema en general, a Espanya, segons origen social, edats i sexes (taules E4 i E5). Entre els joves de 14 a 22 anys, hi ha més homes que no hi van mai (entre el 9,8 i el 12,3%, segons els grup d'edat) que no pas dones (entre el 7,3 i el 8,7%). Amb l'edat, entre els 14 i els 22 anys, augmenta lleugerament el número dels que hi van com a mínim una vegada l'any, i de forma una mica més marcada els que hi van sovint. Aquestes dades prenen rellevància si pensem que del total de la població, joves inclosos, el 48,9% no va mai al cinema. Això ens fa veure la importància i influència d'aquest sector de la població en l'estructura actual del mercat cinematogràfic. D'altra banda, a més de l'edat s'accentuen les diferències en la freqüència d'assistència al cinema segons el nivell d'estudis del sustentador principal de la família i segons els ingressos familiars. Entre els joves les diferències van del 84% que van al cinema alguna vegada l'any quan el nivell d'estudis del sustentador principal és de primer grau o menor, al 97,6% quan és de tercer grau. Entre els majors de 30 anys, el salt percentual va del 9,5% al 74,5%, una diferència abismal.

Pel que fa al pes del públic infantil i adolescent, l'única dada aproximativa que podem oferir és la dels espectadors de pel·lícules de dibuixos animats i les dirigides a adolescents, que si bé són vistes per molts majors d'edat, tenen com a objectiu principal, a nivell d'audiència, els adolescents i joves. Segons les dades de la taula E6, aquestes pel·lícules atrauen al voltant del 10% dels espectadors de les 38 pel·lícules més vistes. Amb tot, cal tenir present que el públic adolescent consumeix altres pel·lícules que, sense anar dirigides a ells en exclusiva, encaixen perfectament amb el gust d'aquest sector; és el cas de films com *Star Wars*, *Matrix*, *The Mummy*, o *The Blair Witch Project*, entre d'altres.

En relació a aquesta temàtica, les entrevistes realitzades a adolescents, nois i noies comenten que el cinema és un espai preferent en el consum juvenil. En general, al

cinema no només s'hi va amb la finalitat de mirar una pel·lícula, sinó també com a lloc de trobada. Els nois i noies expliquen que la raó principal per anar al cinema no és tant mirar una pel·lícula, sinó *"fer alguna cosa amb els amics"* i també "*Vaig el cine, alguna vegada també a casa d'un amic a veure una peli*" (Joan). En els macro-centres comercials que en els últims anys s'estan construint a Barcelona i província, tenen força importància les "multi sales" de cinema, on els més joves hi van especialment el cap de setmana.

Els joves ens han donat informacions interessants relatives a la televisió i els programes que miren o els que els agradaria mirar en la pantalla. Com ja s'ha pogut observar anteriorment, hi ha canals amb un públic més o menys diferenciat per sexe, cosa que s'accentua pel que fa als programes concrets que veuen. Totes les noies entrevistades han explicat que els hi agraden les series i principalment aquelles on els protagonistes són adolescents com elles.

> Maria: A la tele miro algunas series como 'Al salir de clase' o 'Sabrina', si.....también el martes por la noche miro 'Compañeros'.
>
> Olga: M'agraden les series que parlen de joves, com...'Compañeros'.

Les transmissions dirigides als adolescents, aleshores, semblen tenir com a públic principalment el sector femení. Les noies busquen com una mena d'identificació amb els personatges, miren allò que els hi recorda a les seves experiències reals: l'escola, els companys i la interacció amb aquests. Una de les entrevistades troba a faltar en la "seva" realitat l'amistat entre sexes, el poder sortir i fer coses amb una colla d'amics mixta com passa en les series de la televisió.

> Maria: Me lo paso mejor en el pueblo, los amigos de allá salen más y además salimos todos juntos, chicos y chicas.....como en la tele..... en Barcelona los chicos no quieren salir con nosotras.

Els gustos masculins es dirigeixen en una altra direcció: els nois miren pel·lícules d'acció: "*Me gusta Steven Segal, les pelis de acción...de estas americanas*" (Jose). Les altres possibilitats anomenades han estat els films d'aventura, els documentals d'animals o programes relacionats amb el món de l'ordinador i dels vídeojocs.

2.1.2. CULTURA ESCRITA

FIGURA 2. AUDIÈNCIA DE DIFERENTS TIPUS DE REVISTES, SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000

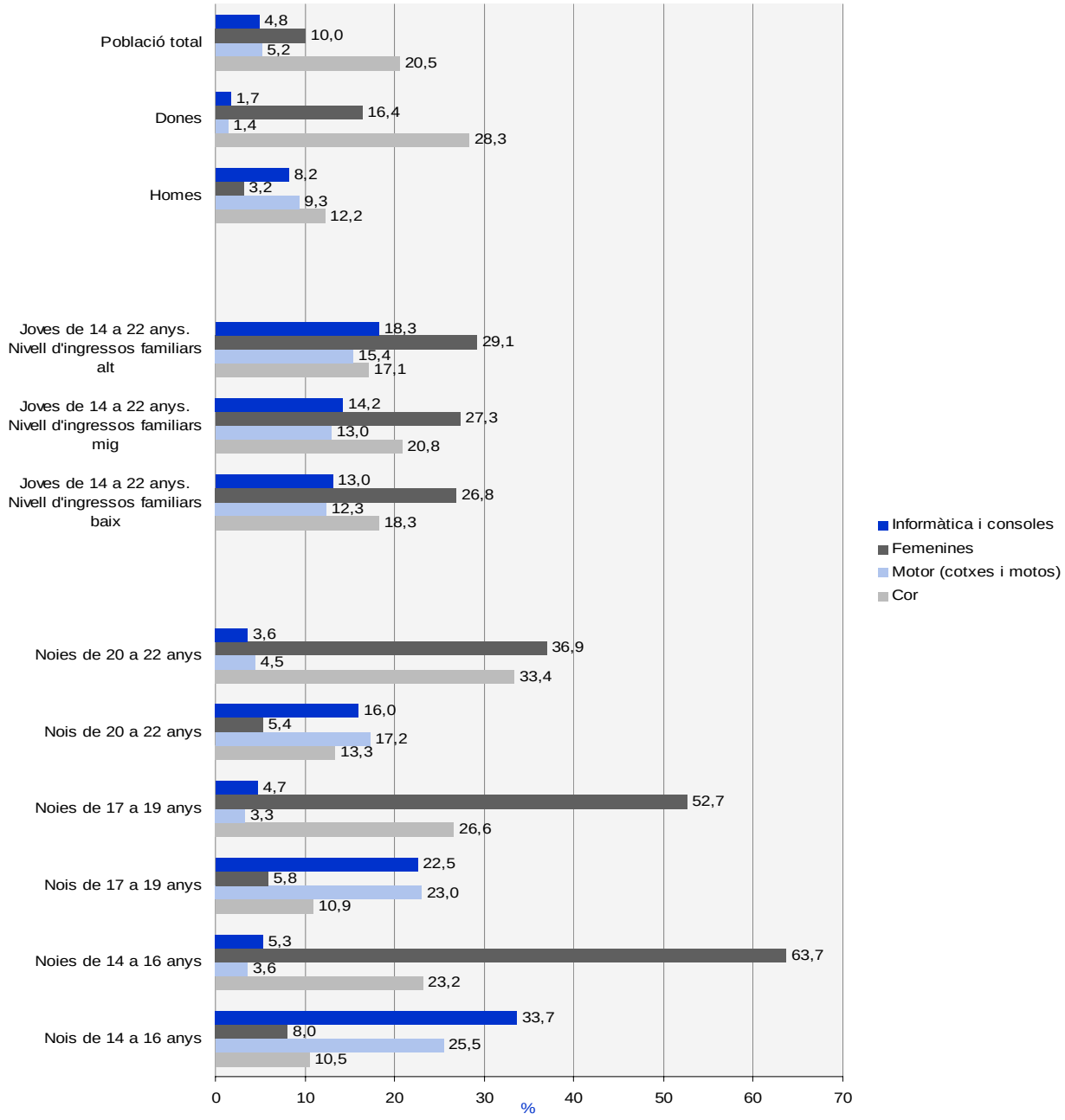

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Encuesta General de Medios.*

Pel que fa a les revistes, tenim dades de difusió de la OJD dels tipus de revistes que hem considerat més populars entre els adolescents (taula E7). No són dades de totes les revistes que hi ha al mercat, però ens permeten fer-nos una idea del pes que té cada tipus

de revistes. Tenint clar que les tirades són nacionals, és interessant veure com les revistes per a noies adolescents tenen una difusió enorme, superior als 100.000 còpies venudes, només igualada per una revista d'ordinadors, *Computer Hoy*. Si ho mirem per temàtiques, en canvi, veiem com les d'ordinadors i de videojocs són les que atrauen més compradors. Si enlloc de les revistes venudes (OJD) n'analitzem el consum (EGM), tenim dades per al conjunt de l'Estat que dibuixen la situació en relació als grups d'edat i el sexe (taules E8 i E9). Això ens permet veure que hi ha revistes molt masculines (automòbils, motocicletes, consoles, informàtica, ciclisme, i bàsquet) i d'altres molt femenines (revistes del cor, revistes femenines i femenines juvenils). Per edats, les revistes amb major audiència entre els adolescents i joves (14 a 22 anys) són les de la categoria "femenines juvenils" (54,9% entre les noies de 14-16, només 16,6% entre les de 20-22 i 7% en el total de les dones, joves incloses), les de motocicletes i les de consoles, totes elles amb més difusió en la franja 14-16 anys que les posteriors. Pràcticament totes les revistes, això no obstant, tenen més audiència entre els menors de 22 anys que en la resta de la població, amb l'única excepció de les revistes del cor, que es manté estable des dels 20 anys. Si analitzem les dades segons els ingressos familiars dels entrevistats, veiem tendències clares. Així, les revistes d'automòbils, les femenines, les d'informàtica o les de ciclisme tenen més difusió entre els joves de famílies amb més ingressos, mentre que la tendència no és gens nítida en d'altres casos, i en el cas de les revistes femenines joves fins i tot s'inverteix.

El treball de camp ha confirmat que les revistes són les publicacions més apreciades. En aquest camp també hi ha possibilitats per poder triar i es presenten una altre vegada les diferències de sexe. Les "lectures" femenines es dirigeixen cap a articles com:

> Maria: Me gusta "Super Pop" "Bravo", porque hablan de cantantes famosos, de la series "Al salir de clase" .....a veces tienen un tipo de test sobre el amor, la amistad....
>
> Olga: Què llegim? Revistes que parlen de música, "Super Pop" i la "Vale" , també parlen de les series de la tele.

Els interessos masculins són més heterogenis, i van des dels còmics o les revistes humorístiques com "El Jueves" fins a revistes de música, com "Rock Show", o de jocs per a ordinador i consola:

> Joan: Llegeixo algunes coses per la consola, on t'expliquen trucs i jocs.

En el món juvenil circulen també altres menes de publicacions però que no es poden adquirir en punts de distribucions oficials: els "fanzine". La paraula, avui d'ús quotidià a nivell internacional, deriva del terme anglès "fan magazine" i va néixer a l'Anglaterra dels anys seixanta. La seva finalitat és la de fer circular informacions relatives a estils musicals particulars o a cultures juvenils específiques, com les de les anomenades "tribus urbanes". L'adquisició generalment és gratuïta i la difusió passa per canals "alternatius": es poden trobar en els estands amb "merchandising", en concerts lligats al tipus de música que està protagonitzada pel fanzine o per la subcultura corresponent. Catalunya és un terreny fèrtil per a la creació d'aquesta premsa "alternativa"; per esmentar algun nom podem citar el barceloní "FBI" que, després de més de deu anys d'impressió, segueix informant els amants de la música jamaicana (Ska, Early Reagge, Calypso) amb una periodicitat mensual. Molts d'aquests fanzines, amb l'avenç de les noves tecnologies, s'han informatitzat i estan substituint, o simplement acompanyant, el paper amb el format digital. En la xarxa es poden trobar portals totalment dedicats a la divulgació de notícies relatives a aquests móns subculturals en els quals el consum d'objectes es torna "simbòlic" i "espectacular".

2.1.3. CULTURA ARTÍSTICA

A nivell de museus, visites culturals i similars, és difícil obtenir dades específiques dels menors d'edat. Sí podem saber, això no obstant, el nombre d'alumnes de Barcelona que han fet visites a través del Programa d'Activitats Escolars, que inclou museus, obres de teatre, visites culturals, etc.(taula E10). El curs 1998/99 van ser 1.221.744 les visites d'alumnes que van acudir de forma més o menys obligada a través de l'escola. Aquest és un consum que podríem denominar «obligat», ja que està mediatitzat per l'escola. Això és important tenir-ho molt present, ja que sovint és un tipus de consum cultural a què molts alumnes no accedeixen a través de l'oci familiar. En relació als museus, per exemple, cal tenir present una dada important: el 53,7% de la població barcelonina no va mai als museus, i només un 42,8% recorda més de dos museus espontàniament (taula E11). Aquestes dues dades mostren fins a quin punt la visita a museus és una dedicació minoritària, aliena a la majoria de la població.

En el cas del teatre, tenim informació sobre les sales alternatives, els percentatges de les quals són majors al 5-10% d'audiència que hem vist que hem vist que tenen les sales de cinema en versió subtitulada respecte el total. Aquests indicadors són, òbviament, molt aproximatius i perillosos, ja que estem jugant amb valoracions i assumpcions molt generals (taula E12).

TAULA 1. DESPESA PÚBLICA EN CULTURA EN ELS PRESSUPOSTOS DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA, DIPUTACIÓ DE BARCELONA I GENERALITAT DE CATALUNYA. XIFRES EN MILERS D'EUROS. 1999 I VARIACIÓ PERCENTUAL RESPECTE 1998

Institució	Pressupost general 1999	Variació 99/98	Pressupost cultura 1999	Variació 99/98	% del pressupost de Cultura
Ajuntament de Barcelona (1) (2) (3)	1.427.097,21	7	67.084,45	-6,7	4,7
Diputació de Barcelona (4)	455.567,18	11	31.751,96	15	7
Generalitat de Catalunya (5)	11.487.968,40	8,1	185.066,03	7,5	1,6

Notes: (1) al pressupost del 99 no hi figura la transferència del contracte programa de transports (114,19 milions d'euros aproximadament). Per efectuar una comparativa homogènia s'ha descomptat també aquesta quantitat de l'any 98. (2) Comprèn el pressupost de l'Institut de Cultura i el dels districtes per a temes culturals. (3) El decreixement del pressupost del 99 ve donat per la disminució significativa del capítol d'inversions i el de transferències de capital per la finalització de diferents equipaments culturals de la ciutat. (4) Pressupost de l'Àrea de Cultura. (5) Pressupost del Departament de Cultura.

Font: Elaboració CIIMU a partir de Servei d'Informació de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona

La despesa en el terreny cultural difereix segons quina sigui l'Administració Pública que prenem com a referència. La Generalitat és l'Administració infraestatal que més gasta, en termes absoluts, en cultura, però també és la que, proporcionalment als seus recursos, menys capital destina al terreny cultural. L'Ajuntament de Barcelona té una despesa en cultura que triplica, en termes relatius, la de la Generalitat. Sembla ser, per tant, un camp d'inversió que es prioritza més en aquesta administració local. Amb tot, l'entitat que menys gasta en termes absoluts però que en canvi més aboca, en relació a les seves capacitats pressupostàries, en Cultura, és la Diputació. Les diferències en la destinació pressupostària són molt notables i responen a l'àmbit i la lògica d'intervenció

de cadascuna de les tres administracions. La Generalitat, l'any 1999, gasta el 1,6% del seu pressupost en el terreny de la Cultura. L'ajuntament de Barcelona, el 4,7%, i la Diputació, el 7%.

Tan important com saber la despesa de les diferents institucions en cultura és copsar quines són les àrees de dedicació pressupostària en Cultura que es prioritzen. A tall d'exemple, una mirada a les subvencions atorgades per l'Ajuntament de Barcelona (taules E13 i E14) posa de manifest com bona part de la destinació pressupostària té com a receptors camps culturals relacionats amb l'Alta Cultura (les belles arts). Certament, hi ha manifestacions artístiques i culturals que són molt més febles davant del mercat, o fins i tot que sorgeixen gràcies a la força del mercat, però és obvi que bona part de les subvencions es destinen a formes artístiques i culturals que no responen al gust massiu, ni a noves formes avantguardistes properes al gust juvenil. És possible que aquestes manifestacions siguin tingudes en compte per l'Ajuntament des d'altres partides del pressupost en cultura, no des de les subvencions de l'Institut de Cultura. Per contra, crida l'atenció el pressupost que, en comparació, l'Ajuntament destina a un projecte pels joves com és el *Barcelona Bona Nit*, on hi participen, de forma activa, més de 300 entitats el 1999, i com a participants, al voltant de 50.000 persones (taules E15 i E16).

Quadre resum

- Hi ha més menors que van al teatre o a museus que no pas adults, perquè moltes visites se solen fer des de l'escola.
- Tant adults com menors són, en termes generals, grans consumidors de televisió, però els menors la miren menys estona.
- Els adolescents van molt més al cinema que la resta de la població. Entre la població general es detecten grans diferències en la freqüència d'assistència al cinema segons el nivell d'estudis: són les persones que pertanyen a nuclis familiars on el sustentador principal té un major nivell acadèmic les que més van al cinema. En canvi, entre els adolescents el comportament és molt més homogeni: tots ells van al cinema tant o més que els adults amb un sustentador principal amb major estatus acadèmic (estudis universitaris).
- Els adolescents consumeixen més revistes que els adults, però les principals diferències en la tipologia de consum no s'estableixen entre adolescents i adults, sinó entre persones de sexe masculí i femení. Els nois prefereixen les revistes sobre vehicles a motor, ordinadors o jocs digitals, i les noies prefereixen les revistes anomenades "femenines".
- Les inversions en cultura infantil i juvenil de les diferents administracions públiques semblen orientades cap a aquelles manifestacions culturals tradicionalment associades amb les formes artístiques de l'*alta cultura* (teatre, música clàssica, etc.) o bé a formes d'oci instructives (museus, per exemple).

2.2. CULTURA CORPORAL

L'individu intercanvia informacions amb la societat a través del cos, que esdevé el límit entre la persona i el món. És a la llum d'aquest concepte, del cos com a lloc d'expressió, que parlarem de la importància de la cultura corporal en la construcció de les identitats juvenils. Podem diferenciar, en aquest sentit, dos formes de modelació: l'estètica i l'ètica. La *modelació estètica* és aquella mitjançant la qual es persegueix una autopresentació el més pròxima possible als cànons de bellesa hegemònics, bé a la societat, bé als subespais culturals de pertinença. La *modelació ètica*, en canvi, persegueix fer una autopresentació de l'adscripció a estils de vida o corrents ideològics amb usos simbòlics propis. En molts casos, la modelació estètica i l'ètica són una; de fet, podríem considerar que la modelació estètica és una representació possible de modelació ètica, o que cada modelació ètica té una dimensió estètica per aquells que

l'assumeixen. Malgrat això, hi ha cultures corporals on s'hi prioritza la recerca d'un ideal de distinció estètica, mentre que en d'altres allò que es prioritza és un ideal de distinció ètica. És en la joventut on, des de fa unes dècades, s'hi troben algunes de les manifestacions més radicals, novedoses i atrevides de cultura corporal. Els indicadors emprats en aquest apartat són la cura de la imatge a través de la utilització de productes de bellesa i d'altres pràctiques (aspectes estètics); la vestimenta i certes formes radicals de transformació del cos -piercing i tatuatge- (aspectes socials); i els usos lingüístics com a forma de comunicació corporal tant instrumental com simbòlica (aspectes lingüístics).

2.2.1. ASPECTES ESTÈTICS

Certes pràctiques socials relatives a la cultura corporal de modelació estètica adscrita als cànons de bellesa hegemònica tenen un major impacte sobre les dones que sobre els homes (taules E17 a E19). Les dones realitzen més activitats per ser i per mantenir-se atractives que no pas els homes. Entre adolescents i joves passa exactament el mateix. Entre els homes, els més joves van tant a instituts de bellesa com els adults, però en canvi no vigilen tant aspectes relatius a la nutrició. Que entre els adults, tant homes com dones, aquestes pràctiques estiguin tant o més esteses que entre els més joves té a veure, bàsicament, amb el fet que un dels preceptes claus de la bellesa corporal dominant és el manteniment d'un aspecte juvenil, quelcom que els joves tenen *per se*. Les diferències en els usos entre persones amb diferents nivells d'ingressos familiars o amb diferents nivells educatius familiars no són significatives, dada que ja és prou significativa en ella mateixa.

FIGURA 3. PERCENTATGE DE DONES QUE NO USEN CAP PRODUCTE DE BELLESA SEGONS GRUPS D'EDAT, NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000

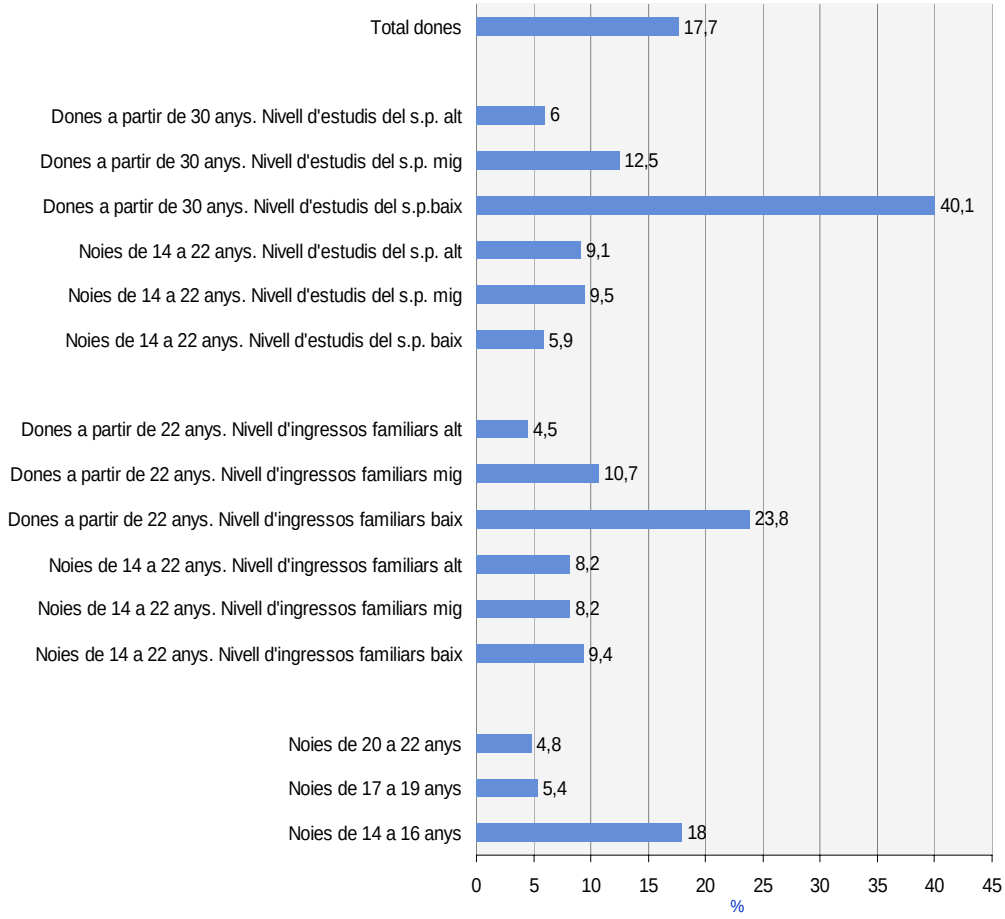

.

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios.*

Pel que fa als productes de bellesa, l'extensió del seu consum entre les dones és considerable, com queda reflectit a les dades de l'*Encuesta General de Medios* (taules E20 a E22). Algun dels productes, com el rimmel, és utilitzat per gairebé 3 de cada 4 noies joves entre 17 i 22 anys, i d'altres, com la barra de llavis, per tres 3 de cada 4 dones adultes d'entre 35 i 55 anys. En el grup de les noies d'entre 14 i 16 anys, 4 de cada 5 noies ja utilitzen algun d'aquests productes, entre les dones adultes (35 a 55 anys) ho fan 9 de cada deu, i entre les joves (17 a 22 anys) 19 de cada 20. Molts dels productes són consumits de forma molt més estesa per les joves d'entre 17 i 22 anys que per les dones adultes d'entre 35 i 55 anys; llet netejadora, body milk, cremes de color,

polvos per la cara, ombra d'ulls, rimmel, o perfum. Els únics productes on l'ús per part de les dones adultes és més freqüent són la barra de llavis (potser el producte de bellesa més clàssic) i els productes que intenten neutralitzar els efectes del pas del temps en la pell; la crema anti-arrugues o la crema de contorn d'ulls.

L'ús diferencial d'aquests productes segons el nivell d'ingressos familiar dóna un resultat molt interessant, perquè mentre que entre les dones adultes les diferències són molt accentuades en els consums de manera que a més ingressos s'incrementa el consum, entre les noies aquesta tendència és molt menys accentuada. Si bé és cert que, en termes generals, les noies amb més poder adquisitiu tendeixen a consumir més, les diferències són molt menors que en el cas de les dones adultes, i en alguns productes, com l'ombra d'ulls, la barra de llavis o la laca d'ungles, fins i tot s'inverteix la tendència. Aquests productes es caracteritzen per la seva aparatositat i per l'evidència del seu ús, i se'ls posen en major proporció les noies d'estatus socioeconòmic més baix. Les diferències segons el nivell cultural familiar segueixen exactament la mateixa lògica. Entre les dones adultes, són productes que s'usen molt més quan major és el nivell d'estudis del sustentador principal, i només amb certs productes, com la laca d'ungles o la barra de llavis, les coses s'igualen una mica (sobretot a partir d'un cert nivell adquisitiu mínim). En canvi, en les joves, aquesta tendència s'iguala, i hi ha força productes més usats per les noies de baix capital cultural familiar que per les altres; apareix novament la barra de llavis, la laca d'ungles i l'ombra d'ulls, i també ho veiem amb el rimmel o el perfum.

Cal comentar, abans d'entrar en el següent apartat, que la manca d'indicadors estadístics sobre aspectes estètics masculins no s'han d'interpretar com una manca d'interès de nois i homes per aquestes qüestions, sinó com la dificultat d'aïllar indicadors inequívocament catalogables com a modelació estètica masculina.

2.2.2. ASPECTES SOCIALS

L'expressió corporal més emblemàtica entre els adolescents és segurament l'estil estètic, que inclou les vestimentes i els pentinats. L'estil de vestir, la roba que es tria dins l'oferta del mercat, ens dóna informacions força importants sobre la forma en la qual els joves intenten construir les seves identitats. Principalment hem distingit dos blocs contraposats en aquesta elecció: hi ha qui es posa alguna peça de roba per identificar-se amb un grup i diversificar-se de l'altre, i qui es vesteix més seguint la moda que donant-li un sentit simbòlic. Per alguns dels entrevistats, per exemple, la característica principal que ha de tenir la roba que es posen és la comoditat.

> Jordi: Tampoc tinc un estil radical, vaig canviant, barrejo ... una mica per aquí ... una mica per allà.
>
> Joan: La roba que em poso ha de ser còmoda, m'agrada qualsevol cosa que sigui còmoda.

La vestimenta esportiva sembla ser la preferida, especialment pels joves de sexe masculí: "*Me compro chandals, negros o blancos... es lo que más me gusta"* (Jose). Les noies demostren tenir també força clar que és allò que els agrada i allò que no es posarien mai.

> Maria: Me gusta la ropa estrecha, camisetas ajustadas, pantalones acampanados ... no me gusta la ropa ancha, las camisetas largas.

Les idees de la Maria, estudiant de l'IES Besòs, coincidien amb les de dos alumnes de l'altre escola, l'Avet Roig de Sant Celoni, que expliquen:

> Olga: A mi m'agrada la roba arrapada, pantalons acampanats.
>
> Marta: Jo estic d'acord amb l'Olga., m'agrada molt la roba de licra.
>
> Olga: .Què no em posaria mai ... la roba ampla ... la que es posen ... com es diu?
>
> Marta: ... els Skaters.

El diàleg reportat abans demostra com hi ha gustos homogenis entre els adolescents que trenquen, ja sigui les barreres de classe, ja sigui les territorials i que la manera en les quals trien un determinat estil passa pels mateixos canals d'informació i de transmissió.

> Maria: Para elegir la ropa yo me fijo en las revistas, pero más en mi prima que es más grande que yo y en las amigas, nos vestimos distintas pero con el mismo gusto.
>
> Marta: Jo em fixo en les amigues, les noies més grans...o també en les noies de la tele.

Segurament la manifestació més visible d'estil juvenil la trobem en les anomenades "subcultures juvenils", que des de els anys seixanta han estat un centre d'interès per les ciències socials. La construcció de l'estil d'una subcultura, i per tant la construcció d'una identitat que s'oposa als dictàmens de la cultura hegemònica, passa per diferents processos a través dels quals els joves s'apropien i transformen objectes d'ús quotidià, donant-los un nou sentit i valor: les samarretes Fred Perry pels Skinheads, la "cresta" com a pentinat pels Punks i els Scooters pels Mods. La presència a Catalunya de membres de cultures juvenils espectaculars és un fet remarcable i hi ha fonts que demostren que els adolescents s'apropen cada vegada amb menys edat a aquesta elecció radical.

> Carles: L'altre dia vaig veure un Skin que tenia dotze anys, cabell curt, Fred Perry, el vaig veure i ... era petit ... li vaig demanar l'edat.

Una noia que forma part del moviment Skinhead antifeixista i arrelat a la extrema esquerra, explica com va començar a formar part d'aquest moviment, i dóna molt d'èmfasi a l'aprenentatge estètic:

> Neus: Al principi em fixava molt en què es posaven les altres noies ... clar ... tu ... acabes de començar i no saps bé de què va la cosa... Jo mirava què es posaven i com s'ho posaven ... ara ja és diferent, tinc el meu estil!

La Neus llavors no es posava el que li agradava més i que li quedava millor sinó allò que es posaven les altres noies. La construcció de la seva identitat ha passat per un procés d'identificació amb l'estètica arrelada del grup, a través dels trets de la imatge, més que per continguts ideològics. Aquests grups i les seves maneres de definir la

identitat no volen i no poden ser representatius de tota una generació. La majoria dels joves trien una roba d'aparença menys espectacular, però les eleccions poden ser igualment simbòliques i creatives. Un altre element que cal subratllar és com la cura de la vestimenta canvia d'intensitat segons el lloc i el moment del dia. Al matí per anar a l'escola el que es posen sembla ser molt "casual", mentre quan surten amb els amics ja demostren posar una mica més d'atenció que arriba a l'extrem quan van a la discoteca o a una festa.

> Joan: Pels matins i per les tardes canviem de roba, quan surts amb els amics t'arregles més"
>
> Olga: Al cole és igual com anem, la roba que porto a la disco és diferent ... para ir a la discoteca me pongo pantalones blancos y una falda a sobre ... aquí no aniria així.
>
> Marta: El dimarts vaig en xandall perquè és el dia de gimnàs, hi ha noies que es porten la roba per canviar-se, però a mi em sembla una tonteria. Però per anar a la disco sí que em miro, li demano la roba a ella [a la Olga].

Les marques semblen ser alguna cosa que no és fonamental en el moment de comprar una peça, encara que la "imatge" dels nens i les contestacions a successives preguntes contradeien les seves afirmacions.

> Entrevistadora: Teniu alguna marca particular que us agrada?
>
> Tothom: No!

Però després ja manifesten certs matisos:

> Olga: Home ... les bambes i coses d'aquestes.
>
> Marta: Jo porto roba de marca però també ...
>
> Joan: Jo he anat al Zara però també compro al mercadillo.

Les raons principals per aquestes eleccions es deuen principalment al preu i/o per trobar més fàcilment un acord amb els pares, que en definitiva son els que compren. Una altra expressió corporal que en els últims anys s'ha tornat molt més visible que abans és la pràctica del tatuar-se i de posar-se un piercing. Allò que era una manifestació de classe, de grups marginals i reduïts, avui ho usen un número significatiu de joves. Com passa

amb la roba, un mateix "objecte" pot ser explotat amb diferents finalitats i valors simbòlics; un piercing pot ser portat per manifestar una dissensió, o bé com la manera de tenir allò que té tothom. Un tatuador de Barcelona explica que:

> Raül: Una cosa es hacerse un piercing extremo para llamar la atención de la sociedad, una cosa es querer llamar la atención dentro de una moda o una corriente, los primeros quieren distinguirse, los segundos aparentar.

Dels ornaments corporals, el més practicat pels adolescents és segurament el piercing. El tatuatge està regulat per una normativa que prohibeix que un menor d'edat se'n pugui posar un sense el consentiment dels pares, i aquest és un obstacle que molts nois que volen dur algun tatuatge no poden superar fins fer els 18 anys.

> Raül: No se puede tatuar a un menor sin la autorización de los padres porque el tatuaje es definitivo, el piercing, en cambio, es una joya que se puede quitar y el agujero que deja no es muy visible.....

Els consumidors més nombrosos d'aquesta performance són els joves dels 14 anys fins els 25: "Con el piercing trabajamos principalmente con gente muy joven, de los 14 hasta los 25, pero los que se 'anillan' más son los de 16" (Raul). Pel que fa al sexe, els consumidors més actius són les noies "de todas las clases y de diferentes estilos". També es pot traçar un mapa del cos on hi ha llocs que podríem dir de preferència femenina o masculina; el melic i el nas és on els agradaria més portar un piercing a les primeres i la llengua i les celles als segons. Entre els joves entrevistats, tots de 15 anys, no n'havia cap que portés ni piercing ni tatuatge encara que la majoria van declarar sentir-se atrets per les dues pràctiques.

> Marta: Si la meva mare em digués que sí, em posaria un piercing a la llengua.....m'agrada, no és visible però es pot jugar amb ell.
>
> Xavi: Jo piercing no, però em faria un tatuatge a l'avantbraç, un diable crec.
>
> Olga: Jo tatuatge i piercing, una cosa petita a l'esquena...com un dofí.

La manera en què parlen dels seus desigs relatius al fet de tenir un tatuatge o un piercing manifesta com no són coses que s'han d'adquirir necessàriament; per la majoria dels

joves són ornaments estètics més que portarien sense donar-li un sentit especial. La Maria explica que està esperant els 18 anys, primer per posar-se un piercing i després per tatuar-se.

> Maria: Es que me gustan mucho, mi prima los lleva y también mis amigas, me gustaría llevarlo a mi también, cuando tenga 18 lo haré, antes el piercing en el ombligo y después un tatuaje, pequeñito ... un hada en la espalda"

Encara que són minoria, hi ha adolescents que ja s'apropen a aquestes arts amb més decisió i llavors el que canvia és l'actitud, les raons i la visibilitat.

> Raul: Hay "niños" que son más extremos, que tienen una estética más rebelde y se suelen hacer piercings más atrevidos, el estilo de vida no es una moda y quizás esta gente piense hacer con su cuerpo lo que le apetece, probar cosas nuevas sin establecer unas pautas. Hay gente jovencita que va por este camino, sí que hay rebeldía en esta edad.

Les joies es tornen més visibles i també més nombroses, un noi de 17 any diu :

> Roger: Em vaig posar el meu primer piercing fa un any a la cella, ara ja porto més, un a la llengua ... el més dolorós va ser el del mugró ... m'encanta afegir-me coses al cos i també ho faig perquè avui posar-se piercing està de moda i per mi no ho és, no vull semblar igual que els altres.

Un dibuix imprès a la pell pot també tenir una simbologia per qui el porta. La Gemma expressa així el seu desig de tatuar-se: "*un ying-yang que representa la lluita del bé i del mal, una mica el que passa en el món, no*?". Pel que correspon el tatuatge més "comercial", sembla que allò que crida més l'atenció als nois són els braçalets tribals i a les noies coses petites a l'esquena o al còccix. Creiem però que aquests petits ornaments no tenen un valor simbòlic fort i significatiu, com pot tenir el tatuar-se o posar-se un piercing fora dels mecanismes de la moda. Són elements atractius que estan fets per ser mostrats en determinades situacions, per lluir-los a la platja i al mateix temps poder-los oblidar quan el camí de la moda prengui un altre direcció (modelació estètica, no pas ètica).

2.2.3. ASPECTES LINGÜÍSTICS

Si la cultura corporal té molt de llenguatge que estableix fronteres de pertinença, distanciaments i proximitats entre les persones, és clar que els usos del llenguatge també tenen aquesta dimensió fronterera. Els infants, joves i adolescents tenen uns usos gramaticals i un llenguatge que sovint resulta gairebé indesxifrable pels adults, i que es caracteritza per la seva veloç mutabilitat. Però, més enllà de l'existència d'un(s) argot(s) juvenil(s), hi ha fronteres lingüístiques entre els joves que tenen a veure amb la seva adscripció de classe o de procedència territorial.

A Catalunya i a Barcelona, la disposició dels joves envers el català i el castellà és indicativa d'una divisió cultural, que en part s'origina, en part està simbolitzada, en la llengua. El coneixement del català entre els joves és força estès, si bé per a molts és una llengua que s'aprèn a l'escola, i per tant que no es domina amb la desimboltura de la llengua materna (taules E23 a E25). El 85% dels joves entre 15 i 29 anys llegeixen en català sense dificultats, prop del 50% l'escriu correctament, i el 75% el parla amb fluïdesa (el 40%, amb molta correcció). Segurament és aquest darrer 40% el que marca la barrera real entre la població que té el català com a llengua totalment interioritzada, i la que no. En els usos lingüístics quotidians, reflectits pormenoritzadament a la taula E26, sembla que el català té un ús més estès que el castellà. Un de cada 4 joves parlen tant català com castellà, el 30% parlen exclusivament o bé usen preferentment el castellà, i prop del 45% parlen preferentment o exclusivament en català. En part, el major ús del català ve motivat perquè un dels espais socials on els nens i joves passen una part més important del seu temps, les diferents institucions escolars, tendeixen a tenir com a llengua vehicular el català.

FIGURA 4. NIVELL D'ACORD DEL JOVES DE 15 A 29 ANYS AMB DIFERENTS AFIRMACIONS SOBRE LA LLENGUA

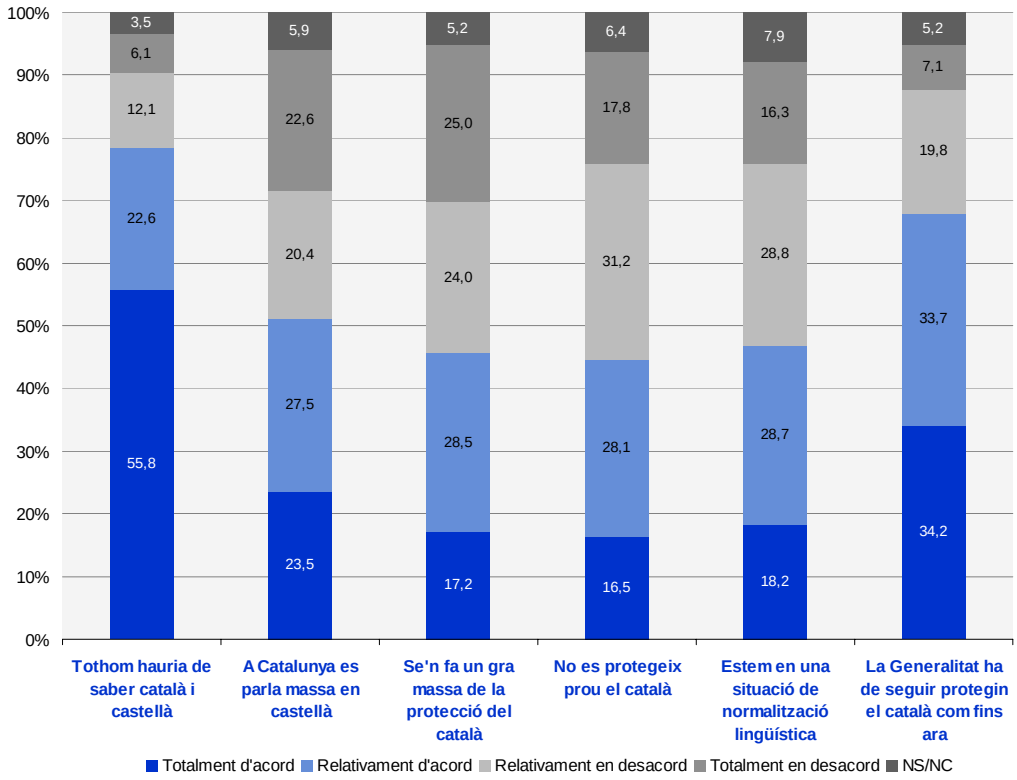

Font: Elaboració CIIMU a partir de *GABISE* (1999)

De les dades compilades a les taules E27 a E32 de l'annex de l'informe i sintetitzades a la gràfica precedent, podem concloure que un xic més de la meitat dels adolescents i joves veuen la relació entre les dues llengües oficials de Catalunya de forma poc o gens conflictiva, i que la implantació i protecció d'ambdues és raonable (categories relativament d'acord i relativament en desacord de les taules E28 a E32). En canvi, un percentatge superior al 40% llegeixen la relació entre el català i el castellà des d'una perspectiva més conflictivista, i consideren que la seva llengua es troba en una situació de marginació, sigui aquesta el català o el castellà. D'altra banda, cal destacar també que, sent com són taules referides a una qüestió amb clares connotacions polítiques, la proporció de joves que no responen és molt petit (al voltant del 5%). Les lectures poden ser diverses, però és una qüestió sobre la que tots els joves tenen quelcom a dir.

Quadre resum

Les dones tenen una major tendència a la *modelació estética* explícita del cos. Això no significa que els homes no es preocupin per la seva aparença, sinó que no fan tantes activitats que només puguin ser interpretades com a preocupació purament estètica. En comptes d'empolainar-se i anar a instituts de bellesa, els homes prefereixen fer esport (que a més de la dimensió estética, en té d'altres referides a l'entreteniment o a la salut). Entre els adolescents i joves, aquestes diferències de gènere tendeixen a igualar-se: més dones joves fan activitats *multifacètiques* que inclouen la dimensió estètica, i més homes es preocupen explícitament per la seva *modelació estética* explícita.

Entre les dones adolescents i joves, el consum de productes de bellesa està molt estès ja en la franja d'edat dels 14 als 16 anys. Entre les dones adultes, en canvi, hi ha importants diferències entre nivells econòmics i educatius. Les dones adultes adscrites a famílies amb menys ingressos consumeixen menys productes de bellesa, i els que consumeixen solen ser els de major aparatositat i menys relació amb la salut (més pintallavis i ombra d'ulls, menys body milk). Entre les noies joves i adolescents, es pot percebre també aquesta tendència segons adscripció econòmica i educativa a productes de bellesa diferents.

Les cultures adolescents i juvenils solen reflectir-se de forma directa en la cultura corporal, en la forma de vestir-se, de pentinar-se i de decorar-se el cos. La cultura corporal juvenil reflecteix, en diferents proporcions, elements d'identificació grupal a nivell ètic i estètic, segons si aquest s'allunyen més o menys dels criteris estàndards de "normalitat" vigents. Sovint cal negociar amb els pares les fronteres d'aquesta aparença estàndard que es poden traspassar, i fins a quin punt. Entre els adolescents més joves, sovint és l'aparença estètica de la cultura corporal d'un grup allò que l'atrau, més enllà de les disposicions ideològiques que es deriven de la simbòlica subjacent d'una determinada aparença; aquests són elements als que s'arriba a posteriori.

Existeix un procés de transformació ràpida dels significats dels símbols més radicals de la *modelació ètica* d'alguns col·lectius d'adolescents i joves. En la mesura que es popularitzen, són usats per més adolescents i joves, i acceptats menys traumàticament pels adults. Els tatuatges entre els joves i els piercings entre els adolescents en són dos casos clars. En la mesura que representen ruptures no radicals, més adolescents i joves els usen (discretament) per refermar la seva condició generacional, i a la vegada es manté un ús (espectacular) que reivindica el manteniment de radicalitat en els significats implícits d'aquests símbols de la cultura corporal. En la cultura corporal, per tant, tan important és el què (fer-se un piercing) com el com (a on et fas el piercing o quants te'n fas).

La llengua vehicular no esdevé una frontera entre adolescents i joves en molts casos, però per a molts d'altres la

construcció de l'"alteritat", del "nosaltres" i de l'"ells" col·lectiu arrela i es simbolitza en l'ús del català o del castellà i en el refús, més o menys radical, a l'altra llengua. L'adscripció nacional catalana o espanyola és un eix divisori entre adolescents i joves que, malgrat no ser generalitzable, té major força de la que des de segons quines instàncies s'està disposat a acceptar, i que afecta a itineraris i disposicions en les estils de vida juvenils, en molts casos, força diferenciats.

2.3. CULTURA DEL LLEURE

La cultura del lleure per als joves té una significació notable en el moment de definir les seves identitats. Les activitats focals, o bé com els agrada passar el seu temps del lleure és el tercer element fonamental de la tríade traçada en aquest informe: roba, música i rutes d'oci. Triar a quina discoteca anar, o bé triar no anar a cap, té uns sentits simbòlics que són congruents amb les adscripcions microsocials reflectides en la manera de vestir o en els gustos musicals. El temps del lleure de la joventut sovint s'associa amb el cap de setmana i amb el sortir de festa i de "marxa", construint un imaginari, un mapa mental, que situa els adolescents sistemàticament en espais com les discoteques, els concerts i les rutes de bars. Malgrat que aquesta associació entre adolescència i formes de lleure se sustenta en hàbits reals, l'oci adolescent no es limita a aquestes activitats, ni, d'altra banda, els joves són els únics que frueixen d'aquests espais. En les vivències de l'oci per part dels adolescents hi ha elements comuns i evidents distàncies respecte el món dels adults i, a la vegada, entre els diversos sectors del col·lectiu que ens ocupa. En aquest apartat ens centrem en les activitats de lleure, en el significat que tenen per als joves, i en la nit com a espai/temps on la cultura de lleure es fa més visible per a la societat.

2.3.1. ACTIVITATS DE LLEURE

La cultura del lleure també és un espai que, com els altres, s'hi reflecteixen distàncies entre el tipus de consum dels adolescents i joves i de les cohorts precedents, i entre els diferents col·lectius de joves. En relació a les diferències generacionals, els joves tenen

un lleure menys especialitzat, és a dir, fan més de tot (taula E33). Fins i tot aquelles activitat que són fetes per una proporció relativament petita de joves, com ara anar al teatre o a museus, les fan més joves que no pas adults o vells. Algunes activitats, com anar al cinema o anar a bars, les fan molt més joves (al voltant de 3 de cada 4 en ambdós casos) que els altres dos grups. En canvi, activitats com ara llegir diaris o anar de compres tenen uns percentatges molt semblants. La televisió és l'única activitat més practicada pels adults i els vells que no pas pels joves, tot i ser quelcom que fan la immensa majoria de les persones. La dedicació que amb menys o més grau d'intensitat és realitzada per més proporció de persones adultes i grans és la televisió, mentre que en el cas dels joves hi ha una altra activitat practicada per un major volum de gent: escoltar música, quelcom que té una importància cabdal en l'estil de vida juvenil.

Els primers resultats d'una de les recerques del CIIMU, *La Influència de les tecnologies de la informació i comunicació en la vida dels nois i noies de 12 a 16 anys* (Casas et al., 2002), basada en l'anàlisi d'una enquesta resposta per adolescents catalans de 12 a 16 anys i els seus pares, ratifiquen que la música té un pes molt significatiu en les vivències dels adolescents. Al voltant del 80% dels nois i noies d'aquest grup d'edat enquestats a la ciutat de Barcelona diuen escoltar música normalment, i només menys del 2% diuen no escoltar-ne mai. Són considerablement més les noies que escolten música a aquestes edats normalment (el 88%) que els nois (el 73%), diferència en bona mesura explicable pel grup d'edat a què fem referència. En efecte, escoltar música durant els moments de lleure és una activitat associada al procés de configuració d'una identitat adolescent en molts menors, i, en aquest sentit, és molt més fàcil identificar aquesta dimensió en el cas de les noies que en els nois, per dos motius. En primer lloc, perquè sovint l'edat en què s'inicia aquesta necessitat d'allunyar-se del món dels infants és més primerenca en les noies que en els nois, d'aquí que hi hagi més noies que ja des dels 12 anys escoltin música de forma més assídua que els nois. En segon lloc, escoltar música ens remet a una dimensió privada, invisible i poc espectacular d'aquest allunyament simbòlic respecte el món dels infants, i per tant és més fàcil que esdevingui una via de manifestació d'aquest procés per les noies, tradicionalment més properes al món de la llar, del domèstic, del privat, que no pas els nois.

Les dades de la taula E34, relatives a la població adolescent de Barcelona, són congruents amb el que s'ha comentat anteriorment, almenys pel que fa a les activitats de les quals es té notícia. A més, s'hi apunta la importància que té una activitat com és la pràctica esportiva entre els més joves. Cal tenir en compte que el paper de l'escola és cabdal per entendre la importància que té tant l'esport com la visita ocasional a museus o al teatre entre els menors d'edat.

FIGURA 5. PRINCIPALS ACTIVITATS REALITZADES DINS I FORA DE LA LLAR, SEGONS GRUPS D'EDAT. BARCELONA, 1995

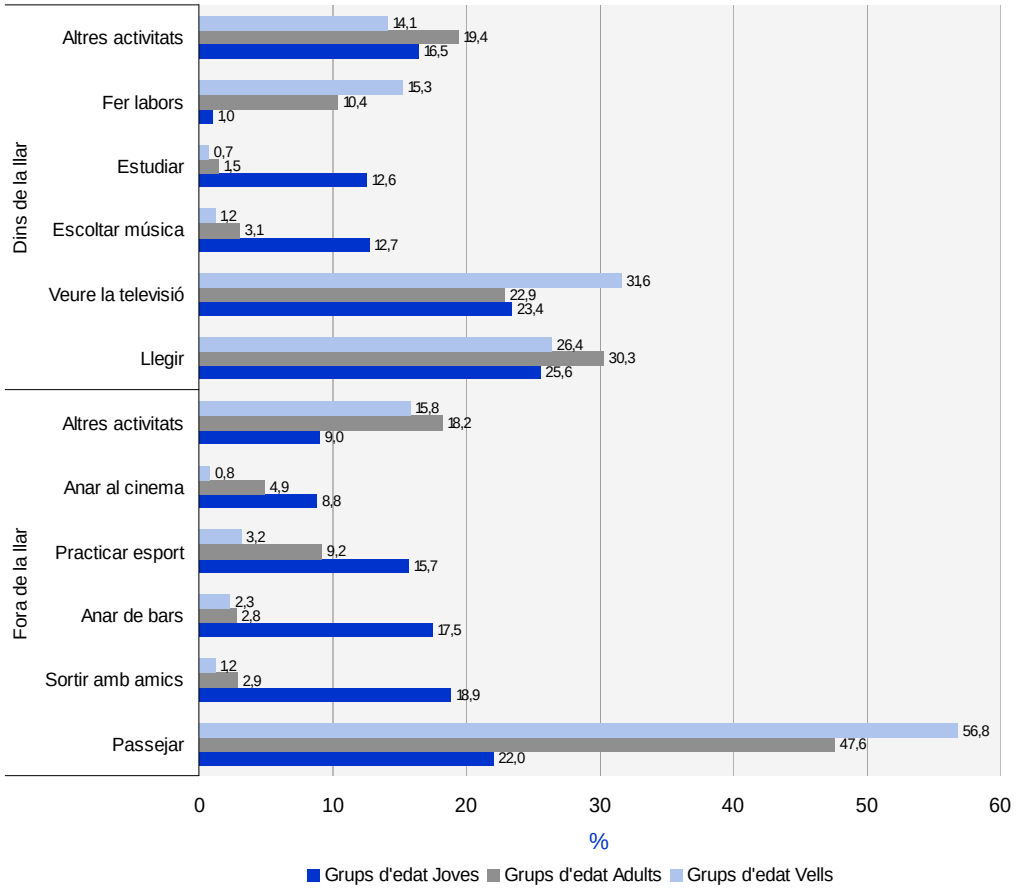

Font: Elaboració CIIMU a partir de Salvadó (1998)

Pel que fa a l'activitat principal fora i dins de la llar, la morfologia de les dedicacions juvenil i adulta també és divergent (taules E35 i E36). Fora la llar, la dedicació que ocupa més temps a gairebé 1 de cada 2 adults i a més de 1 de cada 2 vells és passejar.

La resta d'activitats tenen un seguiment molt menor entre les persones d'aquests grups. En canvi, entre els joves la cosa es diversifica. Són menys de 1 de cada 4 joves els que tenen com a activitat principal passejar, i en canvi altres activitats com sortir amb els amics, anar de bars o practicar esport tenen una presència percentual d'entre el 15% i el 20% cadascuna d'elles. Dins de casa, les dedicacions no difereixen tant entre els 3 grups d'edat, i llegir i veure la televisió és el que més fan tant joves com adults i vells. Els adults tendeixen més a llegir, i els vells, a veure la televisió. El percentatge de joves que fan alguna d'aquestes dues activitats com a prioritària és un xic menor, i en canvi el percentatge dels que escolten música (12,7%) o estudien (12,6%) és molt superior als percentatges d'adults i vells. Per contra, fer "les seves labors" és l'activitat principal per un grup rellevant d'adults (10,4%) i de vells (15,3%), i en canvi per molt pocs joves.

A partir de les dades de l'*Enquesta a la joventut de Catalunya* realitzada el 1998 (GABISE, 1999), on els joves de 15 a 29 anys responen sobre quines són les activitats que fan sovint en els moments de lleure, podem començar a fer una composició de la vivència del lleure juvenil (taula E37). Mirar la tele és una de les dedicacions més rellevants, fins i tot en el col·lectiu dels joves, que en principi la veuen menys que la gent gran. Tot i així, és important el fet que més de la meitat dels joves diuen que mirar la tele no és quelcom que facin sovint. En canvi, el que sí que fan sovint més de la meitat dels joves és passar l'estona amb els amics. Altres activitats que requereixen un major grau de concentració i/o esforç, com són llegir, estudiar o fer esport també són activitats que fan amb freqüència bona part d'aquest grup, aproximadament 1 de cada 3 joves en cada un dels casos.

En relació a les diferències segons sexe, les distàncies entre les activitats de nois i noies no són pas tan grans com les distàncies generacionals que hem vist amb anterioritat. Les dades de *l'Enquesta Metropolitana de Barcelona* (taula E38) i les de la *Fundació Ferrer i Guàrdia* (taula E39), tot i estar fetes sobre marcs territorials i temporals diferents, apunten en la mateixa direcció. Entre les activitats on la diferència és més notòria, la pràctica d'esports, fer hobbies o anar a discoteques semblen ser activitats que prefereixen fer més els nois, mentre que menjar a restaurants, anar al teatre, anar de

compres o passejar semblen ser activitats més del gust femení. En el terreny de la lectura, hi ha més noies que prefereixen llegir llibres, i en canvi més nois que prefereixen llegir diaris. Amb tot, sembla que la única activitat on les diferències són realment accentuades és en la qüestió de la pràctica esportiva.

En relació a la categoria socioeconòmica dels joves (taules E40 i E41), sembla ser que, pel que fa a les activitats dins la llar, els joves amb més capacitat adquisitiva familiar tendeixen a estudiar o llegir, mentre que els joves amb menys recursos tendeixen més a mirar la televisió. En relació a les activitats fora de la llar, l'activitat més present entre els joves de major categoria socioeconòmica és la pràctica d'esports, i entre els de menor categoria socioeconòmica, passejar (possiblement en aquesta categoria s'hi inclou el fet d'estar al carrer amb els amics). Sortir amb els amics és quelcom que practiquen en semblants proporcions, però en canvi anar de bars és quelcom que fan menys els nois de més estatus, i anar al cinema, els de menys estatus. Tot i ser activitats minoritàries, hi ha més tendència a anar d'excursió entre els joves d'estatus alt.

El nivell d'estudis del jove també influeix en la seva vivència del lleure (taules E42 i E43). Durant els dies feiners, mirar la televisió, escoltar música i fer esport són activitats que fan bona part dels joves, si bé entre els grups amb més estudis es tendeix a mirar menys la televisió i a escoltar menys música, i en canvi a fer més esport. Però potser la major diferència la troben en que, durant aquest període de la setmana, els joves que estudien BUP, COU, FP2 o una llicenciatura surten molt menys amb els amics que la resta, i en canvi dediquen més temps a llegir. El cap de setmana, els joves que no surten tant amb els amics entre setmana aprofiten per fer-ho (el 63% dels estudiants que com a mínim han arribat fins a COU ho fan, i entre setmana el percentatge és només del 15,4%), mentre que en els grups de joves amb un nivell d'estudis baix no només surten amb els amics, sinó que aprofiten per a fer activitats específiques com anar de discoteques (ho fan aproximadament 1 de cada 3 joves que han fet com a màxim la primària). El cap de setmana tots miren menys la televisió, i també llegeixen menys, i en canvi van més de copes (en semblant proporció independentment del nivell d'estudis). Mentre que entre els joves de nivells d'estudis

baixos n'hi ha força que van a discoteques en cap de setmana, entre els joves universitaris hi ha un sector important que va d'excursió, i entre els que tenen estudis com a mínim secundaris, un nombre considerable van al cinema.

FIGURA 6. TIPUS D'ACTIVITATS REALITZADES PEL JOVES ELS DIES FEINERS I ELS CAPS DE SETMANA. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1994

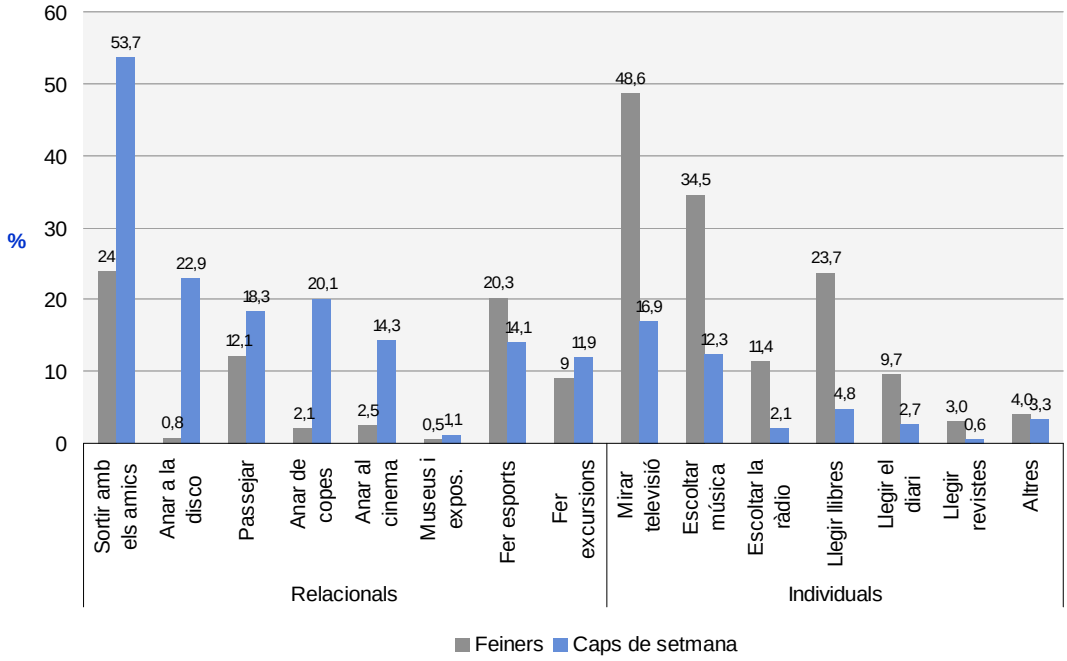

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Oficina Pla Jove de la Diputació de Barcelona* (1994)

Malgrat aquestes diferències, és clar que, en les activitats que es fan el cap de setmana i els dies feiners, hi ha una tendència uniforme entre tots els joves a concentrar les activitats relacionals els caps de setmana i les activitats individuals els feiners; tendència més accentuada en els grups de nivell educatiu més alt, i que té com a excepció la pràctica d'esports, activitat relacionals que es fa més els dies feiners. En la mateixa línia, lògicament les activitats de lleure fora de casa es fan més els caps de setmana, i les activitats de lleure domèstiques, els dies feiners (taules E44 i E45).

No hi ha massa diferències territorials entre els joves barcelonins pel que fa a les activitats que els hi agrada desenvolupar durant el lleure (taula E46). L'única cosa destacable és el fet que hi ha una major proporció de joves dels que viuen a Barcelona

ciutat que van al teatre o a museus que no pas joves de la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona, probablement degut a què tenen una major accessibilitat a aquest tipus de recursos culturals.

En relació a les diferències per edat entre la generació dels joves, hi ha activitats que els adolescents fan amb major proporció i més intensitat que els joves més grans i viceversa (taules E48 i E49). L'esport és una pràctica que diuen fer habitualment 1 de cada 4 joves entre els 14 i els 30 anys, però que en canvi, la setmana anterior a l'enquesta, van fer la meitat dels adolescents d'entre 14 i 17 anys i el 38% dels joves de 25 a 30 anys. A la pràctica, les cohorts adolescents practiquen més esport que la resta de joves. Les activitats que podrien ser considerades com a més intel·lectuals, com llegir, anar al teatre, fer activitats culturals o fins i tot anar al cinema, tendeixen a estar més presents en les activitats dels joves que superen els 25 anys que en els menors, que en canvi tendeixen més a anar a bars o discoteques, activitats ambdues que desenvolupen amb molta menor mesura els joves que superen la frontera dels 30 anys. També és a partir dels 25 anys, i sobretot dels 30, que els joves-adults van més d'excursió, de viatge, o bé surten més amb tota la família.

Pel que fa a la disponibilitat de temps de lleure que diuen tenir els joves (taula E49), gairebé el 60% dels joves diuen tenir diàriament com a mínim tres hores lliures els dies feiners. El percentatge varia en 12 punts si fem referència als adolescents de 15 a 17 anys (66%) o als joves de 26 a 29 anys (54%). En contrast amb aquesta disponibilitat horària, la taula E50 ens mostra que són molts més els joves que pensen que el seu temps lliure és escàs (el 46,1% el 1990 i el 35,5% el 1995) que no pas els que consideren que en tenen molt (el 8,5% el 1990 i el 13,1% el 1995).

La majoria dels adolescents barcelonins, si més no els que encara estudien, tenen una quantitat d'ingressos restringida (taules E51 i E52). En gairebé 4 de cada 5 casos els diners els obtenen de la família[8]. A més, els aproximadament 18 euros d'ingressos mitjans setmanals d'aquests adolescents, possiblement tenen una forta variabilitat en funció de que fem referència a noies i nois de 14 anys o bé dels pocs que, en l'enquesta, superen els 20 anys.

2.3.2. ESTILS DE LLEURE

Les diferències entre els subgrups d'edat en la manera en què els joves viuen les hores lliures dels seus compromisos diaris són força marcades. Com ja s'ha mostrat en els paràgrafs precedents, els joves que acostumen a sortir en horaris nocturns, són principalment els més grans, els que ja tenen 18 anys o que s'apropen a aquesta edat. La tarda és en canvi la part del dia mes "explotada" pels adolescents, ja sigui en activitats desenvolupades en la intimitat de les seves habitacions, com escoltar música, jugar o utilitzar l'ordinador (aquestes dedicacions intradomèstiques no les realitzen la totalitat dels joves, entre d'altres factors perquè no tots els adolescents tenen ordinador o Internet, com veurem a l'apartat sobre les noves tecnologies) ja sigui en les activitats que es viuen al "carrer". Les discoteques, que fan sessions de tarda, son llocs d'oci que tenen un gran atractiu i el mercat n'ofereix diferents tipus per satisfer diferents gustos. Hi ha discoteques que "punxen" només un determinat estil de música, com per exemple la màquina (versió especialment poc melòdica de la música electrònica), d'altres on varien la música segons la clientela del moment, discoteques en canvi on es pot *"ballar de tot"* des de "House" a "Salsa", etc.

> Olga: Jo vaig a la disco, de tarda i algunes vegades de nit.

8Aquest percentatge encara deu ser superior, perquè la mostra de l'enquesta del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat a partir de la que s'ha fet aquesta taula va dirigida a estudiants menors de 19 anys en el 90% dels casos, però l'altre 10% són joves de més edat que encara estudien o bé que s'han reincorporat als estudis; entre aquest sector del 10%, és més fàcil trobar joves que ja treballin i que estiguin engreixant artificialment les categories dels estudiants que guanyen diners autònomament.

> Marta: De nit si et deixen entrar.... si no et demanen el carnet, si hi ha poca gent....

Les dues noies, que viuen a Sant Celoni, surten tots els caps de setmana, sigui de tarda o de nit, i els agrada anar a una discoteca de Mataró on posen música màquina. Com dèiem, hi ha llocs on diferents inclinacions musicals queden satisfetes. Un d.j. d'una discoteca de Terrassa, ens ho explica:

> Albert: La música que poso és molt variada: house, progressive, salsa però principalment rock català i espanyol i ska. S'ha de canviar de música perquè venen joves de tots tipus, "pijos".....”peladets”....”tiradets”, una mica de tot

És interessant en aquest punt subratllar que hi ha com un "joc d'estigmatitzacions" entre les cultures juvenils i el món que les mira: les identificacions amb un estil concret són triades pels joves i al mateix temps imposades pel món adult. L'Albert ha donat un quadre precís de la clientela de la discoteca basant-se en les manifestacions estètiques dels joves que cada dissabte hi van:

> Albert: Ve gent súper arregladeta amb roba de marca i tal, els "tiradets" amb pantalons llargs i samarretes de grups de música....una mica "hippy" i els "peladets" amb el cap pelat, les seves bombers, el texans i les seves bambetes.

Les eleccions estètiques més extremes solen atraure un major volum de nois que de noies. Segons l'Albert, "*les noies són més 'normals' ... la majoria, sempre hi ha alguna que va amb el seu grup de 'peladets' o de 'tiradets'*". En aquesta discoteca en particular hi ha un estil de música que no està contemplat en la selecció i la raó és que: "*Els 'peladets' que venen aquí porten insígnies de Catalunya, amb estrelles roges i coses així, llavors els altres .... els 'maquiners', que són els que porten la bandereta espanyola no entrarien aquí, van a l'altre discoteca on posen màquina*" (Albert). El mateix vocabulari és utilitzat per alguns dels joves entrevistats per "definir-se" i per definir els seus companys:

> Olga: M'agrada la discoteca.
>
> Joan, Jordi, Marta: Sí ... és que ella és una 'maquinera'

A la Gemma, en canvi, li agrada anar a concerts de rock català perquè *"la gent que hi va és més oberta"* Els companys la defineixen, en relació a aquest gust, com una *"catalufa"*. Ella considera que *"home... no soc 'catalufa...catalufa' però m'agrada, sóc catalana i és el meu país"* (Gemma). Així, una de les diversions alternatives a la discoteca són els concerts. Com ja s'ha vist amb anterioritat, alguns d'aquests events van destinats a un públic massiu, però hi ha concerts d'altres menes. Així, per exemple, hi ha concerts on hi participa una part minoritària de la joventut i que estan organitzats per promotores independents, col·lectius amb diverses adscripcions ideològiques (Centres Socials Okupats, Organitzacions Independentistes, etc.), o d'altres entitats. De fet, aquests concerts són, numèricament parlant, molt més nombrosos que els altres, i fins i tot poden arribar a constituir una alternativa d'oci per se. Els grups que toquen en aquests tipus de concerts presenten entre ells trets semblants: són bandes declaradament polítiques o, si no ho són, tenen un clar missatge social. Un noi que participa sovint en l'organització d'aquests festivals parla dels joves que hi participen i diu que :

> Carles: El públic ara és molt més interclassista, no hi ha tanta diferència com abans que era d'extracció mitja-baixa, de classe obrera, ara no ... un nen de Pedralbes ... ara es barregen més pels gustos musicals no cal pel poder adquisitiu, com abans.

La composició cultural dels joves que trien aquesta ruta d'oci és majoritàriament cataloparlant perquè:

> Carles: Un grup com Inadaptats té un gran número de seguidors entre els nens, per l'estil de música que és el rock radical i perquè canten en la seva llengua (català), els agrada també el que envolta un grup ... per exemple que té fama d'alternatiu, d'anar contra el racisme (...). Les colles de gent que estan a darrera dels concerts són col·lectius i ateneus lligats a una política d'extrema esquerra, això a Catalunya està relacionat amb l'independentisme... aleshores el públic en la seva majoria parla català.

També les altres manifestacions festives com el teatre, els balls o les relacionades amb el foc són acollides amb entusiasme. Els estudiants de Sant Celoni han afirmat en unanimitat que els agradaria ser d'una colla de diables perquè: *"ens crida molt l'atenció"*.

> Joan: Al principi quan no t'has posat mai a sota del foc t'has de posar, és emocionant, perquè és tot nou.

La tradició festiva catalana és viscuda positivament. La Gemma diu que "*m'agrada que hi sigui i que continuï la tradició ...*". Aquest posicionament el trobem també en la ciutat on la participació juvenil en aquests espectacles és destacable, ja sigui com a actors, ja sigui com a espectadors.

2.3.3. LA NIT

La nit és un espai més juvenil que adolescent. Les taules E53 i E54, elaborades a partir de les dades de l'estudi *Pacte per la nit. Pautes, hàbits i preferències de lleure i oci nocturn dels joves barcelonins* (Fundació Ferrer i Guàrdia, 1998) rebel·len que hi ha molts adolescents que surten durant la nit. Amb tot, ho fan menys de la meitat dels menors de 18 anys, i la meitat d'aquests han de tornar a casa abans de les dues de la matinada. Així, a partir de les 2 de la matinada, la nit té poca presència d'adolescents. Entre els que encara frueixen de la nit, és de suposar que la majoria són menors a punt d'assolir la majoria d'edat. En canvi, els joves que més surten per la nit són els que tenen entre 18 i 30 anys, sobretot els que encara no han passat la frontera dels 25 anys. A més, la nit és més masculina que femenina.

La nit és viscuda de forma extensivament diferenciada segons les edats dels joves. La cohort dels adolescents tenen un comportament heterogeni respecte l'hora de tornada a casa. N'hi ha tants que tornen, o bé que han de tornar a casa abans de les dotze o de les dues de la nit, com que ho fan passada aquesta hora i fins entrada la matinada de l'endemà. Segurament caldria, en aquesta franja d'edat, diferenciar cadascuna de les edats, perquè és un període clau en l'assumpció del menor d'una creixent llibertat horària. Els joves de 18 a 24 anys són els que allarguen més la nit, i bona part dels nois que surten amb aquesta edat no tornen a casa fins més enllà de les 4 de la matinada (3 de cada 4). Entre els joves que excedeixen els 25 anys d'edat, la gran majoria dels que surten no tornen a casa abans de les dues de la matinada, però tampoc més tard de les 7 del matí. La nit, sigui quina sigui l'edat dels adolescents i joves, no comença amb la

foscor, sinó més tard, i té el seu moment de màxima activitat a partir de les dues de la matinada, cosa que fa que els nois i noies, a no ser per imposició familiar, difícilment tornin a casa a dormir abans d'aquesta hora.

L'oferta de la ciutat de Barcelona en espais de música, balls i copes té una composició que respon a aquest paper secundari, però no inexistent, dels adolescents dins de l'oci nocturn (taula E55). De les 105 discoteques registrades a la pàgina web de l'Ajuntament de Barcelona, poques semblen anar destinades al públic adolescent. De fet, només dues, una al districte de Sarrià (*Music Box- Beethoven*), i una altra al districte d'Horta (la discoteca *Illusion*, de la qual alguns dels alumnes entrevistats ens n'han parlat) estan registrades com a *discoteques light.* Aquest tipus de dicoteques es caracteritzen per obrir en horari de tarda i per no restringir l'entrada als menors de 18 anys. De fet, tenen com a públic gairebé exclusiu la població adolescent. Hi ha d'altres discoteques que, pel seu horari d'obertura al públic durant la tarda-vespre, podem deduir que també enfoquen la seva oferta al públic adolescent. Aquestes es concentren a la zona de Poble Nou del districte de San Martí i, en menor mesura, també en trobem a Sarrià i a Sant Andreu (on tres de les quatre discoteques que hi trobem tenen horari de tarda-vespre). A més, cal advertir que algunes de les discoteques on s'hi concentra molt públic adolescent estan situades a les ciutats de la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona, com per exemple Terrassa, Sabadell o Mataró. L'oci nocturn (vesprenc) adolescent sembla estar menys concentrat a la metròpolis que el de la resta de joves, més dispers entre els territoris residencials, barris i ciutats, de bona part dels adolescents que en constitueixen la clientela potencial. Segurament la relativa concentració de la zona de Marina és l'única excepció a aquesta dinàmica menys centrípeta que la de la resta de la població jove.

D'altra banda, la despesa monetària dels adolescents i joves durant la nit posa de manifest com les capacitats adquisitives són molt diferents segons les edats, i, a la vegada, com aquest és un dels moments on, pel tipus d'activitats que s'hi desenvolupen (anar al cinema, a discoteques, a bars, etc), els joves hi inverteixen bona part dels seus recursos pecuniaris. Els adolescents d'entre 13 i 17 anys gasten, en la majoria dels

casos, menys de 18 euros les nits que surten; els joves de 18 a 24 anys, entre 6 i 24 euros; els joves d'entre 25 i 29 anys, entre 6 i 60 euros (depèn molt dels casos) i, amb més de 30 anys, pocs són els joves que gasten menys de 18 euros (taula E56). La nit és un àmbit on el pes de les activitats lucratives és evident, i la despesa juvenil, elevada.

Molts cops solem relacionar l'oci adolescent i juvenil nocturn amb un espai molt concret, la discoteca. Efectivament, són molts els joves que aprofiten la nit o bé la tarda-vespre, segons l'edat, per anar de discoteques, com ja s'ha reflectit en taules anteriors. Però hi ha xifres que posen una mica en qüestió l'hegemonia d'aquest espai en la diversió adolescent. Segons la taula E57, un terç dels joves barcelonins que surten de nit van a discoteques. Però hi ha altres activitats, com són anar a espectacles esportius o bé practicar esports, passejar, anar a restaurants o anar al cinema, que tenen tanta o més presència en l'oci juvenil nocturn que les discoteques. Sens dubte, aquesta pluralitat té a veure en bona mesura amb el fet que s'ha preguntat a joves de fins a 34 anys, cosa que fa que el pes relatiu d'activitats com anar a sopar a restaurants creixi, i el pes relatiu de les discoteques, decreixi.

FIGURA 7. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ELS ADOLESCENTS VAN A LA DISCOTECA O SURTEN A PRENDRE ALGUNA BEGUDA. BARCELONA. 1999

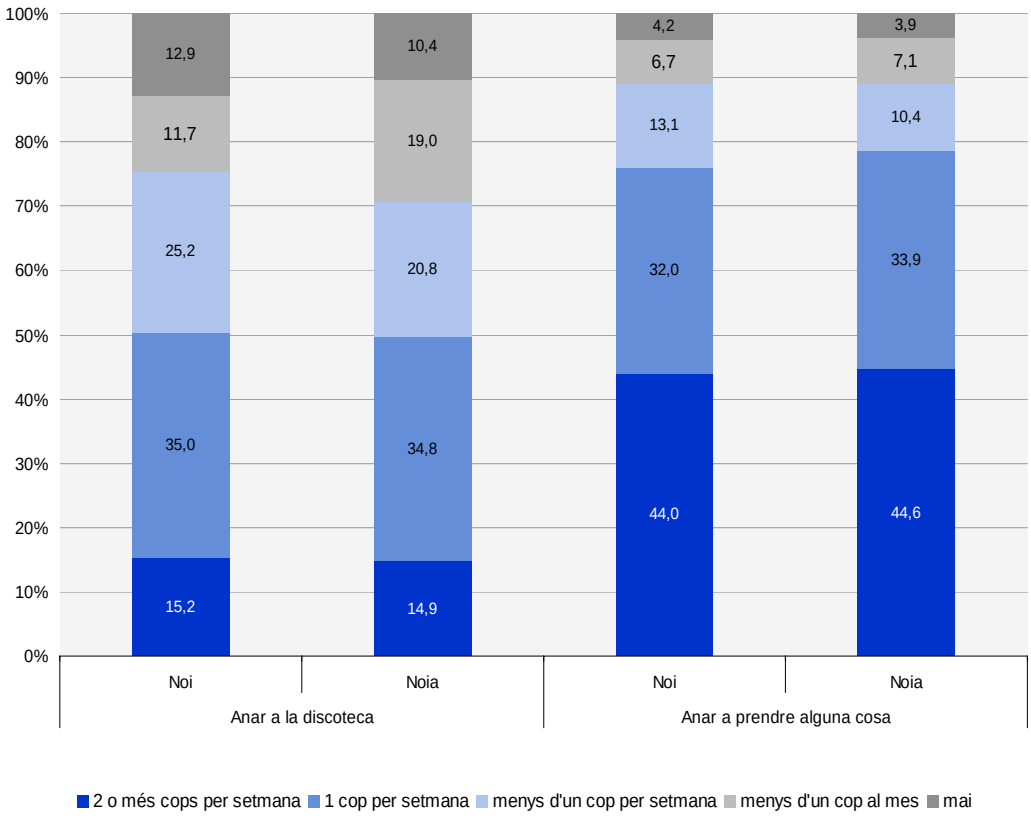

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999)

L'enquesta realitzada pel Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat el 1999 (CJAS, 1999) a estudiants adolescents barcelonins (majoritàriament entre 14 i 19 anys) ens permet expressar la freqüència amb què aquests fan diferents activitats informals de consum d'oci (taules E58 a E60). Anar a la discoteca és quelcom que fan setmanalment la meitat dels adolescents barcelonins. Només 1 de cada 10 d'aquests adolescents diu no anar mai a discoteques. Sortir amb els amics, com ja s'ha vist, és una de les activitats favorites dels joves, cosa que es corrobora en aquesta enquesta. Més del 70% dels adolescents afirmen que van a prendre alguna cosa amb els amics almenys una vegada a la setmana. D'altra banda, sortir amb els amics, activitat relacional informal que es fa fora de casa, és una pràctica eminentment juvenil que fan amb més freqüència els nois adolescents que les noies, i que es realitza prioritàriament durant la tarda i la nit, també els caps de setmana. Durant el cap de setmana, els nois surten amb els amics gairebé

tant durant les tardes com durant les nits; les noies, en canvi, surten un xic més les tardes, i un xic menys les nits. Per tant, la dada més rellevant de les taules d'aquest apartat és la comprovació que l'activitat estrella és una que, a més, és força present en les diferents cohorts de joves: anar de bars. És diferent anar de bars que anar a discoteques. Anar de bars, a la vegada, engloba pràctiques molt heterogènies, que poden anar des d'anar a pubs musicals on es pot beure, ballar i lligar fins a la matinada, fins anar al bar del barri a prendre uns quintos i unes tapes per després anar a dormir aviat. D'altra banda, el bar també pot ser l'espai d'oci nocturn de major sociabilitat entre amics que alguns, més avançada la nit, substitueixen per pubs musicals o discoteques, on la comunicació verbal amb els amics passa a segon terme.

Així doncs, una alternativa a la discoteca és la ruta dels bars. La joventut utilitza aquests llocs com a punt de reunió, ja sigui per quedar-se més hores o bé per "trobar-se" i dirigir-se a un altre destí.

> Jordi: Sovint vaig a prendre "algo", amb els amics.
>
> Joan: Ens trobem al bar i després depèn, a vegades acabem a casa d'algú per mirar una "peli".

Barcelona ofereix distintes possibilitats *"per passar el 'rato'"* en un bar. Les rutes preferides pel jovent son el barri de Gràcia i el Gòtic, on hi ha locals disseminats per carrers limítrofs que permeten divertir-se o trobar-se amb gent diferent. Per les possibilitats de divertiment de què hem parlat fins ara, segurament Barcelona es troba en una posició privilegiada respecte a un poble comarcal, on es poden desenvolupar activitats diferents, que en canvi no trobem contemplades en la ciutat.

> Xavi: A mi m'agrada fer excursions.
>
> Gemma: .....i les rutes, m'encanten.

Pel Xavi fer excursions té una finalitat que és la d'estar aïllat del que es fa cada dia, *"canviar d'aires"* o també com explica el Joan *"veure paisatge diferent"*. Per la Gemma, en canvi, es coneixen millor els amics: " *Per anar d'excursió s'ha d'estar amb gent amb la que et sentis bé... perquè si no, et sents malament*". La possibilitat de sortir

pels adolescents està limitada per la llibertat que els donen els pares, però hi ha esdeveniments, com les festes majors, pels quals *"sí que ens deixen fora fins a tard"*. Les festes son moments de l'any que s'esperen amb moltes expectatives, sigui pel divertiment en si mateix, sigui per la possibilitat d'interacció i intercanvi que prometen.

> Gemma: Tot el poble s'omple de gent....." i això permet instaurar noves relacions i noves amistats.
>
> Joan: Si.....vas amb una colla , et trobes un altre....vas amb l'altre.....coneixes gent.

El moment més aplaudit és a la nit, quan hi ha concert i tenen la possibilitat de sortir fins tard.

> Marta: Sí! A la festa major si que sortim de nit, hi ha concert, de rock.

Un dels temes emergents en les entrevistes són els problemes que comporta la localització dels locals d'oci nocturn. No ens referim als problemes relacionats amb la seguretat o la violència, sinó a les opcions que han anat prenent els ajuntaments de dificultar la ubicació de locals d'oci per als joves en el centre urbà, tot fomentant la seva fugida vers la perifèria. D'una banda, això trenca les rutes de lleure que tradicionalment han animat alguns espais històrics de les viles de Catalunya. D'altra banda, obliga als adolescents a utilitzar el cotxe o la moto com a mitjà de transport, amb els riscos conseqüents d'accidents. Es tracta sens dubte d'un conflicte d'interessos entre veïns i usuaris d'aquests locals (que sovint tenen l'edat dels fills dels veïns). En qualsevol cas, cal ser conscients que si no volem instaurar tocs de queda nocturns, cal reflexionar sobre la ubicació central o perifèrica dels espais de lleure per als adolescents.

Quadre resum

Entre els adolescents i els joves es pot detectar una major diversitat en les activitats d'oci de les que frueixen que no pas entre els adults i els vells, amb unes dedicacions més homogènies.

L'element relacional, és a dir, el fet de compartir el temps amb altres persones (estar amb els amics) és quelcom central en el lleure adolescent i juvenil, i se'n sobredimensiona la rellevància durant les activitats de lleure del cap de setmana.

En relació a les diferències de gènere en el lleure d'adolescents i joves, la principal diferència rau en l'esport, activitat practicada per força més nois que no pas noies. La resta de diferències són poc o gens significatives.

Pel que fa a l'oci nocturn, anar a prendre alguna cosa és una activitat més estesa que anar de discoteques. La discoteca és una espai on s'hi concentren en major mesura i amb més freqüència els joves majors d'edat, sobretot fins els 25 anys. Hi ha adolescents que van de discoteques, però ho fan sobretot durant les franges horàries del vespre i primeres hores de la nit (*light discos*). Però, com dèiem, molts adolescents, com molts joves de més edat, prefereixen alternatives nocturnes com són anar a bars, pubs, concerts o locals alternatius. A partir de les dues de la nit, la presència d'adolescents en els espais d'oci nocturn és marginal.

En l'àmbit de l'oci nocturn, s'observa una triple tendència: a) vers l'especialització dels espais de lleure segons franges d'edat, nivells d'ingressos i estils juvenils; b) vers l'expulsió del centre urbà i la creació de reductes d'oci en la perifèria; i c) vers la creació de barreres físiques i econòmiques en l'accés als locals per als menors (guàrdies de seguretat, clubs d'accés restringit, etc) amb la qual cosa sovint es veuen abocats a tornar a l'espai públic.

2.4. CULTURA MUSICAL

En el panorama de les cultures juvenils uns dels elements fonamentals que els joves utilitzen per definir el seu "estil" és segurament la música. Quan parlem d'estil ens referim a tots aquells apartats (música, llenguatge, roba, etc.) que utilitzen els joves per explicitar les seves identitats culturals, creant amb objectes d'ús quotidià, símbols dotats de valor. Aleshores podem parlar de música com un dels elements que els joves usen

per identificar-se com a grup o per distingir-se d'altres. Els gustos musicals dels adolescents i joves canvien de forma ràpida entre una cohort i una altra. Cada vegada amb major celeritat apareixen nous intèrprets i noves etiquetes que posen nom a tendències i subtendències que, més enllà de les alteracions en la música que les sustenta, simbolitzen un gust i una cultura musical en contínua progressió. A la vegada, hi ha tendències i intèrprets i fins i tot cançons que perduren. Tot plegat configura un mapa dispers i canviant que a vegades reflecteix modificacions profundes en els gustos dels adolescents, a vegades (re)presentacions canviants d'uns estereotips musicals que en el fons es modifiquen poc. Creiem important donar un visió el més amplia possible sobre les diverses tendències musicals i manifestacions simbòliques relacionades. Per aquesta raó, en el informe parlarem de tipus de músiques força heterogenis entre ells, des dels estils més comercials fins els més "alternatius" i radicals.

2.4.1. GUST MUSICAL

La música és quelcom cada vegada més significatiu per a més adolescents i joves, en tant que element configurador d'identificacions que les situen en una determinada posició tant en el camp juvenil com respecte les generacions (i fins i tot respecte les cohorts) predecessores. Aquesta complexitat i dinamisme dificulta l'abordatge del gust musical des de les enquestes. Les categories musicals difícilment corresponen amb precisió a les respostes dels subjectes que contesten, dificultat que s'accentua quan s'usen idèntiques categories al llarg del temps per poder fer anàlisis comparatives. Però, malgrat les limitacions que puguin tenir les enquestes, reflecteixen informacions d'interès.

FIGURA 8. GÈNERE MUSICAL PREDILECTE SEGONS GÈNERE I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1990 I 1995

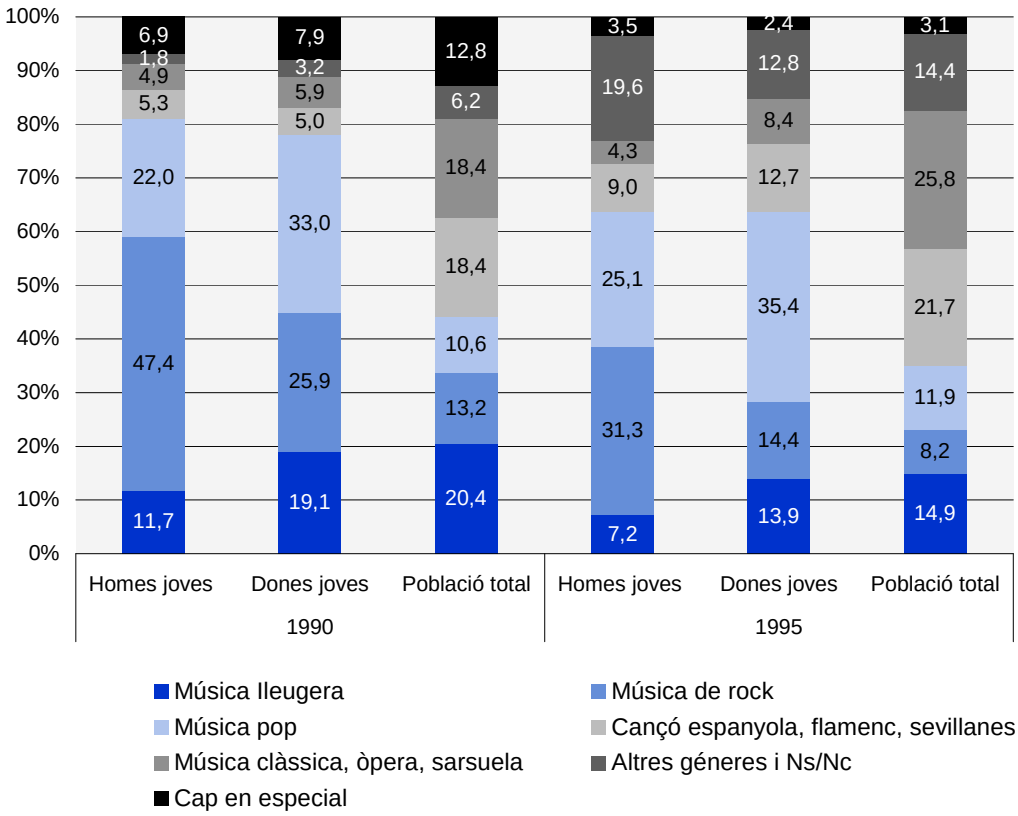

Font: Elaboració CIIMU a partir de Salvadó (1998)

La prova més clara sobre la modificació en els gustos dels joves està en l'accentuat descens entre 1990 i 1995 del percentatge de joves que tenen com a gènere musical preferit el rock (taula E61). El 1990, més de 1 de cada 3 nois preferien el rock a qualsevol altre estil musical, i ara són menys de 1 de cada 4. Entre les noies, a 1990 és el gènere preferit de 1 de cada 4, i a 1995 de menys de 1 de cada 6. En canvi, la música pop, l'altre gènere associat als gustos musicals massius des de fa dècades, incrementa el volum de seguidors, tant de noies com de nois. L'increment no és massa accentuat, però el pop passa a liderar el gust musical de tots els joves, i no només de les noies com succeeix a 1990. L'altre gènere que pateix un descens notable en el percentatge de seguidors juvenils és el de la música lleugera. Per contra, l'altre increment notable es dóna a la categoria *noves tendències*, és de suposar que com a reflex de l'entrada en el mercat de les músiques electròniques. Finalment, també és significatiu el descens en el

percentatge de joves que no es defineixen musicalment, és a dir, que no adscriuen el seu gust musical a algun dels subgèneres que s'han englobat en aquestes grans categories musicals.

Pel que fa a la comparativa per grups d'edat (taula E62), el fet més destacable que s'hi reflecteix és que les tendències en la modificació dels gustos dels joves entre 1990 i 1995 es reprodueixen en els adults. Decreix el gust pel rock i per la música lleugera, decreix el percentatge d'adults que no defineixen el seu gust, i, en canvi, s'incrementen la resta de gustos (la cançó espanyola es manté), si bé entre els adults l'increment més significatiu el trobem a la categoria *música clàssica*, que passa a ser el gènere predilecte de la majoria tot superant la música lleugera. Els gustos musicals dels més joves semblen haver canviat força respecte els que pertanyien a les generacions precedents i això gràcies a l'entrada en un circuit comercial de tendències i estils que abans pertanyien a un circuit més alternatiu i marginal i que era impensable que hi arribessin els més joves. Carles, un noi que treballa en una distribuïdora de música independent, explica:

> Carles El que és curiós és que cada vegada l'edat es més aviat ... ara els nois comencen a escoltar músiques fora dels circuits comercials més aviat, abans era impossible, abans s'escoltava Súper Pop i coses així ... abans era més difícil conèixer i arribar a aquest tipus de músiques, ara les venen en les botigues.

Els estils en qüestió són el Ska modern, Punk, Rock internacional, Rock dur català i espanyol, Flamenc Rock, Heavy Metal, Hip Hop i músiques electròniques com Màquina, Hard Core, etc. És interessant també observar com el fet de triar un tipus de música en lloc d'un altre té un sentit simbòlic fort i que condiciona i alhora és condicionat pel fet de "triar" una determinada roba o una determinada ruta d'oci. Podem

afirmar llavors que els gustos musicals dels joves estan relacionats amb altres elements relatius a la seva *estètica arrelada* (Willis, 1999). L'opinió del treballador d'una botiga de música és que:

> Albert: En aquesta edat es dividien en els Maquineros, que escolten màquina i la compren en qualsevol centre comercial i aquests no passen gaire per aquí. Aquí venen els altres, els que els agrada el Ska, Punk, Heavy Metal, més radicals són els que venen aquí.

El noi de la distribuïdora afegeix que:

> Carles: En els instituts hi ha els maquineros i "quillos" i de l'altre banda hi ha les colles que no volen ser així, els rebutgen i van a l'altre costat, no volen tenir res a veure amb els altres...

La idea que ens arriba d'aquestes afirmacions és que hi hauria dos blocs de joves contraposats que utilitzen estils diferents de música per diferenciar-se: la màquina, que té molt èxit entre els adolescents de classe obrera i castellanoparlant, i el Rock radical i el Ska, on hi conflueixen joves de procedències heterogènies. És necessari subratllar que aquestes dues tendències són representatives només pels grups de joves més "extrems" i que la gran majoria de adolescents i joves prefereixen estils musicals amb una menor presència simbòlica i càrrega ideològica explícita, com ho mostren les taules estadístiques comentades en els paràgrafs precedents. A les entrevistes s'hi reflecteix també la presència d'un consum que no s'engloba en els estils abans comentats, que forma part d'un circuit comercial menys visible, de músiques "políticament incorrectes". Una noia comenta:

> Maria: Yo elijo Camela y los Mojinos Escozíos... La máquina no me gusta porque están todo el día dando botes y tampoco me gusta la música en catalán... Por la manera de hablar, la pronunciación... No me gusta el catalán.

El mateix grup és triat per una altre noia per donar-li el sentit contrari:

> Gemma: Jo no escoltaria mai Camela, i tot això, i el pop espanyol.

A nivell de **sexe** també hi ha diferències notables, els nois que trien un estil "extrem" són més nombrosos que les noies, que resulten ser les que consumeixen més la música comercial. A la pregunta de quina era la música que els agradava més, les noies són les que han anomenat diferents estils, mentre que els nois semblaven ser més selectius.

> Marta: M'agrada de tot, Techno, Dance, Hip-hop, Rock, Pop tot el que es pugui ballar....
>
> Marcos: A mí me gusta la máquina, el hard-core (eletrònic), puedo escuchar también Estopa pero no como el otro.

El punt de vista del Carles, com treballador en el camp musical és que:

> Carles: Abans hi havia molta més intolerància, qui escoltava el Ska o el Punk era impossible que pogués escoltar Techno, era un altre plantejament, una altra historia. Ara per la "majoria" festa és festa, música és música. Els nens d'ara tenen molta més diversificació a nivell d'estil i no li produeix cap mena de problema, poden escoltar l'un com l'altre, és música i ja està."

Les maneres en la qual els joves entrevistats han expressat els seus gustos i han parlat de músiques posen en evidència com aquest consum és força present en les seves activitats quotidianes i que no es pot parlar d'ell com d'una activitat passiva. El fet de "triar", comprar o gravar, i el donar una explicació sobre els seus "gustos" és en si mateix un acte creatiu. Els missatges subjacents a les seves eleccions configuren pautes congruents amb altres aspectes de les cultures juvenils.

2.4.2. CONSUM MUSICAL

FIGURA 9. ACTIVITATS RELACIONADES AMB EL CONSUM MUSICAL DELS ADOLESCENTS SEGONS GRUPS D'EDAT. BARCELONA, 1998

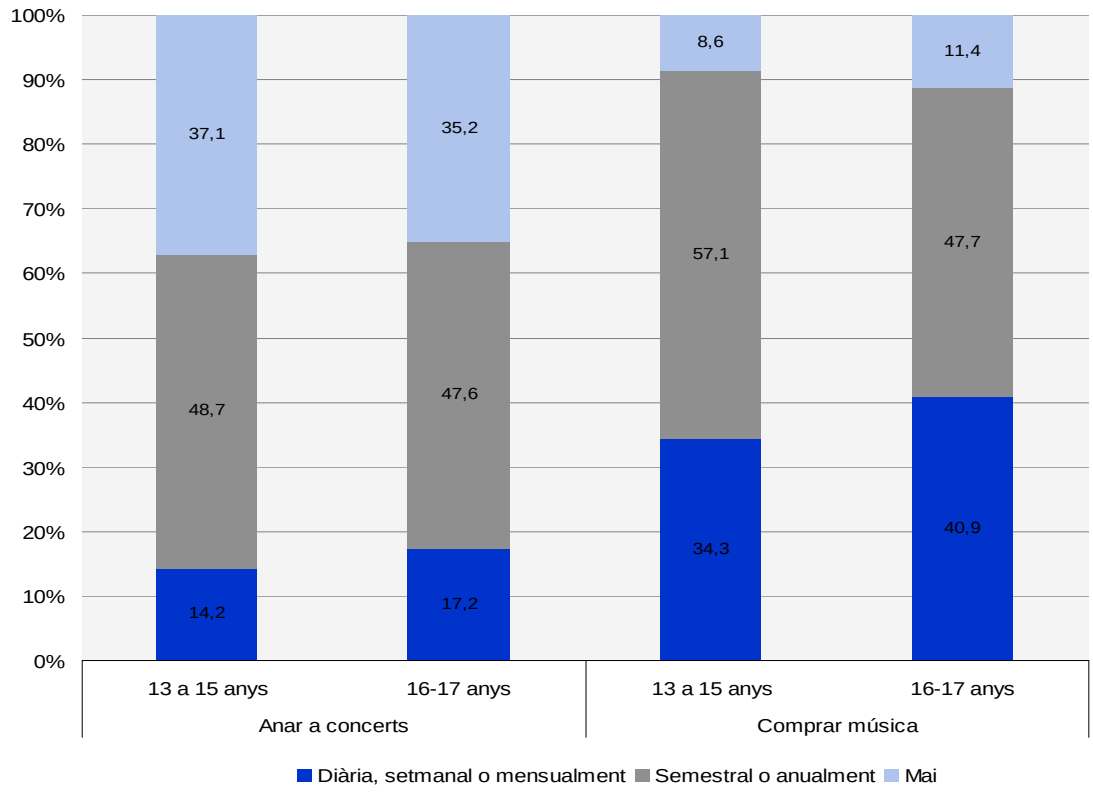

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Vila* (1999)

En relació al consum que fan els adolescents de la música que els hi agrada, hi ha dades que posen de manifest la importància d'aquest col·lectiu en tant que audiència. Com es veu en la taula E63, anar a concerts i sobretot comprar música són activitats força generalitzades (en el cas de la compra de música fins i tot podríem dir que freqüents) entre bona part de la població adolescent. Pel que fa a l'assistència a macroconcerts, els grups seguits per una major proporció de públic adolescent són els capdavanters en els rànquings d'espectadors (taula E64). Si exceptuem el concert de Bruce Springsteen, el 1999 els concerts que han tingut més seguiment al Palau Sant Jordi són alguns dels dirigits al sector de públic més jove (Backstreet Boys o Mega Aplec Dance), o amb una important presència de gent molt jove (Homenatge a Carles Sabater). El concert amb

més espectadors al Palau dels Esports, protagonitzat per Chayane, també té com a sector important de consumidors el públic més jove, sobretot femení. En contrast amb això, els Festivals i Temporades de Música i Arts Escèniques que el 1999 s'han realitzat a Barcelona no semblen tenir com a destinataris principals, i menys com a incitadors directes, els adolescents i joves de la ciutat (taula E65). El tipus d'activitats dirigides a infants i adolescents, dins d'aquesta dimensió, semblen tenir una vocació de caire més educatiu que no pas lúdic (35è cicle d'audicions musicals per a escolars, per exemple).

Generalment es pot afirmar que el poder adquisitiu dels adolescents ha crescut força. Un treballador d'una botiga de música ens diu que les vendes de compact discs a adolescents *"s'ha triplicat. Abans els nens no compraven gens, ara venen sovint i sempre en colles, fan moltes preguntes però acaben sempre comprant*" (Albert). El Carles, el noi de la distribuïdora diu que: "*Els joves compren bastant, més coses barates com samarretes de grups, xapes, però si veuen un disc que realment els agrada fan un gest i es gasten una mica més de dines"* . Tanmateix, les dades que surten de les entrevistes matisen i complementen el judici dels experts: onze nens sobre dotze han contestat que prefereixen gravar el que els agrada perquè:

> Jordi: És més econòmic i perquè així puc triar de posar només les cançons que m'agraden.
>
> Marta: Quan m'agrada molt un disc i veig que totes les cançons les conec me'l compro, perquè prefereixo tenir l'original; però si el disc el té algun amic meu el gravo, així no em gasto dines.

Un altra manera d'adquirir música que agrada als joves és a través de l'ordinador**.** A la xarxa hi ha programes que permeten baixar cançons gratuïtes.

> Joan: Hi ha diferents cançons gratis per baixar d'Internet , com el Napster, si tens moltes cançons es pot fer un cd.

Pel que fa als llocs de compra també es poden fer rutes diferenciades, almenys pel que fa als adolescents i joves de Barcelona ciutat. Per comprar els maxi-discos de màquina o els cd de Camela, d'Estopa i Ricky Martin els nois comenten que generalment van a grans magatzems i a macro-centres pròxims a on viuen. En canvi, per buscar estils de músiques "particulars" una de les rutes preferides és el Carrer Tallers, on hi ha botigues

com la Castelló, que toca estils diferents i botigues especialitzades, com Daily Records on es pot comprar Punk, Oi i sons jamaicans (Ska, Reggae, Calypso).

> Jose: A mí me gusta comprar la música, se escucha mejor, voy a Diagonal Mar o antes al Carrefour y la busco.
>
> Albert: Els que venen a comprar a Castelló o en altres botigues del carrer Tallers, tenen un gust de música definit, venen per aquí perquè saben que trobaran el que busquen.

D'altra banda, les raons sobre el per què trien un estil i no un altre són força heterogènies:

> Gemma: M'encanta el Rock català, m'encanta la manera de fer-lo, les lletres.....perquè són enganxoses, l'escoltes molt i se t'enganxen. Quan va sortir el disc "Camins"(Sopa de Cabra), aquesta cançó la vaig estar escoltar un munt de temps, per la tele, per la ràdio i coses d'aquestes, i doncs se t'enganxa.
>
> Olga: A mí de la máquina me gusta el ritmo.
>
> Marta: Home! Quan vas a ballar a la discoteca el ritme. Però per estar a casa o així a un lloc, són les lletres.
>
> Gemma: M'agraden les lletres que parlen de la vida, de tots els dies, de l'amistat, de l'amor.

També hi ha la possibilitat que, com diu el Joan, "hi ha cançons que de música són bones, tenen música bona però les lletres son asqueroses".

Les músiques que s'escolten en l'àmbit privat no sempre coincideixen amb les que s'escolten en l'àmbit públic. D'altra banda, hi ha vegades també que els joves s'adapten amb més o menys ganes als gustos dels seus amics.

> Maria: Muchas veces acabas peleando por la música, ganan siempre "ellos" quieren escuchar máquina y nosotras acabamos marchándonos.
>
> Gemma: Jo per estar a casa poso Rock català directament, perquè és el que conec més, és perquè pots estar cantant i fer el boig, o alguna cosa dance.....
>
> Jordi: A casa depèn de l'estat d'ànim.....jo que sé, de bon matí no ficaré una nana o així, o música clàssica.

Quadre resum

Cada vegada hi ha una major diversificació en els gustos, el consum i l'oferta musical. És un àmbit cada vegada més complex i fins i tot encriptat, de manera que el seu coneixement és sovint inabastable pels propis consumidors adolescents i joves, que no usen les etiquetes que subdivideixen els gèneres amb excessiu rigor.

Els adolescents, i fins i tot els pre-adolescents tenen una presència molt significativa en l'estructuració de la Indústria Musical. Són un sector de consumidors a considerar.

El consum musical té una gran importància tant per nois com per noies, si bé es poden detectar diferències en la configuració i el valor simbòlic atorgable als seus gustos. Les noies tendeixen a tenir un gust més comercial, i la seva identificació amb la música moderna, sobretot durant la pubertat i l'adolescència, té un sentit simbòlic clar de ruptura generacional i d'autoafirmació com a grup etari. En canvi, en els nois és més fàcilment detectable una tendència a identificar-se amb músiques més radicals, alternatives i minoritàries, amb un sentit simbòlic que tendeix tant a la ruptura generacional com a la diferenciació grupal respecte a d'altres grups de joves.

L'estesa dedicació a escoltar música dels adolescents és un element diferenciador respecte les altres generacions, que no donen a aquesta activitat el mateix pes. En la importància relativa de la música s'hi conjuguen efectes de generació (quelcom que es dóna pel fet de ser adolescents) i efectes d'època (la rellevància que té actualment la música en la configuració de les identitats).

El gust musical pel rock entre adolescents i joves tendeix a baixar, tot i ser encara un tipus de música amb un bon nombre de seguidors (en els subgèneres del rock català o del rock radical, per exemple), mentre que cada vegades més joves prefereixen la música pop (sobretot les noies) i l'electrònica (sobretot els nois) en les seves diferents versions.

2.5. CULTURA DIGITAL

En els últims anys l'interès de les ciències socials per les noves tecnologies ha crescut notablement. Pel que fa a la joventut, la creixent presència de la cultura digital en la seva quotidianitat ha introduït un nou element que condiciona el procés de construcció de les pròpies identitats. L'existència a la xarxa internet de comunitats virtuals de nois i noies que interactuen, intercanvien informacions i creen amistats és el fenomen que està interessant, i preocupant també, l'opinió publica actual. Podem afirmar aleshores que les noves tecnologies penetren a la nostra vida de forma creixent i ràpida. És necessari però evidenciar que no tothom les fa seves en la mateixa mesura i al mateix ritme. De fet, les dades posen de manifest que, fins i tot entre aquells col·lectius que tenim la sensació que són els majors consumidors de productes relacionats amb les noves tecnologies, la incidència d'aquestes és desigual. Indaguem, en aquest apartat, quins són els elements quantitatius (el nivell d'ús de noves tecnologies) i qualitatius (les formes d'ús de les noves tecnologies) que permeten identificar els infants i adolescents amb allò que al marc teòric hem conceptualitzat com a *generació @,* .

2.5.1. INTERNET

Efectivament, adolescents i joves són usuaris dels productes estrella en l'àmbit de les noves tecnologies en major mesura que els adults. Internet, durant el 2000, és usat per entre el 23% i el 32% dels joves espanyols d'entre 14 i 22 anys (taula E66). Dins d'aquest col·lectiu, la major proporció d'usuaris la trobem entre els nois de 17 a 22 anys, i en canvi la percentatge més reduït, entre les noies de 14 a 16 anys. El consum dels adults és molt menor, sobretot en el cas de les dones; les mares adultes d'entre 35 i 55 anys només usen Internet en el 7% dels casos, mentre que en els cas dels homes la proporció puja fins al voltant del 16%. Els homes i els nois usen més Internet i l'usen amb més freqüència. Entre els 14 anys i els 22 anys, tant nois com noies incrementen progressivament tant el percentatge d'usuaris com la freqüència d'ús. D'altra banda, el lloc des d'on poden accedir a Internet també varia segons el col·lectiu. Fins els 19 anys, s'hi accedeix des de casa, en el grup de 20 a 22 anys (coincidint amb el període d'estudis universitaris), el lloc d'ús majoritari és la universitat, mentre que en els adults

l'accés pot ser tant de casa com des de la feina. Tant rellevant com el volum d'usuaris és el tipus d'ús que es fa d'Internet: aquí les diferències entre adolescents i adults són notables, sobretot perquè la utilització que en fan els més joves és més heterogeni, i inclou altres activitats com entrar a xats o jugar. Aquests altres usos tenen una forta presència en el col·lectiu de les noies adolescents usuàries d'Internet, sobretot entre els 14 i els 16 anys. De fet, les dades que s'apunten en l'explotació de l'enquesta realitzada pel CIIMU abans esmentada (Casas et al., 2002) assenyalen que els estudiants de 12 a 16 anys de Barcelona ciutat i de l'Àrea Metropolitana de Barcelona usen Internet gairebé tant per xatejar com per navegar-hi, i només en tercer lloc en l'ordre d'intensitat, per consultar el correu electrònic.

FIGURA 10. ACCESSIBILITAT A INTERNET SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000

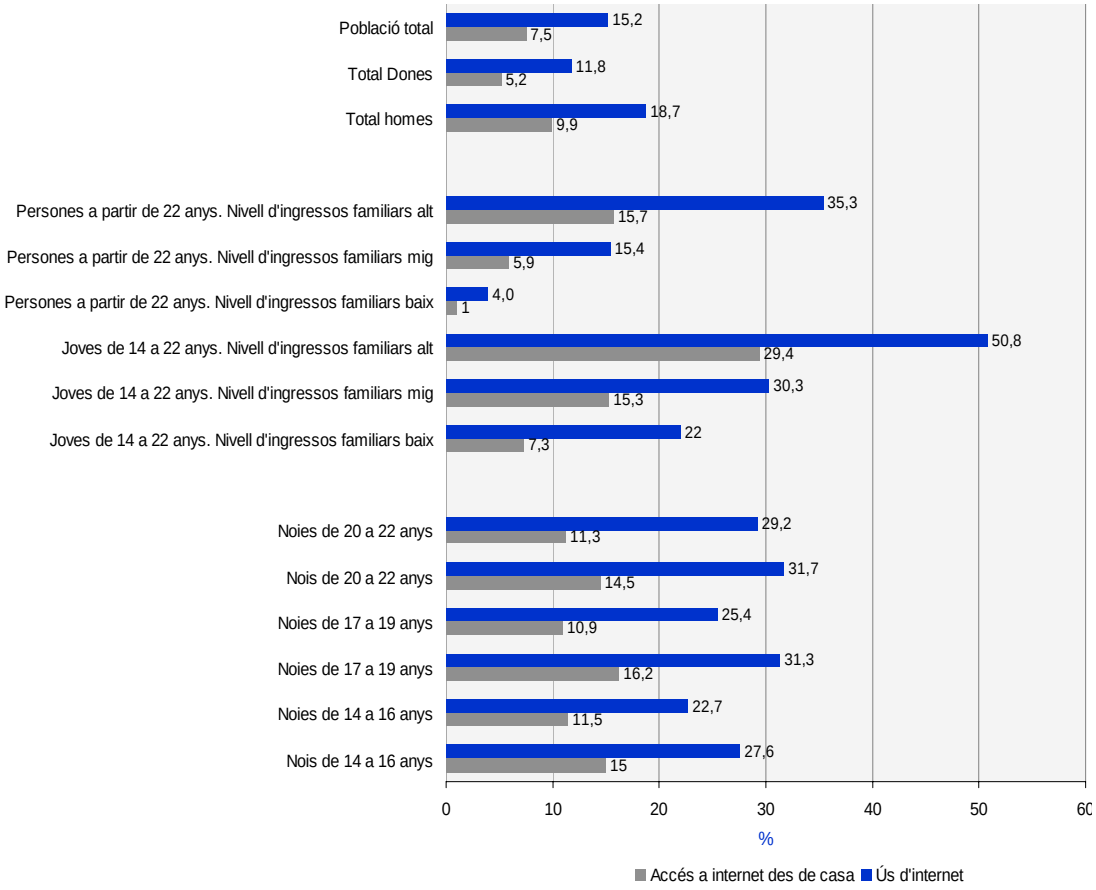

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios.*

Tant el percentatge d'usuaris com la freqüència d'ús s'incrementen d'una forma accentuada en la mesura que la unitat familiar té més capital cultural o més nivell d'ingressos (taules E67 i E68). Els adolescents de major capacitat adquisitiva o capital cultural tenen amb molta més freqüència Internet a casa seva, per tant tenen molt més fàcil fer-ne ús. Els nois i noies de procedència econòmica o cultural més modesta usen menys l'Internet perquè ho tenen molt més complicat, i de fet, per fer-ne ús, han de recórrer en molts casos al centre d'estudis o a algun altre lloc. Entre la població major de 22 anys, les distàncies entre estatus alt i baix estan més accentuades, dins d'un consum generacional menor.

El 1998, el 15% dels joves catalans entre 15 i 29 anys tenen Internet a casa, i d'aquests la meitat en fan un **ús** freqüent (taula E69). Sembla que des de 1998 s'ha estès de forma considerable la possessió i ús d'Internet entre el jovent. Les dades de l'explotació de l'enquesta CIIMU (Casas et al., 2002) assenyalen que entre els estudiants de 12 a 16 anys de la ciutat de Barcelona l'any 2001 el 46,6% ja tenen Internet a casa, i a la Regió Metropolitana, el percentatge se situa al voltant del 39%. A més, gairebé el 70% dels menors asseguren que tenen accés a la xarxa, si bé aquest accés pot ser molt desigual. Inernet és un producte que està actualment en fase de creixement, però encara no d'ús i coneixement massiu, ni tan sols per als més joves, la generació @. Factors com el capital cultural o el poder adquisitiu poden tenir fins i tot més transcendència que l'edat amb la capacitat i rapidesa amb que les persones fan seves aquestes novetats tecnològiques.

El treball de camp ha confirmat que navegar per la xarxa és una tasca a la qual els adolescents dediquen bona part del seu temps lliure. Les possibilitat per divertir-se són múltiples, els programes que permeten baixar música són considerats una bona solució per estalviar diners no comprant cd, però el més amè és segurament "jugar online"

> Joan: A mi m'agrada molt jugar on-line, tinc la consola també, però així es pot jugar amb amics.

L'informant es refereix a programes que, descarregant-los i instal·lant-los, permeten participar a jocs d'acció amb gent de tot el món; cada usuari pot triar un personatge i

entrar en un espai virtual en el qual s'ha de lluitar i defensar-se per quedar-se "viu" i poder seguir jugant. La possibilitat de fer amistats virtuals és una altra atracció que manté durant moltes hores a la joventut davant d'una pantalla, estem parlant principalment dels xats, fenomen que en els últims anys s'ha fet més imponent i "visible". En aquests salons és factible xerrar lliurement amb distintes persones sense descobrir la teva identitat, i els participants tenen tant l'opció de ser sincers respecte a la pròpia vida com de mentir i crear-se una personalitat "fictícia".

> Marta: El que m'agrada més fer amb l'ordinador és xatejar, conèixer gent, també el messenger, per parlar amb els amics.
>
> María: Yo no tengo el ordenador, pero lo he utilizado en el instituto. Para buscar trabajos y los chats, me gusta conocer a gente nueva.

Ja existeixen a més xats en tres dimensions, com l'*Habbot Hotel*, on s'han recreat tots els espais que es poden trobar en un hotel de luxe real i on els "personatges" es mouen "físicament" per les distintes habitacions a través d'un ninot al qual es pot donar la imatge que es prefereix: es pot triar el color de la pell, la mida, la vestimenta , etc. Hi ha ninots "punks", "rastas", i hi ha que representen noies molt atractives. Les possibilitats de poder-se construir una imatge que no correspon a la real són infinites, ja sigui per triar una estètica més "agressiva" ja sigui per modelar-se segons els propis ideals de bellesa.

La tasca de buscar informacions pels treballs de l'escola també està força cultivada i hi ha qui té només aquesta opció per "navegar"

> Gemma: En internet jo busco informacions pels treballs
>
> Jordi: Si.....o et baixes el treball directament
>
> Juan: Si.....del Rincón del Vago
>
> Xavi:.....No ho copiem tot, et copies trossos, canvies algunes coses
>
> Olga: A mi em deixen connectar només per buscar informacions!

2.5.2. ORDINADORS

Entre els més joves, el poder d'atracció d'Internet, com també dels ordinadors, té molt a veure amb la facilitat amb què s'hi pot accedir i amb les possibilitats lúdiques que ofereix. Com més joves, més clara és la tendència a l'ús lúdic d'un aparell com l'ordinador i d'un recurs com Internet, i a més edat, ambdós productes van adquirint una presència quotidiana més relacionada amb les necessitats d'integrar-los com a eina de treball (taules E70 a E73). En aquest ús lúdic, tres són les dimensions que, a traves de les dades de l'enquesta sobre l'ús de les noves tecnologies entre els adolescents (Casas et al., 2002), podem destacar: 1) La dimensió interactiva, és a dir, la possibilitat de relacionar-se amb altres adolescents, bàsicament a través de xats o d'un ús compartit de l'ordinador en navegar per Internet o jugar. 2) La dimensió musical, relativa a la possibilitat de gaudir de la música, ja sigui escoltant-la, ja sigui "baixant-la" d'Internet, ja sigui, en menor mesura, composant-ne. 3) La dimensió dels jocs, referida a l'ús que molts dels adolescents fan de l'ordinador per jugar. En relació a aquest darrer aspecte, l'enquesta indica que els nois d'entre 12 i 16 anys de Barcelona tenen una mitjana de 32,7 jocs d'ordinador (i 28,8 jocs de video-consola), i les noies una mitjana de 9,4 jocs d'ordinador (i 10,3 de video-consola).

L'ordinador, un producte amb gairebé vint anys de presència dins el mercat tecnològic, l'any 1998 encara no és present al 40% de les llars de joves catalans, i el 80% dels joves no l'usen o ho fan només ocasionalment (taula E74). Amb tot, sembla que el nivell d'adquisició familiar d'ordinadors s'ha disparat en els darrers tres anys. Segons l'enquesta sobre l'ús de noves tecnologies entre els adolescents (Casas et al., 2002) són ja més del 82% els adolescents entre 12 i 16 anys a Barcelona que disposen d'ordinador personal a casa seva.

Malgrat les dades anteriors, el treball de camp ha posat en evidència com encara les noves tecnologies no són un consum estès a la totalitat de la joventut. Sembla que la possibilitat d'usar-les està relacionada amb el poder adquisitiu de les famílies d'origen.

Mentre que en els quatre apartats anteriors hem vist que les diferències de gènere no són en general significatives, pel que fa l'ordinador sí que semblen ser els nois els que en fan un ús més consecutiu i heterogeni. Parlant amb els nois de Sant Celoni sobre quina és l'activitat que els agrada més desenvolupar en el temps del lleure, "fer servir l'ordinador" ha estat la contestació unísona dels tres.

> Xavi: Quan no he d'estudiar m'agrada fer servir l'ordinador
>
> Juan: Si, l'Internet
>
> Jordi: Algunes vegades quedem per fer algunes coses per Internet.

La utilitat de l'ordinador per a fins escolars està contemplada en el discurs dels nois encara que les altres variables son més apreciades. Pels més expertes existeixen altres eleccions, com la de construir pàgines webs.

> Xavi: Jo faig pàgines webs, poso el frontpage, fotos meves amb amics, coses divertides i que fan riure.

2.5.3. TELÈFON MÒBIL

FIGURA 11. POBLACIÓ AMB TELÈFON MÒBIL SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000

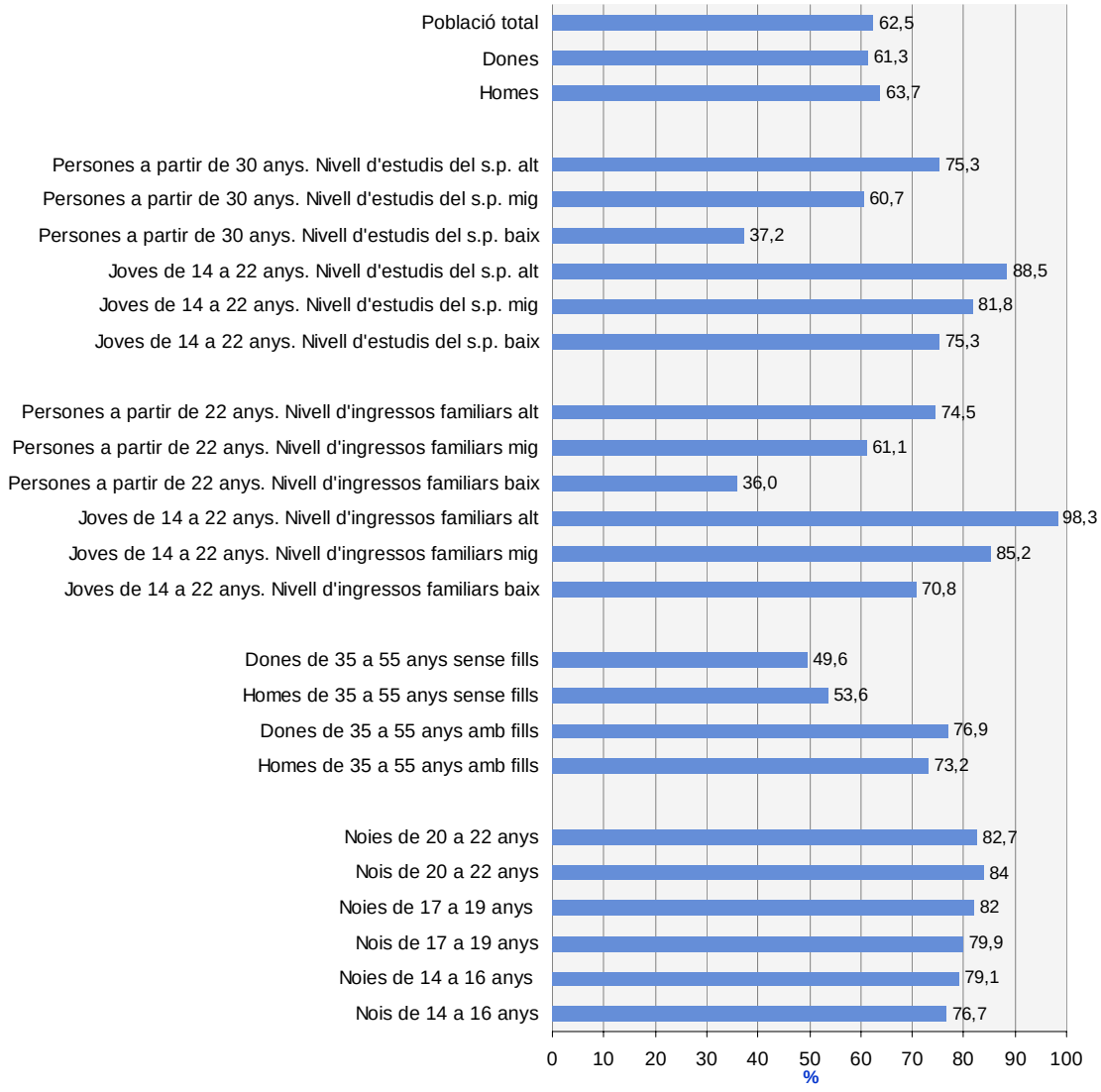

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'*Encuesta General de Medios*

L'artefacte aparegut a partir dels nous avenços tecnològics que ha aconseguit major popularitat, i de forma més ràpida, és el telèfon mòbil. Poc menys de 2 de cada 3 espanyols tenen, l'any 2000, mòbil (taula E75). Aquest producte sí que ha tingut una implantació massiva, i la importància de la població adolescent i jove en aquesta implantació és clara. Entre els 14 i els 16 anys, més de 3 de cada 4 adolescents utilitza ja mòbil, i entre els 20 i els 22 anys, el percentatge s'incrementa fins arribar a 5 de cada 6

joves. Els nois i les noies consumeixen de forma similar, encara que sembla que les noies accedeixen abans a aquest consum que els nois, si bé a partir dels 20 anys són més ells que elles els que en fan ús. Les dades de l'enquesta sobre l'ús de noves tecnologies dels adolescents (Casas et al., 2002) apunten en la mateixa direcció: un 70% dels adolescents barcelonins de 12 a 16 anys tenen mòbil, sent major la proporció de noies (més del 74%) que de nois (64,4%).

Però tan important com la utilització pròpia del mòbil és la incidència que tenen els adolescents en l'ús del mòbil per part dels adults. A la gràfica anterior, referida al conjunt de la població espanyola, s'observa que hi ha més de 20 punts de diferència entre el percentatge d'adults que usen mòbil en funció de si tenen fills o no. Els pares, i sobretot les mares, tenen més mòbils que els adults sense descendència. Curiosament, amb l'ús d'Internet passava a l'inrevés; eren les mares les que el consumien amb menor mesura. En la mateixa direcció, segons l'estudi del CIIMU (Casas et al., 2002), tant els adolescents com els seus pares reconeixen la influència dels menors en l'entrada dins de la llar domèstica dels aparells tecnològics als que ens hem referit al llarg d'aquest apartat (el mòbil, l'ordinador, i Internet), influència que es fa extensiva a d'altres aparells on la pressió dels adolescents sembla més obvia, com les vídeo-consoles.

En relació al capital cultural i al poder adquisitiu familiar (taules E76 i E77), es dóna un fenomen curiós. Mentre que el consum adult de mòbils creix de manera similar en relació al nivell educatiu i el poder adquisitiu familiar, i és el doble entre els grups de major estatus que entre els de menor estatus, en la població adolescent i jove d'entre 14 i 22 anys la cosa és un xic diferent. El consum de mòbil és molt elevat en tots els grups de joves i adolescents; sembla ser, per a tots ells, un producte de primera necessitat. Tanmateix, hi ha una infrautilització del mòbil dels nois i noies fills de pares amb alta formació acadèmica respecte els d'alt poder adquisitiu. Segurament aquest decalatge té a veure amb el fet que entre certs sectors poblacionals, tant de joves com de adults, hi hagi una certa resistència explícita i ideològica a l'acceptació del mòbil com a producte d'ús quotidià, de primera necessitat.

El treball de camp ha posat de manifest que l'avantatge principal que té el mòbil, segons els entrevistats, és el de la missatgeria instantània (SMS): els joves hi afegeixen un nou sentit i valor simbòlic que és el del "joc".

> Gemma: Tinc el mòbil, l'utilitzo només pels missatge i perquè em vinguin a buscar
>
> Marta: Jo també, no truco, me l'han regalat els pares, així quan surto em poden "controlar"
>
> Olga: Jo l'apago quan truquen els meus pares.....
>
> - Si l'apagues com l'utilitzes?
>
> Olga: Quan truquen els amics i per enviar missatges.

Aquest diàleg posa en evidència un canvi en l'actitud dels joves d'avui respecte a les noves tecnologies. Els instruments digitals, que per a la generació precedent eren la novetat i representaven un símbol d'adquisició d'estatus que permetia no quedar exclòs dels mecanismes de la construcció de la imatge volguda per la societat, actualment són objectes d'ús molt més quotidià i han perdut, en bona mesura, la càrrega d'"estatus simbòlic" per esdevenir instruments amb els quals divertir-se. La indústria de telefonia mòbil ha captat la manera mitjançant la qual la joventut fa servir el mòbil i la fomenten, per exemple, a través de concursos lligats a les sèries dirigides a un públic adolescent. Durant les pautes comercials de programes com "Compañeros" o "Al salir de clase" es proposa als telespectadors participar en una mena de concurs a través del mòbil, s'ha de contestar a una pregunta relacionada amb els esdeveniments de l'episodi en curs. Aquest consisteix en enviar un missatge amb la solució i el codi de la sèrie. Quan la "concurs" consisteix en realitzar una votació, com per exemple per triar quin és el concursant de "Gran Hermano" o de "Operación Triunfo" expulsat de la setmana, els joves expliquen com la possibilitat digital és més divertida que els "vells" mecanismes de comunicació (enviar una carta, trucar per telèfon fix, etc.).

> Sonia: Si que me gustan estas cosas, yo votaba con el móvil. A veces juego cuando miro a "Sabrina".....hay la posibilidad de ganar dineritos!

La rapidesa i la facilitat amb que l'anomenada generació @ explota les noves tecnologies és impressionant. La capacitat d'aprenentatge i la "comoditat" amb la qual

manegen els instruments digitals és sorprenent, especialment comparant-la amb l’actitud menys receptiva de la majoria dels adults. S’ha de recordar però que el percentatge de menors de 12 a 16 anys que tenen Internet a la llar domèstica és del 39% a l’Àrea Metropolitana de Barcelona, i que aquesta possibilitat està vinculada al capital econòmic i cultural de les seves famílies d’origen.

Quadre resum

En els darrers quatre anys, l'extensió del consum dels productes digitals estrella (telèfon mòbil, ordinador i Internet) sobretot per part dels joves ha estat exponencial. Hi ha dades que permeten afirmar que entre la població escolar barcelonina la tinença d'ordinador a la llar i de telèfon mòbil personal està generalitzada, si bé no és universal. Segurament aquesta generalització fa per comparació més precària la situació dels adolescents que no en disposen per manca de recursos familiars.

El consum juvenil de noves tecnologies digitals està més estès que no pas el consum adult, i està menys determinat per les adscripcions familiars a nivell econòmic o educatiu. Malgrat això, entre els adolescents segueix mantenint-se, sobretot pel que fa a l'ús d'ordinadors i Internet, biaixos per sexe (els usen més els nois que les noies) i per adscripció familiar per nivell d'ingressos i d'estudis.

L'aproximació d'infants, adolescents al món de les noves tecnologies digitals té una dimensió clarament lúdica. Els nois mostren una marcada preferència pels jocs i entreteniments, mentre que les noies es decanten pels elements lúdics relacionals (ús dels mòbils, dels missatges telefònics o dels xats).

El telèfon mòbil és un producte que es comporta diferent que l'ordinador o Internet en quant a la seva extensió d'ús entre la població adulta. Els adults que no tenen fills consumeixen amb més proporció que els que tenen fills ordinadors o Internet, però en canvi els que tenen fills, sobretot dones, fan ús de telèfons mòbils molt més que les que no en tenen. Se'ns dubte la voluntat de tenir controlats i localitzables els fills, consumidors massius de telèfons mòbils, provoca aquesta curiosa situació de contagi mimètic en el consum de noves tecnologies per part dels pares, menys identificable, però no per això inexistent, en la resta de productes de tecnologia digital.

Internet té un ús encara ara minoritari entre els infants, adolescent i joves, i en tant que no té un ús generalitzat, les diferències en les possibilitats d'ús segons sexe, ingressos familiars o nivell educatiu del sustentador principal són profundes. L'ús d'Internet a les escoles en palia l'efecte, però és clar que les diferencies en les possibilitats d'accés, la llibertat i l'autonomia en l'ús es mantenen.

3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Olga: Jo l'apago quan truquen els meus pares...

- Si l'apagues com l'utilitzes?

Olga: Quan truquen els amics i per enviar missatges.

Aquest diàleg entre l'entrevistadora i una estudiant de secundària constitueix el resum més sintètic de l'informe sobre els estils de vida dels adolescents i dels joves que acabem d'esbossar. Encara que la cita es refereix a la utilització del telèfon mòbil, podria representar perfectament qualsevol altra modalitat de consum cultural. Tant si parlem de cultura material (objectes i revistes), com de cultura corporal (roba i ornaments), cultura de lleure (disco i bars), cultura musical (cd's i concerts) o cultura digital (xats i missatges SMS), el consum dels adolescents i dels joves té com a funció primària la distinció, entesa tant en els termes de Bourdieu (distinció de classe) com en termes generacionals (distinció dels pares). Paradoxalment, són els pares els qui financen aquesta "distinció", en dotar als seus fills dels recursos i de la possibilitat de construir un món propi en els intersticis del món adult. Es tracta d'una distinció simbòlica, és clar, però alhora ben real. En uns moments en què altres institucions han perdut la seva antiga hegemonia en el camp de la reproducció cultural, la continuïtat de les generacions s'assegura gràcies a la discontinuïtat del consum cultural.

La cita de la informant posa de relleu un altre aspecte essencial del consum cultural dels adolescents: no es tracta d'un consum en el buit, sinó orientat cap a una finalitat social. Per als nois i noies, veure un programa de televisió, tenyir-se el cabell, anar de bars, comprar un disc o tenir un telèfon mòbil són formes de distinció cultural orientades cap a una mateixa funció bàsica: "*trucar als amics i enviar missatges*". És a dir, relacionar-se amb els coetanis. La relació social de tipus horitzontal pot fer-se per mediació de múltiples canals i mitjans tecnològics (del tatuatge prehistòric a les novíssimes xarxes virtuals). Però el contingut que vehicula és sempre el mateix: possibilitar l'encontre i la comunicació directa. O millor dit, la comunicació visual –en el cas de la televisió-, no verbal –en el cas de la moda-, corporal –en el cas de la marxa nocturna-, sonora –en el

cas de la música-, virtual –en el cas d'Internet. Una comunicació que permet establir, potenciar i mantenir les relacions d'amistat, de companyia i de parella, fonamentals en la creació i recreació de les identitats personals i col·lectives dels adolescents. D'aquí l'estigma de no poder ser jove, les renúncies que implica el deixar de ser-ho, i entrar en la vida adulta (que s'expressa simbòlicament mitjançant la renúncia a un estil de vida i a determinades pautes de consum).

L'objectiu d'aquest capítol final no és pas presentar unes conclusions analítiques definitives, elaborades a partir de les dades presentades en l'informe, sinó més aviat reflexionar a partir d'un seguit d'hipòtesis o interrogants, susceptibles d'orientar en el futur investigacions de major envergadura metodològica. Pretenem apuntar aspectes, preguntes, oposicions estructurals o culturals subjacents en els estils de vida i els gustos juvenils, que volen obrir portes a noves mirades entorn la condició juvenil, més enllà de les autorrepresentacions juvenils o de les representacions mediàtiques i polítiques que se'n fan. A continuació proposem una relectura dels temes emergents en l'informe a partir de cinc seqüències temàtiques que ens han semblat particularment rellevants, tot acabant amb algunes recomanacions metodològiques adreçades a orientar futures investigacions.

La construcció de la subjectivitat mitjançant el consum

La recerca de la identitat és un tema clàssic en els estudis sobre l'adolescència. El canvi fonamental al qual estem assistint és una dislocació de l'espai social on tradicionalment tenia lloc aquesta recerca: l'escola, la família, les organitzacions socials. Cada cop més la construcció de sentit en l'adolescència es fa mitjançant el consum. I allò característic d'aquest grup d'edat és que aquest consum és fonamentalment un consum cultural, és a dir, un consum orientat a la utilització d'artefactes i llenguatges proveïts pel mercat massiu (o pels mercats complementaris o alternatius gestionats pels propis adolescents). Aquestes marques de distinció i al mateix temps d'identificació son buscades pels joves a través, com ja hem evidenciat, del consum d'objectes específics i alhora imposades per la societat. Aquestes imposicions són utilitzades per identificar i isolar aquells grups

de joves considerats perillosos per la seguretat i la tranquil·litat dels ciutadans, creant autèntics "dimonis familiars" on revertir el pànic moral de la societat. Les persones quotidianament es presenten en públic intentant de perseguir la "normalitat" volguda per la cultura hegemònica, i ho fan mitigant els seus estigmes i accentuant els dels altres; aquest discurs es fa molt més evident quan les imposicions d'elements distintius van en contra de les cultures juvenils.

L'adolescència és un moment particular i difícil en el curs de la vida de cada individu: la falta de fonaments o elements forts sobre els quals construir la pròpia identitat torna indispensable buscar una identificació amb alguna cosa o algú, mirar-se l'entorn i triar amb què sentir-se més còmode i més "fort". Aquests procediments son únics i diferents per a cada adolescent, però tots tenen la característica de moure's dins les fronteres del consum cultural. Els trets principals d'aquestes eleccions estilístiques són la música, les vestimentes i el temps del lleure. Els resultats d'aquesta reflexió han posat en evidencia la relació entre els elements abans mencionats, que impedeixen tractar-los separadament: escoltar una determinada música condiciona l'elecció de què posar-se, d'on anar a divertir-se, de quina revista llegir, de quines pàgines web visitar. Podem traçar llavors un mapa dels gustos juvenils, on grups i col·lectius emprenen diferents camins que poden tant creuar-se com marxar per vies paral·leles. Podem parlar d'una *estètica arrelada* per referir-nos a la manera com els joves enfoquen el seu estil de vida i participen en el consum cultural.

Les bipolaritzacions dels gustos

En el procés de relació social mitjançant el consum, els adolescents duen a terme una doble distinció: distinció envers generacions o cohorts anteriors (la generació dels pares, fonamentalment, però també la dels mestres i la dels joves adults); i distinció envers els coetanis (els adolescents que tenen una altra llengua materna, que van a un altre tipus de centre escolar, que tenen altres gustos estètics o musicals). El resultat d'aquesta doble distinció és el que podem anomenar *bipolaritzacions dels gustos juvenils*.

1. *Gust comercial versus gust radical*. L'oposició més visible és la que es dóna entre gustos comercials i els radicals. La música pop, per exemple, és l'expressió més comú del primer pol d'aquesta bipolarització: l'estètica dels joves que consumeixen aquest tipus de música és molt tènue, i les seves eleccions es mouen principalment entre les fronteres de les modes, pel que fa a la roba i a les rutes d'oci. L'altre pol, el radical, pressuposa eleccions molts més espectaculars, que segurament atrauen l'atenció de la societat que mira: música reivindicativa, samarretes o pentinats extravagants. Tant el pol comercial com el radical són fortament heterogenis entre sí. Dins del camp musical, en els gustos més comercials hi trobem, per exemple, rock català i música pop aflamencada, que són dos gustos fortament oposats entre sí. Entre els gustos radicals, l'oposició és encara més espectacular entre els diferents subgrups. Podem trobar des de la música maquina amb menys bases melòdiques fins el gust pel rock dur més ideologitzat i antisistema. A la vegada, hi ha grups musicals radicals que, pel fet de ser compartits per un col·lectiu juvenil considerable, acaben esdevenint comercials: grups com *Extremoduro* o el cantant *Manu Chao* venen tant o més que molts dels cantants pop més famosos. A més, hi ha grups de música que s'instal·len en una rendible posició intermèdia entre el pol radical i el comercial; seria el cas, per exemple, del grup Estopa. Hi ha col·lectius que se situen fora d'aquesta estructura d'oposició juvenil: són els cosmopolites, de gust avantguardista (musica electrònica "distingida", rock independent, look que reflecteix la modernitat, concerts i discoteques *in*, etc). Dins del camp juvenil, representen el que podríem considerar l'alta cultura. Hi ha també fenòmens artístics, sobretot musicals, que tenen un gran impacte entre la població adolescent, però que resten invisibles. Són gustos "políticament incorrectes", com els *Mojinos Escozíos* o *El Chivi*, que el mercat manté lluny de l'aparador perquè es seus continguts resulten ofensius, però que agraden a molts dels joves precisament perquè són ofensius, escatològics, amorals. Curiosament, agraden a molts adolescents que s'allunyen de manifestacions simbòliques en la seva exis corporal i estil de vida que cerquen l'espectacularitat i la transgressió. És la transgressió dels "normalets".

2. *Gust d'adscripció catalana versus gust d'adscripció espanyola*. Tots aquests "estils de pensar" es troben representats en el jovent de qualsevol territori, però que a

Catalunya presenta un altre element fort de distinció, degut a la convivència de dos identitats diferenciades: la que conforma una adscripció nacional catalana i la que ho fa amb una d'espanyola. Encara que aquest és sovint un tema "tabú", l'estudi indica que no es tracta només d'una polaritat lingüística: el consum de programes de televisió, els gustos musicals i els llocs de reunió estan també sovint polaritzats. No es tracta d'una divisió en dos col·lectius impermeables, ni molt menys, però sí que és perceptible una divisió d'identitats culturals que s'estructuren tant o més en termes de consum cultural que en termes estrictament polítics. Cal advertir que bona part de la població adolescent i juvenil, sobretot aquella situada en un "espai intermig" entre els dos pols d'adscripció nacional, pot deixar-se seduir per usos culturals i consums que, en termes generals, estan més presents en un o altre pol. Estem referint-nos, per tant, a una tendència, i no a una divisió nítida i inequívoca d'usos. Amb tot, els adolescents i joves situats amb certa claredat en una de les dues posicions diferenciades descriuen "la marxa" de manera molt diferent. De fet, el procés de construcció de la identitat es duu a terme més en termes negatius que positius; segurament és molt més fàcil establir i donar una explicació sobre les coses que no t'agraden que justificar el perquè, en canvi, t'agraden les altres. L'adscripció nacional dels joves és llavors un dels elements que determina els gustos de la joventut catalana. Les contraposicions principals es donen en el camp de la música -Rock català versus Màquina-, i en el camp dels lloc d'interacció - discoteca versus concert "alternatiu". En definitiva, es tracta d'una polaritat molt present en el terreny dels estils de vida quotidians, per bé que sovint silenciada o ignorada en el terreny dels discursos ideològics o de les polítiques institucionals. Com ja hem dit, en aquestes diferenciacions sovint passen a un segon pla els aspectes ideològics i els elements més importants acaben essent els estètics: posar roba d'alguna marca esportiva determinada, anar a la discoteca "Illusion" i parlar el castellà és suficient per estigmatitzar un noi com "maquiner" i "fatxa", mentre que, d'altra banda, vestir samarretes de Bob Marley o escoltar grups com *Els Pets* és suficient per a que un adolescent sigui etiquetat com a "hippy", "peluo" o "catalufo".

3. *Gust generacional i gust de gènere*. També cal tenir en compte una graduació del gust cultural segons les franges d'edat: el gust infantil és més comercial, l'adolescent es

radicalitza, el juvenil es "distingeix". L'increment de les diferències de gust segons les edats s'expressa sobretot en el terreny del consum cultural: aquest és un sector "calent", sobre el qual cal sens dubte investigar amb més profunditat. Finalment, cal esmentar la persistent bipolarització en el terreny dels gèneres (a diferència del que succeeix en altres àmbits, on la coeducació i la igualtat d'oportunitats tendeixen a reduir la bretxa entre nois i noies). L'oposició entre gust masculí i femení es caracteritza per la major tendència a la comercialitat de les noies i a la radicalitat dels nois. A la vegada, en consums com els televisius, els gustos femenins pels serials d'adolescents, o pels *talks shows*, contrasta amb el major gust masculí per l'acció (pel·lícules o esports). És una diferència que va més enllà de les barreres generacionals i que es transmet als fills. També és veu amb el consum escrit (més llibres i revistes del cor o de noies, amb continguts romàntics i de reflexions sobre la construcció íntima de la pròpia identitat, més diaris o revistes especialitzades d'humor, tecnologia i esports els nois).

L'ambivalència simbòlica dels productes

Els objectes que els joves usen per definir-se tenen un valor simbòlic que sovint supera el seu valor instrumental, ja sigui explícitament o implícita. Amb tot, aquest valor simbòlic pot no ser unívoc. Un mateix objecte pot ser utilitzat de diverses formes: com a estatus símbol per estar a la moda o per manifestar transgressió (el tatuatge i el piercing en són un clar exemple). Mentre que abans les transformacions corporals com el tatuatge manifestaven inequívocament una voluntat de transgressió radical, o fins i tot d'autoexclusió social, avui en dia el fet d'escriure sobre la pell s'ha tornat un fenomen més quotidià, tot i que encara es possible mantenir el valor subversiu primerenc, segons els llocs del cos (més o menys visibles), la grandària el tipus dibuix i el valor i significat que la persona li atorga.

Els productes de consum juvenil no tenen un valor unívoc, sinó que varien amb les generacions (a vegades de manera acceleradíssima) i amb els grups socials. Els texans són un producte que encara mantenen un cert valor com a peça informal pròpia de la identitat juvenil (per exemple entre adolescents d'escoles privades que no el poden

vestir a classe), però en canvi són usats per empolainar-se (quan es va "guapo", els diumenges, o a les festes familiars) entre joves de classe obrera que van sempre amb xandall. A més, el texà pot ser de marca, molt cara i inaccessible, o bé gairebé un producte "antijuvenil" si es tracta de pantalons texans dels que es compren els vells als supermercats per anar de passeig (sense formes, sense marca, barats), o bé un producte antisistema si són texans elàstics. Un altre exemple és el piercing, que moltes noies usen en tant que "disposició estètica" juvenil, però no rupturista (piercing al melic), i en canvi en d'altres és una manifestació clarament transgressora en relació a la cultura corporal (posar-se molts piercings a llocs diferents de la cara). Un dels elements que influeixen en aquest procés d'ambivalència és l'assumpció i extensió per part del mercat de signes i símbols juvenils "contraculturals" (tatuatge, etc.) i la seva massificació (eliminant-ne el seu contingut "ètic" i deixant-ne l'estètic). Ser jove, en aquest sentit, pot ser més un element de distinció que d'estigmatització.

La relativitat de la generació @

La major part de les fonts estadístiques posen de manifest que hi ha una major predisposició entre els més joves envers les noves tecnologies, però també hi ha molt joves que no hi participen. Per altra banda, l'ús juvenil és diferent a l'adult; és sobretot lúdic, relacionat amb els jocs. També cal subratllar la importància de fenòmens com el xat o els missatges MSM dels mòbils, elements de força pes en la cultura juvenil, i que conformen espais comunicatius nous i d'una importància cabdal; una nova forma d'intimitat. Es precisament en el terreny de la cultura digital on la proximitat entre la cultura infantil i juvenil és més clara, perquè nens, adolescents i joves juguen al mateix, participen a xats, i fan un ús semblant dels mòbils: juguen i s'entretenen igual. De fet, l'estudi revela el mimetisme adult, per contagi, amb els fills: en els termes de Mead, son els nens i adolescents els que sovint "eduquen" als pares en la utilització de les noves tecnologies. En tot cas, aquest sembla un terreny sensible en el qual caldria anar més enllà de les enquestes sociogràfiques que han predominat fins ara, per tal d'estudiar al menor en el seu medi ambient (encara que aquest sigui un ambient privat).

D'altra banda, és important assenyalar que la igualtat d'oportunitats, que històricament s'ha identificat amb l'educació, es configurarà en el futur també a partir de les noves tecnologies, que comencen a preparar el terreny del que es podria denominar "exclusió cibernètica". Es a dir, per accedir a la cultura digital no només cal conèixer el llenguatge, sinó que cal també tenir una clau d'accés. Donat que això no ho proveeix el mercat, les administracions haurien de tenir especial cura en que els menors puguin accedir en igualtat de condicions a les noves tecnologies de la informació i de la comunicació. Això no significa necessàriament dotar de més ordinadors als instituts, sinó que també pot voler dir donar suport a les entitats de base que utilitzen aquests mitjans a les zones perifèriques. En definitiva: es tracta de que experiències com RavalNet deixin de ser extraordinàries i esdevinguin espais quotidians de creació i d'intercanvi digitals en els nostres barris. També convindria potenciar la creativitat juvenil en el camp del videoart, els videojocs, la creació digital, etc. Volem dir que la societat de la informació no només es construeix en les grans autopistes de la informació o en les grans indústries informàtiques, sinó també en la penetració microsocial de la cultura digital en la vida quotidiana dels nens i dels joves.

El paper de les administracions públiques

Hi ha diversos elements que condicionen la producció de polítiques culturals de l'administració quan aquestes van dirigides a la infància, l'adolescència o la joventut. La dificultat per definir els marges d'allò que és adient presentar i potenciar com a política cultural i allò que no s'accentua quan els receptors de les mateixes són els menors, segment poblacional amb unes característiques específiques en tant que subjectes en procés de formació. Al nostre parer, les principals contradiccions a les quals ha de fer front l'administració per elaborar una política cultural coherent dirigida als menors són les següents:

1. *Alta Cultura vs. Cultura de Masses*. Moltes vegades l'administració sembla haver de distribuir els recursos entre dues manifestacions culturals que solen presentar-se com a antitètiques: d'una banda, l'Alta Cultura que, definida de forma poc restrictiva, engloba

totes aquelles manifestacions artístiques que han definit l'Art en majúscules -pintura, teatre, música clàssica, literatura, museus, etc-. D'altra banda, la Cultura de Masses, que engloba aquelles manifestacions artístiques i culturals a la que molts es negarien a atorgar la categoria d'artístiques: música pop, cinema comercial, còmic, esport, art de carrer, etc. Les primeres formes artístiques, les pròpies de l'Alta Cultura, són les que representen les creacions considerades més pures, profundes, difícils i autèntiques, mentre que les altres hi són presentades com a versions edulcorades. L'Administració es mou entre l'atracció que exerceix la Cultura de Masses entre la majoria de la població infantil i la voluntat de fer que tothom aprengui a apreciar unes formes artístiques de les que fins fa poques dècades només en fruïa un percentatge mínim de la població. És en els menors en qui més repercuteix aquesta voluntat de democratització de l'Alta Cultura. Òbviament, potenciar aquest aspecte, quan els recursos són escassos, repercuteix en la manca d'atenció en d'altres. D'altra banda, caldria veure si aquesta política aproxima certes manifestacions artístiques als menors o, contràriament, allunya el món dels adults i de l'Administració del món dels menors, els fa recíprocament més incomprensibles. A la vegada, caldria reflexionar sobre els aspectes que legitimen considerar l'Alta Cultura com a terreny a protegir i analitzar-ne la pertinença, i veure quins són els sectors beneficiats, en tant que productors i receptors, dels tracte preferencial que poden rebre segons quines manifestacions artístiques. Altrament dit, caldria valorar fins a quin punt té sentit protegir certes manifestacions artístiques que construeixen un públic "artificial" - el dels menors - quan el públic que n'és receptor "natural" té prou capacitat adquisitiva, malgrat ser minoritari, per mantenir-ne el funcionament.[9]

2. *Cultura tradicional vs. Cultura emergent.* Si en la contraposició anterior podem advertir el risc de que certes decisions estiguin condicionades per criteris subjectius avalats per les adscripcions d'estatus d'aquells que marquen les línies a seguir, el risc que es corre en la contraposició entre cultura tradicional i cultura "emergent" és que es

9 No volem que aquesta reflexió s'entengui com un al·legat contra la inversió de l'Administració en manifestacions culturals clàssiques, sinó com una demanda de major claredat i coherència en els objectius que es pretenen cobrir, els costos, i l'avaluació seriosa dels resultats obtinguts.

menystinguin aquelles expressions culturals i artístiques que, per novedoses (des de la música *techno* fins els videojocs), estiguin poc arrelades en el teixit associatiu formal. Les polítiques en defensa de les manifestacions de la cultura tradicional (des del folklore andalús fins els castellers) tenen la virtut de ser articulacions que emergeixen en bona mesura de la voluntat dels sectors organitzats de la societat civil. A més, solen ser organitzacions que, enfront la creixent sectorialització generacional de la societat, permeten una forta convivència voluntària entre diferents grups etaris. Malgrat això, actualment es corre el risc de no tenir en compte aquelles manifestacions artístiques i culturals més recents, on a la desorganització associativa formal s'hi afegeix la composició primordialment adolescent i juvenil de les mateixes, la qual cosa dificulta sovint la continuïtat de la producció cultural en aquests sectors emergents, quan no tenen una rendibilitat comercial immediata.

3. *Ludisme vs. Formació*. Quan van dirigides als menors, sembla que les polítiques culturals no poden pensar-se exclusivament des d'un punt de vista lúdic. Molt sovint s'interpreta que la inversió en el terreny cultural ha d'esdevenir un complement dins de la trajectòria formativa del menor, i que divertir-se només té sentit dins un enquadrament pedagògic explícit superior. Al nostre parer, és aquest un argument perillós, que cal gestionar amb especial cura, sobretot en la mesura que l'infant creix. L'excessiu pes dels elements formatius o pedagògics explícits pot fer perdre interès i, fins i tot, provocar l'estigmatització d'aquelles activitats com a pròpies del "calaix mental" de l'educació i tutela adultes, i no tant en el "calaix mental" de la diversió. Segurament la solució passaria per separar clarament els terrenys en els quals s'educa la capacitat perceptiva del menor respecte el món cultural i artístic, respecte d'aquells altres en què l'Administració ha de garantir que pugui passar-ho bé fent allò que li agrada i sent-ne receptor; divertir-se com a objectiu en ell mateix.

4. *Autonomia vs. Dependència*. En les polítiques culturals dirigides als menors, aquesta és una altra de les diatribes subjacents. És difícil aclarir si el menor és percebut com a un individu autònom capaç de decidir i gestionar, directa o indirectament, allò que vol, o bé si és percebut com un individu depenent que encara no ha assolit la categoria de

subjecte, i que per tant ni pot ni sap decidir allò que li convé. Altra vegada el factor edat hauria de ser determinant en l'assoliment progressiu de la capacitat decisòria del menor. Tanmateix, hi ha altres elements, a part de l'edat, que defineixen les capacitats diferencials que tenen els menors per influir en la definició de les polítiques culturals. Sol passar que les actituds més tutelars són més presents entre els menors en situacions de marginalitat relativa, fins i tot en el cas que puguin fer l'activitat que volen. En aquests casos, les polítiques culturals acaben esdevenint especialment subsidiàries d'un altre objectiu: la contenció social dels menors conflictius. En aquest sentit, caldria qüestionar-se si es promouen prou les manifestacions culturals i artístiques pròpies d'aquells menors amb més dificultat per tenir presència com a proto-ciutadans en l'agenda política.

5. *Receptivitat vs. Creativitat.* Molts autors han problematitzat la divisió radical entre la dimensió receptiva i la creativa en els processos culturals. En tota recepció hi ha elements d'elaboració, adaptació i reconstrucció, més o menys accentuada, d'allò que es rep. Alhora, cap creació és possible sense multiplicitat de recepcions prèvies, que van definint el propi gust i capacitat creativa. Amb tot, sembla lògic que les polítiques culturals haurien de potenciar l'element creatiu per sobre del receptiu, especialment en relació a les intervencions dirigides als menors. No és del tot clar que aquesta sigui l'opció prioritària de les polítiques culturals. Tenim la impressió que sovint hi ha altres dimensions (la defensa i extensió de l'Alta Cultura, per exemple) i prejudicis ideològics o estètics (que defineixen formes culturals i artístiques que no sembla convenient recolzar) que desdibuixen la prioritat de potenciar la creativitat dels menors. En aquest sentit, hi ha disposicions receptives, com pot ser anar a un concert de música clàssica, que semblen obtenir millor valoració institucional que d'altres de caire inequívocament creatives, com composar una cançó de *Hip Hop*.

6. *Comercialitat vs. Liminalitat*. El recolzament institucional a les manifestacions culturals més comercials (que, lògicament, també són les que engresquen a major volum de població) sol ser restringit. Els arguments que justifiquen aquest abandonament són dos. D'una banda, sol ser car, per una administració, comprar aquests serveis. D'altra

banda, si ja els ofereix el mercat, no hi ha necessitat de que l'Administració hi dediqui diners. Són arguments sòlids i pertinents, sempre i quan no s'obviïn algunes consideracions paral·leles. Els serveis públics han de cobrir les demandes del conjunt de la societat civil, i per tant és lògic que les polítiques públiques acontentin a quan més sectors de població millor. En cas que els béns més comercials es poguessin donar per coberts, cal que els béns *liminals* (els que estan en els límits, els que acontenten a minories de població, no pas a tots) siguin redistribuïts de forma justa entre els diferents sectors de població, sense desconsiderar aquells grups més invisibles, amb menys capacitat de tenir veu pública (i els menors en són un bon exemple). I és que tothom, en una o altra manifestació, té gustos liminals, minoritaris. Els béns liminals en perill d'extinció no són només les manifestacions culturals de l'Alta Cultura o les tradicionals, sinó que n'hi ha d'altres que han de ser tant o més considerats, en tant que corresponen a gustos culturals minoritaris de poblacions amb menys capacitat per crear petits mercats culturals sostenibles. D'altra banda, hi ha béns comercials que cobreixen el mercat, però això no vol dir que siguin accessibles per a tothom: el fet que els garanteixi el mercat no significa que els pugui fruir la població amb menys capacitat adquisitiva (i en això també bona part de la infància és un col·lectiu especialment vulnerable).

Moltes de les reflexions apuntades en aquest apartat responen a inquietuds i debats existents dins de l'Administració, si bé de forma desigual. A la vegada, hi ha moltes intervencions, sovint des de fora de l'Administració, que integren bona part de les reflexions que volem posar sobre la taula. Malgrat això, sorprèn l'escassa atenció que les administracions atorguen a un terreny essencial per a la reproducció cultural de les noves generacions. El consum cultural és un element imprescindible i consuetudinari de la subjectivitat dels nous joves. D'aquí les noves marginalitats i les noves formes de pobresa que deriven de l'accés desigual a aquests béns "donats per descomptat", però que, malgrat haver-se convertit en necessitats bàsiques, segueixen sovint essent considerats un luxe cultural per les administracions. Si es volen combatre les noves formes d'exclusió social, cal intervenir també en el terreny de la igualtat d'oportunitats en l'accés al consum cultural.

No volem cloure aquest estudi sense recordar una obvietat: mentre altres capítols d’aquest Informe disposen d’una llarga tradició d’estudis empírics i de dades sistematitzades, la qual cosa permet anàlisis comparatives molt riques, el consum cultural havia estat fins ara un terreny marginal, la informació del qual es trobava dispersa o poc sistematitzada. La present recerca ha suposat un primer esforç d’organitzar un mapa per a recollir dades i per interpretar-les. Fóra bo que pogués tenir continuïtat, per tal que les cartografies del futur poguessin ser més detallades i precises.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

AGUINAGA, J.; COMAS, D. (1997). *Cambios de hábito en el uso del tiempo: trayectorias temporales de los jóvenes españoles*. Madrid: Injuve.

AGUIRRE, A.; RODRÍGUEZ, M. (1998). *Skins, punkis, okupas y otras tribus urbanas*. Barcelona: Bardenas.

ÁLVARO, F.-M. (1998). *Joves entre dos segles*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.

AMIT-TALAI, V.; WULFF, H. (eds). (1995). *Youth Cultures. A Cross-Cultural Perspective*. London: Routledge.

ARIÈS, P. (1990) (1973). *El niño y la vida familiar en el antiguo régimen*. Madrid: Taurus.

ASOCIACIÓN PARA LA INVESTIGACIÓN DE MEDIOS DE COMUNICACIÓN (no publicat). *Encuesta general de medios: Datos acumulados Febrero/Noviembre 2000.*

AYMERICH, R. (1990). *La premsa invisible. Fanzines a Catalunya*. Barcelona: El Llamp.

BARRUTI, M. et al. (1993). *El món dels joves a Barcelona. Imatges i estils juvenils*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

BELASCOAIN, R. et al. (1986). *D'esquena al mirall. Estudi dels joves a Vilanova*. Vilanova i la Geltrú, Ajuntament de Vilanova.

BERNEY, J.; ROCA, J.; VERDAGUER, J. (1983). *Joventut a Terrassa*. Terrassa: Consell de la Joventut.

CARDÚS, S. 198E "Sobre el concepte de temps lliure", *Jornades sobre l'educació en el lleure*. Barcelona, CNJC.

CARDÚS, S.; ESTRUCH, J. (1984). *Les enquestes a la Joventut de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

CASALS, X. (1995). *Neonazis en España. De las audiencias wagnerianas a los skinheads (1966-1995)*. Barcelona: Grijalbo.

CASAS, F. et al. (2002). *La influencia de les tecnologies de la informació i la comunicació en la vida dels nois i noies de 12 a 16 anys* (investigació en curs).

CASTELLS, M. (2001). *La Galàxia Internet*. Barcelona: Planeta.

CENTRE JOVE D'ANTICONCEPCIÓ I SEXUALITAT (1999) *Enquesta sobre el comportament dels joves estudiants de Barcelona 1999.* Barcelona: Secretaria General de la Joventut de la Generalitat de Catalunya.

COLEMAN, J.S. (1961). *The Adolescent Society. The Social Life of the Teenager and its Impacts on Education*. New York: The Free Press.

COSTA, C. (1998). *La dimensión afectividad en los movimientos sociales. El caso del movimiento okupa*. Tesis de mestratge. UAB.

COSTA, M.C.; PALLARÉS, J.; FEIXA, C. 2000. "Moviments juvenils a Catalunya: dels okupes als ravers", in Feixa & Saura (eds.).

COSTA, P-O.; PÉREZ, J.M.; TROPEA, F. (1996). *Tribus urbanas*. Barcelona: Paidós.

CUBIDES, H.J; LAVERDE, M.C.; VALDERRAMA, C.E. (eds). (1998). *'Viviendo a toda'. Jóvenes, territorios culturales y nuevas sensibilidades*. Santafé de Bogotá: Siglo del Hombre Editores.

ELZO, J. et al. (1999). *Jóvenes españoles, 99*. Madrid: Fundación Santamaría.

ERIKSON, E.H. (1980). *Identidad, Juventud y Crisis*. Madrid: Taurus.

FEIXA, C. (1993). *La joventut com a metàfora*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.

FEIXA, C. (1996). Antropología de las Edades. A J.Prat; A.Martinez (eds), *Ensayos de antropología cultural* (pp. 319-334). Barcelona: Ariel.

FEIXA, C. (1998). *De jóvenes, bandas y tribus. Antropología de la juventud*. Barcelona: Ariel.

FEIXA, C. 2000. La ciudad recreada. Los espacios lúdicos de los jóvenes. Astrágalo, Revista de Arquitectura, abril, 37-54.

FEIXA, C. (2001). *Generació @. La joventut en l'era digital*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.

FEIXA, C.; PALLARÈS, J. (1998). Boîtes, raves, clubs. Metamorfosis de la festa juvenil. Revista d'Etnologia de Catalunya, 13, 88-103.

FEIXA, C.; SAURA, J.R. (eds). (2000). *Joves entre dos móns. Moviments juvenils a Europa i a l'Amèrica Llatina*. II Fòrum d'Estudis sobre la Joventut. Barcelona: Secretaria General de Joventut-UdL.

FEIXA, C.; SAURA, J.R.; DE CASTRO, X. (eds). (2002). *Música i ideologies*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.

FEJLER, E. 2000. Las comunidades virtuales en Argentina. A FINQUELIEVICH, S. (ed). (2000). *¡Ciudadanos a la red! Los vínculos sociales en el ciberespacio*. Buenos Aires: Ciccus

FINQUELIEVICH, S. (ed). (2000). *¡Ciudadanos a la red! Los vínculos sociales en el ciberespacio*. Buenos Aires: Ciccus.

FORNÄS, J; BOLIN, G. (eds). (1995). *Youth Culture and Late Modernity*. London: Sage.

FRITH, S. (1982). *Sociologia del rock*. Milano: Feltrinelli.

FUNDACIÓ FERRER I GUÀRDIA (1998). Pacte per la nit. Pautes, hàbits i preferències en el lleure i l'oci nocturn dels joves barcelonins. Fundació Ferrer i Guàrdia: Barcelona.

FUNES, J. (1983). Paraula de Rock. *Papers de Joventut*, 7.

FUNES, J. (1985). Cultura juvenil urbana. A *Projecte jove* (pp.122-124). Barcelona: Ajuntament de Barcelona

GABISE, SA. (1999). *Enquesta a la joventut de Catalunya 1998*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.

GALLAND, O. (1991). *Sociologie de la jeunesse*. Paris: Armand Collin.

GELDER, K; THORNTON, S. (eds). (1997). *The Subcultures Reader*.London: Routledge.

GIL CALVO, E. (1985). *Los depredadores audiovisuales*. Madrid: Tecnos.

GIL CALVO, E. (1996). La complicidad festiva: Identidades grupales y cultos de fin de semana. *De Juventud*, 37, 27-34.

GIL CALVO, E.; MENÉNDEZ, E. (1985). *Ocio y prácticas culturales de los jóvenes*. Madrid: Instituto de la Juventud.

GILLIS, J.R. (1981). *Youth and History. Tradition and Change in European Age Relations, 1770-present*. New York: Academic Press.

GUTIÉRREZ, J.E. (2001). *La lucha por nombrar al mundo. El imaginario político del movimiento okupa en Barcelona*. Tesi de master. Departament de Sociologia de la UAB.

HALL, S.; JEFFERSON, T. (eds). (1983) (1975). *Resistance Through Rituals. Youth Subcultures in post-war Britain*. Hutchinson: London.

ICUB (2001). *Utilització i valoració que els ciutadans fan dels museus barcelonins.* Barcelona: Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

ICUB (2001). *Les sales alternatives a Barcelona: Diagnòstic i propostes de futur*. Barcelona: Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

LASÉN, A. (2000). *A contratiempo. Un estudio de las temporalidades juveniles*. Madrid: CIS.

LEVI, G; SCHMITT, J-C. (eds). (1996). *Historia de los jóvenes*. Madrid: Taurus, 2 vols.

MACHADO, J. (1993). *Culturas juvenils*. Lisboa: Imprensa Nacional Casa da Moeda.

MACHADO, J. (ed.) (1999). *Traços e riscos de vida*. Lisboa: Ambar.

MAFFESOLI, M. (1990). *El tiempo de las tribus.* Barcelona: Icària.

MAFFI, M. (1975). *La cultura underground*. Barcelona: Anagrama.

MANNING, P.K.; TRUZZI, M. (eds) (1972). *Youth and Sociology*. New Jersey: Prentice-Hall.

MARGULIS, M. (ed) (1997). *La juventud es más que una palabra*. Buenos Aires: Biblos.

MARTÍNEZ, R; PÉREZ, J.D. (1997). *El gust juvenil en joc*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

MARTÍNEZ, S. (1999). *Enganxats al heavy. Cultura, música i transgressió*. Lleida: Pagès.

McROBBIE, A (ed). (1991). *Feminism and Youth Culture*. London: McMillan.

McROBBIE, A. (1993). *Postmodernism and Popular Culture*. Routledge: London.

MEAD, M. (1928). *Coming of Age in Samoa*. New York: Morrow.

MEAD, M. (1970). *Culture and Commitment. A Study of the Generation Gap*. NY: Natural History Press.

MILES, S. (2000). *Youth Lifestyles in a Changing World*. Buckingham:Open University Press.

MONOD, J. (1976) (1968). *Los barjots. Ensayo de etnología de bandas de jóvenes*. Barcelona: Seix Barral.

MUUS, R.E. (1978). *Teorías de la Adolescencia*, Buenos Aires: Paidós.

OFICINA PLA JOVE DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA (1994). *Els joves metropolitans.* Barcelona: Diputació de Barcelona.

PALLARES, J.; FEIXA, C. (2000). Espacios e itinerarios para el ocio juvenil nocturno, *Revista de Estudios de Juventud*, 50, 23-42. Madrid: Instituto de la Juventud.

PALLARÉS, J.; FEIXA, C. (2001). Studenti e città. Spazi e tempi dei giovani universitari a Lleida, *Archivio di Studi Urbani ed Regionali*, 69. Milà: Franco Angeli

POSTMAN, N. (1990). *La desaparició de la infantesa*. Vic: Eumo.

PUIG, N. (1994). *Joves i Esport. Influència dels processos de socialització en els itineraris esportius juvenils*. Barcelona: Secretaria General de l'Esport.

PUIG, T. (1986). *Les produccions culturals dels joves metropolitans*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

PUJOLAR, J. (1997). *De què vas, tio?*. Barcelona: Empúries.

RANDOLPH, R. (2000). "Las mutaciones de lo urbano: de la red de ciudades a la ciudad-red", a FINQUELIEVICH, S. (ed). *¡Ciudadanos a la red! Los vínculos sociales en el ciberespacio*. Buenos Aires: Ciccus.

REGUILLO, R. (1991). *En la calle otra vez. Las bandas: identidad urbana y usos de la comunicación*. Guadalajara: Iteso.

RIVIERE, M. (1987). Moda i diferenciació juvenil. A UCELAY DA CAL, E. (ed). *La joventut a Catalunya al segle XX. Materials per a una història*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

RODRÍGUEZ, F. (1989). (ed). *Comunicación y lenguaje juvenil*. Madrid: Fundamentos.

ROIGÉ, X. et al. (1987). *Informació, comunicació i noves tecnologies. Del Pato Donald a Indiana Jones*. Projecte Jove. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

ROMANÍ, O. (1982). *Droga i subcultura. Una història cultural del "haix" a Barcelona*. Barcelona. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.

ROMANÍ, O. (1985). Perquè els temps estan canviant..., a Llopart, Prat & Prats (eds), *La cultura popular a debat.* Alta Fulla: Barcelona.

ROSZAK, T. (1973). *El nacimiento de una contracultura*. Barcelona: Kairós.

SALVADÓ, A. (1998). *Condicions de vida dels joves de la Regió Metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Metropolitans.

SERRA, A. (2000). Las redes ciudadanas, a FINQUELIEVICH, S. (ed). *¡Ciudadanos a la red! Los vínculos sociales en el ciberespacio*. Buenos Aires: Ciccus.

SILVERSTEIN, H. (ed). (1973). *The Sociology of Youth: Evolution and Revolution*. New York: McMillan.

SOLÉ, J. (1997). *Llengua i joventut a la dècada dels noranta*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

TAPSCOTT, D. (1998). *Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation*. New York: McGraw-Hill.

THORNTON, S. (1995). *Club Cultures. Music, Media and Subcultural Capital*. Cambridge: Wesleyan University Press.

TREJO, R. (2000). Internet y sociedad urbana: cuando el ciberestpacio y la calle se complementana. A FINQUELIEVICH, S. (ed). *¡Ciudadanos a la red! Los vínculos sociales en el ciberespacio*. Buenos Aires: Ciccus.

TURRUBIATES, R. (2000). "Chat, chat... Agoras cibernéticas y comunicación global", a FINQUELIEVICH, S. (ed). *¡Ciudadanos a la red! Los vínculos sociales en el ciberespacio*. Buenos Aires: Ciccus.

UCELAY DA CAL, E. (ed) (1987). *La joventut a Catalunya al segle XX. Materials per a una història*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

UNESCO. (1983). *La juventud en la década de los 80*. Salamanca: Sígueme.

URTEAGA, M. (1998). *Por los Territorios del Rock. Identidades Juveniles y Rock Mexicano.* Culturas Populares/ Causa Joven: México.

VALENZUELA, J.M. (1988). *¡A la brava ése!. Cholos, punks, chavos banda*. Tijuana:El Colegio de la Frontera Norte.

VAN GENNEP, A. (1986) (1909). *Los ritos de paso*. Madrid: Taurus.

VILA (coord.) (1999). *El uso del tiempo de la infancia y adolescenncia de 1 a 17 años de la ciudad de Barcelona.* Barcelona: Institut Municipal de Barcelona.Ajuntament de Barcelona.

VIÑAS, C. (2001). *Música i skinheads a Catalunya*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

WHYTE, W.F. (1972). *La sociedad de las esquinas*. Mexico: Diáfora.

WILLIS, P. (1978). *Profane Culture*. London: Routledge and Kegan Paul.

WILLIS, P. (1988). *Aprendiendo a trabajar*. Madrid: Akal.

ICUB. (2001). *Utilització i valoració que els ciutadans fan dels museus barcelonins*. Barcelona,: Icub.

WILLIS, P. (1998). *Cultura viva. Una recerca sobre les activitats culturals dels joves*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

ÍNDEX FIGURES

FIGURA 1. ASSISTÈNCIA AL CINEMA ALMENYS 1 VEGADA AL MES, SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE, I NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000 352

FIGURA 2. AUDIÈNCIA DE DIFERENTS TIPUS DE REVISTES, SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000 355

FIGURA 3. PERCENTATGE DE DONES QUE NO USEN CAP PRODUCTE DE BELLESA SEGONS GRUPS D'EDAT, NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000 362

FIGURA 4. NIVELL D'ACORD DEL JOVES DE 15 A 29 ANYS AMB DIFERENTS AFIRMACIONS SOBRE LA LLENGUA 370

FIGURA 5. PRINCIPALS ACTIVITATS REALITZADES DINS I FORA DE LA LLAR, SEGONS GRUPS D'EDAT. BARCELONA, 1995 374

FIGURA 6. TIPUS D'ACTIVITATS REALITZADES PEL JOVES ELS DIES FEINERS I ELS CAPS DE SETMANA. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1994 377

FIGURA 7. FREQÜÈNCIA AMB QUÈ ELS ADOLESCENTS VAN A LA DISCOTECA O SURTEN A PRENDRE ALGUNA BEGUDA. BARCELONA. 1999 385

FIGURA 8. GÈNERE MUSICAL PREDILECTE SEGONS GÈNERE I GRUPS D'EDAT. CATALUNYA, 1990 I 1995 390

FIGURA 9. ACTIVITATS RELACIONADES AMB EL CONSUM MUSICAL DELS ADOLESCENTS SEGONS GRUPS D'EDAT. BARCELONA, 1998 394

FIGURA 10. ACCESSIBILITAT A INTERNET SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000 399

FIGURA 11. POBLACIÓ AMB TELÈFON MÒBIL SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I NIVELL D'INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000 404

ÍNDEX TAULES

TAULA 1. DESPESA PÚBLICA EN CULTURA EN ELS PRESSUPOSTOS DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA, DIPUTACIÓ DE BARCELONA I GENERALITAT DE CATALUNYA. XIFRES EN MILERS D'EUROS. 1999 I VARIACIÓ PERCENTUAL RESPECTE 1998..... 358

ANNEX

Identitats Culturals i Estils de Vida

CARLES FEIXA

ISAAC GONZÀLEZ

ROGER MARTÍNEZ

LAURA PORZIO

ÍNDEX TAULES

TAULA E1. AUDIÈNCIA DE TELEVISIÓ (EN %; TOTAL DIA DE DILLUNS A DIVENDRES) PER CADENES, SEGONS GRUP D'EDAT, SEXE I CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS DE 14-22 ANYS A LA LLAR. ESPANYA. 2000 438
TAULA E2. AUDIÈNCIA DE TELEVISIÓ (EN %; TOTAL DIA DE DILLUNS A DIVENDRES) PER CADENES, SEGONS GRUP D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA, 2000 438
TAULA E3. ESTADÍSTICA D'AFORAMENT, PEL·LÍCULES EXHIBIDES, TAQUILLATGE I ESPECTADORS DELS CINEMES DE BARCELONA SEGONS PROJECTIN PEL·LÍCULES SUBTITULADES O DOBLADES. 1999 438
TAULA E4. HÀBIT D'ASSISTÈNCIA AL CINEMA SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS A LA LLAR. ESPANYA. 2000 439
TAULA E5. HÀBIT D'ASSISTÈNCIA AL CINEMA SEGONS GRUPS D'EDAT I NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000 439
TAULA E6. PEL·LÍCULES DIBUIXOS ANIMATS I ADOLESCENTS ENTRE LES MÉS VISTES A BARCELONA EL 1999 440
TAULA E7. TIPOLOGIA DE REVISTES DIRIGIDES A POBLACIÓ INFANTIL O JUVENIL. ESPANYA. 1999-2000 441
TAULA E8. AUDIÈNCIA DE DIFERENTS REVISTES SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS A LA LLAR. ESPANYA. 2000 442
TAULA E9. AUDIÈNCIA DE DIFERENTS REVISTES SEGONS GRUPS D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000 442
TAULA E10. VISITES D'ALUMNES AL PROGRAMA D'ACTIVITATS ESCOLARS DE L'INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ. BARCELONA. CURS 1998/99 442
TAULA E11. ESTADÍSTIQUES DELS MUSEUS I COL·LECCIONS OBERTES AL PÚBLIC. BARCELONA. 2000-2001 443
TAULA E12. PERCENTATGE DE L'OFERTA DE TEATRE COBERTA PER LES SALES ALTERNATIVES. BARCELONA. 2001 443
TAULA E13. SUBVENCIONS ATORGADES PER L'INSTITUT DE CULTURA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA A CONSORCIS I ENTITATS. 1999 444
TAULA E14. SUBVENCIONS I CONVENIS ATORGATS PER L'INSTITUT DE CULTURA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA A ENTITATS I ACTIVITATS EL 1999 (XIFRA EN EUROS) 445
TAULA E15. PRESSUPOST BARCELONA BONA NIT. 1999 448
TAULA E16. BARCELONA BONA NIT: DADES COMPARATIVES 1998/1999 448
TAULA E17. ACTIVITATS DARRERS 30 DIES SEGONS GRUP D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS D'ENTRE 14-22 ANYS A LA LLAR. ESPANYA. 2000 448
TAULA E18. ACTIVITATS DARRERS 30 DIES SEGONS GRUP D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000 449

TAULA E19. ACTIVITATS DARRERS 30 DIES SEGONS GRUP D'EDAT I ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000 449
TAULA E20. UTILITZACIÓ DE PRODUCTES ENTRE LES DONES SEGONS GRUP D'EDAT I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS D'ENTRE 14-22 ANYS A LA LLAR. ESPANYA. 2000 449
TAULA E21. UTILITZACIÓ DE PRODUCTES ENTRE LES DONES SEGONS GRUP D'EDAT I ELS INGRESSOS FAMILIARS MENSUALS. ESPANYA. 2000 450
TAULA E22. UTILITZACIÓ DE PRODUCTES ENTRE LES DONES SEGONS GRUP D'EDAT I ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000 450
TAULA E23. AUTOVALORACIÓ SOBRE EL DOMINI ORAL DEL CATALÀ DELS JOVES, EN PERCENTATGES PER GRUP D'EDAT. CATALUNYA. 1998 451
TAULA E24. AUTOVALORACIÓ SOBRE EL DOMINI ESCRIT DEL CATALÀ DELS JOVES CATALANS, EN PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998..... 451
TAULA E25. AUTOVALORACIÓ SOBRE EL DOMINI DE LA LECTURA DEL CATALÀ, EN PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998 451
TAULA E26. AUTOVALORACIÓ SOBRE LA UTILITZACIÓ ORAL DEL CATALÀ I CASTELLÀ DELS JOVES CATALANS, EN PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998 452
TAULA E27. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE A CATALUNYA TOTHOM HAURIA DE SABER CATALÀ I CASTELLÀ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998..... 452
TAULA E28. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE A CATALUNYA ES PARLA MASSA EL CASTELLÀ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998 452
TAULA E29. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE SE N'ESTÀ FENT UN GRA MASSA, DE LA PROTECCIÓ DEL CATALÀ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998..... 453
TAULA E30. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE CAL PROTEGIR ENCARA MÉS EL CATALÀ (LA GENERALITAT NO HO FA PROU), SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998..... 453
TAULA E31. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE HEM ARRIBAT JA A UNA SITUACIÓ DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998..... 453
TAULA E32. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE LA GENERALITAT PROTEGEIX BÉ EL CATALÀ PERÒ CAL SEGUIR PROTEGINT-LO, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998..... 454
TAULA E33. PERCENTATGE DE PERSONES QUE REALITZEN (SOVINT O OCASIONALMENT) DETERMINADES ACTIVITATS DE LLEURE PER GRUPS D'EDAT. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995 454
TAULA E34. DIFERENTS ACTIVITATS D'OCI DELS ADOLESCENTS (12 A 17 ANYS). PERCENTATGES. BARCELONA, 1999 455

TAULA E35. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA FORA DE LA LLAR SEGONS GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995 455
TAULA E36. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA DINS LA LLAR SEGONS GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995 456
TAULA E37. ACTIVITATS A LES QUALS DEDIQUEN MÉS TEMPS ELS JOVES CATALANS DURANT ELS DIES FEINERS, PER PERCENTATGES DE "SOVINT". CATALUNYA. 1998 456
TAULA E38. PERCENTATGE DE JOVES QUE REALITZEN (SOVINT O OCASIONALMENT) DETERMINADES ACTIVITATS DE LLEURE SEGONS EL SEU SEXE. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995 457
TAULA E39. TIPUS DE LLEURE REALITZAT PELS JOVES DURANT LA SETMANA ANTERIOR SEGONS SEXE. BARCELONA. 1998 457
TAULA E40. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA DINS LA LLAR PELS JOVES SEGONS LA SEVA CATEGORIA SOCIOECONÒMICA. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995 458
TAULA E41. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA FORA DE LA LLAR PELS JOVES SEGONS LA SEVA CATEGORIA SOCIOECONÒMICA. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995 458
TAULA E42. ACTIVITATS DE LLEURE E!S DIES FEINERS SEGONS NIVELL D'ESTUDIS (MÀXIM DUES RESPOSTES), EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994 459
TAULA E43. ACTIVITATS DE LLEURE E!S CAPS DE SETMANA SEGONS NIVELL D'ESTUDIS (MÀXIM DUES RESPOSTES), EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994 459
TAULA E44. ACTIVITATS RELACIONALS I INDIVIDUALS DELS JOVES METROPOLITANS, EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994 460
TAULA E45. TEMPS LLIURE A CASA I A FORA DE CASA DELS JOVES SEGONS SEXE, EDAT I OCUPACIÓ, EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994 460
TAULA E46. PERCENTATGE DE JOVES QUE REALITZEN (SOVINT O OCASIONALMENT) DETERMINADES ACTIVITATS DE LLEURE SEGONS EL SEU LLOC DE RESIDÈNCIA. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995 461
TAULA E47. LLEURE HABITUAL DELS JOVES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998 461
TAULA E48. LLEURE REALITZAT PELS JOVES LA SETMANA ANTERIOR SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998 462
TAULA E49. MITJANA D'HORES DE TEMPS LLIURE QUE TENEN ELS JOVES CATALANS ELS DIES FEINERS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998 462

TAULA E50. OPINIÓ SOBRE LA DISPONIBILITAT DE TEMPS LLIURE PER PART DELS JOVES SEGONS EL SEU SEXE. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1990 I 1995 463
TAULA E51. COM ACONSEGUEIXEN ELS DINERS DELS QUALS DISPOSEN ELS JOVES, EN PERCENTATGES, SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999 .. 463
TAULA E52. MITJANA D'EUROS DELS QUALS DISPOSEN A LA SETMANA PER A LES SEVES DESPESES ELS, SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999. 463
TAULA E53. JOVES QUE SURTEN DE NIT SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998 463
TAULA E54. JOVES QUE SURTEN DE NIT SEGONS GRUPS D'EDAT I HORA DE TORNADA EL DISSABTE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998 464
TAULA E55. ELS JOVES QUE SURTEN DE NIT SEGONS ELS DINERS QUE ES GASTEN EN SERVEIS I/O OBJECTES RELACIONATS AMB EL LLEURE SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998 464
TAULA E56. OFERTA D'ESPAIS DE MÚSICA I COPES A LA CIUTAT DE BARCELONA. BARCELONA, 2002..... 465
TAULA E57. ELS JOVES QUE VAN SORTIR DE NIT SEGONS TIPUS DE LLEURE REALITZAT, EN PERCENTATGES I NÚMERO DE JOVES. BARCELONA. 1998 465
TAULA E58. FREQÜÈNCIA AMB LA QUAL ELS JOVES VAN A LA DISCOTECA, SEGONS EL SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA 1999 465
TAULA E59. FREQÜÈNCIA AMB LA QUAL ELS JOVES VAN A BEURE ALGUNA COSA SEGONS EL SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1999 466
TAULA E60. MITJANA DE DIES QUE ELS JOVES ESTUDIANTS SURTEN AMB COMPANYS/ANYES O COL·LEGUES. BARCELONA. 1999 466
TAULA E61. GÈNERES MUSICALS PREFERITS (EN PERCENTATGES) PER LA POBLACIÓ JOVE SEGONS EL SEU SEXE. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1990 I 1995..... 467
TAULA E62. GÈNERES MUSICALS PREFERITS (EN PERCENTATGES) PER LA POBLACIÓ SEGONS GRUPS D'EDAT. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1990 I 1995..... 467
TAULA E63. DIFERENTS ACTIVITATS D'OCI DELS ADOLESCENTS (12 A 17 ANYS). PERCENTATGES. BARCELONA, 1999 468
TAULA E64. ARTISTES I ESPECTADORS ALS MACROCONCERTS. BARCELONA. 1999 468
TAULA E65. FESTIVALS I TEMPORADES DE MÚSICA I ARTS ESCÈNIQUES. BARCELONA. 1999 469
TAULA E66. ACCÉS A INTERNET SEGONS GRUP D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS D'ENTRE 14-22 ANYS A LA LLAR. PERCENTATGES. ESPANYA. 2000 470
TAULA E67. ACCÉS A INTERNET SEGONS GRUP D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. PERCENTATGES. ESPANYA. 2000..... 470
TAULA E68. ACCÉS A INTERNET SEGONS GRUP D'EDAT I ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. PERCENTATGES. ESPANYA. 2000..... 471

TAULA E69. PERCENTATGE DE JOVES CATALANS QUE DISPOSEN D'INTERNET A CASA SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998 471
TAULA E70. CONSIDERACIÓ D'INTERNET PER PART DELS JOVES CATALANS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998 472
TAULA E71. CONSIDERACIÓ DE I'ORDINADOR PER PART DELS JOVES CATALANS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998 472
TAULA E72. TEMPS QUE DEDIQUEN ELS JOVES CATALANS A PRACTICAR AMB L'ORDINADOR ELS DIES FEINERS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998 472
TAULA E73. TEMPS QUE DEDIQUEN ELS JOVES CATALANS PRACTICAR AMB L'ORDINADOR ELS CAPS DE SETMANA SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998 473
TAULA E74. PERCENTATGE DE JOVES CATALANS QUE TENEN ORDINADOR PROPI A CASA SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998 473
TAULA E75. PERCENTATGE DE GENT AMB DIFERENTS EQUIPAMENTS INDIVIDUALS SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I PRESÈNCIA O NO DE FILLS 14-22 A LA LLAR. ESPANYA. 2000 473
TAULA E76. PERCENTATGES DE PERSONES AMB DIFERENTS EQUIPAMENTS INDIVIDUALS SEGONS GRUPS D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000 474
TAULA E77. EQUIPAMENT INDIVIDUAL SEGONS EDAT I NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000 474

TAULA E1. AUDIÈNCIA DE TELEVISIÓ (EN %; TOTAL DIA DE DILLUNS A DIVENDRES) PER CADENES, SEGONS GRUP D'EDAT, SEXE I CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS DE 14-22 ANYS A LA LLAR. ESPANYA. 2000

Cadena TV	Grups d'edat, sexe i convivència o no amb fills												
	14-16 anys		17-19 anys		20-22 anys		35-55 anys amb fills		35-55 anys sense fills		Població total		
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Ambdòs sexes
Tve 1	18,9	25,5	21,0	21,5	18,6	26,9	33,7	34,1	32,6	33,3	32,3	35,4	33,9
La 2	10,2	6,9	8,8	8,1	9,3	8,1	13,5	9,5	13,5	10,8	12,5	9,2	10,8
Antena 3	44,4	42,7	41,5	40,1	28,2	37,2	28,1	35,4	21,0	29,4	27,6	32,6	30,1
Tele 5	37,7	46,9	38,7	45,4	34,5	45,4	30,7	37,3	29,4	32,3	31,2	35,7	33,5
Canal Plus	8,9	6,6	13,8	10,1	11,0	6,6	5,8	3,8	5,2	2,8	6,2	3,3	4,7
Autonòmiques	13,7	12,0	12,5	11,7	14,2	15,8	20,7	25,4	20,5	23,8	20,6	22,2	21,5
Altres TV	5,9	5,1	4,8	3,9	5,3	2,3	5,7	4,1	5,7	5,1	4,8	3,3	4,0
Total TV	**67,5**	**68,4**	**66,6**	**65,0**	**62,2**	**67,1**	**65,5**	**66,4**	**61,1**	**62,0**	**64,7**	**65,6**	**65,2**

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E2. AUDIÈNCIA DE TELEVISIÓ (EN %; TOTAL DIA DE DILLUNS A DIVENDRES) PER CADENES, SEGONS GRUP D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA, 2000

Cadena TV	Grups d'edat i ingressos familiars						
	14-22 anys			Més 22 anys			Població total
	Menys 150.000 pts.	150.000-500.000 pts.	Més 500.000 pts.	Menys 150.000 pts.	150.000-500.000 pts.	Més 500.000 pts.	
Tve 1	24,8	21,2	10,9	51,0	37,5	25,1	33,9
La 2	8,5	8,8	5,7	14,0	13,0	8,7	10,8
Antena 3	38,8	38,1	35,8	38,3	31,8	24,0	30,1
Tele 5	41,9	41,2	32,8	40,3	37,6	31,2	33,5
Canal Plus	8,7	9,8	13,8	3,3	5,6	5,8	4,7
Autonòmiques	13,2	13,4	17,4	28,6	26,1	28,9	21,5
Altres TV	3,7	4,8	5,6	4,3	5,0	6,8	4,0
Total TV	**66,3**	**66,1**	**57,8**	**82,7**	**74,4**	**66,5**	**65,2**

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E3. ESTADÍSTICA D'AFORAMENT, PEL·LÍCULES EXHIBIDES, TAQUILLATGE I ESPECTADORS DELS CINEMES DE BARCELONA SEGONS PROJECTIN PEL·LÍCULES SUBTITULADES O DOBLADES. 1999

Tipus de cinema	Aforament		Pel·lícules exhibides		Taquillatge		Espectadors	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Sales subtitulades	6.634	13,9	191	9,5	333.775.766	6,0	467.986	5,2
Sales doblades	40.575	85,2	1.814	89,8	5.273.325.682	94,0	7.350.017	81,8
Imax	440	0,9	15	0,7	-	-	1.163.095	13,0
Total	**47.649**	**100,0**	**2.020**	**100,0**	**5.607.101.448**	**100,0**	**8.981.098**	**100,0**

Nota: Taquillatge proporcionat per cada cinema. Els percentatges de taquillatge no inclouen l'Imax, i per tant no són comparables amb els altres.
Font: Elaboració CIIMU a partir de dades cedides pel Servei d'Informació de l'Institut de Cultura.de Ajuntament de Barcelona.

TAULA E4. HÀBIT D'ASSISTÈNCIA AL CINEMA SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS A LA LLAR. ESPANYA. 2000

Freqüència d'assistència al cinema	Grups d'edat, sexe i tinença de fills												
	14-16 anys		17-19 anys		20-22 anys		35-55 anys amb fills		35-55 anys sense fills		Total		
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Ambdòs sexes
2/+ vegades setmana	0,9	0,7	2,0	1,0	2,8	2,2	0,3	0,1	1,4	1,1	1,2	0,8	1,0
1 vegada setmana	10,5	8,8	13,3	16,2	17,1	16,9	3,1	2,9	6,0	5,4	7,0	6,4	6,7
2-3 vegades mes	19,4	20,7	22,3	22,8	26,3	25,8	5,4	5,6	9,6	8,0	11,1	9,9	10,5
1 vegada mes	29,8	30,1	22,5	27,8	21,9	25,4	8,3	9,3	12,1	7,8	12,1	11,5	11,8
5-6 vegades any	13,7	16,0	16,9	13,7	12,4	12,4	8,6	10,4	9,7	9,8	9,0	8,6	8,8
Menys 5 vegades any	13,4	15,0	12,1	9,9	9,7	10,0	17,7	17,3	13,4	13,3	12,3	12,3	12,3
No hi va mai	12,3	8,6	11,0	8,7	9,8	7,3	56,7	54,3	47,8	54,5	47,2	50,4	48,9

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E5. HÀBIT D'ASSISTÈNCIA AL CINEMA SEGONS GRUPS D'EDAT I NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000

Freqüència d'assistència al cinema	Grups d'edat i nivell d'estudis del sustentador principal						
	14-22 anys			Més 30 anys			Població total
	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	
Total alguna vegada	84,0	91,6	97,6	9,5	42,6	74,5	51,1
2+ vegades setmana	1,3	1,8	2,2	0,0	0,3	1,5	1,0
1 vegada setmana	13,3	14,5	15,1	0,5	3,0	8,3	6,7
2-3 vegades mes	18,8	23,4	31,0	0,8	5,7	14,8	10,5
1 vegada mes	23,1	26,0	30,5	1,4	8,1	19,5	11,8
5-6 vegades any	12,2	14,8	13,5	1,6	9,4	12,9	8,8
Menys 5 vegades any	15,2	11,2	5,3	5,1	16,1	17,4	12,3
No hi va mai	16,0	8,4	2,4	90,5	57,4	25,5	48,9

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E6. PEL·LÍCULES DIBUIXOS ANIMATS I ADOLESCENTS ENTRE LES MÉS VISTES A BARCELONA EL 1999

Títol	Espectadors	
	N	%
Tarzan	198.351	3,8
Bichos, una aventura en miniatura	180.347	3,4
Asterix&Obelix contra Cesar	79.559	1,5
Total dibuixos animats	**458.257**	**8,8**
American pie	**77.689**	**1,5**
Star Wars Episodio I. La amenaza Fantasma	405.045	7,7
La Vida es bella	363.336	6,9
Todo sobre mi madre	274.240	5,2
Notting Hill	244.381	4,7
Shakesperare enamorado	226.837	4,3
Matrix	213.593	4,1
Mummy (La Momia), The	186.144	3,6
La Trampa	180.144	3,4
Novia a la fuga	158.362	3,0
Eyes wide shut	135.557	2,6
Una terapia peligrosa	129.689	2,5
L-5 Primera ciudad del espacio	122.040	2,3
El Mundo nunca es suficiente	116.515	2,2
Misterios de Egipto	116.160	2,2
El secreto de Thomas Crown	114.269	2,2
Extreme, pasión por el riesgo	109.737	2,1
Celebrity	107.669	2,1
Blair witch projecte (El proyecto de la bruja D)	102.083	2,0
The Haunting (La Guarida)	98.787	1,9
Muertos de Risa	97.477	1,9
La lengua de las mariposas	94.692	1,8
Solas	92.740	1,8
Tiene un E-mail	91.186	1,7
La niña de tus ojos	90.500	1,7
Mensaje en una botella	88.505	1,7
Amazonas	88.409	1,7
La novena puerta	87.050	1,7
Locos en Alabama	84.735	1,6
Wild Wild West	82.693	1,6
El fin de los dias	81.456	1,6
Caprichos del destino	81.415	1,6
La cena de los idiotas	79.825	1,5
Enemigo público	78.034	1,5
Quedate a mi lado	71.278	1,4
Total generals	**4.694.583**	**89,8**
Total de les 38 més vistes	**5.230.529**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades cedides pel Servei d'Informacióde l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

TAULA E7. TIPOLOGIA DE REVISTES DIRIGIDES A POBLACIÓ INFANTIL O JUVENIL. ESPANYA. 1999-2000

Tipus de revista	Revista	Període	Editor	Periodicitat	Tipus difusió	Tiratge	Difusió
Musical	Superpop	Jul 99 - Jun 00	Publ. Ekdosis	Quinzenal	Pagament	156.673	123.789
	Bravo por ti	Jul 99 - Jun 00	Heinrich B auer Edic	Quinzenal	Pagament	174.889	108.765
	Metal Hammer	Jul 99 - Jun 00	Mc Ediciones	Mensual	Pagament	30.362	17.004
	Total musical					**361.924**	**249.558**
Ordinadors	Computer Gaming World	Abr 99 - Mar 00	América Ibérica	Mensual	Pagament	28.167	13.348
	Computer Hoy	Oct 99 - Sep 00	Hobby Press	Quinzenal	Pagament	200.914	134.503
	Famly PC	Oct 99 - Sep 00	América Ibérica	Mensual	Pagament	73.083	48.662
	Jumping	Abr 99 - Mar 00	Neon	Mensual	Pagament	39.273	21.958
	Mac World España	Abr 99 - Mar 00	IDG Communications	Mensual	Pagament	12.682	9.021
	Micromanía	Oct 99 - Sep 00	Hobby Press	Mensual	Pagament	68.915	40.906
	Notebook	Jul 99 - Mar 00	Neon	Mensual	Pagament	28.125	5.223
	PC Actual	Oct 99 - Sep 00	Business Publ. España	Mensual	Pagament	125.066	91.266
	PC Magazine	Abr 99 - Mar 00	América Ibérica	Mensual	Pagament	50.000	17.874
	PC Manía	Oct 99 - Sep 00	Hobby Press	Mensual	Pagament	65.042	38.213
	PC Plus	Oct 99 - Sep 00	Ediciones Reunidas	Mensual	Pagament	48.890	24.701
	PC World/España	Oct 99 - Sep 00	IDG Communications	Mensual	Pagament	99.591	78.052
	Total ordinadors					**839.748**	**523.727**
Femenines	Ragazza	Jul 99 - Jun 00	Hachette Flipacc	Mensual	Pagament	187.738	130.204
	Total femenines					**187.738**	**130.204**
Infantils	Caracola	Abr 99 - Mar 00	Bayard Revistas	Mensual	Pagament	21.130	15.809
	Cavall Fort	Abr 99 - Mar 00	Rev. per a nois i noies Cavall Fort	Mensual	Pagament	17.266	14.405
	Leo Leo	Abr 99 - Mar 00	Bayard Revistas	Mensual	Pagament	26.191	21.344
	La revista dels Súpers	Abr 99 - Mar 00	Van-3 Publicaciones	Mensual	Pagament	51.569	22.391
	Mega Top	Jun 99 - May 00	Ediciones B	Mensual	Pagament	133.136	77.810
	Super Mini	Jul 99 - Jun 00	Ediciones B	Mensual	Pagament	125.212	69.266
	Total infantils					**374.504**	**221.025**
Videojocs	Hobby Consolas	Oct 99 - Sep 00	Hobby Press	Mensual	Pagament	120.596	76.278
	Juegos & Cia	Feb 00 - Sep 00	Hobby Press	Mensual	Pagament	51.425	24.008
	Nintendo Acción	Oct 99 - Sep 00	Hobby Press	Mensual	Pagament	73.214	51.374
	Playmanía	Oct 99 - Sep 00	Hobby Press	Mensual	Pagament	132.516	94.633
	Playstation Magazine	Oct 99 - Sep 00	MC Ediciones	Mensual	Pagament	102.179	72.194
	Total videojocs					**479.930**	**318.487**
Total revistes						**2.243.844**	**1.443.001**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de la *Oficina de la Justificación de la Difusión.*

TAULA E8. AUDIÈNCIA DE DIFERENTS REVISTES SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS A LA LLAR. ESPANYA. 2000

Revista	Grups d'edat, sexe i convivència o no amb fills a la llar												
	14-16 anys		17-19 anys		20-22 anys		35-55 anys amb fills		35-55 anys sense fills		Població total		
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Ambdòs sexes
Cor	0,4	23,2	11,0	26,6	13,3	33,4	13,9	30,5	10,7	28,8	12,2	28,3	20,5
Automòbils	10,2	1,3	10,2	1,9	10,7	2,4	4,6	0,8	4,3	0,5	5,8	0,8	3,2
Motocicletes	15,2	2,2	12,7	1,5	6,5	2,1	1,6	0,4	2,2	0,4	3,5	0,6	2,0
Femenines joves	7,6	54,9	4,4	38,0	2,8	16,6	1,2	4,2	0,3	0,6	1,3	7,0	4,3
Femenines	0,5	8,9	1,5	14,6	2,6	20,2	1,4	7,6	2,3	9,9	1,9	9,4	5,8
Consoles	25,6	3,7	13,1	2,6	7,0	0,7	0,4	0,4	0,8	0,1	3,2	0,6	1,9
Informàtica	8,1	1,7	9,4	2,2	9,0	2,8	3,6	0,7	4,4	0,9	5,0	1,1	3,0
Ciclisme	3,9	0,7	3,4	0,8	2,0	0,7	1,3	0,2	0,6	0,2	1,4	0,2	0,8
El Jueves	2,2	1,2	4,9	2,2	6,5	2,7	1,1	0,5	2,4	0,5	2,3	0,8	1,6
Gig. del Bàsquet	0,9	0,3	1,5	0,4	0,4	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,4	0,1	0,2
Man	1,3	0,3	2,0	0,5	2,9	0,6	0,5	0,1	0,9	0,1	1,2	0,2	0,7
Rolling Stone	0,6	0,7	0,8	0,5	0,6	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,1	0,2

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E9. AUDIÈNCIA DE DIFERENTS REVISTES SEGONS GRUPS D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000

Revista	Grups d'edat i ingressos familiars						
	14-22 anys			Més de 22 anys			Població total
	Menys 150.000 pts.	150.000-500.000 pts.	Més de 500.000 pts	Menys 150.000 pts	150.000-500.000 pts.	Més de 500.000 pts.	
Cor	18,2	20,8	17,3	17,0	18,1	16,9	20,5
Automòbils	5,9	6,4	8,1	1,3	2,9	5,8	3,2
Motocicletes	6,4	6,6	7,2	0,6	1,4	1,9	2
Femenines joves	20,3	18,5	14,5	1,4	1,6	0,7	4,3
Femenines	6,5	8,8	15,1	2,9	5,6	10,6	5,8
Consoles	9,2	7,9	8,3	0,5	0,8	0,8	1,9
Informàtica	3,9	6,3	10,1	1,1	2,9	4,6	3
Ciclisme	1,6	2	3	0,3	0,7	1,0	0,8
El Jueves	3,6	3,4	4,6	0,5	1,4	2,3	1,6
Gig. del Bàsquet	0,4	0,7	0	0,0	0,2	0,6	0,2
Man	1,5	1,1	3,8	0,3	0,6	1,3	0,7
Rolling Stone	0,4	0,6	0	0,1	0,1	0,4	0,2

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E10. VISITES D'ALUMNES AL PROGRAMA D'ACTIVITATS ESCOLARS DE L'INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ. BARCELONA. CURS 1998/99

	Grups d'edat segons el nivell educatiu									
	0-3 anys	3-6 anys	6-8 anys	8-10 anys	10-12 anys	12-14 anys	14-16 anys	16-18 anys	Altres edats	Total
Nombre de Visites	**7.992**	**66.408**	**58.161**	**84.262**	**91.128**	**52.872**	**207.634**	**656.738**	**9.618**	**1.234.813**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'Institut Municipal d'Educació.

TAULA E11. ESTADÍSTIQUES DELS MUSEUS I COL·LECCIONS OBERTES AL PÚBLIC. BARCELONA. 2000-2001

Concepte	Freqüències
Museus o col·leccions obertes al públic 2000 (N)	50
Visites 2000 (N)	7.000.000
Població que mai va als museus 2001 (%)	53,7
Recorda més de 2 museus espontàniament 2001 (%)	42,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de l' *Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona* (2001).

TAULA E12. PERCENTATGE DE L'OFERTA DE TEATRE COBERTA PER LES SALES ALTERNATIVES. BARCELONA. 2001

Característiques de l'oferta	%
Funcions	30
Estrenes	43
Produccions dels propis teatres	39
Obres d'autors novells	96
Obres de directors novells	93

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona* (2001).

TAULA E13. SUBVENCIONS ATORGADES PER L'INSTITUT DE CULTURA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA A CONSORCIS I ENTITATS. 1999

Entitat	Import en euros	% total
Ass. Artis. Plàst.	120.202,42	0,8
Associacions teatrals	390.657,87	2,6
BCD	60.101,21	0,4
Biblioteca Pública Arús	54.091,09	0,4
Centre de Cultura	1.502.530,26	9,9
Col·lecció Thyssen-	60.101,21	0,4
Consorci de Drassanes	84.141,69	0,6
Consorci de l'Auditori i	3.005.060,52	19,9
Consorci del Gran Teatre	910.737,68	6,0
Consorci Normalització	3.119.252,82	20,6
Fundació Antoni Tàpies	300.506,05	2,0
Fundació Joan Miró	360.607,26	2,4
Institut d'Estudis	120.202,42	0,8
Institut d'Humanitats	32.454,65	0,2
Museu d'Art	1.923.238,73	12,7
Museu Nacional d'Art de	2.103.542,37	13,9
Normativa de Festes	19.232,39	0,1
Palau de la Música	256.872,57	1,7
Palau Nadal (Associació	204.344,12	1,4
Patronat del Castell de	45.075,91	0,3
Pavelló Alemany Mies	150.253,03	1,0
Teatre Lliure	300.506,05	2,0
Total	**15.123.712,33**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades cedides pel Servei d'Informació de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

TAULA E14. SUBVENCIONS I CONVENIS ATORGATS PER L'INSTITUT DE CULTURA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA A ENTITATS I ACTIVITATS EL 1999 (XIFRA EN EUROS)

Activitat	Entitats	Concepte	Import	% Total
	Total arts escèniques		**940.884,45**	**40,6**
	Cirta, SA-Villarroel Teatre	Manteniment sala	33.136,36	1,4
	TresxTres, SA-Teatre Victòria	Manteniment sala	19.548,24	0,8
	TresxTres, SA- Poliorama	Manteniment sala	15.734,65	0,7
	Gestión de Espectáculos-Teatre Goya	Manteniment sala	20.651,95	0,9
	Serveis Escènics Comtal, SL	Manteniment sala	21.285,89	0,9
	Cia Teatreneu, S.L.	Manteniment sala	10.105,41	0,4
	El Teatro Fronterizo-Sala Beckett	Manteniment sala	38.460,56	1,7
	Jove Teatre Regina	Manteniment sala	27.341,06	1,2
	Versus Teatre	Manteniment sala	24.372,63	1,1
	Artenbrut	Manteniment sala	35.657,07	1,5
	Teatre Nou Tantarantana	Manteniment sala	33.740,39	1,5
	Cine Teatre Borràs, SA	Manteniment sala	11.201,44	0,5
	Gestora d'Espectacles Nus, SCP (Teatre de	Manteniment sala	24.165,10	1,0
	La Fanfarra, SL Malic	Manteniment sala	32.407,41	1,4
	Llantiol	Manteniment sala	4.507,59	0,2
	Cines Balañà SA - Tívoli	Manteniment sala	19.560,49	0,8
	Edificios y Espectáculos, SL Principal	Manteniment sala	12.020,24	0,5
	Solmontros, SL Muntaner	Manteniment sala	7.512,65	0,3
	Bonnin Julve SL - Joan Brossa	Manteniment sala	30.050,61	1,3
	Serveis Escènics Romea SL	Manteniment sala	12.020,24	0,5
	Àngels Margarit-Mudances	Mant.comp. i nova producció	18.030,36	0,8
	Danat Dansa, SL	Mant.comp. i nova producció	15.025,30	0,6
	Roseland Musical, SL	Mant.comp. i nova producció	15.025,30	0,6
	Cia de Dansa Avelina Argüelles	Activitats 99	6.010,12	0,3
	Lanònima Imperial	Mant. comp. i nova producció	27.045,54	1,2
	Gelabert-Azzopardi-Companyia de Dansa	Mant. comp. i nova producció	27.045,54	1,2
	Art Trànsit Dansa	Mant. comp. i nova producció	18.030,36	0,8
	Associació Marató de l'Espectacle	XVI edició Marató, Dies de Dansa i oficina	84.141,69	3,6
	Assocació Artística i Cultural Camada	Mant. comp. i nova producció	6.010,12	0,3
	Companyia de Dansa Búbulus	Mant. comp i 2 noves produccions	7.512,65	0,3
	Nats Nuts Dansa	Nova producció	6.010,12	0,3
	Sol Picó, SCCL	Mant. comp i 2 noves produccions	9.616,19	0,4
	Cia Metros, SCP	Activitats 99 i adecuació local	12.020,24	0,5
	Mal Pelo, SCCL	Manteniment companyia	15.025,30	0,6
	Las Malqueridas, SCCL	Manteniment companyia	3.005,06	0,1
	La Porta-Associació Dansa Independent de Barcelona	Activitats 99	18.030,36	0,8
	ACDAC	Mant. proj. Caldera Express i Triangles	28.848,58	1,2
	Color Dansa Espanyola, SCP	Espct. "Pa que...pa ná.	6.010,12	0,3
	ILIACAN	Mant. i producció "Lavaje"	4.507,59	0,2
	Cia Senza Tempo/Carles Mallol, SCCL	Producció nou espectacle "Lazurd"	6.010,12	0,3
	Increpación Danza, SCP.	Mant. comp. i nova producció	6.010,12	0,3
	Associació Professionals de la Dansa de Catalunya	Activitats 99	12.020,24	0,5
	Gestion de espectaculos - Teatre Goya	Equipament	3.005,06	0,1
	Zitzània, SL	Manteniment local	6.010,12	0,3
	El Teatro Fronterizo Beckett	10è aniversari/Grec'99	63.106,27	2,7
	Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya	Activitats 1999	6.010,12	0,3
	Marcel·lí Antúnez Roca	Gira espectacle "Afasia"	6.010,12	0,3
	Teatre Nou Tantarantana	Equipament	9.015,18	0,4
	Associació per la Fundació Escena	Activitats 99	12.020,24	0,5
	La Fanfarra SL Malic	Preparació VII Festival ópera butxaca	3.005,06	0,1
	Associació d'Investigació i Experimentació Teatre	Activitats 99	4.207,08	0,2
	Pallassos sense Fronteres	Activitats 99	9.015,18	0,4
	Associació de Circ de Catalunya	Difusió i programació activitats circ	6.010,12	0,3
	Bido de Nou Barris	Activitats Ateneu Popular 9 Barris	6.010,12	0,3
	Bonnin Julve SL - Joan Brossa	Homenatge Joan Brossa	3.155,31	0,1
	Projecte Vaca ass. creadores esc.	Cicle foment creació arts escèniques	1.803,04	0,1
	Ass. general elèctrica d'espectacles	Centre de producció	12.020,24	0,5
Arts escèniques	Teatre Villarroel	Activitats	6.010,12	0,3

Activitat (II)	Entitats	Concepte	Import	% Total
	Total arts plàstiques		**271.056,46**	**11,7**
	ADG FAD/Club Directors d'Art	Premis Laus	6.010,12	0,3
	Cercle artístic Sant Lluc	Premi dibuix	601,01	0,0
	R. Acad. Catalana Belles Arts Sant Jordi	Activitats 99	1.803,04	0,1
	AAIPFAD-Ass. activ. Artes I inv. plástica	Tallers oberts 99	15.025,30	0,6
	Ass. Art Barcelona	New Art Barcelona	12.020,24	0,5
	FAD -Foment de les Arts Decoratives	Espai obert Conveni dels Angels	36.060,73	1,6
	La Xina ass. per l'art de recerca total	Activitats 99	3.005,06	0,1
	Fund. Rafael Tous d'art contemporani	Producció exposició d'art contemp.	150.253,03	6,5
	Ass. Ca la Dona	Mostra d'art de dones	1.202,02	0,1
	DRAP-ART	Tallers Drap-Art	12.020,24	0,5
	Art i project	Visons de futur 2000	6.010,12	0,3
	Centro Cultural La Santa Editorial	Activitats 99	10.517,71	0,5
	Associació Cultural Art-Públic	Red Art públic project	6.010,12	0,3
	Ass. Cultural la ciutat de les paraules	La ciutat de les paraules	3.005,06	0,1
	Fundació Josep Comaposada	Activitats 99	1.502,53	0,1
Arts plàstiques	Ass. Stripart	Activitats 99	6.010,12	0,3
	Total lletres		**119.000,40**	**5,1**
	Club Català del Pen Club	Activitats 99	4.507,59	0,2
	Fundació Ausiàs March	28 Premis octubre	18.030,36	0,8
	Ass. Cultural Translit	III Jornades Translit'99	7.512,65	0,3
	Cambra del Llibre de Catalunya	17à Setmana del llibre en català	17.429,35	0,8
	Associació Escriptors en Llengua Catalana	Congrés Int. Traducció	12.020,24	0,5
	Aula de Poesia de Barcelona	Jornades de poesia	6.911,64	0,3
	Propost. Projectes Poètics sens títol	Viatge a la Polinèsia	6.010,12	0,3
	Associació Cultural Coclea	"Sonic Damage"	3.005,06	0,1
	Col.legi of. Bibliotecaris Document	7ènes jornades	4.507,59	0,2
	Fundació Ramon Muntaner	Publicació 2 volums J.M. Segarra	3.005,06	0,1
Lletres	FICOMIC	17è Saló Intern.del còmic	36.060,73	1,6

Activitat (III)	Entitats	Concepte	Import	% Total
	Total cultura popular		**73.924,49**	**3,2**
	Ass. Coo Diables de Barcelona	Activitats 99	6.010,12	0,3
	Associació Danses a la Plaça del Rei	Els divendres a la Plaça del Rei	4.507,59	0,2
	Coordinadora Geganters de Barcelona	Construcció gegants de la ciutat	15.025,30	0,6
	Agrupació Sardanista Roure	Activitats i 50è aniversari	1.502,53	0,1
	Agrupació Cultural Folklòrica de Barcelona	Audicions de sardanes	15.025,30	0,6
	Colla Castellers de Barcelona	Activitats 99	15.025,30	0,6
	Agrupació Sardanista Ideal Clavé de Roquetes	Celebració aplec sardanes	1.803,04	0,1
	Esbart Ciutat Comtal	Activitats 99	1.202,02	0,1
	Associació Coordinadores Colles Geganters i Bestiari	Conservació i manteniment del Bestiari	3.005,06	0,1
	Associació Geganters de Les Corts	Mant. comparsa "Visca Picasso"	1.202,02	0,1
	Foment de la Sardana de Barcelona	Activitats 99	601,01	0,0
	Institut de Promoció de la Cultura Catalana	Bastonada 99	901,52	0,0
	Castellers de la Vila de Gràcia	Activitats 99	1.202,02	0,1
	Arca de Noé	Home dels nassos	3.906,58	0,2
Cultura popular	Secretariat d'Entitats Sants, Hostafrancs i Bordeta	Castellers	3.005,06	0,1
	Total audiovisuals		**186.614,26**	**8,1**
	Cooperativa Promotora Mitjans Audiovisuals	VII Mostra Films de dones	36.060,73	1,6
	Associació Cultural Contrabanda	Activitats 99	1.803,04	0,1
	La Fàbrica de Cinema Alternatiu	L'Alternativa'99	51.086,03	2,2
	Associació Cultural L'Ull Anònim	Mostra de cinema africà	6.010,12	0,3
	FAD Audiovisuals	III Edició premis FAD i beques	13.522,77	0,6
	Sodepaz Sodepau Solidaritat Desenv.	Preparació II M. cine i video indigena	3.005,06	0,1
	Fundació La Jungla	3r. Mercat Europeu de cinema i TV	27.045,54	1,2
	Universitat Autònoma de Barcelona-Facultat CC de la Informació	V Premi Möbius Multimèdia	15.025,30	0,6
	Associació Cultural OVNI-Observatori Vídeo No-Identificat	Ovni 2000	12.020,24	0,5
	Cinemes Icària	Curt ficcions	9.015,18	0,4
	Moebus TV	Cicle "L'escola de Barna"	6.010,12	0,3
Audiovisuals	Ass. com arts audiovisuals BCN	Forum, festival i observatori TV infantil	6.010,12	0,3

Activitat (IV)	Entitats	Concepte	Import	% Total
	Total música		**632.865,75**	**27,3**
	Ibercàmera, S.A.	XV Temporada musical	72.121,45	3,1
	Associació Amics de la Música de Barcelona	Activ. i publicació butlletí	4.507,59	0,2
	Associació Cultural Activitats Musicals Taller de Músics	8 propostes	45.075,91	1,9
	Christiaan de Jong	Cicle Internacional Influències Musicals	3.005,06	0,1
	Federació Cors de Clavé	1r congrés català cant coral	6.010,12	0,3
	Euroconcert	Activitats temporada musical 1999	36.060,73	1,6
	Federació Catalana d'Entitats Corals	Activitats, XXXIII Jornades int. de cant coral XVi Maig Coral	18.030,36	0,8
	Associació CIEM Maria Canals de Barcelona	45 Concurs Maria Canals	30.050,61	1,3
	Joventuts Musicals de Barcelona	Activitats 99	24.040,48	1,0
	Fundació Societat i Cultura-FUSIC	7è Festival Internacional de Joves Orquestres	6.010,12	0,3
	Fundació Privada Francesc Viñas	XXXVII Concurs Internacional de Cant Francesc Viñas	10.517,71	0,5
	Orquestra de Cambra Catalana	Temporada concerts	12.020,24	0,5
	Phonos Fundació Privada	Activitats 99	9.015,18	0,4
	Associació Músics Jazz Catalunya	Butlletí i despeses manteniment	12.020,24	0,5
	Associació Catalana de Compositors	Cicle concerts "Avui música" i revista	10.517,71	0,5
	Consell Català de la Música	Activitats 99	3.005,06	0,1
	Fundació Orfeó Català	Activitats 99	15.025,30	0,6
	Virtelia Musical 89, SL	Continuitat al pla de formació	12.020,24	0,5
	Associació Cantants Intèrprets Professionals Llengua Catalana	Cicle de concerts Acústic'99	6.010,12	0,3
	Music Project, S.L.	Festival jazz i Festival Guitarra	42.070,85	1,8
	TRAM-Associació Cultural	Gestió del Centre Artesà Tradicionarius	30.050,61	1,3
	Fundació Música Contemporània	XIV Cicle Música del segle XX	6.010,12	0,3
	Advanced Music	Sónar 99	84.141,69	3,6
	Associació Música Electroacústica d'Espanya	Activitats 99	4.507,59	0,2
	Associació Orquestra del Caos	Festival Zeppelin'99	3.005,06	0,1
	Gràcia Territori Sonor	Experimental europeu	30.050,61	1,3
	Associació per la Promoció i Difusió de la Música Contemporània	Programació Barcelona 216	7.512,65	0,3
	Consejo General de la Música	Musikiada	9.015,18	0,4
	Tempus Mundi, SL	Cicle "Europa en concert"	1.502,53	0,1
	Associació Promoció i Acció Cultural (PAM)	"Batofar": la cultura altern.	24.040,48	1,0
	Associació Catalana de l'Orgue	Concert i catalogació orgues	1.502,53	0,1
	Swingfonic	1r Festival Dixie-Gràcia	6.010,12	0,3
	Ribermusica	3 proj. d'act musical a la Ribera	6.010,12	0,3
	Trito SL	BCN - Clàssics 99	12.020,24	0,5
	Xavier Maristany i Carreras	VIè Festiv. de Músiques Cont.	3.005,06	0,1
	Patronat l'Arjau (Fund. Intes)	IV concurs interpret. musical joves	1.502,53	0,1
	Confluencies. Cr. Musical Cat.	Activitats 99	4.507,59	0,2
	Barcelona Pipa Club	Cicle de concerts 99	6.911,64	0,3
	Moviment Coral Català	Seminari i festa St. Cecília	3.005,06	0,1
	Musa ass. de Managers i Prom. musicals	Edicions 99	2.404,05	0,1
Música	SEC Entitats Sants, Hostafrancs i Bordeta	Barnasants' 99	9.015,18	0,4
	Total altres iniciatives		**93.156,88**	**4,0**
	Omnium Cultural	Video Doctor Joaquim Molas	1.502,53	0,1
	Unió Sindical CCOO Barcelonés	Setmana cultural 1r maig	1.202,02	0,1
	Ateneu Barcelonès	Activitats 99	15.025,30	0,6
	Casal Lambda	5a Mostra Cinema i activitats	9.015,18	0,4
	Etane	Trobades literàries afrocatalanes	1.502,53	0,1
	Universitat Catalana Estiu	XXXI Universitat catalana d'estiu	12.020,24	0,5
	C. Treball i Documentació	Activitats 99	2.404,05	0,1
	SOS Racisme	Exposició 10 anys contra racisme	1.502,53	0,1
	Interarts Associació	Observatori Interarts	36.060,73	1,6
	Ass. Profesionals Gestió Cultural Cat.	Publicació Revista, jornades, debats	3.005,06	0,1
	Consorci El Far, C. dels Treballs del Mar	marítim	1.502,53	0,1
	Ass. Est. i Joves Guinea-Ecuatorial	III Trobada Joventut Interculturalitat	1.502,53	0,1
	Ass. Catalana Meteorologia (ACAM)	IV Jornades de meteorologia	1.202,02	0,1
	Transit Projectes SL	L'Univers i Borges	3.005,06	0,1
	Unió General de Treballadors UGT	Quinzena cultural	1.502,53	0,1
Altres iniciatives	Arxiu Històric de la CONC	Dones, treball i sindical a Catalunya	1.202,02	0,1
Total			**2.317.502,67**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de dadescedides pel Servei d'Informació de l' Institut de Culturade l'Ajuntament de Barcelona.

TAULA E15. PRESSUPOST BARCELONA BONA NIT. 1999

Activitat	Euros
Transferències a Districtes	144.242,91
Strip-Art	6.010,12
Distribució de cartells	1.803,04
Distribució de desplegables	1.202,02
Distribució de guies	1.502,53
Materials globus	300,51
Activitats presentació	1.202,02
Coordinació	10.818,22
Sales d'estudi (14)	16.828,34
Dissenys	2.710,56
Promo TV 99	4.008,75
Promo TV 98	1.394,35
Impressió 2000 guies	3.005,06
Grapatge 30.000 guies	1.803,04
Total previst despesa	**196.831,46**

Font: Elaboració CIIMU a partir d'*Oficina del Pla Jove* de l'Ajuntament de Barcelona.

TAULA E16. BARCELONA BONA NIT: DADES COMPARATIVES 1998/1999

Concepte	Any	
	1998	1999
Espais equipaments	54	98
Activitats	241	587
Participació entitats	143	309
Participants (estim.)	39.000	49.000

Font: Elaboració CIIMU a partir *d'Oficina del Pla Jove*, de l'Ajuntament de Barcelona.

TAULA E17. ACTIVITATS DARRERS 30 DIES SEGONS GRUP D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS D'ENTRE 14-22 ANYS A LA LLAR. ESPANYA. 2000

Activitat	Grups d'edat, sexe i convivència o no amb fills a la llar												
	14-16 anys		17-19 anys		20-22 anys		35-55 anys amb fills		35-55 anys sense fills		Població total		
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Ambdòs sexes
Anar a Institut de bellesa	3,9	5,6	4,6	9,4	3,4	9,7	3,5	12	3,2	12	3,6	10,4	7,1
Controla les calories	3,8	11,7	4,7	13,8	7,7	14,8	8,4	20	11,3	19,2	9,7	18,3	14,1
Realitza algun règim	2,1	9	3,6	14,7	5,4	15,2	7,9	17,6	8,4	15,4	9,3	18	13,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E18. ACTIVITATS DARRERS 30 DIES SEGONS GRUP D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000

Activitat	Grups d'edat i ingressos familiars						
	14-22 anys			Més 22 anys			Població total
	Menys 150.000 pts.	150.000-500.000 pts.	Més 500.000 pts.	Menys 150.000 pts.	150.000-500.000 pts.	Més 500.000 pts.	
Anar a Institut de bellesa	4,8	6,9	4,2	5,3	6,8	7,9	7,1
Controla les calories	8,9	9,6	14,1	13,6	11,9	15,9	14,1
Realitza algun règim	7,5	8,9	9,7	14,0	11,4	12,1	13,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E19. ACTIVITATS DARRERS 30 DIES SEGONS GRUP D'EDAT I ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000

Activitat	Grups d'edat i estudis del sustentadors principal						
	14-22 anys			Més 30 anys			Població total
	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	
Anar a Institut de bellesa	5,6	6,5	5,6	4,2	8,0	9,0	7,1
Controla les calories	9,3	9,4	10,6	16,8	14,7	16,3	14,1
Realitza algun règim	9,3	8,4	7,6	19,3	13,3	13,0	13,8

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E20. UTILITZACIÓ DE PRODUCTES ENTRE LES DONES SEGONS GRUP D'EDAT I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS D'ENTRE 14-22 ANYS A LA LLAR. ESPANYA. 2000

Producte	Grups d'edat i convivència o no amb fills a la llar					
	14-16 anys	17-19 anys	20-22 anys	35-55 anys		Total dones
				Amb fills a la llar	Sense fills a la llar	
Perfum	52,9	65,8	67,4	59,2	59	53,7
Cremes anti-arrugues	0,4	0,7	1,3	19,9	20,4	10,4
Cremes contorn ulls	2,4	4	6,1	16,5	20,2	10,6
Anticel·lulitics	0,4	2	4,3	3,6	4,4	2,8
Llet netejadora	30,5	53,6	59,9	45,7	45,1	38,8
Body milk	37,4	55,4	63,6	51,3	53,3	44,3
Cremes color	37,8	61,2	62,1	35,4	37,4	35,6
Polvos de la cara	30,4	46,8	52,7	28,1	28,8	29,7
Coloret	30	46	47,9	41,6	41,3	35,9
Sombra d'ulls	51,5	70,3	68,3	51,4	44,5	43,5
Rimmel	53	71,7	72	46,9	45,5	42
Barra de llavis	58,9	78,4	79,3	77,7	70,7	67
Laca d'ungles	44,3	51,4	51,3	52,1	50,3	43,2
Cap	18	5,4	4,8	9,1	10,6	17,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E21. UTILITZACIÓ DE PRODUCTES ENTRE LES DONES SEGONS GRUP D'EDAT I ELS INGRESSOS FAMILIARS MENSUALS. ESPANYA. 2000

Producte	Grups d'edat i ingressos familiars						
	14-22 anys			Més 22 anys			Total dones
	<150.000	150.000-500.000	>500.000	<150.000	150.000-500.000	>500.000	
Perfum	61,7	63,6	61,2	40,3	48,5	58,3	53,7
Cremes anti-arrugues	1,1	0,7	2,5	8,2	11,7	18,2	10,4
Cremes contorn ulls	4,5	4,4	5,1	6,8	12,0	26,8	10,6
Anticel·lulitics	2,3	2,6	0	1,5	2,8	11,7	2,8
Llet netejadora	45,2	52	55,6	24,3	37,7	50,2	38,8
Body milk	48,6	56,1	62,7	27,5	43,9	59,9	44,3
Cremes color	53,3	56,1	57,5	21,5	33,1	41,4	35,6
Polvos de la cara	43	45,4	49,8	18,8	26,9	37,6	29,7
Coloret	41,4	42,9	41,7	24,5	34,0	47,3	35,9
Sombra d'ulls	63,3	65,4	56,1	28,7	39,1	49,1	43,5
Rimmel	63,4	68,4	69,4	25,5	38,5	49,8	42
Barra de llavis	73,9	73,6	65	53,3	59,8	64,4	67
Laca d'ungles	49,8	49,5	44,5	33,1	39,2	41,0	43,2
Cap	9,4	8,2	8,2	23,8	10,7	4,5	17,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E22. UTILITZACIÓ DE PRODUCTES ENTRE LES DONES SEGONS GRUP D'EDAT I ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000

Producte	Grups d'edat i estudis del sustentador principal						
	14-22 anys			Més 30 anys			Total dones
	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	
Perfum	68,9	61,4	59	33,2	56	64,4	53,7
Cremes anti-	0,2	0,9	1,9	7,6	16	22,7	10,4
Cremes contorn ulls	3,3	4,8	4,7	3,9	14,2	25,5	10,6
Anticel·lulitics	2,6	2,4	2,6	0,3	3,3	5,5	2,8
Llet netejadora	46	50,7	53,4	13	40,5	59,1	38,8
Body milk	46,8	55	61,7	15,5	47,7	66,3	44,3
Cremes color	56	55,1	54,5	11,1	34,4	46,1	35,6
Polvos de la cara	46,3	43,8	46,1	10,2	27,2	37	29,7
Coloret	42,5	41,1	48,8	15,3	38	49,1	35,9
Sombra d'ulls	66,6	64,5	60,1	18,3	44,1	50,3	43,5
Rimmel	68,6	66,1	65,9	12,7	40,9	53	42
Barra de llavis	79,2	72,9	65,3	44,9	73,6	75,5	67
Laca d'ungles	55,8	48,8	40,4	26,6	48,7	46	43,2
Cap	5,9	9,5	9,1	40,1	12,5	6	17,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E23. AUTOVALORACIÓ SOBRE EL DOMINI ORAL DEL CATALÀ DELS JOVES, EN PERCENTATGES PER GRUP D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Autovaloración	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
No en parlo gens	5,3	3,9	3,9	5,3	4,5
El parlo, però amb molta dificultat	9,4	5,6	4,3	5,3	5,9
El parlo, però amb moltes incorreccions	12,1	16,8	11,7	12,9	13,4
El parlo bastant fluid i correcte	37,8	32,5	36,0	35,2	35,2
El parlo molt correctament	35,2	39,4	43,2	39,7	39,6
NS/NC	0,2	1,9	0,9	1,6	1,2
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E24. AUTOVALORACIÓ SOBRE EL DOMINI ESCRIT DEL CATALÀ DELS JOVES CATALANS, EN PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Autovaloració	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
No l'escric	3,4	3,1	5,0	9,3	5,3
L'escric amb moltes faltes	10,4	7,6	5,6	9,3	8,0
L'escric amb algunes faltes	46,3	37,0	37,3	33,7	38,2
L'escric correctament	39,3	51,9	50,8	45,6	47,4
NS/NC	0,7	0,4	1,3	2,0	1,1
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E25. AUTOVALORACIÓ SOBRE EL DOMINI DE LA LECTURA DEL CATALÀ, EN PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Autovaloració	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
No el llegeixo	3,1	3,3	3,5	4,2	3,5
El llegeixo amb moltes dificultats	5,8	3,5	2,4	2,6	3,4
El llegeixo amb alguna dificultat	8,0	6,1	5,2	6,7	6,4
El llegeixo sense dificultats	81,9	85,8	88,4	85,2	85,5
NS/NC	1,2	1,3	0,6	1,4	1,1
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E26. AUTOVALORACIÓ SOBRE LA UTILITZACIÓ ORAL DEL CATALÀ I CASTELLÀ DELS JOVES CATALANS, EN PERCENTATGES PER GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Autovaloració	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
100% català	20,5	19,4	20,9	23,7	21,1
75% català	19,5	20,9	26,1	25,1	23,1
50% català i 50% castellà	22,2	23,8	29,6	23,9	25,1
75% castellà	23,9	25,9	15,0	16,0	20,0
100% castellà	12,8	9,6	7,4	10,9	10,0
NS/NC	1,2	0,4	0,9	0,4	0,7
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E27. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE A CATALUNYA TOTHOM HAURIA DE SABER CATALÀ I CASTELLÀ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Opinió	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Totalment d'acord	53,7	56,6	56,1	56,3	55,8
Relativament d'acord	23,6	21,3	23,7	22,1	22,6
Relativament en desacord	11,8	13,5	11,3	11,5	12,1
Totalment en desacord	6,5	5,6	7,0	5,2	6,1
NS/NC	4,3	3	1,9	5	3,5
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E28. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE A CATALUNYA ES PARLA MASSA EL CASTELLÀ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Opinió	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Totalment d'acord	24,3	22,0	23,7	24,3	23,5
Relativament d'acord	26,3	26,6	29,8	27,1	27,5
Relativament en desacord	19,0	19,6	23,3	19,4	20,4
Totalment en desacord	25,1	26,1	17,6	22,3	22,6
NS/NC	5,3	5,7	5,7	6,9	5,9
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E29. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE SE N'ESTÀ FENT UN GRA MASSA, DE LA PROTECCIÓ DEL CATALÀ, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Opinió	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Totalment d'acord	22,2	16,5	15,4	16,0	17,2
Relativament d'acord	28,7	30,5	28,9	25,9	28,5
Relativament en desacord	22,7	21,6	25,7	25,7	24,0
Totalment en desacord	21,7	25,3	26,7	25,7	25,0
NS/NC	4,8	6,1	3,3	6,7	5,2
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E30. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE CAL PROTEGIR ENCARA MÉS EL CATALÀ (LA GENERALITAT NO HO FA PROU), SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Opinió	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Població total
Totalment d'acord	15,4	18,5	15,9	16,0	16,5
Relativament d'acord	27,5	24,8	28,5	31,7	28,1
Relativament en desacord	33,7	30,9	31,5	29,3	31,2
Totalment en desacord	16,4	20,0	18,9	15,5	17,8
NS/NC	7,0	5,9	5,2	7,5	6,4
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E31. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE HEM ARRIBAT JA A UNA SITUACIÓ DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Opinió	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Totalment d'acord	19,1	19,4	16,6	18,0	18,2
Relativament d'acord	29,3	25,5	27,9	32,6	28,7
Relativament en desacord	26,9	29,9	29,6	28,3	28,8
Totalment en desacord	13,8	17,4	19,6	13,6	16,3
NS/NC	10,9	7,8	6,3	7,5	7,9
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E32. PERCENTATGES DE JOVES CATALANS QUE PENSEN QUE LA GENERALITAT PROTEGEIX BÉ EL CATALÀ PERÒ CAL SEGUIR PROTEGINT-LO, SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Opinió	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Totalment d'acord	30,6	37,3	35,1	32,8	34,2
Relativament d'acord	38,8	30,1	33,3	33,6	. 33,7
Relativament en desacord	16,6	20,9	20,7	20,4	19,8
Totalment en desacord	7,5	7,2	6,8	7,1	7,1
NS/NC	6,5	4,4	4,1	6,1	5,2
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E33. PERCENTATGE DE PERSONES QUE REALITZEN (SOVINT O OCASIONALMENT) DETERMINADES ACTIVITATS DE LLEURE PER GRUPS D'EDAT. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995

Activitat	Grups d'edat			Total
	Joves	Adults	Vells	
Veure la televisió	88,7	91,7	95,6	91,9
Escoltar música	91,2	71,6	53,6	72,1
Escoltar la ràdio	77,1	76,2	68,6	74,5
Dedicar-se a *hobbies*	53,3	37	29,0	39,2
Anar al cinema	72,3	30,8	8,6	35,9
Anar a bars	77,5	20,0	7,9	31,7
Anar a restaurants	53,5	44,4	21,5	41,1
Anar al teatre	20,0	18,7	9,4	16,8
Anar a museus	32,4	28,6	22,0	27,9
Anar de compres	78,4	74,5	55,1	70,7
Fer excursions	54,4	44,0	30,8	43,4
Pràctica esportiva	45,7	25,7	14,6	28,1
Lectura de llibres	82,0	70,0	51,4	68,5
Lectura de diaris	82,2	76,8	61,2	74,4

Font: Salvadó, A. (1998)

TAULA E34. DIFERENTS ACTIVITATS D'OCI DELS ADOLESCENTS (12 A 17 ANYS). PERCENTATGES. BARCELONA, 1999

Activitats	Grups d'edat i freqüència					
	Diària, setmanal o mensualment		Semestral o anualment		Mai	
	13 a 15 anys	16-17 anys	13 a 15 anys	16-17 anys	13 a 15 anys	16-17 anys
Practicar esports	77,1	69,6	5,8	1,4	17,1	29
Anar al cinema	65,8	64,7	28,5	33,4	5,7	1,9
Anar al teatre	2,9	7,7	60	52,3	37,1	40
Anar a museus	2,9	9,5	74,2	59,1	22,9	31,4
Anar d'excursió	37,2	26,7	54,2	58,1	8,6	15,2

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Vila* (1999)

TAULA E35. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA FORA DE LA LLAR SEGONS GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995

Activitat	Grups d'edat		
	Joves	Adults	Vells
Passejar	22,0	47,6	56,8
Sortir amb amics	18,9	2,9	1,2
Anar de bars	17,5	2,8	2,3
Practicar esport	15,7	9,2	3,2
Anar al cinema	8,8	4,9	0,8
Fer excursions	3,8	7,9	3,6
Anar de compres	2,8	5,9	4,8
Practicar hobbies	1,4	1,2	1,4
Anar de visita	1,0	3,2	6,0

Font: Salvadó, A. (1998).

TAULA E36. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA DINS LA LLAR SEGONS GRUPS D'EDAT. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995

Activitat	Grups d'edat		
	Joves	Adults	Vells
Llegir	25,6	30,3	26,4
Veure la televisió	23,4	22,9	31,6
Escoltar música	12,7	3,1	1,2
Estudiar	12,6	1,5	0,7
Reposar	5,0	5,8	5,0
Fer feines de la llar	3,7	5,7	4,5
Jugar amb l'ordinador	2,3	1,0	0,1
Practicar *hobbies*	2,0	1,8	2,9
Activitats artístiques.	1,9	0,8	1,3
Jugar amb els nens	1,6	4,3	0,3
Fer labors	1,0	10,4	15,3

Font: Salvadó, A. (1998).

TAULA E37. ACTIVITATS A LES QUALS DEDIQUEN MÉS TEMPS ELS JOVES CATALANS DURANT ELS DIES FEINERS, PER PERCENTATGES DE "SOVINT". CATALUNYA. 1998

Activitat	Freqüència relativa
Estar amb amics	61,9
Veure la TV	47,2
Estudiar	33,8
Llegir diaria i revistes	33,4
Practicar esport	31,0
Llegir llibres	29,4
Passejar	28,6
Afeccions o hobbies	21,8
Ordinadors	20,3
Espectacles esportius	19,5
Música, cinema, teatre	15,7
Discoteca o ball	10,2
Associacionisme o voluntariat	7,1
Activitats polítiques	5,4
Activitats religioses	4,3

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E38. PERCENTATGE DE JOVES QUE REALITZEN (SOVINT O OCASIONALMENT) DETERMINADES ACTIVITATS DE LLEURE SEGONS EL SEU SEXE. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995

Activitat	Sexe		Total
	Homes	Dones	
Veure la televisió	90,8	86,6	88,7
Escoltar música	91,6	90,8	91,2
Escoltar la ràdio	78,1	75,9	77,1
Dedicar-se a *hobbies*	57,1	49,1	53,3
Anar al cinema	70,4	74,4	72,3
Anar a bars	79,8	74,9	77,5
Anar a restaurants	53,1	54,1	53,5
Anar al teatre	17,6	22,7	20,0
Anar a museus	31,9	33,0	32,4
Anar de compres	72,0	85,4	78,4
Fer excursions	53,1	55,8	54,4
Pràctica esportiva	56,4	33,7	45,7
Lectura de llibres	78,3	86,2	82,0
Lectura de diaris	88,1	75,6	82,2

Font: Salvadó, A. (1998).

TAULA E39. TIPUS DE LLEURE REALITZAT PELS JOVES DURANT LA SETMANA ANTERIOR SEGONS SEXE. BARCELONA. 1998

Sexe	Tipus de lleure						
	Cinema	Restaurant	Bars	Discoteca	Teatres, museus	Esport	Passejar
Home	50,7	44,0	51,1	57,6	46,2	65,9	46,4
Dona	49,3	56,0	48,9	42,4	53,8	34,1	53,6
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Fundació Ferrer i Guàrdia (1998)

TAULA E40. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA DINS LA LLAR PELS JOVES SEGONS LA SEVA CATEGORIA SOCIOECONÒMICA. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995

Activitat	Categoria socioeconòmica		
	Alta	Mitjana	Baixa
Llegir	36,5	27,3	22,1
Veure la televisió	16,0	22,0	26,5
Escoltar música	13,4	11,2	13,5
Estudiar	16,0	13,4	10,9
Reposar	5,5	4,8	5,3
Fer feines de la llar	1,6	4,1	3,4
Jugar amb l'ordinador	2,6	3,1	1,5
Practicar hobbies	0,1	1,0	3,4
Activitats artístiques	0,7	2,4	1,7
Jugar amb els nens	1,1	1,6	1,9
Fer labors	0,5	0,9	1,1

Font: Salvadó, A. (1998)

TAULA E41. PRINCIPAL ACTIVITAT DE LLEURE REALITZADA FORA DE LA LLAR PELS JOVES SEGONS LA SEVA CATEGORIA SOCIOECONÒMICA. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995

Activitat	Categoria socioeconòmica		
	Alta	Mitjana	Baixa
Passejar	14,4	18,3	27,1
Sortir amb amics	21,2	18,1	19,5
Practicar esports	23,4	16,1	13,2
Anar de bars	8,2	18,4	18,3
Anar al cinema	11,3	11,5	5,8
Fer excursions	7,4	3,2	3,7
Anar de compres	1,5	2,5	3,4

Font: Salvadó, A. (1998)

TAULA E42. ACTIVITATS DE LLEURE E!S DIES FEINERS SEGONS NIVELL D'ESTUDIS (MÀXIM DUES RESPOSTES), EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994

Activitat	Nivell d'estudis								
	No sap llegir ni escriure	Primària incomp.	EGB	BUP	COU	FP1	FP2	Univ. Mig	Univ Superior
Mirar la TV	100,0	55,6	54,5	51,4	35,8	49,3	45,1	31,8	48,5
Anar de copes	0,0	8,9	1,5	2,8	1,2	2,7	2,4	2,3	0,0
Escoltar música	33,3	40,0	39,5	29,2	27,8	39,2	30,5	31,8	3,0
Fer excursions	0,0	0,0	1,0	2,8	0,6	1,4	0,0	0,0	0,0
Llegir diari	33,3	2,2	5,3	12,5	17,3	7,4	17,1	13,6	15,2
Anar a discoteques	0,0	0,0	0,8	0,0	0,6	2,0	0,0	2,3	0,0
Anar al cinema	0,0	0,0	1,8	1,4	5,6	2,0	1,2	4,5	6,1
Llegir llibres	0,0	13,3	18,5	25,0	38,9	14,2	26,8	27,3	54,5
Museus/exposicions	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3	3,0
Fer esport	0,0	15,6	19,3	23,6	23,5	18,9	23,2	20,5	18,2
Escoltar la ràdio	0,0	8,9	8,5	16,7	15,4	11,5	15,9	6,8	15,2
Passejar	0,0	11,1	12,0	11,1	7,4	15,5	15,9	20,5	6,1
Sortir amb els amics	0,0	37,8	28,8	12,5	15,4	27,7	12,2	29,5	21,2
Llegir revistes	0,0	2,2	3,3	4,2	2,5	3,4	3,7	0,0	3,0
Altres	33,3	4,4	3,8	4,2	4,3	4,1	3,7	4,5	3,0
N total	**3**	**46**	**403**	**72**	**167**	**149**	**82**	**45**	**33**

Font: Elaboració CIIMU a partir d'*Oficina Pla Jove* (1994)

TAULA E43. ACTIVITATS DE LLEURE E!S CAPS DE SETMANA SEGONS NIVELL D'ESTUDIS (MÀXIM DUES RESPOSTES), EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994

Activitat	Nivell d'estudis								
	No sap llegir ni escriure	Primària incompl.	EGB	BUP	COU	FP1	FP2	Univ. Mig	Univ Superior
Mirar la TV	0,0	24,4	17,3	19,4	12,7	20,1	18,3	6,7	15,2
Anar de copes	0,0	24,4	18,5	20,8	24,7	18,1	18,3	22,2	21,2
Escoltar música	0,0	20,0	11,5	15,3	11,4	12,1	18,3	6,7	3,0
Fer excursions	33,3	0,0	10,3	12,5	12,7	11,4	13,4	22,2	24,2
Llegir diari	0,0	2,2	1,8	0,0	3,6	3,4	4,9	4.04	6,1
Anar a discoteques	33,3	37,8	31,8	19,4	11,4	26,2	8,5	8,9	0,0
Anar al cinema	0,0	11,1	9,3	18,1	18,7	13,4	18,3	33,3	18,2
Llegir llibres	33,3	2,2	2,8	4,2	6,6	2,7	8,5	11,1	15,2
Museus/exposicions	0,0	2,2	0,3	0,0	1,2	2,0	2,4	4,4	0,0
Fer esport	33,3	15,6	11,0	16,7	17,5	14,8	13,4	17,8	18,2
Escoltar la ràdio	0,0	0,0	2,0	4,2	2,4	1,3	2,4	2,2	3,0
Passejar	0,0	17,8	21,1	19,4	10,8	16,8	25,6	15,6	15,2
Sortir amb els amics	33,3	35,6	57,9	48,6	63,3	51,0	39,0	42,2	57,6
Llegir revistes	0,0	0,0	0,5	1,4	0,0	1,3	1,2	0,0	0,0
Altres	33,3	6,7	3,0	0,0	3,0	4,0	6,1	2,2	0,0
N total	**3**	**46**	**403**	**72**	**167**	**149**	**82**	**45**	**33**

Font: Elaboració CIIMU a partir d'*Oficina Pla Jove* (1994).

TAULA E44. ACTIVITATS RELACIONALS I INDIVIDUALS DELS JOVES METROPOLITANS, EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994

Tipus d'activitat	Activitats	Feiners	Caps de setmana
Relacionals	Sortir amb els amics	24	53,7
	Anar a la disco	0,8	22,9
	Passejar	12,1	18,3
	Anar de copes	2,1	20,1
	Anar al cinema	2,5	14,3
	Museus i expos.	0,5	1,1
	Fer esports	20,3	14,1
	Fer excursions	9	11,9
Individuals	Mirar televisió	48,6	16,9
	Escoltar música	34,5	12,3
	Escoltar la ràdio	11,4	2,1
	Llegir llibres	23,7	4,8
	Llegir el diari	9,7	2,7
	Llegir revistes	3,0	0,6
	Altres	4,0	3,3

Font: Elaboració CIIMU a partir d'*Oficina Pla Jove* (1994).

TAULA E45. TEMPS LLIURE A CASA I A FORA DE CASA DELS JOVES SEGONS SEXE, EDAT I OCUPACIÓ, EN PERCENTATGES. ÀMBIT METROPOLITÀ DE BARCELONA. 1994

		Feiners			Caps de setmana			N
		A casa	Fora de casa	NS-NC	A casa	Fora de casa	NS-NC	
Sexe	Noi	69,0	31,0	0,0	32,4	67,0	0,6	510
	Noia	71,0	28,8	0,2	32,2	67,2	0,6	490
Edat	De 15 a 19 anys	62,3	37,7	0,0	23,1	76,9	0,0	363
	De 20 a 24 anys	72,1	27,9	0,0	34,1	65,9	0,0	337
	De 25 a 29 anys	77,0	22,7	0,3	41,3	56,7	2,0	300
Ocupació	Estudia	67,4	32,6	0,0	30,0	70,0	0,0	353
	Est i treb.	65,5	34,5	0,0	29,4	70,6	0,0	119
	Treb. i est	75,6	24,4	0,0	41,5	58,5	0,0	41
	Treballa	74,4	25,2	0,4	30,0	68,9	1,1	277
	Cap ocupac.	69,9	30,1	0,0	38,8	59,8	1,4	209
Total		**70,0**	**29,9**	**0,1**	**32,3**	**67,1**	**0,6**	

Font: Elaboració CIIMU a partir d'*Oficina Pla Jove* (1994).

TAULA E46. PERCENTATGE DE JOVES QUE REALITZEN (SOVINT O OCASIONALMENT) DETERMINADES ACTIVITATS DE LLEURE SEGONS EL SEU LLOC DE RESIDÈNCIA. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1995

Activitat	Lloc de residència			Total
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	
Veure la televisió	88,9	90,0	87,1	88,7
Escoltar música	93,9	89,4	89,9	91,2
Escoltar la rádio	77,2	79,0	74,6	77,1
Dedicar-se a hobbies	57,9	47,1	55,4	53,3
Anar al cinema	76,0	69,8	70,7	72,3
Anar a bars	80,1	75,6	76,5	77,5
Anar a restaurants	55,8	48,4	57,0	53,5
Anar al teatre	24,2	17,2	18,3	20,0
Anar a museus	39,0	29,4	27,9	32,4
Anar de compres	80,0	80,1	74,1	78,4
Fer excursions	55,3	52,5	55,7	54,4
Práctica esportiva	50,2	40,5	46,5	45,7
Lectura de llibres	87,9	82,0	74,7	82,0
Lectura de diaris	86,9	78,8	80,7	82,2

Font: Salvadó, A. (1998).

TAULA E47. LLEURE HABITUAL DELS JOVES SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998

Activitat	Grups d'edat				Sexe		Total joves
	14-17 anys	18-24 anys	25-30 anys	31-34 anys	Home	Dona	
Sortir amb amics	46,4	40,3	25,1	12,4	29,9	34,2	32,2
Esports	25,5	26,4	25,6	19,6	37,6	13,1	24,6
Cinema	10,6	20,7	26,5	26,9	18,5	23,6	21,2
Llegir	9,8	16,2	27,4	28,9	14,6	25	20,1
Música	20,9	15,7	15,3	14,4	17,6	15,4	16,4
Passejar	14	11,3	17,9	21,6	5,5	23,1	14,9
Bar / Disco	19,1	15,7	8,8	0	13,7	9,6	11,5
Veure TV	9,8	8,4	9,3	10,3	11	7,8	9,3
Viatjar I Naturalesa	1,7	3,7	12,6	12,4	6,6	7,6	7,1
Sortir amb la familia	0,9	2,9	7,9	14,4	6,1	6	6,1
Activitats culturals	0,9	5,2	7,9	10,3	4,7	7,1	6
Hobbies	5,5	3,7	4,7	5,2	2,7	6,3	4,6
Altres	3	3,7	3,7	5,2	4,7	3,1	3,9
Ordinador	9,4	1,6	0,9	4,1	6,3	1,2	3,6
Descansar	2,6	2,4	3,7	6,2	3,7	3,4	3,5
Activitats socials	0,4	3,7	2,3	1	0,6	3,4	2,1

Font: Fundació Ferrer i Guàrdia (1998).

TAULA E48. LLEURE REALITZAT PELS JOVES LA SETMANA ANTERIOR SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998

Activitat	Grups d'Edat				Sexe		Total
	14-17 anys	18-24 anys	25-30 anys	31-34 anys	Home	Dona	
Cinema	23,2	25,6	36,2	27,3	27,6	28,2	27,9
Restaurant	14,3	28,1	35,0	44,4	28,0	32,3	30,3
Bars	36,3	61,8	48,0	28,0	48,7	43,6	46,0
Discoteca	26,6	29,1	13,6	7,0	23,6	17,2	20,2
Teatre	3,4	3,9	5,0	8,1	3,6	6,1	4,9
Esports	51,2	40,4	38,9	20,0	55,0	22,8	38,0
Passejar	60,8	50,0	57,0	60,0	49,6	61,8	56,0
Museus	3,0	3,6	5,9	7,1	4,8	4,7	4,7
Centre cívic	2,5	2,6	0,9	2,0	2,0	2,1	2,1
Casal joves	5,5	2,6	0,9	1,0	2,4	2,5	2,5
Música	4,6	5,4	3,6	1,0	4,6	3,2	3,9
Associacions	3,4	10,1	5,0	5,0	6,0	6,8	6,4

Font: Fundació Ferrer i Guàrdia (1998).

TAULA E49. MITJANA D'HORES DE TEMPS LLIURE QUE TENEN ELS JOVES CATALANS ELS DIES FEINERS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998

Freqüència	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Menys d'una hora	4,6	6,7	7,8	7,3	6,7
Una o dues hores	18,8	22,7	25,7	29,4	24,4
Tres o quatre hores	28,5	28,1	32,9	29,2	29,7
Más de quatre hores	37,7	31,4	24,0	24,6	29,0
NS/NC	10,4	11,1	9,6	9,5	10,1
TOTAL	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999)

TAULA E50. OPINIÓ SOBRE LA DISPONIBILITAT DE TEMPS LLIURE PER PART DELS JOVES SEGONS EL SEU SEXE. PERCENTATGES. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1990 I 1995

Disponibilitat de temps lliure	Sexe i any					
	1990			1995		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Gens	7,7	7,9	7,8	9,1	12,6	10,7
Escàs	47,1	45	46,1	34,5	36,6	35,5
Suficient	37,2	37,5	37,3	43,9	37,0	40,7
Moft	7,8	9,3	8,5	12,5	13,9	13,1
NS I NC	0,2	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
N total	**568**	**539**	**1.107**	**687**	**613**	**1.300**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Salvadó, A*. (1998).

TAULA E51. COM ACONSEGUEIXEN ELS DINERS DELS QUALS DISPOSEN ELS JOVES, EN PERCENTATGES, SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999

Font d'ingressos	Sexe		
	Nois	Noies	Ambdòs sexes
No tinc cap mena d'ingrés	1,1	1,4	1,3
Me'ls dóna la família	82,5	76,3	78,9
Els aconsegueixo fent treballs a hores	8,9	13,3	11,4
Tinc una feina amb contracte	7,6	9,0	8,4

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999).

TAULA E52. MITJANA D'EUROS DELS QUALS DISPOSEN A LA SETMANA PER A LES SEVES DESPESES ELS, SEGONS SEXE. BARCELONA. 1999

	Sexe	
	Noi	Noia
Setmanada mitjana	18,86	16,39

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999).

TAULA E53. JOVES QUE SURTEN DE NIT SEGONS GRUPS D'EDAT I SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998

Activitat	Grups d'Edat				Sexe		Total joves
	14-17 anys	18-24 anys	25-30 anys	31-34 anys	Home	Dona	
Sortir de nit	40,2	68,7	55,5	39	58,6	48,7	53,4

Font: Fundació Ferrer i Guàrdia (1998).

TAULA E54. JOVES QUE SURTEN DE NIT SEGONS GRUPS D'EDAT I HORA DE TORNADA EL DISSABTE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998

Grups d'edat	Franja horària de tornada				
	<12 Nit	12-2 h	2-4 h	4-7 h	>7 Matí
14-17 anys	20,9	28,4	19,4	16,4	14,9
18-24 anys	0,0	6,5	17,8	49,2	26,5
25-30 anys	0,0	5,1	44,9	39,7	10,3
31-34 anys	0,0	11,1	44,4	38,9	5,6

Font: Fundació Ferrer i Guàrdia (1998).

TAULA E55. ELS JOVES QUE SURTEN DE NIT SEGONS ELS DINERS QUE ES GASTEN EN SERVEIS I/O OBJECTES RELACIONATS AMB EL LLEURE SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1998

Intèrval econòmic despesa	Grups d'edat				
	14-17 anys	18-24 anys	25-30 anys	31-34 anys	Total (14-34 anys)
Menys 6 euros	24,5	6,4	2,5	2,6	7,7
6 - 12 euros	28,6	23,7	14,9	5,1	19,4
12,01 - 18 euros	19,1	28,1	14	12,8	21
18,01 - 24 euros	11,7	15	19	20,5	16,3
24,01 - 36 euros	6,4	9,4	23,2	30,6	15,6
36,01 - 48 euros	6,4	5,3	9,1	7,7	6,7
48,01 - 60 euros	1,1	6,8	10,7	10,3	7,4
60,01 - 90 euros	0	2,6	3,3	2,6	2,4
90,01 - 120 euros	1,1	0,8	0,8	2,6	1,1
més de 120 euros	1,1	1,9	1,7	2,6	1,8
Ns/nc	0	0	0,8	2,6	0,6

Font: Fundació Ferrer i Guàrdia (1998)

TAULA E56. OFERTA D'ESPAIS DE MÚSICA I COPES A LA CIUTAT DE BARCELONA. BARCELONA, 2002

Districtes	Espais d'oci nocturn			
	Espais de Música i copes		Discoteques	
	N	%	N	%
Ciutat Vella	130	21,7	15	14,3
Eixample	168	28,0	28	26,7
Sants	38	6,3	13	12,4
Les Corts	32	5,3	8	7,6
Sarrià	90	15,0	15	14,3
Gràcia	63	10,5	4	3,8
Horta	6	1,0	4	3,8
Nou Barris	4	0,7	1	1,0
Sant Andreu	16	2,7	4	3,8
Sant Martí	52	8,7	13	12,4
Total Barcelona	599	100,0	105	100,0

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona.

TAULA E57. ELS JOVES QUE VAN SORTIR DE NIT SEGONS TIPUS DE LLEURE REALITZAT, EN PERCENTATGES I NÚMERO DE JOVES. BARCELONA. 1998

Tipus de lleure	%	N
Cinema	32,9	78.960
Restaurant	38	91.200
Bars	71,1	170.640
Discoteques	33,8	81.120
Esports	36,5	87.600
Passejar	50,5	121.200
Teatre/Museus	9,3	22.320

Font: Fundació Ferrer i Guàrdia (1998)

TAULA E58. FREQÜÈNCIA AMB LA QUAL ELS JOVES VAN A LA DISCOTECA, SEGONS EL SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA 1999

Freqüència	Sexe		
	Noi	Noia	Ambdòs sexes
2 o més cops per setmana	15,2	14,9	15,0
1 cop per setmana	35,0	34,8	34,9
menys d'un cop per setmana	25,2	20,8	22,7
menys d'un cop al mes	11,7	19,0	16,0
mai	12,9	10,4	11,5

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999).

TAULA E59. FREQÜÈNCIA AMB LA QUAL ELS JOVES VAN A BEURE ALGUNA COSA SEGONS EL SEXE, EN PERCENTATGES. BARCELONA. 1999

Freqüència	Sexe		
	Noi	Noia	Ambdòs sexes
2 o més cops per setmana	44,0	44,6	44,4
1 cop per setmana	32,0	33,9	33,1
menys d'un cop per setmana	13,1	10,4	11,5
menys d'un cop al mes	6,7	7,1	7,0
mai	4,2	3,9	4,0

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999).

TAULA E60. MITJANA DE DIES QUE ELS JOVES ESTUDIANTS SURTEN AMB COMPANYS/ANYES O COL·LEGUES. BARCELONA. 1999

Situació	Sexe	
	Nois	Noies
Nombre de dies que surt entre setmana amb companys/nyes o col·legues	3,58	2,64
Matins que surts amb els amics, comanys o col·legues durant el cap de setmana	0,57	0,33
Tardes que surts amb els amics, comanys o col·legues durant el cap de setmana	1,89	2,02
Nits que surts amb els amics, comanys o col·legues durant el cap de setmana	1,57	1,30

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat* (1999).

TAULA E61. GÈNERES MUSICALS PREFERITS (EN PERCENTATGES) PER LA POBLACIÓ JOVE SEGONS EL SEU SEXE. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1990 I 1995

Gènere musical	Sexe i any					
	Homes		Dones		Total joves	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Música lleugera	11,7	7,2	19,1	13,9	15,3	10,4
Música de rock	47,4	31,3	25,9	14,4	36,9	23,3
Música pop	22,0	25,1	33,0	35,4	27,4	30,0
Cançó espanyola	2,3	4,1	3,5	6,8	2,9	5,4
Música clàssica	4,6	4,0	5,5	8,3	5,1	6,0
Flamenc, sevillanes, rumba	3,0	4,9	1,5	5,9	2,3	5,3
Cançó catalana	0,6	1,7	0,8	1,7	0,7	1,7
Opera	0,3	0,3	0,4	0,1	0,3	0,2
Música de jazz	0,6	2,7	0,8	2,9	0,7	2,8
Música folklòrica	0,3	1,1	0,0	1,5	0,1	1,3
Altres gèneres	0,3	2,7	1,5	1,0	0,9	1,9
Noves tendències	-	10,8	-	5,4	-	8,3
Cap en especial	6,9	3,5	7,9	2,4	7,4	3,0
NS / NC	0,1	0,5	0,0	0,3	0,1	0,5
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
N total	**568**	**687**	**539**	**613**	**1.107**	**1.300**

Font: Salvadó, A. (1998)

TAULA E62. GÈNERES MUSICALS PREFERITS (EN PERCENTATGES) PER LA POBLACIÓ SEGONS GRUPS D'EDAT. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1990 I 1995

Gènere musical	Grups d'edat							
	Joves		Adults		Vells		Població total	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Música lleugera	15,3	10,4	25,8	21,0	13,7	7,4	20,4	14,9
Música de rock	36,9	23,3	9,2	4,5	1,2	0,1	13,2	8,2
Música pop	27,4	30,0	7,9	8,3	1,6	0,4	10,6	11,9
Cançó espanyola	2,9	5,4	13,5	13,3	18,8	18,7	12,5	12,6
Música clàssica	5,1	6,0	16,0	24,3	19,0	29,2	14,4	20,9
Flamenc, sevillanes, rumba	2,3	5,3	6,1	10,0	8,6	11,0	5,9	9,1
Cançó catalana	0,7	1,7	3,4	4,0	7,9	7,3	4,0	4,2
Opera	0,3	0,2	1,6	0,9	6,5	3,2	2,6	1,3
Sarsuela	0,0	0,0	0,7	2,3	4,1	9,9	1,4	3,6
Música de jazz	0,7	2,8	0,9	3,2	0,2	1,4	0,7	2,6
Música folklòrica	0,1	1,3	0,4	1,9	0,9	3,7	0,5	2,2
Altres gèneres	0,9	1,9	0,8	0,7	1,4	1,1	1,0	1,1
Noves tendències		8,3		0,7		0,0		2,5
Cap en especial	7,4	3,0	13,6	3,3	15,7	2,9	12,8	3,1
NS / NC	0,1	0,5	0,1	1,6	0,4	3,6	0,1	1,8
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
N total	**1.107**	**1.300**	**2.658**	**2.519**	**1.296**	**1.264**	**5.061**	**5.084**

Font: Salvadó, A. (1998)

TAULA E63. DIFERENTS ACTIVITATS D'OCI DELS ADOLESCENTS (12 A 17 ANYS). PERCENTATGES. BARCELONA, 1999

Activitats	Grups d'edat i freqüència					
	Diària, setmanal o		Semestral o anualment		Mai	
	13 a 15 anys	16-17 anys	13 a 15 anys	16-17 anys	13 a 15 anys	16-17 anys
Anar a concerts	14,2	17,2	48,7	47,6	37,1	35,2
Comprar música	34,3	40,9	57,1	47,7	8,6	11,4

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Vila* (1999)

TAULA E64. ARTISTES I ESPECTADORS ALS MACROCONCERTS. BARCELONA. 1999

Grups	Espai	Data	Concerts	Espectadors
Bruce Springsteen	Palau Sant Jordi	9 i 11/04	2	40.343
Backstreet Boys	Palau Sant Jordi	13/07/1999	1	33.580
Luis Miguel	Palau Sant Jordi	06/10/1999	1	26.141
Homenatge a Carles Sabater	Palau Sant Jordi	27/04/1999	1	18.639
Mega Aplec Dance	Palau Sant Jordi	14/05/1999	1	17.991
Metalica	Palau Sant Jordi	12/07/1999	1	17.026
Mike Oldfield	Palau Sant Jordi	06/07/1999	1	15.160
Jarabe de Palo	Palau Sant Jordi	01/07/1999	1	14.709
Cranberries	Palau Sant Jordi	05/12/1999	1	12.136
Bryan Adams	Palau Sant Jordi	02/05/1999	1	10.414
Aute / Silvio Rodriguez	Palau Sant Jordi	17/09/1999	1	10.103
Aerosmith	Palau Sant Jordi	15/07/1999	1	9.701
Texas/Pretenders	Palau Sant Jordi	14/11/1999	1	8.642
Chayane	Palau dels Esports	09/09/1999	1	7.703
Chemical Brothers	Palau dels Esports	22/10/1999	1	7.702
Joaquim Sabina	Palau dels Esports	15/10/1999	1	7.000
Lenny Kravitz	Palau dels Esports	08/07/1999	1	6.996
Show de la Jungla	Palau dels Esports	26/03/1999	1	6.943
Bob Dylan	Palau dels Esports	22/04/1999	1	5.758

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades cedides pel Servei d'Informació de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

TAULA E65. FESTIVALS I TEMPORADES DE MÚSICA I ARTS ESCÈNIQUES. BARCELONA. 1999

Festivals i Temporades	Aforament	Espect.	Represent.	Taquillatge	Espectadors	Oferta	%ocupació
Temporada Gran Teatre del Liceu	(1)				71.769		
Grec' 99	-	123	743	(2)	319.866	375.000	
Temporada OBC (3)	(1)	73	132	-	199.344	231.870	86
Ibercàmera	(1)	26	-	-	30.410	35.336	86
Palau 100	1.850	21	1	160.000.000	34.970	38.850	90
Les escoles al Palau	504	8	10	21.000.000	40.340	40.340	100
Temporada música Caja Madrid	140	200	200	-	30.684	-	-
Euroconcert	1.884	10	-	-	10.944	-	
Els diumenges al Palau	1.850	8	1	11.400.000	11.100	14.800	75
Festival Internacional Jazz Barcelona	22.791	18	18	-	19.578	22.791	86
35rt cicle d'audicions musicals per a escolars	370	1	14	2.557.200	4.262	-	-
XIII cicle música a la Universitat-concerts i òpera	600	17	2	-	500	500	100
Temporada concerts Teatre Lliure	701	7	7	2.366.825	1.619	-	-
Temporada musical Fundació "la Caixa"	-	164	-	-	33.748	-	-
XXI Festival música antiga	-	21	-	-	9.929	-	-
Músiques del món, III	-	15	-		3.900	-	-
X Festival guitarra Barcelona	10.100	11	11	-	7.177	10.100	71
VI Festival de músiques contemporànies	6.815	17	23	1.270.000 (4)	4.191		61
Festival del Mil·lenni	-	12	12	-	22.054	-	-
Festa de la Música		217	217		47.500	-	-
Cicle de concerts nits de música	212	7	7	572.487	1.163	1.660	70
Cicle de Primavera música de Cambra	130	6	15	-	650	1.050	
Festival jazz Ciutat Vella	(1)	98	98	-	18.500	20.000	93
Festival d'Òpera de Butxaca de Barcelona (5)	50						
Joves & Clàssica	198	6	6	111.300	511	-	-
Temporada Banda Municipal	(1)	-	133	-	98.314	-	-
Música XXI	-	6	6	gratuït	300	-	-
Festival Internacional de Teatre Visual i Titelles (6)	-						
Cicle Chopen	250	10	10	gratuït	2.500	-	-
Músiques d'avui	212	3	13	605.950	1.687	-	-
El Primer Palau	1.800	4	1	2.200.000	5.270	7.200	73
Tradicionàrius	400	73	-	-	15.431		80
Barna Sants	-				2.310	-	-
Sónar	(1)	258	-	83.847.000	42.620	45.000	95
L'Alternativa: cinema independent	(1)	12	82	-	17.000	-	-
Flamenc Ciutat Vella	800	8	-	-	3.300		

Font: Elaboració CIIMU a partir de dades cedides pel Servei d'Informació de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona
(1) Aforament variable en funció de l'espai on es representi.
(2) Aquesta xifra no té en compte el taquillatge ingressat per les companyies.
(3) Queden inclosos 39 concerts fora de temporada amb un total de 57.465 espectadors.
(4) Taquillatge parcial, només consta el del Macba.
(5) No es va celebrar al convertir-se des del 98 en bianual.
(6) No es va celebrar per ser bianual

TAULA E66. ACCÉS A INTERNET SEGONS GRUP D'EDAT, SEXE I LA CONVIVÈNCIA O NO AMB FILLS D'ENTRE 14-22 ANYS A LA LLAR. PERCENTATGES. ESPANYA. 2000

	Ús d'Internet	Grups d'edat, sexe i convivència o no amb fills a la llar												
		14-16 anys		17-19 anys		20-22 anys		35-55 anys amb fills		35-55 anys sense fills		Població total		
		Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Ambdòs sexes
Accedeix a Internet	Si	27,6	22,7	31,3	25,4	31,7	29,2	16,3	7	17,5	11,3	18,7	11,8	15,2
	No	72,4	77,3	68,7	74,6	68,3	70,8	83,7	93	82,5	88,7	81,3	88,2	84,8
Darrer accés a Internet[1]	Ahir	26,6	25,6	35,8	19,9	40,4	28,1	48,1	33,7	46	39,1	43,2	27,5	36,9
	Fa 2/7 dies	36,6	34,3	32	34,4	30,2	34,3	31,5	28,3	37,3	29,4	33,8	36,1	34,7
	Fa 8/30 dies	17,3	13	17,5	17,8	15,7	16,2	8,5	12,2	9,2	13	10,1	13	11,3
	Més temps	19,4	27,1	14,7	27,9	13,7	21,4	11,9	25,8	7,5	18,5	12,9	23,4	17,1
Lloc des d'on accedeix a Internet[1]	Casa	54,4	50,7	51,8	42,9	45,8	38,6	59,5	58,3	54	56	52,8	43,7	49,2
	Feina	0,4	0,9	3,2	3,2	12,6	7,6	59,7	43,3	59,9	53,6	40,8	33	37,7
	Univ/ centre d'estudis	29	32	36,6	38,4	46,4	54,1	2,1	0,7	2,2	3,1	15,5	20,9	17,6
	Altre lloc	23,3	21,4	17,9	21,3	11,2	11,9	5,4	9,5	6,9	4	10,7	14,1	12,1
Utilització de diferents serveis d'internet durant el darrer mes[2]	Accés a la Web	84,7	76,3	84,2	79,9	91,8	81,7	82,5	79,5	87,9	86,2	88,3	83,4	86,5
	Correu electrònic	51,3	57,6	59,6	65,8	79	80,8	78,6	75,4	83,8	84,7	77,7	76,1	77,1
	Transf. Fitxers	18,5	8,4	31	16,8	41,7	18,4	43,3	18	42	30,9	43,3	23	35,8
	Altres usos	57,2	67,1	50	52,9	49,1	37	15,4	10,2	22,5	19,7	29,7	27,9	29

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.
(1) Percentatges sobre el total dels que sí hi accedeixen
(2) Percentatges sobre el total dels que hi han accedit durant el darrer mes

TAULA E67. ACCÉS A INTERNET SEGONS GRUP D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. PERCENTATGES. ESPANYA. 2000

	Ús d'Internet	Grups d'edat i ingressos familiars						
		14-22 anys			Més 22 anys			Població total
		Més 150.000 pts.	150.000-500.000 pts	Més 500.000 pts.	Més 150.000 pts.	150.000-500.000 pts	Més 500.000 pts.	
Accedeix a Internet	Si	22	30,3	50,8	4,0	15,4	35,3	15,2
	No	78	69,7	49,2	85,3	67,2	46,4	84,8
Darrer accés a Internet[1]	Ahir	24,8	32,1	38,1	21,0	29,8	33,6	36,9
	Fa 2/7 dies	33,7	33,3	31,1	19,1	26,9	28,9	34,7
	Fa 8/30 dies	17,1	15,8	19,3	7,5	6,7	6,8	11,3
	Més temps	24,4	18,7	11,5	15,1	11,2	10,1	17,1
Lloc des d'on accedeix a Internet[1]	Casa	33,4	50,5	57,9	24,6	38,5	44,4	49,2
	Feina	2,3	6,2	12,2	22,6	37,6	53,8	37,7
	Univ/ centre d'estudis	48,7	38,4	39,8	8,6	6,3	2,8	17,6
	Altre lloc	21,5	15,3	14,9	11,9	6,6	5,9	12,1
Utilització de diferents serveis d'internet durant el darrer mes[2]	Accés a la Web	78,2	86,1	87	53,2	65,9	71,3	86,5
	Correu electrònic	60,3	69,4	79,5	48,1	60,0	73,2	77,1
	Transf. Fitxers	22,9	26,7	20,6	24,5	28,8	41,0	35,8
	Altres usos	51,9	50,5	42,6	15,6	16,2	12,6	29

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.
(1) Percentatges sobre el total dels que sí hi accedeixen
(2) Percentatges sobre el total dels que hi han accedit durant el darrer mes

TAULA E68. ACCÉS A INTERNET SEGONS GRUP D'EDAT I ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. PERCENTATGES. ESPANYA. 2000

	Ús d'Internet	Grups d'edat i estudi del sustentador principal						
		14-22 anys			Més 30 anys			Població total
		Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	
Accedeix a Internet	Si	16,4	27,6	54,3	0,8	7,3	42,4	15,2
	No	83,6	72,4	45,7	99,2	92,7	57,6	84,8
Darrer accés a Internet[1]	Ahir	24,6	29,7	36,5	12,9	38,9	45,1	36,9
	Fa 2/7 dies	36	31,7	35,4	2,3	30,6	35,5	34,7
	Fa 8/30 dies	18,6	17,1	13,5	4,9	9,9	7,9	11,3
	Més temps	20,8	21,5	14,6	79,9	20,6	11,5	17,1
Lloc des d'on accedeix a Internet[1]	Casa	29,8	43,3	64,6	27,5	51,5	58	49,2
	Feina	5,9	5,6	5,4	7,3	48	62,7	37,7
	Univ/ centre d'estudis	41,5	43,3	35,5	0	1,8	2,4	17,6
	Altre lloc	27,6	17	10	65,3	10,6	5,5	12,1
Utilització de diferents serveis d'internet durant el darrer mes[2]	Accés a la Web	78,7	84,2	87,8	86,7	83,1	88,7	86,5
	Correu electrònic	56	66,2	78,4	37,1	74,8	85,9	77,1
	Transf. Fitxers	20,2	24,9	29,3	43,6	35,1	43,3	35,8
	Altres usos	57,9	52	42,4	16,8	18,7	17,4	29

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.
(1) Percentatges sobre el total dels que sí hi accedeixen
(2) Percentatges sobre el total dels que hi han accedit durant el darrer mes

TAULA E69. PERCENTATGE DE JOVES CATALANS QUE DISPOSEN D'INTERNET A CASA SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Disponibilitat d'Internet a casa	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
No en tinc	82,4	82,6	83,0	79,5	81,9
En tinc, però no en faig gaire ús	7,0	8,1	7,2	8,1	7,6
En tinc, i en faig molt ús	7,0	7,0	6,7	9,5	7,5
NS/NC	3,6	2,2	3,1	3,0	2,9
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999).

TAULA E70. CONSIDERACIÓ D'INTERNET PER PART DELS JOVES CATALANS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998

Ús d'internet	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Entreteniment	30,4	26,8	23,3	20,4	25,0
Formació	8,2	10,9	10,6	9,7	10,0
Eina de treball	8,4	10,5	10,2	12,7	10,6
Depèn del moment	32,1	33,8	34,3	35,3	34,0
NS/NC	21,0	17,9	21,7	21,6	20,5
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**99,8**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999)

TAULA E71. CONSIDERACIÓ DE L'ORDINADOR PER PART DELS JOVES CATALANS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998

Consideració d'Intenet	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Entreteniment	15,4	14,3	10,4	10,5	12,5
Formació	13,7	14,3	10,0	11,9	12,4
Eina de treball	27,2	32,2	39,9	30,6	32,8
Depèn del moment	34,9	33,2	28,1	32,5	32,0
NS/NC	8,7	6,1	11,7	14,5	10,3
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999)

TAULA E72. TEMPS QUE DEDIQUEN ELS JOVES CATALANS A PRACTICAR AMB L'ORDINADOR ELS DIES FEINERS SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998

Freqüència	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Sovint	18,6	22,3	20,9	19,0	20,3
Ocasionalment	23,1	21,3	20,7	18,8	20,9
Gairebé mai	15,4	13,9	14,6	11,5	13,8
Mai	42,7	42,3	43,6	50,8	44,9
NS/NC	0,2	0,2	0,2	0	0,1
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999)

TAULA E73. TEMPS QUE DEDIQUEN ELS JOVES CATALANS PRACTICAR AMB L'ORDINADOR ELS CAPS DE SETMANA SEGONS GRUPS D'EDAT, EN PERCENTATGES. CATALUNYA. 1998

Freqüència	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
Sovint	17,1	18,0	18,9	15,2	17,4
Ocasionalment	20,5	21,2	20,0	17,2	19,7
Gairebé mai	18,1	13,2	13,7	15,6	14,9
Mai	44,3	47,4	47,3	52,0	47,9
NS/NC	0,0	0,2	0,2	0,0	0,1
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999)

TAULA E74. PERCENTATGE DE JOVES CATALANS QUE TENEN ORDINADOR PROPI A CASA SEGONS GRUPS D'EDAT. CATALUNYA. 1998

Disponibilitat d'ordinador propi	Grups d'edat				
	15-17 anys	18-21 anys	22-25 anys	26-29 anys	Total (15 - 29 anys)
No en tinc	38,3	35,9	40,7	48,3	40,8
En tinc, peró no en faig gaire ús	23,6	28,5	23,7	21,8	24,5
En tinc, i en faig molt ús	37,6	34,9	34,8	29,1	34,0
NS/NC	0,5	0,7	0,9	0,8	0,7
Total	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Font: Elaboració CIIMU a partir de *Gabise* (1999)

TAULA E75. PERCENTATGE DE GENT AMB DIFERENTS EQUIPAMENTS INDIVIDUALS SEGONS GRUPS D'EDAT, SEXE I PRESÈNCIA O NO DE FILLS 14-22 A LA LLAR. ESPANYA. 2000

Equipament	Grups d'edat, sexe i presència o no de fills a la llar												
	14-16 anys		17-19 anys		20-22 anys		35-55 anys amb fills		35-55 anys sense fills		Població total		
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Ambdòs sexes
Telèfon mòbil	76,7	79,1	79,9	82	84	82,7	73,2	76,9	53,6	49,6	63,7	61,3	62,5
Usuaris cotxe	0,8	1,1	11,5	6,1	40,6	19,9	80,3	26,4	62,8	29,9	57,1	21,6	38,8
Usuaris moto	16,5	7,7	26,8	11	21,6	9,8	10	1,2	11	0,5	12,4	3,3	7,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E76. PERCENTATGES DE PERSONES AMB DIFERENTS EQUIPAMENTS INDIVIDUALS SEGONS GRUPS D'EDAT I INGRESSOS FAMILIARS. ESPANYA. 2000

Equipament	Grups d'edat i ingressos familiars						
	14-22 anys			Més 22 anys			Total població
	Menys 150.000 pts	150.000-500.000 pts.	Més 500.000 pts.	Menys 150.000 pts	150.000-500.000 pts.	Més 500.000 pts.	
Telèfon mòbil	70,8	85,2	98,3	36,0	61,1	74,5	62,5
Usuaris cotxe	10,5	17,1	27,7	27,8	42,6	54,9	38,8
Usuaris moto	13,9	16,5	22,4	4,8	5,8	7,9	7,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

TAULA E77. EQUIPAMENT INDIVIDUAL SEGONS EDAT I NIVELL D'ESTUDIS DEL SUSTENTADOR PRINCIPAL. ESPANYA. 2000

Equipament	Grups d'edat i nivell d'estudis del sustentador principal						
	14-22 anys			Més 30 anys			Població total
	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	Primer grau o menor	Segon grau	Tercer grau	
Telèfon mòbil	75,3	81,8	88,5	37,2	60,7	75,3	62,5
Usuaris cotxe	14,7	15,7	14,9	21,1	46,7	68,1	38,8
Usuaris moto	19,6	15,4	11,1	4,5	5,2	6	7,7

Font: Elaboració CIIMU a partir de l'*Encuesta General de Medios*.

CURRÍCULUM DELS AUTORS

Carles Feixa Pàmpols

És professor titular d'Antropologia Social a la Universitat de Lleida. S'ha especialitzat en l'estudi de les cultures juvenils, duent a terme investigacions sobre el terreny a Catalunya i a Mèxic. Es va llicenciar en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona (1985), obtenint el seu doctorat en antropologia (1990), amb la tesi *Cultures juvenils, hegemonia i transició social. Una història oral de la joventut a Lleida (1936-1990)*, que va merèixer el Premi Institut Català d'Antropologia (ex-aequo amb Susana Narotzky). Ha estat investigador visitant en universitats de Mèxic, Paris, California a Berkeley i Roma. Ha publicat els següents llibres: *La tribu juvenil* (Torino, 1988); *La ciutat llunyana* (Lleida, 1991); *La ciudad en la antropología mexicana* (Lleida, 1992); *La joventut com a metàfora* (Barcelona, 1993), *De jóvenes, bandas y tribus* (Barcelona, 1998); *El reloj de arena* (México, 1998), *Joventut i fi de segle* (Barcelona, 1999), *Joves entre dos mons* (Barcelona, 2000), *Generació @* (2001), a més de diversos articles en revistes com *L'Avenç*, *De Juventud, Estudios sobre las Culturas Contemporáneas, Societés*, *Agora*, *Journal of Mediterranean Studies, Social Anthropology*, *Studi Urbani e Regionali*, etc. Forma part del consell editorial de les revistes *Nueva Antropología* (Mèxic) i *Nómadas* (Colòmbia). En l'actualitat és el director del *Màster en Estudis i Polítiques de Joventut*. També és membre del consell assessor de l'Observatori Català de la Joventut i coordinador per a les comunitats hispàniques del Comitè de Recerca sobre "Sociologia de la Joventut" de l'Associació Internacional de Sociologia. Assessor de l'Observatori de la Infància i la família de l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU), ha dirigit en aquest Institut la recerca *Identitats culturals i estils de vida.*

Oriol Romaní

És doctor en Història (Antropologia Cultural) per la Universitat de Barcelona, titular d'Antropologia Social de la Universitat Rovira i Virgili, codirector del Màster "Antropología de la Medicina" de la mateixa universitat i professor del Màster "Sistema Penal y Problemas Sociales" del Departament de Dret Penal de la Universitat de Barcelona. Actualment és director del Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social de la Universitat Rovira i Virgili. A més de les investigacions i estudis sobre salut i usos de drogues (Antropologia de la Medicina), ha treballat també sobre cultures juvenils, i diversos aspectes de la marginació social (Antropologia Urbana). Expert de la UE per a Llatinoamèrica en diversos programes sobre drogues, així com col·laborador de diverses institucions públiques i privades, i membre d'associacions entre les que es poden destacar GRUP IGIA, grup interdisciplinar de professionals per a l'estudi i la intervenció en el camp de les drogodependències i la salut, del qual és president. Destaquen, entre les seves publicacions més recents: *Las drogas. Sueños y razones* (Ariel, Barcelona, 1999), i la coordinació (juntament amb M. Díaz) de *Contextos, sujetos y drogas. Un manual de drogodependencias* (Institut Municipal de la Salut-F.A.D, Barcelona- Madrid, 2000), així com la de (juntament amb M.Miranda) *Antropología de la Medicina. Una década de Jano (1985-1995) II* , Trabajo Social y Salud, nº 31 (1998). Ha dirigit la recerca *La salut dels menors: vulnerabilitat,*

dependència i estils de vida en el marc de l'informe *La infància i les famílies als inicis del segle XXI* de l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU).

Jaume Trilla Bernet

És doctor en Pedagogia, catedràtic de la Universitat de Barcelona i director del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la mateixa universitat. Ha estat Vicepresident de la Divisió de Ciències de l'Educació i director de la revista *Temps d'Educació*. Ha rebut el Premi Extraordinari de Doctorat, així com els Premis de Pedagogia Josep Pallach, Rosa Sensat (dues vegades), Joan Profitós i Serra i Moret. Professor invitat i conferenciant en diverses universitats espanyoles i estrangeres. És autor o coautor, entre d'altres, dels llibres següents: *La educación fuera de la escuela* (1985 i ss.); *Ensayos sobre la escuela* (1985 i ss.); *La educación informal.* (1986); *Pedagogia del ocio.* (1987); *Llibres escolars fantàstics* (1986); *Etica i escola. El tractament pedagògic de la diferència* (1990 i ss.); *El profesor y los valores controvertidos* (1992 i ss.); *Otras educaciones* (1993); *Animación sociocultural. Teorías, programas y ámbitos* (1997 i ss.), *Aprender, lo que se dice aprender ... (Una teoría alfabética de la educación)* (1998); *Pedagogia del grup i del projecte. Una aproximació a l'obra de Joaquim Franch* (1999); *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI* (2001); *La aborrecida escuela* (2002). Ha dirigit la recerca *Infància, temps lliure organitzat i participació social* d'aquest Institut.

Iolanda Garcia Gonzalez

És llicenciada en Pedagogia Terapèutica per la Universitat de Barcelona, ha cursat estudis de doctorat al Departament de Teoria i Història de l'Educació i obtingut la suficiència investigadora. Actualment és becària d'investigació a l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU). Està realitzant la seva tesi doctoral titulada: *"Els projectes telemàtics en contextos educatius interculturals. Nous models d'aprenentatge cooperatiu a la ESO*". Professionalment s'ha especialitzat en l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació a l'ensenyament, tant en el terreny de la docència com en el de la recerca. Ha participat en projectes de documentació i recerca d'àmbit nacional i europeu, sobre els quals ha publicat diversos articles. En la seva experiència docent, tant en entorns presencials com virtuals, ha treballat, entre d'altres, com a professora col·laboradora de la Universitat Oberta de Catalunya en la matèria de Multimèdia i Comunicació i actualment és professora associada de la Facultat de Pedagogia en les matèries: Pedagogia Cibernètica i Teoria de Sistemes i Educació No Formal.

Isaac Gonzàlez Balletbó

És llicenciat en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i postgrau en Antropologia Aplicada al Benestar Social per la mateixa universitat. Ha estat investigador de diverses recerques endegades per la UAB, la Fundació Jaume Bofill i el Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat, entre d'altres institucions, en temàtiques relacionades amb l'adolescència i la joventut. Ha estat becari d'investigació a l'Institut

d'Infància i Món Urbà (CIIMU) i actualment realitza el Doctorat al Departament de Sociologia de la UAB, amb especialització en temes de coneixement i cultura.

Roger Martínez Sanmartí

És llicenciat en Sociologia i Ciències de la Informació. Ha fet diverses investigacions sobre joves, sobretot en relació al gust, els estils i les cultures juvenils, a Barcelona, Terrassa, Sant Cugat del Vallès i Birmingham (Anglaterra). Va estar dos anys a Anglaterra, fent recerca teòrica sobre cultures juvenils i polítiques de joventut al Fitzwilliam College, de la Universitat de Cambridge, i fent treball de camp sobre geografies musicals a Birmingham. Actualment és professor a la Universitat Autònoma de Barcelona i director, amb Marta Ricart, del curs d'estiu sobre cultures juvenils al Campus de la Mediterrània, a Vilanova i la Geltrú. Ha estat becari d'investigació de l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU).

Laura Porzio

És llicenciada en Lletres modernes, especialització en Antropologia, per la Università degli Studi di Genova i ha participat en distintes recerques sobre les subcultures juvenils italianes. És autora de la tesi de llicenciatura *Il tatuaggio come linguaggio del corpo* (Genova, 1998). Actualment realitza el doctorat al Departament de Antropologia Social i Cultural de la Universitat de Barcelona (UB), amb especialització en la antropologia del cos i de la joventut. La tesi, dirigida per Dr. Carles Feixa i la Dr. Gemma Orobitg, es centra en l'estudi de la importància del cos en la construcció de la identitat de la subcultura skinhead a Catalunya a través del tatuatge. Ha col·laborat en la recerca *Identitats culturals i estils de vida* de l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU).

2002

Informe

La infància i les famílies als inicis del segle XXI és el primer d'una sèrie d'informes de periodicitat bianual que elabora l'Institut d'infància i món urbà.

L'informe té l'objectiu de donar a conèixer com evoluciona la realitat de la infància, l'adolescència i les famílies, descriure tendències emergents i fer aportacions per a la millora de les polítiques adreçades a aquest col·lectiu.

1 Introducció
Infants i famílies
Polítiques de suport a les famílies

2 Educació i escola
La transició al treball

3 Infància, temps lliure i participació social
La salut dels menors
Identitats culturals i estils de vida

4 Infància i immigració

5 La infància en situació de risc
Infància i legislació

ciimu

Ajuntament de Barcelona
Diputació de Barcelona
Universitat de Barcelona
Universitat Autònoma de Barcelona
Universitat Oberta de Catalunya